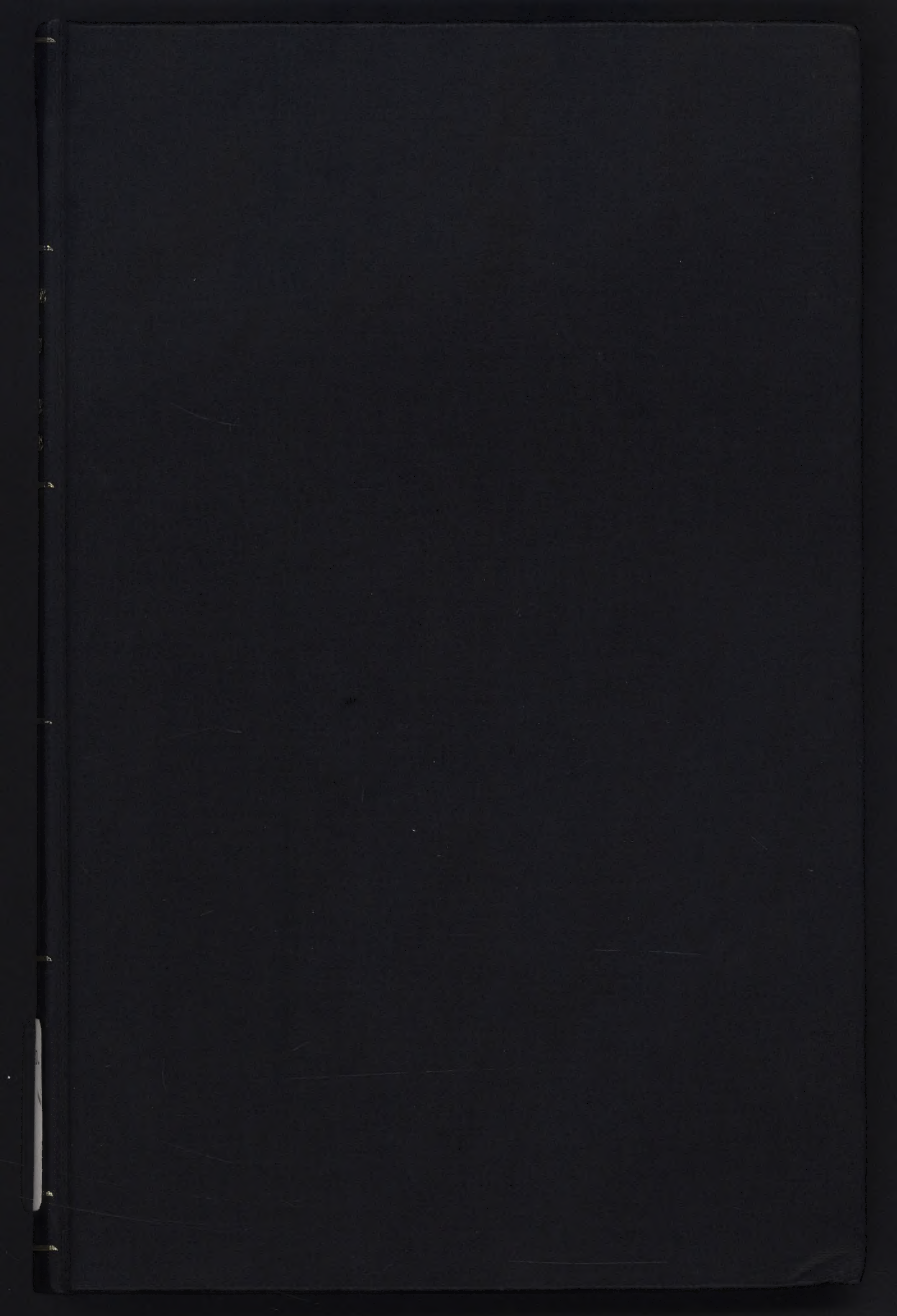
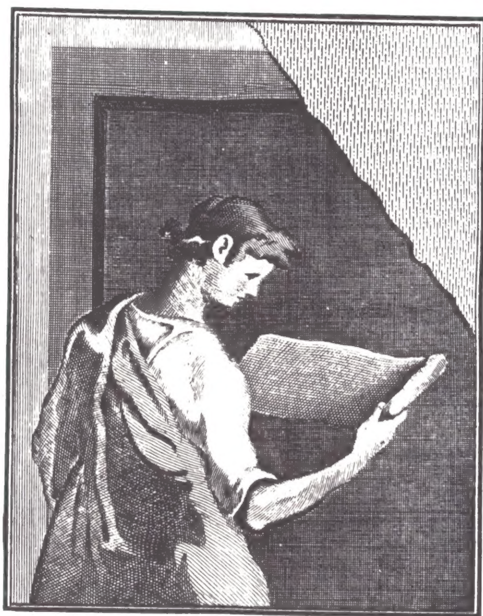
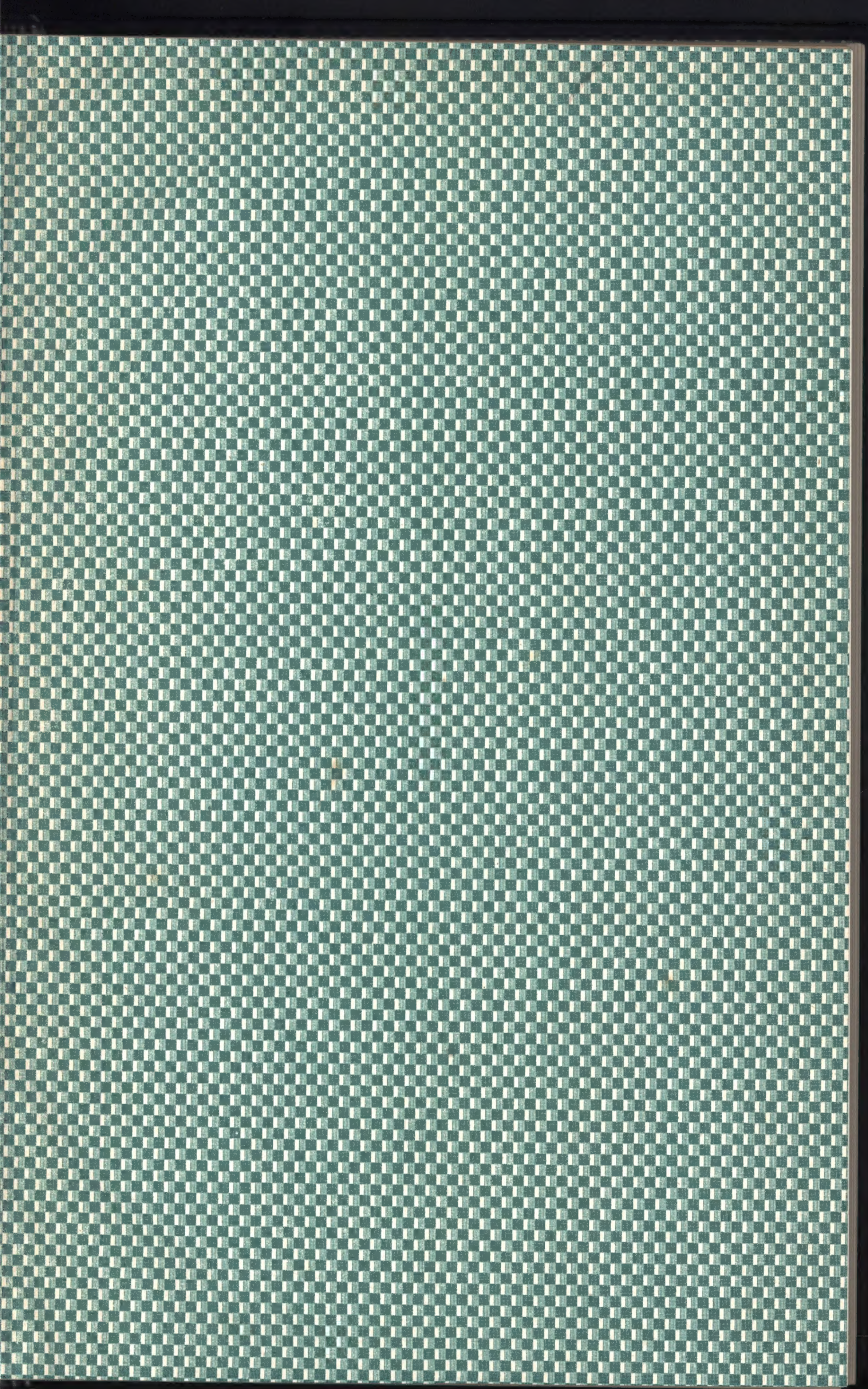

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS

ANTWERPSCH

ARCHIEVENBLAD

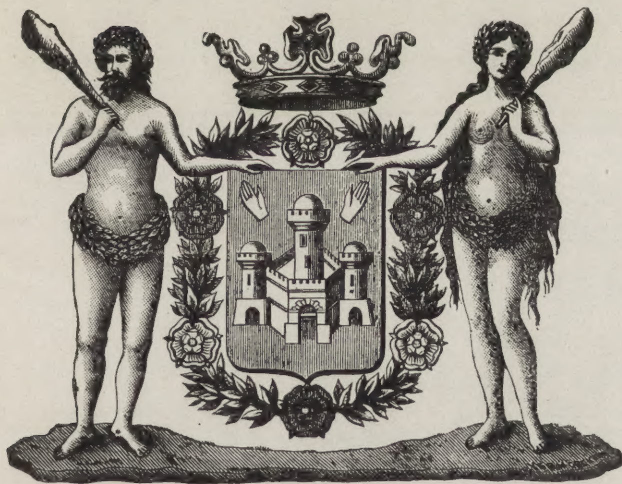
UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

L. BISSCHOPS, Archivaris

ACHT-EN-TWINTIGSTE DEEL

ANTWERPEN

DRUKKERIJ F. WAUTERS, ST-JANSSTRAAT, 56

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

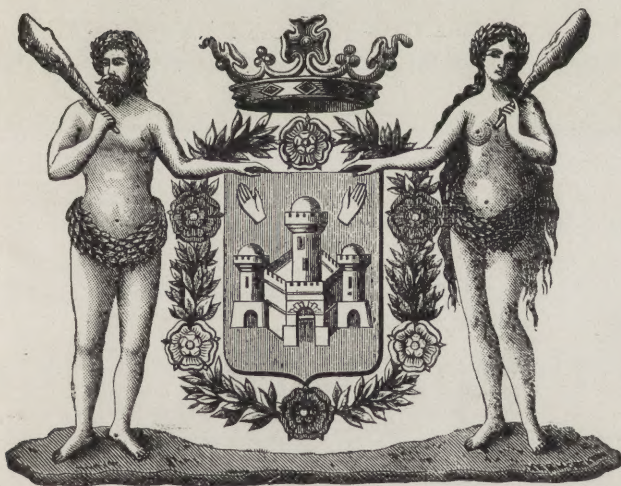
PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

L. BISSCHOPS, Archiviste

TOME VINGT-HUITIÈME

ANVERS

IMPRIMERIE F. WAUTERS, RUE ST-JEAN, 56

INHOUDSTAFEL

TABLE DES MATIÈRES

HET
ARCHIEVENBLAD
VAN ANTWERPEN

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

Oudt Register, mette Berderen, 1336-1439.
(Vervolg)

Oudt Register, mette Berderen, 1336-1439.
(Suite)

21 Februari — 8 Maart 1427 (1428).

Aanstelling van scheidsmannen in een geschil tusschen de gebroeders Jan en Aard der Kindere, gevolgd door derzelver uitspraak.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVII, XXI dage fol. 121 vo.
in Februario, so verbonden hen, in presentien van Bourgermeesteren ende Scepenen, Jan der Kindere, aen deen zide, ende Aerd, syn brueder, aen dandere, van weerden te houden tseggen ende de middelinge die Willem van Merxhem, Willem Snoeye, Heinric Jacops ende Heinric van Meere, met eenen gelyken overman, tusschen hen seggen ende middelen souden, van alle den geschillen ende twisten, die zy met malcanderen vutstaende gehat hebben, totten dage toe van heden, ende so wie van hen daerjegen dade oft dede doen, in eeniger manieren, dat die verbueren soude derdalf hondert gouden Vranxe cronen, te weten vyftich cronen daeraf tot behoufs ons genedichs Heren sHertogen van Brabant; item, vyftich daeraf tot behouf der stad van Bruessel; item, vyftich daeraf tot behouf der stad van Antwerpen; item, vyftich daeraf tot behouf der drie Heeren van Eekeren ende vyftich cronen daeraf daer se de vors. overman ende IIII seggeren bekeeren selen, etc.

E. VINEA.

Overmids den langen vervolge dat Jan der Kindere, aen deen fol. 122.
side, ende Aert der Kindere, syn brueder, aen dandere, deen jegens den anderen gehadt hebben, om der goeden wille van

haren vader, hen bleven ende verstorven, daer mense qualic met eeniger manieren af verliken conde, syn dairomme by eenigen van haeren vrienden comen tAntwerpen, mondelinge opter stadhuis, ende hebben hen dair verbonden, aen beiden siden, opte peyne van derdalf hondert cronen te verbueren, te bliven ende te keeren in twee goede manne op elc zide, also verre als die viere eens conden gewerden, ende en consten die viere des seggens niet eendrachtichlic overcomen, dat sy dan eenen geliken overman dairtoe nemen souden, ende daert die viere met haren overman stelden, souden sy aen beiden siden houden opte voirs. peyne te verboeren, dairtoe dat Jan der Kindere genomen heeft Heinricke Jacops ende Heinricke van der Meere, ende de voirs. Aerd Willeme van Merxhem ende Willeme Snoeyen, dewelke viere seggeren, haere beyden gescillen gehoert ende de waerheit dairaf vernomen, eenen geliken overman, als Peter Schat, also dat de voirs. overman ende de voirs. viere seggeren der voirs. gebroedere geschille gehoert ende verstaen, haer seggen, goetduncken ende vereffeninge vutgesproken hebben tusschen de voirs. gebruedere te houdene opte voirs. peyne, te verborene in der manieren hierna verclaert. In den iersten, dat elc van hen beyden bliven sal by sinen erfliken ende onruerende goeden, gelyc sy die jegens malcanderen met scepenenbrieven van Antwerpen gedeylt ende bewyst hebben, na inhout der brieve die sy dairaf hebben. Item, dat elc van den voirs. gebruederen voert bringen sal, tusschen dit ende belokenen Paesschen naestcomende, ende den voirs. overman ende seggeren in handen leveren alle de erfbrieve die sy hebben van haren vaderliken ende moederliken erve, omme den overman ende seggeren die hen dan te bescheydene ende eenenyegeliken van hen te gevene de brieve van sinen erve ende goeden. Item, dat de brieve, die quitancie begrepen hebben van enigen erve dat haer vader vercochte, geleeght selen werden ende rustende bliven onder den voirs. overman ende seggeren, ende dat de voirs. gebruedere evengelyc in die quitinge gerecht selen wesen, sonder den eenen voir den anderen enich vordeel dairin te hebbene. Item, als van den geschillen, die de voirs. gebruedere onderlinge gehadt hebben omme der ruerliker haven of verschenen erfpachts wille, seggen sy dat

Aert der Kindere Janne, sinen brueder, dairvoere geven sal, vutreyken ende betalen eenentwintich cronen Vranxe, deen helft daeraf tSinte-Jansmisse naestcomende ende dander helft op Sinte-Bavendach dairnaest volgende. Item, als van den seggene, dat tanderen tiden geseeght is geweest, dat Aert Janne, synen brueder, vutreyken soude XVI zister rogs ende XXIIII oude schilde eens, dwelc Aert niet gedaen en heeft, seggen sy ende ordineren, dat Aert Janne, synen brueder, dairvoere geven sal ende vutreyken VIII ℔ grote eens, deen helft dairaf te betalen opten heyligen Sint-Jansdach, nu naestcomende, ende dander helft dairaf opten voirs. Sinte-Bavendach, vutgenomen dat dairaf gaen selen X cronen, ende die sal hy betalen ende geven den overman ende seggeren, tusschen dit ende belokene Paesschen nu naestcomende, omme hen die in haerre beyder duysterre saken te bekeerne. Item, als van den costen die bi den voirseggeren int Goor geschiet syn, die twintich cronen gedragen, ende de costen van desen seggene, comen X cronen, also dat de coste tsamen gedragen XXX cronen, dairaf Jan der Kindere die XV int Goor verleeght ende betaelt heeft, ende de voirs. Aert maer vive, es voert haer seggen dat de voirs. Aert dander thiene cronen alleene betalen sal bynnen VIII dagen naestcomende, sonder Jans, syns brueders, cost. Ende hiermede seggen de voirs. overman ende seggeren de voirs. gebruedere verlyct, vereffent, verleken, wel gemiddelt ende gescheyden wesende van alle den geschillen, heysschen ende becroenen die zy deen tot den anderen van enigen goeden, van haven, leenen of erven, of anders, in wat manieren, dat sy totten dage toe van heden te seggene gehadt mogen hebben. Ende soe wie van hen beiden hierinboven deen den anderen meer moeyede, heysschede, aensprake, dede moeyen, heysschen of aenspreken of in enigen voirscreven punten gebreclic viele, in wat gevuegen dat were, dat die verbueren soude de voirs. payne van II $^{1}/_{2}{}^{c}$ cronen, te weten vyftich dairaf tot behoef ons genedichs Heeren sHertogen van Brabant ; item, L dairaf ter stat behoef van Bruessel ; item, vyftich ter stad van Antwerpen behoef ; item, vyftich tot behoef der drie Heeren van Eekeren ende vyftich dair se de IIII seggeren bekeeren selen, vutgenomen dat sy malcanderen selen mogen aenspreken van alsulken XX scellingen grote tsjaers lyftocht-

renten, als Her Sulpicius op hare goede heffende is ende dairaf Jan meynt dat Aert, syn brueder, hem toegeseeght heeft dien commer alleen te dragen. Dit seggen was bi den voirs. overman ende seggeren geseeght ende gevut, in presencien van den partien ende elken een cedulle dairaf gegeven, int jair Ons Heeren M CCCC ende XXVII, VIII dage in Merte, na costume van scrivene des Hoifs van Cameric.

---

27 Februari 1427 (1428).

Vonnissen in een geschil tusschen Lanceloot van Gottengys en Wouter Bau, betrekkelijk de nalatenschap van Gillis van Gottengys.

fol. 120 v°. Opte aensprake die gedaen heeft Lanceloet van Gottengys Wouteren Bau, ende tverantwerden dat deselve Woutere daerop verantwoert heeft, aenclevende alsulker lyftochtrenten, als tanderen tyden wilen Gielys van Gottengys, Jouffrouwe Marie Keeremans, zyn wettich wyf was, ende deselve Lanceloet vercocht hebben Jouffrouwen Alyten Meckincs, wettich wyf Joes van der Tanerien, ende Jouffrouwen Aechten, des voirs. Joes wettigere dochter, na inhout van scepenenbrieven van Antwerpen, die daeraf zyn, welke lyftocht afgequyt is totter sommen toe van achthien croenen tsjaers, luttel min oft meer, ter goeder rekeningen, so es gewyst met eenen vonnisse, by wysdomme van Gielys Damaes ende met gevolge van Clause Alleyn, Burgermeester, Clause van Wynegeem, Jan Stevens, Aerd den Coninc, Danckaert de Molenaere, Andries van Stelant, Jan de Meyere, Peter van der Beversluys, Jan van Mechlen ende Heynric Zorgeloes, dat de voirs. Wouter Bau den voirs. Lancelote by sonneschine voldoen sal van den derdendeele van den achterstelle, dat de voirs. Lancelot aen den Heylegen gehouden heeft, gedragende tvoirs. achterstel totter sommen van eenenveertich croenen. Ende voirdane van den derdendeele van der voirs. lyftochtrenten, die daer noch blyft ende niet afgequyt en is,

sal Wouter voirs. den voirs. Lanceloete jaerlycx ontheffen, scadeloes ende ongemoyt houden. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screeff M. CCCC. ende sevenentwintich, sevenentwintich dage in Februario.

Op alsulken aensprake als Wouter Bau gedaen heeft fol. 121. Lancelotte van Gottengys, ruerende van allen alsulken goeden als bleven ende verstorven zyn van Gielise van Gottengys, ende die hy, in vollen stoele sittende met Jouffrouwen Marien Keeremans, zynen wettigen wive, gecregen hadde, welke Jouffrouwe Marie naderhant des voirs. Wouters wettich wyf was, ende voirt van sestich gulden cronen tsjaers ende van seven jaeren achterstel, die deselve Jouffrouwe Marie in gerechter duwarien sculdich was te hebbene op des voirs. Gielys goede van Gottengys, haers eerste mans, na inhout van zekeren scepenenbrieven van Antwerpen, die daeraf zyn, ende tverantwoerden van denselven Lanceloete, so wart gewyst met eenen vonnisse, by wysdomme van Lambrechte van Zon ende met gevolge van Clause Alleyn, Burgermeestere, Clause van Wynegeem, Gielys Damaes, Aernout de Coninc, Danckaert de Molenaere, Andries van Stelant, Jan de Meyere, Peter van der Beversluys, Jan van Mechlen ende Heynric Zorgeloes, Scepenen, eest sake dat Lanceloet voirs. can bewysen, met wettiger waerheyt, ter stede ende plaetsen daer die goede gelegen zyn, dat hy geenrehande goede aengeveert en heeft, dan daer de voirs. Gielys, zyn vader, tochtenaere af was, so sal Lanceloet in der duwarien ongehouden zyn, ende voirdane van den vercregenen goeden, die Gielys voirgenoemt vercregen mochte hebben, ende van alsulker haven, als in Henegouwe wesen mochte, daer en sal Wouter Bau niet inne gerecht zyn, na vutwysen des scepenenbriefs. Voirdane waert gewyst, by wysdomme van Arnout de Coninc ende gevolge van den voirgenoemden Scepenen, dat de voirgenoemde Lanceloet tvoirs. bewys metter wettiger waerheyt doen sal tusschen dit ende belokenen Paesschen naestcomende, het zy in presentien van den voirs. Wouteren, opdat hem gelieft aldair te comene, oft van dengeenen die hy van zynen twegen aldaer gemachticht

seynden sal. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende sevenentwintich, sevenentwintich dage in Februario, na costume sHoofs van Camerike.

Oorvrede aan de inwoners der stad gezworen door Nicolaas Dierixsoen, Jan Mercelissoen en Aard Schoenhout.

29 Februari 1427 (1428).

fol. 121. Claus, de barbier, ende Jan Merceliszoen sekerden nyemanden te misdoen van den lande van Brabant omme hoer gevangenisse wille, noch omme geenrehande zaken wille, ende dat zwoeren sy aen den Heylighen in presentiâ Sculteti, Burgismagistri et Scabinorum, anno XXVII, ultima Februarii, ut in folio isto clarius continetur.

fol. 121 vº. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVII, opten lesten dach Februarii, soe hebben Claus Dierixsoen, de barbier, van Zierixee, ende Jan Mercelissoen, van Zevenbergen, in presencie van den Schouthet, Bourgermeesteren ende Scepenen, geloeft ende gesekert by hoerer trouwen, eere ende sekerheit, in gerechter eetscat, als guede wettighe kersten liede, ende datselve alsoe gezwoeren met opgerechten vingheren, gestaefts eets, dat sy tot gheenre tyt, by hen ofte by yemanden anders, met raede ofte met dade, heymelic ofte openbaer, ghenen ingesetenen der stat van Antwerpen, hoeren goeden ofte die dat eenichsins aengaen mach, misdoen noch doen misdoen en sullen, omme hoerer gevengenissen wille, alsoe sy in der stat gevengen gelegen hebben ofte omme eenigherhande zaken wille, die sy eenichsins totten dage toe van heden ter stat waert tot hoeren ingesetenen ofte goeden te seggen moegen hebben, omme eenigherhande saken wille, noch oic nyemant eenigen ondanc des weten. Sonder argelist.

13 Maart 1427 (1428).

Item, anno praedicto, XIIIa Martii, Aert Schoenhout idem promisit, ende ofte hy contrarie dede, dat soude wesen op zoenbraec ende vredebraec. fol. 121.

---

2 Maart 1427 (1428).

Aanstelling van toezichters « van den onverjaerden kynderen. » (1)

Omme vordane de onverjaerde poirters ende poirterssen of ingesetenen kindere te bat ende te behoirliker besorght ende geregeert te worden, soe is dairop bi den Burgermeesteren ende Scepenen overdragen ende geordineert, dat men, ter bewaernissen van den voirs. kinderen, dairtoe gestelt ende geset heeft van der stad wegen III goede manne, die dbewint ende den last van alsulker kindere goede hebben sullen ende dat aenverden ende hanteren, ten orboere ende profite van denselven kinderen, gelyc als hierna volght ende bescreven staet, alsoe verre als die kindere behoeven van der stat wegen gestelt te hebbene: In den eersten, soe wanneer als enige poerters of poerterssen of ingesetenen enige onverjaerde kindere, een of meer, achter laten, soe selen die kindere te mombore gedaen worden van den naesten vrienden, alsoe dat na der stat recht behoert, ende dan sullen die momboere de voirs. drie goede manne, van der stat wegen dairtoe gestelt, by hen ontbieden ende hen der voirs. kindere goede overgeven met gescrifte, ende die sullen de voirs. geordineerde overnemen ende die dan metten momboren regeren ende stellen ten meesten orboere ende profite van den voirs. kinderen, het zy in verpachten, in verhueren, in fol. 121.

(1) *De instelling der Weesmeesterskamer dagteekent van 28 Maart 1495 (1496).*

gelt te profite yemende onder te gevene of oec in vercoepene of coepene, salvo dat sy gheene goede vercoepen en sullen, dan by weten ende consente van der stat. Voerdane, soe sullen de voirs. geordineerde eenen goeden boeç houden van allen den goeden den kinderen alsoe toebehoerende, ende dairaf alle jare eens rekeninge doen, ter presencien van der kindere momboren ende van der stad of van denghenen die van der stat wegen dairtoe gestelt ende geordineert selen worden. Ende hierop sullen sy haren eet doen ende sullen int heymelike ende in secrete onderhouden den staet van der voirs. kindere goede. Ende hieraf selen sy geloent worden na ordinancie van der stat. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren XIIII^{c} XXVII, II dage Marcii.

---

2 Maart 1427 (1428).

Regeling van een geschil tusschen Livinus Loep en Simon Loep, zijnen zoon.

fol. 121 v°. In den jaere XIIII^{c} XXVII, II dage in Merte, quamen in de banc van Scepenen Lieven Loep, met sekeren brieven ende gescriften die hy thoende ende overgaf, in manieren van clachten over Symoen Loep, sinen sone, ende desgelyx deselve Symoen, oic met brieven ende gescriften jegen sinen vader, alsoe dat de Burgermeesteren ende Scepenen beyde de voirs. partyen seyden goede gevriende ende wel ende wettelic verlyct, vereffent ende gesleten van allen saken, heysschen ende calaengien, die sy deen ten anderen waert te seggene mochten hebben in eeniger manieren, totten dage toe van heden, in deser voegen ende manieren, als dat alsulken scepenenbrieve, als sy deen den anderen bekent ende verleden hadden, in haerre macht bliven selen, voerdane als van den V ℔ grote dairvoere dat Symoen tgordel aengeverdt hadde, soe sal Lieven sinen core hebben den voirs. Symoene te ghevene, binnen der Sinxenmerct naestcomende, de voirs. V ℔ grote ende dan tselve gordel weder te hebbene, of

Symoene tgordel te latene ende hem dan te ghevene VII cronen of XXXV scellinghen grote. Vordane verlide Lieven I scepenenbrief, dat hi thuis, dair hy in woent, opte Roye, niet vercopen en sal, becommeren, noch gelosen, maer laten zinen sonen sonen, gelyc die brief begrepen heeft, etc.

---

6 Maart 1427 (1428).

Besluit over de vereffening van het overschot der koopsom van goederen gelegen te Ryckevorssel.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVII, sesse dage fol. 121 vo. Marcii, soe wert by Bourghermeesteren ende Scepenen, in de volle banc sittende, overdragen dat van alsulken thien pont groet ende seven scellinge ende VI penninc, als Claus Raboede Jan van der Sennen sculdich es van den goeden tot Rikevorssel gelegen, die hy, Jan, Clause voirs. vercocht heeft ende dairaf de voirs. somme trest es, dat Willem van den Boegherde, in den name van den voirs. Clause dat ghelt in den wissel setten sal, ende dairaf sal hebben ende heffen Joncfrouw Lysbeth Zwalschen sesse pont groet, voir alsulken sister rox tsjaers erflic, als sy hadde opte voirs. goede, ende dat dat den vors. Clause altyt betalinge doen sal. Voirdane es overdragen, dat doverschot van vier ponden seven scellinge ende VI penninge in den wissel sal bliven staen, tot aen der tyt toe, dat by consent Michiels van den Werve ofte dergheenre dier recht toe hebben ende met rechte dat onderwyst hebben.

---

8 Maart 1427 (1428).

Zoen over de wonden toegebracht aan Jan Theeus en Hendrik van der Elst.

fol. 120 vº. Anno XXVII, VIII dage Marcii, soe wert bi de Burgermeesteren ende Scepenen geterminеert ende clare soeninc vutgesproken tusschen Willems knechten van den Elshoute, in deen partie, ende Janne Theeus ende Heinricke van der Elst, in dandere partie, als van alsulker quetsueren, als de voirs. Jan ende Heinric van den voirs. knechten ontfangen hadden, dairaf dat sy hen, in beiden sy, gansselic gekeert ende gesubmitteert hadden in de Burgermeesteren ende Scepenen voirs., dair denselven Janne ende Heinricke te beternissen toegeseit waert, dat hen des voirs. Willems knechte van den Elshoute, boven de verghiffenisse, die sy hen baden te moetzoenen, ende voir haer smerte geven souden, te weten is, den voirs. Janne Theeus XVIII Philips scilde ende den voirs. Heinricke van der Elst drie derselver scilde, of XLV grote Brabants voir elken schilt, ende dat gelt te betalen tusschen dit ende beloken Paesschen naest toecomende. Ende hiermede worden de voirs. partien wel ende wettelic geseeght versuent van den voirgenoemden personen, ende van allen anderen die dairmede in velde of in verde mochten hebben geweest van al dat dien twiste aencleven mochte. Ende soe wie dat deen den anderen dairenboven misdade of dede misdoen, dat dan wesen soude op soenbrake ende op vredebrake.

---

13 Maart 1427 (1428).

Uitspraak in een geschil tusschen de ingezetenen van Hoboken en Gillis Sanders.

fol. 122 vº. In den jare Ons Heren M. CCCC ende XXVII, XIII daghe in de maent van Meerte, soe waren by Bourgermeesteren ende Scepenen de Drossate van den lande van Ruympst, de Meyere

ende Scepenen ende veel van den ingesetenen van den dorpe van Hoeboken, aen deen partye, die hen beclagende waeren van Gielyse Sanders, van dat hy sine varkene met groeten hopen doet driven opte ghemeyn weyde ende vroente aldaer, ende deselve Gielys, aen dandere partye, alse deghene die dat verantwoerde, dewelke aen beyden partyen op deden alle alsulken recht ende bescheyt als sy totten voers. zaken hadden, ende aengehoort tbesceyt van beiden partyen, soe wart overdragen ende gesloeten, dat, van nu voerdane, de voerscreven Gielys en gheenssins opte gemeyn weyde ende vroente gheenrehande beesten weyen noch stouwen en sal doen mogen. Behoudelic dien, want hy geseecht heeft, dat hy in den voirs. dorpe meynd te setten eenen laet op syn goed, ende die een hovenere aldair wesen sal, eist dat hy dat doet, soe sal die laet, alsoe verre als hy wagene ende perden hout, moigen houden twee varkene, ende die gherinct, ende dunct hem, dat hy er daermede niet genoech en heeft, deselve laet sal noch daertoe twee of drie varkenen meer mogen houden ende die doen opte gemeyn vroente, dewelke oic gherinct ende met eenen harde behuedt selen moeten wesen, opten coere die dairop staet. Ende es de laet een erflaet, soe en sal hi mer een varken mogen houden, ende oic dat gerinct. Item, soe es den Meyere geseecht, dat hi, sonder ennighe similacie daerin te doene, alle de beesten die der gemeynder vroenten ghenieten ende dat niet sculdich en syn, te doen scutten ende daeraf doe ende neme trecht dat daer toebehoort, opdat de goede liede de ingesetenen van den dorpe van schaden te bat verhuet mogen worden, ende oft de Meyere de contrarie dede, dat soude also wtgericht worden bi denghenen dien dat toebehoirde, also daertoe dienen soude. Voirdaen is overdragen, dat men de coeren van den dorpe ende van den lande aldair ter kerken vutroepen sal ende dat men die houden sal aen eenenyegeliken, groet ende cleyn, ende wye dat hy zy. Ende waert dat yement hierenboven deen den anderen misdede of dade mesdoen, oft oic ennigen oploop dede, het waere met woerden of met werken, dat soude de stat alsoe vutrechten ende corrigeren dats een andere exempel soude nemen. Gedaen ende geschiet ten jaere ende dage voerscreven.

---

17 Maart 1427 (1428).

Beslissing over de betaling eener lijftochtrent door Willem Lammenssone aan Aard Lammens verschuldigd.

fol. 123. Int jaere Ons Heeren M. CCCC ende sevenentwintich, XVII dage in Meerte, so wart overdragen ende geordineert bi den Burgermeestere ende Scepenen, dat Willem Lammenssone jaerlycx vutreykinge ende betalinge doen sal Arnde Lammens, scrynmakere, van alsulken twee zisteren rox tsjaers lyftocht-renten, als hy jaerlycx heeft ende heffende is opte wintmoelene metten moelenberge ende met al harer toebehoerten, bynnen Wilmaerdonc gestaen, ende daeraf de voirs. moelene ontlasten, quite ende ongemoyt houden. Gesloten ende getermyneert ten jaere ende dage voirscreven.

---

24 Maart 1427 (1428).

Verdrag tusschen Geeraard van der Meere en zijne schuldeischers.

fol. 123. In den jare Ons Heren M. CCCC. ende XXVII, XXIIII daghe in Meerte, soe waeren by Bourgermeesteren ende Scepenen Gheerd van der Meere, aen deen partye, Henric Godeverts, Jan van der Haghe ende vele andere goeder manne, die op des voirs. Gheerds goide sekeren commer sprekende hebben, ende parcheelen van erven ende anderen goiden oec gecocht hebben, het zy met scepenenbrieven van Antwerpen, met Herentalschere brieven of oic metten lantrechte daertoe gecomen syn, dewelke in waeren bescreven te comen ten versoeke des voirs. Gheerds. Ende als alle zaken overhoort waren van vonnessen, die hier bynnen der stat af gewyst waeren, ende oec van dat Gheerd hem vermat, dat zy hen

aen beyden syden in seggeren gekeert hadden, soe wart overdragen ende geslooten, eest dat Gheerd bynnen jaers yemende gevinden can, die de voirs. parcheelen van goeden te hemwaert wilt nemen ende den goeden luden voldoen ende hen haere hant vervullen ende voert alselke vesticheit doen, daermede sy verwaert staen, dat hy dat sal mogen doen, ende soe wes baten daeraf overschieten of comen sal, te hemwaert hebben sal. Ende waert alsoe, dat hy nyemende ghecrigen en conde, doende dat voirs. es, dat dan de goede lude voirs., bynnen sesse weken na dat jair, de joncxste brieve hebbende, Antwerpsche brieve oft Herentalsche brieve, oft brieve na den lantrechte, oft oec die alderlaetste metten lantrechte daertoe comen selen syn, deselve goede te henwaert sullen mogen trecken, betalende ende vervullende den outsten brieven ende voert vesticheit doende, gelyc voirs. es. Ende en wil des nyement doen, soe sal eenyegelyc vanden goeden luden by sinen goeden bliven, gelyc sy die nu ter tyt besittende syn. Ende hierop es den Meyere van Noorderwyck belast ende bevolen de goede, die stille hebben gelegen vut vervolghe van Gheerde, dat hy die verpachte ende verhuere ten hooghsten dat hy can ende mach. Ende Mathys van der Wympe sal thuys te Herentals desgelyx verhueren, want hy er pacht op heeft, ende altyt tot desgheens behoef dier dbeste recht toe hebben mach. Sonder argelist. Gedaen int jaer ende opten dach voerscreven.

---

26 Maart 1427 (1428).

Ordonnancie betrekkelijk den veehandel.

Gheordineert bi den Heere ende bi der stad, anno XXVII, fol. 125.
XXVI dage in Merte : In den iersten, dat alle deghene die geseten syn in den dorpen ende bynnen den chingele dairaf ter stadwaert ane, hierna bescreven, te weten is van Zantvliete, alle dWaterlant, van den Heerbrande, van Brechtscate, die van den Goere, tsGravenwezele, Scille, Oeleghem, Boechout,

Hove, Conticke ende Aertselaer, alsoe verre als die den Hertoge toebehoeren, ende alle andere dorpen ende heersteden, die bynnen den chingele van den voirs. dorpen ter stadwaert ane geseten syn, voerdane alle hare beesten, sy syn vet of andere, die sy vercopen sullen willen, het syn ossen, coeye, calvere, scape, lammere of verkene, tAntwerpen twee meredage ter venten ende ter merct zullen moeten bringen, eer sy die yemende anders sullen mogen vercoepen, behoudelic dien, dat zyse wel opten yersten merctdach zullen mogen vercoepen, opdat sy connen. Behoudelic dien, dat de vleeschouweren ende poerteren van bynnen der stad sullen mogen buten trecken ende copen des hen behoeven sal, tot haers selfs besigen, sonder dat yemende voert te vercopene, vutghenomen dat de vleeschouweren, dat zy alsoe buten copen selen moeten int vleeschuys pennewerden ende vercopen, ende behoudelic oic dien, dat men den buyctyt altyt voerdane houden ende hanteren sal, gelyc als men dien altyt tot hiertoe gehantheert heeft. Ende soe wie dat anders syn goet vercochte of heymelic met subtylheden yemende verloefden of toeseyde, ende dairop verhielde ende opte merct niet vercopen en wille, dat die verboeren soude, alsoe dicwile als men dat bevonde metter waerheit, III gulden Beyersche, I derdendeel den Here, dander der stad ende tderde derdendeel denghenen diet voertbrochte. Ende hieraf sal de Here eensyegelyx eet mogen nemen van denghenen daer men op vermoedt, alsoe dicwile als de Here wille. Item, dat nu voerdane gheen vremt man van buyten, wanen hy sy, tAntwerpen opte merct gheenrehande beesten, welken dat die syn mogen, en sal mogen copen van Paesschen tot Bamisse, voere dat de clocke des mergens VIII uren geslagen sal hebben ende voert van Bamisse tot Vastelavonde, voere dat de clocke IX uren geslagen sal hebben, opte payne van III gulden Beyers ut supra. Item, dat gheen brouwere noch backere gheene verkene vercopen en sullen nyemende, zy en sullen die eer opte merct moeten brengen, omme aldaer te vercopen. Wie de contrarie dade, dat die verboeren soude III gulden ut supra.

---

27 Maart 1427 (1428).

Zoening tusschen Willem van Kuyct en Jan Seghers.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVII, XXVII daghe in Maerte, soe es by Bourghermeesteren ende Scepenen ende by goetduncken des Schoutheten, tsegghen geseecht ende gesoent tusschen Willem van Kuyct, aen deen zyde, ende Jannes Seghers, aen dandere, navolgende alsulke correctie, als tanderen tyden opten voirs. Willem gesciet es, als dat de voirs. Willem, ter eeren ende ter beternissen van Jannes, doen sal, tusschen dit ende Sinte-Jansmisse naest toecomende, een pelgrimagie totten Heyligen Bloede ten Wilsnacke, ofte syn gemoet hebben, ende dairaf brenghen brieve, ende dairtoe doen gelyc dat behoert. Ende voirt sal hem de voirs. Willem oic geven, tusschen dit ende in de Sinxe Antwerpsche marct naest toecomende, acht gouden croenen. Ende hiermede syn sy aen beyden syden voir hen, hoeren magen ende vrienden, wel ende volcomelic versoent geseecht, ende soe wie de contrarie dede ofte dede doen, by hen ofte hoeren magen ende vrienden, dat soude wesen op soenbraec ende vredebraec. fol. 123.

---

1 April 1427 (1428).

Vonnis in een geschil tusschen Godevaard Pullekens en Maes van Houthoven betrekkelijk de nalatenschap van Laurys van Houthoven.

Alsoe Godevert Pullekens, aen deen zide, ende Maes, Jan Maes zone van Houthoven, aen dandere partye, in gedinge quamen, aenclevende alsulken commer als Wedemair van Cuyck met rechte ende met vonnesse gewonnen heeft op de goeden Laureys van Houthoven, soe es wair, dat van fol. 116.

wegen des voers. Godeverts getuycht hebben Henric Margreten ende Peter Theeus, als dat Jan Maes van Houthoven sinen kinderen van den voerbedde ende sinen kinderen van den nabedde over heeft gegeven alle alsulken goeden, als hem verstorven syn ende gebleven van Laureyse van Houthoven, sinen oem, ende die hi met rechte ende met vonnisse metten lantrechte wtgewonnen heeft ende dairna gedeylt jegens Mergrieten van der Goermaere ende jegen Laureyse van Reeth, haeren man, in deser manieren, als dat syn kinderen van den nabedde hebben souden de Schinctbraect neven Jans goede van den Damme gelegen bynnen Brechte, ende alle de andere goede den kinderen van den voerbedde eevengelyc te deylen. Oic tuychden zy, dat de voirkindere ende de nakyndere malcanderen geloifden alle commere ende last, die opte vors. goede stonden, te helpen dragen, dats te weten de voirkynderen de drie deel ende de nakinderen tvierendeel. Ende mids desen soe wart gewyst, met eenen vonnisse by Henrike van Rythoven ende by gevolge van Scepenen, dat de voirs. Maes gehouden was in den commere, ende Godeverden volcomen syns vermets. Hier waeren by Stevens, Meyere, List, Zonne, Werve. Gedaen int jair Ons Heren M CCCC ende XXVII[a], op den yersten dach van Aprille.

J. Pot.

---

15 April 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Goedens en Peter van der Achter en betrekkelijk de scheiding tusschen eerstgenoemden en zijne vrouw.

fol. 123 vo. Anno XXVIII, XV dage Aprilis, waert getermineert in de banc van Scepenen, op tgescille dat geweest hadde tusschen Janne Goedens ende sinen wive ende oic mede Peteren van der Achter ende sinen wive, haerre dochter, in den iersten, dat de stad de sake van den gescille tusschen Janne ende Peteren, de gelegentheit dairaf gehoert synde, met

gevoege sliten ende termineren sal, ende dairop dat sy goede vriende geseyt waeren. Voerdane sal de voirs. Jan Goedens terstont overgeven sinen wive alle alsulken goede of de weerde dairvoere, als sy by hem brachte doe sy lestwerf weder by hem quam. Voerdane sal hy haer jaerlix geven, also lange als sy vaneen syn, XII scellinge grote tsjaers, alsulc gelt als altyt binnen Antwerpen gemeynlic in borsen gaen sal, deen helft altyt dairaf binnen der maent van October ende dander helft binnen der maent van Aprille, ende hiermede sullen sy deen den anderen ongemoeyt ende onbelast laten van alle sculde ende commere deen opten anderen te maken, of deen tot des anders goede te talen, het en were dat sy met haerre beider goeden moetwille weder vergaderen ende byeen comen wilden, ende dan soude de voirs. Jan Goedens van hare de voirs. XII scellinge grote tsjaers meer te geven, ongehouden syn ende bliven.

---

22 April 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen de gebroeders van den Berge betrekkelijk de nalatenschap van Margareta Woyts, hunne moeder.

Int jaer Ons Heren als men screef M. CCCC. ende achtentwintich, XXII dage in Aprille, soe wert overdragen, getermineert ende gesloten, by Clause Alleyn, Burgermeestere, Clause van Wynegeem, Janne Stevens, Dankert de Moelnere, Andrise van Steelant, Peteren van Hambroec die men heet van der Beversluys, Janne van Mechelen ende Henrike Zorgeloes, Scepenen tAntwerpen, op alsulken geschille als opverstaen was tusschen Wouteren, Clause ende Heinrike van den Berge, gebrueders, op deen zyde, ende Janne, Godeverde ende Lambrechte van den Berghe, oic gebrueders, op dander, toecomende ende spruytende van alsulken scepenenbrieve van Antwerpen als voirtyts Jan van den Berghe, haerre fol. 123 vo.

alder vader, denselven Janne, Godeverde ende Lambrechte, sinen kinderen, omme zekere saken wille hem dairtoe beruerende, gelyc deselve brieve wel verclaren, gegeven ende gemaect heeft, als dat deselve scepenenbrieve ende oic alsulken terminatie, als voirtyts dairop in de voirgaende banc getermineert is geweest, die zy zagen ende hoerden lesen, beyde in haerre volre macht ende van weerden bliven sullen. Mer want Magriete Woyts, der voirs. kindere moeder, aflivich worden is, ende in de vors. brieve ende terminatie deselve Magriete Woyts niet genoemt en is, is voirt getermineert, dat al alsulken goede van haven oft van erven, als deselve Magriete van haren wegen achtergelaten heeft ende dierre zy machtich was, den vors. kinderen evengelyc toebehoeren sullen te deylene, het en waere dat eenich van hen meynde beter recht daertoe te hebbene, bethoen oft bescheyt dan die ander, dat zy dan deen den anderen altoes sullen mogen aenspreken metten rechte, ter plaetsen daer tsterfhuys gelegen is, de vors. scepenenbrieve ende yrste terminatie altoes in haerre macht te bliven, also vors. is. Sonder fraude ende argelist.

P. DE ROMA.

---

26 April 1428.

Besluit over een geschil tusschen Gillis van Pulle en Pauwel van den Berge.

fol. 124. Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XXVIII, XXVI dage in Aprille, soe waert getermineert in de volle banc van Scepenen, op tgescille dat opverstaen was tusschen Gielise van Pulle, den jongen, aen deen syde, ende Pauwelse van den Berge, wonende te Brechte, aen dander side, toecomende om twee gulden wille, die de voirs. Pauwels tot Hoochstraten in een gelage verloes, alsoe hy seyde, welke sake hem de voirs. Gielis aentrac, ende hoe wel dat de voirs. Pauwels dairomme doen tertyt gequetst was, alst wel scheen, soe waert hem, nochtan dairenboven aengeseyt met

eenen seggen, dat hy den voirs. Gielise te moetzoenen doen soude een pelgrimagie tot Rotsemadouwe, of hem dairvoere geven acht cronen, omme welker saken wille beide de voirs. partien bi de stat ontboden waren, alsoe dat sy aen beiden siden getugen ende waerheiden dairop leidden. Op welke getuygenisse ende waerheit ende al overhoert synde datter van vore tot na toe gesciet was, hen beide de voirs. partien des gansselic keerden in de stat, dair deselve stat doen op termineerde ende sloot ende seyden metten eersten tvoirs. seggen, als van der pelgrimagien die de voirs. Pauwels gedaen soude hebben, of acht cronen gegeven, te male quyt, te nieute ende van gheenre weerden ende dat hy van al tal dairaf ongehouden soude syn ende bliven. Voerdane als van der quetsueren of misgripe dat aen Pauwelse were misdaen, soe seide de stat de voirs. partien dairaf wel versuent, sonder emmermeer deen den anderen dairomme te misdoene of te doen misdoen. Ende waert soe, dat den voirs. Pauwelse aen lyf of aen goet van den voirs. Gielise of van yemande van sinen wegen, heymelic of openbaer, of hoe dat dat by quame, yet misschiede of wedervoere, in eniger manieren, dat de stad dat alsoe vutrichten soude ende corrigeren, alsoe dat eenen anderen exempel syn soude, ende also na gelegentheit der saken dairtoe behoeren soude. Voerdane behielt de stad tot haerwaert alsulken overdaet ende mesgryp als in der saken gesciet were, het were van den voirs. Gielise, van Willeken van Emeren of van yement anders, omme dairop te versiene, also der stad orberlic sal duncken na gelegentheit der saken.

---

29 April 1428.

Vonnis in een geding tusschen Jan Rychals en Werner Rychals, zijnen vader, betrekkelijk de nalatenschap zijner moeder.

Anno XXVIII, XXVII dage in de maent van Aprille, soe sprac aene metten rechte, vore Scepenen van Antwerpen, fol. 124 v°.

Jan Rychals, Werner Rychals filius des pasteydebackers, denselven Werneren, zinen vader, als van der versterffenissen van synre moeder doode, ende voort van IX Aernemschen gulden, die hi zinen vors. vader gheleent soude hebben, op welke aensprake de vors. Wernere zyn beraert ende ghenachte begheerde, dwelc hem ghewyst wert metten vonnesse opten derden dach ende vore der noenen, mids dat zy beyde vremde waren. Op welken derden dach de vors. Wernere quam in goeder tyt ende voer der noenen, ghelyc als beyde den partien metten rechte dach besceyden ende beteykent was, dair de voirs. Jan, syn zone, niet en quam, noch oec nootsake van onscoude en liet weten, alsoe dat doen metten vonnesse ghewyst wert by Andriese van Steelant, Scepenen, ende by ghevolge van zinen medegesellen, als Gielys Damaes, Dankert de Moelnere, Lambrecht van Zon ende Janne van Mechelen, dat de voirs. Jan verhaelt was ende verreyct, ende de voirs. Wernere quite ende verweert van alle alsulker aenspraken als hem de voirs. Jan, syn zone, ghedaen hadde. Ghewyst anno predicto, XXIX daghe Aprilis.

---

4 Mei 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen de Heilig-Geestmeesters van O. L. Vrouwenkerk en Beatrix Wilmaers, vrouw van Willem Lammenssoen, betrekkelijk eene erfrent.

fol. 125. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, IIII daghe in Meye, soe syn by Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide geweest Jan Willebeys, Gielis Breem, Laureys Mussche als provisoers ende berichters der tafelen des Heyligen Geests in Onser-Vrouwenkerke, met hoeren clerc, aen deen side, ende Joncvrouwe Beatruys Wilmaers, met Willem Lammenssoen, hoeren wettigen man ende momboere, aen dandere, te kennen gevende tgeschil dat sy onderlinge hadden omme alsulke VIII oude grote tsjaers erflic, als deselve Joncvrouwe

heffende es opten voirs. Heyligen Gheest, ende dairaf de voirs. provisoers gheen betalinghe meer dairaf doen en wilden de voirs. Joncvrouwe en betoende alsulc recht dairaf, het waere met brieven, met rollen ofte met waerheiden, dat sy dat alsoe sculdich waere te hebben. Ende wart dairop getermineert, na alle besceit dairaf gehoert van beyden den voirs. partien, want der voirs. Joncvrouwen oudermoedere de voirs. rente geheven hadde ende sy meyneghen tyt dairna sonder eenich letsel ende goet te proeven waere, dat des niet en waere met onrechte, dat sy, hoere oyre ende nacomelinge de voirs. rente souden bliven houden ende heffen. Ende wert dairop gelast denselven provisoers dit in den boec van den renten des Heylich Gheests te scriven ende te teykenen. Gedaen ende gesciet ten jaere ende dage voirs.

---

5 Mei 1428.

Vonnis in een geding tusschen Michiels Koevoets vrouw en Peter Koevoet, in den naam « van den coepman van Noorvennich ».

Vonnisse gewyst v dage Maii anno XXVIII. fol. 125.

Tusschen daenspraeck van vrouwen Koevoets, Michiel Koevoets wive, op deen zide, ende tverantwoirden van Peteren Koevoet, in den name van den coepman van Noorvennich, op dander, soe wert gewyst met eenen vonnisse by Lambrechte van Zon ende met gevolge van Scepenen, zinen metgezellen, mids der redenen dat Rasen Enghelbrecht, van Essen, gewyst was metten vonnisse, dat hy trecken zoude ter plaetsen daer den tol gelegen es, ende staen den Here van Dyeste aldaer te rechte, dat de coepman van Noorvennich ende syn borghe quyt ende verweert zullen zyn van alsulker aenspraeken als de voirs. vrouwe Koevoets daerop gedaen heeft. Behoudelic dien, dat de vrouwe Koevoets ende hoir

medeplegers Rasen Engelbrecht oft yement van Essen aen moghen spreken, opdat zy willen, behoudelic elken sinen rechte.

---

7 *Mei 1428.*

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Ghysbrechts, priester, en Nicolaas van Puederle, betrekkelijk eene korenrent bezet op goederen gelegen te Morckhoven en te Norderwijck.

Fol. 124 vº. In den jaere Ons Heren M. CCCC. ende XXVIII, seven daghe in de maend van Mey, soe es by Bourghermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, opten geschillen hangende tusschen Heren Janne Ghysbrechts, priester, als van synre capelrien wegen gesthicht ende gefondeert in der kerken van Herentals, aen deen zyde, ende Claus van Puederle, in dandere, aenclevende alselken seven viertelen rox tsjaers erflic, als deselve Her Jan heysschende es den voirs. Clause op sekere goede bynnen den hove van Morchoven ende van Noorderwyck gelegen, hedensdaechs getermineert, overdragen ende gesloten, al eest alsoe dat van deser zaken veel handelingen geweest syn in den gheesteliken hoven van Riemen ende van Camerike, ende desgelyx bynnen der stad van Loeven vore Bourgermeesteren ende Scepenen aldair, dewelke voir Bourgermeesteren ende Scepenen vore ons dese zaken, des der erffenissen aengaet, gewyst hebben, mids dat den gront van den panden binnen den Mergrefscape gelegen syn, want de voirs. seven viertelen rox na den heyssch des voirs. Her Jans aencleven der gheesteliker capelrien ende proevenen, gelyc hy meynd, dat de voirs. Her Jan van desen geschillen ende saken syn recht hieraf sal moegen volgen ende vorderen, het sy int gheestelic recht oft int weerlic, daer hem best gelieven sal, ende dat hiermede beyde de voirs. partyen te vreden sullen staen, sonder in enniger andere manieren malcanderen anderssins te moyen. Sonder argelist. Gedaen ten jaere ende ten daghe voerscreven.

---

12 Mei — 20 Juni 1428.

Voorwaarden van de bijdrage der steden Brussel, Antwerpen, Lier, Herenthals, Breda, Diest en Aerschot in eene bede van 325000 kronen aan den Hertog toegestaan, met een daaropvolgend besluit.

Want onsen genedigen Heere onlanx in de leste Bamisse- fol. 128 v°. marct van Antwerpen, van sinen gemeynen lande, wt gracien ende niet van rechte een hulpe ofte bede van drie hondert ende XXV dusent croenen, tot sekeren terminen ende paymenten te betalen, overgegeven ende geconsenteert wart, omme die bekeert te worden tot dien oirboere ende ghenen anderen, dairtoe sy wart overgegeven, na inhout van eenre behoerliker instructien, die men dairop maken soude, ende want in derselver instructien, die nu gemaect es, onder dandere pointen es begrepen, hoewael men dat yerste payment sinen voirtganc sal laten hebben, na inhout derselver instructien, omme te proeven hoe hoege de somme van den hoeftgelde gedragen sal, dat men nochtans de naevolgende paymenten handelen sal na vormen van derselver instructien ende opte voegen, condicien ende voirwerden die in den overgeven van derselver beden, by denghenen die se consenteerden, ondersproeken waren ; opdat die condicien ende voirwerden by langhheiden van tiden ende veranderinge van wethouderen niet en verdonckeren, mair tot eeweliken dagen van hen ende van hoeren nacomelinghen vast ende gestade gehouden worden, soe hebben Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide van den steden Bruessel, Antwerpen, Lyere, Heerentals, Breda, Diest ende Aerschot, in deselve bede betalende na hoeren ouden tax, met malkander eendrachtelic gerecoerdeert, dat sy onsen genedigen Heere de bede geconsenteert hebben opte voegen, condicien ende voirwerden hierna bescreven : In den yersten, dat sy onsen genedigen Heere voirs. wouden te hulpen coemen in der sommen voirs., by alsoe dat alle degheene, die van outs mede hadden plegen te gelden, desgelicx wilden doen ende

gelyc sy van outs gedaen hebben. Item, by alsoe dat sy gestaen souden met hoeren ouden tax, na de gelande van der voirs. sommen, sonder daerenboeven eenichsins yet meer gelast te worden. Item, op alsoe dat onse genedige Heere tot synre volre ende geheelre somme voirs. quame. Item, ende by alsoe dattet gelt van der voirs. beden geheel ende altemael bekeert worde in den oirboere dairtoe deselve bede geconsenteert es ende nergens toe el, na wtwisen eenre behoerliker instructien, die men dairop maken soude ende nu gemaect ende gesloeten es, dewelke instructie van pointe te pointe gehouden sal worden, sonder eenich verbrec. Dewelke saken Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide der steden voirs. bevoelen hebben eendrachtelic ende gesamenderhant, elc van hen in synre stat registere in meerdere gedenckenisse ende vesticheit te teykenen ende te registreren. Gedaen te Dyest, in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, XII daghe Maii.

fol. 128. Item, want op de bede die onsen genedigen Here onlanx geconsenteert is van synen gemeynen lande, by synen twee Staten overdragen ende gesloten is een zeker instructie ende bezorch, gelyc de gescriften, daerop gemaect, inhouden ende verclaeren, soe is bi den drie steden Lueven, Bruessel ende Antwerpen overdragen ende gesloten, dat zy samentlic ende elc van hen de vors. instructie in allen hueren punten ende clausulen houden selen ende altyt navolgen, goet, gestentich ende van weerden, sonder eenich verbrec oft sonder eenich veranderinge daerinne te doen oft te laten geschien, in eeniger wys, het en zy dat bi den twee vors. Staten eendrachtelic yet anders daerop geoirdineert worde, ende bynner dit vors. overdrach van den vors. drie steden geduerende, tot den vutgane toe van der vors. beden ende den jaerschaeren daertoe geraempt, zonder argelist. Ende omme dit selve overdrach te bat te houdene, so hebben de drie steden vors. dit bevolen te teekene, te weten elc van hen in huer prothocol ende register. Actum Lovanii, XX dage Junii, anno achtentwintich.

14 Mei 1428.

Ordonnantie « van den zoute » en over « den meyspele ».

Gheordineert bi den Here ende bi der stat, anno XXVIII, XIIII dage in Meye, dat nyement voerdane gheen zout meten en sal, noch doen meten, coopere noch vercopere, noch nyemant anders, in gheenre manieren, anders dan de geswoeren zoutmeters. So wie de contrarie dairaf dade, dat hy verboeren soude, alsoe dicwile als ment bevonde, eenen ouden scilt, I derden dairaf den Here, dander der stad ende tderde diet voertbrachte. Item, dat nyement die metter comanscap van den soute ommegaet, cooper noch vercoper, syn zout en sal mogen overslaen of overleggen, of doen overleggen, het en sy dat de geswoeren zoutmeters de kennesse dairaf hebben, weder dat sculdich sy gemeten te syn of niet, opte selve peyne. Item, is voort geordineert, omme den coopman te min belast te syn, dat men voerdane van eenen mudde zouts, daer men van meten af te geven plach II grote, mer I 1/2 grote voerdane geven en sal. Item, dat men voerdane savonds gheen meyspele, ryscspele of scildekensspele achter straten houden en sal binnen der stad van Antwerpen, op de peyne van eenen ouden scilde, wien dat men bevonde aen meyspele dansende of spelende. fol. 125 v°.

---

22 Mei 1428.

Geschil tusschen Wouter en Jan de Lichte aan scheidsmannen onderworpen.

Anno praedicto (1), XXII dage in Meye, so sprac Wouter de Lichte met rechte aen Janne den Lichten, sinen broeder, van den renten die syn moeder hem overgegeven heeft met fol. 126.

(1) 1428.

scepenenbrieven van Antwerpen, als van twee terminen die hy dairaen tachter ende in gebreke was, dair Jan, syn broeder, op antwerde dat waer was dat syn Jouffrouwe moeder, aen deen syde, ende Wouter, syn broeder, aen dander syde, gewyst waren in voirledenen tiden, te bliven van haeren geschille in Peteren van Hoboken, Janne van Rythoven in den *Roscam*, ende Janne van Sompeken, den bastaert, ende overmids dat Wouter dat niet en dede, dat de Heeren mids dien een terminacie maecten, dewelke hy begerde gehouden te hebben. Soe dat tusschen aensprake ende verantwerden gewyst was metten vonnesse, by Andries van Steelant, ende by gevolge van Clause Alleyn, Gielise Damaes, Danckert de Moelnere, Heinric Sorgeloes, Scepenen, ende meer andere van haeren medegesellen, dat alle Wouters scepenenbrieve ende vonnessen souden bliven in haerre macht ende van weerden, sonder dairaf in enigere seggerscap te bliven ende dat oic de terminacie bliven soude van weerden, ende wes gescille dat sy onderlinge aen malcanderen hadden, dair gheen scepenenbrieve of vonnissen af en waeren, dat sy des elc nemen souden twee goede gelike manne, diese dairaf slechten souden, ende en warens die IIII manne niet eens, dat sy dan eenen geliken overman kiesen souden, ende en consten sy dien overman niet eendrechtelic gekiesen, dat sy dan comen souden by de stad, die soude hen eenen setten. Ende wes by dien IIII goeden mannen of den overman, die dairtoe gecoeren soude worden, dairin getermineert ende gedaen worde, dat sy dat aen beiden syden souden houden, sonder daerenboven yet deen den anderen meer te moyen in eniger manieren.

---

26 Mei 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen Aechte van Kets, vrouw van Andries van Steelant, en Laureys Spernagel, haren zoon.

fol. 125 vo. Anno XXVIII, XXVI dage in Meye, soe wart by Borger-

meesteren ende Scepenen getermineert tusschen Jouffrouwen Aechten van Kets, Andries wyf van Steelant, ende Laureys Spernagel, haren sone, als van den XLII Antwerpschen scilden, die Laureys verleggen soude als van den chyse die te Lichtmisse lestleden verscheen van den goede te Lobroeck, dat hem daeraf afcortten sal van den renten, die hy haer jaerlix te haren live gheeft, I ℔ grote te Kerssavonde proximo. Item, I ℔ grote in Johannis deinde ende also voert telken Kerssavonde ende telken Sint-Jansmisse I ℔ grote, totter tyt dat hem al afgeslagen sy. Voerdane geloefde Jouffrouwe Aechte voirs. ende was oic bi de stat overdragen, waert dat sy haer lyftochtrente vercochte, dat Laureys, haer sone, altyt de naeste dairaf syn soude voir yemant anders. Sonder argelist.

---

8 Juni 1428.

Ontvangstbewijs eener som van twee duizend gulden.

Anno XXVIII°, VIII dage in Junio, bekende Wynant van Ghele, dat hi onder hadde ende ontfaen van Gheerde Vlessentop, wisselere, van des Joncheren wegen van Glymes, XII^c gulden crone, van ghewichte de LXV opte merc, ende LXXV nobele, de XXXVI ½ opte merc, dewelke die tsamen maken twee dusent guldenen, den guldene te XXXVIII grote gherekent. fol. 125 v°.

---

22 Juni 1428.

Ordonnantie « van den vrede ».

Het is overdragen bi den Here ende bi der stad, anno XXVIII, mensis Junii die XXII^a, dat, soe wie van nu vordane fol. 123 v°.

vrede weygerde oft verzweghe als hem die geheyscht worde, dat die terstont bynnen denzelven daghe ende bynnen sonneschine uter stad van Antwerpen porren sal ende doen een pelgremagie tOnser Liever Vrouwen te Rochemadouwe, oft waer hy des niet en dade, dat hy dan verboeren zoude de somme van hondert guldene, half den Here ende half der stad.

Item, waert dat zake, dat hem eenich poirtere weygerde over vrede te stane, dat die verboeren zoude 1/2 ℔ ouder grote, half den Here ende half der stad, alsoe dicke alst gheschiedde.

---

25 Juni 1428.

Geschil tusschen Laureys Neetensone en Zoete Godevaerts, zijne vrouw, aan scheidsmannen onderworpen.

fol. 126. In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende XXVIII, XXV dage in Junio, so wert overdragen ende gesloten by Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle banc, opte gescille hangende tusschen Lauwereyse Neetensone, in deen partie, ende Zoeten, Jan Godevaertssoens dochter, zynen wive, in dandere, dat de voirs. Lauwereys Zoeten, zynen voirgenoemden wive, wederomme sal doen hebben alle haere goede, have ende erve, beyde die hy vercocht heeft oft verhuert ende haere dier rastelic ende vredelic laten gebruyken, sonder haer daerinne eenigen hinder, stoot oft letsel te doene. Ende als van den houte dat hy over twee jaer vercochte, daer haere de helft af toebehoerde, daeraf sal zy nemen twee goede manne, ende hy twee van zynentwegen, ende wes die daeraf termyneeren, dat selen zy houden gelyc oft metten vonnisse gewyst waere, ende dat zy hiermede elcanderen ongemoyt laten selen, alle zaken ten goeden verstane ende sonder argelist, etc.

---

27 Juni 1428.

Regeling van den fruit- en warmoeshandel.

Alsoe eenige goede liede wten ambachten ende oic andere poirteren ende poirterssen hen beclagende waeren van den ongerive, dat de dekens van den ambachte van den froyteniers hen aendeden mits eeniger vruchten wille, die sy wassende hadden op hoers selfs erve ende guet, dewelke vrucht sy besichden ende in cleyns pennewaerden, ende wilden daeromme deselve dekens van den froyteniers hen dat verbieden te doen, ofte dat sy te schote ende te lote staen mosten met hoeren ambachte, soe es omme de goede liede in redelicheden dairaf te vreden te setten ende te geriven ende denselven ambachte dairaf te hebben, dat in redelicheden behoert, overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen samentlic, als opte hanteringe die deselve dekens hebben van hoers ambachts wegen, na inhout hoers briefs hen by den Heere ende by der stat verleent ende gegeven, dat, van nu voirdane, alle poirteren ende poirterssen in ghenen van den voirs. ambachten wesende, sullen moegen hebben ende behouden de vrucht van waermoes, van hauwen ende van allen anderen aertvrucht, vry, onbelast ende ongeschoet van den ambachte van den froyteniers voirs., die wassen moegen ofte gewonnen worden op hoers selfs erve, tot XXV roeden toe ; ende die in eenigen van den ambachten syn, die sullen dat moegen hebben tot XV roeden toe, in der manieren voirs. ende die vruchten sullen sy moegen pennenwaerden ende in cleyns vercoepen, sonder dairaf te begripe te staen van den ambachte van den froyteniers voirs. Ende de mate ofte rekeninge van den voirs. goeden sal beginnen ende aengeleit worden van der doeren ofte poirten, dair deselve goede liede hoere goede alsoe liggende hebbende, in ende wtgaen sullen. Ende soe wie hierenboeven eenige vrucht wonne op meer erfs, ende dat in cleyns vercochte ende pennewaerde, dairaf sal hy moeten staen te schoete ende te loete metten ambacht voirs. ofte

fol. 127 vo.

hoere gemoede hebben, behoudelic dien, dat eenyegelic, wie dat hy sy, syn vrucht voirs. garen mach ende die in groets vercoepen, sonder begrip van den voirs. ambacht. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, XXVII dage in Junio.

---

28 Juni 1428.

Bekrachtiging van een « coemanscap » door Jan Aert Zoets en Jan, zijn zoon, gemaakt met Jan tSerhengels, ten voordeele van Margareta Aert Zoets.

fol. 125 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, XXVIII daghe Junii, soe waeren by Bourgermeesteren ende Scepenen Jan Aert Zoets ende Jan, syn soen, ende andere mage ende vriende van Margrieten Aert Zoets, dochter wilen Michiel Aert Zoets, te kennen gevende dat, by gebreke van noetorste derselver Margrieten, sy een coemanscape gemaect ende gedaen hadden met Jan tSerhengels, die jegens hen gecocht hadde alle alsulken recht ende gedeel als sy hadde in een stede metten huyse, hoeve, gronde, lande, bynnen Marxem gelegen, die wilen de voirs. Michiel terve nam jegens Heeren Wouter van der List, Riddere, ende hout omtrent anderhalf buynder, alsoe dat sy, Jan Aert Soets ende Jan, syn soen, hoeren eet dairaf deden, dattet beter gedaen waere dan gelaten totter voirs. Margrieten behoef. Ende es dairomme geconsenteert de voirs. coemanscape van waerden te syn ende altyt guet ende gestentich gehouden te warden. Ende alsulke XXIII schilde als hy Jan tSerhengels dairaf betalen soude, na inhout van der voirwarden dairaf gesciet, dat dat gelt in profite ende oirboere van der voirs. Margrieten voytgekeert ende beleit soude werden. Sonder argelist.

---

8 Juli 1428.

« Geleyde » gegeven aan verschillige kooplieden uit Gelderland.

Int zelve jaer (1) ende opten VIII^sten^ dach van Julio, soe wert in de volle banc geleyde gegeven Herman van Veest, Janne den Haze ende Heynrike van den Berge, coepluden uten lande van Ghelre, bynnen der stad van Antwerpen te wandelen, te verkeeren ende te coepslagen, met horen live, goide ende coemanscapen, tusschen dit ende Sinte-Bavendach naistcomende, zonder jegens hoere wettige schult. fol. 126.

---

17 Juli 1428.

Borgtocht te stellen door Jan Vossaert aan Jan Wolfaertszone.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXVIII, XVII dage in Julio, soe wert overdragen ende ghesloten in de volle banc van Burgermeesteren ende van Scepenen, dat Jan Vossart, van der Muyden, voer alle cost, pacht, baten ende profiten geven zoude, tusschen dit ende Sinte-Bavendach naistcomende, Janne Wolfaertszone XVII nobele, twee Philips schilde voer elken nobel gerekent, als voer alsulke drye gemete lants als hem de voirs. Jan Vossaert voirmaels met scepenenbrieven van Antwerpen vercocht heeft, ende die hem naederhant wederomme afgewonnen syn metten rechte, ende dat dezelve Jan Vossaert den voirgenoemden Janne Wolfaertszone bynnen XIIII nachten naistcomende hieraf goide zeker ende borchtocht zetten zal, de voirs. terminacie te voldoene gelyc voirs. is. Zonder argelist. fol. 126.

---

(1) 1428.

23 Juli 1428.

Verontschuldiging van Margareta, vrouw van Wouter van Heerle, wegens deelneming in den manslag gepleegd op Jan de Vos.

fol. 126 vo. Int jaere Ons Heeren M. CCCC. ende XXVIII, opten XXIII dach in Julio, so quamen in presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, Jan de Vos, in deen partye, ende Magriete, Wouters wyf van Heerle, in dandere, ende gaf te kennen deselve Magriete, dat zy verhoert hadde ende dat haere ter kennissen comen was, hoe dat zy beticht was van denselven Janne den Vos ende zynen vrienden, dat zy raed gegeven hadde Gielyse Racs, haeren swager was, dat hy den dootslach doen soude aen Janne den Vos, des voirs. Jans Vos vader, ende dat zy daeromme gedreyght was, also dat zy op haere goede, buyten gelegen, niet trecken en dorste, van welken voirscreven zaken zy onsculdich was; maer hadde syt geweten dat hy den dootslach gedaen soude hebben, zy soude Janne den Vos gewaersschout hebben. Ende overmids dat zy willich was ende bereet haeren eedt te doene, dien zy van haere niet hebben en wouden, so wert by Burgermeesteren ende Scepenen de voirgenoemde Magriete voere onsculdich alle der voirs. zaken gehouden, ende den voirs. Janne den Vos bevolen, dat hyse hieraf ongemoyt laten soude, ende haere goede desgelyx. Ende waert dat haere, haeren goeden hierenboven yet geschiede, by hemselven oft by yemande anders, heymelic oft openbaer, dat soude men vutrechten, also dat behoeren soude ende na der stad rechte, als op deghene die jegens der stad bevel ende terminatie deden. Gedaen ten jaere ende dage voirscreven.

---

30 Juli 1428.

Afwijzing van het rechtsgeding door den Schout der stad tegen verscheidene poorters ingespannen.

Tusschen daensprake van Heinricke Taeyen, Schouthete van fol. 133 vo. Antwerpen, gedaen in den name van onsen genedigen Here den Hertoge van Brabant, tAntwerpen in der vierscaeren, sekeren personen van Woestwesele, als Janne van Zantvliet, Laureyse van Zantvliete, Janne van den Broeke, Mathyse van der Heerstraten, Janne den Clerc ende Janne Noetman, alle poerteren van Antwerpen, om der aenspraken ende calaengien wille, die hen Wouter van den Broeke, Schouthete van Santhoven, gedaen hadde om eens vonnissen wille, dat zy gewyst hadden, ende na tverantworden, dat de voirs. goede cnapen met Boudene Cortpape, haren voersprake, weder dairop verantwerden daden, ende na de getuygen ende waerheden, die zy dairaf leydden ende die op haren eet ter vierscaren verhoert waren, soe wysde Gielis Damaes met eenen vonnisse, by gevolge van den Scepenen gemeynlic, mids der redenen dat de voirs. Schouthete met eenre cedulen of gescrifte gedingt hadde, ende na de goede waerheyt ende getuygen die dairaf getuyght hadden, dairmede dat de voirs. goede cnapen volquamen ende na al dats voere de Scepenen comen ware, de vors. goede cnapen van den voirs. ticht ende aenspraken, die hen de voirs. Schouthete in den name van onsen genedigen Here vors. gedaen hadde, los, quite, vry ende verweert. Dit waert gedaen int jair Ons Heeren M. CCCC XXVIII, des Vridaighs XXX dage in Julio.

N. Hoevel.

12 *Augustus* 1428.

Verzoening tusschen Anthonis van den Mortere en Jan Everdy.

fol. 126 vo. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXVIII, XII dage in Augusto, soe wert getermineert ende gesloten by Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle banc, op alsulken geschil als gehangen heeft tusschen Anthonis van den Mortere, naturlic, op deen zide, ende Jan Everdey den jongen, op dander, toecomende ende spruytende omme eeniger ghietingen oft woerden wille, die zy onlanx onderlinge gehadt mogen hebben, hoewel dat voirtyts tusschen hen een gans zoendinc gemaict is geweest, dat de voirs. Burgermeesteren ende Scepenen tvoirs. zoendinc willen van weerden gehouden hebben, ende dat de voirs. partyen, omme eeniger woirden wille die zy onderlinge gehadt mogen hebben oft anders, van nu voirdane deen den anderen misdoen en zullen of doen misdoen oft oic hatye deen opten anderen dirigeren oft roeren schieten, daeromme eenigen twist op verstaen mochte, het zy in woerden oft in werken, in eeniger manieren, mer dat zy van nu voirdane goide gevriende bliven zullen, ende soe wie hieraf eenichsins de contrarie dade, dat zoude syn op soenbrake ende op vrebrake, ende opte correctie van den Here ende van der stad.

---

12 *Augustus* 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen de ingezetenen van twee gehuchten van Casterlé betrekkelijk het gebruik eener vroente.

fol. 126 vo. Op alsulken gheschil als hanghende is tusschen den goiden lieden uten gehuchte van Kerchof in der prochien van Casterlé, op deen zide, ende den goiden lieden uten Ghoere

in derzelver prochien, op dander, toecomende ende spruytende omme eenre heyden of vruenten wille die men heeten mach den Opstal, daer de goide lude van Kerchof toeseyden ende meynden, dat die van den Ghoere gheen recht daerin hebben en zouden, noch daerin driven ; de goide liede van den Ghoere allegeerden daerop, dat zy over menich jaer in berusten possessien daeraf gheweest hadden, ende daerinne hoepten zy te bliven, soe wert wtgesproken ende getermineert, by Burgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen, in de volle banc, dat elc van hen bliven zoude in syn possessie ende wart dat sake, dat zy daeraf deen den anderen met rechte aenspreken wouden, dat zy dat doen zouden ten bancken daer de voirgenoemde goide ghelegen zyn, ende voer den rechter daer de voirgenoemde zake schuldich is voer gehandelt te zine. Ende dit was gedaen in presencien van beyden partyen, int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende achtentwintich, XII dage in Oeghst, int burgermeesterscap van Clause van den Werve ende Claus Alleyn.

---

14 Augustus 1428.

Ordonnancie voor de lijndraaiers.

Int jair Ons Heren als men screef M. CCCC ende XXVIII, fol. 127. XIIII dage in Augusto, so worden bi den Borgermeesteren ende Scepenen geconsenteert den goeden cnapen van den lyndraeyers ambachte, alsulken poente ende ordinancien, als hierna bescreven staen, te houdene ende te hanteerne in meerderingen van haeren brieve, die sy hebben van den Heere ende van der stad, ter vors. Burgermeesteren ende Scepenen wederseggen ende niet langere. In den iersten, dat so wie van nu voerdane int voirs. ambacht comen wille, dat die geven sal van incomen der dalven ouden scilt denselven ambachte. Item, dat gheen meester voerdane meer dan eenen leercnape en sal mogen houden ende die sal tvoirs. ambacht moeten leeren drie jaer lanc ende binnen den iersten jaere portere worden, ende die meester sal comen bi de dekens als hine in set ende laten sinen tyt

inscriven. Ende dairaf soe selen de dekens hebben een gelte wyns. Ende so wie de contrarie dairaf dade, die soude verboeren eenen halven ouden scilt, te bekeerne in drien, een derdendeel den Heere, I derdendeel der stad, ende I derdendeel den vors. ambachte. Item, soe wat meester dat voere eenen anderen meester werct of die eens anders meesters werc werct, dat die gheenen cnape noch leercnape en sal mogen houden, het en sy dat hy hemzelven warct met syns selfs goede. Soe wie de contrarie dairaf dade, dat die verboeren soude anderhalven ouden scilt, te bekeerne in drien gelyc voirscreven is. Item, so wat cnapen dat sinen meester ontghinge binnen sinen gehuerden tide, het en dade hem opembaere nootsake, die soude verboeren anderhalven ouden scilt, in drien te bekeerne als voirscreven es, ende nochtan sinen meester sinen tyt moeten voldoen, als hy weder in der stad comen were. Item, so wat meester dat eens anders cnape onderhuert of ondersmeect binnen sinen gehuerden tide, dat die verboeren sal twe oude scilde, te bekeeren in drien als voere, ende nochtan dien cnape niet behouden. Item, soe wie dat op syn tonnen meer screeve, dan hy dair garens in geset hadde, dat die verboeren soude drie oude scilde, te bekeerne in drien gelyc voirscreven staet. Item, dat nyemant gheen garen in tonnen versetten en sal, noch dairaf noch toe doen, anders dan alsoot de waerderers gewaerdeert sullen hebben. Soe wie dat de contrarie dairaf dade, die soude verboeren, also dicwile als men dat ter waerheyt bevonde, telken male III oude scilde, te bekeeren in drien als voere, ende dat dairtoe tgaren staen soude ter correxien van den Here ende van der stad. Item, dat men voerdane in haer ambacht gheene meyskens en sal mogen leeren tvoirs. ambacht, het en were dat meesterskindere waren. Item, dat nyemant sinen kemp lichter en sal mogen wegen, dan op syn recht gewicht van der stad. So wie de contrarie daeraf dade, dat die verboren soude telken male I ouden scilt, te bekeren in drien, als voere. Item, dat nyemant voerdane garen vercopen en sal met tonnen, hi en sal syn marc daerop groeven. So wie de contrarie dade, die soude verboeren I ouden scilt, te bekeren als vorscreven is.

---

17 Augustus 1428.

« Zoen » tusschen Simon Loep, Nicolaas van der Dilf en Vrank Janssone, ter eenre, en Cornelis de Herde, Gillis Valoys en Nicolaas Artssone, ter andere zijde.

Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXVIII, fol. 127 XVII dage in Oeghst, soe wert by Burgermeesters, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen een gantz zoendinc ende pays gemaict ende wtgesproken tusschen Symoen Loep, Coelken van der Dilf ende Vrancken Janssone in den Conynsberch, aen deen zide, ende Cornelys de Herde, Gielis Valoys ende Claus Artssone, aen dander, ende des aen beyden partyen daerane cleven mach, nae dat hen de voirs. partyen aen beyden ziden gantzlic ghekeert ende ghesubmitteert hadden in de voirs. stad, ende zunderlinge Jan in den Conynsberch, die den voirs. Vrancken, sinen zone, hierin geloifde te vervane, mids dat hy absent was, in der voegen ende manieren hierna verclaert: dats te wetene, dat de voirs. Cornelys de Herde, Gielys Valoys ende Claus Artssone, onder hen dryen, doen zullen een pelgremagie ten Heyligen Drye Coningen te Colen, Symoen Loep, Coelken van der Dilf ende Vrancken ende hoeren vrienden teeren ende te moetsoenen, ende porren tusschen dit ende Sente-Bavendach naistcomende, ende goit bethoen van brieven daeraf bringen dat zy dairomme aldair geweest hebben, ende nergerinx om els, ende als dat ghescliet is, soe sullen zy tusschen dat ende Alreheyligenmisse dairnaist volgende, doen eenen wech tSent-Joes, ende oic goid bethoen daeraf bringhen, alsoe voirs. is. Ende voert zullen zy geven, tusschen dit ende Sente-Bavendach naistcomende, Onser Vrouwenkerk VI ℔ was; item, Sente-Jacobs capelle VI ℔ was; item, Onser Vrouwen voer de Halle III ℔ was, ende Onser Vrouwen opte Verwersbrugghe III ℔ was. Ende hebben hiermede de voirs. partyen aen beyden ziden, alse van den gevechte dat onlanx tusschen henlieden geschiet is in de cluyse, op zoenbrake ende op vredebrake, wel ende wettelic vereffent ende versoent geseyt teeuweliken dagen.

---

17 Augustus 1428.

Peter van Hoboken alias van Halmale ontheft zijne vrouw van de gift door haar aan Jan Alleyn gedaan.

fol. 130. Anno predicto (1), XVII dage Augusti, so ontwaerde Peter van Hoboken, alias van Halmale, syn wyf van alsulker ghiften of makingen, als sy voirmaels toegeseyt of gemaect mochte hebben Janne Alleyn, den bastaert, of sinen wive, gemerct dat sy dat sonder hem ende sonder momboir gedaen hadde, ende dairaf begheerde sy oic ontwaert te syn. Present Stevens, Amman, Wyneghem, Steelant, Scepenen.

---

18 Augustus 1428.

« Visschen in de sluysen van Ordamme ende van den Nyeuwenlande verboden ».

fol. 127 v°. Het is openbaerlic wtgeroepen ende geboden bi den Here ende bi der stad, anno XXVIII, mensis Augusti die XVIIIa, dat van nu vordane nyemand, wie hy zy, visschen en zal in de sluysen van Ordamme hieraf nederwaert, oft in de sluyse van den Nyeuwenlande, naerder oft vorder dan de achtinge begrepen heeft, ende soe wie de contrarie hieraf dade, dat men dien alsoe corrigeren zal bi den Here ende bi der stad, zonder yemand daerinne te verschoenen, datter een ander exempel aen nemen sal.

---

(1) 1428.

20 Augustus 1428.

Ordonnancie voor de kuipers.

In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende fol. 128 vº. achtentwintich, twintich dage in Augusto, soe wart in de volle banck van Burgermeesteren ende Scepenen gewillecort ende geconsenteert den goeden luden van den cuypersambachte, die tonnen maken oft doen maken, dese pointen die hierna volgen, vast, gestade ende van werden gehouden te worden, dats te weten : In den yersten, dat men geven sal twee grote van der last van koeren ende van brandene, des sal geven de coepman de helft ende de cuypere de helft. Ende waert dat men eenige tonnen vonde die te cleyne waren oft mismaict, die sal hy wederomme thuiswaert rollen ende vermakense, dat die coepman daermede verwaert sy, ter Koermeesters prise, alsoe wel half tonnen, vierendeel tonnen, als geheel tonnen, elc op syn mate ende van goider stoffen. Ende soe wat tonnen dat de Koermeesters vinden, van zeeptonnen, van botertonnen, van roettonnen, van smouttonnen, van tartonnen ende van gecloven tonnen staven, dat die verbueren souden, van elker tonnen, VI grote, ende die tonnen ontwee geslagen. Item, dat hier tonnen quamen van buyten, die in anderen steden niet ghekoert en waeren, dat die ter koeren staen souden. Ende soe wie hierjegen seide oft dade, dat die verboeren soude, alsoe dicke als ment bevonde, eenen ouden scilt, in drien te deylen, te weten den Heere, der stad ende den regerers van den ambachte. Ende de gesellen van den ambachte hebben gecoren te deser tyt, omme dese saken te regeren; Costen, hoeren deken, ende Gheeraert Bezelis in de Munsterstrate. Ende dat dese pointen vast, gestade ende van werden gehouden bliven souden, soe wart bevolen bi den Borgermeesteren ende Scepenen dit in der stad register gestelt te worden.

21 Augustus 1428.

Delging eener rent door Jan de Meyere verschuldigd aan Jacob van Stelant en zijne vrouw.

fol. 127 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, XXI dage Augusti, soe bekende Symoen Claussoen, de wisselaere, dat hy ontfaen hadde van Jan den Meyere, Scepene tAntwerpen, XXXVI pont vyfthien scellinge groet Brabants gelt, tot behoef Jacobs van Stelant ende tot behoef syns wettich wyfs. Dit bekende de voirs. Symoen in presentie van Jan Stevens ende Lambrechts van Zonne, als Scepenen. Ende opten selven dach soe bekende Jan Dernaest, oic wisselaer, dat deselve somme gelts Jan de Meyere onder hem geset hadde in den jaere voirs. opten XXIII^sten^ dach van Junio lest geleden, tot behoef Jacobs ende syns wyfs voirs., mits denwelken overdragen wart, by Bourgermeesteren ende Scepenen, dat deselve Jan de Meyere dairmede gestaen soude van eenigen renten, den voirs. Jacob ofte sinen wive te gheven, van alsoe veel als de voirs. somme gelts gedroech, ende na de afquitinge die hy daermede gedaen hadde, gelyc hy doen mochte ut supra.

---

21 Augustus 1428.

Vidimus van eene begiftigingsakte d. d. 2 Maart 1423 (1424) ten gunste van Wouter Braem.

fol. 128. In den jaire Ons Heren M. CCCC. ende achtentwintich, eenentwintich dage in Augusto, sagen ende hoerden lesen Bourgermester ende Scepenen hierna bescreven, eenen scepenenbrief van Antwerpen, beseghelt metten zegelen Jans van den Werve ende Jans Stevens, gans geve ende geheel

ongecanseleert ende ongeraseert, daeraf die teneur van worde te worde hierna volgende is : Wy Jan van den Werve ende Jan Stevens, Scepenen in Antwerpen, maken cont dat voir [ons] (1) quam Lysbeth Gheert Huyghesoens dochter, weduwe wilen Wouters van Lovene, met enen momboire haer gegeven metten rechte, bekende ende verlide, dat sy overgegeven heeft ende bewyst, gaf vloeghs over ende bewysde Wouteren Braem, haren neve, daer sy oudermoeder af es, alle die goede, ruerende ende onruerende, die sy opten dach van heden houdende es, hoe wail nochtans de voirschreven Woutere de voirschreven goede niet eer aenveerden en sal, voeraen der tyt dat sy, Lysbeth voirschreven, van live ter doot sal wesen comen, in deser voeghen, dat de voirschreven Woutere sal doen daghen ter vierscharen tot allen haren goeden, omme oft yement eenighen commer dairop gemaect mochte hebben ende die verreyken. Ende alse sy, Lysbeth voirschreven, comen sal syn van live ter doot, soe sal Woutere van Lovene, haer sone, des voirschreven Wouter Braems oem, syn tocht ende bylevinghe hebben aen de helft van den voirschreven goeden. Ende by alsoe dat hy, Woutere van Lovene, wettich oeyer achter hem levende liete van sinen live comen synde, dat dan de helft van den voirschreven goeden op dien oeyere ende erfgename comen soude. Ende en liet hy gheen wittighe geboerte van sinen live comen synde, dat dan de voirschreven helft van den goeden, die hem van synre moeder voirschreven versterven mach, toecomen, bliven ende versterven sal opten voirschreven Wouteren Braem ende op Janne, sinen broeder. Behoudelic dien, dat Jan Braem, Wouters broeder voirschreven, na haer lyf tvierendeel in de voirschreven goede hebben sal, met conditien, waert dat deselve Jan Braem eenich goet vercocht of becommerde, van dat hem van Lysbetten voirschreven bliven mochte, dat hy dan alle der voirschreven goede derven soude ende quyt syn, ende dat die op Wouteren Braem voirschreven comen ende bliven souden ende op syn nacomelinge. Woude ende begheerde vuterlic met herten de voirschreven Lysbeth met haren momboire, dat dese voirschreven ghifte ende makinge den

(1) *Dit woord in den tekst vergeten.*

voirschreven Wouteren Braem, haren neve, in der manieren voirschreven goet, vast, seker, gestade ende wel gehouden bleve in alle der bester vormen ende manieren dat eenige ghifte int gheestelic of int weerlic recht best stade doen mach ende gehouden bliven, het sy in vormen van testamente oft anders, sonder yements calengieren oft wedersegghen, in eenigher manieren. In kennissen van desen letteren, beseghelt met onsen zeghelen, gegeven int jair Ons Heren als men screef M. CCCC ende drientwintich, twee daghe in Meerte. Hier waeren by Claus Alleyn, Bourgermeestere, Claus van Wynegeem, Jan Stevens, Gilys Damaes, Aert de Coninc, Danckaert de Molenere, Andries van Steelant, Lambrecht van Zon ende Peter van der Beversluys, Scepenen.

Collatio facta est cum originali per me

E. VINEA.

---

26 Augustus 1428.

Besluit betrekkelijk de regeling der nalatenschap van Hendrik van Linth.

fol. 129. In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende achtentwintich, sessentwintich dage in Augusto, quamen voere Burgermeestere ende Scepenen een deel van den erfgenamen wilen Heinrix van Linth, als Matthys, Claus ende Woutere van Linth, zyn broedere, ende meer andere brueder ende zustere kindere, ende begheerden te hebbene alsulken pennynge van Willem van Holten, als hy over lanc in den wissel geset heeft, voere die afquitingen van anderhalven pond groete, alsulcx gelts als tallen paydage gemeynlic tAntwerpen in borsen gaet, jaerlikere ende erfliker renten, die hy afgequyt heeft, van zynen huyse met hove, gronde ende met al datter toebehoert, geheten *tHof van Rodewelle*, gestaen ende gelegen neffens de Predickaeren tAntwerpen, streckende neffens tFingerlyn, teynden aen der stad veste aldair, ende dat hy quiten mochte na der stad rechte, ende de voirs. Heinric van Linth wilen

cochte ende gecreech jegens Meester Gheert den Wilden, na inhout van scepenenbrieve, bezegelt metten zegelen Ghysbrects Conincx ende Jacops van Stelant. Op welke begeerte de voirs. Willeme oic begheerde te hebbene vasticheyt van der voirs. quitingen met scepenenbrieven. Ende want de voirs. personen den voirgenoemden Willeme negheen clare gehele vasticheyt also gedoen en conden, mids der absentien van veel meer andere erfgenamen die daerinne gerecht zyn, so wert overdragen by Burgermeestere ende Scepenen voirgenoemt, dat de voirs. personen, erfgenamen Heinrix van Linth, Willeme van Holten overgeven sullen den voirgenoemden scepenenbrief, daer Heinric van Linth dit voirs. anderhalf pond groete cochte ende gecreech jegens Meester Gheerde voirs. ende dat Willem van Holten zyn handt van den voirs. gelde doen sal ende latent den voirs. erfgenamen ende den anderen, die niet voer oegen en waren, volgen, elken na dat hy daerinne gerecht is. Dwelke in onser presentien beyde de voirs. partien, gelyc voirscreven is, deden, daeraf dat de voirs. Willem begheerde te hebbene de kennisse van den Heeren Burgermeesteren ende Scepenen voirs. Welke kennisse ende punten, gelyc zy bovengescreven staen, tot eenre euweger memorien ende vasticheden Willems voirs. ende zynre nacomelingen, wy Burgermeesteren ende Scepenen voirgenoempt bevolen hebben ende doen in onsen registere regesteren, ten jare ende dage voirscreven, int Burgermeesterscap van Her Clause van den Werve ende Her Claus Alleyns.

---

9 September 1428.

Uitspraak van de afgevaardigden der steden Brussel en Antwerpen in een geschil tusschen Jan Woemleeghems en de kinderen van Wouter van der Elst, ter eene, en Golyn Steenberch en zijne vrouw, ter andere zijde.

Op alsulke gescillen, als langen tyt gehangen hebben fol. 129.
tusschen Janne Woemleeghems, in den name van hemselven

ende van Wouters kynderen van der Elst, die hy hierin geloefde te vervaen ende vervinc, aen deen zide, ende Golyn Steenberch, in den name van hem ende van Kathelynen, dochter Willems, des olyslagers, synen wittegen wive, derwelker hy hier oic in vervinc, aen dandere, toecomende ende spruytende om des goets willen van den Broecke, met alle synre toebehoirten, dat toe plach te behoren wilen Zegeren van den Broecke, gelegen bynnen Wechelrezande, soe es by den gedeputeerden der steden van Bruessel ende van Antwerpen, in den welken de voirs. partien in der manieren voirs. clairlic gesubmitteert ende gekeert hebben, overdragen, uytgesproken ende getermineert tselve dat na volcht : Te weten es, want clairlic tanderen tiden getuycht es met goeder wairheit, die de voirs. gedeputeerde daeraf gesien hebben gescreven, dat tanderen tiden de voirs. Goelyn met synen wive, aen deen side, de helecht van den voirs. goede aengesceyden es, ende dander helicht den voirs. wilen Wouteren ende Janne van der Elst, met eenre compositien ende seggene, dairin sy hen beyden gekeert ende gevoecht hadden, soe sal die sceydinge ende deylinge van weerden wesen ende bliven. Ende alsoe de voirs. Goelyn selve nu bekent heeft, dat hy syn voirs. helicht vercocht heeft ende verlyft den voirs. Janne Woemleeghems, soe en sal hy, Golyn, syn wyf, noch nyemant anders van hueren wegen geen recht noch toeseggen hebben noch behouden in de voirs. goede, behoudelic de lyftochte in der vorwairden tusschen den voirs. Janne ende Golyn besproeken. Oic soe en sal den voirs. Goline ofte Janne Woemleghems tot geenre scaden, last, commere comen alsulken coep ofte gelt, als tanderen tiden de voirgenoemde wilen Wouter van der Elst wtgegeven ofte gecocht mach hebben de twee gedeelen van den vyfgedelen van den goeden voirs., alsoe dat dat gelt, dat Wouter voirs. dairomme gaf, verloren sal bliven, alsoe dat den kynderen des voirs. wilen Wouters van der Elst twierendeel in den voirs. goeden alleen hebben ende behouden sullen ende niet meer, ende de voirs. Janne Woemleghems de drie gedeelen, te wetene een helft die hy jegen den voirs. Goline gecocht heeft, ende dander vierendeel, dat hy cochte jegen wilen Janne van der Elst. Ende overmids veele costen ende moyenissen.

wille, die de voirs. Golyn int vervolghen hieraf gedaen ende gehadt heeft, soe sal hy, Janne Woemleghems, den voirs. Golyn uytreyken ende betalen, ter hulpen van synen fol. 129 vo.
costen, de somme van acht gouden cronen ofte v scellinghen grote Brabants voere elke crone gerekent, tusschen dit ende Sente-Bavendage naestcomende. Ende soe wie hierenboven deen den anderen moyde te rechte aen te spreken oft andersins, ofte met worden ofte met werken eenigen oploep dede, dat sullen beyde de voirs. steden alsoe uytrechten ende corrigeren, alsoe dat behoeren soude, sonder verdrach. Dwelc aldus geregistreert steet in beyden den steden boeken ende registeren. Gedaen te Bruessel int jair Ons Heeren M. CCCC ende XXVIII, IX dage in Septembri.

---

29 September 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen Gillis Snacke, en Jan Dulle en Elisabeth, zijne dochter.

Int jair Ons Heren M CCCC XXVIII, XXIX dage in Septembri, fol. 129 vo.
so worden in de volle bancke van Scepenen, dair de gesworen erfscheyders van der stad, die metter zaken belast hadden geweest, by ende mede waren, gesleten Gielis Snacke, doude, ende Jan Dulle, de jonge, ende oic Lysbeth, syn dochter, van alle den geschillen, heysschen of toespraken, die sy in eniger manieren deen ten anderen waert te seggen mochten hebben, het sy van versterffenissen, van makingen, van afquitingen of anderssins in eniger vuegen, van wat goede dat wesen mochte, have oft erve, ende van al des sy totten dage toe van heden deen ten anderen waert te seggen mochten hebben, ende sunderlinge van den huise gestaen opt Zant, dair de vors. Jan Dulle ende syn dochter tderdendeel in hadden opten chys die daer vutghinc ende op twee cronen erflic, die de vors. Gielis dairop behouden soude hebben by alsoe dat de vors. Gielis Snacke den vors. Janne ende synre dochter commerloes alle jaere geven ende vutreiken sal van den vors. derdendeele van den voirgenoemden huyse

metten doergange ende metter toebehoerten, boven den erfchys ende lyftocht, die daervut gaet ende boven de vors. II cronen erflic, die hy opt vors. derdendeel gehaven soude hebben, II ℔ V scellinge grote Brabants, gelyc als tallen tiden gemeynlic binnen Antwerpen van hande te hande in borssen gaen sal, gelyc als scepenenbrieve van Antwerpen, die sy deen den anderen dairaf verliden ende bekennen selen, dat clairlic sullen inhouden ende begripen. Ende mids deser scheydingen ende terminacien, in der manieren boven verclaert aldus gescheyden ende gedaen, soe selen de vors. partien deen den anderen voertdane ongemoeyt laten, sonder met enigen nieuwen vonden of met enigen zaken, die sy dairin trecken mochten, deen den anderen te moeyen by hen selven, by haeren kinderen of by yemande anders die sy van haeren wegen dairtoe brengen mochten in eniger manieren, ende waert dat sy beyde of enich van hen hierenboven deen den anderen meer moeyden int gheestelic of int werelic recht of anderssins, in eniger manieren, dat deghene die dat dade ende de vorscreven ordinancie niet en hielde, verboeren soude, also dicwile als hyt dade, telken XXIIII gulden cronen, deen helft den Here ende dandere helft der stad.

---

7 October 1428.

Vonnis in een geschil tusschen Juffrouw sHertogen en Adriaan Michielssone over de huur van het huis Valkenborch.

fol. 130. Anno XXVIII, VII dage in Octobri, waert gewyst met eenen vonnesse in de banc van Scepenen, by Aernde den Coninc, tusschen der Jouffrouwen sHertogen ende Adriane Michielssone, als van der hueren van den huyse van *Valkenborch*, dwelc de voirs. Adriaen jegen Gielyse den Hertoge gehuert hadde, dat deselve Adriaen, mids den eede dien hy dairtoe dede, de vors. huere hebben ende behouden sal tot van Sint-Jansdage Baptisten midzomere naestcomende over jaer dairnaest volgende.

---

8 October 1428.

Getuigenis rakende den verkoop eener korenrent door Hendrik van der Beke aan Jan de Moelnere, geheeten Rombouts.

Anno predicto (1), VIII dage Octobris, tuyghden ter presencien van Janne van den Werve, Amman, Gielis Damaes ende Heinric Sorgeloes, Scepenen, Her Jan Mussche, prochiaen te Vorschote, ende Jan Brugman, dat hen cond ende kenlic were ende dat sy dair over ende by geweest hadden, dair Heinric van der Beke vercochte Janne den Moelnere, die men heet Jan Rombouts, VI viertelen rogs erflic ende die hy selve gecocht ende gecregen hadde voere thuwelic van sinen wive ende dat deselve Heinric dairaf ontfaen hadde in gereeden penningen XV ℔ grote Brabants gelts. fol. 130.

---

9 October 1428.

Vergoeding toegestaan aan den H.-Geest van Hoboken wegens onderhoudskosten van Peter Stercke.

Anno predicto (1), IX dage in Octobri wert geordineert bi den Borgermeesteren ende Scepenen van der stad, want Peter Stercke, wonende te Hoboken, van rechter armoeden leven moete der provenden van den Heyligen Gheeste van Hoboken, ende syn wyf haerre beider huis vercocht hadde Diederix meysen van der Elst, omme een somme van penningen, dairaf dat noch I ℔ grote te betalen was, dat de Heylegheestmeesteren van Hoboken vors. dat ℔ grote hebben ende aenverden selen ende dat dat Diericke ende sinen meysen fol. 131.

(1) 1428.

vors. goede betalinge doen sal jegen des voirscreven Peters wyf ende jegen alle andere van haren wegen, ende waert dat Diericke of sinen meysen dairaf namaels aensprake of moye nisse gedaen worde, dairaf soudse de stad altyt verantwerden, gemerct dat de vors. Heylege Gheest dat ghelt aenverden sal ende den armen man dairmede houden.

---

12 October 1428.

Benoeming van Ridder Aard van Pede als Schout der stad.

fol. 130 vo. Philips, bi der gratien Goids Hertoge van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Mercgreve des Heylichs Rycx, Greve van Lyney ende van Saintpol, allen denghenen die desen onsen jegenwoirdigen brief selen sien, Saluyt. Wy doen te weten, dat Wy onsen gemynden Heinric Taye, die van onsen wegen gehouden heeft onse Schoutetscap van Antwerpen ende dMercgreefscap ons lants van Ryen, om zeker zaken wille ons daertoe beruerende van denselven ambacht ontlastende, onsen wail gemynden Heren Aernt van Pede, Ridder, vut den goeden aenbrengen ons van hem gedaen, betruwende wail syne gerechticheyt, geset ende gemaect hebben, setten ende maken met desen onsen brieve onsen Schoutet van Antwerpen ende Marcgreve ons lants van Ryen, metten wedden, rechten, proffyten, opcomingen ende vervallen die daer toebehoeren ende men gewoenlic is daeraf te hebben, also lange als ons genuegen sal, ende hebben hem gemachticht ende bevolen tselve ambacht wail ende getruwelic te houden ende te regeeren, onse brueken ende foirfaiten te vorderen ende op te boeren tonsen behouf, onse recht ende herelicheyt te verwaeren, elkermallic recht vonnisse ende bescheyt ende voert alle andere zaken te doen, die een goet getruwe Schoutet van Antwerpen ende Mercgreve ons lants van Ryen doen mach ende sculdich is te doen. Van welken ambacht te regeeren, also vors.

is, ende dat hy ons daeraf goide wettige rekeninge doen sal tallen tyden, als hy des van onsen wegen sal worden verzocht, hy synen eedt gedaen heeft also daer toebehoert. Ontbieden daeromme ende bevelen den Burgermeesteren, Scepenen, onderseten ende ingesetenen onser stad van Antwerpen ende Mercgreefscaps ons lants van Ryen ende voirt allen anderen, dien dat eenichsins aengaen mach, dat zy den vors. Heren Aernde van Pede voer hoeren Schoutet van Antwerpen ende Mercgreve ons lants van Ryen kennen ende houden, ende hem in allen zaken, synen ambachte aengaende ende dat doende, onderdenich, geradich ende bereet syn ende hem der vors. wedden, rechten, profiten, opcomingen ende vervallen doen ende laten gebruyken, zonder letsel ende wederseggen. Ende Wy willen dat hem overbrengende yerstwerff alleen van desen onsen brieve vidimus onder zegelen auctentic, oft copie daeraf in der cameren van onser rekeningen gecollationeert of by eenigen van onsen secretarysen geteykent, dieselve wedden bestaedt warden in synre rekeningen ende afgecort van synen ontfange syns ambachts vors., bi denghenen die geoirdineert syn oft selen warden die rekeninge van onsen ambachters te verhoren, denwelken Wy bevelen dat also te doen sonder eenigerhande letsel oft wederseggen, nietwederstaende eenige oirdenantie, bevele oft gebode hierjegen wesende in contrarien, want ons des genueght ende dat also gedaen willen hebben. Ende des toirconden, hebben Wy onsen zegele aen desen brief doen hangen. Gegeven in onser stad van Bruessel, XII dage in October, int jaer Ons Heeren XIIII^{c} ende achtentwintich. By mynen Here den Hertoge, daer die Greve van Conversant, Here van Edingen, Ghy Jan Here van Wesemael ende Aernt Stamelaert van Uden by waeren.

DE AMERSOYEN.

---

15 October 1428.

Zoen tusschen Willem Colibrant en Nicolaas Gielis.

fol. 130. Anno predicto (1), XV dage Octobris, waert tzoeninc gemaect by Borgermeesteren ende Scepenen in de volle banc tusschen Willeme Colibrant, den jongen, ende Clause Gielis, als van der quetsueren die de vors. Willem den vors. Clause gedaen hadde, te weten is, dat de vors. Willem, Clausen ende sinen vrienden teeren, doen sal een peregrymagie ten Heyligen Bloede te Wilsnac ende die porren tusschen dit ende Kerssavonde naesttoecomende, of syn gemoede dairaf hebben. Item, so sal hy alle dmeestergelt betalen, dat Claus dairaf gegeven heeft of geloeft, ende dairtoe hem geven IIII ℔ grote tusschen dit ende Sinte-Mertensdage oic naestcomende ende IIII ℔ was Onser-Vrouwen voere de Halle. Ende dairmede worden beide de vors. partien versoent geseeght op zoenbrake ende op vredebrake.

---

16 October 1428.

Vonnis in een geschil tusschen Jan Warre en Godevaard van Peelt.

fol. 131. Anno XXVIII, XVI dage in Octobri, waert gewyst met eenen vonnesse in de banc van Scepenen, op daensprake die Jan Warre gedaen hadde Godevaerde van Peelt, als van sekere scult, die Peter Warre, syn broeder, ende Dieric van den Broeke den voirs. Godevaerde verlydt hadden met scepenenbrieven van Antwerpen, dat de voirs. Godevaert gheen gelt van dier scult hebben noch heffen en soude, het en ware dat hy den voirs. Janne overgave doude brieve, die hy hem heysschende was.

---

(1) 1428.

27 October 1428 — 14 Mei 1429.

Uitspraken in een geschil tusschen Godevaard van der Linden en Wouter Aelbrechts, betrekkelijk eene korenrent.

Anno predicto (1), XXVII dage Octobris, wert getermineert in de banc van Scepenen, tusschen Godeverde van der Linden ende Wouteren Aelbrechts van den Driessche, als van alsulken II mudden rogs erflic, als Meester Jan Blanckaert, van Mechlen, heysschende is opte goede die Alyt ende Magriete van Westerhoven achtergelaten hebben, dat de vors. partien daeraf deen den anderen te rechte aenspreken selen, opdat sy willen ende sys metter minnen niet eens en connen gewerden, ter stede ende in de banc dair de goede onder gelegen syn, gemerct den hootvonnisse dat de buyten banc van Lyere dairaf tanderen tiden gegeven heeft den Meyer ende Scepenen Wouters van Vriessel tot Herentout, ende dat oic de sake buyten behoert metten rechte gehandelt te syn. fol. 131.

Overmids dat in den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende achtentwintich, XXVII dage in Octobry, wert getermineert in de banc van Scepenen, tusschen Godevert van der Lynden ende Wouteren Aelbrechts van den Driessche, als van den twee mudden rogs erflic, die Meester Jan Blanckaert, van Mechelen, heisschende is opte goede die Alyt ende Magriete van Westerhoven achtergelaten hebben, dat de voirs. partien daeraf deen den anderen te rechte aenspreken selen, opdat sy willen ende sys metter mynnen niet eens en connen geworden, ter steden ende in de banc daer de goede onder ghelegen syn, gemerct den hootvonnisse, dat de buyten banc van Lyere daeraf tanderen tiden gegeven heeft den Meyer ende Scepenen Wouters van Vriessel fol. 136 vo.

(1) 1428.

tot Herenthout, ende dat oic de saken buyten behoert metten rechte gehandelt te syne, soe hebben nochtan de voirs. partien, boven de voirs. terminatie, deen den anderen doen moeyen ende wederomme voere ons doen bescriven, omme deselve sake alnoch in handelingen te stellen. Ende ommedat de voirs. stad dierste terminatie vast ende van werden gehouden wille hebben, soe es alnoch ende eens voere al, getermineert ende gesloten, int jaer XIIII^{c} XXIX, XIIII dage in Meye, bi den Borgermeesteren ende Scepenen hierna volgende, dat de voirs. partien deen den anderen gheensins meer voere ons moeyen en sullen, doen bescriven oft comen omme der voirs. saken wille, mer soe wes sy daeraf voertkeeren willen, dat sy dat op malcanderen doen selen metten rechte, ter bancken ende plaetsen daer den gront gelegen is, na inhoudt onser yerster terminatien. Hier waren by Costen van Coelputte, Peter van der Beversluys, Borgermeesteren, Claus van den Werve, Claus van der Elst, Claus Alleyn, Jan van Mechelen, Peter Reyners ende Jan Damaes, Scepenen.

P. DE ROMA.

October 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen de « gesellen van den wegehuse » en de kordewagenkruiers betrekkelijk het vervoeren van koopwaren.

fol. 132 vo. In den jaere Ons Heren M. CCCC. XXVIII, in de maent van Octobri, wert getermineert in de bancke van Scepenen, int borgermeesterscap van Clause van den Werve ende Clause Alleyn, op tgescille dat geweest hadde tusschen de gesellen van den wegehuse, aen deen syde, ende de cordewagencruders, aen dandere, om der goeder cooplude goede te vueren uter wagen, dairaf dat sy niet overeen gedragen en conden, als dat de gesellen van den wegehuise voortane

vueren souden alle goede wegende vyftalf hondert pont of dairboven, so waer de goede cooplude dat gevuert willen hebben, sonder der vors. cordenwagencruders calengieren of wederseggen, ende dat deselve cordewagencruders vueren ende cruden souden alle goede wegende beneden of min dan IIII $^1/_2{}^c$ pont, om alsulken loon ende arbeyt als dairtoe staet ende dairop geordineert is, dats te weten om half gelt, gelyc sy van ouds dairaf ghehadt hebben.

N. Hoevel.

---

3 November 1428.

Vidimus van eenen schepenbrief d. d. 18 October 1428 inhoudende volmacht gegeven door Elisabeth van Ost en hare kinderen aan Boudewijn Cortpape.

Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raede van der stad fol. 133
van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese letteren selen sien oft hoeren lesen, dat wy opten dach van heden hebben gesien ende hoeren lesen eenen onsen scepenenbrief van Antwerpen, bezegelt metten zegelen Aernouds sConinx ende Heinrix Zorgeloes, inhoudende van woirde te woirde also hierna volgt : Wy Aernoudt de Coninc ende Heinric Zorgeloes, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Lysbeth van Ost, met Peteren Bollekens, haeren wettigen man ende momboere, Jan ende Kerstine Bollekens, haere wettige kindere, ende zy, Kerstine, met eenen momboere haer gegeven metten rechte, voere hen selven ende voere alle haere andere bruedere ende zusteren, die zy hierinne vervingen ende geloifden te vervane, ende bekenden, dat zy machtich gemaect hebben ende in haere stede gestelt, maecten machtich ende stelden in haere stede, Boudene Cortpapen, haeren swager, omme van haeren wegen ende in den name van hen alle haere goide, have ende erve, welkerhande die wesen moegen, op te

heffen, in te nemen, op te bueren ende ontfane, die te vercoepene, te gelosene, te veranderen ende te verhueren ende oic allen synen vryen wille daermede te doene, gelyc hen selven, also lange ende tot dier tyt, dat de vors. Bouden opgehaven, ingenomen ende ontfangen sal hebben de somme van viertich ponden groten Brabantsche eens, die de vors. Bouden voere hen als borge geloift heeft ende som betaelt. Gelovende in goiden trouwen de vors. Lysbeth, met haeren vors. man ende momboere, de vors. Jan ende Kerstine met haeren momboere, so wes de vors. Bouden met haeren vors. goiden also doen ende hanteren sal, dat zy dat tot eeuweliken dagen goet, vaste, gestade ende van weerden houden selen, sonder daerjegen te doene ofte te comene, in eenigere manieren. Behoudelic dien, dat hen de vors. Bouden hieraf altyt goide wettige rekeninge doen sal, als zys begheeren selen. Sonder argenlist. In kennissen van desen letteren, bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende achtentwintich, achthiene dage in Octobry. Ende omme dat godlic ende redelic is der waerheyt getuyge te geven, so hebben wy des toirconden onser vors. stad zegel van Antwerpen ten zaken hierop doen drucken, int jaer Ons Heeren duysent viere hondert ende achtentwintich, drie dage in Novembry.

E. Vinea.

---

5 November 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen Maria sBeren en Jan Sellekens, haren zoon.

fol. 131 vo. Opte gescille wesende tusschen Marien sBeren met Boudene sone Wouter Boudens, haeren wettigen man, in deen partie, ende Janne Sellekens, haeren sone, in dandere, omme zekere parchelen van goede, die elc van beyden partien den anderen eysschende was, ende nadien dat van al tal de voirs. partien

hen des gesubmitteert ende gekeert hebben in de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, so is overdragen ende gesloten by de voirs. Heren, dat alsulken scepenenbrieff, sprekende van der huweliker voirwaerden tusschen den voirs. Janne ende Lysbetten, wettige dochter Jans van den Eynde, als de voirs. Marie met haeren momboere verliet heeft voere Janne Stevens ende Costen van Coelputte, Scepenen, van weerden zyn sal ende bliven teuweliken dagen, ende dat de voirs. Marie den voirs. Janne, haeren sone, gheenrehande goede van haven oft van erven ontmaken en sal, vercopen, veranderen, versetten oft gelosen, in gheenre manieren, boven haere wettige scult, vutlede ende weselic testament, ende al hadde zyt oic gedaen, dat dat van gheenre weerden syn en sal. Ende dat de voirs. Jan, haere sone, behouden sal de helft doergaens van der bruwerien ende van den hernassche, gelyc hem die parchelen van goede Symoen van Voshole, zyn stiefvader wilen, in zynen testamente gemaect ende gegeven heeft ende daeretoe de goedinge, die hem met zynen wive te huwelike gegeven was. Gedaen anno M. CCCC. XXVIII°, V die mensis Novembris, int burgermeesterscaep van Her Claus van den Werve ende Her Claus Alleyns.

---

5 November 1428.

Getuigenis over de « vryheyt van de poorters van Herenthals tot Ghele. »

fol. 182. Dit es alsulken getuygenisse, als opten dach van heden, in presentien van Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, van den ouders van Herentals getuyght ende overhoert es, dewelke algader by hoeren eede gestaeft syn van den Amman van Antwerpen, gelic hierna bescreven staet. Ghedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. achtentwintich, vive dage Novembris.

In den yersten, Godevaert Pynaert, van Herentals, oudt synde omtrent LXXXII jaer oft meer, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hem cond ende kenlic es ende dat hy daer by ende mede geweest heeft, dat soe wanneer eenich portere of portersse van Herentals gehouden oft gehacht wart, met hoeren live oft met hoerre haven, onder de heerscapie van Ghele metten dorpen daer toebehoerende ende daeromtrent gelegen, dat dan de Schoutet van Herentals van sHeeren wegen, wt versueke van der stad screef aen den Drossate van Ghele oft aen synen stedehoudere, dat hy dien portere oft portersse, oft hoerre haven, costeloes ende scadeloes ontsloege ende telivreerde. Ende hadde hen oft hoerre haven yemandt yet aen te spreken oft te heisschen, hy quame vore den Schoutet ende Scepenen van Herentals, daer hoerre porteren oft porterssen hals ende have te rechte behoeren, men soude eenenyegeligen onvertogen recht over hen doen geschien. Ende soe wanneer als dat ten scriven van den Schoutet niet en geschiede, soe screef de stad van Herentals na desgelix oic versuekende in den name van derselver stad, ende alst dan oic niet en gheschiede, soe heeft oeyt in dien der stad recht van Herentals geweest, ende alsoe hebbent de ouders vore gehouden ende de nacomers na, toten dage

toe van heden, ende dat houdt hy oic voere der stad recht, dat de Heere metter stad, ende ten versueke van derselver stad, opzat ende reet int lant van Ghele ende haelde alsoe vele persone, opdat sy onder hen niet en quamen, ende brachtse in der vruenten te Herentals, daer sy bleven gesekert, sonder ontslagen te worden, als tot aen dier tyt, dat der stad portere oft portersse, oft hoer have, yerstwerf los, vry ende quite ontslagen waren ende getelivreert. Behoudelic altoes dien, oft hen yemandt yet te tiden hadde, dat hy quame vore Schoutet ende Scepenen van Herentals, gelic voirscreven is etc.

Item, Heinric van den Beemde, oic van Herentals, oudt synde LXXV jaer, tuyghde ende nam op zynen eedt, alle tselve gelyc voirscreven staet.

Jan van Overdevecht, die men heet de Meester, oudt synde LXXII jaer.

Item, Gielis van Leemersvelt, oudt synde omtrent LXXX jaer.

Item, Woutere de Portere, oudt synde omtrent LXXX jaer.

Item, Godevaert van den Venne, omtrent LXXX jaer oudt zynde.

Item, Jan Mendonc, oudt synde omtrent LXXII jaer.

Dese persone tuyghden al tselve gelic voirscreven is, ende namen voert op hoeren eedt, dat sy de voirs. saken oeyt in dien gehouden hebben ende noch houden vore der stad recht, ende alsoe hebbent de ouders ende hoer voersaten gehouden.

Meester Michiel, der stad gesworen clerc van Herentals, fol. 182 vo. die derselver stad bat dan XXXII jaer gedient heeft, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hy binnen den voirs. tide altoes gesien ende geweten heeft, dat, soe wanneer als eenich portere oft portersse van Herentals met live oft met haven bynnen der heerscapien van Ghele, gelic vors. is, gehacht, gehouden oft gecommert wart, dat die altoes ten scriven

van den Schoutet ende van der stad, costeloes ende scadeloes ontslagen ende telivreert wart, op alsoe oft hen yemandt yet te heisschen hadde oft hoerre haven, dat hy quame vore Schoutet ende Scepenen van Herentals, gelyc voirscreven staet. Ende nadat hy den ouders heeft horen seggen ende oic de hanteringe die hy daeraf gesien ende ghehoert heeft, soe houdt hy tghuene dat voirscreven is, vore der stad recht ende daer blyft hy by.

Jan Pelgrym, oudt zynde omtrent LIIII jaer, tuyghde ende nam op zynen eedt gelic Meester Michiel.

Item, Heinric Adaems, oudt synde omtrent L jaer, tuyghde al tselve.

Item, Heinric van Wechele, der stad geswoeren knape van Herenthals, oudt synde XLVIII jaer, tuyghde alle tselve.

Item, Heinric Vloeghe, van Herentals, oudt synde LXIII jaer, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hy te III stonden bynnen Ghele aengetast ende gevangen heeft geweest, yerstwerf van gevechte dat men hem aenteech, ten anderen male van schouwe, ende ten derden male van sekeren bytichten, die hem de Drossate van Ghele opleide, als van eykenen houte, dat hem Mathys de Deckere, portere der stad van Antwerpen, op dien tyt zyn meester, af dede houden ende selve zyn hant daeraen sloech, als syn proper goet, vore welke byticht deselve Heinric van den Scepenen van Ghele gewyst wart met eenen vonnisse sHeeren wille. Ende desen nochtan nietwederstaende, soe wart hy telken male, ten scriven van den Schoutet ende der stad van Herentals, ontslagen ende telivreert costeloes ende scadeloes, overmids dat hy portere der stad van Herentals was, ende dat de twee leste reysen geschiet syn bi der Vrouwen tide van Mer, die nu is.

Item, Otte Wierix, oic portere van Herentals, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hy cortelinge te Ghele gevangen is geweest by mer Vrouwen tide van Mer, die nu is, vore seker scult die men hem heisschende was ende dat hy, ten

scriven van den Schoutet ende der stad van Herentals, daeraf costeloes ende scadeloes ontslagen wart ende ghetelivreert.

Item, Everaerd Pruysen, portere van Herentals, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hy binnen v jaeren lestleden, met eenen synen medegeselle, carpers cochte jegen mer Vrouwen van Mer, omme XL mottoene, daeraf dat hy sculdich bleef x mottoene, daervoere dat hy binnen Ghele gevangen wart, maer hy en woude daer niet te rechte staen, gemerct dat hy seide dat syn hals ende have ter vierscharen rechte van Herentals behoerden, ende niet ter bancken daer hy gevangen wart. Ende na den onderwyse dat den Rentmeester mer Vrouwen van Mer bi der stad van Herentals daeraf gedaen was, soe wart hy terstont costeloes ende scadeloes ontcommert ende ontslagen. fol. 183.

Item, Heinric Box, te dier tyt portere van Herentals, tuyghde ende nam op zynen eedt, dat hy voertyts by mer Vrouwen tide van Mer, doen Meeus van den Putte hoer Drossate was, bynnen Ghele gevangen wart, omme sekere aenspraken wille, toecomende van eenen gedinge, ende wart voert wter vruenten gedaen ende geleit opt slot tOesterle, daer hy een wyl tyts gevangen zat. Ende want hem daer seere verdroot te zittene, soe cocht hy hem selven omme eene sekere somme van gelde die hy verborghde, maer dat hy noeyt, overmids des vervolghs wille dat de stad van Herentals daeraf dede, van dier sommen van borchtochten gemoeit en was oft oic yet betaelde.

---

6 November 1428.

Vidimus van een schuldbewijs op 5 Augustus 1411 gegeven door Rogier Vilain aan Juffrouw sKonincx.

In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende achtentwintich, fol. 131 v°
sesse dage in Novembri, sagen Burgermeestere ende Scepenen

eene obligatie des eerbaeren Rogiers Vilain, ongeraseert ende ongecancelleert, daeraf dat die tenuere hierna volgt, van woerde te woerde : Ic, Rogier Vilain, kenne ende lye, dat ic sculdich bin der Joffrouwe sKonincx totter sommen van VI Vranxe cronen. In kennissen der waerheyt, so hebbic, Rogier voirs., mynen segel hieraen gesteken. Dit was gedaen int jaere van XI, den vyfsten dach van Oestmaent.

---

8 November 1428.

Uitspraak in een geschil tusschen Maria Alyten, weduwe van Jan Lemmens, en Nicolaas Hein Grieten, betrekkelijk goederen te Merxplas gelegen.

fol. 131 v°. Opte gescille hangende tusschen Marien Alyten, wedewe wilen Jan Lemmens van den Velde, ende haeren kinderen, aen deen zide, ende Claus Hein Grieten, aen dandere zide, omme zekere goiden wille, te weten omme een huys met hove, lande, gronde ende met al datter toebehoert, houdende tsamen omtrent een vierendeel buynders, gestaen ende gelegen bynnen der prochien van Merxblas, ende omme een stuc lants, houdende onder eeusel ende heyde omtrent twee buyndere, gelegen aldaer tusschen Jans van Aken erve ende Willem Loenhouts erve, die in voirledenen tyden Jan Lemmens, haer man, metten landrechte ende onsen hootvonnisse vutgewonnen heeft, voere achterstelligen pacht van sesse viertelen rox erflic, die hy hadde ende houdende was opte voirs. goide ende pande na vutwysen van eenen scepenenbrieve van Antwerpen, bezegelt metten zegelen Ghysbrechts sConinx ende Claus van Wynegheem, des jongen. Ende nadien dat beyde de vors. partien hen aen beyden ziden geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert hebben in de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, so is overdragen ende gesloten bi de vors. Heren, dat de vors. Marie ende haere kindere erflic ende eeuwelic hebben selen ende behouden de vorgenoemde parcheelen van goeden,
fol. 132. met allen haeren toebehoeren. Ende des so selen zy den vors.

Clause vutreycken ende betalen II ℔ grote eens Brabants, deen pont grote daeraf te Kerssavonde naestcomende ende dandere pont te Vastelavonde daernaest volgende. Ende waert dat zy gebreclic vonden worden in eenigen van den vors. twee paymenten te betalene, dat zy dan, also dicke ende mennichwerven als zy des van den vors. Clause vermaent worden, verbueren selen twee cronen, half sHeeren behoef ende half der stad behouf van Antwerpen. Gedaen anno XXVIII°, VIII dage Novembris, int burgermeesterscap van Clause van den Werve ende Clause Alleyn.

E. VINEA.

---

15 November 1428.

Gebod « op dafbreken van den thuyne houte etc. » en over het houden der « brieve van salvegardien » toebehoorende aan het kapittel van O. L. Vrouw.

Anno XXVIII, mensis Novembris die XVa, soe wert geboden fol. 132.
bi den Here ende bi der stad, dat van nu vordane nyemend buyten der stad of daer bynnen der liede thuyne, horden, hecken of plankise af en breke, de vondele wech en drage, noch hout af en houwe, opte peyne van III oude scilden, den Here, der stad, ende denghenen diet voertbringht.

Opten zelven tyt, soe werden bi den Here ende bi der stad openbaerlic wtgelesen ende geboden te houdene zekere brieve van salvegardien, toebehoerende der capitelen van Onser-Vrouwen tAntwerpen, die hen van onsen genedigen Here den Hertoge van Brabant gegeven ende verleent zyn, opte peyne van hondert ponde oudere grote, tot ons voirs. genedichs Heeren behouf te verbuerne, alsoe dicke als yemend de contrarie dade jegens dinhout van denzelven brieven.

P. DE ROMA.

---

15 November 1428.

Ordonnancie voor de bakkers en de maalders.

fol. 132. Dit was geordineert ende gesloten bi den Borgermeesteren ende Scepenen, vut den aenbrengen van den dekenen ende gesworenen van den backersambachte, als dat, van nu voerdane, gheen moelnere noch gheen drivere hen anders vorder noch meer bewynden en selen, in gheenre manieren, dan dat de moelnere syn molen verwaeren sal, die hem te verwaren gegeven is, ende eenenyegeliken na syn beste tsyn geven, na de maten die de stad dairtoe geordineert heeft, ende dat de drivers haer kerren driven selen ende dairop sitten, also gecostumeert heeft geweest ende also dairtoe behoert. Behoudelic dien, waert dat enich moelnere of drivere openbaer nootsake hadden van ziecten of anders, als dat sy hare molene of carren selve niet bedriven en consten, dat sy dan in hare stede souden mogen setten eenen goeden man, dair de goede liede wel mede verwaert weren. Soe wie de contrarie anders dairaf dade, dat die verboeren soude telken male III cronen ende een jair syn ambacht voirs., deen crone dairaf Onser-Vrouwenkerke, dander den Coermeesters, ende de derde den voirs. ambachte. Ende dat de moelners noch drivers voirs. voerdane gheen coren coopen en selen, noch doen coopen, noch gheen coren omme dragen, noch den backers wysen, noch aenbrengen om te coopen opte payne voirs. Item, so wat backere dat voerdane coren coopt, dair andere backers by syn, dat hy hen dat coren sal moeten mede deylen, opdat sy mededeylen willen ende in denselven coop, ende dat nochtan, mids
fol. 132 vº. dien mededeylen of overgeven, die backere niet gehouden en sal syn tot yements molen zunderlinge te malen, mer sal dat coren doen malen op wat molen dat hy wille, ende doen vueren wat drivere dat hy wille, ombegrepen van ymende. Item, so wat backere dat voerdane coren coopt te borchtochten ende dage dairaf maect, jegen wat coopman dat sy, van bynnen of van buyten, soe wanneer dies coopmans dach comt, soe is geordineert dat hem die backere syn

gelt sal moeten betalen bynnen viertynnachten dairna ombegrepen, ende waert dat hem de coopman na die XIIII nachte beclaeghde, dat hy syn gelt niet gecrigen en conde, den dekenen ende gesworenen van den ambachte vors., so souden deselve dekene ende gesworenen dien backere syn ambacht mogen verbieden, totter tyt toe dat hy sinen coopman vernueght ende gepaeyt hadde. Dit was gedaen ende gesloten in presencien van den backeren, moelneren ende drivers, int jair Ons Heeren M. CCCC. achtentwintich, XV dage in Novembry.

---

21 November 1428.

Overhandiging van eenen brief d. d. 18 November (1428) der Wethouderen van Halsteren over een door hun gewezen vonnis.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXVIII, XXI dage in Novembry, soe toende Gielys Bode, in de volle banc van Scepenen, eenen brief onder twee scepenenzegelen van Halsteren, gelyc als dinhout van denselven brieve hierna voolght van worde te worde: Lieve eerbare Heren ende gemynde Vriende, U eerbare ghelieve te wetene, als dat wy uwen brief wel verstaen hebben, inhoudende hoe dat ghi begheert te wetene, hoe dat vonnesch ghegaen es, tusschen Henric die bastart van Halsteren ende Clays de Wale ende syn wyf, Henrix vors. dochter etc., soe, lieve eerbaere Heren, dat wy U laten weten, na aensprake dat Clays de Wale, met sinen wive, Heinric vors. aenghesproken heeft, ende na antworde die Heinric dairop gheantwordt heeft, ende na die ghetugen die dairaf ghegaen syn, soe hebben wy Heinric van Halsteren vors. ghewyst volcomen met zinen ghetugen behoet ende bewaert als van den ghedinge, na onsen landrechte ende by den Scepenen gemeenlic. In kenneschen der waerheyt, soe hebben wy, Joes Heyman, Jan Michielssoen, als Scepenen in Halsteren, onse zegelen hierop ghedruct, fol. 133.

by consente van den Scepenen ghemeenlic. Onse lieve Here beware U altoes. Ghescreven XVIII dage in Novembri, by den ghemeenen Scepenen van Halsteren. Eersamigen, wysen, vermogende Heren der stad van Antwerpen, onse lieve ende geminde Vriende.

N. Hoevel.

---

14 December 1428.

Bekrachtiging eener uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Catharina Bolcmans en Margareta Snoys, betrekkelijk eene korenrent.

fol. 132 v°. Anno predicto (1), XIIII dage in Decembry, so wert van weerden geseet, by Burgermeester ende Scepenen der stad van Antwerpen, alsulken seggen, als hierna volgt, van alsulken gescillen, als Katline Bolcmans, aen deen zyde, ende Magriete Snoys, haere nichte, aen dandere zyde, hadden, toecomende van eenre viertelen rox erflic, van welken gescille zy hen aen beyden zyden gekeert hebben in vier gode manne, te wetene, zy, Katline, in Janne Loys ende Danys den Schermere, ende zy, Magriete, in Willeme Snoyen ende Clause den Beere. So is by de voirs. IIII goede knapen eendrachtelic geseeght, ghevut ende ghetermyneert, dat de voirs. Magriete vutreyken sal ende betalen der voirs. Katlinen XII scellingen grote eens, ende daermede sal zy de voirs. viertele rox tsjaers erflic allene te haere waert hebben ende behouden. Ende hierinne geloofde, boven der submissien ende keringen, Jan Mannaert, der voirs. Katlinen wettige sone, zynre moeder te vervane, ende Jan Groothere geloofde de voirs. Magriete, zyn wettich wyf, hierinne te vervane, ende elc van hen op zyn zake verloren.

---

(1) 1428.

28 December 1428.

Verontschuldiging van Jacop van der Voert wegens deelneming in den manslag gepleegd op Jan Everdey.

Van alsulker wangonst ende ticht, als de vriende ende mage van wylen Janne Everdey, die van live ter doot bracht is, droegen ende maynteneerden te houdene op Jacoppe van der Voert, dat hy metten misdadigen in velde ende in veerde geweest soude hebben, ende so vele daer toe gedaen, dat zy den voirs. Jacoppe des niet wel verdragen en wouden, nietwederstaende dat men dat gheensyns en heeft connen gevinden na dbesoock daere op gedaen, dat hy eenige scult daere toe hadde, so is deselve Jacop comen op der stadhuys ende heeft daere, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, zyn onscult gedaen ende lyflic aen den Heylegen geswoeren, dat hy in velde noch in vaerde, noch radich noch dadich en was, noch noyt en dachte oft en peysde den voirs. Janne Everdey yet te misdone aen lyf oft aen lyt, ende dat hy oic noyt mes daere toe en leende oft en pensde te leenen, maere dat hy hem gheerne zyn lyf beschudt soude hebben, hadde hy dat konnen gedoen. Actum int jaere Ons Heren M. CCCC. ende XXVIII, des Dysdaeghs na den Heylegen Kerstdach. fol. 133 v°.

(1428).

Ordonnancie over den broodhandel.

Memorie opte hanteringe van den brode in der stat van Antwerpen : In den iersten, dat nyement buten den vryen jaermercten, noch dairbinnen, gheen voirveysteren van gheenen vremden brode houden en mach binnen der stad van fol. 124.

Antwerpen, ende dat oic nyement buten mercten gheen broet vercopen en mach, anders dan de vrye backers, vutgenomen van des Vridaighs te noenen tot des Saterdaighs savonts, dat men alle vremt broot opte merct vercopen mach. Wie anders broot also vercochte, dat die tbroot verboeren soude ende dairtoe eenen broke van III Royalen, den I den Heere, den anderen den Coermeesters ende den derden den ambachte. Item, dat men alle broot van binnen altyt pleeght te wegen ende te koren, also wel binnen den jaermercten, als dairbuten, voere wat voervensteren men dat te cope vynt ende elc na syn gewichte, II cleyn voer een groet ende also vervolgende, elc na tsine. Item, so en mach men binnen der stat gheen voerveysteren van brode houden, anders dan van brode dat binnen der stat gebacken is, ende dat tsinen gewichte staet ende dairop mogen de Coermeesteren also dicke omgaen als sy willen, ende de broke nemen van dat sy te cleyn vynden. Item, so plegen de Coermeesteren van Antwerpen te geven den backeren I loot meer gewichts op terwen broot dan opt kerspet, de VI voere I grote, ende oic I loot gewichts meer opt Bruessels broot dan opt terwen broot, dats claerlic te verstane dat elc broot van IIII miten een loet meer wegen sal. Behoudelic altoes dien, dat eenyegelyc binnen den jaermercten vremdt broet opte merct vercopen mach, sonder voirveystere dairaf te houden.

(1428).

Besluit betrekkelijk het koopen van « lyfpensien opte steden van Holland ».

fol. 130. Het is overdragen by den Burgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad, soe wie van nu vordane, hy zy poirtere ofte gheen, eenige lyftochte oft erflicheyt coept opte stede oft eenich van den steden van Hollant ende van Zeeland, dat men dien van dier lyftocht oft erflicheyt hier bynnen der stad oft bewisingen gheen rastement oft recht daerover doen en zal, in gheenre manieren.

---

18 Januari 1428 (1429).

Besluit nopens het beheer der goederen van den minderjarigen Marcelis, zoon van Gielis Mercelis.

Anno XXVIII, XVIII daghe Januarii, wert getermineert in de bancke van Scepenen opte momborie van Mercelise, Gielis Mercelis sone, als dat deselve Mercelis voerdane vernoight ende vermomboirt sal syn, gelyc als tvonnesse aldaer gewyst heeft, dats te weten van eenen van der dooder siden ende eenen toesiender van der levender siden, ende die twee selen evengelyc dbewynt hebben van des vors. kints goeden te regeren, te verhueren, te verpachten, op te heffen ende tontfaen, emmer behoudelic altoes dien, dat sy alle jaere goede wittige rekeninge ende bewys doen selen voere den vader ende voere de vriende van beyden syden, van al des sy van des vors. kints goede ontfaen of vutgegeven selen hebben. Ende waert dat dairaen enich gebrec viele ende sy tvoirs. kint also niet en regeerden also goede momboeren sculdich syn te doen, ende dat ter kennessen van der stad quame, dat deselve stad dairop also versien soude, als oppermomboir van haers porters kinde, als dairtoe behoeren soude. Voerd waert overdragen, dat de vader tvors. kint sal mogen houden, om den penninc dat een ander houden soude, opdat hy wille. Oic is mede overdragen, dat de vors. Gielis, de vader, terstont overleveren sal in der vors. twee momboeren handen alsulken brief, als hy sinen kinde vors. verleden ende gemaect heeft. Voert es overdragen, dat de voirgenoemde momboeren ende de vors. Gielis te gader gaen selen ende de goede onderlinge metter minnen deylen, opdat sy connen, ende en connen sy metter minnen niet gedeylen, so selen sy dat doen metten rechte ende dat selen beyde de momboeren samentlic doen, sonder den eenen yet meer machts of bewynds dairin te hebben dan den anderen, in eniger manieren. fol. 134.

19 Januari 1428 (1429).

Verordening voor de « oudencleercopers ».

fol. 135 v°. Overmids dat dmeestedeel van den goiden knapen gemeynlic van den oudecledercopers ambachte hen beclagende waeren, dat de neeringe van den schattene ter goider liede huys oft eldere, de baten ende proffyten daeraf comende, alomme bynnen der stad ende daerbuyten, alleene by viere oft vive van haeren ambachte gehadt, gemaeynteneert ende gehanteert wordden, daeromme dat zy onderlinge in groten twiste ende discoorde gevallen syn ende in toecomenden tyden niet en souden also volcomelic geconnen den Here ende der stad gedienen, het en waere dat daerop by ons behoirlic voorsien worde, so eest dat wy, Her Aernd van Pede, Riddere, Schoutet, ende wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen, aensiende gemeynen oirboere ende proffyt ende omme ruste ende vrede onder de goide liede gemeynlic van den vors. ambachte te vuedene, gewillecoert hebben ende geconsenteert, willecoeren ende consenteeren in meerderingen van haren brieve, by ons haeren vors. ambachte daeraf verleent, dat van nu voirdane schatten selen viere ende viere persone van den vors. ambachte tsamen, van denghenen diet tvors. ambacht hanteren, gelyc als de Here ende de stad die ghecavelt ende geoirdineert hebben, te weten is dat die schatten selen achte weken lanc, ingaende dyerste weke op in Maendage naestcomende, den vierentwintichsten dach van deser jegenwoirdiger maent van Januario. Ende als die achte weken ommecomen selen syn, so selen viere andere scatten tsamen VIII weken daernaest volgende, ende voert also djaer vute, altoes viere te male tsamen, gelyc de cedulle van der cavelingen, by ons daeraf gemaect, inhoudt ende verclaert. Ende is te wetene, dat de vors. schatters, van elken pont grote dat zy schatten, hebben selen twee grote ende niet meer, maer min opdat zy willen. Ende en selen de vors. schatters, bynnen den tyt van haeren acht weken dat zy schatters syn, gheen goed dat zy scatten selve moegen coepen

oft doen coepen, noch daeraen wynnen oft verliesen, in eenigere manieren, het en waere dat deghene, daer zy schatten, dochte dat zyt also geschat hadden dat hyt hen omme dien prys overgeven ende laten wilde. Ende so wien dat men bevonde hieraf de contrarie doende oft oic anders dan opte voirscreven manieren schattende ter goider liede huys, bynnen der stad oft daerbuyten, dat die telkenmale verbueren sal, sonder verdrach, drie oude scilde, te bekeerne in drien, den eenen den Here, eenen der stad ende eenen den ambachte voirscreven. Behoudelic altoes den Here ende der stad dese vors. oirdenantie te moegen veranderne, te minderne, te meerderne, alst hen gelieft, ende die geduerende tot haeren wederseggene ende niet langere. Gedaen ende geoirdineert int jaer Ons Heren als men screef M CCCC ende achtentwintich, negenthiene dage in Januario.

---

24 Januari 1428 (1429).

Brief van den Ambtman van Brussel aan Wethouders van Antwerpen, behelzende verontschuldigingen der Vrouw van Bergen wegens moeilijkheden den roedrager van Antwerpen te Wouw toegebracht, enz.

Wes ic goits vermach voirscreven lieve ende seer geminde Vriende, U gelieve te weten dat ic by mer liever Vrouwen van Bergen geweest ben ende hebbe haer te kennen gegeven die saken, die ic en Saterdage van U te Bruessel verstont, als dat den roedrager van Antwerpen wat wedervaren soude syn geweest van haeren ondersate tot Woude, Peter Vaes, tot denwelken haere seer leet is ende oic vremde heeft. Op dwelke sy mi zeere guetlic geantwordt heeft ende seeght, dat zyt also sal doen verwaren ende besorgen tierst dat zy, of God wilt, in hare lant wedercomt, dat van geliken niet meer gescien en sal of U van noode wesen van enigen haren ondersaten van scult of brieven, die sy uwen medeporteren fol. 134.

binnen der stad van Antwerpen bekent of verleent mogen hebben, te becroenen, want sy U, haere versocht wesende, och haeren dieneren allet dat doen wille gescien, dat zy U sculdich is van doen, gelyc als haere vorders gedaen hebben. Bid U dairomme seer vriendelic, dat ghy dit also verwaeren wilt, als dat gheen nyeuwicheyt en gescie ende dat die gerasterde van Bergen dach hedden, gelyc also ghy wit dat overdragen is. Ende begerdi weder ennige saken die ic vermach, dair en wilt mi niet in sparen. Onse Here God sy met U. Gescreven tot Rode, XXIIII dage in Januarii.

Bi den Amman van Bruessel,

WOUTER PIPENPOYS.

Eersamen ende wisen Peteren van der Beversluys, Borgermeestere tot Antwerpen, Clase van der Elst ende Meesteren Jan Pot, Scepen ende Secretaris der stad van Antwerpen, minen goeden vrienden ende elken bisondere, etc.

---

28 Januari 1428 (1429).

Oorvrede gezworen door Jan Sprangere, geheeten de Clerc, aan Willem van Opstal.

fol. 135. Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXVIII, XXVIII daghe in Januario, in presencien van Burgermeesteren ende van Scepenen, in de volle banc, soe swoer openbaerlic ten Heyligen Jan Sprangere, die men heet de Clerc, dat hy nemmermeer, te gheenen daghen, by hem oft by yemende anders, in wat vueghen dat were, misdoen en zoude noch laten of doen misdoen, in woerden oft in werken, Willeme van Opstal, meyer van Merxblas nu ter tyt des godshuys

van Sinte-Michiels bynnen Antwerpen, aen syn lyf oft aen syn goid. Ende waert dat zake, dat hy yemend wiste oft bevonde, die denselven Willeme aen lyf oft aen goid evelen, hynderen, quetsen oft schedigen woude, dat hy hem dat goits tyts waernen, condigen ende laten weten zoude. Ende dit swoer hy ende geloifde op zoenbrake, vrebrake ende op syn lantrecht.

P. ROMA.

---

17 Februari 1428 (1429).

Vidimus van eenen wederzijdschen begiftigingsbrief d. d. 15 Juni 1423, verleden door de echtelieden Lauwerijs de Lichte en Elisabeth Wilmaers, met bijhoorig stuk.

Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende achtentwintich, seventhien daghe in Februario, zaghen ende hoerden lesen die Borgermeesteren ende Scepenen hierna bescreven, eenen scepenenbrief van Antwerpen, besegelt metten segelen Gielis Bods ende Costen van Kets, gans gheve ende geheel onghecanceleert ende ongeraseert, daeraf die teneur hierna volght van worde te worde : Wy Gielis Bode ende Costen van Kets, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat vore ons quamen Laureys de Lichte, die men heet Laureys de wisselere, aen deen partie, ende Joffrouwe Lysbeth Wilmaers, syn wettich wyf, met eenen momboere haer ghegeven metten rechte, by consente ende orlove van den voirs. Laureyse, haren man, aen dandere partie, ende bekenden onderlinge, wouden ende begheerden, soe wanneer bi den wille Gods, ons Heeren, deen van hen beiden comen sal syn van live ter doot, dat dan de lanstlevende van hen beiden, syn leefdage lanc, hebben sal ende behouden haer huisinge metter plaetsen, gronde ende met al datter toebehoert, van voere tot achter, gestaen tAntwerpen aen de Merct, tusschen de huisinge fol. 135.

geheeten *de Rose*, aen deen syde, ende thuis geheeten *de Keersse*, aen dandere side, geheeten *Henegouwe*, achter wtcomende in de Lynmakerstrate, alsoe dat de lanstlevende van hen beiden, syn leefdaghe lanc, dese voirgenoemde huisinge, metten gronde ende met al synre toebehoerten, rastelic ende vredelic gebruyken sal ende besitten, sonder yements calengieren oft wederseggen, in eeniger manieren, behoudelic dien, soe wanneer dat sy beide van live ter doot sullen wesen comen, dat dan de voirs. huisinghe metter plaetsen, gronde ende met al haerre toebehoerten, weder toecomen, keeren ende bliven sullen op haerre beider gerecht oeyr ende erfgenamen ende op nyemende anders. Sonder fraude ende argelist. In kennessen van desen letteren, besegelt met onsen segelen, ghegeven int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende drientwintich, vyfthien dage in Junio. Hier waeren by Ghysbrecht de Coninc ende Peter van Hambroec, die men heet van der Beversluys, Burgermeesteren, Claus van den Mortere, Claus van den Werve, Claus Alleyn, Costen van Coelputte, Jan van der Lyst, Jan van Mechelen ende Jan van Wrs, Scepenen tAntwerpen.

Collacio facta est cum littera originali per me

P. DE ROMA.

Item, opten selven tyt, soe wart ghetermineert bi den Borgermeesteren ende Scepenen voirgenoemt, mids dat den voirs. scepenenbrief begrepen heeft dat tvoirs. huis, na haerre beider doot, gaen ende keeren sal op haerre beider gerecht oyr ende erfgenamen, ende op niemende anders, ende oic ouder van date es dan Laureys Lichten testament, dat tvoirs. huis gaen ende toecomen sal op haerre beider oyr ende erfgenamen, alsoe den brief verclaert, ende dat tselve testament den voirs. brief in gheenen poynte hynderen noch te nieute doen en sal.

P. DE ROMA.

2 Maart 1428 (1429).

Betaling van « issue-rechten » door Jan van der Brempt.

Int jaer Ons Heren M. CCCC ende XXVIII, twee dage in Meerte, so verassoude Jan van der Brempt, poirtere van Mechlen, van allen alsulken goeden als Jouffrouwen Aechten, zynen wive, verstorven waeren van der doet Lauwereys Lichten, ende dat begheerde hy geregistrert te hebbene, tot eenrer ewiger gedenckenissen. fol. 134 vo.

---

12 Maart 1428 (1429) — 5 April 1429.

Brieven van den Hertog aan den Ambtman van Antwerpen betrekkelijk de benoeming en aanstelling van Jan Damaes als Schepen der stad.

Lieve Gemynde, also Wy onsen gemynden Janne den Meyere, die te Sinte-Andriesmisse lestleden by onsen Commissarysen gemaect waert, voir dit tegewoerdich jaere, Scepen in onse stad van Antwerpen, onlanx leden geset ende gemaect hebben onsen Rentmeester van Antwerpen, van Lyere ende van Herentals, ende Wy verstaen dat, na den rechten ende privilegien onser voirs. stad van Antwerpen, die voirs. Jan nyet te samen besitten en mach dat voirs. scependom metten rentmeesterscap voirscreven, dairomme ons die deselve onse stad in hoeren voirs. rechten ende privilegien node vercorten souden, behoert van onser hoegere herelicheyt wegen, eenen anderen Scepen in des voirs. Jans des Meyers stat te setten, so doen Wy U te weten, dat Wy onsen gemynden Janne Damaes, Gielys Damaes sone, geordineert ende gemaect hebben, in des voirs. Jans des Meyers stad, Scepenen in onser voirs. stad te wesene. fol. 234 vo.

Ontbieden U daeromme ende bevelen ernstlic, dat ghy terstont desen brief gesien, denselven Janne Damaes van onsen twegen set int tvoirgenoemd scependomme, nemende van hem den gewoenlyken eedt daertoe dienende, also na den rechten ende privilegien onser voirs. stad daertoe behoert. Des en laet niet, want Wyt also gedaen willen hebben ende in onsen rade also gesloten zyn, ons overscrivende met desen onsen bode, wes ghy hierinne gedaen sult hebben. God zy met U. Gescreven in onser borch te Loeven, XII dage in Meerte XIIII^{c} XXVIII jaere.

By den Hertoge van Brabant ende van Lymborch, Greve van Lyney ende van Sintpoil.

DYNTERE.

Onsen gemynden Amman van Antwerpen, Janne van den Werve.

fol. 227 v°. Bi den Hertoge van Brabant ende van Lymborch, Greve van Lyney ende van Saintpoul.

Amman, al eest sake dat Wy U mit tween onsen brieven bevolen hebben gehadt onsen geminden Janne Damaes, dien Wy in die stat van Janne den Meyer, onlangs onsen Rentmeester van Antwerpen, van Liere ende van Herentals, gemaect hadden Scepen in onser stad van Antwerpen, soudt van onsen wegen setten in tselve scependomme ende nemen van hem den gewoenliken eet, alsoe daertoe behoert, so en hebdi des niet gedaen, mer heeft ons dieselve onse stat onlangs met Peteren, hoeren Secretaris, laten weten, dat men dat tonsen bevele mit onsen openen ende niet mit beslotenen brieven sculdich were te doen, dwelc ons verwondert, aengesien dat ons wael kenlic is van vele personen, die, by dode van anderen Scepenen, in onser stad van Antwerpen ende om andere saken wille in derselver doder oft afgesetter stat, aldaer Scepenen geset syn geweest, by onsen ende onser

vorderen beslotenen brieven, waerom Wy U noch ontbieden ende bevelen, dat ghy, terstont desen brief gesien ende sonder enich vertreck, den voirs. Janne Damaes van onsen wegen set ende eydt Scepenen in onser voirs. stad van Antwerpen te wesen, in der stad Jans des Meyers voirscreven, bevelende allen onsen anderen Scepenen ende desgelycx den Borgermeesteren, Rade ende allen onderseten derselver onser stad van Antwerpen, hem voere Scepenen aldaer te houden, sonder wederseggen, daeraf Wy U geven volcomen macht ende sunderlinge bevele met desen brieve. Des en laet nyet, alle onschout achtergelaten, wetende dat Wy anders terstont eenen anderen versien selen van uwen ambacht ende voerdane onse broeken daeraf vorderen, alsoe behoerlic sal wesen, ende hieraf uwe onvertogen bescreven antwerde ons daerna te richten. God sy met U. Gescreven in onser borch te Loeven, v dage in Aprille, XIIII^c XXIX jaer.

A. DE DYNTER.

Onsen geminden Amman van Antwerpen,
Janne van den Werve.

---

19 Maart 1428 (1429).

Vidimus van eenen bepandingsbrief d.d. 27 Augustus 1381, van een huis op den Kauwenberg.

Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende XXVIII, XIX dage in Meerte, sagen ende hoerden lesen Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, in haere banc sittende, eenen scepenenbrieff van Antwerpen, besegelt metten zegelen van Jan de Kuepere ende Willem Noyts, ongeradeert, ongecancelleert, gans geve ende geheel, daeraf die tenuere hierna volgt, van woerde te woerde : Wy Jan de Kuepere ende Willem Noyts, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quam Jan van Vlinkenborch, Janssone was van fol. 136.

Vlinkenborch, van Eekeren, ende bekende dat hy omme eene somme gelts, die hem al ende wel es vergouden, vercocht heeft, wel ende wettelic, Peteren van Eykenberge, tsjaers erflic drie gulden pennynge, die men heet oude scilde, goed ende custbaer van goude ende van gewichte, oft vierenveertich Vleemssche grote, goed ende custbaere, gelyc als nu gaen, over elken ouden scilt voirs., jaerlikere ende erflikere renten op zyn huysinge, die hy jegens den voirs. Peteren vercregen heeft, met den hove, gronde, bogaerde ende met al datter tobehoert, gelyc alst voirtyts was Gielys Alouts, gestaen ende gelegen opten Coudenberch, tusschen Jacops sVleeshouwers ende Jans sWilden erve, also wy verstaen, dewelke voirs. huysinge ende hovinge, met allen datter toebehoerende es, de voirs. Jan van Vlinkenborch verbonden ende teenen gerechten pande geset heeft over de voirs. drie oude scilde tsjaers erflykere renten, te geldene ende te gevene van denselven Janne ende van zynen nacomelingen den voirs. Peteren ende synen nacomelingen, alle jaere deen helft daeraf opten Kerssavont ende dandere helft op Sint-Jansdach Baptisten in midsomere. In kennissen van desen letteren, besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heren als men screeff M. CCC. tachtentich ende een, sevenentwintich dage in Oestmaent.

---

21 Maart 1428 (1429).

Belofte, door Herman Sanders gedaan, van betaling van achterstallige cijnzen aan den Abt van Sint-Michiels verschuldigd.

fol. 135 vo. Herman Sanders, van Oerderen, geloefde dat hy mynen Here van Sinte-Machiels, oft synen proest oft zynen sekeren daertoe gedeputeerden, betalen sal ende vernuegen allen zynen verschenenen chys, dye hem verschenen is totten dage toe van heden, opten yersten dach van Augusto naestcomende, gelyc oft metten vonnisse gewyst waere, ende daervoere

heeft hy verbonden hem selven ende alle zyn goede, die hy nu heeft ende namaels vercrigen mach, ende dat hy betalen sal voere neghen pennynghe Lovenssche eenen ouden groeten, ende voere elken ouden groeten vier groete Brabants. Gedaen anno XIIII^c XXVIII, XXI dage in Meerte. Presentibus Ghysbrecht de Coninc, Burgermeestere, Mortere, Wyneghem, Alleyn, Coelput, List, Wrs, Reyners, et aliis pluribus et me,

E. VINEA.

---

29 Maart 1429 — 8 Januari 1433 (1434).

Verbod op het dragen van livreien en wapens.

Gheoerdineert by Her Aernde van Pede, Riddere, Schoutete, Borgermeesteren ende Scepenen, anno XXIX°, XXIX dage in Merte, dat, van nu vordaene nyement, wie hy zy, poirtere of poirtersse, of inwonende der stad van Antwerpen of der vriheit, groot noch cleyne, edel noch onedel, gheenrande cleedere, keerlen, rocke noch caproene van palueren of divisen gheven en sal, noch doen gheven, anders dan zynen broedegen huyseghesinde, [in sinen huyse gaende, staende ende slapende] (1), die dagelix ende over tyt binnen sinen huyse in sinen ate ende dranke syn. Soe wie dat de contrarie dade, dat de ghevere ende nemere verboeren soude elc [een roede muers ter stad behoef] (2) also dicwille als geschiede, [ende dairtoe] (2) sesse reyale den Heere [half ende half der stad] (1) ende de cleedere Onser Vrouwen kerken [vutgenomen prelate ende baenrotse, dat die in dit gebot niet gehouden en zyn] (2). Ende soe wie dat eenige cleedere nu heeft, dat hy die cleedere af sal leggen tusschen dit ende Sondach naisttoecomende, opte voirs. payne. [Behoudelick, dat degene die der goider liede opgezette late zyn ende die oic hoir huysinge omme loon ende profyt open houden, hoirs meesters cleedere ende levereyen zullen mogen dragen ombegrepen, ende dat oic die Scouthet, den vorsters, meyers oft anderen dieners, die fol. 148.

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*
(2) *Deze woorden zijn doorgehaald.*

hem van sHeeren wegen dienen, syn cleedere sal mogen geven ende doen dragen ombegrepen (1).

Item, dat van nu vordaene nyement, wie hy zy, groot noch cleyne, gheenrehande [pansiere] (1), lange messe dragen en sal [oft huven int hoet] (1), by dage noch by nachte, noch doen dragen. Soe wien dat men bevonde dat alsoe alsulken messe droege of dade dragen, dat die verboeren soude telken male [des daeghs viere] (2) reyale [ende des nachts achte reyale] (2) ende de [messe half den Heere ende] (3) half der stad, vutghenomen ons genedichs Heeren huysghesinde van Brabant [ende wtgenomen dat die Scouthet, die Amman, die twee sHeeren knapen, Wouter de roedragere, die oic sHeeren diener is, alsulke messe zullen mogen dragen, als hen gelieven sal, mer hoir knechte zullen moeten zwerde draghen, alsoe van ouds geplogen is, opten voirgenoemden koere, ende hieraf sal mogen corrigeren die Burgermeestere, Scepenen of enich van hen] (1).

[Item, dat de Schoutet ende d'Amman haer sweerde achter hen sullen doen dragen ende dat stocdragheren ende roedragere sweerde dragen sullen aen haeren ryeme ghegordt] (4).

Ende dit sal elc weerdt sinen gast moeten condigen oft doen condigen, opte payne van twee reyalen, eenen den Heere ende eenen der stad, vutghenomen dat alle deghene die in de stad comen of vute trecken ende haeren wech gaen te lande of te watere, dat die in desen gebode niet gehouden en sullen zyn.

Bovenaan : Deze gebode zyn vernieut ende wtgeboden anno XXX, bi Her Jan van der Brugghen, Riddere, ende bi der stad, mensis Februarii die tercia.

Noch vernieuwt anno XXXIII°, mensis Januarii die VIII[a].

---

(1) *De zinnen en woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

(2) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door:* twee, half den Here ende half der stad.

(3) *Doorgehaald en vervangen door*: wapenen verboert.

(4) *Deze woorden zijn doorgehaald.*

13 April 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen den Abt van Tongerloo en den « Heerscap » van Ossendrecht betrekkelijk het bedijken van land.

Op alsulken gheschil als hangende was tusschen den eerwerdigen vader in Gode, myn Here den Abdt des godshuys van Tongerloe, in den naeme van hem ende van sinen voirs. godshuyse, op deen zide, ende den herscap van Ossendrecht, op dander, toecomende ende spruytende van zekeren dyclande, dat dezelve herscape aldaer wtgegeven ende vercocht hebben te bedikene, te weten elfhondert gemete, omme tweentwintich hondert Philips scilde, in dryen paymenten bynnen jaers te betalene, daeraf dyrste payment syn sal te Sinte-Jansmisse naist toecomende, ende int welke voirs. dyclant zeker slyclant begrepen is, den voirs. Abdt ende zinen godshuyse toebehoerende, alsoe hy zeyde, dwelc zy oic mede bediken wilden, hoewel dat myn Here ende syn convent negheen consent daertoe gegeven en hadden, noch oic gheenen last van dikene dragen en wouden, want hen tselve slyclant te veel meer ende swaerder cost comen zoude te bedikene, dant hen baten oft profiten mochte, met meer notabelre woerden, die hy daertoe alligeerde. Ende voert op alsulken verantwerden als Willem Janssone, dycgreve van Ossendrecht, van des voirs. herscaps weghen ende die hoir zeghel ende brieve daeraf thoende, weder daerop dede, als dat, nae inhout dier brieve die daer gelesen waeren, de voirs. herscap van Ossendrecht, onder veel meer andere woerde, minen Here ende zinen voirs. godshuyse int voirs. slyclant gheen recht en kenden te hebbene, soe wert ghetermineert in de banc van Scepenen, bi den Burgermeesteren ende Scepenen hiernae bescreven, dat men van elken ghemete van den voirs. slyclande, van alsoe vele als bynnen dycks comen sal ende oic van alsoe vele alst gedragen zal, daer den dyck op comen zal ende gezet werden, geven zal ende betalen twee Philips scilde, ende tselve ghelt telken voirs. paymente tAntwerpen in den wissel stellen. Ende bevint fol. 134 vo.

men datter de herscape van Ossendrecht voirs. beter recht toe hebben dan myn Here dAbt ende syn voirs. godshuys, dat zy dan tvoirs. ghelt wederomme nae hen trecken sullen. Zonder argelist. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende neghenentwintich, derthien daghe in Aprille, daer by waeren Peter van der Beversluys, Burghermeester, Claus van den Mortere, Claus van den Werve, Claus van Wynegheem, Claus van der Elst, Claus Alleyn, Jan van Mechlen, Jan van Wrs ende Peter Reyners, Scepenen tAntwerpen.

---

26 April 1429.

Vaststelling der muntwaarde voor de betaling eener erfrent bezet op een huis van den Kauwenberg.

fol. 136. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XXVI dage Aprilis, soe bekende ende geloefde Peter Smit, die men heet Peter *in Hemelrike*, dat Peter van Driemilen altyt gestaen sal met vier scellinghe grote te betalen voir eenen ouden schilt, van alsulken vier oude schilde als spreken op een huys, gestaen opten Coudenberch, twelc hy, Peter Smit, den voirs. Peter van Dryemilen dairop ende op anderen chys vercocht heeft, gelyc Scepenenbrieven dat verclaeren. Ende dairvoere verbant hy, Peter Smit, hemselven ende alle syn goede, ruerende ende onruerende, die hy heeft ofte namels vercrigen mach. Hier waeren by Beversluys, Bourgermeester, Wynegem, Elst, Aleyn ende meere andere Scepenen.

---

6 Mei 1429.

« Soen » tusschen Jan Willemssone en Willem Stevens.

fol. 136. Int jaer Ons Heeren M. CCCC XXIX, VI dage in Meye, so wert, by bevele van Borgermeesteren ende Scepenen,

vutgesproken ende gemaect een zoeninc tusschen Janne Willemssone ende Willeme Stevens, in der manieren hierna verclaert : Dits tzoeninc dat gemaect is tusschen Janne Willemssone ende Willeme Stevens, die lange in vreden gestaen hebben om Peter Willems, syns broeders, wille, by Kemerlinge, die van der stad wegen dairby ende over was, ende by Laureyse Meerselman, deken van den hudevetters, ende Janne Willems, hudevetter, als dat de vors. Jan Willemssone ende alle syn medemage ende vriende, die van dier saken onsculdich waren, metten vors. Willeme ende sinen vrienden wel ende minlic verzuent syn ende deen den anderen nemmermeer meer dairaf hierenboven misdoen en selen, noch doen misdoen, in gheenre manieren. Ende wie dairjegen dade, dat dat syn soude op zoenbrake ende vredebrake, op lyf ende goet. Behoudelic altoes de correctie van der stad in haerre macht te bliven ende dat de misdadige in desen zoenen niet begrepen en syn.

---

3 Juni 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen Ulrik van Scotsheym en Diederik van Andela, ter eene, en Jacob van Steelant, ter andere zijde, over handelszaken.

Op alsulke heysschen ende becroenen, als voer ons getoent hebben Ulrich van Scotsheym ende Diederich van Andela, poirteren van Sleisstad, van dat Jacop van Steelant zekere wine, den voirs. Diedericke toebehoerende, alhier in der stad heeft doen arresteren, mits der sommen van hondert ende thien guldenen, die hem de voirs. Diederich sculdich syn soude van veertien tonnen harincx, alsoe Heinric van Bonne Jacoppe voirs. dat te kennen heeft gegeven, welke haringe de voirs. Heinric te Sleisstad ghevoert heeft als fol. 139.

knecht Jacops voirs., ende den voirs. Diederike aldaer vercocht met gereeden baren gelde, ghedraghende toter sommen van hondert ende thien guldene, die hy daeraf ontfaen heeft, oft denselven Diederyc bevolen te betalen sekeren burgheren van Sleisstad, daer hyse sculdich was. Item, van dat deselve Diederyc Heinrike voirs. noch heysscende is dertich Rynssche guldene, die hy hem geleent heeft, ende dat de voirs. Ulrich aen hem tachter es hondert ende zevenendertich Rynssche guldenen, die hy voer denselven Heinrike heeft moeten betalen sekeren burgheren te Sleisstad, daer hy die als borghe Heinrycx voirs. heeft moeten vernueghen. Item, noch es hy aen hem tachter thien Rynssche guldenen, die hy voer hem verleet heeft, ghelyc ons hieraf by goede certificacien onder der stad seghel van Sleisstad claer onderwys gedaen is, soe termineren wy ende vuten dese onse terminacie, gelyc oft sy met eenen vonnisse gewyst ware, dat Jacop van Steelant syn hant sal doen van den winen ende dat arrestement, dat hy daerop gedaen heeft, quyt scelden ende te nieute doen, ende dat Heinryc van Bonne Jacoppe van Steelant vernueghen sal van sinen ghelde, te weten van der sommen van hondert ende thien guldenen Rynssche. Item, soe sal hy noch Diederyc van Andela vutreyken ende betalen syn dertich Rynssche guldenen, die hy hem geleent heeft, ende daertoe sal hy voert meer voldoen ende betalen Ulrike voirs., sinen weert, de somme van hondert ende sevenendertich Rynssche guldenen, die hy voer hem als borghe betaelt heeft, ende daertoe de sommen van thien Rynssche guldenen, die hy voer hem ende van sinen tweghen heeft moeten betalen, ende dat hy, Heinric voirs., alle de voirs. sommen sal voldoen ende betalen met ghelde oft met panden, oft daervore in hachten gaen ende bynnen sonneschyne, gelyc oft met eenen vonnisse gewyst ware. Gedaen anno XIIII^{c} XXIX°, III dage in Junio.

---

24 Juni 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen den Abt van Sint-Michiels en inwoners van Santvliet betrekkelijk het bedijken van land aldaar.

Alsoe gescillen opgestaen waeren ende verresen tusschen de eerwerdige vader in Gode, myn Here ·dAbt van Sente-Michiels ende met eenigen goeden lieden van den dorpe van Zantvliete, die hen dagelicx gheneren met lantneringen ende die daeraen cleven, aen deen syde, ende eenigen anderen goeden lieden van denselven dorpe, die hen met scepen gheneren ende die daeraen cleven, aen dandere, toecomende ende spruytende omme der havenen wille van den voirs. dorpe, die deselve myn Here dAbt overgaen ende overdiken wilde, soe worden, omme die gescillen neder te legghen, rast ende vrede tusschen den partien voirs. te voeden, omme eenyegelyc syn besceit ende recht voirtganc te gecrigene, de gedeputeerde van der stat van Antwerpen ten tween tyden opt stuc gesonden, omme de gheleghentheit daeraf te besien ende de partien daeraf te verhoeren, twelc sy, alsoe ghedaen, ons aengebracht hebben. Ende es daeromme overdragen, getermineert ende gesloten opte gescillen voirs. by Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stat van Antwerpen tselve dat hierna bescreven staet: Te weten, dat myn voirs. Here dAbt over sal moegen gaen ende overdiken de haven voirs. ende daerin sal hy moeten leggen int middel een sluys, ten meesten oirboire ende gerive van der voirs. havenen ende dat op syns selfs cost. Ende als hy die sluys geleit sal hebben, eest dan dat de goede liede van den dorpe voirs., die dat aengaet, de zywynde willen maken, gelyc sy dat doen moegen, alsoe na den dorpe alst hen gelieft, soe moeghen sy die sluys opbreken ende dan die legghen ten meesten orboere ende profyt van hoirer havenen ende dat doen op haers selfs cost. Item, gelieft den goeden lieden van den dorpe voirs. ende hen dat orboire dunct wesen omme dbescut van den scepen, soe moeghen sy op haers selfs cost den noerdyc aldaer lenghen ende die

aldaer op hoeren cost houden, eenyegelyc na sinen staet daerin te ghelden, penninc pennincx gelyc, nyemant daerin vutgesceiden, maer de zwytdyc, gheheeten de zywinde, sullen degheen altyt houden op hoeren cost, dien tot noch toe gehouden hebben. Item, want in deser manieren de haven voirs. gelenct ende verervet sal worden van den huysingen der goeder liede voirs., soe sal myn Here de Abt henluden doen alsoe vele erfs, daerop sy sullen moegen tymmeren een redelike hoefken daeraen hebben, ende dat op alsulken chys ende commer, als na gelande myns Heeren des Abds erve aldaer ghelt. Ende waert mach wesen, dat es te weten gemet gemets gelyc, ende alsoe na gelande meer ende min na dats eenyegelyc sal willen hebben ende behoeflic wesen. Item, soe sullen alle de voirs. goede liede van den dorpe den chys ende commere van mynre Vrouwen van Berghen, metgaders den redeliken cost daeromme gehadt ende gedaen, ende oec alsulken redeliken cost als ghedaen es omme tstuc van deser havenen te vervolgen setten ende alsoe eenyegelyc daerin ghelden ende betalen, na sinen staet ende rycdomme, penninc pennincx gelyc, ende pont ponts gelyc. Ende hiermede soe syn de partien voirs. gesleten ende gesceiden geseit, sonder hierenboven eenich vervolch hieromme te doen in gheenre manieren. Behoudelic dien, ofte eenich donkerheit hierin ware, dat wy dat houden tot onsen verclaren, alle dinghen ten goeden verstane ende sonder fraude ende argelist. Gedaen in den jaire Ons Heeren M. CCCC ende XXIX, opten XXIIII^{sten} dach van Junio.

---

5 Juli 1429.

Vernieuwing van een besluit over de « makelaerdien van wynen ».

fol. 136 v°. Gelyc als tanderen tiden bi den Borgermeesteren ende Scepenen in den vollen Rade overdragen, gesloten ende getermineert was, dat men geven soude van makelaerdien,

van wyne die men brake boven II amen, dat dat makelaerdie geven soude na dordinancie van der stad, welc overdrach ende terminacie weder vernieut ende verclaert was gehouden te werden, in der manieren voirscreven bi den Borgermeesteren ende Scepenen in de volle banc, anno XXIX, V dage in Julio.

N. HOEVEL. P. DE ROMA.

---

13 Juli 1429.

Besluit betrekkelijk den aankoop eener korenrent bezet op goederen te Boom gelegen.

Alsoe ter kennissen quam van Bourgermeesteren ende Scepenen, dat deghene die onlanx geleden gecocht hadden sekeren erfrogge jegens Peter Smeeken, op pande bynnen Boeme gelegen, in hadden doen coemen ende in ontbieden de laete, die die pande besitten ende hantplichte, dat aengaet eenre Joncfrouwen van Bruessel, soe wert daerop geordineert dat de late voirs. ontslagen souden worden ende thuyswaert trecken, tot aen der tyt toe dat Peter Smeeken metten lantrechte alsulke guede gewonnen hadde, die hy te pande ofte ten onderpande dairaf geset hadde, mer ofte hy die alsoe wonne, soe souden die in den erfrogge gehouden wesen, ende daerop soe soude men moegen in moegen doen comen ende in ontbieden de late voirs. Oic souden deghene hierinbynnen die den erfrogge gecocht hadden jegens den voirs. Peter, Peteren voirs. daeraf moegen aenspreken ende hoere recht op hem volgen, opdat sy wilden. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XIII dage Julii. fol. 136 vo.

---

18 Juli 1429.

Verzoening tusschen de gebroeders Willem en Jan van Wezele alias van Sompeken, ter eene, en Jan van Ammichoven en Peter Reyners, ter andere zijde.

fol. 137. Want zeker gescil ende discort opverstaen was tusschen Willeme ende Janne van Wezele, die men heet van Sompeken, gebroederen, aen deen syde, ende Janne van Ammichoven ende Peteren Reyners, aen dander syde, als omme der pachtingen wille van den goeden van Sompeken, die de voirs. Jan ende Peter gepacht hadden jegen minen Heere den Abt ende syn convent van Sint-Baefs by Ghent, welke goede de vors. gebroederen van Sompeken ende hare vorderen vele ende lange jaere dair te voeren in pachtingen gehadt hadden, dair alrehande vremde manieren van hanteringen ende geverten in voertgekeert ende gedaen worden, dairmede dat gescapen hadde geweest meer onleden, discorts ende oic, by aventueren, ongevals tusschen de vors. partien te geschien, so waest dat die zake den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen ter kennessen comen synde, die altoes haere porteren ende ondersaten plegen te besorgen ende van twiste, discorde ende gescille te verhoeden, also verre als sy connen ende mogen, des de vors. partien by hen ontboden, begerende aen hen ende versuekende, want de vors. gebroederen van Sompeken haer goede vriende ende nagebueren waren, ende dandere, Jan ende Peter, haer porteren, dat sy hen des gescils gantzelic, geheelic ende al in hen submitteren ende keeren wilden. Dwelc
fol. 137 v°. beyde de vors. partien, ten versueke ende begerten van der vors. stad, aen beyden siden daden, also dat mids dien de voirs. Borgermeesteren ende Scepenen, opten dach van heden, de vors. partien aen beyden syden vore ogen synde ende de sake van haerre beyder gescille genoech verhaelt ende verclaert, haer seggen, goetduncken, sentencie ende terminacie seyden ende vutten in der manieren hierna verclaert : Te weten is, dat van allen gescille dat zy onderlinge gehadt mochten hebben, toecomende om der pachtingen wille van

den goeden van Sompeken ende van al des dairtoe gesciet mochte syn totten dage toe van heden, dat syse dairaf seyde van al tal gantzelic ende wel verzuent ende goede gevriende. Ende so wie dat den anderen dair en boven misdade of dade misdoen, in woerden of in werken, heymelic of opembaer, by hem selven of by yemende anders van sinen wegen, in eniger voegen of manieren, alle argelist vutgesteken, dat dat syn soude op zoenbrake ende op vredebrake. Dit was gedaen in de volle banc van Scepenen, anno XXIX, XVIII dage Julii, dair by ende over waren Costen van Coelputte, Borgermeester, Claus van den Werve, Claus van den Mortere, Claus van Wynegeem, Claus Alleyn, Laureys van Aerscot, Jan van Mechlen ende Jan van Wrs, Scepenen.

Juli 1429.

Scheiding tusschen Jan van Oekele en Elisabeth van den Dapele, zijne vrouw.

Anno predicto (1), in de maent van Julio, so worden Jan fol. 137 v°.
van Oekele, smit, ende Lysbet van den Dapele, syn wyf, van mallicanderen voere notarise ende getuygen verscheyden, mids dat sy hen onderlinge niet overdragen en conden, totter tyt dat hen beyden geliefde weder byeen te comen, met welker scheydingen ende verdeylingen de voirs. Lysbet haer niet wael content en hielt. Also dat mids dien, corts dairna, Costen van Coelputte, als Borgermeestere ende Scepene, ende Claus Alleyn, als Scepene, om hen te bat te vreden vaneen te bliven, een seggen noch seyden, als dat de vors. Jan der vors. Lysbetten, sinen wive, noch geven soude een Vranxe crone ende dairmede soude sy content syn ende bliven, sonder den vors. Janne, haren man, sinen knapen, meysenieden of huysgesinde te moeyen of overlast te doen, in woerden of in werken, in eniger manieren, opte correctie van den Here ende van der stad, tot aen der tyt, dat hen beyden geliefde weder byeen te comen.

---

(1) 1429.

5 Augustus 1429.

Aanwijzing eener erfrent door Jan de Moer aan zijnen zoon Jan.

fol. 137 v°. Anno XXIX°, vta Augusti, so bewysde Jan de Moer, doude, Janne, sinen soene, III oude grote erflic op syn huys metten gronde, gestaen in de Corte Nieustrate, tusschen Claus Herden huys, aen deen zide, ende Willem Danys huys, aen dandere zide, dat hy daermede vutbliven sal, sonder yet meer te hebbene, in eenige goide die syn vader ende moeder heeft. Ende dit geschiede in de Vierschaeren, in presentien van den Schoutet, Amman, Burgermeesteren ende Scepenen, etc.

---

20 Augustus 1429.

Vranck van Halen, Cornelis Hermanszone, Hendrik en Jan de Boel blijven borg voor de naleving van den oorvrede denzelfden dag gezworen door Peter de Boel.

fol. 138. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XX dage in Augusto, in presencien van den Amman, Bourgermeesteren ende Scepenen, soe bekenden Vranck van Halen, Andrieszone, Cornelis Hermanszone, Heinric de Boel ende Jan de Boel, alsoe Peter de Boel, die ten vervolge van Heynric de Kempe tAntwerpen gevangen wart, ende alsoe voirt aengesproeken ter Vierscharen, mits dat hy zoenbrakich ende vrebrakich waere geworden aen Peteren den Kempe, ende hy, Peter de Boel, mitten vonnisse van Scepenen daerop geloepen, quyt wart gewyst, behoudelic dat hy Heynric den Kempe ende sinen magen ende vrienden haere lyf versekeren soude, na guetduyncken van Bourgermeesteren ende Scepenen der stat van Antwerpen, soe eest dat sy geloefden, wert dat

sake, dat boeven de geloften ende zekerheit die Peter Boel daeraf gedaen heeft ende nabescreven staen : In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XX dage in Augusto, soe geloefde ende zekerde, ende dat met opgerechten vingheren, gestaefts eets, zwoer aen den Heyligen Peter de Boel, die een wyl tyts in der gevangenissen gelegen hadde, omme dat hy zoenbrakich ende vrebrakich waer geworden aen Peteren den Kempe, daervoere hy aengesproeken wart, ende ter Vierscharen, van Heynric den Kempe, dat hy omme dier gevangenissen wille ende des daeraen cleeft ende gehandelt es, noch omme gheenrehande zaken wille, die totten dage toe van heden hem aengekeert moegen wesen, van den voirs. Heynric den Kempe ofte van sinen magen ende vrienden, van sinen taelman ende vrienden, die op sinen dach waren, henluden gheensins misdoen en sal ofte doen misdoen, by hemselven ofte by yemande anders, het sy met raide, met dade, met wille, wete ofte met consent, ofte in eeniger manieren andersins, ende ofte hy de contrarie daeraf dede ende men dat ter gueder wettiger waerheit bevonde, soe bekende hy hem meyeneeich ende verswoeren, ende verwillecoerde dan syn lyf ende syn guet verboert te hebben, onder wat Heeren dat men hem ofte syn guet soude moegen vinden ofte gecrigen soude, sonder argelist. Ende waert hierenboeven yet van hem gesciede, dat men ter wettiger waerheit bevonde, dat dan bynnen XIIII dagen daerna sy ofte hoere oyren ende nacomelingen terstont wtreyken sullen ende betalen IIII^{c} gouden Vranxe croenen ofte de waerde daeraf in anderen gueden gelde, dats te weten hy, Vranck, ofte syn oyre ende nacomelingen hondert cronen daeraf, Heynric de Boel hondert croenen, Cornelis ofte syn oyre ende nacomelingen hondert croenen, ende Jan de Boel ofte syn oyre ende nacomelingen hondert croenen, daeraf dat deen derdendeel hebben sal de Heere, daeronder de misdaet gevalt, dander derdendeel der stat van Antwerpen ende derde derdendeel Heynric den Kempe ende sinen magen ende vrienden, sonder argelist. Ende hiervoere verbonden sy ende setten te pande henselven ende alle haere guede, die sy nu hebben ofte namels vercriegen moegen, ende elc van hen voere hondert croenen. Mar Gielys van den Broeke geloefde hieraf weder den voirs. Vranck van Halen ende alle syn

guede scadeloes te ontheffen ende te quiten tot allen dagen, met hemselven ende met allen sinen gueden, ruerende ende onruerende, die hy nu heeft ofte namels vercrigen sal.

---

22 Augustus 1429.

Besluit over de waarde van « gouden croonen. »

fol. 138. Int jaere M. CCCC ende XXIX, XXII dage in Augusto, so wert overdragen ende gesloten dat, overmids dat men voere gouden cronen oft de weerde daervoere, bynnen der stad van Antwerpen, niet meer en gheeft dan vier schellinge groete, van den renten die met scepenenbrieven gecocht oft vutgegeven syn, ende Jan van Hackendonc opten tyt van nu syn huys, opt Sant, aen deynde van Sinte-Mertensstrate gestaen, vutgegeven heeft Bosschaerde Vossaertssone, omme neghene gulden cronen oft de weerde in anderen goeden ghelde, tot zynen ende syns wive live geduerende, dat dien nietjegensstaende de voirs. Jan ende syn wyf, oft de lanxtlevende van hem beyden, daervoere heffen selen also vele als gulden cronen weert selen wesen, het sy vyf scellinge ende twee penninge, oft also vele als de wisselere die telken termyne prisen selen weert wesende, ende deen coopman den anderen voere gulden cronen gelden ende betalen sal, sonder argelist. Hier waeren by Her Costen Coelput, Burgermeester, Wynegheem, Mortere, Elst, Alleyn, Arsschot ende Jan Damaes, Scepenen.

---

12 September 1429.

Ordonnancie op het dragen van wapens, het « misdoen van sHeeren dienaers », het bedelen, het huizen van gewapende lieden en den broodhandel.

Gheordineert by den Here ende by der stad, anno XXIX°, XII dage Septembris. fol. 138 v°.

Item, dat niement vordane, hy zy eedel oft oneedel, groet oft cleyn, ryck oft arm, ghien baselers, sweerde, noch ghienderhande lange messe, onredelike pasmesse, onredelike pinsoene, noch gheenderhande hootwapenen [noch verboden wapene] (1) dragen en zal, op de peyne van den voirseyden wapenen te verborene ende daertoe twee royale, half den Heere ende half der stad, wtgenomen den Heere ende de Wet.

Item, dat gheenderhande vreemde liede binnen der stad, gheen panchiere, hootwapenen, noch geene der voirs. wapenen en selen mogen dragen, opte voirs. peyne, wtgenomen dat deghene die van buyten inne comen te watere oft te lande, oft wt trecken, haere wapenen zelen mogen dragen in haer herberge ende weder wte, behoudelic dat de poirteren ende inwonende van der stad haere panschiere zelen mogen dragen ende eenyegelic redelike messe ende de wagenluyde haer pasmesse, ende dit zal elc weert synen gasten moeten condigen opte voirs. peyne.

Item, soe wien dat men by avende oft by nachte opter straten vynt gaende met zwerden, staven, hameren, pollaexen, baseleeren, kudsen oft met anderen onredeliken [verbodenen] (2) wapenen by hem hebbende, dien sal men haer wapen nemen ende in de vanckennisse leggen ende oec den broke daeraf nemen van twee royalen, half den Heere ende half der stad.

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*
(2) *Dit woord later bijgevoegd.*

Item, soe wie hem jegens den Heere oft synen dieneeren setten oft rebel syn, omme hen iement te nemen oft tontdringen dien sy gevangen hadden, oft hem met foersten eenigerhande wapen wten handen nemen wilden, die zy iemende, die broeckachtich waere, genomen hadden, oft hem omme haere officie oploop dede met quaden dreygeliken woerden, met werken oft anders, daeraf sal men infermacie nemen ende na dat men daeraf bevynt, dat sal men corrygeeren by den Heere ende by der stad, na geleghentheyt der zaken.

[Item, dat alle rebaude ende grote knechte oft manne, die groet genouch syn haer broet te wynnen ende die achter straten ledich gaen broot bidden, bynnen den derden dage ruymen selen de stad ende niet weder innecomen, also lange als zy starc genouch syn haer broot te wynnen, op alsulken correctie, als de Here ende de stad op hen voirtkeren selen.] (1)

Item, dat niemandt, wie hy si, gheenrehande gewapende liede in syn huys ontfangen en sal, oft die vuter stad ende mercgreefscap gecorrigeert syn, opte peine van XX Royalen te verborene, half den Here ende half der stad, ende op alsulcke correctie als de Here ende de stad opte ghene die hierjegens daden ordineren sal, [ende tot dien sal deghene die de gewapende liede in syn huys hierinboven ontfinge, gehouden worden voer principael van der saken, die dairaf queme oft gescapen waeren te comene.] (2)

[Item, dat niemant voirvensteren voer de taveernen oft cabretten van broede houden en sal moghen, dat syn gewichte van der stad niet en heeft oft dat also zwaer niet en weecht, als tgewichte van der stad is, opte peyne van II Royalen te verbuerne, deen helft den Here ende dander helft den Coermeesters.] (1)

---

(1) *Dit artikel werd later bijgevoegd.*
(2) *De zinnen tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

16 September 1429.

Aanduiding der standplaatsen voor de bontwerkers van Leuven, Gent en Luik.

Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. XXIX, sesthien Fol. 139 vo. dage in de maent van September, soe wart overdragen, ghetermineert ende gesloten bi den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen ende bi den kercmeesteren van Onser-Vrouwenkerke tAntwerpen, op alsulken gescil, als hangende was tusschen den goeden coepluden pelletiers ende bontwerkers der goeder steden van Loeven, Ghent ende Ludicke, toecomende ende spruytende omme hoerre plaetsen ende stallingen wille, die elc van hen seide ende meynteneerde opten kerchof tAntwerpen gehadt te hebbene ende gepossesseert, dat de goede lude bontwerkers ende pelletiers der stad van Ghent, in elke Antwerpsche mercten wtcomende, haer stallinge ende plaetsen hebben ende behouden selen, elke stallinge achte voete breet ende niet breedere, ende die beghinnende aen de Coevoettingersporte, na wtwysen eenre cedullen die sy daeraf hebben, ende daer die van Ghent eynden selen met hoerre rechter ruwen, dat de goede lude bontwerkers ende pelletiers van der stad van Ludicke, die ter merct comen selen, aldaer aenheffen ende beghinnen selen, oic met hoeren stallingen achte voete breet synde ende niet breedere, ende alsoe voert in de rechte ruwe, tot opte ruwe oft grippe daer de pelletiers ende bontwerkers der stad van Loeven voirs. tot hertoe gewoenlic syn geweest te staene, ende hen nu oic aldaer bewyst ende geconsenteert es, omme haer rechte ruwe alsoe voert van derselver grippen te houdene. Alsoe dat deselve bontwerkers ende pelletiers der stad van Loeven voirs., in de Antwerpsche mercten comende, altyt hoer voirgenoemde plaetsen ende stallingen aen de voirgenoemde grippe beghinnende ende alsoe voert achter hebben ende behouden selen, rastelic ende vredelic, sonder yements calengieren oft wederseggen in eeniger manieren. Ende waert dat sake, dat de voirscreven bontwerkers van Ludicke, met hoeren voirs. plaetsen, niet

stallingen genoech en hadden tusschen den bontwerkers van Loeven ende van Ghent, dat sy dan aen de grippe, daer die van Loeven staen, met hoerre ruwer ommeslaen selen, achterwaert ten kerchove waert inne, sonder argelist. Dwelke ter eeuweger memorien ende omme alle discort, die namaels daeraf comen mochte, te schouwe, in der stad register van Antwerpen gheteykent ende gescreven staet int blat c. XXXIX.

P. DE ROMA.

---

28 September 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen Nicolaas van den Schoere en Jan van den Schoere, zijnen neef.

fol. 140. Dit es tseggen tusschen Claus van den Schoere, aen deen zide, ende Jan van den Schoere, syn neve, aen dandere zide, alsoet geoirdineert ende gesloten is, na vutwysen van vonnessen, by overdragen van den vier keersluden eendrachtelic ende bi overdragen van der stad, metten overman, die daertoe gestelt is van der stad, als dat Jan van den Schoere vors. ende syn goet voirdane los, vry ende quite selen wesen van Clause van den Schoere vors., van al den geschille, dat zy jegens malcanderen gehat hebben ende van al des daeraen cleven mach totten dage toe van heden, ende des sal elc aen hem selven houden, wie meest scaden oft cost gehat heeft, dat die meest verloren sal hebben, vutgenomen den cost die de viere keerslude opte leste reyse deden, dat Claus daeraf deen helft gelden sal ende Jan van den Schoere, syn neve, dandere helft gelden sal. Voirdane so selen alle de brieve, cedullen ende certificatien, die daeraf syn moegen, doot wesen ende te nieuweten, behoudelic dat Claus van den Schoere sal moegen aenspreken synen vercoepere, omme alsulken penninge weder te gecrigene, als hy van den vors. Clause ontfangen mach hebben, behoudelic noch dien, dat

de vors. Claus van den Schoere den vors. Janne van den Schoere altyt scadeloes onthouden sal van Jan Looden, die men heet Spelmakere, oft van yemende anders, die aen die zake cleven mach. Ende des so sal Jan van den Schoere vors. eenen eedt doen, dat hy die geloifte noeyt en dede, die de certificatie op hem verclaert, die daeraf was, by also dat Claus van den Schoere vors. Janne, synen neve, des eeds niet verdragen en wille. Ende so wie hierinboven den anderen moeyde, oft oploop dede, oft yement anders, int gheestelike oft in weerlike, die daerby oft mede geweest mocht hebben, oft tseggen niet en hielde, gelyc alst boven verclaert staet, dat hy verbueren soude XII marck zilvers, drie marck zilvers tot ons genedichs Heren behoef van Brabant, drie marc zilvers der stad van Antwerpen, drie marc zilvers Onser-Vrouwenkerke tAntwerpen ende drie marck zilvers den cloestere te Faecoens, also dicke alst geschiede, ende daertoe staende ter correctien van der stad ende nochtans tseggen altyt van weerden te bliven. Gedaen anno XXIX°, XXVIIIa die mensis Septembris.

Borgen gesteld door Hendrik van Malle voor de mogelijke teruggave van het « rantsoengeld » dat hij ontving wegens zijne gevangenneming door den Heer van Buren, gevolgd door een besluit der Wethouderen van Antwerpen.

3 October 1429.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX. drie dage fol. 139 v°.
Octobris, soe geloefde Heynric van Malle, scipman, waert alsoe dat hy te onrechte ontfaen hadde alsulke XVIII Aernoldesse gulden, als hy ontfinc in myndernisse van sinen rantsoengelde, van dat hy van den Heere van Bueren gevangen was, dat hy dat dan weder overgeven ende betalen sal, ende daervoere soe verbant hy hemselven ende alle syn guede, etc. Ende alsoe verre als aen hem yet gebrake, dat

geloefden te voldoen Willem ende Peter van Malle met henselven ende met allen hoeren gueden, etc. Ende gebrake aen hen oic yet, dat geloefde te voldoen Jan Mager met hemselven ende met allen sinen gueden. Maer de voirs. Heynric geloefde alle dandere scadeloes tontheffen ende te quiten met hemselven ende met allen sinen gueden. Hier waeren by Peter van der Beversluys, Costen Coelput, als Bourgermeesteren, Mortere, Werve, Wyneghem, Elst, Alleyn, Aerschot, List, Mechelen, Uwers ende Reynaers, als Scepenen.

7 October 1429.

fol. 139 v°. Item, in den jaere M CCCC ende XXIX, VII dage Octobris, soe wert by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, overdragen ende gesloten, dat alsulke hondert guldenen ende omtrent XXXVIII, als Dieric Aertssoen ende syn broeder sculdich moegen wesen Gheert van Wamel, van Nyemmegen, ende die verscinen tot Sinte-Mertensdage naesttoecomende, van den voirs. Dieric ende van sinen broedere betaelt sullen werden ende gelevert Heynric van Malle, scipman, van alsoe verre als syn verlies strecken mach, van datten de Heere van Bueren gevangen hadde, twelc de voirs. Dieric oic geloefde alsoe te doen, in presentien van Bourgermeesteren ende Scepenen voirs., in de volle banck sittende.

---

8 October 1429.

Verklaring van Elisabeth van Sprundele, weduwe van Jan Tielkens, over den verkoop eener erfrent bezet op een goed te Wommelghem gelegen.

fol. 140. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. XXIX, achte dage in October, soe quam voere Borgermeesteren ende Scepenen hierna

bescreven, Lysbeth van Sprundele, wedewe wilen Jan Tielkens, bekende ende verlide openbaerlic, dat sy voertyts, des meer dan XXIIII jaer geleden is, metten selven Janne Tielkens, haren wettegen man ende mombore, wel ende wettelic vercocht heeft, met scepenenbrieven van Antwerpen, Heren Aerde van Beerse, prochiaen van Wommelgheem, XVII scellinge zwarte ende IIII hoendere erflic, die sy jaerlix hadde ende heffende was op een stede met huise, hove, gronde ende twee stucken lants, geheeten tgoet *ter Hulst*, dat wilen toe te behoeren plach Jacobe den Meester, gelegen bynnen Wommelgeem, gelyc als sekere brieve daeraf gemaict synde ende die sy denselven Heren Aerde mede overgaf, wel verclaerden. Ende dat denselven Heren Aerde deselve brieve ontdonckert syn, alsoe dat hy die noch tertyt niet gevinden oft gecrigen en can, alsoe hy ons te kennen gaf, soe hebben wy dese kennesse tot synre ernsteger beden ende begherten in der stad register doen scriven ende teykenen, ten jaere ende dage voirs., daer by waeren Costen van Coelput, Borgermeester ende Scepen, Claus Alleyn ende Peter Reyners, als Scepenen.

---

12 October 1429.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Geeraard Faes, ter eene, en Godschalk Jacobszoon, Godevaard van der Linden en Sitter Sitterszoon, ter andere zijde.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XII^a^ dage Octobris, soe consenteerden ende geloefden Gheert Faes, aen deen zyde, ende Goetscalc Jacobssoen, Goedevaert van der Linden ende Sitter Sitterszoen, aen dandere, alsoe sy onderlinge wtstaende hadden sekere geschillen ende stoeten, daeraf sy deen den anderen voere Amman ende Scepenen aen hadden gesproeken, soe keerden sy hen dier geschillen in Claus Alleyn, Claus van der Elst ende in Peter Reynaers, fol. 140 vo.

wes sy daeraf souden seggen, guet gestentich ende van waerden te houden, dewelke hoer segghen wteden ende seyden, dat de partien voirs. van allen desen geschillen ende van allen coste ende oncoste staen sullen ten segghen, ter scheidingen ende guetduncken der Scepenen van Wouwe, als wes de Scepenen daeraf sullen seggen, dat altyt te houden, daerin dat sy hen aen beyden zyden verwillecoerden ende consenteerden, ende alsulc segghen als de Scepenen daeraf souden segghen, dat sy dat wten sullen bynnen XIIII daghen, ende wie hierjegens dade ofte eenich vervolch meer hierop dede, alsoe dicke als dat gesciede, dat soude wesen ofte dat gedaen worde jegens tvonnisse ende daertoe verboeren XL reyael, deen helft tot minre Vrouwen behoef van Berghen, ende dandere helft totter stat behoef. Gedaen ten jaere ende ten dage voirs.

---

21 October 1429.

Kwijtschelding, op verzoek der stad, aan de begijnen van Hoogstraten der kosten veroorzaakt door hunne laattijdige betaling van hun aandeel in de bede.

fol. 140 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XXI dage Octobris, soe wart by Bourgermeesteren ende Scepenen gebeden der vryheit van Hoeghstraten, dat sy ongemoyt wilde laten de beghinen aldaer woenende, van alsulken cost als gedaen waere ende gevallen, by gebreke van dien dat sy niet in tyts betaelt en hadden hoer aengedeelte, daer sy op geset waren, van den yersten payment van der beden onsen genedighen Heere den Hertoge van Brabant geconsenteert, alsoe dat de guede liede van der vryheit van Hoeghstraten voirs., ter beden alsoe voirs. es, dat willecoerden ende consenteerden, dat de voirs. beghinen ongemoyt ende ongehouden souden wesen ende bliven van henluden, het waere van montcoste van den cost van der schalen,

die ter lombaerden geset was ende oic van alsulken cost, als eenige van Hoeghstraten gedaen hadden die tot diversen plaetsen daervoere gehouden wesende, gedaen hadden, behoudelic dat poirteren van Bruessel ende van Antwerpen ende andere, die bynnen der vryheit van Hoeghstraten niet woenachtig en syn, van hoeren cost, van dat sy hieromme gearresteert waren, souden bliven staen op hoere beloep, sonder de voirs. vryheit eenige last daeraf te hebben ofte te liden, mits denwelken de voirs. vryheit gedanct wart. Ende hiermede soe wart hen aen beyden syden geseyt gheen vervolch op malkander te doen, in gheenre manieren. Gedaen in den jaere ende ten dage voirs.

---

24 October 1429.

Beslissing over de uitgifte van rentebrieven ten laste der stad.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende negenentwintich, fol. 141 v°.
des Maendaeghs XXIIII dage in October, so wart overdragen, getermyneert ende gesloten bi den Burgermeesteren, Scepenen, Rentmeesteren, Clercken, ouden Scepenen, poirteren, dekene ende geswoirne van den ambachten gemeynlic, dat men van nu voirdane nemmermeer in toecomenden tyden de stad van Antwerpen belasten noch becommeren en sal, met eeniger erflikere oft lyftocht renten daerop te vercoepene, of met eeniger zegelingen van finantien, geloiften oft anders, welkerhande dat die zegelinge oft geloifte wesen mochte, daer de stad, de poirteren oft de inwoenende in gehouden oft mede belast souden moegen worden, als van sculde oft commere, in eeniger manieren, het en waere by weten, wille, consente ende goetduncken van den goiden luden gemeynlic boven genoempt.

---

24 October 1429.

Besluit over de betaling van de bede.

fol. 141 vo. Gheoirdineert opten dach ende djaer vorscreven, (1) dat de stad van Antwerpen, achter dit toecomende payment van der beden, nu te Lichtmisse naestcomende, gheene betalinge voirdane van der beden doen en sal, in gheenre manieren, omme gheens verzuecks oft aenbringens wille, het en zy dat de stad eer ende de poirteren van der stad vernueght ende betaelt syn van des de stad voirdane gheven soude van der vors. bede, daeraf dat deselve stad ende de poirteren goede zegelen ende brieve van onsen genedigen Here hebben, het en waere by weten, wille, consente ende goetduncken van den goiden lieden gemeynlic voirscreven. Behoudelic altyt der instructien, opte vors. bede gemaect, in harer macht te bliven.

---

25 October 1429.

Geding tusschen Peter de Molenere en Beatrix Boels verwezen naar de bank van Westmalle.

fol. 140 vo. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XXV dage Octobris, soe wert overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen in de volle banck sittende dat, op nu een Sonnendage naest toecomende, Peter de Molenere, aen deen zyde, ende Betruys Boels, aen dandere, trecken ende wesen sullen tot Westmalle, ende aldaer eens vonnis begheren, wie dat den anderen aenspreken sal met rechte van eenen hoeve, geheten *de Mashof*, daer sy onderlinge geschil af hebben, ende daerenteynden van dier saken ende des daeraen cleeft, malkander te rechte staen ende alle

(1) 1429.

tgoent te doen, dat der bancken recht aldaer inheeft, twelc oic alsoe geloefde te doen de voirs. Peter. Gedaen ten jaere ende ten dage voirs.

---

12 November 1429.

Vidimus van twee schepenbrieven d. d. 26 Februari 1403 (1404) en 9 November 1413, betrekkelijk goederen gelegen te Schilde.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende negenentwintich, fol 141. tweelve dage in November, sagen de Bourgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen ende hoerden lesen twee Antwerpsche scepenenbrieven, gans, gheve, geheel ende ongecancelleert, daeraf de copie ende vormen van woirde te woirde hierna volgt: Wy, Claus van Wynegheem ende Jan Couteel, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Jan van Morichoven, aen deen partie, ende Wouter Guldevoet, de jonge, in dandere partie, ende bekenden onderlinge, aen beyde partien, dat de vors. Jan van Morichoven gegeven heeft ende gaf terve ende in erfliken rechte, den vors. Wouteren ende sinen nacomelingen, te houdene ende eeuwelic te gebruykene, een huys ende schuere met hove, gronde, met eenen beemde, houdende tsamen omtrent vyf vierendeel buynders, luttel min oft meer, gestaen ende gelegen bynnen den eygen van Schille, met alle datter toebehoirt, ende daertoe alsulc lant ende heyde, houdende tsamen omtrent negen ende dertich buyndere, luttel min oft meer, gelyc alse de vors. Jan die heyde ende dat lant liggende heeft tSchille, opt Bredevelt, also zy ons seyden, elx jaers omme drie zistere goeds custbaers rox ende omme vyf gulden penninge, geheeten mottoene goed ende custbaer, seven ende twintich Vleemsche grote over elken mottoen gerekent, jaerlikere ende erflikere renten, te geldene ende te gevene van den voirs. Wouteren ende van synen nacomelingen den vors. Janne van Morichoven

ende synen nacomelingen, alle jaere te Kerssavonde oft tOnser-Vrouwendage Lichtmisse daernaest volgende, altoes ombegrepen tsine ende te leverne bynnen Lyere ende den vors. rogge metter Lierschere maten, also lange als hy, Jan van Morichoven, leven sal, maer niet langere, ter stede daer hy liefst sal hebben, zonder synen cost, ende na syn lyf, optes vors. Wouters vloer ende op synre nacomelingen, op vors. goed woenachtich wesende, ende den rogge metter stad maten van Antwerpen. Voirt so geloifde de vors. Wouter Guldevoet, voere hem ende voere syn nacomelinge, alle jaere, van nu voirdane eeuwelic duerende te geldene ende te betalene al den anderen chys ende commer die voere vut al desen vors. goide, huis, beemde, land ende heyde met datter toebehoirt gaen mach, sonder des vors. Jans van Morichoven ende synre nacomelingen cost oft scade ende sonder mindernisse oft afslaen van den vors. drie zisteren rogs ende vyf mottoenen tsjaers erflikere renten. Ende omme alle dese vors. vorwerden ende geloiften aldus wel ende volcomelic te houdene ende te voldoene den vors. Janne van Morichoven ende synen nacomelingen, soe heeft de vors. Wouter Guldevoet alnu weder daervoere verbonden ende te pande geset dit vors. huys ende schuere met hove, gronde, beemde, lande ende heyden, met alle datter toebehoirt, gelyc ende in alle der manieren dat hyt boven terve genomen heeft. Voirdane so oirdineerde, woude ende begheerde met goider herten de vors. Jan van Morichoven, so wanneer, bi den wille Gods ons Heeren, hy van live ter doot es comen, dat dan dese drie zistere rox ende vyff mottoene tsjaers erflikere renten, staphans na syn lyf, toecomen selen ende bliven op Katlinen ende Magrieten, synre zuster kindere, evengelyc, oft op haer gerecht oeyr ende nacomelingen, gebrake harer eer, ende op el niemende, ende die gaf hy hen in gerechter ghiften dan ane te veerdene, alse haer vry proper goet, sonder yements wederseggen. In kennissen van desen letteren, bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende drie, sesse ende twintich dage in Sporkille. Jo. Wynne. Wy, Jan van der Elst, Riddere, ende Claus van der Elst, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat vore ons quam Jan van Morichoven, bekende ende verlyde, dat

hy gegeven heeft ende bewyst, gaf ende bewysde in gerechter gestadiger ghiften ende sonder eenich wederroepen, na syn lyf, Wouteren Guldevoet, synen neve, alsulken drie zistere rox ende vive mottoenen tsjaers erflikere renten, fol. 141 v°. als hem deselve Wouter jaerlix gheeft van zekeren goiden die hy voirmaels daerop tiegen hem terve nam, gelegen bynnen Schille, gelyc als scepenenletteren, daeraf gemaect, claerlic inhouden ende begrypen, met alle den achterstelle, dat denselven Janne aen de erfrente vutstaen sal aen Wouteren vors., tertyt dat hy, Jan vors., comen sal van live ter doot. Voirdane so gaf deselve Jan, na syn lyf, Wouteren vors. de helft van eenen halven buyndere lants, met huyse daerop staende, geheeten tgoed *ter Schueren*, gelegen aldaer op dBreedevelt, te hebbene ende van den vors. Wouteren taenveerdene also schiere als de vors. Jan comen sal syn van live ter doot, ende niet eer. Behoudelic emmer dien, dat de vors. Woutere dan erflic duerende daeraf gheven sal, alle jaere, Andriese Guldevoets, syns brueders getrouweden kinderen, sesse muddekene goets custbaers rox ende vyfthiene grote Vleemsche erflikere renten, altoes te Kerssavonde. Woude ende begheerde vuterlic ende met herten de vors. Jan van Morichoven, dat dese vors. ghifte ende makinge den vors. Wouteren Guldevoets, synen neve, in der manieren voirscreven goet, vaste, gestade ende wel gehouden bleve, in alle der bester vormen, vuegen, vormen ende manieren, dat eenige ghifte int gheestelike ofte int weerlike recht beste stade doen mach ende gehouden bliven, het zy in vormen van testamente oft anders, sonder yements calaengieren oft wederseggen in eeniger manieren. In kennissen van desen letteren, bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende derthiene, negene dage in November.

N. Hoevel.

28 November 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen Andries de Meyere en Elisabeth Alouts, zijne vrouw, ter eene, en de Vleeschhouwers, ter andere zijde, betrekkelijk het uitoefenen van den vleeschhouwersstiel.

fol. 142. Alsoe Andries de Meyere met Lysbetten, sinen wettigen wive, dochter Gielys Alouts, dewelke Gielys int Vleeschambacht es, aen Burgermeesteren ende Scepenen groet vervolght dede, ommedat syn wyf voirs. de hanteringe hebben mochte te staen int Vleeschuys, gelyc als syns wyfs sustere ende eenige andere vrouwen diesgelycx doen, want zy daervut geboeren ware ofte alsoe verre als hem dambacht dat wederseggen wilde, dat hy ende syn wyf tvoirs. ambacht met rechte daeraf aenspreken mochte, ende ofte hem tvonnisse dat aen oft af wysde, daermede dat hy te vreden wilde wesen, op dwelc de dekenen ende de geswoernen van den voirs. ambachte hoere verantweerden deden, seggende, al waert alsoe dat des voirs. Andries wyf suster, ende oec meer andere vrouwen, de hanteringe hadden van den voirs. ambachte, dat sy nochtans die niet hebben en soude, want tanderen tyden overdragen ware ende gesloten by Bourgermeesteren ende Scepenen ende oec by consente ende goetduncken van den ambachte, dat van nu voirdane gheen vrouwepersoen staen en soude int tsVleeschuys, ghebruykende ende hantierende tselfs dat den ambacht aencleefde, daeraf dat de stat tot Ghent, tot Bruessel ende tot Loeven, ende tot anderen plaetsen gesonden hadde informacie te hebben, hoe men de saken daer hanteerde, eer tvoirs. overdrach gemaect wart, vutgenomen de vrouwen die doen ter tyt dat tvoirs. overdrach wert gemaect int tVleeschuys stonden, seggende oec de dekens ende de geswoernen voirs. dat den voirs. Andries dat geseeght was doen thouwelic tusschen hem ende sinen voirs. wive gemaect was, by Gielys, haren vader, dat sy int tVleeschuys niet staen en mochte, daerop Gielys overhoert wart ende dat alsoe kende claerlic ende tuychde, gelyc dat behoerde, soe syn by Bourgermeesteren ende Scepenen, de

dekens ende geswoernen van den ambachte van den huydevetters, in dwelc ambacht de voirs. Andries es, hy, Andries, ende syn wyf, aen deen side, ende de voirs. dekens ende geswoernen van den vleeschambachte, aen dandere side, ontboeden geweest, denwelken goeden lieden aen beiden siden by Bourgermeesteren ende Scepenen claerlic geseeght es, dat hem voirstaet het overdrach opten vrouwen tanderen tyden gemaect by haren voirsaten, gelyc voirs. es, ende mits dien Andries geseeght van desen vervolge af te laten ende tsvleeschambacht hieraf te laten ongemoeyt, want de voirs. Bourgermeesteren ende Scepenen tvoirs. overdrach altyt houden willen van weerden, gelyc oft sy dat met eenen vonnisse gewyst hadden, gelyc by haren voirsaten dat es gemaect aen eenenyegeliken, wie hy ware. Alsoe dat daermede de voirs. Andries ende syn wyf gepaeyt waren ende seiden toe niet meer daeromme te volghen ende tvoirs. ambacht berust te laten. Maer es wel waer dat van den knechtkens, die uten voirs. ambachte waeren geboeren ende te jonc wesende, dat daerop Bourgermeesteren ende Scepenen raet souden hebben, te wat oude die souden wesen, het sy van acht oft thien jairen, min oft meere, dat die met eenen knecht souden moghen staen int tVleeschuys ende anders oec niet, opdat men alsoe mochte hebben tghetal van den vleeschbancken. Ghedaen in den jaire Ons Heeren M. CCCC. ende XXIX, XXVIII dage in Novembry, in de volle banc van Burgermeesteren ende Scepenen.

---

29 November 1429.

Voorwaarden van de overgave der « roede van den heringe in de corvers » door Willem Libaert aan Jan van den Laere.

In den jaere Ons Heren M. CCCC ende XXIX, XXIX dage in Novembry, so wart by Heren Peter van der Beversluys ende Costen van Coelputte, Burgermeesteren, Claus van den fol. 139

Mortere, Claus van den Werve, Claus van Wynegheem, Claus van der Elst, Claus Alleyn, Lauwereys van Arsschot, Joannes van der List, Joannes van Mechlen, Joannes van Wrs, Peter Reyners ende Joannes Damaes, Scepenen, eendrachtelic overdragen, gewillecoert ende geconsenteert Willeme Libaert, dat hy Janne van den Laere, viscopere, de roede van den heringe in de corvers overgeven mach, op alsulke voirwaerde, dat de voirs. Willem hebben sal, zyn leefdach lanc, half de baten ende proffiten comende van der voirs. roeden in de corvers, mids denwelken de voirs. Heren geconsenteert ende verleent hebben den voirs. Janne, dat hy, also lange als hy leeft, de voirs. roede hebben ende behouden sal, daervut betalende jaerlix Willeme Libaert tgheent dat voirscreven staet. Ende oft so gebuerde, dat de voirs. Jan eer aflivich wardde eer de voirs. Willem, so is nochtans der voirs. Heren meyninge, ordinantie ende overdrach, dat deghene die men in toecomenden tyde de voirs. roide geven dan sal, Willeme voirs., also lange als hy leeft, vutreyken ende betalen sal de helft van allen den baten ende proffiten daeraf comende, gelyc ende in alre manieren dat van Janne van den Lare voirscreven staet. Sonder fraude ende argelist.

---

19 December 1429.

Verklaring over het volbrengen der « zoening » tusschen Jan de Weent en Jan Yden en inlevering van het bewijsschrift eener pelgrimagie.

fol. 142. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XIX dage Decembris, soe bekende Jan de Weent, van Meer, in presencie van Bourgermeesteren ende Scepenen, dat Jan Yden, die tanderen tiden geslagen heeft syn wyf, daeromme dat sy aen beyden zyden seggeren gecoren hadden die zaken te sliten, die des niet eens en conden worden, daeromme dat Jan van den Werve, Amman tAntwerpen, als een overman syn seggen geseecht heeft, daermede sy beyde gesleten

souden wesen, dat hy, Jan Yden, in guets tyts alle tgoent hem voldaen heeft ende nagevolgich es geweest, dat by den voirs. Amman geseecht ende wt is geweest gesproeken, in maniere van zoeninghe. Oic wert ten zelven tide getoent eenen brief van eenre pelgrimagien, die hy, Jan Yden, gedaen hadde ten Heyligen Bloede te Wilsnacke ende presenteerde oic hy sinen eet daertoe te doen, dat hy die pelgrimagie aldaer gedaen hadden ter beternissen, gelyc dat behoerde. Gedaen ut supra.

---

19 December 1429.

Belofte door Engelsche kooplieden gedaan de stad niet te verlaten vóor de uitspraak der Schepenen in het geding hangende tusschen hen en Jan de Wise.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XIX daghe Decembrys, soe geloefden ende zekerden ende met opgerechten vingeren zwoeren lieflic aen den Heyligen, voere den Schouthet, in den name van den Amman op die tyt, ende in presencien van Bourgermeesteren ende Scepenen, Jan Bille, Jan Clerc ende Willem Tekel, coeplude van Yngelant, dat sy, des naesten Sonnendages voere den Sonnendach dat de toecomende naeste jaermerct van Zynxen ingaen sal, bynnen der stat van Antwerpen coemen sullen, ongevryt van allen zaken, ende vut der stadt niet te scheiden, sy en hebben met hoers selfs lyf aenghehoert ende voldaen tvonnis, dat alnoch onder Scepenen es ende hanghet opte aensprake, die Jan de Wise hem gedaen heeft, ende al waert alsoe, dat eenich van hen drien, het sy een ofte twee, aflivich warde, soe soude nochtans die te live bleve comen in der manieren voirs. Ende alsoe verre als gebrec aen hen ware, dat geloefde te voldoen Gheert Nyewelant, hoere lude waert, ende daervoere verbant hy hemselven ende alle syn goede, ruerende ende onruerende, maer sy geloefden fol. 143.

hem ende alle syn goede scadeloes tontheffen ende te quiten, met henselven ende met allen hoeren gueden. Oec soe geloefden ende zekerden de voirs. coeplude als voere, dat bynnen desen tyde, by hem noch by nyemanden anders van hoeren wegen gheenrehande arrestament, commeringe ofte letsel gescien en sal ofte gedaen waerden, bynnen der croenen van Yngelant ofte anderssyns, omme deser zaken wille, opten poirteren ofte ingesetenen van der stad ofte op hoeren scepen ofte goeden, sonder argelist. Gedaen in den jaere ende ten dage voirs.

J. Pot.

---

29 December 1429.

Uitspraak in een geschil tusschen Wouter Borchmans en zijne vrouw, ter eene, en Jacob van Aken en Margareta Borchmans, zijne vrouw, ter andere zijde.

fol. 144. Anno xxix, xxix dage Decembris, wart getermineert by den Borgermeesteren ende Scepenen, in de volle banc, opt gescil dat hangende was tusschen Wouteren Borchmans ende sinen wive, aen deen syde, ende Jacob van Aken ende Margriete, Wouter Borchmans dochter voirs., zynen wive, aen dandere syde, in den eersten, dat zy aen beyde syden houden ende voldoen souden alsulken seggen, als Merten tSmit, als overman metten Scepenen berse tusschen hen beyden geseyt hadde ende dat de voirs. Wouter den voirs. Jacope ende sinen wive bewysenisse doen sal van sinen twee mudden erfrogs met rogge of met erve, dat dair goet genoech voere sy, tusschen dit ende Lichtmisse proximo ende oic mede alsulken vutsetten als sy Katlinen, haere dochter, gaven, ende oic tusschen dit ende Lichtmisse proximo, alsoe verre als Jacop of zyn wyf dat niet gehadt en hebben. Ende waert soe dat Jacop of syn wyf meer vutsetel wech hadden dan hen behoert, dat souden zy Wouteren ende

zynen wive wederkeren. Vordaene soe sullen sy gelden ende betalen allen cost, het zy van Scepenen, van overman, van scrivene of anders, al half ende half.

---

5 Januari 1429 (1430).

Uitspraak in een geschil tusschen de « goede liede van den Rielande » en die « van den Waterlande » over de betaling der bede.

Alsoe de guede liede van den Rielande, aen deen zyde, fol. 142 vo. ende de guede liede van den Waterlande, aen dandere, geschillen ende stoeten gehat hebben, omme der betalinge wille van der beden onsen genedigen Heere den Hertoge van Brabant geconsenteert, als wes dat sy ende veel daerin betalen souden, daeraf de voirs. guede liede aen beyden zyden gehoert syn, soe es overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen, dat de voirs. guede liede van den Rielande tnaeste payment van der beden voirs. betalen sullen, dat verschinen sal, gelyc als sy betaelt hebben tleste payment dat lest verschenen es, twelc sy, ter beden van der stat, van gracien ende niet van rechte doen sullen ende anders niet, op desen tyt, ende dat tusschen dit ende Paesschen naest toecomende de voirs. Bourgermeesteren ende Scepenen daertoe helpen sullen omme tvoirs. geschil gesleten te worden ende dat eenyegelic hebbe dat hy van rechts ende van besceits wegen sculdich es te hebben. Ende soe wie deen voir den anderen yet verleyt, dat hy niet sculdich en es te verleggen, het sy van desen paymente ofte van anderen gelde dat verleyt es, dat degheen die dat sculdich es te betalen ende te verleggen denghenen daeraf voldoen ende verleggen sullen, dat sy voere hen verleyt ende betaelt sullen hebben. Sonder argelist. Gedaen ende geschiet anno M CCCC ende XXIX, vive dage Januarii ende dit es geschiet behoudelic eenenyegeliken sinen recht.

J. Pot.

---

5 *Januari 1429 (1430).*

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil over de vereffening der nalatenschap van Jan Vynckaert.

fol. 145 vo. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, vive dage Januarii, soe waert by Burgermeesteren ende Scepenen, daervoere de nabescreven partien lange gevolct hadden, overdragen ende gesloten te registreren, omme altyt daeraf memorie te hebben, het nabescreven seggen, dat geseecht es tusschen den erfgenamen van wilen Jan Vynckaert ende tusschen den momboren van den kinderen die gecomen syn van der natuerliker dochter des voirs. Jans, daeraf de voirs. partien, aen beyden siden, elc hoerer twee goede mannen hadden genomen, dat es te weten de voirs. erfgenamen Mercelys Claussoen ende Wouteren Aelbrechts, ende de voirs. momboren Heynryc Segers ende Claus Gielys, in welken seggeren de voirs. partien hem gesubmitteert hadden alle te houden, dat by hem wtgesproken soude werden, welc seggen hierna volcht: In den yersten, soe es haer seggen, dat de voirs. kinderen hebben ende behouden selen I sister erflic op alle de goede die Jan Vynckaert achter hem liet. Item, voort selen deselve kindere hebben, na de doet van Jan Vinckaerts wive, de III viertelen rogx lyftochten, die de kindere hebben op Woutere Doetels ende Wouteren Coppens. Ende waert dat dien rogge afgequyt waere, dat dan de kyndere tgelt daeraf van der afquitingen hebben selen. Item, selen deselve kindere hebben, tusschen dit ende Sente-Jansdage Baptisten midzomere naestcomende LXVII Hollansche guldene, alsulke Hollansche guldene als de scepenenbrief, daeraf gemaect, inhoudt ende begrepen heeft, ende alle dit selen de erfgenamen den voirs. kinderen moeten geven van den gereesten goeden die Jan Vinckaerts achter gelaten heeft, dewelke goede daervoere verbonden selen syn ende tot eenen gerechten pande bliven staen. Ende hiermede selen de voirs. kindere te vreden wesen ende den erfgenamen daerenboven niet meer moeyen. Ende soe wie dit seggen

niet en hielde noch en voldede, dat die verboren soude II ℔ ouder grote, tot behoef des Hertogen van Brabant ende daertoe syn sake verloren hebben.

---

7 Januari 1429 (1430).

Vidimus van de verkoopakte d. d. 13 Februari 1387 (1388) van het huis den Moerboom, *Hoogstraat.*

Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende XXIX, VII dage in fol. 142 v°.
Januario, sagen ende hoerden lesen Burgermeesteren, Scepenen ende Raide, in hoeren vollen Raet sittende, eenen scepenenbrieff van Antwerpen, gans geve ende geheel ongecanceleert ende ongeradeert, inhoudende van woerde te woerde also hierna volght : Wy, Jan de Pape ende Jan Bacheleer, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quam Jan Zymaer, in deen partye, ende Parydaen Daen, in dandere partie, bekenden onderlinge, in beyden partien, dat de voirscreven Jan Zymaer gegeven heeft ende geeft terve ende in erfliken rechte den voirscreven Paridaen Daen ende zynen nacomelingen, te houdene ende eeuwelic te gebruykene, een huysinge metter plaetsen, hove, gronde van voere tot achter, metter helft van den borneputte ende met al datter toebehoert, geheten *den Moerboem,* gestaen in de Hoechstrate, tusschen de huysinge daer Heer Rogier Daen, cantere wilen in Onser Vrouwenkerke vutversterf, in deen zyde, ende Jans huysinge van der Elst, in dandere zyde, gelyc alst daer nu ter tyt bemuert es, also zy ons seyden, tsjaers omme sesse guldene penninge, die men heet oude guldene hallinge, goed ende custbaere van goude ende van gewichte, viere der voirscreven gulden hallinge voere drie oude scilde gerekent ofte de weerde daervoere in anderen goeden ghelde, jaerlikere ende erflikere renten, te geldene ende te gevene van den voirs. Paridaen ende van zynen nacomelingen den voirs. Janne Zymaer ende zynen nacomelingen

erflic ende eeuwelic duerende, alle jaere deen helft daeraf op Sinte-Jansdach Baptisten in midden zomere, ende dandere helft opten Kerssavont. Voert geloefde Paridaen voirscreven dat hy ende zyne nacomelinge, van nu voirdane altoes gelden ende betalen selen dertich scellinge payments tsjaers erflecs chys den goodshuyse van Sinte-Michielis, die daervoere vutgaen, sonder cost oft schade Janne Zymaers voirscreven oft zynre nacomelinge, ende sonder afslaen oft myndernisse van den voirscreven sesse ouden guldenen hallingen elcs tsjaers erflikere renten ende van allen anderen commere ende calaengien, die op de voirscreven huysinge, van al den tyde die leden es voere den date van deser letteren, meer syn mochte dan voirscreven is, ofte dier mids eeniger voirwaerden, die voere den date van deser letteren geschiet zyn, opcomen mochte, geloefde Jan Zymaer voirscreven den voirscreven Paridaen ende zyn nacomelinge altoes schadeloes tontheffene ende ongemoyt te houdene tallen dagen, ende heeft mids dien hiertoe verbonden ende te pande geset alle de goede, welkerhande dat se zyn, die onderpant zyn voere de twee proevenden, die Heer Rogier Daen, cantere wilen voirscreven, voirtyts fundeerde voere Sinte-Claus outaer ende voere Sinte-Katlinen outaer in Onser Vrouwenkerke voirscreven, also wy verstaen. In kennissen van desen letteren, besegelt met onsen zegelen, gegeven int jaere Ons Heren als men screef M. CCC. tachtentich ende sevene, derthien dage in Sporkille.

Collatio facta est cum originali per me,

E. VINEA.

---

12 Januari 1429 (1430).

Verordening voor « den smeden ambachte ».

fol. 144 v°. Anno XXIX, twelve dage in Januario, soe wert gheconsenteert by den Heere ende by der stad, in de volle banc, den goeden cnapen van den smede ambachte, dat, soe wie

van haeren ambachte laken name, het ware tot vollen cleederen of tot caproenen, of die kersgelt of andere scult den ghemeynen ambachte sculdich ware, ende niet en betaelde, als de dekene of ghesworne van den voers. ambachte twee werven dat ghemaent hadden ende dairomme ommeghegaen, dat de dekene van den voers. ambachte dien persoen of persoene ten derden male, opdat hys dan terstont niet en gave, syn ambacht souden mogen verbieden te doene oft te doen doene, toter tyt toe dat zy den ambachte dat ghebrec vernueght ende betaelt hadden, of dat zy des ambachts gemoede hadden. Ende soe wie van den voers. ambachte dat de contrarie dairaf dade, dat die verboeren soude telken male eenen ouden scilt in drien te bekierne, een derdendeel den Heere, een derdendeel der stad, ende tderde derdendeel den voers. ambachte.

N. Hoevel.

---

14 Januari 1429 (1430).

Uitspraak in een geschil tusschen Jan Lambrechtszoen en Jan de Pape betrekkelijk waterleidingen.

Alsoe Jan Lambrechtszoen, die een huys terve hadde genomen jegens Wouteren Dierixsoen, aen deen zyde, voere ons clachtich quam van dat Jan de Pape, die oic een huys terve hadde genomen jegens den voirs. Wouteren, deen huys aen dandere streckende achterwaert, alle syn water leyden wilde over syn erve, doer een gat dat aldaer getraelgiet es, daer hy, Jan Lambrechtszoen, meynde dat hy vercort wart van den voirs. Jan den Pape, want al waert alsoe, dat hy hem gedoegen wilde syn regenwatere te leyden over syn erve, soe en meynde hy niet dat hy schotelwater, zeepwater ofte ander water leyden soude, nadien dat in sinen brieven, fol. 143.

die hy van Wouter Dierixzoen hadde, dat niet begrepen en stonde, daerop Jan de Pape antwoirde, want syn brieve, die ouder waren, die hy hadde van den voirs. Wouter, van dat hy hem tvoirs. huys terve hadde gegeven, begrepen hadden dat syn water, gheen water wtgesceiden, geleyt soude warden, meynde daeromme dat dat gescien soude, soe wert by Bourgermeesteren ende Scepenen, yerst aengehoert de redenen van den partien voirs., ende oic gevisenteert beyde de scepenenbrieven, die beyde de partien hadden, ende oic verstaen ende aengehoert de redenen die hy, Wouter Dierixsoen, daertoe allegeerde, overdragen ende gesloeten, dat alle des voirs. Jans sPapen water, welc dat wesen mochte, niet daerinne wtgesceiden, hy, Jan Lambrechtszoen, over syn erve van sinen huyse leyden soude, doer de traelgie die nu ter tyt daer gemaect es, dien behoudelic, dat hy den voirs. Wouter daeraf soude moegen aenspreken, opdat hy wilde, want hy dat niet wtgesteken en hadde in tvoirs. huys hem terve te geven. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XIIII dage Januarii.

---

16 Januari 1429 (1430).

fol. 143 vº. Eenen brieff gesonden van den Heere van Dyest, als Borchgreve van Antwerpen, aen der stadt voirs., aengaende van zekeren leenen, die Jan Draeck houdende was in der stad van Antwerpen vornoemt.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XVI dage Januarii, soe wert gevisenteert by Borgemeesteren ende Scepenen, aen de volle bancke, eenen sentbrief, gesegelt met des Heeren cleynen zegel van Diest, die goet, gans ende geve was, gelyc een sentbrief ende een zegel, daerop gedruct, wesen soude, mits dien datter dinhout daeraf altyt ter memorien gehouden soude worden ende wesen, van woerde te woerde inhoudende alsoe navolcht : Eerbare lieve ende zeere geminde Vriende, Ic heb verstaen van Janne Draken, mynen

getruen manne van lene, dat hem wat ongelix gesciet aen sekere leengoede, die hy van my, als Borchgrave van Antwerpen, te lene houdende is, als van eenen huyse achter *den Pepel* tot Antwerpen. Ende want ic claerlyc bevinde vuyt ouden rollen ende regiesteren, die my van mynen voerders bleven syn, dat dat achterhuys in *den Pepel* tAntwerpen myn leen is ende ic emmer meyne ende hope, betrouwende tot uwere bescheidenheyden, dat ghy myn recht ende heerlicheyt van mynen leene nergens en soudt willen mencken, mer die altoes hulpen houden ende sterken, soe biddic denselven uwen bescheydenheiden alsoe vriendelic ende trouwelic als ic emmer can ende mach, dat ghy den voirs. Janne Draecke behulpich wesen wilt, dat hem daeraf recht ende bescheidt wedervaren mogen ende alsoe daerin doen, dat ic van mynre heerlicheit van mynen leene daerin niet vercort en worde, gelyc ic uwer wiser bescheidenheit ganselic toebetrouwe, ende oft ghy enegerhande saken beghert die ic vermach, daer en wilt my nergens in sparen. Onse Lieve Heere God hebbe U altyt in synre heileger hoeden. Gescreven te Dyest des Dysdaechs x dage in Januario. Aldus ondergescreven: Thomaes, Heere van Dyest ende van Zichenen. Aldus bovengescreven: Eersamen, wysen ende besceidenen, minen lieven ende sunderlingen zeere gemynden vrienden Bourgemeesteren, Scepenen ende Raet der stat van Antwerpen.

---

16 Januari 1429 (1430).

Bekrachtiging der uitspraak van scheidsmannen betrekkelijk de regeling der nalatenschap van Jan Valx.

Alsoe Claus van den Dale met rechte aen hadde gesproken fol. 143 v°.
Vrancken, natuerlic sone Jan Valx, van alsulcken scepenenbrieven van Antwerpen, die begrepen hadden de somme van XXXVI ponden groet Vlaems gelts ende die onder hem

lagen ongecanceleert, hoewel sy vernuecht ende betaelt waren by eenen seggen, dat tanderen tiden geseit waer, daerop de voirs. Vrancke antwoerde, seggende dat hy van den XII pondt groten bewys ende rekeninge gedaen wilde hebben, waer dat die betaelt waeren, eer hy de voirs. brieve wilde overgeven, soe waert by Borgemeesteren ende Scepenen overdragen, dat men yerst overhoeren soude de kenlicheyt van den seggeren, die tseggen geseit hadden, twelc alsoe gesciede. Ende dat gedaen wesende, wart voirt overdragen, dat alsulck seggen, als daeraf geseit waere, van waerden soude bliven ende dat men daerop tvoirs. seggen soude registereren, gelyc hierna volcht ende dat hy, Vrancke, gheen recht ofte bescheit en hadde totten voirs. XII pondt groten, mits dien dat die afgeslagen waeren jegens alsulcke XXV ponden groeten, als der Vrouwen Valx by Jan voirs. gemaect waeren, ende daerop es overdragen, dat men alle de scepenenbrieven canceleren ende te nieute soude doen. tSeggen volcht aldus: Dit es alsulken seggen, alse Claus van der Elst, Jan van den Houte, Peter van Hoeboken ende Claus Colensone, by goetdunckene ende raide van Borgemeesteren ende Scepenen geseeght hebben van den gescille dat gheport was tusschen den erfghenamen wilen Jan Valx, des brouwers, ende den testamenteurs van Janen Valken
fol. 144 voirs., in den name van Vrancken, sinen natuerliken sone, ende van Katlinen, Jan Valx wedewe, sprutende van zekere scepenenbrieven die Jan Valke in sinen levenden live bekend hadde Katlinen, syns wyfs, kinderen, van XII pondt groten Vlemschs ende van XXXVI pondt groten, die de voirs. kindere Janne Valken bekendt hadden, welke XXXVI pondt grote de testamenteurs voirs. meynden dat Vranken, Jan Valx sone, toebehoeren souden midts dat hy hem alle syn goede met scepenenbrieven ghemaect heeft, ende de erfgenamen meynden dat hy die somme gelts toebehoeren soude, mids vele redenen die sy daertoe allegeerden, ende mids dat sy meynden, omme dat in den scepenenbrief verclaert stont den voirs. Janne Valken te betalen oft sinen erfgenamen, ende daerop dat de testamenteurs allegeerden, dat Jan Valke voirs. sinen bastaert sone syn erfgename ghemaect hadde, ende voert van alsulker houweliker makingen ende vorwaerden alse Katline, de wedewe, heysschende was, te weten es XXV pondt grote vuten

gemeynen goede, in der manieren hierna verclaert: In den yersten, mids dat de voirs. partien in presencien van Scepenen samentlic bleven syn in der oerdinancien ende seggene van den viere goeden mannen voirs., soe es haer seggen eendrachtelic, dat de XII pondt grote, die Jan Valke bekendt heeft Katlinen, syns wyfs, kinderen, afslach selen doen van den XXXVI pondt grote, die de voirs. kindere Janne Valken bekẹndt ende verlydt hadde, alsoe dat daer noch XXIIII pondt grote bliven te betalene. Item, van den voirs. XXIIII pondt grote es haer seggen, dat de voirs. Jan Valx erfgenamen hebben selen ende opbueren XII ₶ grote ende de testamenteurs tot des kinds behoef XII pondt grote, in deser voegen, want claerlic bevonden es dat Katline, Jan Valx wyf, in deser saken ghehouden es van den voirs. XXIIII pondt grote, te betalene van harer kindere wegen, soe sal sy gehouden wesen den voirgenoemden erfgenamen de voirs. XII ₶ grote vut te reyken ende te betalen, tusschen dit ende Sente-Bavendach naestcomende, ende dandere XII pondt grote, die den voirs. testamenteurs tot des kinds behoef anegheseeght syn ende den heysch van den voirs. XXV pondt grote van der houweliker vorwarden, die Katline, de wedewe, heyscht, selen quite syn ende te nieute, deen teeghen dandere, dats claerlic te verstane, dat de voirs. Katline, noch haer kindere, in de voirs. XII pondt grote niet meer gehouden en selen syn yet daeraf te gheven, noch dat de voirs. testamenteurs van Jan Valx kinds wegen, noch oec de erfgenamen van Janne Valken voirs. in de voirs. XXV pondt grote van der houweliker vorwaerden oec niet ghehouden noch ghelast en selen syn. Ende hiermede soe seggen de voirs. IIII zeggeren de partien in allen syden, van al den ghescillen voirgenoemt, elc van anderen wel verscheiden, verlyct, vereffent ende gesleten, met vorwaerden, soe wie van den partien voirgenoemt tiegen dit voirs. seggen dade, dat die syn sake verloren hadde. Ende des hen anebuerde, soude bekeert worden ter ordinancien van den seggeren voirgenoemt, alle argelist vutghesteken. Gedaen anno M CCCC ende XXIX, XVI dage Januarii.

---

30 Januari 1429 (1430).

Besluit over eene « calengieringe » gedaan door Peter Dierix.

fol. 145. Anno XXIX°, XXX dage in Januario, wart ghetermineert in de banc van Scepenen, opte calengieringe die Peter Dierix gedaen hadde als van sekeren goede, die syn kindere vercocht hadden Janne van den Zacke, van Hoeghstraten, hoe wel dat hy die voere Amman ende Scepenen gedaen hadde, dat hy hem met dierer calangieringen hier in der stad niet behelpen en soude, ghemerct dat de coep ende vorwaerde buyten gheschyede, ende niet in der stad, ende mids dien sal de voirs. Peter vervolgen den gronde van den goede, ende ter plaetsen daer de coepmanscape gheschyede, opdat hy daertoe tallen wille.

---

4 Februari 1429 (1430).

« Soene » over den manslag gepleegd op Peter Aernoutszone.

fol. 145. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. XXIX, viere dage in Februario, soe waert, wt bevele van Borgermeesteren ende Scepenen, in der stad register gestelt alsulken zoeninc, als hierna van worde te worde bescreven staet etc. : Van alsulken (1) ende mesgrype als Cent Nagelere, van der Sluys, gedaen ende begaen heeft aen wilen Peteren Aernoutszone, dien hy van live ter doot brachte, soe syn comen Jan Aernoutszone, Herman ende Aernout Aernoutszone, wettige gebruederen van vader ende van moeder van den voers. dooden, ende dandere vriende ende mage gemeynlic, ende hebben hen ganselic, geheelic ende altemale van der mesdaet van wilen Peteren Aernoutszone, den dooden voers., gekeert ende ghesubmitteert in Her Olivier, priester, ende in Joncker Jacob Buyc, Heeren Janszone, Ridders, ende hebben de voers. broeders, vriende ende

(1) *Het woord* dootslage *hier in den tekst vergeten.*

mage van den voers. dooden geloeft, op soenbraeck ende op vredebraeck, te houdene tallen dagen goet, vast ende gestentich ende van werden al dat de voers. Her Olivier, priester, ende Joncker Jacob Buyc daeraf eendrachtelic wten, zeggen ende pronuntieren souden. Daerop de voers. Her Olivier ende Joncker Jacob, hen daerop beraden hebbende, haer zeggen ende terminacie gewten ende gepronuntiert ende gezeeght hebben in der manieren hierna bescreven: In den yersten, es haer zeggen ende pronuntiacie, dat de voers. partien ende wederpartien zelen syn, van desen dage voert, wel ende wettelic met malcanderen versuent ende gesleten, op alsulke condicie ende vorwaerde, dat Vincent, mesdadege van den dooden, zal doen, in laffenissen der zielen van den dooden voers. ende in beternissen van den vrienden, een pelgrymagie tSente-Jacobs in Conpostelle ende porren te Chinxenen naestcomende, ende niet weder bynnen lants commen, hy en brenge goet bethoon, dat hy de pelgrymagie gedaen heeft. Voerdane zelen geven de vriende van den voers. Vincente VIII ℔ grote Vlems ghelts, viere pond grote daeraf tSaterdaechs na Chinxenendach naestcomende ende viere pond grote Vlems ghelts in de Bamismerct daernaest volgende ende altoes bynnen Antwerpen te Predikeeren te leveren. Ende hiermede hebben de voers. Her Olivier ende Jonckere Jacob voers. den voers. partien van beyden zyden van der voers. mesdaet ende dootslage met malcanderen geseecht ende gewtet wel ende minlic verzwent ende gebetert. Ende wie hieraf de contrarie dade, dat wesen zoude op zoenbrake ende op vredebrake. Hier waren by, als getuygen, Jan Cole ende Claus Cristoffels, poerteren tAndwerpen.

---

6 Februari 1429 (1430).

Verordening voor « derdenpotmakers ».

Anno XXIX, sesse dage in Februario, soe wert gheoerdineert ende geconsenteert by den Heere ende bi der stad, dat, van nu voirtdaene, nyement bynnen der stad van fol. 146.

Antwerpen gheene eerdenpotte vercoepen en sal, die hy buyten der stad gecocht sal hebben ende die gemaect zyn van Dendermontscher eerden of van erden, daer de erdenpotmakers van binnen tot hiertoe af gewracht hebben. Soe wie de contrarie daeraf dade, die soude verboeren, alsoe dicwille als men dat bevonde, eenen ouden scilt, te bekeerne in drien, een derdendeel den Heere, I derdendeel der stad ende I derdendeel die bevonde. Ende wart voert geoerdineert, dat eenyegelyc, die erdenpotte hier binnen vercoepen wille ende die van erden van Namen, van Ludick, van Loeven ende van dieregelyke gemaect zyn, oic die potte coepen zullen jegens de erdenpotmakers van hierbynnen, want zy van diere eerden oec warken zullen, alsoe zy seyden, alsoe verre als zy die maken alsoe goet ende custbaer als dandere potte zyn, die men te Namen of in die contreye pleght te halene, ende te redeliken prise ende coepe stellen. Behoudelic allen vremden lieden haeren vryen marctdach ende behoudelic den jaermercten, ende behoudelic oic, waert dat hier eenighe donckerheyt, ghescil of verclaerens in geviele of behoefde, dat dat altoes staen sal ter ordinantien ende verclaeren van den Borgermeesteren ende Scepenen.

---

13 Februari 1429 (1430).

Scheiding tusschen Jan van Linth en Catharina van den Laere, zijne vrouw.

fol. 146 vo. Anno XXIX, derthiene dage in Februario, wert getermineert by den Borgermeesteren ende Scepenen, tusschen Janne van Linth, Claus zone, ende Katlinen, Jans dochter van den Laere, ierst opte scult van omtrent VIII ℔ grote, die Claus seyde, dat hy zynen sone gheleent hadde, dat de voirs. Katline daeraf ongehouden soude zyn ende dat Jan die scult zynen vader alleene gelden ende betalen soude. Item, van dat Jan van den Laere synre dochter geleent mocht hebben, of van houdenissen van den kinderen, en soude hy

niet hebben. Item, de scult, die zy tsamen gemaect hadden ende tsamen sculdich waeren, souden zy betalen half ende half, ende de have deylen half ende half. Ende de voirs. Jan soude houden van den vive kinderen de twee, ende de voirs. Katline de drie. Ende soe wes sculde of commere dat enich van hen beyden voirtdaene maecte, dat dandere daer niet in gehouden en sal zyn, noch zyn goet. Behoudelic dien, soe wanneer als hen beyden gelieven sal weder byeen te comene ende deen den anderen te doene dat zy billix sculdich zyn te doene, dat zy dat selen mogen doen altyt als zy willen.

---

18 Februari 1429 (1430).

Aanduiding der belastingen te dragen door de goederen van Jan Pelgeryms, te Herenthout gelegen.

Alsoe de goede liede van Herenthout, in den name van fol. 145 vº.
denselven dorpe, aen deen side, ende Jan Pelgeryms, van Herenthals, als van sinen goeden wegen, die hy liggende mach hebben in beyden den prochien van den voirs. dorpe, aen dander side, voere de stad vervolchden, te weten ofte de voirs. Jan Pelgeryms goede te schoete ende te lote staen souden ende alle saken van gebuerliken rechte ende anders te plegen, gelyc als ander goede aldaer doen, gelyc de voirs. van Heerenthout meynden dat geschien soude, ofte niet, ghelyc de voirs. Jan meynde, daerop de voirs. partien hoere waerheyt ende kennisse leyden ende lieten hoeren, ende voirt redenen ende bescheit allegieerden, gelyc eenenyegeliken diende, soe waert by Bourgermeesteren ende Scepenen, in denwelken beyden partien hen keerden ende submitterden, overdragen ende gesloten, dat de voirs. Jan Pelgeryms goede nu ende in toecomenden tyden altyt gehouden souden wesen, na de avenant van den goeden, te geldene ende te betalene in tsHertogen bede, ende voirt van waterlate,

heyninge ende diergelike gebuerlike recht oec gehouden wesen, maer van allen anderen lasten, commeringe ende settinge van des dorps wegen vry ende quite bliven. Twelc
fol. 146. seggen partien geseecht was ende daermede sy hen wel content ende te vreden hilden, alle dingen sonder ende argelist. Twelc aldus wert bevolen ende overdragen te registereren, omme altyt ter memorien gehouden te werden dat voirs. es. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XVIII dage in Februario.

---

25 Februari 1429 (1430).

Regeling van een geschil tusschen Nicolaas Bouwenssone en Joos Moenaert.

fol. 142. Int jaer XIIII[c] XXIX, XXV dage in Februario, soe wart ghetermineert in de banc, by Burgermeesteren ende Scepenen hierna bescreven, tusschen Claus Bouwenssone ende Joes Moenaert, dat deselve Claus onder sal bliven behouden, sonder yet daeraf te geven, alsulken XVI ℔ grote, als hy den voirs. Joese binnen III jaeren sculdich es te betalen, tot dier tyt toe dat hy afgedaen sal hebben sekere calaengie, die gedaen is op een huis dat hem deselve Joes vercocht heeft, ende boven den commer daerop dat hyt hem geloift hadde te waerne, te weten I half pond grote erflic Janne van der Heiden ; item, een dertichste lyftochten Willeme, den clatermakere, ende X scellinge grote lyftochten. Behoudelic altoes dien, dat hy er toe sal doen dagen, ende bevint men datter meer wtgaet, dat sal Joes noch voldoen ende oprichten metter voirs. sommen ende voert met hemselven ende met allen sinen anderen goeden. Ende des soe sal Claus syn hant afdoen van XVI scellinge grote erflic die hy hem bewyst heeft. Presentibus Elst, Zon, Houte ende Blocscoemakere, Scepenen.

---

1 Meert 1429 (1430).

Benoeming van Heer Jan Schats, priester, als « meester ende regeerder van den gasthuyse by Sinte-Janspoorte. »

Overmids dien dat Jannes Luys, meestere ende guverneerdere van den gasthuyse by Sinte-Janspoirte, nu tertyt te huwelike getogen is, daeromme dat hy, na de fundatie desselven, tvoirs. gasthuys niet langere regeren en mochte, ende het behoofde eenen goeden notabilen persoon in syn stede gestelt te wardene, so eest dat wy, Burgermeesteren ende Scepenen hierna gescreven, volcomelic geinformeert van der subtilheyt ende eersticheyt Heeren Jans Schats, priesters, hebben eendrachtelic ende met ripen raide, denselven Heren Janne geset ende gemaect meester ende regeerder desselven gasthuys, op alsulken wedden, baten ende proffiten als daertoe staen. Dit was gedaen anno XXIX, opten yersten dach van Meerte. Daerby waeren Jacop van Stelant ende Claus van der Elst, Burgermeesteren, Lambrecht van Zon ende Jan van den Houte, momboeren des voirs. gasthuys, Lauwerys Volkert, Lauwerys van Arsschot, Peter de Blocschoemakere, Joannes van Mechlen, Joannes Damaes, Joannes Noyts ende Joannes Drake, Scepenen. fol. 157.

---

3 Maart 1429 (1430).

Uitspraak in een geschil tusschen Godevaart en Peertse (1) *van den Houte, en Elisabeth van Kuyct, weduwe van Jan van den Houte, betrekkelijk de nalatenschap van dezen laatsten.*

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, drie dage Marcii, soe wart by Bourgermeesteren ende Scepenen, opte fol. 146.

(1) *Verkorting van den voornaam* Percevaal.

handelinge ende questien die waren tusschen Goedevaert van den Houte, van zekeren gueden bynnen Marxhem gelegen, aen deen zyde, ende Joncfrouwe Lysbeth van Kuyct, wedewe wilen Jans van den Houte, aen dandere, ende oic tusschen der voirs. Joncvrouwen, aen deen zyde, ende Peertse van den Houte, natuerlic zoon wilen des voirs. Jans, toecomende van den heyssche van hondert cronen eens van sinen huweliken gueden, aen dandere zyde, overdragen ende gesloeten, want de voirs. Goedevert daeraen, by ende mede geweest waere ende desgelyx de voirs. Peertse, daer alle scheydinge ende deylinge gesciet waere ende gedaen van alle sculden ende commeren, ende oic goeden, tusschen der voirs. Joncfrouwen ende hoerer dochter, van allen den gueden die verstorven syn van den voirs. Jan van den Houte, ende doen tertyt zy gheenen heyssche daeraf en deden, mar tot noch toe daermede gevreet syn geweest; oic want de voirs. wilen Jan van den Houte ende de voirs. Goedevert, syn broedere, van den voirs. gueden gescheiden waren ende gedeylt, dat de voirs. Joncfrouw Lysbeth, van nu voirdane, van beyden de voirs. partien ende percelen ongehouden ende ongemoyt sal bliven, behoudelic dien, eest dat de voirs. Goedevert eenich recht meynt te hebben aen der voirs. Joncfrouwen van XXI scellingen grote tsjaers, die de voirs wilen Jan, syn broeder, hem wt plach te reyken, alsoe hy seyde, aenclevende den voirs. gueden, dat hy daeraf der voirs. Joncfrouwen sal moegen aenspreken voere Amman ende Scepenen van Antwerpen, ende ofte zy hierenboeven eenich moynisse aendeden der voirs. Joncfrouwen, dat soude de stat alsoe wtrechten ende corrigeren, alsoe dat behoeren soude.

---

9 Maart 1429 (1430) — 22 Juni 1430.

Regeling van betaling der lijftochten door steden van Holland en Zeeland aan poorters van Brussel, Leuven en Herenthals verschuldigd.

fol. 150. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. neghenentwintich, neghen

dage in Meerte, na costume sHoifs van Camerike, so syn in presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stad van Antwerpen, die daertoe gebeden syn van beiden zyden, sekere tracteite, compositien ende dedingen gemaict ende overdragen ende gesloten tusschen Pieter Gherytszone, in den name van den goeden steden van Hollant ende van Zeelant, te weten Herlam, Delf, Leyden, Amsterdam, Goude, Rotterdam, Middelborch ende Zeerixe, van wiens wegen hy wtquam gesonden ende gelast, aen deen zyde, ende Peteren Was ende Jan van Muysen, in den name van hen ende allen den ingesetenen der stad van Bruessel, lyfpensien hebbende opte voirscreven steden, Godevert Roelants ende Pauwels die Costere, in den name van hen ende van den ingesetenen der stad van Loeven, oic opte voirs. steden lyfpensye hebbende, aen dandere side, in der manieren hierna bescreven : In den yersten hebbende voirscreven goede lude van den tween steden van Loeven ende van Bruessel, opte voirs goede steden van Hollant ende van Zeelant lyfpensien hebbende, quytgescouden alle voerleden costen, commer, scaden ende there, die sy daerop souden mogen rekenen ofte verhalen, in gebreke van betalingen, na wtwysen van hoeren brieven, ende desgelyx van hoeren principalen achterstel van renten, drie jaer achterstels, des es te weten, dat eenyegelics achterstel teerste paymente viel in Meye ende in Junio anno twintich, ende dleste payment achterstels viel tot Meye ende in Junio anno XXIX, maict IX 1/2 jaer achterstels, des wort bynnen desen tide betailt een payment, dat viel in November ende in December anno XXIIII. Dat afgetogen, soe blyft er achterstels neghen jaer, daeraf comt die quytsceldinge als voirscreven is, drie jaer, soe blyfs in achterstels VI jaer, altyt ter goeder rekeningen. Behoudelic, oft yemant by arresteringe yet meer ontfangen hadde oft anders, dat soude gaen na inhoudt der compositien hierna verclaert, dus blyft men hen sculdich, boven den ses jaeren achterstels, tpayment dat viel in November ende in December anno XXIX, want dat payment met vorwaerden geen afslach doen en sal van quytsceldingen. Item, sullen de voirs. goede steden wt Hollant ende Seelant den voirs. pensionarisen beginnen betalinge te doene van eenen eynkelen payment, dat vallen sal te Meye ende in Junio naestcomende, tot alre Apostelendage

daernaest comende, ende tpayment, dat vallen sal in November ende in December naestcomende, sal men betalen ter halver maent van Januario daernaest volgende, ende alsoe voert van termine te termine te betalen, ten dagen voerscreven een lopende rente, duerende XI terminen lanc, maict vyf jaer ende een half, eer men eenich achterstel betalen sal, daer dierste termyn af ingaen sal tot alre Apostelendage anno XIIII^{c} ende dertich, ende aldus dese vyf jaer ende een half voirs. geleden synde, sal men hen beginnen te betalen, telken termine daerna, dubbel payment, te weten die lopende rente, die dan verschinen sal, ende daertoe een payment achterstels, tertyt toe dat de voirscreven achterstellen afgecort, die drie jaer quytsceldinge vol ende al betaelt sullen syn. Item, want voergeseit es, dat men den pensionarisen, boven den ses jaeren achterstels, sculdich blyft tpayment van November ende December anno XXIX, so sal men dat payment betalen tot Meye anno XXXIIII een half payment, ende tot November daernaest comende dander helft. Item, is vorwaerde, als van den pensionarisen, die van live ter doot gecomen syn, dat haer erfgenamen oft recht hebbende aen die lyftocht ende aen die brieve terstont sullen heffen, nu tot alre Apostelendage naistcomende, een payment gelyc denghenen die levende syn ende alsoe voert van termine te termine, tertyt toe dat sy voldaen syn van hoeren achterstelle. Maer tpayment van November, December anno XXIX sal men hen betalen boven den toecomenden terminen, op sulke dage ende termine, als men den levenden van geliken betalen sal. Desgelix, waert alsoe dat yemant aflivich worde bynnen desen naisten toecomende vyf jaeren ende een half, ingaende tot Meydage anno XXX, so souden hoer erfgenamen daerna tachterstel ontfangen enkel payment telken termine duerende, tot sy voldaen waeren van hoeren achterstel, dat hem gebreken soude, afgecort de drie jaer quytsceldinge, die sy nu bynnen hoeren levende live quytscelden. Item, es vorwaerde, van alle tselve datte voirs. pensionarise met wette geheven ende gecregen hebben, mids den gebreke van betalingen van wien
fol. 150 v°. oic dat tsy, dat dat gheen afslach hierinne doen en sal, maer oft sy anders dan met wette yet gecregen hadden oft geheven, dat dat sal afslach doen, ten tiden als men na den sestalf jaeren die dobbel paymente betalen sal. Item, es bedingt ende vorwaerde, waert alsoe dat dese voirs. compositie bi

den steden van Hollant ende van Zeelant niet gehouden en worde, nagevolcht ende volcomen in al oft in deele, ende dat een payment dat ander verreicte, dat dan alle die quytsceldinge van den principalen renten oft oic van commer, cost, scade ende theren, die de voirs. pensionarise gedaen hebben, van geenre werden syn en sal, alsoe dat sy van alden hoeren recht daeraf sullen mogen volgen, na wtwysingen van hoeren brieven, gelic ende in alder manieren sy souden mogen, oft dese compositie voirscreven niet gemaict en waere, ten ware dattet gebreck toequame by openbaeren oirloge van gemeenen lande. Item, soe sal die Hertoge van Bourgongien dese compositie ende vorwaerden besegelen goet, vast ende van werden te zyne, ende die te houden in alder manieren als voirscreven is, ende die steden van Hollant, als Herlam, Delf, Leyden, meer oft min, sullen besegelen, in den name van hen ende den anderen steden van Hollant, als Herlam, Delf, Leyden, Amsterdamme ende Goude, dat sy hierane ende over geweest hebben, daer dese compositie ende dedinge gemaict es in alder manieren als voirscreven is, behoudelic die principale brieve van der lyftocht boven verclaert, die die pensionarise op die voirs. steden hebben, in hoerre macht te bliven oft niet gehouden en worde ende alle dinc sonder argelist. Item, sullen die pensionarise ende ingesetenen van Loeven ende van Bruessel sulke brieve verliden ende kennissen doen voere Borgermeesteren ende Scepenen aldaer, als dat die voirs. twee steden met hoeren brieven ende segelen van saken, in behoerliker vormen gemaict, sullen certiffieeren, elc voere syn ingeseten, dat dese voirs. hoer ingesetenen dese compositie, vorwaerden ende dedingen altyt goet gestentich ende van werden houden selen, in sulker voegen ende manieren, als die geschiet es. Ende alle dese manieren van vorwaerden, dedyngen ende compositien hebben de voirs. partien aen beiden syden begheert aen Burgermeesteren ende Scepenen der stad van Antwerpen over hen gekent te worden, ende daervoere geloift die te houden onverbreckelic, ende voert gebeden dit te doen registereren in der stad van Antwerpen boec ende register, omme de meerdere vesticheit ende kennissen wille hieraf te hebbene. Gedaen int jaer M. CCCC. XXX, vive dage in Meye.

J. POT.

fol. 150 v°. In den jaere ende ten dage voirs., soe consenteerde ende geloefde Peter Gheertszone, gemachticht als voere, aen deen zyde, ende Heynric van Lyere, in den name van den ingesetenen van Heerentals, oic opte voirs. steden lyfpensie hebbende, alle deselve composicie voirs. van werden te houden ende te doen houden tusschen henluyden, gelyc voirs. es ende gesciet tusschen den voirs. Peter ende den steden van Loeven ende van Bruessel.

J. Pot.

Item, ten voirs. dage, soe consenteerde Peter Gheertszone, als gemachticht gelyc voirs. es, dat Heynric van Lyere, inwoenende in der stat van Heerentals, van alsulke rente als hy heffende es opte stat van Haerlem, staen sal omme betalinge daeraf te gecrigen, gelyc ende in alder manieren dat de inwonende poirteren van der stat van Antwerpen doen, ende daerop soe heeft de voirs. Peter gekent dat Heynric voirs. wten registere boec van den lyftochten der stat van Heerentals getrocken es ende in de lyftochtboeke onder de stat van Antwerpen geset es, twelc al aldus gesciet es ende overgegeven by beden ende vervolge van der stat van Antwerpen.

J. Pot.

Item, anno M CCCC ende XXX, XXII dage Junii, consenteerde de voirs. Peter, dat alsulke lyftochtrente, als spreken op Willem van den Venne ende op Lysbeth van den Beemde, ende de vive steden ende de drie steden sculdich syn, na wtwisen der principaelre sommen, dewelke voirs. rente toebehoert Heynric van Lyere, dat hy, Heynric, daeraf staen sal tot alsulker betalinghe als de poirters van Antwerpen in der stat betalinge hebben, twelc geschiede by groeter beden der stat voirs.

---

11 Maart 1429 (1430).

Regeling van een geschil tusschen de « Cleermakers ende dOudecleercopers ».

Want seker gescil opverstaen was tusschen de dekene ende goeden cnapen van den cleermakersambachte, in deen zyde, ende den dekenen ende goeden cnapen van der ouder cleerdercoepersambachte, in dandere zyde, toecomende omme dat eenige van den voirs. oude cleercoepers maken wilden, stoppen ende naeyen alderhanden personen cleedere, van anderen ouden cleederen verstellen ende vermaken, ende dairaf gelt nemen, na dat werc waere, gelyc als cleerdermakeren te doene plegen ende gewoenlic hebben geweest te doene, soe wart by den Borgermeesteren ende Scepenen opt voirs. gescil geoerdineert, gheterminecrt ende gesloten, elleve dage in Merte int jair Ons Heeren M CCCC ende XXIX, dat de voirs. oude cleerdercoepers voirdaene gheenrehande werc warken en sullen, noch doen werken, in gheenere manieren, dat yemende toebehoert anders dan henselven ende dair zy of yement van haeren wegen eenich gelt of goet af hebben mochten, omme dat alsoe yemende te makene of te doen makene. Behoudelic altoes dien, dat, soe wes van ouden cleerderen dat sy coepen, het zy in sterfhuyse of eldere, dat zy die cleerdere of van dien cleerderen zullen mogen maken of doen maken, wes dat hen gelieven sal, ende die mogen doen verstellen ende vermaken na haerer ghenoechte, ende die voirt mogen vercoepen alsoe hen gelieven sal, sonder yemens calengieren of wederseggen. Sonder argenlist. fol. 147.

---

12 Maart 1429 (1430).

Uitspraak over de geldigheid van eenen schepenbrief van Herenthals.

fol. 148. Op alsulken questie ende gescil, als opverstaen was ende geresen tusschen den erfgenamen Jans van Heyst, ende den erfgenamen wilen Willems ende Wouters Hazen, gebroeders, toecomende ende spruytende van sekeren goeden te Casterle gelegen, die de voirs. wilen Jan van Heyst den voirgenoemden Willeme ende Wouteren, hoeren leefdach lanc ende niet langere, met scepenenbrieven, besegelt met tween scepenenzegelen van Herentals, voermaels verhuert hadde, denwelken brief de erfgenamen des voirs. Willems ende Wouters Hazen hielden ende meynden te houdene over gecanselleert, overmids eenre rasueren wille, die in den voirs. brieve staet, soe wart wtgesproken ende ghetermineert in de banc by Burgermeesteren ende Scepenen, dat den voirs. scepenenbrief mids der rasueren niet schuldich en ware gecanselleert te zyne, maer van werden gehouden, ende dat Jans van Heyst erfgenamen aen den Heere ghifte begeren sullen van den voirgenoemden goeden ende daerenteynden ruyminge, ende oft yemant weygerde die goede te ruymen, dat die dan, daer dat behoeren sal, met worden van rechte by brengen sal, waeromme dat hy niet schuldich en es die goede te ruymen. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. XXIX, XII dage in Meerte.

---

13 Maart 1429 (1430).

Inschrijving van een verdrag de betaling regelend der lijftochten door de stad den Briel aan poorters van Brussel verschuldigd.

fol. 152. Int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende neghenentwintich, XIII dage in Merte, nae costuyme van Cameryke,

soe worden, by bevele van Borghermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad, die daeromme van beyden zyden gebeden ende versocht waeren, in derselver stad register geset, omme die vast ende gestentich gehouden te blivene, alsulke bryeve van compositien ende vorwaerden, als hiernae volgen ende van woerde te woerde gescreven staen : Wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Rade der stede van den Bryele ende van Merlant, doen cond ende kenlic allen luyden, die desen bryef zullen sien oft hoeren lesen, want wy metten goeden lieden, poerteren ende poerterssen, inwonende van der stad van Bruessele, onse pencinaryse lyfpentye op ons ende op onse vors. stede hebbende, een zekere compositie gemaect ende overdragen syn, in der voegen ende in der manieren hiernaer verclaert : In den yersten, dat de goede liede van der stad van Bruessel aengesien hebben onsen groten last ende commer, die wy eenen tyt van jaeren gehadt hebben ende daer wy noch groetelic in steken, mids denwelken wy van node hebben moeten wesen gebreclic van betalingen te doene, ende noch meer hadden moeten syn, opdat sy ons gheen gratie oft remegie van verledenen termine ende verschenender renten gedaen en hadden, ende hebben ons mids dien claerlic quite geschouden alle den achterstelle, die hen van haeren lyftochtrenten verschenen is, toten dage toe van heeden, ende hebben hen daeromme geloeft ende geloven, voere ons ende voere onse nacomelinge, van desen dage voert, datum sbryefs, alle jaere voerdane te gheldene ende te betalene alle haer lyfpentien, die zy op onse vors. stede jaerlyx heffende syn, tot alsulken dagen alse die verschinen, wtgenomen dat wy hen daertoe ghelden ende betalen selen elken persoen, na dat hy op onse vors. stede heeft, onderhalf jaer achterstelleger renten. Behoudelic dien, dat die I 1/2 jaeren ierst ingaen selen opten yersten dach van Merte int jaer als men scryven zal M. CCCC. ende XLI, na costuyme van scryven sHoofs van Cameryke, ende soe sullen de pentinaryse die I 1/2 jaere renten voertane heffen metten renten, die hen jaerlix verschinen zullen, tot alsulken termynen, als zy die jaerlyx plegen te heffen. Voerdane es bespreck, in derselver vorwaerden, dat die personen, die voere datum sbryefs aflivich worden syn, lyfpentien op onse vors. stede hebbende, dat wy haeren

wettigen oyr oft nacomelingen die helft van haeren achterstellegen renten, van nu voertane ghelden ende betalen zullen, tot alsulken termyne, als die in haeren levenden liven te verschinen plagen. Voert is vorwaerde, als van dengenen die nu leven ende bynnen den termynen van twalf jaeren naestcomende, by den wille Ons Heeren, aflivich worden selen, dat wy terstont na haer doot die vors. I 1/2 jaeren achterstelleger renten, die zy van voere in gebreke waeren, dan voerdane ghelden zelen ende betalen hoeren nacomelingen, tot alsulken termynen als die plagen te verschinen, gelyc als wy se ten eynde van den vors. XII jaeren, opdat zy geleeft hadden, betaelt zouden hebben. Voert is vorwaerde ende ondersproken, waert alsoe dat daer waeren eenige hefferen van eenigen bryeven, die doot waeren voere den inganc van deser compositien, daer de vors. principaele naemcondigen personen noch in levenden liven af syn, soe souden de gerechte erfgenamen van dien hefferen opboeren ende hebben die I 1/2 jaeren achterstels vors., ten termynen vorgenoemt, ende die principael naemcondige persone, niet anders dan sy, hoeren paeymenten heffen selen, als hen die vielen. Waert oic alsoe dat alsoe geviele, des oft God wille niet syn en zal, dat wy in toecomenden tyden gebreclic waeren van betalingen, soe dattet een geheel jaer onbetaelt overghinge, soe willecoeren wy ende consenteren, voere ons ende onse nacomelingen, dat alle dese vors. vorwaerden ende compositien quite selen syn, te nieuwete ende van gheenre werden, ende dat dan de vors. goede luyde onse pentionaryse van der stad van Bruessele daeraf staen souden, onbegrepen op hoeren vorsschen voet, omme hen te beclagegene ende van haeren geheelen achterstelle te vervolgene, gelyc oft dese compositie niet geschiet en waere, alle fraude ende argelist wtgesteken. Voert ist vorwaerde in deser compositien, dat deselve persone tot XXIX^en^ toe, die hieronder bescreven staen elc met synen renten, ten eynde van den vors. XII jaeren, in deser compositien begrepen, een jaer meer hebben ende heffen zullen dan vors. is oft dant tvors. I 1/2 jaer begrypt, elken persoen na dat hy op onse vors. steede jaerlyx heffende is, overmids dat zy jegen ons in gedinge ende in rechte comen syn, ende cost ende moeysel daeromme gehadt hebben. Item,

hierna omme volgen de persone die lyftocht hebben op den Bryele ende die daerjegen staen in den gedinge te Coelne.

In den yersten, Her Jan Schoerbroet, regelier op Coudenbergen	IIII nobele
Item, Her Jan de Mey ende Jan Scep	IIII nobele
Item, brueder Huybrecht van der Bochs, carmelite	IIII nobele
Item, Luycas Pypenpoey.	VI nobele
Item, Jan Bogaert	IIII nobele
Item, Michiel van Mabeert ende Marye Bovelys, syn wyf	XI nobele te gadere
Item, Jan ende Lysbeth Claus . . .	IIII nobele
Item, Joffrouwe Magriet Vranx . . .	XII nobele
Item, Lambrecht de Costere alias Molenslagere	III 1/2 nobele
Item, Joffrouwe Magriete van den Coutere	III 1/2 nobele
Item, Joffrouwe Magriete van Coelham	V nobele
Item, Inghelbrecht ende Heinric van Lyere	IIII nobele
Item, Katline van der Braken ende Lysbeth Woeluwee, haere dochter .	III nobele
Item, Katline van der Braken ende Goedele, haer dochter, nonne	III nobele
Item, Lysbet Casteleyns	IX nobele
Item, Gelys Leedere	II 1/2 nobele
Item, Jan Leeder	II 1/2 nobele
Item, Godevaert van den Hove . . .	III nobele
Item, Joffrouwe Magriete van Houthem	XX nobele
Item, Hille van Houthem	II nobele
Item, Joffrouwe Lysbeth van Stochem, voere haer zelven	III 1/2 nobele
Item, Marie van der Straten	IIII nobele
Item, Katline Duyfkens	XII nobele
Item, Heylwych Hovelmans	IIII nobele
Item, Magriete Staes	III nobele
Item, Willem Sonke	III nobele
Item, Jan van Kerrebroec alias van der Lynden ende syn wyf	IIII nobele
Item, meester Jan van Calmpthout . .	II nobele
Johannes de Costere alias Molenslagere	III 1/2 nobele

17 Maart 1429 (1430).

Uitspraak in een geschil tusschen Willem van Kuyct en Maria Thonys, zijne vrouw.

Fol. 147. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XVII daghe in Maerte, soe wert by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, overdragen ende gesloeten opte geschillen, hanghende tusschen Willem van Kuyct, aen deen zyde, ende Marie Heynrix Thonys dochter, syn wettich wyf, aen dandere, in den yersten, dat Wouter van den Kaerschote ende Jan Houterlman, der voirs. Marien neven, tregement ende tbewint sullen hebben, als deghene die van haer daertoe gecoren syn, van hoeren gueden, dewelke alsoe sullen regeren haere guede, dat emmer alle erfchys ende andere commere, wt haeren erven ende gueden gaende, van den yersten dat daeraf coemt, betaelt sal worden, ende datter overschiet sal sy hebben tot hoerer ende hoerer kinderen behoef, in alsulker voegen ende maenyerlicheit, als den voirs. tween gueden mannen oirberlic ende redelic sal duyncken, na alle gelegenteit. Item, soe en sal zy en gheensins geven moegen Heyn Coutreel eenich gelt ofte guet ofte hem te baten laten coemen yet dat de voirs. twe personen haer van hoeren gueden sullen moegen geven ofte leveren, behoudelic dien ofte hy, Heyn, yet tachter aen haer waere van vier ofte V gulden ten hoeghsten, gelyc sy seyde, van dat hy hier voirtyts mit haer gevolcht heeft, dat men hem daeraf betalinge doen sal, ende ofte sy metten voirs. Heyn yet ter overen dienende te scaffen hadde, dat men dan den voirs. Heynric ende hoer alsoe corrigeren sal ende wtrechten, als de twe steden van Bruessel ende van Antwerpen dat tanderen tiden overdragen hebben ende getermineert. Item, soe sal de voirs. Willem van Kuyct haer, als haer wettich man ende momboer, altyt bystaen ende helpen in zaken, die sy metten rechte te doen sal moegen hebben ende op sinen cost, ende als hy dat niet gedoen en can, soe sal hy haer op die reyse eenen momboere consenteren, op dat sy, by gebreke van eenen momboere, haer recht niet en verliese, behoudelic

emmer in allen zaken, dat in gheenre manieren ofte hanteringe, die de voirs. twe personen ofte sy, Marie, hebben moegen, sy niet onterft en sal moegen worden ofte onterven, ende ofte sy eenich vernoch hierenboeven dede int geestelic ofte int waerlic recht, by haer selven ofte by yemant anders van hoeren wegen, ofte dat sy deser terminatien contrarie dede, dat de stat dat alsoe wtrechten souden ende alsoe daerop versien, alse na gelegenteit der zaken behoeren soude gedaen te syn, als opten ghenen die niet onderhoerich en waeren der terminacien van der stat.

---

20 Maart 1429 (1430).

Uitspraak in een geschil tusschen Hendrik van Scole en de inwoners van Kievermont, bij Gheel.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XX dage in de maent fol. 147 vo.
van Merte, soe wert ghetermineert in de banc van Scepenen, opte clachte van ghescille die Henric van Scole, doen ter tyt coninc van den ouden scutteren der stad, opghedaen hadde, als van dat die van Kyevermont zinen bemt, in den broec tot Ghele liggende, op hadden doen doen metten rechte, buten andere die oec in dien broec lagen, ende boven oec dat eenigen poerteren van Loeven, die oec bemde in dien broec liggende hadden ende die metten rechte opghedaen hadden gheweest, weder waren toe doen doen, dat men des voirs. Henrix, ons poerters, bemt weder toe doen soude, toter tyt toe dat men den voirs. broec ghemeynlic op dade, zonder yemende dairin ghevryt te zyne, poertere van Loeven of andere.

---

20 Maart 1429 (1430) — 8 Mei 1430.

Afwijzing eener « calengieringe » door Jan Raet, van Ranst, gedaan.

fol. 147 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXIX, XX dage in Maerte, soe wert overdragen by Bourgermeesteren ende Scepenen in de volle banck sittende, alsoe Jan Raet, woenende tot Ranst, metter stat brieve van Antwerpen in was bescreven te coemen op heden, desen dach, omme syn recht te vorderen op alsulke calengieringe als hy gedaen hadde op zekere guede ende erve, geheten tgoet *te Loep*, gelegen bynnen tsGrevenwezele, twelke Goedevert van den Houte terve heeft genomen jegens Aert der Kinderen, na inhout alsulker scepenenbrieven van Antwerpen, daeraf gemaect, in welker stat brieve hem beteykent was tot desen dage te coemen, op alsoe lief als hy hadde trecht van synre calengieringe, ende hy alsoe niet gecomen en es, soe es overdragen, dat hy van nu voirdane gheen recht daeraen hebben en sal, maer sal de voirs. Goedevert de voirs. guede bliven besitten ende behouden, gelyc hy die terve genomen heeft. Sonder argelist.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, VIII^a dage in Meye, soe was Jan Raet by Bourgermeesteren ende Scepenen, opdoende ende hen te kennen gevende syn recht, redene ende besceit daertoe dienende, dat hy hebben mochte aen tgoet geheten *te Loepe*, bynnen tsGrevenwezel gelegen, dat Goedevert van den Houte terve hadde genomen jegens Aert der Kinderen, na wtwisen der scepenenbrieven van Antwerpen daeraf gemaect, op dwelc Goedevert van den Houte syn verantworden dede, den Heeren te kennen gevende alle tselve dat in vorledenen tiden hieraf by hen gehandelt was, ende wel verclaert stont in den register van der stat ende oic in den scepenenbrief. Alsoe dat doen overdragen wert by den Heeren gemeynlic, dat hy, Jan Raet, aengesien

tverantworden van Goedevert voirs., gheen recht noch gheen toeseggen hebben noch behouden en soude aen de voirs. guede, mits der calengieringe wille, dat hy die gecalengiert hadde, mar sonder meer vervolgens daerop te doen, ofte oic den voirs. Goedevert meer daeromme te moyen, soude hy, Goedevert, die rastelic ende vredelic bliven besitten van eenigen rechte ofte toeseggen, den voirs. Jan ofte sinen nacomelingen daeraen te hebben ofte te behouden. Sonder argelist.

---

27 April 1430.

Geding over eene « calengieringe » verwezen naar de bank van Oostmalle.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XXVII dage in Aprille, soe wert overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, dat op alsulke calengieringe als gedaen hadde Gisel Coels, Coel Gisels zone, voer Amman ende Scepenen, van dat Jan der Kinderen, syn oem, terve hadde gegeven Jannen van der Schueren eenen beemt, in Zalbroec gelegen tot Oestmalle, daer mannebrieven van Oestmalle yerst af gemaect waren, ende naderhant scepenenbrieve van Antwerpen, dat de partien aen beyden zyden malkander hieraf te rechte staen sullen tot Oestmalle, ofte de calengieringe van waerden wesen sal ofte niet, overmits dien dat de yerste brieve aldaer gemaect syn, van dat de voirs. Jan der Kinderen Janen, des voirs. Jans van der Schueren wettigen wive, den voirs. beemde aldaer terve hadde gegeven. Gedaen ten jaere ende dage voirs. fol. 149.

J. POT.

---

28 April 1430.

Inschrijving eener uitspraak van scheidsmannen, d. d. 25 October 1425, in een geschil tusschen Clement de Gheytere en Maria Tollinx, zijne vrouw.

fol. 148 vo. Item, want sekere gescil opverstaen was tusschen Clemente den Gheytere, aen deen syde, ende Joffrouwe Marien Tollinx, syn wyf, aen dandere zyde, toecomende ende sprutende omme sekere goede wille, die hen beyden toebehoerende waeren, welc voirs. gescil by submissien van den voirs. Clemente ende oic van Joffrouwen Marien voirs., afgeleeght, getermineert ende verlyct wert int jair Ons Heeren M CCCC ende XXV, den XXV^{sten} dach van Octobri, in presentien van den Borgermeesteren ende Scepenen, sittende in de volle banc, in der voegen ende manieren hierna verclaert: Te weten is, dat zy, aen beyde syden, van alle haeren voirs. gescille van haven ende van erven, van huysrade, jouwele ende anders, nemen souden viere goede manne, die se van alle haeren voirs. gescillen sliten, vereffen, verlyken ende veraccoren souden, gelyc als sy daden. Dairtoe dat gecoren ende gestelt werden by de stad ende by de partien, ierst van Clements wegen, Claus van Wyneghem ende Kosten van Kets, ende van der voirs. Joffrouwen Marien wegen, Her Wouter van der Lyst ende Claus van den Werve, dairin dat hen de voirs. partien aen beyde syden verwillecoerden ende verconsenteerden ende geloefden, in presentien van der Wet, te houdene tallen dagen goet, vast, gestade ende van weerden alle alsulken seggen ende terminatie, als by den voirs. viere goeden mannen van alle haeren voirs. gescillen gheseeght, gevut, getermineert ende gepronuntieert soude worden, sonder dairjegen in toecomenden tyden te seggene of te doene, in eeniger manieren, alsoe dat de voirs. viere goede manne eendrachtelic, vutgenomen dat Peter van Halmale in Claus stede van Wyneghem, mids gebreke van synder ziecten, zomwile dairtoe verstont, haer seggen ende terminatie vuten ende seyden, gelyc ende in alle der voegen ende manieren, als zy hen dat aen beyde syden met ghescrifte overghegeven hebben ende elken syn

parcheel bewyst, gelyc als zy die alnoch opten dach van heden besittende zyn ende hierna bescreven staen : In den eersten Clements gedeel, zyn huis dair hy in woent, staende in de Borch, neffens Costens van Kets huyse hof, een zyde, ende Quintyn Clarensoens huys hof, ander zyde. Item, de thiende te Brechte, metten erfrogge ende erfrenten, alsoet der Vrouwen van der Zennen plach toe te behoerene. Item, den sproncdyck, liggende buyten der Slycpoirten, alsoot Michiel de Monic ende sine gesellen te pachte houden. Item, alle den erfchys, die men ontfaet by twee rollen by der stad van Antwerpen. Item, alle de erflike goede ter Muyden, in Vlaenderen, alsoe zy dair gelegen syn, niet besondert. Item, de XX viertelen rox te Crubeke. Item, de helft van den x Engelssche nobelen tsjaers opten Brielle. Item, alle de goede te Wispelaer, niet besondert. Dies sal hy geven XXX scellingen grote Brabants tsjaers lyftochten, alsoe lange als Vrouwe Marie Gheyters, zyn dochter, nonne te Sente-Claren by Ghend, leven sal. Ende dit es Joffrouwen Marien Tollinx, zyns wyfs, voirs. gedeel : In den eersten, een hoeve te Berendrecht, groot ontrent LII gemete lants. Item, aldair den bogaert metten duynfhuyse ende VIII capoene. Item, een thiende ter Winterlinge by Antwerpen. Item, een visscherie aldair bi der voirs. Winterlinge. Item, een gemet lants in Sente Jans houc by Ekeren. Item, III ℔ II scellingen VI deniers grote tsjaers erflikere renten te Mortsele. Item, opte stad van den Bossche, VII oude scilde tsjaers lyftochten. Item, I huis metten hove, staende in de Borch in den Sac. Item, te Boechout, alle den rogge die men Clemente sculdich es. Item, in Craeywyc, op thuis dat Heinric Sanders was, x chysguldenen tsjaers erflikere renten. Item, I huis staende in de Borch, geheeten den *Stoercraperoen*. Item, noch I huis in de Borch aldernaist den *Stoercraperoen*. Item, noch I huis in Craeywyc, metten hove, dair sy in woent. Item, II huyse met V cameren, dat hangen zyn in Craeywyc. Item, alle de erghewaden van den leenen ende manscapen sullen syn half ende half. Item, de helft van den x Engelsschen nobele tsjaers opten Brielle, der voirs. Joffrouwen Marien. Dit wart aldus geregheistreet int jair Ons Heeren M CCCC ende dertich, achtentwintich dage in de maent van Aprille na Paesschen.

N. HOEVEL.

---

28 April 1430.

Dagbepaling door Jan van Halen van zijnen eisch tot regeling van de nalatenschap zijner moei.

fol. 149. Anno XXX°, XXVIII dage in Aprille, quam Jan van Halen in de ghebannen Vierschaere, voere hem selven ende in den name van alle zynre medepartien, die hem des gemachtich hadden, alsoe hy seyde, ende dede dair lesen eenen scepenenbrief van Antwerpen, inhoudende doverdrach van der huwelikere vorwaerden, voirmaels gemaect tusschen Her Gheldolve van der Zennen, Riddere, ende Vrouwen Lysbetten van Halen, synre gesellinnen, die moede was Jans van Halen voirs., met welken brieve hy heysschende es voere hem ende voere zyn voirs. medepartie, de somme van III^c Vranxe cronen, die hy meynt dat hy sculdich es te hebbene, na inhoudt des scepenenbrief voirs., begherende dese kenlicheit, heysch ende begheerte ende oic den dach hieraf gheteekent te hebbene, by alsoe dat hy met ghenen vereyke of anders buyten der maecht van sinen scepenenbrieve geleyt noch getogen en worde.

---

7 Mei 1430.

Borgtocht voor Arnout Bouts, wisselaar.

fol. 151. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende dertich, VII dage in Meye, worden Meester Gielys van den Wyngaerde ende Gheert Nieulant borghen voere Aert Bouts wissel ende deselve Aert geloifde se weder scadeloes te quyten, met hem ende metten synen, dair by ende over waeren Claus van der Elst, als Burgermeester ende Scepene, ende Gielys Bode, als Scepene.

---

11 Mei 1430.

Getuigenis over eenen twist tusschen Nicolaas, bastaard van Brabant, en Jan van Uwers.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XI dage in Meye, soe es in presentie van Amman, Bourgermeesteren ende Scepenen, by eede, alsoe dat behoerde, getuycht tselve dat nabescreven staet, te weten : Jan Yeman ende Andries Jacobssoen tuychden by hoeren eede, dat, in den geschillen die men seggen mach dat opverstonden, op eenen avont, tusschen Claus, den bastaert van Brabant, aen deen zyde, ende Jan van Uwers, aen dandere, hy, Jan van Uwers, noyt becken en sloech, noch in syn hant en hadde, noch gheen roepen en riep op yemanden van hulpe, ofte oyc uwter zalen niet en quam, dan dat hy liep op Jannes Persoens camere, ende dede daer een pansier aen, ende alsoe schiere als hy dat aen hadde, quam hy weder beneden in der zalen ende riep menichwerven luyder stemmen : « Lieve Jonchere, ic en wille jegens U niet hebben dan mynne ende vrientscape, ende en wildi my niet slaen, ic sal U de doer opdoen. » Dandere antwoirde : « Coeme ic daerinne, ic en sal U niet min doen dan ofte ghy minen vader doet hadt. » Doen seyde Jan voirs. : « Zekere, Jonchere, en stoert U dan op my niet, soe en sult ghy hier niet inne comen, mar haddet ghys te doen, ic soude lyf ende guet met U aventueren. » Gedaen in den jaere ende ten dage voirs. fol. 149.

---

11 Mei 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen de voogden der kinderen van Peter Claus, en Elisabeth Smeets, dezes weduwe.

Anno XXX°, XI dage in Meye, wart getermineert in de fol. 149.

volle banc van Scepenen, opt gescil dat was tusschen de vriende ende momboeren van wilen Peter Claus kinderen, aen deen zyde, ende Lysbetten Smeets, weduwe wilen Peter Claus voirs., aen dandere zyde, als van der helft van den huyse, gheheeten *de Lelye*, gestaen in de Cammerstrate, dair Peter van den Steene, die der voirs. Lysbetten man voirmaels was, vute versterf, ende die zy, na inhoudt der huwelikere vorwaerden, gemaect tusschen den voirs. wilen Peteren Claus ende Lysbetten voirs., hebben ende behouden soude sonder desselfs Peters erfgenamen eenich recht of gedeel daeraen te hebbene in eeniger manieren, alsoe verre als zy die helft van den voirs. huyse niet wech en gave of en maecte. Mair want de voirs. Lysbet metten voirs. Peteren Claus na thuwelic de voirs. helft van den voirs. huyse terve ghegeven heeft metter ander helft van denselven, mids denwelken de vriende ende momboeren van den voirs. kinderen meynden in die helft gericht te zine, soe wart by den Scepenen getermineert, dat, na inhoudt des scepenenbriefs van der voirs. huwelikere vorwaerden gemaect, de voirs. Lysbet hebben ende behouden sal de drie deel van der erflikere renten, dairop dat tvoirs. huys terve ghegeven is, ende de voirs. kindere tvierendeel.

---

15 Mei 1430.

Ordonnancie voor de « corendragers ».

fol. 151. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XV dage in Meye, alsoe de guede liede de dekenen van den ambachte van den corendragers der stat thoenden ende opdeden, hoe dat eenige hoere ambachtsliede hen groetlic rebel ende wederspennich maken, in contrarie der ordinancie die zy hebben van der stat, hoere ambacht te regeren, ende twelc coemt ten groeten ongerive ende achterdeel der coepluden, dier guede zy werken, daeromme zy baden dat remedie daerop voirtgekeert worde, soe wart by Bourgermeesteren

ende Scepenen, in de volle banck sittende, overdragen ende gesloeten, in sterkenisse der ordinancien des ambachts voirs., hen tanderen tiden verleent, ende in gerive der coepluden, omme alsoe de neringe bynnen der stat van coemanscape van coeren te meerderen, dat de dekenen van den ambachte voirs., die nu syn ende namels wesen sullen, hebben sullen de macht hoere gesellen die misdoen in woirden ofte in werken, in wederhoericheit hoerer dekenen ende der ordinancien van hoeren ambachte, te moegen corrigeren ende daeraf beternisse doen doen, tot twe ponden was toe, ende daeronder ende niet hoeger, twelc de gesellen, die de correctie ofte beternisse aengeset wart te doen, sullen moeten houden ende voldoen, sonder eenichsins daerjegens te coemen ofte te doen, opte correctie van der stat. Altyt dit geduerende ten wederseggen van Bourgermeesteren ende Scepenen.

---

15 Mei 1430.

Belofte van betaling eener lijftochtrent door Hendrik Maes gedaan.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XV dage in Meye, soe geloefde Heyn Maes, in presentie van Bourgermeesteren ende Scepenen in de volle banck sittende, te betalen van jaere te jaere alsulke drie nobelen tsjaers lyftocht als tanderen tiden wilen Claus van Eemeren vercochte op Jans Pauwels live ende synre sustere lyf, altyt sonder cost ofte last van Florys Colibrant, die de pande van den voirs. commere heeft ende besit, mits den redenen, dat hy, Heyn Maes, andere guede besittende ende hebbende es, die toebehoerde den voirs. Claus, ende daerop als dien voirs. commere te betalen, hy die overheeft, bruyct, besit ende hem toebehoeren. Gedaen ten jaere ende dage voirs. fol. 151.

---

20 Mei 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen de inwoners van het land van Rijen en die van het Waterland, betrekkelijk de betaling der beden.

fol. 153. Anno xxx°, xx^a dage in Meye, soe wart getermineert, overdragen ende gesloten, opte gescille die waeren tusschen de goede lude van den lande van Ryen, aen deen syde, ende de goede lude van den Waterlande, aen dandere syde, toecomende omme der betalingen wille van den taxe van haerer beden, die men hen tsamen van boven pleeght te sendene, dairaf dat elke partie seyde ende alligeerde dat sy bezwaert waeren ende sunderlinge indien dat hen eenige dorpe afgethogen waeren, die met hen plagen te geldene, te weten is Wilrike, dien van den lande van Ryen, Outserweele, Lilloe ende Borchvliet, dien van den Waterlande, dairomme dat sy aen beyde syden lange ende vele vervolght hadden. Alsoe dat met goeder voersienicheit dairop versien wart ende overdragen, als de voirs. partien de bede vordaene gelden ende betalen sullen, in der voegen ende manieren hierna verclaert, dats te wetene dat, van nu vordaene, elc van den voirs. partien gelden ende betalen sullen half ende half de beden, die men onsen genedighen Heere gheven sal ende betalen vordaene. Behoudelic dien, dat alsulken aengedeel ende tax, als dien van Wilrike dairaf aencomen soude te betalen of zy gouden, de stad van Antwerpen dien van den lande van Ryen met die van Wilrike verantwoerden sal, mids dat de voirs. stad die van Wilrike te henwart genomen heeft. Ende alsulken tax ende aengedeel als dien van Outserweele soude comen te betalen, sal deselve stad dien van den Waterlande met die van Outserweele verantwoerden, mids dat zy oec die van Outserweele aen hen ghenomen heeft. Dit wart aldus vutgesproken ende getermineert int jair ende ten dage voirs., dair by ende over waeren van ons genedichs Heeren wegen van Brabant, Meester Gyllain van der Saert, Cancellier van Brabant, Jan

Baillaert, Rentmeester generael van Brabant, Meester Emont ende Peter van der Hagen, Secretaryse ons genedichs Heeren voirs., Borgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen voirs.

---

22 Mei 1430.

Regeling van geschillen tusschen de steden Antwerpen en Bergen-op-Zoom betrekkelijk de vrijheid van de jaarmarkten en de « correctien », met bijhoorige stukken.

Want zeker gheschil ende discoert gehangen hebben ende fol. 248. opverstaen waeren, in den jaere Ons Heren M. CCCC. ende negenentwintich, in de Couwemerct van Berghen op ten Zoom, tusschen der stad van Antwerpen, op deen zide, ende der Vrouwen van Bergen op ten Zom, van Grymbergen ende van Melyn, ende derzelver hoirre stad van Bergen, op dander, toecomende ende spruytende omme zekere Ynghelsche coeplude wille, die tAntwerpen quamen, omme voert ter Bergermerct te trecken, alsoe zy seyden, ende die bynnen derzelver stad met rechte gecommert ende gherasteert worden, wt verzueke van eenen geheeten Jan de Wyse, poirtere van Antwerpen, omme zeker gebrecs wille, dat hy op hen te zegghen hadde, daerop die van Bergen hoeren Drossete ende Burgermeesteren tAntwerpen seynden, die te kennen gaven, dat dese zake bynnen haerre vryer merct geschiet waere, ende dat zy noede de vrye mercten van Antwerpen stoeren souden. Oec seyden zy, dat die steden van Antwerpen ende van Bergen malcanderen geloift hadden deen des anders merct te helpen houden ende te sterken, ende dat waer tanderen tiden alsoe gheschiet. Begheerden ende versochten, dat men de voirscreven coeplude ontsloege, ende hen der vriheyt van der voirscreven

merct liet gebruyken, ende hieraf begheerden zy een antwoirde. De antwoirde hen vertogen wert, van des Zaterdaighs voer der noenen tot des Goensdaighs toe dairnaist vervolgende, overmids dat hen de voirs. Wethouderen van der stad ripelic daerop beraden wouden, want zy noyt en wisten, dat men bynnen der stad van Antwerpen yemande, dies begheerde, recht weygeren zoude te doene omme der mercten wille van Berghen. Ende als die Drossete ende Burgermeester hierop wederomme thuys quamen, deden zy metten stad van Berghen, in den avont, commeren, zekeren ende rasteren, met haestigen onverzonliken moede, alle die poirteren ende ingezetenen van Antwerpen, die tot Bergen ter merct comen waeren, zonder der voirs. antwoirden te verbeyden, ende deden voirt, des anderen daighs, openbaerlic een gebot doen bynnen Bergen, ter poyen wt, onder dander, dat die stad van Antwerpen gedaen hadde jegens God ende jegens tverbond. Ende als dit derselver stad ter kennissen quam, soe meynde zy dese zaken te remedieren met alsulken wegen als daer toebehoeren soude. Mer, want die steden van Loeven ende van Bruessel dese voirs. zake onderstonden, omme die voert wt te helpen richten nae gelegenheyt der misdaet, soe wert dat verhouden, ende de voirs. poerters werden daernae algader costeloes ende schadeloes ontslagen ende van hoirre theren vernueght. Ende nae vele handelingen ende dachvaerden, die hieraf gehouden werden voer onsen genedigen Here ende zinen Edelen Rade, ten biwesen der steden van Loeven ende van Bruessel, soe wert nochtan van den gerasteerden coepluden voirs., bynnen der stad van Antwerpen, nae aenspraeck ende antwerde, recht ende vonnisse gedaen, alsoe van rechtsweghen behoirde, der vriheyt van der Bergermerct nietwederstaende, noch oic des gheleyts dat dezelve coeplude hadden ende thoenden van Hertogen Philips wilen, onsen genedighen Here zeliger gedachten. Oic wert der voirs. stad van Berghen de vriheyt van hoirre jaermerct buyten hoeren bedrive van den steden Loeven, Bruessel ende Antwerpen ontkent, omdat zy die niet en thoonden, alsoe zy hen vermeten hadden. Ende desgelyx naederhant wert zy hen ontkent van den baenroidssen ende edelen des lants van Brabant, die op eenre dachvaert tot Loeven versament waeren.

Item, noch van eenen gheschil, dat dezelve stad van Antwerpen op die van Bergen wtstaende hadde, omdat degene die tAntwerpen bi den Here ende bi der stad gecorrigeert warden, aldaer scholen ende hen pynden tonthouden, dwelc grotelic was in contrarien der herlicheyt ons genedichs Heeren ende den rechte van synre stad van Antwerpen, ende dat dezelve stad bovenal remedieren woude, soe is warachtich, dat ten slote, omme deser gheschillen wille ende des daerwt ghesproten was, een dachvaert gehouden wert bynnen der stad van Antwerpen, bi den Cancellier ende den Rade ons genedichs Heeren ende den gedeputerden der steden Loeven ende Bruessel, daer die stad van Antwerpen, op deen zide, ende die Vrouwe van Bergen, mit hoirre stad, mit hoeren ende hoirre kindere vriende ende momboeren, op dander, beyde jegewoirdich waeren, ende hen beyden hieraf submitterden in den Cancellier ende anderen Rade ende den gedeputeerden van den steden voirs., dwelc de voirs. stad van Antwerpen dede by goitduncken van den ouden Rade, den poirteren ende goiden luden gemeynlic van der stad, dewelke voirs. Cancellier, Rade ende gedeputeerde opte voirs. zaken van gheschille hoir goitduncken pronuncieerden, verclaerden ende gaven in ghescrifte, alsoe hiernae volght van woerde te woerde, etc.

In de derde zide :

Het gheviel int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXIX, fol. 248 vo.
omtrent halfvastene, dat een poirtere van Antwerpen, ghehieten Alaert Derdebout, quam tot Steemberghe, dair hy met eenen poirtere van dair twistende wert, also dat tusschen hen beyden eenen vrede ghenomen wert. Ende dit ghebuert zynde, quam des anderen daighs de voirs. poirtere van Steembergen den voirs. Alaerde te ghemoete, dair deselve Alaert, onder alderhande woirde die zy tsamen hadden, na sloegh met eenen stave ende noch cort dairna, binnen eenen dage oft twee, meer overdaets ende exces dede, met enigen synen hulperen, opten voirs. poirtere van Steembergen ende opte zyne, als van jaghene in de stad ende met boghen te scietene, dairaen dat die van Steembergen meynden, dat de voirs. Alaert vrede te broken

hadde, ende mids dien verbuert zyn lyf ende zyn goet, ende vinghen dairomme denselven Alaert. Gevangen synde, quamen tAntwerpen by de stad Philips, de bastaert van Berghen, als Drossete, de Burgermeester ende andere van den gherichte van Steemberghen, omme de voirs. fortse, overdaet ende mesgryp van den voirs. Alaerde gedaen, der stad te kennen te ghevene, denwelken van der stad weghen gheandwoirt wert, dat de voirs. Alaert haer poirtere ware, ende, hoewel dat hy misdaen mochte hebben, so behoirde hy nochtan der stad van Antwerpen van zynre misdaet vute te richtene ende te corrigerene ende niement anders; versochte dairomme de stad ende begheerde aen den voirs. Drossate van Berghen ende aen den Burgermeester ende Scepenen van Steemberghen, dat men der stad haeren poirtere leverde, zy soude dairop versien, de waerheit ende ghelegentheit van der saken vernomen hebbende, also van redenen ende bescheyts wegen ende na alle ghelegentheit van den zaken dairtoe behoeren soude, want de stad hem in zynre mesdaet niet verantwoirden en woude, mair de stad woude hebben de kennisse ende de correctie te doene over haeren poirtere, want hy tot haeren rechte stonde, ende tot niement anders. Dair de voirs. Burgermeester ende Drossete, als gedeputeerde, hair verhael af namen te spreken metten heerscap van Steenbergen, also dat de voirs. Alaert ghevangen bleef een stuc tyts dair na. Ende doen de stad vernam dat de voirs. Alaert, hoer poirtere, ten verzueke van der stad niet ontslagen en wert, screef de stad haer brieve, verzuekende van rechts wegen, dat men hen haeren poirtere leverde, met zynen faiten ende articlen, omme dien na der stad recht van Antwerpen, dair hy behoirde, vutghericht ende ghecorrigeert te worden. Dairop der stad van Antwerpen gescreven was, dat die dieneren der stad hoeren poirtere leveren souden opte palen van haeren lande ende dat de stad haeren poirtere dair daden halen. Dairop dat hen de stad weder ter antwoirden screef, dat zy des niet doen en souden, maer versochte hen een voere al, dat zy terstond den voirs. Alaerde, haeren poirtere, hen tAntwerpen leverden, costeloes ende scadeloes, also zy na ons genedichs Heren heerlicheit ende den rechte van der stad van Antwerpen sculdich waeren te doene, wetende, wair

des niet en ghesciede, dat de stad also dairop versien soude, also na de heerlicheit van onsen genedighen Heere ende den rechte van zynre stad van Antwerpen dairtoe behoeren soude. Dien brief ende verzueck den voirs. dieneren ende die van Steemberge ter antwoirden comen zynde, zonden terstont den voirs. Alaerde tAntwerpen, op eenen wagen ghevangen, met haeren vorstere, ende leverden hier in der stad costeloes ende scadeloes, also de stad verzocht hadde ende also zy van rechts wegen sculdich waeren te doene.

Lieve ende gheminde Heeren ende goede Vriende, weet dat wy by onser genedigher Grevinnen van Nassouwen ende onser genedigher Vrouwen van Berghen ende haeren Drossete gheweest hebben, overmids broke ende misdaet die Alaert Derdebout, uwen medepoirtere, gedaen heeft, ende ghy wel verstaen hebt van onsen Burgermeester ende Scepenen, so, goede Heeren, dat onse last ende beveel is van onser genedigher Gravinnen van Nassouwen ende onser genedigher Vrouwen van Berghen voirs. ende haeren Drosseten, dat wy den voirs. Alaert Dordebout, uwen medepoirtere, souden leveren binnen haeren palen van haeren ghemeenen lande van Steembergen, het ware te watere oft te lande waert, ware dairt U gelievede. Ende, goede Heeren, wilt uwen bode oft roededraghere senden te Steembergen, wy sullen hem leveren, te watere oft te lande, gelyc alst voirs. es, alsoet hem goetdencken ende ghy hem ghelasticht, fol. 249.
want wy, Schouteten, niet vorder vanghers noch spanners en zyn dan onse vierscare gaet van onsen schotetenambacht van Steembergen. Ende, goede Heren, hieraf uwe bescreven antwoirde, wes U ghelieven mach hierin te ghescieden. Onse Heere God neme U altoes in zynre heileger hoeden. Gescreven des Dinxendaeghs, in de Paeschdaghen.

Willem But, Godevaertssone, ende
Claus die Wale, Schouteten tot Stemberge, tot uwaert altoes bereet.

Den eerberen ende den wysen Heeren der goeder stad van Antwerpen, onsen lieven gheminden vrienden.

Eerbere lieve ende bescheydene Heeren, uwer bescheydenheit wille ghelieven te wetene, hoe dat ic tot Steembergen geweest hebbe ende hebbe metter stad ende dieneren aldair gesproken als van uwen poirtere Alaert Dordebout, die dair ghevangen sit, also dat my lieve geduchte Vrouwe van Bergen dairtoe ghenegen is ende wille als van hoeren twegen, dat men U den voirs. Alaert, uwen poirtere, levere gevangen, gelyc uwe bescheydenheit dairaf ons ghelast hadde, omme correctie na uwer stad rechten dairover te doene. Mair, lieve Heeren, na dat ic vernemen can, aen dandere zyde, van den dieneren, so en es de zyde van Breda dairtoe niet ghenegen desghelyx te doene, so eest, lieve Heren, dat my lieve Vrouwe van Berghen bereet es uwer bescheydenheit den voirs. Alaert, uwen poirtere, gevangen te sendene, omme van U gecorrigeert te werdene, ghelykerwys uwe bescheydenheit ons dairaf belast hadde, meynende ende begherende hair ende haeren dieneren voirdaen van uwer besceydenheit dairaf voer onsculdich gehouden te wordene ende vriendelic biddende uwer bescheydenheit den voirs. Alaert also dairaf gecorrigeert te wordene, datter een ander exempel by nemen mach, gelikerwys uwe eerbere bescheydenheit dat selver wel dicteren sal. Ende, lieve Heren, oft uwe bescheydenheit enigen saken wilt die ic vermach, dair weet my altyt bereet toe, dat kenne die almachtige Godt, die U altyt hebben moet in zynre heyleger hoeden. Ghescreven tot Woude des Donredaeghs in de Paeschdagen.

Philips van Berghen, bastaert,
Schoutet tot Woude.

Eerberen wysen ende bescheydenen Burgermeesteren ende Scepenen der goeder stad van Antwerpen, minen lieven gheminden Heeren ende goeden Vrienden.

Het gheviel int jaer Ons Heeren M CCCC ende dertich, in de Sixenmarkt, dat een copman van Hoemborch, gheheeten Daneel de Vaet, die thuys lach, doen ter tyt, tot Peters in de *Paternoster*, opte Ruye, dat die copman vercocht

eenen man van Hasselt, die thuys lach te Jan Ydens in de Hoeghstrate, II last Hoemborger biers, te betalen met ghereeden ghelden, dewelke man van Hasselt wech trac zonder betalen, also dat des voirs. Daneels gheselle dien man achterna volghde te Hasselt ende gaf aldair den gherichte van der stad de sake te kennen, hoe dat haer poirtere de voirs. II last biers, met ghereeden ghelde, binnen der vryheit van der voirs. jaermarct ghecocht hadde ende zonder betalen wech getrocken ware; mids denwelken tvoirs. gherichte terstont deden haeren voirs. poirtere in hachten doen zyn lyf ende zyn goet ende op eenen halven guldenen sdaeghs, also langhe ende tot der tyt toe dat hy den voirs. copman vernuecht ende betaelt hadde, mids dat hy dat bier binnen der vryer jaermarct van Antwerpen ghecocht hadde ende gheloift te betalene. Ende dat dede tvoirs. gherichte, overmids dat zy wilden houden de vryheit van der voirs. jaermarct in harer macht ende weerden, gelyc als de Burgermeester van Hasselt doen ter tyt datselve seide Clause van der Elst, doen ter tyt Burgermeester van Antwerpen, tot Costens huyse van Coelputte, dair die van Hasselt thuys liggen, dairby dat was Claus van den Hoevel, der stad Secretaris, ende dancten des, van der stad wegen, den voirs. Burgermeester van Hasselt.

Van Bergen opten Zoom van correctien etc. fol. 249 v°.

Want alsulken stoot ende gheschille als gehangen hebben tusschen die stad van Antwerpen, aen deen zide, ende die Vrouwe van Bergen opten Zoom, van Grymbergen ende van Melyn, ende die stad van Bergen voirs., aen dander, diezelve partyen gestelt hebben in handen des Raets myns genedichs Heeren van Brabant ende der gedeputeerder der goider stede van Loeven ende van Bruessel, om die by hen gheslicht ende afgeleeght te werden na hoeren goitduncken, soe hebben die Raet myns genedichs Heeren ende die gedeputeerde voirs. hen des aengenomen, ende hoer segghen ende goitduncken daeraf geseeght ende wtgesproken, in der voeghen ende manieren alsoe hierna volght:

Te weten, in den yrsten, dat dieghene, die tot Antwerpen

gecorrigeert ende gebannen syn geweest ende sint den ban in der stad van Bergen voirs. onthouden ende gesustineert, dieselve stad ende tland van Bergen sullen ruymen bynnen achte dagen nae datum deser cedulen ende daerwt bliven, na inhout der correctien voirs., ende dat oic jegen die correctien die voirdaen gedaen sullen werden van der stad van Antwerpen, die gecorrigeerde niet gesustineert noch onthouden en zullen wesen in die stad noch lant van Bergen, gelyc zy in anderen steden ende dorpen bynnen den mercgreefscap, onder smalen Heeren ende anders gelegen, onthouden noch gesustineert en werden. Mer eest dat mit goiden bescheyde wittelic gethoent ende geprueft wordt, voer die Rade ende gedeputeerde vors., tusschen dit ende Bamisse naistcomende, dat die stad ende lant van Bergen voirs. of eenige deele daeraf buyten den mercgreefscap syn gelegen, die sal of zullen dan buyten den mercgreefscap bliven ende daervoere gehouden zyn, zonder mit eenigen correctien, bi der stad van Antwerpen gedaen, gelast te wesen.

Item, want in die leste Coudemerct van Berghen voirs., ter tyt van der vriheyt derzelver merct, omdat zeker cooplude van Englant, treckende ter voirs. merct van Bergen, wt verzueke van partyen tAntwerpen gecommert worden, die Wethouders der stad van Bergen, mit haestigen moede ende onverzonnenliken voirrade, ter poyen te Bergen deden wtroepen, dat die voirscreven Withouders van Antwerpen jegens God ende tverbont gedaen hadden, soe hebben die voirscreven Rade ende gedeputeerde geseeght, dat de Withouderen van Berghen voirs. wederom terselver poyen te Berghen zullen doen wtroepen, bynnen heurre irster toecomender merct van Berghen, op Sinte-Mertensdach, ter thiender uren voere der noenen, in der manieren also van woerde te woerde hiernae volght bescreven :

Want in dezelve leste Coudemerct van Berghen opten Zoom, ter tyt van der vriheyt derzelver, omdat zekere coeplude van Engelant, treckende ter voirs. merct van Berghen, ten verzueke van partyen tAntwerpen becommert worden, wy, Wethouders der voirgenoemde stad van Berghen, mit haestigen moede ende onversonnenliken voirrade, ter poyen

deden wtroepen, dat die voirs. Wethouders van Antwerpen jegen God ende tverbond gedaen hadden, nochtan soe syn wy bi den Heeren van den Edelen Rade myns genedichs Heeren tSertogen van Brabant ende den gedeputeerden van sinen goiden steden van Loeven ende van Bruessel, mids sekeren redenen hen daertoe porrende, onderwesen, dat die voirgenoemde Wethouders van Antwerpen, in tghene dat voirs. is, jegen God ende tverbont voirs. niet gedaen en hebben.

Item, want op alle andere geschillen tusschen de voirs. fol. 250.
partyen wesende ende voer die Rade ende gedeputeerde voirs. opgedaen, dieselve Rade ende gedeputeerde, naedat zy van beyden ziden gehoert hebben, vynden dat daerinne van beyden ziden misgripe gheschiet zyn, soe hebben zy die misgripe van beyden partyen voirs., om des meesten vreden wille ende om goede vrientscap ende naegebuerscap te vueden, gecompenseert ende verleken.

Item, oft in eenigen van den voirs. punten eenige donckerheyt oft twifel wordt bevonden, daeraf hebben die Rade ende gedeputeerde voirs. die interpretacie ende verclernisse ghereserveert ende tot henwaert behouden, opdat in toecomenden tiden daerom gheen rigeur noch herdicheyt tusschen die voirgenoemde partyen gehanteert noch voirtgekeert en worde, mer diezelve donkernisse by der voirgenoemder verclaernissen gheslicht ende gevuechlic afgeleeght ende vereenicht.

Item, als van der vriheyt van der merct van Berghen, dat sullen die Raet ende gedeputeerde voirs. by minen genedighen Here ende den steden ten vuechlixten aenbrengen dat zy connen, om daerop versien te werden, dat die voirs. merct van Berghen niet ghecrenct noch verachtert en sal wesen. Dit was ghedaen ende gepronuncieert des XXII[den] daighs van Meye int jaer Ons Heeren XIIII[c] ende dertich. Aldus geteykent. Pe. de Dumo.

24 Mei 1430.

Ontlasting voor de « corencoepers van Antwerpen die coren vueren doer Loevene » van de betaling van het « prixkensgeld. »

fol. 151 vo. Overmids dat die poirteren der stad van Antwerpen onlanx geleden eenen zekeren tyt by den Rentmeester van Loeven ons genedichs Heeren sHertogen van Brabant gemoeyt ende aengesproken zyn geweest, te weten dat hy van eenenyegeliken van hen hyesch ende hebben woude van ons genedichs Heeren wegen, van elken mudde graens, een prixken, dwelck zy opwaert gecocht hadden ende alsoe voert doer de voirs. stad van Loeven tAntwerpen waert ane deden voeren, dair hen deselve poirteren ende eenyegelyc van hen altoes inne gheweygert hebben te ghevene, meynende ende protesterende dat die ingeseten poirteren der voirs. stad van Antwerpen, al Brabant doere, met haeren live ende goede sculdich zyn tolvry te vaeren, het zy te water of te lande, alsoe zy oyt in dien gedaen hebben ende gheplogen. Ende na vele handelingen ende onderwys den Edelen Rade ons liefs genedichs Heeren voirs. bi der voirs. stad van Antwerpen tanderen tyden dairaf gedaen, ende nu onlanx binnen der voirs. stad van Loeven ten dage ende jaere hierna bescreven, soe wart de Rentmeester van Loeven ons genedichs Heeren voirs., met namen Lodewyc de Rike, voer den Rait hieronder bescreven ontboden ende hem gheseyt, dat zy, nae den goiden onderwyse hen van der voirs. stad van Antwerpen hieraf gedaen, de voirgenoemde poirteren van den voirs. prixkensgelde van nu vordaene wouden hebben gelaten ongemoeyt, alsoe zy des gesloten ende in hoeren Raide overcomen waeren ende bevalen hem voirt, in den name van onsen genedighen Heere, den voirs. poirteren hieraf te laten berust ende ongemoeyt, by alsoe dat de Rentmeestere altois, ten tyde wesende, opdat hy wille, der voirs. poirters eet hebben mach, oft alsulken graen, dat sy vueren oft doen voeren, onvercocht ende onverloift hen toebehoirt ende nyemand anders ende dat dairaf nyemende vremders

eenich gedeel af toegeseyt en is. Hier waeren by de Heere van Rotselair, Meester Gilleyn van der Chart, Cancelier, de Jonckeren van Rotselair ende van Boutershem ende Jan van Woude, Heere te Waelheyn, int jair Ons Heeren M CCCC ende XXX, XXIIII dage in Meye.

---

6 Juni 1430.

Onaansprakelijkheid van Peter Noutszone voor het berijden van een paard.

Anno predicto (1), sesse dage in Junio, wart getermineert by den Borgermeesteren ende Scepenen, in de volle banc, dat Peter Noutszone los, vry, quyte ende ongehouden soude zyn ende bliven, tallen dagen, van den perde dat hy ghereden hadde, dat toebehoerende was Janne den hantscoemakere, mids dat des voirs. Jans dochter kint den voirs. Peteren tvoirs. paert dede riden. Ende eest dat de voirs. Jan eenich verhael van sinen voirs. paerde hebben wille, dat hy dat verhaelle aen synder dochter kint voirs. fol. 153.

---

15 Juni 1430.

Peter Pot weigert de schulderkentenis hem door den heer van Haemstede en consoorten gedaan, tijdelijk te verzwijgen.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXX, XV dage in Junio, soe wert Peteren Pot bi den Burgermeesteren ende Scepenen, hiernae bescreven, vriendelic gebeden ende aengesocht, dat hy op den Heré van Haemstede ende op syn fol. 153.

---

(1) 1430.

medeplegers oeghluykinge ende swyginge doen woude van alsulker schult, als zy hem schuldich syn, nae wtwysen synre leystbrieven, die hy daeraf van hen bezegelt heeft, toten dage toe van Onser Liever Vrouwen half Oeghste naistcomende, behoudelic altyt des voirs. Peters brieven ende leystingen in hoirre volder macht te bliven ende ongeminct in eenigen zaken. Daerop de voirs. Peter eenwerf, anderwerf ende derdewerf antwoirde, dat hem des gheenssins en stonde te doene, noch doen en woude, ende dat hi ter af noch toe segghen en woude, noch zwiginge noch oeghluykinge doen, noch consenteren, mer bliven by zinen goiden brieven, ende bat ende begerde tselve int register bescreven te werden. Hier waeren by Claus van der Elst, Burgermeester ende Scepen, Laureys van Aerscot, Lambrecht van Zon ende Jan Drake, Scepenen.

P. DE ROMA.

---

23 Juni 1430.

« *Emancipatie* » *van Jan de Grave.*

fol. 153 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XXIII dage Junii, soe goede uwt ter Vierscharen, in presentie van den Schouthet, Amman, Bourgermeesteren ende Scepenen, Peter de Grave, backere, Jan den Grave, sinen zoen, bontwerkere, ende bewysde hem ende gaf drie oude grote tsjaers erflic, die hy jaerlix hebben ende heffen soude, alle jaere tot Kerssavont. Ende daervoere verbant hy alsulke XIII oude grote tsjaers erflic als hy, Peter, hebbende es ende heffende op een huys metten boegerde, gestaen int eynde van der Meer, toebehoerende Gheert Pipe, den oudenschoemakere. Ende ofte daeraen yet gebrake, dat geloefde hy, Peter, hem te voldoen met hemselven ende met allen sinen anderen gueden, ruerende ende onruerende, die hy nu heeft ofte namels vercrigen mach. Sonder argelist.

---

30 Juni 1430.

Besluit over de waarde van munten tot betaling eener rent bezet op een huis te Wilrijck.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, opten lesten dach van Junio, soe wert overdragen by Bourgermeesteren ende Scepenen, gelyc oic in voirledenen tiden overdragen es geweest, dat men voere alsulke vier Vlaemssche nobelen ende de twe gedeel daeraf, daervoere tanderen tiden Claus de Herde terve heeft gegeven Ghysel Boede een stede, bynnen Wilrike geleghen, na wtwisen scepenenbrieven van Antwerpen, hy Ghisel Boede altyt betalen sal voere elken Vlaemsschen nobel alsoe veel als de wisselaere die prisen sal waert wesende, mits dien dat de pande buyten liggen. fol. 152 vo.

---

30 Juni 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen den Abt van Sint-Michiels en de inwoners van Oorderen betrekkelijk de betaling van eenen erfcyns.

Wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond eenenyegeliken, dat opten dach van heden voere ons comen is de eerwige vader in Gode, myn Here de Abdt van Sinte-Machiels, hem becronende van den goeden luden van den dorpe van Oerderen, dat zy hem den erfchys, dien zy zynen godshuyse jaerlix sculdich syn, niet en betalenen, also zy voirmaels ende van oudts gheplogen hebben, ende dat zy oic voere penninck Loevensche ende oude groete niet en betalen also vele als sy sculdich waeren te betalene, daeromme dat de goede liede van den dorpe van Oerderen voirs. voer ons ter antwoerden fol. 199.

bescreven hebben geweest. Ende na dbecoren mer Heren van Sinte-Machiels voirs. ende tverantwoerden der goeder liede van Oerderen, so is by ons eendrechtelic vutgesproken ende getermineert, dat de voirs. goede liede van Oerderen mer Here van Sinte-Machiels, zynen proest ofte denghenen die hy van sinen twegen daertoe deputeren sal, alle jare betalen selen horen chys, die zy hem sculdich syn, sonder darejegens eenige wederspenicheit te besegene, stoot oft letsel daerinne te doene, in eeniger manieren, dats te wetene voer neghene penninc Loevenssche eenen ouden groten, ende voer eenen ouden groeten twe silveren Peters ende eenen halven der munten ons genadichs Heeren, ofte de weerde daervoere in anderen goeden gelde, nu tertyt in Brabant cours hebbende, na der ordinancie van der munten, overdragen ende gesloten by onsen voirs. genadigen Heere ende zyn drie state zyn lants van Brabant, ende dat deghene die noch achterstellich syn van drien, van vieren ende meer jaer, selen geven vore neghene penninge Loevenssche eenen ouden groeten ende voer eenen ouden groeten twee Johannes boddragers, te Bruessel gemunt ende geslagen, oft de weerde, te wetene eenen cromstert voere derdalven groeten, ende alle andere gelt na de value ende de weerde der ordinancien gemaect by den gemeynen lande, in jare Ons Heeren M. CCCC. ende sevenentwintich, vierthien dage in Decembry. Ontbieden hieromme ende laten weten allen den ingesetenen des dorps van Oerderen ende eenenyegeliken van hen, dien dat aengaen mach sunderlinge, dat sy mer Here van Sinte-Machiels, zynen proest, oft denghenen die van synen tweegen aldair comen selen, vernueghen ende betalen in der vormen ende manieren voirscreven, opdat gheen noot en zy anders daerop versien te wordene. In oirconscapen der waerheyt, so hebben wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirscreven, der voirs. stad segel van Antwerpen ten zaken op dese openen letteren doen drucken. Gegeven int jaer Ons Heeren M CCCC. ende dertich, opten lesten dach van Junio.

---

15 Juli 1430.

Verordening voor « des Heilichs-Geest clerck » en bevestiging van Wouter Otters in zijn ambt.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende dertich, XV dage in Julio, soe was gheordineert ende overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen, te wetene es by Jacob van Steelant, Claeus van der Elst, Burgermeesters, Laureys Volkaert, Gielys Bode, Aert de Coninc, Laureys van Aerscot, Lambrecht van Zonne, Jan van den Houte, Peter Blocscoemakere, Jan Damaes, Jan Drake, Jan Noyts, Scepenen van Antwerpen, dat, van nu voerdane, sHeylichs-Gheestmeesters clerck van Onser-Vrouwen, die nu es oft in toecomenden tyden wesen mach, negheenen anderen dienst oft office hebben en sal te dienen, van nu voertane, in gheenre manieren, dan alleene sHeylichs-Gheests clercscap, want den dienst eenenyegeliken zwaer genoech es alleene te bedienen, sonder andere last van officien oft dienste meer te hebbene, ende gescepen es meer te zwaerne dan te minderen. Ende want den sollarys ende loen van II ℔ ouder grote tsjaers wel cleyn was, na den last ende arbeyt die daertoe behoert, soe es gheordineert ende overdraghen van den voirs. Burgermeesteren ende Scepenen, dat sHeylichs-Gheest clerc, die nu es oft namaels wesen sal, van nu voertane tsjaers hebben sal van sollarise, voere den dienst ende arbeyt, drie pont ouder grote, gelyc als de stad geeft. Maer des sal de clerck, die nu es ende in toecomenden tyden wesen mach, gehouden syn ende verbonden negheenen anderen dienst oft office meer te dienen, dan alleene der Heylegeestmeesteren van Onser-Vrouwen clerc te sine, ende dat de voirs. clerc, die nu es oft namaels wesen mach, sculdich sal syn ende gehouden wesen alle der tafelen sHeylich-Geest renten in te haelne ende te ontfane, in wat manieren dat sy, het sy in ghelde, in corne, haert oft weeck, ende daeraf van sinen ontfange dat hy ontfangen ende innemen sal van sHeylichs-Geest renten oft accidentien, die ter tafelen gegeven mogen worden oft versterven mogen,

fol. 153 v°.

sal de voirs. clerc alle weken sMaendaegs, int sHeylich-Geest huys, sinen meesters goede wettege rekeninghe ende bewysenisse doen ende desgelycx van sinen vutgeven, dat hy binnen derselver weke vutghegeven heeft te dyen eynde, dat de meesters dontfanc dat hem de clerck alsoe alle weken bybrengen sal, overleecht ende bewyst, dat se dan de persoenen, daeraf dat hyt hem bewyst ontfaen van den chysen, renten ende pachtingen, vut mogen doen in haer boec, dat se van namen te namen ghewoenlic syn te houdene, jegen haers clercx boec. Dat ghedaen synde, sal de clerc dan ontlast syn van dat de meesters alsoe ontfaen ende in haer boec vutdoen, ende anders niet. Ende vortane sal de voers. clerc sculdich syn jaerlix sinen meesters haer rekeninghen ende chysboeken te maken, ende voert alle andere punten te doene, die hy voert sculdich es te doene ende costumelic ende gewoenlic es. Ende waert soe, dat men openbaerlic bevonde, dat de clerc, die nu es oft namaels wesen mach, eenige andere dienste oft officien diende, in toecomenden tyden, dan alleene tvoirs. clercscap, oft de contrarie dede in eenigen van der voirs. ordinancien, dat hy dan sinen dienst verliesen soude van den voirs. clercscape ende daerna sHeylichs-Geest clerc nemmermeer meer mogen syn, in gheenre manieren.

N. Hoevel. P. de Roma.

fol. 154. Item, soe wart opten voirs. dach, by den voirs. Burgermeesteren ende Scepenen gheordineert, overdragen ende ghesloten, want Woutere Otters, die des voirs. Heylichs-Geest clerc nu es, ende eene wile tyds gesworen voirsprake van der stad heeft geweest, welke officie van voerspreken oft taelspreken hy vortaene, omme des diensts ende clarscaps wille van den voirs. Heylegen-Geest, met allen sal moeten laten ende hen des vortaene in gheenre manieren bewinden, dat men mids dien denselven Woutere van den voirs. dienste ende clarcscape des Heylichs-Geests niet ontsetten en sal noch verlaten, maer sal dien houden ende hanteren, alsoe langhe als hyt wael ende ghetrouwelic sal connen ghear-

beyden, besorghen ende ghedoen, het en ware dat men openbaerlic bevonde, dat hyt in eenigen pointen, sinen voirs. dienste ende officien aengaende, verswymde oft verboerde, dat men hem dan terstond afsetten soude ende eenen anderen in syn stede, die daer orboerlic ende profitelic toe ware.

N. Hoevel. P. de Roma.

---

21 Juli 1430.

Vonnis in een geschil tusschen Margareta Spaens, vrouw van Joos Spaens, en Mathias en Nicolaas van den Brouke.

Int jaer Ons Heeren m. cccc. ende dertich, xxi dage in Julio, soe sprac aen Magriete Spaens, Joes Spaens wyf, Matheuse van den Brouke ende Claeuse, sinen sone, als van tween bedden, die der voirs. Magrieten broedere te pande geset soude hebben, dairop dat ghewyst wert met eenen vonnesse, by Janne Draken, als Scepene, alsoe verre als de voirs. Magriete zweren wilde aen den Heylegen, dat sy die twee bedden haren voirs. brueder niet gheleent en hadde omme te pande te setten ende dat hy die anders niet dan als bode gedragen en hadde, dat dan haer dan de voirs. Matheus ende syn sone hare bedden wedergheven ende telivereren soude ende haer vernueghen ende betalen de huyre dairaf, na dat sy van gheliken bedden van huyren heeft, tusschen dit ende marghen noene. Welken voirs. eet de voirs. Magriete terstond dede, in presentien van den Amman ende van Scepenen. fol. 154.

---

17 Augustus 1430.

Verordening voor de smoutslagers.

fol. 154. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXX, XVII dage in Augusto, soe wert by den Burgermeesteren ende Scepenen overdragen, dat van nu vordane gheen smoutslagere in der meersambacht comen en sal, noch ontfangen worden, hy en hebbe eer dambacht van den smoutslane gheleert, twee jaer lanc, in eene vrye stede, gelyc als de brief, die tvoirs. ambacht heeft besegelt van den Heere ende van der stad, dat claerlic inhoudt ende begrypt. Behoudelic emmer dien, waert dat yement tAntwerpen quame ende eene smoutmolen maken ende stellen wilde ende dan int voirs. ambacht comen, dat de dekene ende gheswoerne van den voirs. ambachte, ende sonderlinge die metter neringhen van den smoutslane ommegaen, dien persoen in goeder tyt waerscouwen ende zegghen sullen, eer hy enigen cost dairaen doe, op wat voeghen dat hy die smoutmolen soude moghen stellen ende hoe dat hy soude moeten betoenen, dat hy dambacht van den smoutslane II jaer gheleert hadde in eene vrye stad, na inhoudt haers briefs voirs., aleer dat hy int voirs. ambacht ontfangen soude mogen werden.

---

19 Augustus 1430.

Marcelis Janszone eischt zijn aandeel in de zoenpenningen betaald voor eenen manslag gepleegd door Jacob Walen.

fol. 154. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XIX daghe Augusti, soe was Mercelis Janszone voere Bourgermeesteren ende Scepenen, hen aldaere verthoenende als te heysschen

alsulke zoenpenninghe ende syn aengedeylte daeraf, als gecomen waren van der zoeningen die gemaect waere opten doetslach, die by Jacob Walen es geschiet ende voirtgekeert aen Zarys Janszoen, des voirs. Mercelis broeder was, welke zoeninge in der stat gemaect was ende de zoenpenninge gestelt onder Wynryc van Gheel, op die tyt der stat wisselaere was.

---

21 Augustus 1430.

Verklaring van Peter en Jan de Bloxschoenmaker betrekkelijk de betaling eener lijftochtrent verschuldigd door de stad Steenbergen.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, XXI dage Augusti, soe bekende Peter de Bloxschoenmaker, Scepene op die tyt tAntwerpen, voere Bourgermeesteren ende Scepenen, ende dat opten eet die hy totten scependomme gedaen heeft, hoe dat tanderen tiden broeder Jacob van der Hoeven, priestere ende monnic ten Augustinen tot Mechelen, hem beval, seyde ende consenteerde, dat hy, Peter, jaerlix wtreyken ende betalen soude Jan den Pape alsulke vive scellingen ouder groete tsjaers lyftochtrenten, als hy sprekende hadde opte stat van Steenberghen, overmits dien dat hy, Jan de Pape, hem daeraf wel vernoecht ende betaelt hadde, hoewel nochtans Jan de Bloxschoenmaker die yerst jegens hem gecocht hadde ende gecregen, die naderhant den voirs. Jan den Pape de coep daeraf overgaf. Alsoe dat hy, Peter voirs., kende dat sint dier tyt hy, als finer der voirs. stat, Jan den Pape voirgenoempt daeraf betalinge gedaen heeft. Item, Jan de Blocxscoenmaker voirs. kende by sinen eede, hem daeraf gestaeft, al wast alsoe dat hy de voirs. lyftochtrenten cochte ende gecreech jegens den voirs. brueder Jacob ende daerop hy hem overgaf de principael brieve, dat hy nochtans dien coep terstont overgaf

den voirs. Jan den Pape, omme een quaert wyns, dewelke voirs. Jan de Pape daeraf vernoechde ende betaelde den voirs. brueder Jacob. Gedaen ten jaere ende dage voirs.

---

22 *Augustus* 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van den Leemputte met zijne kinderen, en Beatrix Boels over den eigendom van den Mashof, *te Zoersel gelegen.*

fol. 155. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XXII dage Augusti, soe wert overdragen by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, ende yerst aengehoert partien aen beyden zyden ende in hoerer presencien, dat Jan van den Leemputte, in den name van hemselven ende in den name van sinen kindere, gheen recht noch toeseggen en hadde aen alsulken hof, geheten *den Mashof*, als geleghen es in de prochie van Zoersele, ende die Wouter van den Nyewenhuyse tanderen tiden gecocht hadde, welken hof besit nu tertyt Beatruys Boels ; noch oic, dat hy ofte syn kindere gheen recht ofte toesegghen en hebben tot alsulke sculde, als zy seyden dat sy van dier coemanscapen tachter waeren, ende daerboeven soe was hem bevolen over te geven der voirs. Beatruysen alsulke brieve, als hy onder hadde, den voirs. hof aengaende, gelyc hy dede. Gedaen in den jaere ende ten daghe voirs.

---

30 *Augustus* 1430.

Bevestiging der eigendomsrechten van Jan de Clerck op eenen grond.

fol. 154 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, XXX dage in Augusto, so wert getermineert by den Burgermeesteren ende

Scepenen, in de volle banck, als van eenre heyningen, houdende omtrent VIII gemete, luttel min oft meer, die Jan de Clerck, van Borchvliete, voirmaels terve nam jeghen eenen Michiel Jacopssone, van Bergen opten Zoom, tsjaers omme XII scellingen ende VI penningen grote, alsulx ghelts als tallen dagen van betaelne gemeenlic in borsen gaen souden, dairin dat des voirs. wilen Michiels erfgenamen den voirs. Janne den Clerc stoet ende letsel pynden te maken, hoewel dat hy nochtan de voirs. heyninge wel X oft XII jaer lanc te voren rastelic ende vredelic beseten ende ghebruyct hadde, dat deselve Jan de Clerc ende sine nacomelinge die heyninghe hebben ende behouden selen, gemarct dat hy die terve ghenomen heeft, dairaf dat de voirs. wilen Michiel de erfrente sier vercocht hadde. Ende eest dat des voirs. wilen Michiels erfgenamen enich verhael vordere dairop doen willen, dat sy dat mogen doen, opdat sy willen, op degene die de voirs. erfrente jegen den voirs. Michiele gecocht hebben.

---

1 September 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen Gozewijn van Hacht en Geeraard van Usen, betrekkelijk de « calengieringe » van goederen gelegen te Zelle.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, opten yersten dach van Septembry, soe waert overdraghen ende gesloten by Borgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, als opte geschillen die onderlinge hadden ende vutstonden tusschen Goesem van Hacht, aen deen side, ende Gheert van Usen, aen dander side, toecomende ende spruytende van alsulker calengieringe van naerderscapen, als hy, Goesem, gedaen hadde op alsulke goede, als de voirs. Gheert gecocht hadde ende gecreghen jegens Jan ende Heynric van Hacht, van Brugghe, ende des daeraen cleeft, dat alsulke goede, als geleghen syn in den hoeve fol. 154 v°.

tot Zelle, die hy, Gosem, gecalengeert heeft van naerderscapen ende daeraf hy, Goesem, aen deen side, ende Gheerts wyf, aen dandere, aldaer voere meyere ende late in rechte gecomen syn, volgen sullen den voirs. Goesem, mits dien dat des voirs. Gheerts wyf haer vellich gegeven heeft ende hy, Goesem, daeraf volcomen es. Ende van allen anderen leengueden ende erfgoeden daer hy, Gheert, van voere toe comen es metten lantrechte, ofte andere goede, die niet gelegen syn in den voirs. hoeve van Zelle, daeraf sal hy, Goesen, met rechte mogen aenspreken den voirs. Gheert ofte andere, ter steden ende plaetsen daer dat behoeren sal. Sonder argelist.

---

16 September 1430.

Borgtocht voor eenen wisselaar.

fol. 155. Anno dertich, sesthiene dage Septembris, verborchden Jan de Meyere ende Aert van den Vekene alsulken wissel als Peter van der Kelen, Michiels sone, tAntwerpen houden sal, met hen ende met haeren goide, etc. Dairaf gheloifden weder de voirs. Peter Heinric van der Kele, syn broeder, ende Joffrouwe Katline Houtackers, syn wyf, den voirs. Janne den Meyere ende Aerde scadeloes te ontheffene ende te quitene, ende elc een voere al, ende Peter gheloifde weder sinen broeder ende suster voert scadeloes te quitene. Present Clause van der Elst, Burgermeestere ende Scepene, ende Peter de Blocscoemakere, als Scepene.

---

19 September 1430.

Zoen over den manslag gepleegd op Herman Broch door Gozewijn van Zonne en Dirk van Roide.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, neghenthiene dage in September, so zagen ende hoerden lesen wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, eenen openen bezegelden brief, bezegelt metter stad ende vesten zegele van Zoillingen, inhoudende van woirde te woirde also hierna volght: Wy, Tiele Broch ind Tiele soene, elige kindere, Heine op deme Steynfelde, alle sementlich wonechtich in deme ampte zo Soillingen, gelegen in deme lande van den Berge, Gerart Broch, Karll, Gerart, Cirstiaen ind Joerys, desselven Gerart Brochs vors. elige kindere, alle burgere zo Coelne, ind Lodewych Broch, burger zo Broessel, doin cond allen luden, die desen onsen offenen brief soillen sien off horen leissen, also als Goiswyn van Zonne ind Diericke van Roide wilne Herman Broch, onsen lieven broeder, oemen ind neyven, deme der almechtige God genedich zy, in vurtzyden zo Antwerpen in eyne marct van deme leyven zo deme doide bracht hait, so hain wir alle zamentlich unsine lieven Heren Goide van hemelryck zo leyve ind zo eeren umb, want heydurch alre sunder wille mynschlich kunne an sich genoymen hait int minschlichen gestorven is, ind oevermitz syn doit alle mynschen kunne van der gewalt des viantz van der hellen erloist, van deme egentlicke Goiswyne ind Diericke des doitslachs ind der misdaet ind wat sich vur off na daromb ergangen haven macht, in worden of in wercken, eyne gantze vaste stede soine ind besseronge genoymen ind ontfangen in alre maissen, dat oevermitz Ratzlude der eirsamer Heren van der Wet van Antwerpen dairby geschickt van beeden der vurg. Goeswyn ind Diericks, an eyne zide, Johan de Roide ind Clais Colenzon, poirteren zo Antwerpen, ind anderen unsen magen fol. 157 v°.

ind vrunden van uns, darby volmeichtich geschickt, an die andere zide, mit consente, volburt ind gehencknisse der eirsamer lude der Alderlude van der duytzscher Hense, in
fol. 158. der stad van Antwerpen, in der Bamismarct, doe man schreiff na Cristus geburt viertzienhundert nuynindtzwentzich jaire, gedadingt ind geslossen is, van wilcher dadingen ind doitsoynen wir alle sementlich uns vruntlichen bedancken, ind wir bekennen ouch vort alle sementlich mit desem brieve, dat wy geloift hain ind geloven oevermitz desen vutgainwordigen brieff, vur uns, unse kindere, vrunde ind mage, ind vort vur alle unse reichte nyeste erven, zibbloet ind nakoemlinge, dat wy den doitslach der viantschaft des unwillen ind unmoitz, so wie wy, sementlich off besonder, den van der zyt, dat der doitslach geschach, bis an dese zyt, datum des briefs, zo dem vurg. Goiswyn ind Diedericke daromb gehat hain, an yn noch an nyemant van yren wegen nummerme, zo den eewigen dagen, zo anden noch wrechen en soillen, noch en willen, noch zy daromb beclagen, noch doin, noch wernen zo beclagen, an geynichen enden noch steden, da yn off den yren dat achterdeyll off hinderlich syn moichte, an lyve off an guede, want wy alle sementlich gentzlichen, luterlichen ind zo maille vertzegen hain ind vertzyen ouch daromb mit desen brieve, up die vurg. Goiswyn ind Diederick ind op alle deghene, die dat van yre wegen ymberme antreffen mach, mit hertzen, synnen ind mit gemoite, zo den ewigen dagen zo, vur uns, unse erven, vrunde und maige. Also dat wir, noch unse erven nummermee vorderonge, clage noch ansprache om des vurs. doitslaichs wille, off wat da van komen is, vutstanden off erhaven geweest is, an zy legen noch keeren en willen, noch en soillen, noch laissen geschien noch wernen zo doin, mit worden noch mit wercken, heymelich noch offenbaire, wy selver noch nyemant anders van unsen wegen, sunder dese moit ind doitsoyne soillen wir vur eyne gantze stede ind vruntliche soyne ind scheidinge zo den eewigen daigen, mit den vurs. Goiswyn ind Diederick ind yren vrunden ind maigen halden, am eyniche wederreide off geborde, ind sunder alre kunne argelist. Ind dis zo yrkunde der wairheyt ind eewiger stedicheit, so hain wy, Tiell Broch, Bruyn ind Tielle, sine elige kindere,

Heyne up dem Steynvelde, alle woynachtich in deme ampte zo Soillingen vurs., ind ich, Gerard Broch, vur mich ind van wegen Karls, Gerartz, Cirstiains ind Joerys, mynre eliger kindere vurs., alle burgere zo Coelne, ind Lodewich Broch, burgere zo Broissel vurs., alle samen vlyschlichen gebeden die eerbere lude, unse lieve vrunde die Burgermeistere, Scheffenen ind Raid der stat ind vesten so Soillingen vurs., dat sy yrre stede zegelen umb onser alre vlyslicher beden willen, zo getzuychenisse alre sachen vurs., an desen brief haint doen hangen, des wy, die Burgermeistre, Scheffenen ind Raid der stad ind vesten zo Soillingen vors., bekennen gerne gedain haven, umb beden wille alle der vurs. partien ind zugen, ouch urkunde unser segels, dat wir gentzlichen van vyll unser mitburgeren verstanden hain, dat dese doitsoyne up de voirs. zyt zo Antwerpen, in alre maissen as vurs. steit ind geslossen zy, ind dat alle vurs. sachen waire synt. Datum anno Domini millesimo quadringentesimo trecesimo, feria secunda post Dominicam Esto michi. Voirt sagen wy eenen absolutie brief, te Rome gescreven ende bezegelt, gans gheeve ende geheel, inhoudende van woirde te woirde als hierna volgt : Universis presentes litteras inspecturis, frater Gobelinus Bolant, domini Pape penitenciarius, salutem in Domino. Noverit universitas vestra, quod nos Goeswinum, Michaelis Wilhelmi laicum Leodiensis diocesis, latorem presentium, limina beatorum Apostolorum Petri et Pauli in urbe, ac sedem apostolicam pro anima quondam Hermanni Broch personaliter visitantem, a peccatis suis omnibus auctoritate domini Pape absolvimus et injunximus ei super ipsis auctoritate predicta penitenciam quam secundum Deum anime sue saluti vidimus injungendam, presentes inde sibi litteras nostro sigillo sigillatas in testimonium concedentes. Datum Rome apud Sanctos Apostolos VI kalendas Maii, pontificatu domini Martini Pape quinti anno tercio decimo. N. de Gaycanis. Ende daertoe, so wart ten vors. jaere ende dage voere onsen Amman ende ons getuyght, bi den personen hierna bescreven, tghene dat hierna volght. In den yersten, so tuyghde by gestaefden eede Heinric van der fol. 158 vo.
Beke, onse ingeboren poirtere, dat hy Goeseme van Zon, Michiels soen, sach ende sprac vleeschlic te Roeme, in der stad, ende dat deselve Goesem hem seyde, dat hy daer

comen waere voere de misdaedt van den dootslage, die hy gedaen hadde aen Herman Broc, bynnen der stad van Antwerpen.

Jannes Deelis van Bruegel tuyghde tselve, dat de voirs. Heinric van der Beke getuyght heeft, ende hielt voirt by synen eede, dat hy metten vors. Goeseme ghinc van desen lande te Roeme, in de stad.

E. VINEA.

---

25 September 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen Wolfaard van Maelsteden en de kinderen van Willem van den Berghe.

fol. 155. Anno xxx°, xxv dage in de maent van Septembri, so wert by den Burgermeesteren ende Scepenen met eenen seggene ghetermineert ende ghesleten alsulck ghescil, als hangende hadde geweest tusschen Wolfaerde van Maelsteden, aen deen zyde, ende den kinderen wilen Willems van den Berghe, aen dandere zyde, toecomende van c. ende xvii ducaten, die metten rechte tAntwerpen ghewonnen waren van den ghelde, dat de voirs. Wolfaert tAntwerpen geset hadde, omme den voirs. kinderen dairmede betaelt te syne van den goede, dat hy jegen hem ghecocht hadde, als dat de voirs. Wolfaert van den voirs. c. ende xvii ducaten gheven sal den kinderen voirs. lxxx ducate oft de waerde dairvoere in anderen goeden ghelde, als de wisselere prysen sal ducate waert synde, tusschen dit ende Kerssavont naestcomende, ende dairaf goeden seker ende borghe setten, als hy terstont dede met scepenenbrieve van Antwerpen Janne van Amichoven. Voirdane wert gheseeght ende verclaert, dat Gielys van den Berghe, als oem van den kinderen voirs., metgaders

Heinrike van den Borchove ende Aernde van Gheldenaken, als momboeren van haeren wiven, Willems dochteren van den Berghe voirs., trecken souden terstont by minen geduchten Heere van Bourgognen, tot Mechelen, ende aldair kennen, dat sy den voirs. Wolfaerde tvoirs. goet vercocht hadden. Voirtane so wert verclaert, dat, so waneer de voirs. Wolfaert tvoirs. ghelt volcomelic ende al betaelt hadde, dat men hen dan terstont syn brieve van gheloiften, die hy ende syn borghen ghegeven ende beseghelt hadden van der gheheelder sommen, wedergheven ende telivereren sal. Sonder argenlist. Ende als van der cost die sy aen beyde zyden rekenden gedaen te hebbene, so wert ghetermineert, dat elke partie haren cost ghelden ende betalen souden. Voert wert verclaert, dat, so wes van den goede ghevallen ende verschenen was voere den coep, dat dat den kinderen volgen sal, ende so wes de voirs. Wolfaert dairaf opgeboert ende ontfaen heeft, dat sal hy den voirs. kinderen weder vutryken ende betalen, ende so wes dat dairaf noch vutstaet, dat selen de kindere selve volgen ende vercrighen opdat sy connen.

---

28 September 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen broeder Peter Gheertszone en Gobbe Goedevertszone, betrekkelijk eene stichting in het klooster « van den Regularissen », te Delft.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, XXVIII dage Septembris, soe keerden hen ende submitteerden in Bourgermeesteren ende Scepenen brueder Peter Gheertszone, confessoer van den Regularissen bynnen Delft, aen deen zyde, ende Gobbe Goedevertszone die men heet Gobbelinc, aen dandere, van alsulken heyssche van III^{c} gouden cronen ende dat des voirs. Gobben suster guet, die int voirs. goetshuys woenachtich was, daer desen heysch af sprutende coemt, fol. 155 v°.

beter waere dan VI^{c} croenen, ende van als dat daeraen cleeft, alsoe dat by Bourgermeesteren ende Scepenen, yerst aengehoert tbesceit van beyden partien voirs., waerheden ende getugenissen daeraf gegaen, gelyc een certificatie, onder der statzegel van Delft bezegelt, dat verclaerde, aengehoert oic de kennisse die hy, Gobbe, zelver daeraf dede, overdragen ende gesloeten wert, dat de voirs. Gobbe den voirs. confessoere soude wtreyken ende betalen, voere den heyssche voirs., de somme van hondert ende LXXX gouden croenen ofte de waerde daeraf, te weten de hondert daeraf tot Alreheyligendage naest toecomende, ende de LXXX tot Sinte-Jansdage Baptiste in de midzomere daernaest volgende, gelyc hy, Gobbe, geloefde te doen. Ende omme deser zaken wille, soe soude de voirs. Gobbe ende wilen syn suster altyt wesen in memorien gestelt van den voirs. Regularissen ende die voere hoerer beyder zielen bidden souden. Ende hiermede soe soude de voirs. Gobbe ongehouden wesen van allen aensprake, heyssche ende toeseggen, dat de voirs. Regularissen te hemwaert hebben mochten, in wat manieren dat dat waere. Ende omme dies wille, dat veel onredeliker woirden ende dreychlicke woirde gesproeken waeren van eenigen vrienden des voirs. Gobben ende die op sinen dach quamen, soe wert voirt overdragen, ofte yemanden die dese zaken aen mochten gaen, het waeren de getughen die hieraf te Delft getuycht hadden ofte anderen, hierenboeven yet misschiede, in wat manieren dats waere, dat soude wesen op zoenbraec ende vredebraec. Ende de voirs. penninghen soude men hier opter stat wissel setten, ten dage als die verschenen in der manieren voirs. Sonder arglist. Oic soe sal men die penningen belegghen omme te doen maken ende te funderen een kerke in den voirs. cloester van den Regularissen, opdat alsoe bliken mach dat hy, Gobbe, daeraf funderer sy. Gedaen ende geschiet in den jaere ende ten dage voirs.

---

10 October 1430.

Vergiffenis voor manslag verleend door den Hertog bij zijne « incompst. »

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, X dage in de maent van Octobri, so quam tAntwerpen in, met onsen genedighen Heere den Hertoge van Bourgognen ende van Brabant, tot synre incompst, Willem Bollaert, wullewevere, van eenen dootslage dien hy gedaen hadde aen eenen Janne Lievins, den metsere, dairaf dat hy de partien te voeren wel ghebetert ende gesoent hadde. fol. 233 vo.

---

11 October 1430.

« Commissie van Schouteth » voor Heer Jan van der Bruggen.

Philips, by der gracien Goids, Hertoghe van Bourgognen, van Lothrike, van Brabant ende van Limborch, Greve van Vlaenderen, van Artois, van Bourgognen, Palatyn ende van Namen, Marcgreve des Heylichs Ryx, Heere van Salyns ende van Mechelen, allen denghenen die dese letteren selen zien, Saluyt. Doen cond, dat Wy vuyten goeden aenbrengen ons gedaen van onsen lieven getruwen Riddere, Heere Janne van der Bruggen, betrouwende volcomelic van synre ghe-rechtiger wysheyt ende ernsticheit, denselven hebben geset, gemaect ende geordineert, setten, maken ende ordineren, mit desen onsen brieve, onsen Schoutate van Antwerpen, Lyere ende Herentals ende Marcgreve ons lands van Rien, met hoeren toebehoerten, also lange als ons genuegen sal, metten wedden, rechte, profiten, opcomingen ende vervallen, als dair toebehoeren ende men gewoenlic is dairaf te hebben, hem gevende volcomen macht tselve ambacht wail ende getruwelic te houdene ende te regerene, onse broken ende fol. 156.

forfaicten te vorderen ende op te bueren tonser behouf, onse recht ende heerlicheit te verwaerne, elkermalc recht, vonnisse ende besceyt ende voert alle andere saken te doen, die een goet getrouwe Scoutheit van Antwerpen ende Mercgreve ons lands van Rien vors. doen mach ende sculdich is te doen, van welken ambacht te regeren, alzo voirs. is, ende dat hy ons dairaf goede wettige rekeninge doen sal tallen tyden, als hy des van onsen wegen sal werden versocht, hy sinen eet gedaen heeft, alzo dair toebehoert. Ontbieden dairomme ende bevelen onsen Scepenen, richteren, ambachteren, dieneren, onderseten ende ingeseten onser voirs. stad van Antwerpen, die nu syn ende namaels wesen selen ende allen anderen, dien dat aengaen mach, dat sy den voirs. Heren Janne van der Bruggen kennen ende houden voere onsen Scouteit van Antwerpen ende Marcgreve ons voirs. lants van Rien ende hem in allen saken, sinen ambacht aengaende, onderdanich, gehoirsam ende bereet syn, ende hem der voirs. wedden, rechten, proffiten, opcomingen ende vervallen doen ende laten gebruyken, sonder letsel ende wederseggen. Ende Wy willen dat, hem overbrengende yerstwerven alleen van desen onsen brieve vidimus onder segel autentique off copie dairaf, gecollacioneert in der cameren van onser rekeningen, off by eenen van onsen secretarissen geteykent, dieselve wedden bestaet ende geleden worden in synre rekeningen, ende afgecort van sinen ontfange zyns ambachts voirs., by dengenen die geordineert syn of sullen werden die rekeningen van onsen ambachteren te hoeren, denwelken Wy bevelen dat also te doen, sonder enich wederseggen, nietwederstaende enige ordinancie, bevele of gebod dairjegen wesende. Ende des torconden hebben Wy onse signet aen desen brief doen hangen, by gebreke dat onsen seghel noch niet gemaect en is. Ghegeven in onser stad van Antwerpen, XI dage in Octobri int jaer Ons Heeren M CCCC. ende dertich.

By minen Heere den Hertoge, dair by waeren Engbrecht, greve te Nassou, Jacop, Heere van Gaesbeke, de Heeren van Rotselaer ende van Bausingniez.

DROCO.

---

12 October 1430.

Verontschuldiging van Jan Canis wegens manslag op Jan Rutinc.

Alsoe Jan Canis was berucht van eenen doetslage, die hy fol. 155 vo.
in Ingelant gedaen soude hebben aen Jan Rutinc, die aldaer wart verslagen, sonder te weten wie dat gedaen hebben mochte, daeromme hy by den Schouthet wart gevanghen ende een wyl tyts in der gevengenissen lach, soe wert by Heeren Aerde van Peede, Riddere, Schouthet, ende by Bourgermeesteren ende Scepenen samentlic overdraghen, dat hy, Jan, guede borge setten soude voere hondert ende LX cronen, die syn borghen souden betalen, het en waere dat hy, Jan Canys, guede brieve ende bethoen brochte van dien daghe tot bynnen den heyligen Kersdage naestvolgende, met welken bethoen de zake geproeft soude wesen, dat hy dies doetslaeghs onsculdich waere. Ende overmits dien dat hy opten dach van heden de voirs. brieve ende bezegelde kennisse brachte, daermede dat voirs. es wart geproeft, soe wert overdragen ende voirt gesloeten by den voirs. Schouthet, Bourgermeesteren ende Scepenen, dat hy, Jan, daeraf voldaen hadde, ende waren syn borge alle te samen quyt geschouden. Gedaen ende geschiet in den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, XII dage in Octobri.

---

18 October 1430.

Besluiten der Wethouders en der gezworen « erfscheyders » in een geschil tusschen Willem Screvel, ter eene, en Willem van Nederbroec en Jan Kemp, ter andere zijde, betrekkelijk waterleidingen, enz.

Dit is alsulken erfscheydinge als gedaen is van den ge- fol. 163.
sworen erfscheyders van der stad, tusschen Willem Screvel,

van Brugge, aen deen zide, Willeme van Nederbroec ende Janne Kemp, aen dandere, als van eenre loeyender gooten die daer leeght van Jan Kemps huyse achterwaert, te *Yngelant* waert ane, Willeme Screvel ende Willeme van Nerenbroec toebehorende, dat alsulken water als daer loept opten dach van heden, sal bliven loepende over Jan Kemps goote ter Marct waert ane ende oic over Willem Screvels gote, also lange als Jan Kemps water blyft loepende in die goote ter Marct waert ane, gelyc als tvoirs. vonnisse, dat daeraf gegeven is tusschen Janne Kemp ende Willeme Screvel, wel verclaert, dats te wetene dat de achterste goote moet gelden den negensten penninc van den costen, die
fol. 163 vo. omme der gooten wille sal gedaen worden, also verre als Jan Kemps erve gaet, dats te verstane aldus, dat Willem van Nederbroec sal gheven Janne Kemp dachthiende deel van synen coste van synre gooten te baten. Ende by also, waert dat Willem van Nederbroec syn water leyden wille op hem selven, so en sal hy in den cost niet gehouden syn. Zonder argenlist. Gedaen anno xxx, op Sinte-Lucasdach in October.

E. Vinea.

fol. 163 vo. Dit es de erfscheydinge die geschiet is by Burgermeesteren ende Scepenen ende by de gesworen erfscheyders van der stad tusschen Willeme Schrevel, aen deen zide, ende Janne Kemp, aen dandere, als van den geschille dat zy hadden van harer beyder mueren, daer tanderen tyden erfscheydinge af gedaen is, by consente van hen beyden : So wie den anderen te na waere, die soude den anderen ruyminge doen, vuten welken Willem Schrevel ruyminge doet Janne Kempen, ende desgelix so sal Jan Kemp wederomme doen, daer hy hem te na mach syn. Item, so is noch geordeneert by den Burgermeesteren, Scepenen ende erfscheyders voirscreven, dat alsulken rumte als men daer bevint tusschen harer beyder rechte mueren, dat men daeraf de rechte middewaert nemen sal op beyde den eynden ende trecken dat draetrecht, te wetene van den fundamente opwaert also verre als Willem Schrevels achterste camere gaet ende gelyc als men hen beyden bewysde. Ende voirdane, van den muere van

Willems vorderhuyse also verre als Jan Kemps erve strect, dat zy malcanderen daeraf ruyminge doen, het zy met wat zaken zy deen den anderen te na moegen syn, ende oic so en selen zy deen den anderen gheen hynder noch letsel doen, met gheenrehande zaken, daer zy belet af mochten hebben aen haere werc, ende die ruyminge moet gedaen syn bynnen den genachte. Voirdane als van der gooten, die zy tot heertoe gehouden hebben gemeene, dat zy die noch selen doen maken ende houden met ghemeenen coste, also verre als Jan Kemps erve strect. Voirdane alsulken water als daer nu loept doer de goote van den *Yngel* ende van der *Tafelronden*, ende Janne Kemp toebehoirt, dat dat sal bliven loepende doer de goote, opdat Janne Kemp gelieft, maer dies so sal hy moeten gelden in die vors. goote alsulken cost, als daeraen vallen sal, deen vierendeel, also lange alst daer loepen sal. Behoudelic emmer desen, so wanneer dat men de *Tafelronde* oft den *Yngel* hoeger tymmeren woude, dat zy dan haerer beyder goote moegen doen leggen daert hen gelieven sal, ende dan selen die andere, die daer nu tertyt haer water in leyden, also haer water op henselven leyden so dat zy deen den anderen gheen scade en doen ende op haers selfs erve, het en waere dat zy alsulken bethoen brochte, als hen stade doen mochte ende den Heeren redelic dochte dat daer soude bliven loepende, alle zaken zonder argenlist. Gedaen in den jaere ende dage voirscreven.

E. Vinea.

---

21 October 1430.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Clement de Gheytere en Maria Tollincx, zijne vrouw. (1)

Also sekere gescille opverstaen waeren ende geresen tus- fol. 156 vo.
schen Clemente den Gheytere, aen deen syde, ende Jonc-

(1) *Zie hierboven bladz. 138.*

ffrouwen Marien Tollincx, sinen wettigen wive, aen dandere, sunderlinge omme alsulken goede als der voirs. Joffrouwen verstorven waeren ende hem beyden van hoerer ziden toebehoerden, ende des daerane cleefde, dewelke si begheerde te haerwaert te hebbene, ende waeren die saken van gescille so verre gebracht ende vervolght by den eerwerdigen vader in Goede, mynen Here den Biscop van Camerick, dat sekere sententien ende vonnissen daeraf gegaen ende gegeven waeren. Maer overmids dien dat de voirs. Clement hem des beclaechde, seggende dat dat waere geschiet contrarie den seggene, dat tanderen tyden tusschen hen beyden waere geseeght, by wilen Heren Woutere van der List, Riddere, Claus van den Werve, Claus van Wyneghem ende wilen Costen van Kets, twelc gedaen waere by overdrage van der stad van Antwerpen ende by consente van hem beyden, gelyc dat tvoirs. seggen wel geteykent ende bescreven stont in der voirs. stad registere, so wart daeromme by der voirs. stad, also verre dat vervolgt aen den eerwerdigen vader in Goede, myn Here den Biscop, ende by hem ende den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen overdragen ende also met beyden partyen gesproken ende die also onderwyst, dat zy, alnoch nietwederstaende der voirs. sententien ende vonnissen oft oic den voirs. seggene, hem submitteren ende keeren souden, elc hoerer in eenen goeden man, ende die aensprake ende verantwerden van beyden syden souden aenhoeren, ende na alle redenen ende bescheyt ende van al datter toe geschiet waere, hen beyden souden vereffenen, verliken ende sliten van allen gescillen, dat hoeren goeden aencleven mochte, tusschen hen vutstaende ende daerop dat zy aen beyden syden dat geloefden te doene, in presentie van notarise ende getugen, gelyc men daeraf goede instrumente soude maken. Also dat de voirs. Clement koes tot synen seggere, Meester Janne Pot, Secretaris der stad van Antwerpen, ende de voirs. Joffrouwe Marie, Claus van den Werve. Ende also wy, Claus van den Werve ende Meester Jan Pot voirs., aensiende de bede ende begheerte die de partyen beyde voirs. ons deden hen te vereffene, markende oic alsulken overdrach ende goedduncken myns Heeren sBischops voirs. ende der stad van Antwerpen, dienende ter submissien van beyden voirs. partyen, also voirs. es, omme

rast ende vrede tusschen hen te voedene, ende het vervolgh, moyenesse ende coste, die hieromme gescapen hadden geweest te geschiene, te schouwene, hebben ons dese sake aengenomen ende versocht beyde de voirs. partyen hoere gebreke aen beyden zyden ons over te gevene in gescrifte, die wy deen den anderen ende des anderen gebreck souden overgeven ende laten sien, omme zyn verantwerden daerop te makene ende dat oic in gescrifte, gelyc geschiet is. Ende aengehoert de gebreken, het verantwoerden ende het wederantwoerden van beyden voirs. partyen, met gescriften ende oic mondelinge, deen jegens den anderen sprekende gedaen, hebben na onsen besten synnen onse scheydinge, terminatie ende vutsprake hieraf gedaen, in alsulker mannieren als hierna volght ende gescreven staet: In den yersten, seggen wy, seggeren voirs., samentlic ende eendrachtichlic, dat alsulken seggen, terminatie ende vutsprake als tanderen tyden tusschen beyde de voirs. partyen es geschiet, by wilen Heren Woutere van der List, Riddere, Claus van Wyneghem, Costen van fol. 157.
Kets ende my, Claus van den Werve, goed, gestentich ende van weerden syn sal ende bliven, in alle alsulker mannieren als dat vutgeseeght es ende staet in den registere der voirs. stad gescreven, aengesien de notabelheyt van den personen voirs., die tvoirs. seggen seyden, ende oic dat dat wert gehandelt by der stad ende by consente van beyden voirs. partyen. Item, sullen oic de voirs. partyen, aen beyden zyden, hen gevreet ende content houden ende eenyegelic hem laten genuegen van allen haefliken goeden, welc die wesen moghen, niet daerinne vutgescheyden, gelyc zy doen ter tyt, als de voirs. terminatie gemaect was, gedeylt waeren. Item, oft yemand van hem beyden eenige bladinge oft renten sint dier tyt gehadt oft gebuert hadde van des anderen gedeylte ende toescheyden, twelc men ter waerheyt bevonde, eensins oft andersins, ende dat voere Amman, Burgermeesteren ende Scepenen oft voere ons, seggeren, bybracht wordde, daeraf sal die den anderen dat vutreyken ende betalen bynnen den genechte ende met gereden gelde, sonder pande. Item, alsoe in den voirs. seggen staet, dat alle heergewaden van leenen ende manscapen half ende half hen toebehoeren sullen, so sal daeraf de voirs. Clement het dbedryf hebben ende tbewint tot hoerer beyder behouff, ende ten

redeliken coste van hem beyden, gelyc oft behoefde eenige coste daeromme gedaen te syne. Item, wart also dat eenich van den voirs. partyen hierenboven deen den anderen moyden oft daden moyen, van dat hoeren weereliken goeden aencleeft, het waere int geestelic oft int weerlic recht, dat deselve die dat dede, soude verboeren, also dicke ende menichwerven als dat geschiede, hondert gulden croenen, half tot myns Heeren des Biscops behouff ende half tot myns Heeren des Schouttets behouff van Antwerpen, in den name van onsen genedighen Here den Hertoge van Brabant. Behoudelic nochtans altyt tvoirs. seggen van weerden te blivene ende in synre macht. Oic es hierinne vutgescheyden, dat den huwelike oft den live van beyden partyen aen mochten gaen, van daeraf gescheiden te wardene, dat dat altyt blive staen, ende sy ter handelinge van myn Here den Bisscop voirs., gelyc dat wel behoert. Ende ofte hierinne eenige gescillen oft donckerheyt geviele, dat houden wy, seggeren, altyt tot onsen verclaeren. Ende hiermede seggen wy de voirs. partyen wel vereffent, gescheyden ende gesleten van allen hoeren gebreken ende heysschen van erfliken leenen, havelyken goeden ende sculden, welc die wesen moghen ende die zy ten dage toe van heden vutstaende hebben, sonder daerjegens yet te doene ofte te geschiedene, opte peyne ende in der mannieren boven gescreven. Gedaen ende geschiet in den jaere M. CCCC. ende dertich, XXI[a] Octobris.

---

21 October 1430.

Oorvrede gezworen door Brandeken alias de Krummere aan Gummarus van der Vueren en zijne vrouw.

fol. 157 vo. Anno XXX°, XXI dage Octobris, geloofde ende swoer lieflic aen den Heylegen, ter presentien van Janne van Ranst, stedehoudere des Ammans, Lauwereys Volkert ende Jan Drake, Scepenen, Brandeken, die men heet de Krummere, dat hy Gommaere van der Vueren ende zyn wyff te eeuwe-

liken dagen ongemoyt sal laten van allen den goeden ende versterffenissen, die bleven syn achter Reynborgen, synen yersten wive, mids dat hem die in der huwelikere voirwerden met scepenenbrieve van Antwerpen aengescheyden syn. Ende geloofde voirt als voere, dat hy en daerenboven nimmermeer dreygen noch anxtenneren en sal by hemselven noch by yemande van synen twegen, in eenigere mannieren, noch oic misdoen oft doen misdoen omme dyer saken wille, oft omme eenigere anderen saken wille, die hy met hen vutstaende mochte hebben, totten dage toe van heden. Sonder fraude ende argelist.

---

30 October 1430.

Getuigenis betrekkelijk de voorwaarden der echtscheiding tusschen Hendrik van Veltham en Elisabeth van der Heergracht.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, XXX dage in October, soe quamen voer den Burgermeesteren ende voer Scepenen Meester Arnd Bode, Canonic tOnser-Vrouwen tAntwerpen, ende Claus Colenzoen ende kenden op hoeren eed ende consciencie, dat zy daer by ende over waeren, daer Heinric van Veltham, in deen zide, ende Joffrouwe Lysbeth van der Heergracht, zyn wettich wyf, met eenen momboir, haer metten rechte gegeven by consente haers mans voirs., in dander zide, verzament waeren in tiden voirleden, tot Her Willems huyse van den Brande, Canonics tOnser-Vrouwen voirs., op den kerchof, ende daer wert in presencien van Heren Jacob van Parys, prochiaen, Meester Arnd Boeds voirs., Heren Willems van den Brande ende des lantdekens op dien tyt ende van Ghysbrecht den Coninc, Jan Stevens, Jan de Schermere, als Scepenen, ende Claes Colenzoens voirs., als gesworen clerc op dien tyt, eene opene commissie gelesen, comende uten hove van Camerike, uter macht van welker commissien daer een divorcium gemaict wert

fol. 160.

tusschen den voirs. Heinrike van Veltham ende Joffrouwe Lysbeth voirs., in deser voeghen : Dat elc van hen beyden, elc met zinen goiden, op hemzelven wesen ende bliven zoude, zonder deen toten anderen yet te talen oft te heysschen in eeniger manieren. Item, dat negheen van hen beyden cost, last of schult soude mogen maken, daer die ander van hen beyden oft haer goid yet in gehouden soude wesen. Item, alsulke huwelike voirwaerden, alse zy deen den anderen beloeft hadden nae haer doot deen wt des anderen goiden te hebben, soude quyt syn, te nieute ende van gheenre werden. Ende daerop soe willecoerde ende consenteerde Heinric voirs. der voirs. Joffrouwe Lysbeth eenen anderen momboir te nemen ende te kiesen, alsoe dicwile ende alsoe menichwerf alse zys begheerde of behoefde, om haer goiden mede te regeren, te bergen ende te dalen, nae harer genuechten, zonder eenich toespreken van Heinrike voirs. Behoudelic, waert dat hen beyden in tiden toecomende gheliefde ende zy eendrechtelic daertoe hen voegen wilden, dat zy dan wel weder souden mogen verzamenen, doende elcanderen dat zy schuldich waeren te doene. Sonder fraude ende argelist.

---

5 November 1430.

Ontvangstbewijs eener som van 40 ℔ grote tot delging eener erfrent.

fol. 156. Anno XXX°, va Novembris, soe kende Symoen Clauszone de Bruyne, de wisselaere, dat Wouter Pyponpoy onder hem geset hadde XL ℔ grote eens tot Willem Piperneels behoef, omme hem af te lossen ende te quiten alsulke vier ponden grote tsjaers erflic, als hy, Wouter, hem vercocht hadde ende ter quitinge staen den penninc met thien penningen, ende oic bekende ontfangen hebbende twe ponden grote voer een half jaer renten. Gedaen in den jaere ende ten dage voirs.

---

6 November 1430.

Verklaring van Jan van Coudenhoven betrekkelijk eene erfrent bezet op door hem in recht gevorderde goeden.

Anno xxx°, VI^a^ Novembris, soe geloefde, in presencien van Bourgermeesteren ende Scepenen, Jan van Coudenhoven, in den rechte dat hy gevolcht heeft tot Marxhem, op Jan Maes guede, wt te steken soude Margriete Laureys, van hoeren achsterstel van eenen zisteren rox tsjaers erflic, als sy op Jan Maes voirs. heeft, met scepenenbrieven van Antwerpen, ende daerop geconsenteert wert den voirs. Jan van Coudenhoven syn recht te volgen. fol. 156.

---

6 November 1430.

Ontlasting van Meester Gielis van den Wyngaerde wegens zijnen borgtocht voor eenen wisselaar.

Anno xxx°, VI^a^ Novembris, soe wart, ter presencien van Clause van der Elst, als Bourgermeester, Laureys Volkaert, Gielys Bode, Laureys van Aerschot, Peter de Bloxscoemaker, Jan van der List, Jan Damaes, Jan Drake, Jan van Ranst, als Scepenen, Meester Gielys van den Wyngaerde, Secretaris, ontlast ende ontslagen van der borchtocht van den wissele, die hy vore Aernde Bouts, wisselare tAntwerpen, ghedaen hadde, ende voert Aerde bevolen, dat hy eenen anderen borge setten soude. fol. 156 v°.

---

10 November 1430.

Wederroeping der volmacht gegeven door Zeger van der Haren aan Elisabeth van Kuyct, zijne vrouw.

fol. 157 vo. In presentien van Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, soe quam Segher van der Haren ende ontlaste Joncvrouwe Lysbeth van Kuyct, sinen wettighen wive, van alsulker macht ende consent, als hy haer tanderen tiden gedaen ende gegeven hadde eenen momboere te nemen ende te kyesen, daer sy alle zaken mede soude moegen doen ende hanteren, gelyc ofte sy met hem dat dede, na inhout eens scepenenbriefs van Antwerpen daeraf gemaect, alsoe dat hy alle tselve wederriep dat daeraf gedaen waere. Gedaen anno M CCCC ende XXX, x[a] Novembris.

---

10 November 1430.

Verordening voor de linnenwevers.

fol. 158 vo. Int jaer Ons Heeren M CCCC. ende dertich, thiene dage in Novembri, so wairt geconsenteert by den Burgermeesteren ende Scepenen den dekenen ende gheswoirnen van den linnenwevers ambachte, mits dat de gesellen gemeynlic consent dairin dragen ende gedragen hadden, also der stad te kennen ghegeven was, dat voirdane gheen geselle van den voirs. ambachte den anderen camme leenen en sal, in gheenre manieren, mair hem die verhueren omme alsulken loen alse dambacht gemeynlic tsamen overdregen heeft, ofte omme oirboir ende proffit van denselven ambachte overdragen sal. Ende so wie de contrarie dairaf dade, het ware deghene die se leende oft die men se leende, dat elc van hen verbeuren soude XII grote, also dicwile alst ghevicle, tes voirs. ambachts behoef.

---

10 November 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen Jacob Mertens en Elisabeth Bastyns, zijne stiefdochter.

Want Claus de Maech, ten bevele van den Bourgermees- fol. 169 vo. teren ende Scepenen, gestelt es overman te wesen van den gescille, dat gestaen heeft tusschen Jacoppe Mertens, aen deen side, ende Lysbetten Bastyns, natuerlic dochter Magrieten Mertens, des voirs. Jacop wyf was, aen dandere syde, daeraf dat tanderen tyden sekere moderacien ende avyse, omme de voirs. partien te vereffenen, gheraemt syn geweest by Burgermeesteren ende Scepenen, soe eest des voirs. Claus, als overmans, segghen ende terminacie gelyc als dat tanderen tyden gheraemt was ende alsoe hierna volght van woerde te woerde : In den jaire Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, thien daghe in Novembry, soe wart overdragen ende ghesloten by Bourgermeesteren ende Scepenen, als opte gescillen die hinghen ende vutstonden tusschen Jacop Mertens ende Magrieten van den Kersschote, sinen wettigen wive, aen deen side, ende Lysbetten Bastyns, der voirs. Magrieten natuerlike dochter, aen dandere syde, toecomende ende sprutende van alsulken goeden als Lysbetten stonden te verstervene van der voirs. Magrieten, harer moeder, ende oec van dien, dat haer de voirs. Jacop toe hadde geseyt ende gheloifte gedaen, gelyc sy seide ; ende oec sprutende van alsulken ghiften ende makinghe als sy, Magriete, Lysbetten, harer dochter, gegeven ende met eenen instrumente gemaect hadde ende van als dat daeraen cleeft, yerst aenghehoert dbescheit van beiden den voirs. partien ende daerna van goeden mannen, die de handelinge tusschen hen beiden daeraf hadden ghehadt, ende sunderlinge van der voirs. Lysbetten viere oemers, twee van des vaders weghen ende twee van harer moeder weghen, dat in den yersten hy, Jacop, der voirs. Lysbetten, te hulpe van hoeren houwelike, verleggen sal ende vutdoen VIII ℔ grote brabants eens, ende sal voert, wanneer de vors. Magriete, haer

moeder, aflivich wordt, alsdan comen ende staen omme te deylen, also na den rechte van der stad dat behoeren sal ende anders niet. Des soe en sal hy, Jacop, gheenreande vonde van makinghen oft andersins gheen weghe, welc die wesen moeghen, daerjeghens maken oft doen, met brieven oft ander kennesse, het sy int gheestelic oft int weerlic recht, daermede sy, Lysbeth, eenichsins in de voirs. deilinge van harer moeder veronrecht oft vercort soude mogen worden, alsoe verre als sy, na den rechte van der stad, daerinne gherecht ware. Ende desgelycx, soe en sal de voirs. Magriete, de moeder, in gheenre manieren der voirs. Lysbetten, harer dochter, gheen ghifte van goede moghen gheven oft andere weghe, het sy int gheestelic oft int weerlike recht, vorderen, daermede sy, Lysbeth, meer oft vordere deylen sal in de voirs. goede, in wat manieren dat het sy, anders dan voirs. es. Maer oft sy dan deylt in de voirs. goede, in wat manieren dattet sy, soe sal sy de voirs. somme van VIII ℔ grote inbrenghen jeghens denghenen daer sy jeghens deylen sal, ofte andersins weder betalen den voirs. Jacoppe oft sinen oeyren ende nacomelingen. Item, soe sullen hiermede doot ende te nieute wesen alsulc instrument van ghiften ende van makingen, als sy, Magriete, der voirs. Lysbetten, harer dochter, gegeven heeft ende gemaect, ende desghelycx eenen scepenenbrief van Antwerpen van XXI ℔ grote eens, die hy, Jacop, vore de versterffenisse van Magrieten, syns wyfs, goede der voirs. Lysbetten verleden ende bekent heeft. Ende dat instrument ende die brieve sal sy, Lysbeth, brengen by Bourgermeesteren ende Scepenen, omme die ghescoert ende te nieute ghedaen te werden. Alle dinghen sonder fraude ende argelist. Gedaen ten dage ende jaire voirscreven.

Mids welken redenen voirgenoempt ende vele andere daertoe dienende, soe es myn segghen als overman na . . . *(sic).*

---

21 November 1430.

Geschil tusschen de Vrouw van Bergen en Antonius Janssone, betrekkelijk de « thienden van Wouwe », aan scheidsmannen onderworpen.

Anno xxx°, xxi dage in Novembry, syn comen in de volle bancк van Scepenen de eerwerdige vader in Goede, myn Here de Abdt van Sinte-Bernaerts, Jan van Wouwe, Here te Waelheyn, ende Philips, natuerlic sone sHeeren van Bergen wilen, vrynde mir Vrouwen van Bergen ende van haeren twegen gelast, op deen zyde, ende Anthonys, Her Bertelmeus Janssone, priesters, onse poirtere, op dandere, ende hebben daer hen verwillecoort ende gesubmitteert van alsulken gescille, als zy vutstaende hadden van der thienden van Wouwe, in viere goede manne, te wetene myn Here voirs. ende mir Vrouwen voirs. vrynde in den proest van Camerick, Her Cornelis Propere, ende Jan van Wouwe ende Anthonys voirs. in Jonchere Janne van Assche ende Janne van den Houte, Heinrixssone, in deser vormen, dat de voirs. IIII seggeren selen vergaderen byeen tAntwerpen, tSondaeghs na Derthiendach naestcomende, ende alsdan aenhoeren eenyegelix bescheyt, ende daerna de sake sliten ende termineren also hen redelic duncken sal. Ende oft zys dan des niet eens en weeren, oft ten selven dage niet en vergaderden, so souden zy moeten vergaderen tusschen dat ende Lichtmisse, ende overhoeren de sake als voere, ende oft zys niet eens en wordden, so selen zy dan kiesen eenen overman, voere Lichtmisse, vuter scepenenbanc van Antwerpen ende die sal dan, bynnen eenre maent dairna, de voirs. sake moeten eynden, sliten ende termineren, also hem dat na alle bescheyt, dat hy daeraf gehoert sal hebben, redelic duncken sal. Ende op dat dan den voirs. Anthonyse yet aengeseeght wordt, sal hem myn Here de Abt oft mir voirs. Vrouwe goide borge setten, geseten bynnen der stad van Antwerpen, daer hy wel ane versekert syn sal ende bliven, op dat hy van meer moysels verdragen moge werden. fol. 158 v°.

---

24 November 1430.

Dagbepaling tot regeling van een geschil tusschen den Heer van Hoogstraten en Heer Vrank van Borssele.

fol. 158 v°. Anno predicto (1), op Sinte-Katlinenavond, so wert in de banc van Burgermeesteren ende van Scepenen een dach geraemt gehouden te werden tusschen dat ende groot vastelavont proximo, in der stad van Antwerpen, tusschen den Here van Hoechstraten ende Heren Vrancken van Borssele, daer die Here van Hoechstraten syn consent toe dede, op deen zide, ende Jan Cause, als mechtich gemaect van Heren Vrancken, met zinen openen brieve, op dander, omme hen te verliken mynlic van alsulken geschille als doen alnoch tusschen hen beyden wtstont, daer de stad, nae wtwysen des compromis daeraf gemaect zynde, gerne hoir beste toe doen zoude of daer eenich donckerheit in viele.

---

27 November 1430.

Besluit ter regeling van een geschil tusschen de gebroeders Willem en Jan van Sompeken, ter eene, en Jan van Aemmechoven en Peter Reyneers, ter andere zijde. (2)

fol. 159. Also sekere gescillen opverstaen waeren ende geresen tusschen Willem ende Jan van Sompeken, gebroederen, midgaders denghenen die daeraen cleven, ter eenre syden, ende Jan van Aemmechoven ende Peter Reyneers, aen dandere, yerst toecomende ende spruytende omme der goeden wille van Sompeken ende andere, te Bouchout oft elderswaer gelegen, toebehoerende den goodshuyse van Sinte-Baefs by

(1) 1430.
(2) *Zie hierboven bladz. 86.*

Ghent, die nu ter tyt de voirs. Jan ende Peter in pachtingen hebben ende die de voirs. gebroederen ende hoere ouders lange voirledenen tyde in pachtingen gehadt hebben, mids welker verpachtingen eenige bastarde van Sompeken, met hoeren medehulperen, Janne van Aemmechoven gejaecht hebben opter kerken te Bouchout, ende Peteren Reyneers gevreest met gespannenen boghen opte hoeve te Bouchout des godshuys voirs., boven dyen dat by der stad van Antwerpen een goed, vast ende gestentich zoninc gemaect was tusschen beyde partyen voirgenoemt, also dat nadyen de voirs. Peter Reyners den voirs. Willeme tAntwerpen dede leggen in eenen vrede, dyen zy aen beyden siden hielden sesse vreden lanc, ende na den sesten vrede so wart, na den rechten van der voirs. stad van Antwerpen, bevolen den voirs. Willeme ende Peteren in de Borch te gane ende daervut niet te scheydene voer ane ter tyt dat zy verenicht waeren, des hem de voirs. Peter gehelic ende al keerde ende submitteerde in Burgermeesteren ende Scepenen, voere hem ende voer alle andere die daerane cleven mochten. Maer de voirs. Willem en woude hem niet voirdere submitteren dan voir synen persoen, sonder yemande daerinne te willen te vervane, daeromme hy in de Borch een wyl tyts moeste bliven, niettemyn, vut beden ende begheerten desselfs Willems ende synre vryende, hem geconsenteert wart vuter Borch te gane by consente van partyen, omme hem nairdere te beradene. Ende want deselve Willem hem niet beraden en hadde des ganselic te keerene in de voirs. stad ende de bastarde ende andere daerinne te vervane, omme oic den voirs. Peteren ende Janne van Aemmechoven te besorghene, also dat behoirt, gemarct den geveerte dat aen hen voirtgekeert is, boven de termynatie ende soninc van der voirs. stad van Antwerpen, so is by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide samentlic overdragen ende gesloten, dat hy, Willem, veerthien dage naistcomende hebben sal respyt ende vutsetsel, sonder in de Borch te gane, omme hem hierinbynnen te beradene opte voirs. sake, met synen magen ende vrienden, ende dan in der stad te comene int selve dat hy yerst stont, doen hy consent gecreech vuter Borch te gane. Ende eest so, dat hy hem also niet keeren en wille, vervaende de voirs. bastarde ende alle andere die daerane

cleven, so sal hy dan in de Borch gaen ende daer niet vutscheyden, hy en hebben hem gehelic ende al gekeert in Burgermeesteren ende Scepenen, vervaende syn bastarde ende des voirs. Jans, syns broeders, oft dat hy, Jan, selve dat doe, ende alle andere die den geveerte, gedaen ende geschiet aen den voirs. Janne ende Peteren, aencleven. Ende es claerlic de meyninge van den voirs. overdrage, dat de voirs. Jan ende Peter, also wel in deser saken besorcht selen werden van den bastaerden ende allen anderen daerane clevende ende jegens hen versoent werden, als jegen den voirs. Willeme ende Janne van Sompeken, gebroederen, oft andere, dewelke hy, Willem, sal moeten claerlic vervaen, eer hy vuter Borch sal moeghen gaen, na dese veerthien dage voirs., sonder eenich vutsetsel meer daeraf te makene. Ende es voirt meer als voere overdragen dit int registere van der stad te settene ende gehanteekent te wardene metten vier Secretarisen hanttekenen, omme dat men dese saken altyt hebben mach ter memorien, ende omme dat tot allen tyden die gehouden warden onverbreclic in der mannieren voirs. Gedaen anno XIIII^c ende XXX°, XXVII dage in Novembry, ter presentien van den gehelen gerechte ende vier Secretarisen voirs.

N. HOEVEL. P. DE ROMA. E. VINEA.

---

7 December 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen Catharina van Overhof, weduwe van Willem van Nedervenne, en de voogden van hare kinderen betrekkelijk de nalatenschap van haren man.

fol. 159 v°. Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende dertich, seven dage in Decembry, soe wert getermyneert, overdragen ende gesloten in de banc van Scepenen, by Burgermeesteren ende Scepenen hiernaer bescreven, op alsulken geschille als gehangen heeft tusschen Joffrouwen Katlinen van Overhof, wettich wyf wilen Willems van Nedervenne, op deen zyde,

ende den momboeren ende toesienderen van derselver Joffrouwen Katlynen wettigen kynderen, daer de vors. Willem vader af was, op dandere, toecomende ende spruytende van alsulken goeden, als den vors. Willeme ende Joffrouwen Katlinen toebehorden, in alsulker voegen als hierna bescreven staet : In den yersten, dat de vors. Joffrouwe Katlyne te haerwaert hebben zal ende behouden, hoeren vryen wille mede te doene, alsulken erflycken goede als zy liggende heeft bynnen Roesendale ende die hoer bleven syn van haeren vader. Vordane zal sy haer tocht ende bylevinge hebben aen de helft van den leengoiden, die te Loenhout gelegen syn ende die bleven syn achter denselven Willeme. Ende mids desen soe sal de vors. Joffrouwe Katline, nu tot Kersmisse, moeten ghelden ende betalen drye viertelen rogs van den sesse viertelen rogs erflic, die de vors. Willem vormaels, in synen vollen stoele sittende, vercocht heeft op syn goede te Loenhout. Ende dat zy oic, bynnen den naesten termine dat den vors. rogge verschinen zal, de drie viertelen van den vors. sesse viertelen rogs tsjaers erfliker renten af zal moeten lossen ende quiten, opdat zy te quiten syn mogen, oft anders zal sy bynnen denselven tyde den vors. hoeren kynderen alsulken bewernisse ende vesticheit moeten doen, als dat deselve kyndere haer goede ende nacomelinge teeuwelyken dagen van den vorgenoemden drie viertelen rogs tsjaers erflic ongelast ende ongemoeyt bliven mogen. Ende de vors. kyndere zullen hebben ende te henwaert behouden alle alsulken goede, leene oft erve, als hen van haeren vors. vader bleven is, bynnen Loenhout gelegen. Behoudelic altoeys dien, der vors. Joffrouwen Katlinen tocht aen de helft van den vors. leenen. Vordane zal elc partie dragen, sonder restoir den anderen te doene, alsulken commer ende cost als elc omme dese saken te vervolgen gedaen mach hebben voer de stad van Antwerpen, daer tsterfhuys hieraf gelegen is, ende dat sy inne gheenre manieren deen den anderen hierenboven moeyen en zullen. Hier waeren by Claus Alleyn, Burgermeester ende Scepene, Jan van den Werve, Peter van Hambroeck die men heet van der Beversluys ende Woutere van Keets.

P. de Roma.

---

15 December 1430.

Terhandstelling der goederen van den voortvluchtigen Willem van Vorspoel, als onderpand, aan Hendrik van Rode.

fol. 160. Want Willem van Vorspoel, geseten te Vriemde, voermaels vercochte, met scepenenbrieven van Antwerpen, Heinricke van Rode, tsjaers erflic twee zistere rogs op sekere goede ende pande, gelegen te Millegheem, opt Velt ende int Haghenbroeck, gelic den scepenenbrief, die Willem van Vorspoel den voirs. Heinricke daeraf verleden heeft, wel verclaert, aen welke pande ende goede de voirs. Willem van Vorspoel niet meer dan syn tocht ende bylevinge en heeft, alsoe wy verstonden, ende wy voert verstaen hebben, dat de voirs. Willem nu voervluchtich ende gheruymt wesen soude, ende met hem gheleyt heeft zynen zone, die erfman es ende gherecht erfgename van den panden ende goeden voirs., mids denwelken de voirs. Heinric qualic tot eeniger betalingen van synen scepenenbrieven gecomen can, daeromme hy ons seere oetmoedelic gebeden heeft ende begheert dat men hem helpen wilde, dat hy van synen scepenenbrieve tot eenigen bescheide oft betalingen gecomen mochte, opdat hy daerby aldus niet bedrogen oft verderflic en bleve, soe es mids dien, in de banc by Burgermeesteren ende Scepenen daerop overdragen, gesloten ende ghetermineert, dat de voirs. Heinric van Rode alle de voirs. pande, in synen scepenenbrieve begrepen, te hemwaert sal nemen ende die bruyken ende beseghen, sonder yemants calengieren, maer dat hy mids dien sal vervullen derghuender handen ende ghenoech doen, met goeden wettegen bethoene, die de erfman soude moeten vervullen, als van ouderen scepenenbrieven van Antwerpen oft ander beter bethoen daerop hebbende dan de voirs. Heinric. Ende waert soe dat des voirs. Willems van Vorspoel sone oft yemant anders, wie hy ware, namaels in toecomenden tiden den voirs. Heinricke oft synen nacomelingen de voirs. pande wten handen trecken wouden, dat sy dan denselven

Heinricke oft synen nacomelingen, gebrake syns eer, weder selen moeten geven ende wtreyken alle alsulken penninge, als hy daeraf wtghegeven ende betaelt sal hebben, eer sy denselven Heinricke de voirs. pande wten handen selen mogen trecken, ende dat Heinric daerenteynden sal bliven heffende, opte voirs. pande, syn twee zistere rogs erflic, alsoe lange als Willem van Vorspoel leven sal, overmids dat hy tochtenere aen de pande es. Behoudelic altoes dien, dat Heinrix scepenenbrief van Rode blyft in synre volder macht ende van werden, ende dat deselve Heinric ende syn nacomelinge hen selen mogen behelpen metten voirs. scepenenbrieve aen den voirs. Willem van Vorspoel, aen syn goede ende elwaer daer hy sal connen ende mogen, alsoe verre als sy daeraf in gebreke waren. Behoudelic dien, oft hy de voirs. goede betymmerde, dat hy daeraf gheen verhael hebben en soude. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, XV dage in December.

P. DE ROMA.

---

18 December 1430.

Eedaflegging van Peter van der Kelen, « der stadt wisseleere ».

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende dertich, XVIII dage in de maent van Decembri, so wert Peter van der Kelen onthouden tot der stad gezwoeren wisselere, by overdrage van den Burgermeesteren ende Scepenen, ende dede dairaf zynen eedt, ter presencien van den Burgermeesteren ende Scepenen, gelyc ende in der manieren als hierna bescreven staet : Dat zwere ic, dair ic toe gheacht ben, dat es der stad gezwoeren wisselere van Antwerpen te zyne, dat sal ic wel ende getrouwelic doen ende van dat ic, het zy van Fol. 159 v°.

der stad wegen of van yemende anders wegen, wie hy zy, ontfaen sal als gezwoeren wisselere, dairaf sal ic de stad ende eenenyegeliken anderen, dien dat aengaen mach, goede wetteghe rekeninge, bescheyt ende betalinge doen, also dat de stad van mynre officien wegen gheen scade, last oft scheempte lyden of hebben en sal. Ende waert so, dat ic van eniger haeghmunten yet vername, dat sal ic terstont der stad te kennen geven ende voirt al dat doen, dat een goet, getrouwe ende gherechtich wisselere tAntwerpen sculdich es te doene. Also moet my God helpen, dese Heylegen ende alle Goids Heylegen.

---

19 December 1430.

Uitspraak in een geschil tusschen de Heilig-Geestmeesters van Lier en Jan van Roesbroec, van Kessel, betrekkelijk eene erfrent bezet op een huis te Lier.

fol. 160 v°. In den jaere Ons Heren M CCCC ende dertich, XIX dage in Decembry, so wart bi den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen gemiddelt ende termineert, opt geschil dat hangende was tusschen de Heylegeestmeesteren van Lyere, in deen partie, ende Janne van Roesbroec, van Kessele, in dandere partie, toecomende omme des achterstels wille van VII oudere schilden erflic, die de vors. Heylegeest heffende is jaerlix optes vors. Jans huysinge, gestaen bynnen Lyere, in de Antwerps strate, dewelke huysingen de vors. Heylegeestmeesteren daervore vutegewonnen hadden metten rechte. Ende want beyde de vors. partien der oirdenantien, moderatien ende middelingen van den vors. geschille der stad gehorich wouden wesen, ende daerin doen des der stad redelic ende moegelic soude duncken wesende, so wart daerop bi den vors. Burgermeesteren ende Scepenen geoirdeneert ende getermineert, dat de vors. Jan van Roesbroec syne huysinge weder hebben ende aenveerden soude, gelyc ende

in alle der manieren oft se de Heylegeest niet verreyct noch verhaelt en hadde. Des soude hy gheven denselven Heylegeest van allen achterstelle, van vore ende van na den termyn van Paesschen naestcomende mede ingerekent, van vive jaeren achterstels, dats te weten XXXV oude scilde, ende daeraf sal hy betalen deen helft te Paesschen naestcomende ende dandere helft in de Bamismerct daer naestvolgende. Voirdane wart geoirdineert, dat, so wanneer de vors. Jan syne vors. huysingen aenveerden wille, dat hy dan den vors. Heylegeest setten sal tonderpande, vore de vors. VII oude scilde erflic toten vors. huysingen, een zister rox erflic op syn goide, daer deselve Heylegeest wel ane verwaert ende verzekert sy. Ende dan so sullen syn goide van dien eenen zister rox erflic onderpants af ontslagen syn ende bliven tallen dagen. Voirdane so was voert geoirdineert ter presentien van beyde den vors. partien, by consente ende goetdunckene van Jannese Haels, Janne van der Heyden ende Andries Bots, Scepenen van Lyere, Gielyse Stecke, haeren clerc, Janne Yserman, gesworen, ende Janne Mys, Rentmeester, dat de vors. Jan van Roesbroec oft syn nacomelinge af selen moegen lossen fol. 162. (1)
ende quiten, wanneer dat zy willen, twee oude scilde erflic van den vors. VII ouden scilden erflic, elken penninc met XX penningen ende met verschenender renten, na davenant van den tyde. Behoudelic altoes dien, dat, so wanneer als hy oft syn nacomelingen de vors. twee oude scilde erflic afgelost ende gequyt selen hebben, dat dan alsulken I zister rox erflic, als de vors. Jan van Roesbroec den vors. Heylegeest tonderpande geset sal hebben, daeraf als van meer onderpant te syne teeuweliken dagen ongehouden sal syn ende bliven. Zonder argenlist. Dit was gedaen int jaer ende ten dage voirscreven.

E. VINEA.

---

(1) *Bij de nummering der bladzijden van het register, werd nr 161 overgeslagen.*

21 December 1430.

Zegel van Jan van Wrs (1) *verloren.*

fol. 160 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende dertich, XXI dage in Decembry, quam voer Burgermeester ende Scepenen, te weten Claus Alleyn, Burgermeester, Willem Noyts, Costen van Coelputte, Peteren van der Beversluys ende Janne van Ranst, Scepenen, Jan van Wrs de jonge, te kennen gevende, dat hem syn knecht, dien hy sinen zegel te houden gegeven hadde, des XIX^{ste} daighs in December voirs., wt synre mouwen verloes denzelven sinen zeghel, protesterende oft namails bevonden worde, dat met dien zeghel, van dien voirs. dage voirwart eenige zaken besegelt oft gedaen worden, in wat vuegen dat dat were, dat hy des ongehouden ende onschuldich wesen woude. Zonder argelist. Dwelc tot sinen verzueke aldus bevolen wert int register te settene.

---

29 December 1430.

Uitspraak van Jan de Roede als scheidsrechter in een geschil tusschen Jan de Moelnere en Willem van den Broeke, ter eene, en Agatha, weduwe van Peter Luytens, thans vrouw van den eerstgenoemden, ter andere zijde.

fol. 162. In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC ende dertich, XXIX dage in Decembry, soe wert bevolen by Burgermeesteren ende Scepenen in der stad boec geregistereert te werden alsulken segghen, als Jan de Roede, als overman van der stad weghen daertoe ghestelt ende geordineert, gheseyt ende wtghesproken heeft tusschen den partyen, ende

(1) *Lees* Ursel.

in der voegen hiernae bescreven van woerde te woerde, omme tselve teeuweliken dagen vast ende ghestentich gehouden te werden.

Dit es alsulken zegghen als Jan de Roede, als overman van der stad weghen daertoe ghestelt ende gheordineert, gheseyt ende wtgesproken heeft van den gheschille hangende tusschen Janne den Moelnere, naturlic zone Danckaerts Moelneren, ende Willeme van den Broeke, op deen zide, ende Aechten, wedewe wilen Peter Luytens, wettich wyf nu ter tyt des voirs. Jans Moelneren, op dander, daeraf dat hen de voirs. partyen, by vonnisse van den Scepenen, in viere goide manne gesubmitteert hadden omme hen daeraf te verliken, des zy niet eendrechtelic en hebben connen gedoen.

In den yrsten, seyt dezelve Jan de Roede ende pronuncieert, dat alsulken coep van den haefliken goiden, als Willem van den Broeke voirs. jegens den voirgenoemden Janne den Moelnere eenichsins gedaen mach hebben, te nieute zyn sal ende van gheenre werden, mer dat alle de haeflike goide geheellic ende al, zonder langer vertrec, in de halle van Herentals bracht zelen werden. Ende eest dat zake, dat de voirgenoemde Willem den voirs. Janne yet daeraf gegeven heeft, daer sal dezelve Aechte quyt ende ongehouden af wezen, ende desgelyx oic van den goiden die in Staecbroec vercocht zyn.

Item, dat alle dezelve goide, die in Staecbroec vercocht zyn, bynnen achte dagen nae dovergeven van deser cedelen, bracht zelen werden in derzelver hallen, zonder verdrach. Ende de voirs. haeflike goide al te zamen verzament zynde, soe sal men gezamenderhant daerwt moeten betalen de wetteliken schulden, die zy, te gader in hoeren vollen stoele zittende, gemaict hebben ende niet vorder. Ende soe wes goide, die dan daerenboven overschieten, die sal men deylen half ende half, te weten de voirs. Jan ende Aechte. Waert oic alsoe, dat men de voirs. goiden wt Staecbroec niet wel gecrygen en mochte, dat dan de stad dat zoude doen doen, op partyen cost, mit scriven of anders, alsoe

daertoe behoeren zoude. Waeren oic eenige van denzelven goiden verdonckert, dat men die zonder verdrach te voerschyn zoude moeten bringen. Vordane sullen de voirs. Jan ende Aechte ontlast, ongemoeyt ende ongehouden zyn van elc anders schult, cost of last, die eenich van hen gedaen of geleden mach hebben, zint dier tyt dat zy yrst vaneen ghescheyden zyn, ende alsoe vordane ongehouden ende ongelast bliven van eeniger schult, last of moeysel gemoeyt of aengesproken te werden.

fol. 162 vo. Item, dat de voirs. Jan de Moelnere derzelver Aechten weder overleveren zal alle alsulken renten oft schulden, als hy van hoeren weghen opgebuert ende gehaven heeft, zint hoeren voirs. scheyden, ende vordane negheene renten oft schulden, van hoeren weghen comen zynde, niet meer opheffen noch ontfaen, ende hem des niet bewynden, noch oic desgelyx dezelve Aechte van den zinen.

Item, seyt de voirs. overman ende verclaert, als van alsulken scepenenbrieve, sprekende van twee ponde groeten lyftochten op desselfs Jans ende Aechten lyf, dat men dien brief leggen zal in ghewariger hant, alsoe dat eenyeghelic van hen hem daermede behelpen moghe, ende dat elc van hen jaerlix de helft van der voirs. renten opheffen zal ende ontfaen, alsoe lange als zy beyde leven, mer dat die lanctelevende van hen beyden de voirs. twee ponde groete, nae inhoudt der brieve, alleen opheffen zal ende ontfaen. Zonder argelist.

Item, als van alsulker gheloiften als Danckaert de Moelnere der voirgenoemder Aechten met zinen voirs. naturliken zone in huweliker voirwerden geloift mach hebben, als van der sommen van xxv ℔ grote eens henendragens, ende van drye ponde groeten lyftochten, seyt ende verclaert de voirgenoemde overman, dat dezelve Aechte gheen toesegghen, aenspraeck oft verhael hebben oft behouden en zal, het en zy dat zy wederomme verzamenen ende byeen bliven, dat zy dan denzelven Danckaert daervoere sal moghen aenspreken, nae inhoudt hoirre huweliker voirwaerden oft anders, dienende tot hoeren rechte. Zonder argelist.

Ende hiermede seyt de voirs. overman de voirgenoemde partyen wail ende wittelic vereffent, verlyct ende verscheyden van allen gheschillen, die zy toten dage toe van heden wtstaende hebben gehadt, ende soe verre als die voer hem comen zyn, zonder deen den anderen hierenboven hieraf yet meer te heysschen, te moeyen oft aen te spreken, in den gheesteliken oft werliken rechte, in gheenre manieren, opt wederseggen ende doene van scepenenvonnisse van Antwerpen ende opte correctie van den Here ende van der stad.

Behoudelic altoes emmer dien, soe wanneer zy hen daertoe gevoegen connen ende wederomme byeen comen willen, dat zy dat zullen mogen doen, elcanderen doende dat zy schuldich sullen zyn te doene.

4-13 Januari 1430 (1431).

Bekrachtiging van den verkoop van het goed Groenenberge, *te Hove gelegen, achtergelaten door Jan van Wezele.*

Int jair Ons Heren M CCCC ende XXX, IIII dage in Januario, fol. 164 vo. wert overdragen ende gheordineert bi den Burgemeesteren ende Scepenen, mids dat de stad altyt oppermomboir es van allen haerre porteren onverjairden kinderen, opten coep die Willem ende Michiel Menger, ghebroederen, ghedaen hadden jegen Jouffrouwen Katlinen van den Putte, Jans wyf was van Wezele, ende Jacoppe den Cupere, nu ter tyt haren man ende momboir, ende jeghen de mombore van des vors. wilen Jans van Wezele kinderen, daer de vors. Jouffrouwe Katline moeder af is, te weten es Laureys Volkaert den ouden ende Wouteren van Wezele, van svaders wegen, Wouter ende Willem van Kets, ghebroederen, van der moeder wegen, als van eenen goede met synre toebehoerten, gheheeten *Groenenberge*, dat den vors. Janne van Wezele toe te behoeren plach, ghelegen tSente-Laureys te Hove, neffens des vors. Laureys Volkaerts goet aldair, ghelyc als scepenenbrieve van

Antwerpen, die dairaf tusschen de vors. partien ghemaect syn, clairlic inhouden ende begripen; welken vors. coep den vors. Burgemeesteren ende Scepenen ghemeynlic nut ende orberlic dochte ghedaen ter vors. kindere behoef, ghemerct dat tgoet zeere te valle was ghegaen ende dat dairaen groetere cost vallen soude van tymmeringen ende anders, dair de vors. kindere niet wel jegen en mochten, alsoe dat de vors. coep toeginc ende ghevesticht wert, by goetdunckene, wetene, wille ende consente van den Burgemeesteren ende Scepenen vors. Vordane, want de vors. Willem ende Michiel behoefden toten vors. goede ghedaen te zine metten lantrechte dair hen de voirs. momboren, ende sunderlinge van svaders wegen, zeere in weygerden ende niet dairby noch mede comen en wouden, soe wert voert by der stad overdragen ende gheordineert, dat men de Scouthet ende dieneren, eyghenghenoote ende late hier in der stad ontbieden soude, ende hen alhier eerde verleenen, ghelyc als men dede, ende dat men voort van der stad wegen den vors. Willeme ende Michiele toten vors. goede doen soude. Alsoe dat doen hier in der stad quam, des Satersdachs XIII dage in de vors. maent van Januarii, Jan van Halen, als Scouthet van den lande van Ryen, met zinen eygenghenoeten, te wetene es Peteren van Driemilen, die de vonnessen wysde, Janne Denys, Clause den Coninc ende Willeme Mengyaert, van Doerne, ende voort Bouden Betten, als Scouthet van der Wildert met zinen laten, te wetene es Janne van den Velde,
fol. 165. die de vonnessen wysde, ende Gielyse Boudens die men heet van den Wouwere, dair doen van der stad weghen toe gheordineert waren Claus Colenzone ende Jan Drake, als Scepenen, dair de vors. Claus doen tvors. goet, alsoe verre alst den vors. kinderen aenginc, ontfinc met manen ende met wysen, ende weder vutginc ende verteegh metten halme, met manen ende met wysen van den vors. eyghenghenoeten ende laten, ghelyc alst na den lantrechte behoerde ghedaen te zine, ende desghelyx soe dede de vors. Jouffrouwe Katline met haren vors. manne ende mombore, als van haren vierendeele, dat zy int vors. goet hadde. Vordane wert gheconsenteert by den Burgemeesteren ende Scepenen vors. als van den viertich pont groten, die de vors. Willem ende Michiel goets tyts ende langhe ghenoech vore Kerssavont

in den wissel gheset hadden onder Clause van Loevene, ghelyc deselve Claus dat vore Scepenen ghekent hadde, dat de vors. Jacop de Cuypere ende syn wyf dairaf hebben souden tyene pont grote, die hen toebehoerden, als van den vierendeel van den vors. goede, ende dairtoe twintich pont grote vore de twee zister rogs erfelic, die Jan van den Houte vormaels cochte jegen Janne van Wezele vors., ende die opter vors. kindere goede stonden, ende die de vors. Jacop ter vors. kindere behoef afghelost ende ghequyt heeft, ghelyc als scepenenbrieve van Antwerpen, die dairaf ghemaect syn, dat clairlic inhouden ende begripen.

---

6 Januari 1430 (1431).

Goedkeuring door Jan Ancemssoene van de uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen hem en Willem Wittensoene.

Want zekere geschille geresen ende opverstaen waeren tusschen Jan Ancemssoene, in deen partie, ende Willeme Jan Wittensoene, in dandere, daeraf ende van allen geschillen, die zy totten dage toe van heden met malcanderen vutstaende hadden, hun ganselic gekeert hebben ende gesubmitteert in Cornelyse van den Brande ende Aerde van Ryen, mids welker submissien de vors. seggeren de vors. partien geseyt hebben wel ende vriendelic verzuent ende vereffent van allen den geschillen, twisten oft discoorden die zy totten dage toe van heden met malcanderen vutstaende moegen hebben, in eeniger wys, ende wie daerjegens dede oft dade doen, heymelic oft openbaer, dat dat staen soude op zuenbrake ende vredebrake, also dat midsdien de vors. Jan Ancemssoene, omme te volvuerne tghuent dat by de vors. seggeren geseyt ende vutgesproken is, voere de Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen geloift heeft ende geloifde, voere hem ende voere syne bruederen ende zusteren, die hy hierinne vervinc ende geloifde te vervane, tvors. seggen, fol. 164.

gelyc vors. staet, tot eeuweliken dagen goet, vaste, gestade ende van weerden te houdene, zonder daerjegens te doene oft te comene, by hem selven oft by yemende van synre bruederen oft zusteren wegen, in eeniger manieren. Gedaen anno XXX, sesse dage Januarii.

E. VINEA.

---

10 Januari 1430 (1431).

Vrijwillige afstand eener vroente, op verzoek der stad, door de « goede liede van Oestmalle » aan Geeraard Vlessentop gedaan.

fol. 163. Alsoe Gheert Vlessentop, poirtere tAntwerpen, na veel ende langh vervolch gedaen aen Bourgermeesteren ende Scepenen, van dat aencleefde zekere quantiteit van vroenten, die hy liggende hadde tot Oestmalle ende over langhe beseten hadde rastelic ende vredelic, vervolchde, versochte ende begheerde, dat de goede liede van Oestmalle, die de voirs. vroente ingesteken hadden ende gemeyn hadden gemaect gelyc de andere vroente, mits den rechte dat sy daertoe meynden te hebben, by bybrengen ende verclaren onlanx geleden van waerheiden ende kennissen, die daeraf gehoert waeren by den gedeputeerden van der stat tot Oestmalle daeromme gesonden, gelyc de gescriften, daeraf gemaect, dat begrepen hebben, daeraf ende van dien ongebruyc hem gedaen aflaten wilden ende hem dat voert rastelic ende vredelic wilden laten besitten ende houden, daeromme de voirs. goede liede ontboeden waeren hoere verantworden te hoeren, die na den rechte dat sy seyden daeraf te hebben, by der voirs. getugenissen ende kennissen daeraf gedaen ende gehoert ende na hoeren ouden heerbrengen, meynden ende seyden dat sy dat niet sculdich en waren te doen, mar dat de voirs. vroente soude gemeyn wesen ende alsoe bliven, voere alle de goede liede van Oestmalle, gelyc andere vroenten, soe wart den voirs. goeden lieden gebeden, dat sy omme der stat wille, niet van rechte mar van gracien

ende omme beden wille, sy wilden laten behouden den voirs. Gheert alsulke vroente als hy, Gheert, aldaer langhe beseten ende gehat hadde ende die hy besaet met scepenenbrieven van Antwerpen, ende anders gheen, twelc ter beden in manieren van gracien ende niet van rechte de voirs. goede liede consenteerden, behoudelic hoeren goeden rechten in alle den anderen vroenten, omme daerop ende in hoeren rechte te bliven staen, na de waerheit ende getugenisse daerop geleyt ende gehoert, daeraf de goede liede van der stat groetlic gedanct wart. Sonder argelist. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXX, X dage Januarii.

---

11 Januari 1430 (1431).

Scheiding tusschen Willem Bode en Catharina Daens, zijne vrouw.

Int jair Ons Heeren M CCCC ende XXX, XI dage in Januario, soe wert ter presencien van den Burgemeesteren ende Scepenen, in de banc, ghemaect een zeker tractaet ende appointement tusschen Willeme Boden, in deen partie, ende Jouffrouwen Katlinen Daens, zinen wive, in dandere partye, in der voegen ende manieren hierna verclaert: te weten is, dat hare de vors. Willem jairlix gheven sal, alsoe lange als hi leeft, twee pont grote tsjairs, deen pont altoes te Paesschen ende dandere pont te Bamisse. Item, een bedde opgherecht, niet dbeste noch darghste, ende alle hare cleedere, doeke ende kausen, die te haren live behoeren, alsoe verre als zy die niet wech en heeft, ende alle dandere have ende jouweele, gheheelic ende al, sal de voirs. Willem behouden. Des soe sal hi ghelden ende betalen alle de scult, die zy tsamen ghemaect hebben ende sculdich mogen syn, toten dage toe van heden, vutghenomen de scult die zy ghemaect heeft zyder dat zy, nu lestwerf, vute zinen huyse scyet, ende vutghenomen de scult die zy alleene ghemaect heeft by Willeme, dair hi niet af en wiste, beloepende omtrent achte of neghen pont grote, alsoe zy seyde, dat de vors. Willem

fol. 165 vo.

dairaf ghelden ende betalen sal viere pont grote ende niet meer, ende dandere sal de vors. Jouffrouwe Katline al alleene betalen, hoe vele dat die scult oec meer ghedroege, ende waert dat die scult min ghedroege dan VIII ℔ grote, dat soude hen beyden half ende half te baten comen. Ende hiermede zullen zy deen den anderen laten in vreden ende onghemoeyt, behoudelic dien, waert dat hen beyden namaels gheliefde weder deen by den anderen te comene, met haren goeden moetwille, dat dan dit appointement te nieute soude syn ende van gheenre werden. Dit was gedaen int jaer ende ten dage vorscreven.

---

12 Januari 1430 (1431).

Machtiging tot de verkooping van het aandeel van Jan de Hont in een leen.

fol. 165. Anno XXX°, XII dage Januarii, soe wert overdragen by den Burgemeesteren ende Scepenen, dat de vriende ende mage van Janne den Hont, hantscoemakere, vercoepen souden mogen, ten hoeghsten ende scoensten dat zy souden connen ende mogen, alle alsulken recht ende ghedeel als denselven Janne den Hont van Katlinen van Malle, synre moeder, bleven ende verstorven ware in een leen, dat de vors. Katline, syn moeder, ghemeene hadde met Magriete van Malle, haerre zuster, Jan Pauwels, des hantscoemakers, moeder, ende dat deselve Magriete te leene draeght van Willeme van Berchem, ende dat zy dien goede vute bevele van der stad syn kercghebode soude doen gheven, want men dairmede des vors. Jans Honts scout betalen moeste, als den Burgemeesteren ende Scepenen wel kenlic was. Ende of namaels eenich verhael of aensprake dairaf quame, den coepere of vercoepere vors. van den vors. Janne den Hont of van yemende anders van zinen wegen, dairaf sal se de stad altyt verantwerden, als dat by haren wetene, wille ende consente de vors. coep van den vors. leene ghesciet es.

---

13 Januari 1430 (1431).

Belofte van betaling door Rogier Brysteen gedaan.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, XIII dage in Januario, so geloifde ende zekerde aen Jans hant van Ranst, als stedehoudere des Ammans, ter presencien van Clause Colenzoene ende Wouteren van Kets, Scepenen, ende swoer oic lyflic aen den Heylegen, met opgerechten vingeren, Rogier Brysteen, dat hy betalen sal alsulken schult als hy sculdich is zekeren personen, daer hy voere in den Steen een wile gelegen heeft, ende daertoe den steenwaerdere payen ende daer Claus van Wynegheem voere geloift heeft ende syn borge voere worden is, tusschen dit ende de viere Paeschdage naestcomende, oft waer hy des niet en dade, so sal hy weder in den Steen comen ten selven dage, in alle tselve daer hy nu vute verborght is, ende van daer niet scheyden zonder consent van Clause van Wynegheem vors. ende zonder argenlist. fol. 163.

---

13 Januari 1430 (1431).

Bevestiging der aanstelling van Margareta, weduwe van Jan van der Hootsmeeren, als voogdes harer kinderen.

Want Jan van der Hootsmeeren in synen testamente maecte momboere van synen kinderen Magriete, synen wive, ende synen vuterste wille dat claerlic begrepen heeft, so is geordineert by Burgermeesteren ende Scepenen, dat de voirs. Magriete de momborie van den kinderen hebben sal ende dat Jan Reyns, die momboere van lynagien ende maescapen sculdich waere te syne, van der momborien onbelast ende ontslagen sal wesen. Sonder argelist. Gedaen anno XXX°, XIII dage in Januario. fol. 164.

---

18 Januari — 14 Februari 1430 (1431).

Besluit der gezworen « erfscheyders » in een geschil tusschen Willem Screvel, ter eene, en Jan Kemp en Willem van Nerenbroec, ter andere zijde, betrekkelijk waterleidingen. (1)

fol. 164. Dits alsulken erfscheydinge als geschiet is by den gesworen erfscheyders van der stad, tusschen Willeme Screvel, van Brugge, in deen zide, ende Janne Kemp, aen dandere, als van eenre loeyender gooten, die daer leegt op Jan Kemps erve, neffens den *Yngel*, ende die den vors. Willeme half ende half toebehoirt ende daer Jan Kemp alleene watert, dat hy de vors. goote ende die erve, die Jan Kemp daerbuyten der gooten heeft, dat hy dat also bewaeren sal, als dat Willem Schrevel ende syne nacomelinge gheen scade daeraf en hebben noch en lyen, ende decken dat wel ende custbaerlic, met goiden loode, ende bliven dat so houdende, zonder cost oft scade van Willeme Screvel. Maer waert also dat Jan Kemp oft syn nacomelinge namaels, in toecomenden tyden, die goote vermaken wilden ende opgeheven worden, so sal de vors. Willem Schrevel ende de syne half dloot van der oudere gooten na hen trecken also verre als harer beyder huyse strecken, ende also verre als de vors. goote nu gebreet sal warden, dat sal Jan Kemp alleene na hem trecken, want hy den cost nu alleene van den loode doet. Ende by also waert dat Willeme Screvel scade geschiede, van Janne Kemp toecomende, ende hys terstont niet en beterde, als hem de wete gedaen waere, so sal Jan Kemp jegens tvonnis doen also dicke alst geschiede. Zonder argenlist. Anno XXX, Petri Cathedra.

E. Vinea.

fol. 162 v°. Dits alsulken erfscheydinge als gedaen is van den gesworen erfscheyders van der stad van Antwerpen, tusschen Willem Screvel, van Brugge, in deen zide, ende Willem (2) van Nerenbroec, aen dandere zide, als van eenre loeyender gooten, die

(1) *Zie hierboven bladz. 175.*

(2) *Deze voornaam is in den tekst vergeten.*

tusschen hen beyden aen de huysinge, geheeten *den Yngel*, leegt, op Willems van Nerenbroec erve, ende daer Willem van Nerenbroec alleene in watert, so wanneer dat men die vors. gote opheft, so selen Willem Schrevel ende syn nacomelinge hebben deen helft van den loede ende Willem van Nederbroec dandere helft. Gedaen anno XXX, XIIII dage Februarii.

E. VINEA.

---

3 Februari 1430 (1431).

Verordening op het storten van vuilnis en over « liede te leggen in der liede goet ».

Geboden bi den Here ende bi der stad anno XXX^{mo}, mensis Februarii die tercia. fol. 149 vo.

Item, dat eenyegelic, woenende opte royen oft opte vlieten, alle syn vulnissen sal moeten dragen of doen dragen op sinen wyc daert behoert, zonder die te kerien of te laten ligghen opten kant van der royen of van den vlieten of oic voer hoer doere, opte peyne van III royalen, in dryen te deylen den Here, der stad ende den Koermeesters.

Item, dat nyemend gheenrehande vulnisse worpen noch dragen en zal in de Scutterssteghe, opte peyne van twee royalen, den Here ende der stad, ende hieraf zullen mogen koren alle dieghene die scutters zyn van den voetboge oft hantboge.

Item, soe wanneer dat de herlicheyt te doen hebben sal omme liede in der liede goet te legghen, dat hem des nyemend weygeren en sal moghen, dats te weten torfdragers ende stuytvosse op VIII dage hoeren sac te verbuerne ende daerenbynnen niet te mogen werken.

---

9 Februari 1430 (1431).

Scheiding tusschen Servaas Symoenssone en Christina Witten, zijne vrouw.

fol. 166 v°. Van alsulken ghescille als heeft geweest ende noch is tusschen Fase Symoenssone, van Berendrecht, aen deen zyde, ende Kerstinen Jans Witten dochtere, zynen wive, aen dandere zyde, so es opten dach van heden by den Burgermeesteren ende Scepenen dairop getermineert ende overdragen, want hen noch ter tyt byeen niet en staet te syne, dat zy, aen beide zyden, elc zyn goed hebben ende behouden sal, ende dat van alsulken sesse ende eene halve viertele rogs, als Jacop Jan Betten sone jaerlix sculdich es ende dair Pauwels Jan Betten sone, zyn broedere, borghe voere es, dat de voirs. Faes dairaf alle jare hebben en heffen sal, tot aen der tyt dat dien rogge gequyt zy, die ter quitingen staet, twee viertelen rogs, ende de voirs. Kerstyne dandere vyfdalve viertele, ende so wanneer de voirs. Jacop den voirs. rogge lost, dat men tghelt dairaf tAntwerpen in den wissel sal setten ende rente dairmede coepen, ende dat deselve Faes in die rente altyt voirtane heffen sal also vele ende na davenant als hy nu heffen sal in die sevendalve viertele rogs voirs., behoudelic emmer dien altois, so wanneer als hen beyden weder gelieven sal weder byeen te comen, dat dan dit voirs. overdrach quyte ende te nieute zyn soude. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende dertich, IX dage in Februario.

---

16 Februari 1430 (1431).

Besluit betrekkelijk de regeling der nalatenschap van Jan Everdey.

fol. 166. Anno XXX°, XVI dage in Februario, soe wert ghetermineert in de banc van Scepenen, tusschen Katlinen, wedewe wilen Jan Everdeys des jongen, aen deen zyde, ende Janne Everdey,

scoemakere, als oudervader, ende den anderen vrienden van haren kinderen, aen dander zyde, opte deylinge van den erfeliken goeden, die de vors. kindere van haren vors. vader hebben ende behouden souden. Yerst, want de scepenenbrief van Antwerpen gemaect van der huwelikere vorwerden, tusschen den vors. wilen Janne Everdey den jongen ende Katline vors., inhoudt ende begrypt, dat alle alsulken erfelike goede als zy deen aen dandere brachten, als dbedde sciede tusschen hen beyden ende deen van hen beyden comen ware van live ter doot, haefdeelich syn souden, ende men ter waerheyt bevant met ghetughenisse van IIII goeden mannen, die dat vore den Amman ende vore Scepenen ten Heyligen sworen, dat hen wel cont ende kenlic was, dat de vors. Katline, vore tvors. huwelic, Katlinen Stocmans, haerre moeder, ende Francen Spec, doen haren man, vute cochte vute alle haren goeden, die zy doen hadden, mids dat zy Scowelaerde vernueght hadde van alsulker borchtocht, als hi vore den vors. Francen gedaen hadde, ende dat haer moeder niet meer en behielt dan II ℔ grote Vlems lyftocht op Jan Claus Heyns goede ende alsulken lyftocht rogge als zy hadde op tcloester van Sente-Bernaerts, ende dat midsdien de vors. Katline yesint die goede ghebruyct ende beseten hadde ende jairlix de bate ende profyt met haren man opghehaven ende ontfaen, zonder haerre moeder toeseggen, ende heeft oec selve alle de goede ontfaen vore Here ende vore Hof ende II manne ende III late afgheset, mids denwelken ghetermineert wert, dat haer kindere alle de vors. goede als haefdeelighe goede jegen haer deylen zullen, gelyc als de vors. scepenenbrief van der huwelikere vorwerden begrepen heeft.

---

16 Februari 1430 (1431).

Regeling van eenen twist, wegens achterklap, tusschen Meester Geeraard de Vos, met zijne vrouw, en Willem van Zistert, met zijne vrouw.

Anno XXX°, XVI dage in Februario, so worden by Burgermeesteren ende Scepenen vereffent ende verleken Meester Fol. 166 vo.

Gheert de Vos ende zyn wyf, aen deen zyde, ende Willem van Zistert, cleedermaker, ende zyn wyf, aen dandere zyde, als van den woirden, die des voirs. Willems wyf achtere den voirs. Meesteren Gheerde gesproken hadde, gelyc als men in der getuygenissen bevant, yerst dat Willems wyf Meesteren Gheerde ende zynen wive vergeffenisse bidden soude, voirt wert hoer geset te doene een peelgrimage, Meestere Gheerde, zynen wive en zynen vrienden te eeren, te doene tusschen dit ende Belokenen Paesschen naestcomende tsHertogenbossche, ende dairaf goet bethoen te bringene dat zy dairomme dair geweest hadde ende nergens omme el, ende voirt sal zy gheven tusschen dit ende halfvastene naestcomende Onser Liever Vrouwenkerke II pont was ende Onser Liever Vrouwen voere de halle II pont was. Ende dairop waeren zy gheseit goede gevriende, ende wairt dat men hier namaels bevonde, dat de vrouwen hierenboven oft oec des scoemakers wyf dairnaest, die vele in de zaken ende anders gewerret hadde, also de gebueren zeyden, deen den anderen oft den mannen met enigen worden, heymelic oft openbair oploep daden oft toespraken, dat die eene huere lanc den steen dragen souden achter straten ende voirt worden gecorrigeert by den Heere ende by der stad.

---

1 Maart 1430 (1431).

Belofte van betaling eener erfrent gedaan door Wedemaar van Kuyck.

fol. 166 vo. Anno XXX°, prima Marcii, bekende Wedemaer van Kuyck, ter presentien van den Burgemeesteren ende Scepenen, in de banc, als dat hi vormaels terve nam jegen Peteren Bolleken, zinen wive ende haren kinderen I stuc lants, ghelegen te Hoeghstraten, gheheeten *den Cloet*, tsjaers omme IIII Vranxe cronen erflikere renten, ghelyc scepenenbrieve van Hoeghstraten inhouden ende verclaren, ende bekende dat hi die dairaf jaerlix sculdich es ende gheloifde die dairaf jairlix te ghelden ende te betalen alsoe lange als hem dien *Cloet* toebehoeren sal.

---

10 Maart 1430 (1431).

Verordening voor « den wynroeperen. »

Het is overdragen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat, van nu voirdane, elc wynroepere, die van buyten compt bynnen marcten omme wyn te roepene, geven sal den gesellen van den wynroepers van bynnen der stad, van elker marct drie groete, ende dat elc wynroepere van bynnen geven sal elke weke eenen halven groten, ende so wie dat dat ghelt niet en gave, alst hem gemaent weere by eenigen van den vieren, die daertoe gheordineert selen syn tvoirs. gelt te ontfane, dat die niet langere dienen en sal, voere aen der tyt, dat hi betaelt sal hebben. Ende oft hi daerenboven diende, dat dat wesen soude opte correctie van der stad. Ende men sal met desen gelde doen doen de misse ende de keerse houden voer Sint-Joese ter eeren Goeds ende der heilegen Sinte-Martens, van welken ontfange de voirs. viere selen moeten doen wettige rekeninge den gemeynen gesellen opdat zys begheeren. Sonder argelist. Gedaen anno xxx°, x^{e} dage in Meerte. fol. 167.

---

13 Maart 1430 (1431).

Uitspraak in een geschil tusschen den » laet » van het goed Middelheim, *onder Wilrijck, en het dorp Aertselaer betrekkelijk de betaling van belastingen.*

Want zekere gescill geweest is voere ons tusschen den laet van den goede te Middelhem, toebehoerende Clause van den Werve ende Willem Lammenssone, ende tdorp van Artselaere, toecomende ende spruytende van den commere slants van Mechlen, daer hi mede geset is van den bede- fol. 167.

setters van Artsselaer, daer hi meynde niet inne gehouden te wesene oft te betalene, want also hi seyde, dat tvoirs. goedt gelegen is onder den Hertoge van Brabant, bynnen der prochien van Wilrike, so is overdragen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat de voirs. laet ende tgoet van Middelhem van den voirs. commere ende settingen ongemoyt sal bliven, tot aen der tyt dat men bevindt by den besoeke, dat daeromme gedaen sal werden, dat tvoirs. goet in den lande van Mechlen gelegen is, ende oft men dat also bevyndt, so sal hi mede gelden met dyen van Artsselaere, daervoer gesproken hebben Claus ende Willem voirs. Ende oft mens niet en bevindt, so sal men hem syn gelt wedergeven, dat hi daerop verleet heeft. Sonder argelist. Gedaen anno XXX°, XIII dage in Meerte.

---

14 Maart 1430 (1431).

Regeling van de betaling der huur van een huis in de Coppenolstraat.

fol. 167. Het is overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen, want Meester Peter Jan Tips sone wonachtich is in een huys, gestaen in Coppenhole, aldernaest der *Witter Coninncinnen*, daeraf hem deen helft toebehoert, ende dandere helft toebehoert Janne van Gesteldonck, diewelke buyten lants is ende niemandt hem syns onderwinden en wille, dat de voirs. Meester Peter tvoirs. huys in hueren hebben sal van Kerssavonde lestleden ingaende ende viere jaere lanc daernaest volgende geduerende, tsjaers omme twee pond thien scellinge groete, alsulke als in borsen gaen selen, ende daeraf dat hi telken termine als de voirs. huere verschenen is, de helft van den voirs. gelde, die aencompt den voirs. Janne, opter stad wissel setten sal, ende oft so gebuerde dat tvoirs. huys eeniger reparatien hierinbynnen te doene

hedde, dat de voirs. Meester Peter die sal moegen doen maken by ordinancien ende advyse van den geswoeren erfscheyders ende anders niet, ende dat hem dat corten sal aen de voirs. somme. Sonder argelist. Gedaen anno XXX°, XIIII Marcii.

---

15 Maart 1430 (1431).

Ordonnancie voor « der lazaryen goidtshuys. »

Anno XXX°, XV dage in Meerte, soe worden by Burgermeesteren ende Scepenen den goidshuyse van der Ziekerlieden alsulken brieve als hierna volgen ende ghescreven staen : Allen denghenen die dese letteren sullen zien oft hoeren lesen, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, Saluyt. Want men den menschen die van der hant Goids, Ons Heeren, geraict worden, niet sculdich en es vorder te peynen met gheeselingen der menschen, mair met gracien van genadiger protectien bescudt te worden, omme van horen pynen te meer lavenisse te hebben ende te vercrygen, so doen wy cond U allen, ende elken bysunder, dat wy, omme gemeynen oirboir des goidshuys van der Ziekerliede van Antwerpen, geordineert hebben ende ordineren by desen letteren, want tvoirs. goidshuys tot noch toe van der voirs. stad gheen beseghelde brieve gehadt en heeft, gelyc als andere gelyke goidshuyse van hoeren steden, dair zy by gelegen zyn, hebben, alsulken pointe ende ordinancien, als hierna bescreven staen : In den yersten, wert dat enich van onsen poirteren oft poirterssen, mids ziecten van lazarien, vut onsen gheselscape gedaen worde, wairt manspersoen sonder wyf, oft wyf sonder man, ende zy vry waeren, so souden alle hore goede, have ende erve, algeheel den voirs. goidshuyse toebehoeren. Waeren zy in huwelike ende gheen kindere en hadden, so soude de helft van hoeren goede den voirs. goidshuyse toebehoeren. Mair hadden zy kindere, so souden wy mogen met hoeren goede ordineren, also ons fol. 168.

redelixt ende oirboirlixt duncken soude, dats te weten, van denghenen die wy omme de voirs. ziecte ten voirs. goidshuyse gesonden hadden ende alsulken schult, als zy gemeyn gemaect hadden, sal men van den gemeynen goede betalen. Wairt oic dat yements kindere omme de voirs. ziecte vut onser stad worde gedaen, so souden hoer vader ende moeder hen eersaemlic verzien van hoeren goeden, na hoer macht, gelyc hoeren gesonden kinderen, ende want men denghenen, die van der hant Goids geslagen is, billex niet meer pynen doen sal, noch oic ter gaven Goids te wors hebben oft des van quadere condicien zyn, so sullen dien kinderen hoers vaders ende moeders goede toecomen ende versterven, nietjegenstaende die ziecte oft leelicheit voirs., mair altois so sullen wy vrylic gebruyken desselfs rechts ende dienst van den voirs. goeden, dair dat goed toestont ende gehouden es, gelyc wy doen souden oft die goede bleven waeren weerliken personen. Ende wairt dat men die goede, den voirs. goidshuyse also toecomende, in der manieren voirscreven vercoepen moste oft veranderen, so soude tvoirs. goidshuys tghelt of dat dairaf quame, altemale hebben ende behouden. Voirt so en sal tvoirs. goidshuys gheenen armen mensche, omme zynre armueden, ziecten ende leelicheden wille, hoe groot dat hy waere, die van ons vutgedaen ware, ontseggen mogen tontfane, opdat zy cleedere hebben, dair zy yerst mede gecleet mogen zyn, ende redeliken huysraet, dair men se mede hanteren mach, mair sullen den armen noodoirfst moeten gheven, gelyc den ryken. Oic en sal tvoirs. goidshuys gheen vremde zieke, dan alleene onse poirteren, poirterssen oft hoer kindere ontfangen mogen sonder onsen consent ende specialen oirlof. Item, wairt dat enich besiect mensche ten voirs. goidshuyse behoerende, int voirs. goidshuys wonen en wilde, mair buten alle menschen op hem selven trecken wonen ende op zyn goet leven, dat hy dat niet doen en soude mogen, het en ware by ordinancien, consente ende goeduncken van den Burgermeesteren ende Scepenen van Antwerpen ende der momboeren van den voirs. goidshuyse, by tyden wesende. Item, wairt so geviele, dat enich besiect mensche, die int tvoirs. goidshuys comen ende ontfangen ware, weder daervut ghinghe, omme oncuysheit oft andere excesse van onredeliken te bedrive, dat die dairvut soude

moeten bliven ende niet weder dairin ontfangen worden, het en ware dat de Burgermeesteren ende Scepenen yerst dairop verzien hadden, wes na ghelegentheit der misdaet dairin behoirde gedaen te zyne. Ende want zaken, die langhe behoeren te stane, wail behoeven mids gebreckelicheit der menschelikere natueren met gescriften gevesticht te zyne, opdat zy buten memorien niet en gaen, so hebben wy in oircondscape der waerheit ende omme alle voirscreven pointen den voirs. goidshuyse, als hem des noot gebuerde, te gebruykene ende te hanterene, der voirscreven stad zeghel van Antwerpen ten zaken aen dese letteren doen hangen. Ghegeven int jaer ende opten dach voirscreven.

---

16 Maart 1430 (1431).

« Purge » voor Jacob van der Borch en Jan de Mesmakere.

Anno XXX°, XVI dage in Merte, wert by Burgermeesteren ende Scepenen overdragen, want een Peter van Aersel die men heet van Ghent, zekere clachten gedaen hadde met zynen brieven over eenen Jacop van der Borch, zynen knecht, ende oic eenen onsen poirtere, geheeten Jan de Mesmakere, dwelck men ter waerheit also niet en bevant, mair de voirs. persoene dairaf alst scheen ontsculdich, nadat de voirscreven Peter ter antwoirden niet en quam ende nadat men oic anders genoech van der contrarien zynre clachten metter waerheit vernam, dat men den voirs. Jacop ende Janne, onsen poirtere voirs., dairaf alsulken brieve van certificacien gheven soude, als hierna volgen ende bescreven staen : Wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, doen cond ende kenlic alle denghenen die desen onsen openen brief sullen zien oft hoeren lesen, dat warachtich es, dat Peter van Aersel die men heet Peter van Ghent, wonachtich tAelst, ons met synen brieven overgescreven, gecroent ende gheclaeght heeft, hoe dat hy, des fol. 167 v°.

Saterdachs XVII dage in Februario lest verleden, van Antwerpen te scepe thuyswaert treckende, omtrent Repelmonde aengeveerdt werdt van eenen Jacop van der Borch, oic van Aelst, van synen cnape ende van eenen onsen medepoirtere, geheeten Jan de Mesmakere, dewelke hem zeere onredelic getracteert souden hebben, geslagen ende gestoeten ende vute zynen scepe getrocken ende gesleypt in haer scip ende ghevoert te Schelle, aent kerchof, in de *Catte*, dair hy hem gheven moste, dat zy van hem hebben wouden, also hy screef, dwelc ons zeere groot overdaet ende mesgryp dochte wesen, opdat also hadde geweest. Mair is waer dat de zake van der voirs. clachten den voirs. Jacope ende onsen voirs. poirtere ter kennissen comen zynde, screef ons de voirs. Jacop dairop de ghelegentheit van der zaken, ende cort dairna quamen deselve Jacop ende onse voirs. poirtere, met een deel van hoeren vrienden, by ons, biddende, verzuekende ende zeere ernstelic begherende, want de zake hen te verantwoirden stonde, gemerct dat zy grotelic harer eeren aenginc, dat zy dairaf alhier tAntwerpen voere ons, dair de voirs. Peter de clachte ende becroen gecondicht hadde ende met zynen scriven laten weten, jegen den voirs. Peteren mondelinge ter antwoirden mochten comen, dwelc ons redelic ende mogelic dochte wesen, also dat wy onse brieve screven aen Peteren voirs., hem condigende hoe dat de voirs. Jacop van der Borch ende Jan, onse poirtere voirs., de zake voere ons in presentien van hem selven verantwoirden wilden, ende beschieden hen dairaf dach, alhier by ons te wesen, als opten dach van ghisteren, dat was des Donderdachs XV dage [in Merte anno XXX°. Screven hem oic mede, wairt dat hy ten voirs. dage ter antwoirden niet en quame, dat wy den voirs. Jacope, onsen voirs. poirtere ende die daeraen cleven mochten, dairaf quyte schelden souden ende van der clachten by hem dairaf gedaen houden claerlic voere onsculdich tallen dagen, gemerct oic des wy dairaf verhoirt ende verstaen hebben. Ende want de voirscreven Peter tot zynen voirs. beteykenden dage niet gecomen en es, noch oic onschout gescreven, noch gelaten weten, dat hy niet comen en mochte, ende de voirs. Jacop ende oic onse poirtere voirs., als ons wel kenlic es, hoeren dach wel ende volcomelic gehouden ende verwaert

hebben, so hebben wy hen van den voirs. clachten ontslagen ende quyte gescouden, ende houden die clachten als over niet ende als onredelic over hen gedaen. In oircondscape der waerheit van allen zaken voirscreven, so hebben wy der voirs. stad seghel van Antwerpen ten saken op desen brief doen drucken, int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende dertich, sesthiene dage in Merte, na costume des hoifs van Cameryck.

---

21 Maart 1430 (1431).

Vidimus der opene brieven van Hertog Philips, d. d. 3 Maart 1430 (1431) inhoudende « geleyde voer die van Hollandt ende Zeelandt ».

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende dertich, eenentwintich fol. 168 v°. dage in Meerte, sagen ende hoerden lesen Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, eenen openen bezegelden brief, bezegelt met ons genedichs Heren sHertogen van Brabant groten zegele, gans ghеve, geheel ende ongecancelleert, inhoudende van woirde te woirde also hierna volght : Philips, bi der gratien Gods Hertoge van Bourgongnen, van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgongnen, Palatyn ende van Namen, Mercgreve des Heylichs Rycx, Here van Salyns ende van Mechlen, allen denghenen die desen brief selen sien oft hoeren lesen, Saluyt. Wy doen te weten, dat Wy, ter oetmoediger beden ende ernstigen vervolge van sommigen poirteren ende ingesetenen onser goider stede van Lueven ende van Bruesel, ende omdat gemeyn neeringe ende coemanscap tusschen die onderseten ende ingesetenen ons lands van Brabant ende der landen van Hollant ende Zeelant voortaen gehouden ende onderlinge gehanteert moegen warden, mit goiden voirrade ende voirsinnicheit met onsen raide daerop gehat, gegeven hebben ende van zunderlinger gratien gheven, mit desen onsen jegenwoirdigen brieve, allen ende yegelyken poirteren ende

porterssen, onderseten ende ingesetene der lande van Hollant ende van Zeelant voirscreven, nu ende namaels wesende, goet, vast ende zeker geleyde, duerende eenen termyn van sesse geheelen jaeren lanc, eenparlic ende zonder middel deen den anderen, na datum des briefs, alre naestvolgende, omdat zy ende elc van hen overal bynnen onsen vors. lande van Brabant, te watere ende te lande, in onsen steden, vryheden ende daerbuyten, mit hoeren liven ende goiden selen moegen comen, gaen, staen, wandelen, verkeren, merren ende bliven ende daerwt veylich wederom keren, hoere coemanscap ende neringe doende ende hanterende ombelet, ongehacht, sonder hynder ende ombecommert van allen denghenen dien zy in enniger manieren lyfpensien oft jaerlike renten sculdich syn off wesen moegen, te samen of bysonder, also verre als die lude, persone of pensionaryse, in onsen vors. lande van Brabant nu tertyt niet woenachtich en syn, off daerinne niet en woenden, ten tyde dat zy die lyfpensien of jaerlike renten op die voirscreven stede, lude ende onderseten der vors. lande van Hollant ende Zeelant cochten off vercregen. By also dat zy ende elc van hen, den vors. tyt duerende, in onsen vorgenoemden lande van Brabant geven ende betalen hoeren rechten tol, weechgelt ende andere gewoenlike rechte, die die goide coeplude gewoenlic ende sculdich syn te geven ende te betalen, ende dat zy hierintusschen, den vors. termyn geduerende, niet en misdoen, ballinge oft voirvluchtige ons vors. lants van Brabant niet en syn, noch en warden, maer volcomelic betalen allet ghene dat zy, in eniger manieren van lyfpensien ende jaerliken renten, den onderseten off ingesetenen ons lants van Brabant, nu daerin woenende of die ten tyde dat zy lyfpensien of jaerlike renten op hen cochten ende cregen, in denselven onsen lande van Brabant woenden, nu sculdich syn oft wesen selen. Ende by also oft zy eenige wettige schout sculdich syn, dat zy die betalen selen, ende off zy die vors. lyfpensien ende jaerlike renten telken jaere oft termyne, als die verschenen weren, ende hoere wettige schout niet en betaelden, so en sal onse vors. geleyde hen daerinne noch daerjegen gheen scade doen, noch gheenssins te baten comen. Ontbieden hierom ende bevelen onsen Drossate van Brabant, onsen Schoutet van Antwerpen ende Mercgreve

van onsen lande van Ryen ende allen anderen onsen rechteren, officieren, amptluden ende dieneren ons vors. lands van Brabrant, nu ende namaels wesende, hoeren stedehouderen ende elken van hen, also hen toebehoert, dat zy den poirteren, porterssen, onderseten ende ingesetenen der vors. lande van Hollant ende van Zeelant ende elken van hen, ons vors. geleyts rastelic ende vredelic doen ende laten gebruyken, in allen manieren als voirscreven staet, sonder fol. 165. hen daerjegen hynder, commer oft eenich letsel aen hoeren liven oft goiden te doene oft te laten geschien in enniger manieren. Ende dat zy ommer niet en gedoegen ennige executie of vutrichtinge gedaen te worden in ocsuyn der vors. lyfpensien of jaerlikere renten over die voirscreven poirteren ende poirterssen, ingeseten of onderseten der vors. lande van Hollant ende van Zeelant ten verzueke van ennigen vremden luden die in onsen lande van Brabant nu niet en woenen, noch voirmaels, doen zy die lyfpensien cochten ende cregen, daerinne en woenden, dit en willen Wy in eghenen anderen manieren gedaen hebben dan also voirscreven steet. Ende des toirconde hebben Wy onsen zegele aen desen brief doen hangen. Gegeven in onser stad van Bruessel des derden daeghs in Meerte int jaer Ons Heren M CCCC ende dertich. By mynen Here den Hertoge, daer van synen Raide by waeren Her Jan van Hoirne, Here van Bausengnies, van Heeze ende van Leende, Dieric, Here te Boxstel, Raes van Graven, Here te Heverle, Her Jan de Hertoge, Ridder, ende Claus van den Werve. E. de Dynter.

---

24 Maart 1430 (1431).

Regeling van betaling der lijftochten door de stad Haarlem aan poorters van Leuven en Herenthals verschuldigd.

In den jaere Ons Heren M CCCC ende dertich, vierentwintich dage in Meerte, so quamen voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen Pauwels de fol. 151 vo.

Costere ende Aerd Vincke, in den name van alle den poirteren, poirterssen ende inwoenenden der stede van Lueven, lyfpensien hebbende opte stede van Heerlam, met eenen openen brieve, bezegelt metter stad zegele van Lueven, die wy sagen ende hoerden lesen, aen deen zide, ende Peter Gheertssoen van Bennebroec, als mechtich gemaect met eenen openen bezegelden brieve van der stede van Heerlam vors., in dandere, ende bekenden onderlinge, dat zy, in den jaere Ons Heren M CCCC ende dertich, elleve dage in October lestleden, een zekere compositie, voirwaerde ende tractaet met malcanderen gedaen, gemaect ende overcomen syn, te weten is, dat de stede van Heerlam van den yersten dage Novembris lestleden ingaende, voirdane betalen sal den vors. pensionarysen van Lueven van termyne te termyne, gelyc haere brieve verclaeren, met elken termyne eenen termyn achterstels, totter tyt dat alle den achterstel vol ende al betaelt sal wesen. Ende mids desen so selen de vors. pensionarysen der vors. stad van Heerlam quytschelden van den verschenen achterstelle, sint der laetster compositien, die gemaect was in den jaere van XXIII, in September lestleden drie paymente achterstels ende daertoe een derdendeel van den vive paymenten, die verschenen waeren daer te voren. Behoudelic dien, waert dat de vorscreven stad van Heerlam van nu vordane van termyne te termyne niet en betaelde den pensionarysen vors , na inhoudt harer brieven ende met elken termyne eenen termyn achterstels, gelyc vors. is, ende zy daer gebreclic in viele, so dat deen payment dander ombetaelt verreycte, dat dan de vors. compositie te nieuweten sal syn ende van gheenre weerden.

In denselven jaere ende dage was de gelyke compositie gemaect met Heinricke van Lyere, in den name van alle den poirteren, porterssen ende inwoenenden der stede van Herentals, die hy hierinne vervinc, op deen zide, ende den vors. Peteren Gheertssone, op dandere, ut supra, in eadem forma.

P. DE ROMA.

28 Maart 1430 (1431).

« De privilegien van der Duytsscher Henzen. »

Allen denghenen die dese letteren selen sien oft horen lesen, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, Saluyt ende alle vrientscap. Cond zy eenenyegelyken, want ons de goide lude de alderlude van der Duytscher Hanzen te kennen hebben gegeven, hoe dat de goede coeplude van Aelmaengien, der vors. Hanzen toebehorende, gheerne comen, wandelen ende verkeren souden, mit hoeren liven ende goiden, bynnen der vors. stad ende also hare coemanscap daer scaffen ende hanteren, gelyc zy tot noch toe hadden gedaen, begherende daeromme eenige pointen van vryheden ende compositien mit ons te maken, hen dienende te gerieve ende te bat bezorgt te moegen wesen, des te volcomeliker te plegen ende te moegen doen. Ende also wy daerinne merken ende overdencken den oirboere ende proffyt van der vors. stad gelegen synde, so eest dat wy, omme den gemeynen oirboere ende gemeyn proffyt te vorderen ende oic omme de goide gunste ende vrientscap, die wy dragen ende hebben totten voirscreven goeden luden van Aelmaengien, der vors. Duytscher (Hanzen) (1) toebehorende, henluden, haere familie ende coemanscap vriendelic ontfaen, gewillecoert ende geconsenteert hebben, ende mit desen brieve hen willecoeren ende consenteren hen allen tsamen ende elken sunderlinge, alsulken pointen ende articulen, als hierna bescreven staen, geduerende den tyt lanc van achte jaeren, eenpaerlic achtervolgende, na datum deser letteren. In den yersten, [geloven wy de coopluide van der Duytsscher Henze te behoedene ende te beschermene van allen ongelike, na onser macht, nemende deselve in onser sunderlinger protectien ende beschermenissen, ende wart also, dat zi hierinboven van yemande mishandelt worden, dat sullen wy also corrigeren, dat eenenyegeliken exempel syn sal hem van geliken te wachtene]. (2) Dat de vors. coeplude niet fol. 170 v°.

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

(2) *De zinnen tusschen haakjes zijn, op den bladrand, door eene andere hand bijgevoegd.*

meer gheven en selen van eenen hondert lynwaets, dat bynnen Antwerpen gemeten sal warden, dan eenen halven groten alsulcx gelts als altyt in Antwerpen gaen sal, ende wat lynwade dat niet gemeten en wordt, daeraf en sal de coepman gheen meetgelt gheven. Item, waert so gebuerde, dat in toecomenden tyde de vryheit van der jaermerct behoufde verlengt te wesen, dat wy dat verlengen also vervolgen ende verzueken souden aen den Prince van den lande, dat dat verlengen also vry wesen soude overal als de vryheyt van der jaermerct in heeft ende begrypt, [also dat de coepman van der Duytsscher Henze daer bi niet gehindert noch bescadicht sal wesen, ende te wat tide ons gelieven sal de vriheit van onser jairmerct te verlengene, dat wi dan de manniere van dyen verlengene te kennen sullen doen geven den alderluiden van der Duytscher Henze, ten eynde dat si ende huer coopluide hen dairna sullen moghen weten te richtene]. (1) Item, willecoeren ende consenteren wy den coepluden van der Henzen vors., dat zy bynnen den jaermercten bynnen haeren huyse ende herbergen, [daer si huer mansscappen houden] (2), selen moegen inleggen wyn, bier ende alderhande dranc ende vitualie voere hen selven ende voere haere broedige familie ende geselscap, zonder eenige assyse daeraf te geven, also verre als zy die niemande anders voirt en helpen noch en vercoepen, [ende desgelyx buyten marcten, so verre si in der stad van Antwerpen huer residencie houden.] (2) Item, consenteren wy dat men van gheenen biere, dat in der Henzesteden gebruwen sal warden ende bynnen Antwerpen gebrocht, meer en selen doen nemen van elker tonnen van assysen dan seventhien grote alsulcx gelts als tAntwerpen dagelix in borssen gaen sal. Item, consenteren wy den vors. coepluden, dat zy van gheenen wynen die zy hier in der stad bringen ende onvercocht wech vaeren, gheen pontgelt gheven en selen. Item, alle wyne, die op wagene, op kerren oft buyten daecx vercocht selen warden, die en selen oic gheen pontgelt gheven, vutgescheyden die in der mostyt voere Sinte-Martensdach ter venten geleyt wort, die sal pontgelt geven, gelyc oft die gekeldert waere. Item, so selen

(1) *De zinnen tusschen haakjes zijn evenzoo op den bladrand bijgevoegd.*
(2) *De woorden tusschen haakjes zijn bijgevoegd.*

wy dat also voirdane verwaeren, gelyc als voirmaels gedaen heeft geweest, dat de weghere in der Wagen altyt synen eedt doen sal, als hy nu oic gedaen heeft, den coepere ende vercoepere elken tsyne te geven, zonder argenlist. Item, so willecoeren wy ende consenteren, dat men gheenen coepman van der vors. Hanzen in venckenissen en sal moegen leggen vore eenige schult, also verre als hy goets genouch bewysen conste, dat zyne waere ofte goede borge gesetten, daer de partien wel mede verwaert stonden [na gootduncken van Scepenen] (1) rechts te plegen. Item, geloven wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vors., dat wy behoirlic, na alle onse beste, daertoe helpen selen omme de vors. coepluden te moegen gehouden te worden alsulken privilegie, als zy hebben van wilen Hertogen Jan van Brabant, zaliger gedachten, begrypende de date van ccc ende xv, in alsulken pointen als der stad aengaen moegen ende die deselve stad sal behoirlic connen oft moegen houden, [desgelyx alsulke privilegie, als onse genedige Here de Hertoge van Borgongnen ende van Brabant etc. den coopman van der Duytsscher Henze niewelinge verleent heeft.] (1) Item, consenteren wy den coepman van der Henzen vors., dat elc coepman sal moegen vercoepen syn rytpeerde oft rydepeerde, tot tween toe ende niet meer, zonder eenige assyse daeraf te geven. [Item consenteren wy den coopman voirs. dat van den wullen lakenen die hy bynnen der stad van Antwerpen copen oft vercopen sal, bynnen marcten oft daerbuyten, wy niet meer en sullen doen nemen van assisen dan eenen Vleemsschen groten, al wart also, dat God verhuede, dat wy van noods wegen onse assisen in toecomende tide souden moeten hoegen.] (2) Item, consenteren wy den coepman vors., dat gheen van haeren knechten haers meesters goet belasten oft beswaeren en moegen met gheenen spele, misdade oft brueken, daer haers meesters goet yet inne gehouden oft belast sal wesen. Item, waert so dat de vors. coeplude oft eenich van haeren knapen eenige schuytliede oft wagenliede eenige goide telivereerden, by getale oft zonder getal, dat

fol. 172. (3)

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn bijgevoegd.*

(2) *De zin tusschen haakjes is op den bladrand bijgevoegd.*

(3) *Bij de nummering der bladzijden van het register, is het nr 171 overgeslagen.*

men hen die goide also weder vol ende al telivereren soude, ende waert dat daerinne oft eenige gemaecte vorwaerde, die de vors. scuytliede oft wageliede metten coepmanne gemaect mochten hebben, eenich gebrec viele ende de coepman dat der stad thoende, so geloven wy den coepmanne oft haeren knapen dat te doen beteren ende richten van denghenen daer dat gebrec aen ware, also verre als men die gecrigen conste ende zy goets genouch hadden omme dat te beteren. Item, willecoeren wy ende consenteren, dat de coepman van der vors. natien sal moegen bespreken in synre coepmanscap alle gelt te geven ende te nemen, also hem oirboirlixt duncken sal, also verre als dat gheen gelt oft payment en zy, daer yemant by bedrogen zy. Item, willecoeren wy ende consenteren, dat de vors. coeplude oft eenich van hen bysunder, haeren dieneren oft knapen selen moegen houden, toenen oft arresteren dieve oft morders bynnen den vryheden van den jaermercten vors. ende die houden staende tot ane der tyt dat zy den Schoutet, Amman oft eenich van des Heren dieneren daertoe gehaelt hebben selen, zonder jegens den Here ofte jegen de stad yet te verbueren. Item, so hebben wy den coepman van der Duytscher Hanzen, na inhoudt der vryheyt van den jaermercten van Antwerpen toegeseyt dieselve vryheyt aen haer lyf ende goet te houden, overal in den lande van Brabant ende van Overmase, bynnen den jaermercten, gelyc als deselve vryheyt van den jaermercten dat inheeft. Item, geloven wy den vors. coepluden in allen redeliken pointen te beschermen van gebreken ende van wedervaeren, die hen gebueren mochten, na onse beste macht ende vermoegen, tot allen tyden als wy des van des coepmans wegen verzocht selen warden. Ende waert so dat eenich coepman van der vors. Henzen jegen de gemeyn steden van der Henzen dede oft jegens doerdenantie des gemeyn coepmans [ofte den coopman ongehoirsam weere] (1) so consenteren wy, dat de coopman dien persoen [sal mogen corrigeren gelyc des coopmans ordinancie vutwyst, ende dyen persoon oft persone] (1) hier in der gevenckenissen sal moegen leggen, tot aen der tyt toe, dat hy den coepman van dien gebreke volcomelic gericht ende gebetert sal hebben.

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn bijgevoegd.*

Behoudelic [altoes dien, waert dat die gevangen vremde persoen verzochte ende begheerde dat men hem der stad recht van Antwerpen dade, dat men hem dat altyt doen soude, gelyc alse der stad recht dat in heeft] (1). Item, geloven wy den coepman van der Duytscher Henzen vors., dat wy bynnen der tyt van der vors. compositien gheen zaken vorderen en selen derselver contrarierende. Item, so geven wy ende verleenen den vors. coepman van der Duytscher Henzen een goet, vry, vast ende zeker geleyde den vorgenoemden termyn geduerende, also dat niemant van hen gehouden en sal warden, gecommert oft gerasteert voere des anderen scult oft misdaedt, het en waere syns selfs proper schult oft misdaedt, oft hy en waere daervoere kenlic borge. Item, geloven wy den vors. coepluden, so wat huysen oft kelneren dat zy in hueren ofte in pachtingen hebben bynnen der vors. stad, dat wy hen die huere ende pachtinge selen doen houden den tyt lanc geduerende van haren hueren ende pachte. [Item, dat wy den alderluiden van der Duytsscher Henze, in hueren certificatien ende wen si in der Henzen verdedingen, volcomen gelove geven sullen, also ons vorders ende andere Heeren ende steden tot hiertoe gedaen hebben ende doen.] (2) Ende omme des wille, dat wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vors. met onsen genedigen Here den Hertoge van Bourgoengnien ende van Brabant overcomen syn alsulke vorwaerde van den tolle, dienende voere de vors. Duytsche Henze, als hierna bescreven steet, so geloven wy den vors. coepluden van der Henzen, dat zy den tyt van viere jaeren lanc geduerende, ingaende te Kerssavonde int jaer van dertigen, ende also eenpaerlic achtervolgende, van haeren goiden, die zy bringen selen bynnen onser vors. stad, alsulken tol ende ongelt geven selen, zonder meer daeraf belast te wesen, als hierna volght : In den yersten, van elken bodem wasses, twee Russche stucke voere een Polloens stuc gerekent, drie grote. Item, van elker pipen mede wasses, viere grote, daerna al ander was

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door:* « der stad hueren rechte in allen saken aengaende lyf oft let. »
(2) *De zin tusschen haakjes is op den bladrand bijgevoegd.*

dat in vate oft in tonnen comet, gerekent. Item, van elken vate wercx, twee Hoemborger tonnen voere een vat gerekent, seven grote. Item, van elken vate oft schymmeesen cordewaens, het zy getuwet oft ongetuwet, sesse grote. Item, van elker meesen copers, anderhalven grote. Item, van elker tonnen copers, also groot als een Homborger tonne, twee grote. Item, van elken vate staels, eenen grote. Item, van elken duysent ysers, thien quintael voere een duysent gerekent, dats thien hondert pont ysers, eenen grote. Item, fol. 172 v°. van eenre tonnen teens, twee grote. Item, van elken voeder lodes, tweelf wagen voere een voeder gerekent, twee grote. Item, van elken zacke wollen, viere grote. Item, van elken hondert vellen van scapen metter wollen, sesse werf twintich voere een hondert gerekent, eenen grote, het en ware dat se gepacket waeren, dan solde men geven van elken packe, eenen grote. Item, van elker schymmese ruwaere, daerin geslagen syn hertsvelle, reevelle, caninevelle, elleyndeshuyde, bucvelle of van wat beesten datse syn, drie grote. Item, van elker deker coehude of ossenhude, eenen grote. Item, van elken vate ammers, dat men heet bernsteen, twee grote. Item, van elken lagele oft tonnen stoors, I grote. Item, van elken hondert gesponnender ziden, eenen grote. Item, van elker tonnen oft balen meerserien, alse snidael, hooftcleedere, kerspe of line tapite, goutbarden, garlanden, snoeren, cleederen, gouden oft ziden off linen gevarwet cousen, hoede, flasschaerde ende alle andere dingen behoerende ter meerserien, drie grote. Item, van elken packe Cuelscher meersen, garen oft ander goet dergelyke, viere grote. Item, van elker balen fustayns, sesse grote. Item, van elken hondert sofferaens, gengebaere, caneel, peper, galigaen, zedewaere, cubeben, folyen, greynen, paradys ende van anderen spetien, confyt of onconfyt, anderhalven grote. Item, van elker balen alluyns, eenen grote. Item, van elker balen amandelen, commyn oft rys, twee grote. Item, van elcker balen beckenen, drie grote. Item, van elken zacke oft masse quiczilvers, eenen grote. Item, van elken lagele oft tonnen zeelsmoutes of harincsmoutes, eenen halven grote. Item, van elken lagele oft tonnen smeers, olye, botter, honichs of zeems, eenen halven grote, het en ware tzake dat quame in vate van Sinte-Jans of in pipen, dat soude

geven na davenant van tonnen oft van aamen. Item, van elken vate houdende sesse aamen weets oft twee pipen voere een vat gerekent, twee grote. Item, van elker rollen oft packe lynwades, vierdalven grote, maer waert dat eenige niet meer dan sesse hondert en hielden, oft daer beneden, die solden geven na davenant, ende hielt meer dan tweelf hondert, so soudet geven na davenant. Item, van elken packe canephas, viere grote. Item, van elken packe graeuwer lakenen, viere grote. Item, van elken lakene, twee halve voere een gheheel gerekent, eenen halven grote. Item, van elker wagen caes, eenen halven grote. Item, van elken duysent stocvischs, viere grote. Item, van twee ziden speecx, eenen Yngelschen. Item, van coerne, tarwe, rogge, garste, evenen, vitzen, arweten, boenen ende van allen anderen coerne ende van mele, gagele, hoppen, van elken pont grote, eenen grote. Item, van elker last harinx, buyten der tyt dat men daer thiende af pleegt te nemen tAntwerpen, twee grote, ende bynnen der tyt dat men daer thiende af pleegt te nemen, twintich grote. Item, van allen anderen vische, die zy tAntwerpen vercoepen selen, van elken pont grote, eenen grote. Item, van elken vate vlas oft canepes, twee halve vate voere een vat gerekent, eenen grote. Item, van elken viere kip, vlas oft canepes, eenen grote. Item, van elker coppelen froyts, eenen halven grote. Item, van elker last pecx, ters ende asschen, drie grote. Item, van elken hondert wageschotes, eenen grote. Item, van elken hondert knorhoutes, anderhalven grote. Item, van elken hondert dubbel sparren, eenen grote. Item, van elken hondert mudde zoutes, vyf grote. Item, van elker last Oester biers oft Hamborgers biers, viere grote. Item, van elker aamen wyns, die men tAntwerpen vute ende invoeren sal, het zy bi der Honten oft bi der Schelt, anderhalven grote. Item, van elken vate wormcruyts, gartome anders geheyten karwe, drie grote. Item, van elken sacke annisades oft zypelsades, eenen grote. Item, van elker last osemundes, drie grote. Item, van allen anderen goide hiervoere niet genoemt, alse daeraf twist int tolhuys tAntwerpen valt, sal men dat bi den coepluden ende tolleneren groot deylen, na davenant van den anderen goiden vors. Item, goud, zilver, vederspel, coepmans scrine, droege tonnen, daer gheen coepmanscap

in en es, harnasch ende wapen te haeren live, cousen, nuwe oft oudt, tot haeren dragen, stuc lakens die beneden vyfthien ellen houden, tonnen met paclinen oft met anderen beslach, cleederen, stuc lynwaets van twintich ellen te haers selfs dragen, vyf oft sesse pont spysecruyts, te haers selfs vitailie, van desen vors. parcheelen en selen de vors. coeplude gheenen
fol. 173 v°. tol gheven. Item, so wat goide die de vors. coepmanne bringen bynnen Antwerpen ende vertollen, datselve goet moegen zy onverandert weder vute voeren, zonder eenigen tol daeraf te geven. Item, so wat goide de coeplude vors. by haeren eede vertollen willen, des selen zy geloift syn, zonder eenigen opslach oft openinge van haeren goiden te doene, Item, met desen vors. tolle selen de vors. coeplude van den vors. goiden vry ende quyt wesen van allen anderen tolle, ongelde, pacgelde, catzidegelde, bruggelde, werfgelde, vestgelde, geleygelde ende van allen anderen costuymen, aenclevende der stad ende der vryheyt voirscreven, geduerende dit vors. consent ende eendracht, den termyn van achte jaeren eenpaerlic achtervolgende der date van deser letteren, vutgesteken redelike makeleerdie ende die te gevene denghenen diese verdienen ende over den coep syn, ende deselve selen geswoeren makeleers syn, behoudelic den weerden haeren rechten. Sonder fraude ende argelist. Ende omme dat wy willen dat de vorgenoemde pointen en articulen in der manieren voirscreven den vors. coepmannen van der Duytscher Henzen den vors. tyt geduerende goet, vaste, gestentich ende onverbreclic gehouden worde, so hebben wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen vors. des toirconden onser vors. stad zegele van Antwerpen ten zaken hieraen gehangen, int jaer Ons Heren M CCCC ende dertich, achtentwintich dage in Meerte, na costuyme sHoifs van Cameryc.

6 April 1431.

Verklaring over een rechtsgeding door Hendrik van der Elst en Arnout der Kinderen afgelegd.

Anno XXXI, sesse dage in Aprille, so geloifde Heinric van der Elst, in presentien van Costene van Coelputte ende Janne van Ranst, als Scepenen, dat hy Diedericke den Coenen noch Peteren Schat nemmermeer moeyen oft aenspreken oft yet eysschen oft thyen en soude, van Aerds der Kindere wegen, ende ten selven tyde geloifde ende swoer aen den Heylegen Aerd der Kindere, in presentien van Janne Draken, stedehoudere des Ammans, ende den vors. Scepenen, den vors. Heinricke te rechte tstane wanneer dat hys begheeren soude. fol. 169.

---

7 April 1431.

tVerclaeren gestatueert ende geordineert bi Heren Janne van der Bruggen, Riddere, Schoutet, Burgermeesteren, Scepenen, Oudescepenen, Clerken, poirteren, dekenen ende gesworenen van den goeden ambachten gemeynlic van der stad van Antwerpen, op de pointen van rechte hierna bescreven, anno XXXI°, VII dage Aprilis. fol. 250 v°.

In den yersten, opte hanteringe van der poirterien van buyten, hoe ende in wat mannieren dat men die voirdane, sonder meer veranderingen daerinne te makene, vast houden ende hanteren sal, so es verclaert, geordineert ende overdragen, want men na de herlicheit ons genadichs Heren ende den rechte van der stad de buytenpoirters sculdich is te vryene, te verantwoirdene ende te beschuddene van

allen broeken, bitichten ende schatscoude, van halse ende van haven, gelyc als de vors. herlicheit ende trecht daeraf inheeft ende men buytenpoirters sculdich is te vryene, so is daerop verclaert dat men dat also voirdane houden ende onverbreclic hanteren sal. Behoudelic dyen, dat si sullen moeten plegen alle gebuerlic rechts, te wetene van heiningen, van wegen, van waterlate, van sluysgelde, dicagiegelde ende dergelike, dat sulcdanigen gebuerliken rechte toebehoert, ende dat men se niet vryen en sal van des si daeglix copen ende borgen van etene, van drinckene ende van comentscapen, aengaende der provanden die zy bynnen haeren huyse behoeven oft verteren. Des sullen alle deghene, die nu tertyt buytenpoirters syn oft hier namaels worden willen, der stad van Antwerpen jaerlix moeten geven viere scellinge groete ende die moeten bringen oft seynden bynnen der stad van Antwerpen tusschen Lichtmisse ende Paesschen. Ende waert dat si bynnen dyer tyt niet en betaelden, dat si dan ontpoirtert selen syn ende dan der stad moeten geven van exuwen drie oude scilde, alsulke als de stad van haren assisen ontfaet.

Item, dat men voirdane de buytenpoirters sal moghen betuygen van allen saken met goeden wettigen knapen, die de prochiaen, daer si onder geseten syn, onder sinen zegel bekennen sal goide wettige knapen wesende ende weerdich van tuygene, ende also verre als der wet van Antwerpen dat redelic ende bescheidelic sal duncken wesen, na gelegentheit van der saken. Ende so wanneer zi buyten, onder eenige smale Heeren, broeken oft misdoen ende si daeraf hier in der stad metten rechte verwonnen worden, dat dan de smael Here, daeronder dat dyen broeke oft misdaet geschiet is, deen helft hebben sal ende de Schoutet van Antwerpen, tot ons genadichs Heren behouff, dandere helft.

Item, so sal een buytenpoirtere, in gehelen bedde sittende, vryen alle syn kindere gelyc hemselven, die onbestaedt in sinen ate ende drancke syn ende daeglix met hem woenen.

fol. 251. Item, so wanneer de stad hoer buytenpoirters bescryft,

op haere poirtrecht versuekende, dwelc men doen sal metten anderen brieve, sonder meer te scrivene, ende si dan niet in en comen oft alsulke nootsake en doen bethoenen, dat Burgermeesteren, Scepenen ende Raide redelic dunckt, dat die poirteren terstont ontpoirtert selen syn ende daertoe moeten geven der stad haer exuwegelt gelyc voirscreven staet, ende men sal dan die terstont inhalen op hoeren cost ende selen si tot dyen staen ter oirdinantien van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirgenoempt.

Item, so wanneer dat enich van den buytenpoirters aflivich wordt, dat men dan syne have deilen sal na der stad recht van Antwerpen, ende syn erve ende andere goide na den lantrechte.

Item, so wanneer de stad scryft aen eenige dienaeren, waer die in den marcgreefscape geseten syn, haere brieve die aencleven den rechte van der voirs. poirteryen, ende die dienaeren, ten anderen scrivene van der voirs. stad, niet en daden oft en volbrachten het versouck hen gedaen, oft dat verantwerden en quemen oft en sonden, dat men die dan terstont corrigeren sal by den Here ende by der stad, op I pelgrimagie tOnser Liever Vrouwen ten Eesele, ende nochtans staen ter ordinantien van den Here ende van der stad, na gelegentheit van der saken, ende daertoe trecht vast ende stede houden van der poirteryen, also dat behoert, ende men en sal den voirs. dienaers maer twee brieve scriven.

Van der hanteringe van den scepenenbrieven is oic verclaert by dengenen die voirscreven staen, dat men voirdane vast houden ende hanteren sal, so wie dat tAntwerpen scepenenbrieven verlyt oft verleden heeft, oft oic geloften voere poirters gedaen, ende men recht daeraf begheert, dat de Amman, also gewoenlic heeft geweest, scriven sal syn brieve aen de dieners ende offitieren, daer die lude onder geseten syn, tot tween brieven toe ende niet meer. Ende waere die persoen oft persoene daerinbynnen niet in en comen voldoen, dat men dan, also costumelic es, den roidragere, des Ammans clerck, aldair seinden sal, omme

dyen persoen oft persoene in te halene. Ende oft so geboerde, dat den roidragere in die executie also te doene, yet wedervoere, als dat hi dyen persoen oft persone niet en conde gebringen, dat men dan op die stad, dorp oft vriheit panden houden ende rasteren sal, gelyc als de stad dat van ouden tiden geplogen heeft ende van rechts wegen doen mach. Ende oft dat letsel den roidragere wedervoere by toedoene van den dienaers oft yemande anders, wie hi waere, dat men die terstont, sonder verdrach, corrigeren sal na gelegentheit der saken. Ende als van der ongehoirsamheit van den voirs. dienaers, die de leveringe niet en daden in der mannieren voirs., so sal men die corrigeren in derselver voegen als dat boven van der poirteryen geruert staet.

fol. 251 vº. Item, is voirt verclaert, overdragen ende geordineert opt point van der correctien, dat so wat offitieren, richteren oft dieneren, bynnen den marcgreefscape geseten, te wat steden oft plaetsen dat si oirloifden, consenteerden oft wetens gedoechden onder hem oft in haeren bedrive yemande, die tAntwerpen by den Here ende bi der stad gecorrigeert is oft gecorrigeert sal werden, te wandelene, te wesene oft te verkerene, by dage oft by nachte, heymelic oft openbaer, oft so wat andere persoene, het waeren herbergiers oft andere, alsulken gecorrigeerde huysden oft hoefden, also verre als men dat ter waerheit bevonde, dat die terstont by den Here ende bi der stad gecorrigeert sal werden, op I pelgrimagie tSinte-Peters te Roeme, ende daertoe geven den Here L gulden croenen ende der stad II roiden muers, ende daertoe twee jaer bliven vuten marcgreefscape, op haer een hant, het en were oft yemand buyten geseten alsulke gecorrigeerde persone jegens sinen danck huysde oft hoefde ende der niet verdragen en mocht wesen, dat die daeraf onbelast sal syn, also verre als hi hem met sinen eede claeren wille, dat jegens sinen danck ende wille was, ende oic by also dat si terstont, sonder vertreck, die sake cundigen selen den naisten richtere, daer si onder geseten syn, hem thoenende hoe dat si alsulker persone niet verdragen en connen gewarden. Ende waert dat si des niet

en daden, dat si dan daeraf staen souden ter correxien van den Here ende van der stad.

Ende omme dese voirs. ordinantie in der mannieren voirscreven onverbreclic ende gestentelic gehouden te wardene, so is voirt overdragen ende geordineert dat so wie, hi si poirtere oft vremde, den Here ende der stad met goeder wettiger waerheit bigebringen conde, dat de voirs. offitiers oft yemand anders de voirs. gecorrigeerde gehuyst, gehoeft oft de dieneren gedoecht hadden onder hen te verkerene, gelyc voirscreven staet, dat die persoen hebben sal van der stad van Antwerpen, also dicke ende menichwerven als hi dat bibrinct, XL Arnoldus guldene. Ende waert dat dyen persoen, die dat also aenbracht hadde, daeromme yet misscheide, in wat mannieren dat dat were ende van wyen oic dat dat weere, dat soude men by den Here ende by der stad sonder verdrach also vutrichten ende corrigeren, also na gelegentheit der misdaet daertoe behoeren soude.

Item, waert so dat eenige offitiere oft dieneren voirs. niet onderhoerich en were den bevele, versoeke, gebode oft verbode hen gedaen van der stad, van saken die tot haeren bedrive, rechte ende kennissen behoeren, boven de drie pointe die hiervoere geexpresseert ende geruert staen, so sal men die sonder verdrach corrigeren, nadat men hem twee brieve heeft gescreven, gelyc ende in der mannieren als dat voere gescreven staet int point van der poirterien.

Item, es voirt overdragen, wairt soe dat yement, in der fol. 252.
stad oft mercgraefscape geseten, met eniger vesticheit van instrumente ofte van enigen scepenenbrieven, buten der stad gemacct oft anders, met eniger vesticheit int geestelike oft int weerlike recht gemaect, dede oft dede doen, by wien oic dat ware, dat contrarieerden den scepenenbrieven van Antwerpen ofte den rechten dairaf, den rechte van den sterfhuyse oft anderssins den rechte van der stad, dat enigen partien aencleeft, ende men dat claeghde Burgermeesteren ende Scepenen by dengenen die dairby verachtert were, dat men dat niet houden en sal van weerden, mair dat wederstaen, ende dairtoe denghenen corrigeren die alsulke brieve

oft vesticheit verleden heeft ofte gemaect, ende oic denghenen die dairmede werken oft doen werken, op een pelgrimage te Rome, IIII jaere vut te bliven vuter stad ende mercgraefscape, ende dairtoe alsulken sommen van ghelde verbueren als by den Heere ende by der stad sal worden ghestelt, na gelegentheit der zaken, behoudelic der gequetster partien voere al gerestitueert van den hueren, in welck overdrach ic, Heere Jan, Schoutet ende Mercgreve, myn consent draghe ende dat statuere als vore.

Item, es voirt overdragen, wairt alsoe dat yement met scepenenbrieven van Antwerpen enige goede vercochte oft veranderde, hem niet toebehoerende, oft commer dairop maecte, oft dat deghene die syn goede vercoept, verandert oft te pande set, alle de commeren ende chys dair vutgaende, niet en noemt geheelic ende al, ofte wairt alsoe dat yement enige goede beswaerde, dair hy niet dan tochtenere aen en ware langhere dan syn leven lanc, oft dat yement dede dagen ter Vierschaeren tot zynen goelen, dair hy selver commer op gemaect hadde ende dien commer niet vut en stake oft diergelike van daghen, dairmede Burgermeesteren ende Scepenen mochten dencken, dat dat geschiede op argenlist ende andere liede dat hoere te ontsteken, sal men corrigeren als int leste point. In welck overdrach ic, Heere Jan, Schoutet ende Mercgrave, myn consent draghe ende dat statuere als vore.

---

21 April 1431.

Vonnis in een geschil tusschen Willem van Sompeken en zijne zuster, vrouw van Wouter Bau.

fol. 174. Anno XXXI°, des Saterdaeghs XXI dage Aprilis, wert ghewyst met eenen vonnesse tusschen daensprake van Willeme van Sompeken gedaen Mirvrouwen synre zustere, Wouter Baus wettigen wive, als van C ℔ oudere groten, dairvoere

dat hy beset hadde alsulken XIIII nobele erflic, als zy jaerlix heffende es op Adriaen Broedeloes huysinge, geheeten *de Jacht*, gestaen aen de Corenmerct, dairaf dat hy custboode, ende tverantwoirden dat de voirs. Vrouwe metten voirs. Wouteren Bau, hoeren man, dairop verantwoirde, als dat zy eet ende onscout dairvoere boet te doene, dat de voirs. Vrouwe hoeren eedt dairvoeren doen soude ende dairmede soude zy quyt syn ende verweert, des zy willich was te doene ende dairaf dat hare de voirs. Willem van Sompeken, hoer broeder, des eeds verdroech.

Item, soe wert doen terstont, in presencien van den Amman, Burgermeesteren ende Scepenen overdragen ende geordineert, in presencien van den partien, dat men den brief van II^c ℔ oudere grote, dair Willem voirs. op hemselven ghedingt hadde ende die Janne, zynen broedere, alsoe wel aengingen als hem, leggen soude onder de stad, by alsoe oft de voirs. Jan heden oft morgen Mirvrouwen synre zustere voirs. dairmede aenspreken wilde, het waere te Mechlen, te Bruessel of tAntwerpen, dat hy dat soude mogen doen, ende dien brief hebben ende gecrygen, op goede cautie ende borchtocht weder te bringen ter steden ende plaetsen van dair hy dien gehaelt hadde.

---

4 Mei 1431.

Verordening voor « den schipluden ».

Alsoe de goede liede dekenen, gezworen ende andere goede manne uwten scipambachte getoent hebben Burgermeesteren ende Scepenen, hoe dat dicwil veel vremder gesellen begeren ontfaen te werden in haer ambacht, want het incomengelt zeere cleyn es ende getaxeert staet op twee oude schilde, by welken ontfaen de stadt ende het vors. ambacht groetlic dicwyl wordt gemoeyt, ende als deselve gehulpen worden by der stad ende ambacht lychtelic fol. 174.

weder daervut scheyden, midts dat gheen tax daertoe gestelt en es, ende wort alsoe der stad ontsteken ende ontvoert hoer assue, begerende daeromme eenen redeliken tax hiertoe gesteelt te werden van den incomen ende vutgaen, opdat daerby gevordert worden mochte den orboere ende profyt van der stad ende van den vors. ambachte, soe eest dat hedensdaeghs by Borgermeesteren ende Scepenen samentlic es overdragen dat, aengesien de redelike bede des vors. ambachts, gemerct de profiten ende orboeren daerinne gelegen, dat soe wie dat van nu voirdane ontfaen sal worden int vors. ambacht, dat die gheven sal ende betalen vier oude schilde, te bekeren als de twee oude schilde die van voere daerop stonden, na vutwisen horen prinsepaelre brieven, ende soe wie dat daervut wilt scheiden, dat die van vutgaen sal geven twee oude scilde, te bekeren als voere. Voert es overdragen, dat soe wie van den anderen ambachten ruert het ambacht van den vors. sciplude, dat die geven sullen haer kersgelt. Dit was gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, vier daghe in Meye.

J. POT.

---

23 Mei 1431.

Bevestiging der marktplaatsen voor de « mesmakers » van Brussel.

fol. 177 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXIII dage in Meye, al wast alsoe dat den goeden knapen van den mesmakersambacht van Bruessel, die gewoenlic plegen te syn te staen ende acht cramen te hebben in de rechte ruye, ontrent de Cruydennaersbrugge, stoet gedaen wart by den goeden lieden van den meersambacht tAntwerpen, daeromme de partien aen beyden zyden voere ons quamen, thoenende hoere besceit, soe wart daeraf ondersocht ende vernoemen de waerheit ende de ouden costumen, die tot noch toe daeraf

es geweest, ende dien navolgende wart overdragen ende by ons Bourgermeesteren ende Scepenen gesloeten, dat de voirs. mesmakers van nu voirdane souden bliven behouden de voirs. acht cramen ende die staen in haere gerechte rye, gelyc sy dat tot noch toe hebben gehat ende gedaen.

---

30 Mei 1431.

Verzoening tusschen de vroeger gescheiden echtgenoten Cornelis van Drymilen en Agatha van Campdonck.

Anno XXXI°, XXXa die mensis May, ter presentien van fol. 173. Her Peter van der Beversluys ende Wouteren van Kets, so vergaderden weder tsamen Aechte van Campdonck ende Cornelis van Drymilen, haere man, die te voeren gescheiden waeren, in sulker mannieren als de scepenenbrieve die daeraf gemaect waeren, dat verclaeren ende beghierden, daeromme dat die voirscreven brieve te nieute souden syn ende van gheenre weerden, want si voirdane malcanderen souden doen, dat si na der heileger kerken recht sculdich waeren te doene. Sonder argelist.

---

2 Juni 1431.

Regeling van geschillen tusschen de stad Antwerpen en « den coepman van der Duytscher Henzen. »

Als van den geschillen die vutstaende bleven ongetermi- fol. 173. neert tusschen de stad van Antwerpen ende den coepman van der Duytscher Henzen, so is men overcomen van dien pointen in der vuegen ende manieren als hierna bescreven staet.

In den yersten, van der beternissen die Michiel van Zon doen soude den coepman, so is overdragen, dat hy hem geven sal viere ponde grote, daermede men maken sal een gelas in der kerken ende dat daerinne staen sal des Keysers ende der viere Kuervorsten wapen.

Item, sal men corrigeren int volle van der Bamismerct naestcomende eenen geheeten Gosem van Zon oft Diedericke van Roide, in der manieren hierna verclaert, overmids dat hy bynnen der vryer jaermerct van Antwerpen eenen goeden coepman van der Duytscher Henze, geheeten Herman Broc (1), van live ter doot brachte, omme tsyns wille, so sal hy boven tselve dat hy daeraf gedaen heeft, so sal hy ter beternissen ende ter eeren van den gemeynen coepman van Aelmaengien ende van der Duytscher Henze doen een pelgrymagie tSinte-Peters te Roeme ende porren etc. ut in forma, op syn hoot.

fol. 173 v°. Item, van Heinrick Wolf, van sinen wynen, so sal de stad van Antwerpen bynnen achte dagen nadat Lambrecht van Son comen sal syn van synre pelgrymagien van Sinte-Eewouts in Elsaten, by hem overschicken opt veer ende dan overhoeren den vors. Lambrechte ende Gielyse Damaes van der kenlicheit die sy doen selen van den wynen die de vors. Heinric te Bergen vercocht hadde, ende dat dan den vors. coepman met haeren certificatien onder hoeren zegele ten zaken over certifieren, also dat behoirt.

Item, van den vierden pointe, so is Gheert van Wammel, coepman van Nymeghen, also bericht, dat de coepman van der Henze gheen clachten meer daeraf hoeren en sal.

Item, van Tyman Rapoen, van den verlies van synre tonnen, so sal dat point bliven staen als ofte daeraf niet vermaent en waere.

Heinric van den Bossche swoer aen den Heylegen, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, dat hy

(1) *Zie hierboven bladz.* 167.

Symoen van Gulck nemmermeer en sal misdoen, doen misdoen, noch laten misdoen, in gheenre manieren, ende wiste hy yemande die hem yet misdoen woude, daervoere soude hyen waerschuwen. Gedaen anno XXXI, II dage Junii.

---

6 Juni 1431.

Overeenkomst tusschen de Wethouders der stad en Jan Wautier, betrekkelijk levering van wijn.

En l'an de grace mil CCCC et XXXI, le VIe jour du mois fol. 174 vo.
de Juing, fu fait ung accord par Messieurs les Burgemaistres, Eschevins et Conseil de la ville dAnwerps, dentre ycelle ville, d'une part, et ung apiellé Jehan Wautier, marchant de Bourgogne, d'autre part, en la manière qui sensuit : c'est assavoir que de chacune queue de Beaune, deux pinchons telx qu'ilx arriveront de Beaune pour une queue comptez, que ledit marchant ou aultres de ses complices ou nom de lui ameront dedens ladicte ville dAnwerps et alleques vendront par broche, paieront de l'assise trois eschus d'or ou XXIIII pattiars pour chacune couronne, et de ce qu'il vendront par pièce ou en gros ilz paieront la costume de la ville. Et ou cas que ledit marchant bonnement faire le puet ou aultres de par lui, pour les périlz des voyes ou aultres empeschemens, il a promis d'amener ou faire amener en ladicte ville dAnwerps, pour illeques estre vendues de la feiste au Chandeleur prochain venant dedans ung an prochain ensuiant, cent queues de Biaune, ou plus s'il puet, et il lui plaist par tel condicion que les deux quartes dudit vin ne seront en ceste dicte ville plus vendues que douze gros monnoye courrans, et s'il avenoit que nostre très redoubté Seigneur le Duc de Bourgogne et de Brabant, ou son maistre d'ostel, dudit vin vouloit avoir et lui fust livré, que ledit marchant de ce qu'il auroit livré seroit quyt et francq de l'assise et d'autre costume. Sans fraude et malengin.

---

16 Juni 1431.

Brief der Wethouders van Steenbergen behelzende belofte van betaling door Willem Bot gedaan.

fol. 250. In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende eenendertich, XVII dage in Junio, soe seynde de stad van Steenbergen hoir brieve aen die stad van Antwerpen, in der vuegen als hiernae volght van woirde te woirde:

Lieve gemynde Vriende, U sy genoeghelyc te weten, dat die Amman van uwer goeder stad van Antwerpen gescreven heeft brieven aen die Schouteten tSteenbergen, hem van rechts wegen vermanende, dat sy tAntwerpen sonder vertreck in souden doen comen sommigen van onsen poerters, om Claeyse Cole, van Tuernout, te voldoene van alsulker schult als sy hem sculdich syn, na inhouden des scepenenbriefs, die sy Clayse vors. daeraf verleden hebben, met noch anderen woerden in den vors. ammansbrief begrepen. Waerop, lieve gemynde Vriende, U gelieve voert te weten, dat onse poerteren vors. liden ende kennen, dat waer is, dat sy Clayse vors. den scepenenbrief verleden hebben ende hem die schult geloeft hebben, maer dat hebben sy gedaen voer een hoeren maech, geheeten Willem Bot, Godevaerts sone, ende maer die borgen en gelden niet gheerne als sys verdrach mogen hebben. Ende Willem Bot vors. heeft nu sout liggende in syn keeten, dat hy niet wel vercoepen en can, want hem gheen coep gescaet, maer vercoepen sal ten eersten dat hem coeman gescaet, ja oec hoe dat hyt geven mach om syn borgen ende onse poerteren vors. te quiten ende Clayse vors. al wel te voldoene. Hieromme, lieve gemynde Vriende, bidden wy U zeere vriendelike, dat ghy met Claeyse vors. spreken wilt ende hem bidden wilt, als dat hy onse poerteren vors. dach geven wille ende verbeiden van morgen in viertynnachten ende niet langere, want Claeys vors. hierenbynnen emmer voldaen sal werden, sonder eenich vertreck, alsoe sy ons sekerlyc toegeseegt hebben. Ende, lieve gemynde Vriende, uwe grote weerdicheyden wille gelieven ons over te scrivene, by desen selven

bode, wes onse poerteren vors. by uwer goeder hulpen hierin sal mogen geschieden. Ende, lieve gemynde Vriende, wilt ghy yet dat wy vermogen, daer weet ons toe bereet na alle onser armer macht. Onse Lieve Heere God bewaere U altoes aen zielen ende aen live. Gescreven opten XVI dach van Junio.

Item, desen principalen brief is onder den Rentmeester van der stad geleyt, anno predicto, XIX Junii.

---

19 Juni 1431.

Besluit tot regeling der nalatenschap van Wouter Jacobs.

Op alsulken gheschil als wtstaende was tusschen Magrieten fol. 173 vo.
Vens, wittich wyf wilen Wouter Jacobs, van Beerze, op deen zide, ende den naturliken kinderen wilen des voirs. Wouters, daer moeder af is Marie van der Zant, op dander, toecomende ende spruytende omme der goiden wille ende schulden, die dezelve Wouter achtergelaten heeft, in dewelke schult hem eenyegelic van hen beyden weygerde te betalene, mids dat de voirs. wedewe den slotel opt gracht geleyt hadde als hoir voirs. man aflivich wart, ende metten hoeren daermet meynde te vlyen ende quyt te wesen, ende de voirs. kindere meynden mids dat hen de goide die zy daeraf hebben, gegeven ende gemaict zyn, dat zy oic der schult ongehouden syn zouden, soe wert ghetermineert in de banck van Burgermeesters ende van Scepenen, ende achtervolgende den voirvonnissen daeraf gegeven syn, dat de voirs. Magriete, op deen zide, ende de voirs. naturlike kindere, op dandere, elc van derzelver partyen in de wittege schult des voirs. Wouter Jacobs gelden sal, nae de quantiteyt ende grootte van sinen goide ende anders niet. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXXI, XIX dage in Junio.

---

26 Juni 1431.

Getuigenis betrekkelijk den bruidschat door Lauwerijs de Costere aan zijnen zoon Nicolaas gegeven.

fol. 174 vo. Wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic eenenyegeliken die desen onsen openen brief sullen sien oft hoeren lesen, dat opten dach van heden voere ons comen syn Peter Bolle, Claus Norys, Peter de Coninc ende Jan Davids, alle poirteren van Bergen opten Zoem, ende tuyghden voere ons claerlic, dat hen wail cond ende kenlic was ende dat sy dairby ende mede waeren, dair Laureys de Costere, des omtrent vyf jaer geleden mach syn, gaf in huwelikere voirwaerden Clause Laureys, synen sone, alle alsulken goeden van haven ende van erven, als denselven Laureyse stonden toe te comen, te bliven ende te versterven van Maryen sWilden, synre moedere, ende voirtane een stuc moers, liggende in de Nieuwe Neminge, houdende omtrent sesdal buyndere, luttel min oft meer, of dat hy denselven Clause, zynen sone, dairvoere gheven soude drie hondert croenen, binnen drie jaeren dairna te betalen, ende waert dat hy se hem binnen die drie jaeren niet en gave noch en betaelde, dat dan de voirs. Claus tvoirs. stuc moers als syn vry proper eyghen goed hebben ende behouden soude. Voirtane tuyghden sy, dat de voirs. Claus der voirs. Marien, synre oudere moedere, mids dien weder geloift hadde te houdene haer leefdage lanc van allen hoeren behoeften redelic ende tamelic na hoeren staet. Ende want dit aldus opten dach van heden voere ons getuyght ende gecertiffieert es, so hebben wy, in oircondscapen dairaf, der voirs. stad zegel van Antwerpen ten zaken op desen brief doen drucken, int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXVI dage in Junio.

---

7 *Juli 1431.*

Verbod van « heymeliken herbergen » te houden en regeling der ontucht.

Geboden bi den Here ende bi der stad, anno XXXI, VII^{a} Julii. fol. 174.

Item, dat van nu vordane neymend gheen herberge afweechs houwen en zal, hy en sal openbaer teyken wthangen, opte peyne van III oude scilden te verbuerne alsoe dicke als ment bevonde, half den Here ende half der stad.

Item, dat alle de vrouwen van staden, die wonachtich syn lanx den Predikerenmuer toten steynen bruxken toe, bynnen VIII daghen naistcomende zullen moeten van daer ruymen ende op andere plaetsen woenen, opte correxie van den Here ende van der stad.

---

14 *Juli 1431.*

Inschrijving eener uitspraak van scheidsmannen in een geding tusschen het godshuis van Sint-Michiels en Peter Bonier, betrekkelijk eene erfrent bezet op het huis de Craene.

Op alsulken gedinge als de prioer des godshuys van Sinte-Michiels, in den name van hem ende van sinen convente vervolghde metten rechte op Peteren Bonier, den goutsmit, met zynre medepartyen, als van eenen royael tsjaers erflic, ende van IX jaeren achterstellich, daer hy syn gehout af boot te doene, als van den achterstelle opte huysinge, geheeten den *Craene*, nae wtwysen zynre scepenenbrieve, daer dezelve fol. 175.

Peter op dede verantwoirden, dat hy tanderen tiden toten voirseyden *Kraene* hadde doen daghen voer achterstelligen chys ende alle andere oudere brieve wtgesteken hadde, soe dat hy denzelven *Craene* op die condicie, voer tgebrec van zinen achterstelligen chyse ter Vierschaeren verreycte ende buyten den gedinge, ende naedat tvonnisse myn Here den prioer gewyst hadde tot sinen gehoude, bracht dezelve Peter eenen scepenenbrief van synre renten sprekende, ouder van date dan des voirs. prioers brief, mids denwelken, by goitduncken ende ordenancien van den Burgermeesteren ende Scepenen, viere goide manne gecoren worden omme dese zake te middelen, te weten van des convents weghen Gielys Damaes ende Claus van der Elst, ende Claus van den Hoevel ende Peter van Roemen van der stad wegen daertoe gestelt, dewelke voirs. viere persoene aengesien hebben, dat voirtyts by Her Arde van Ymmerseele zekere vonnissen gewyst zyn, als dat die erfgenamen van dengenen die den voirs. royael erflic vercocht hadden den convente voirs., van hoeren achterstel doen ter tyt betalingen doen zouden, ende dat de prioer voers. vordane volgen zoude sinen pande als van den royael tsjaers erflic, zonder dien van yemande te mogen verreycken, soe hebben zy, in presencien van Burgermeesteren ende van Scepenen hoir verclaeren geutent, dat de voirs. Peter gestaen zal met half den achterstel van den voirs. neghen jaeren den prioer te betalen, mer tvoirs. convent sal vordane bliven heffende opten voirgenoemden pant den voirs. royael erflic, het en were dat de voirs. Peter hoir gemoede daeraf gecrege. Altois dien behoudelic, heeft yemand denzelven Peteren yet geloift of toegeseyt van den voirs. royael erflic te mogen quiten of anders, dat hy daeraf syn recht sal mogen soeken. Dit wert bevolen int register te zettene anno XXXI, mensis Julii die XIIIIa. Ende in desen zaken soe heeft de voirs. Peter vervangen alle zine medeplegers hierinne gericht zynde.

16 *Juli 1431.*

Aflevering aan Nicolaas Belaert en Godschalk van der Huelt van het testament der vrouw van Jan Wouters.

Anno Domini M. CCCC. XXXI°, XVI dage Julii, so gaven over, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, Jan de Wale ende Willem van Nerenbrouck, als testamentuers van wilen Jan Keers wive, I testament van Jan Wouters wive, Coelen Belaert ende Goodscalc van der Huelt, ende protesteerden aldair, dat si van dyen overgeven ghene scade oft prejuditie dragen noch hebben en selen. Sonder argelist. fol. 175.

---

18 Juli 1431.

Aankoop eener rent op goederen te Berchem gelegen door Dankaart de Molenere ontkend.

In den jaere Ons Heren M. CCCC. ende XXXI, XVIII dage in Julio, ter presentien van Clause Alleyn ende Janne van der List, so verkende Danckart de Molenere, dat hi jeghens Willem Draken, Jan Draecx vader, noyt en cochte twee nobele op eenige goide gelegen bynnen Berchem. fol. 174 v°.

---

23 Juli 1431.

Zoen tusschen Hendrik de Jonge en Peter de Corte.

Anno XIIII^c XXXI, III dage Julii, so wart een gans ende geheel soeninc gemaect ende vutgesproken by Clause Alleyn, Burgermeestere, tusschen Heinric den Jongen, in deen side, fol. 175.

ende Peteren den Corten, hoymakere, op dandere, in der mannieren hierna verclaert, te wetene es, dat si goide gevriende geseeght syn van allen gescillen ende discoorden, die zi met malcanderen vutstaende mochten hebben ten dage toe van heden, ende dat de voirs. Heinric Peteren voirs. geven ende betalen sal van desen dage in veerthiennachten een pont grote, ende hem daertoe doen I pelgrimagie ten Heilegen Bloede ter Wilsenack, ende die porren tusschen dit ende Bamis naistcomende oft sinen goeden moet hebben. Ende so wie hierinboven den anderen yet misdade oft dedè misdoen, heymelic oft openbaere, dat soude wesen op soenbrake ende op vrebreke.

---

29 Juli 1431.

Brief van den Hertog betrekkelijk de « wage. »

fol. 246 v°. Lieve geminde, want tonser kennissen is comen hoe dat ons ende somigen poirteren onser stad van Antwerpen, als erfgenamen in den riddrentol tAntwerpen, groot ongelyc gedaen wordt aen die wage aldair, midts dat die somige, die met cleynen pennewarden wegen, meer gewichs teenenmael wegen dan sy sculdich syn te wegene, want si boven tsestich pont niet sculdich en syn te wegene, maer tusschen vyftich pont ende tsestich pont ende niet daerboven moegen sy wegen in eenre comentscap, dwelc ons ende den voirs. erfgenamen in den riddertol te groeten achterdeel ende schaden soude comen, waert sake dat wy dairop niet en vorsegen van remedien, so eist dat Wy U ontbieden ende bevelen, dat ghy, sonder ennich vertreck dairin te maken, tot gewoenliken dagen ende plaetsen binnen onser voirs. stad van onsen wegen doet wtroepen ende gebieden, dat nyemant binnen derselver onser stad, in eenre comanscapen, hoger en wege binnen synen huisen, dan tusschen vyftich pont ende tsestich, ende soe wie die contrarie dade, dat die sal verboeren een pont ouder groet, een derdendeel tonsen

behoef, dandere ter erfgenamen behouf ende tderde tgheens behouf die dat voirtbrenght, welke peenen Wy sonder verdrach genoemen willen hebben van denghenen die se verboeren sullen. Dit verwairt also ernstelic, dat ghy in egheenre versumenisse en werdt bevonden op onse gracie te behouden. God sy met U. Gescreven in onsèr stad van Bruissel, XXIX dage in Julio, XIIII^c^ XXXI jair.

By den Hertoge van Borgongnen, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Borgongnen ende van Namen.

DYNTER.

Onsen lieven gemynden Heren Janne van der Bruggen, Here van Blaersvelt, onsen Schoutete van Antwerpen ende Mercgreve ons lants van Ryen, oft sinen stadheldere.

---

31 Juli 1431.

Besluit ter regeling der nalatenschap van Jan van Berchem.

Tusschen daensprake van Janne Metteneye ende Willem fol. 175 v°.
van Everingen, in den name van hoeren wiven gedaen Willeme van Berchem ende synen broederen, hoeren zwagheren, omme der deylingen wille van den goeden gebleven achter wylen Janne van Berchem, hoeren vadere, ende sunderlinge omme des sterfhuis wille, te wat steden dat dat gelegen soude syn, het waere binnen der stad oft dair buten, ende tverantwoirden dat de voirs. Willem van Berchem met synen broederen weder dairop verantwoirden dede, dairop dat alderhande getugen verhoirt wairden ende oic gevisenteert de huwelike voirwaerden voirmaels gemaect tusschen de voirs. Janne Metteneye ende synen wive, ende oic den voirs. Willem van Everingen ende synen wive, soe

wert ghewyst met eenen vonnisse by Clause van Wynegheem ende by ghevolghe van Scepenen, na daensprake ende tverantwoirden, na de waerheit ende getuygen die dairaf verhoert waeren, na de huwelike voirwaerden die dairaf gelesen ende gevisenteert waeren, ende na al dats voere Scepenen comen was, dat tsterfhuys van den voirs. wylen Janne van Berchem hier binnen der stad liggen sal ende dat men die goede deylen sal na der stad recht van Antwerpen. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC XXXI, opten lesten dach van Julio.

---

2 Augustus 1431.

Afstand van goeden door Gillis van Pulle aan Jacob van den Wyngaerde en consoorten gedaan.

fol. 175 v°. Anno XXXI°, II Augusti, quam Gielys van Pulle doude ende gaf over Jacope van den Wyngaerde ende synre medepartien alsulken pande, als dairop dat hy jaerlix heffende was IX oude schilde, gelegen te Wesele, ende die Jan van Buyseghem voirmaels dairop vercochte Willem van den Wyngaerde, Gielys sone, gelyc als scepenenbrieven van Antwerpen, dairaf gemaect, inhielden ende verclaerden. Alsoe dat deselve Gielys dier pande geheelic ende al verteech ende geloifde dairtoe hant ende mont te doene die over te gheven wanneer als mens begheerde, ende dairtoe betaelde hy terselver tyt alle den achterstel die dairop verloepen was.

---

3 Augustus 1431.

Besluit ter vereffening der nalatenschap van Jan Oem.

fol. 175 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXI, III dage in Augusto,

wert ghetermineert in de banck van Scepenen, opten heysch ende begheerte van Peteren Oem, dien hy dede Jan Oems, syns broeders, wive, Beatrysen Scouteten, ende opdat zy hem presenteerde sterfhuys te openen na der stad recht, dairop dat de voirs. Peter, na den last dien hy vernam van der schult die zy schuldich was, coes vut te blivene ende niet te comen deylen, alsoe dat hem doen geseeght was, dat hy na dien tyt niet meer incomen noch hebben en soude, mair met allen vutbliven, alsoe wel van den huyse, dat zy deen den anderen gemaect hadden, als van den anderen goeden.

10-14 Augustus 1431.

Briefwisseling betrekkelijk eene « correctie » den Schout van Rijsbergen opgelegd door de stad Antwerpen.

Lieve gemynde, Vut erstigen vervolge onser liever nichten fol. 252 v°. der Grevinnen van Nassouw, Vrouwe ter Leck ende tot Breda, die ons heeft doen thoenen, dat sy meynt dat si in hoerer herlicheit van Breda, die si van ons te leen is houdende, grotelic vercort wordt, in dyen dat ghy Janne Roevers, hoeren Schoutet van Rysberge, ende eenen anderen hoeren ondersete, hebpt gecorrigeert ende daeromme gescreven aen hoeren Drossete deselve gecorrigeerde in dyen te hebbene, dat si vuten lande van Breda trecken ende hoere correctie volvoeren, scriven Wy aen U, begherende ende versuekende mit sunderlingen ernste, dat ghi die sake van der voirs. correctien ende des daeraen cleeft wtset tot Sinte-Remeysdage toe naistcomende, hierinbynnen meynen Wy, dat onse lieve neve ende getrouwe Engelbrecht, Greve te Nassouw, hoere man, hier in onsen lande sal comen, dan willen Wy die saken aen beyden siden verhoeren ende daerinne elker partyen doen, dat Wy behoudelic onser herlicheit ende onser stad recht van Antwerpen, na gelegentheit alre saken, sculdich

selen syn te doene. Des en wilt niet laten, ons overscrivende, met desen bode, wes ghi hierinne selt meynen te doene. God sy met U. Gescreven in onser stad van Bruessel, x dage in Augusto.

By den Hertoge van Borgongnen, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Borgongnen ende van Namen.

DYNTER.

Onsen lieven ghemynden den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide onser stad van Antwerpen.

Lieve gemynde, Also Wy onlancx geleden, vuyt erstigen vervolge by uwen dyneren ende vrienden aen ons gedaen, gescreven hebben aen onser stad van Antwerpen, begherende ende versuekende, dat sy vuyt wouden stellen ende setten tot Sinte-Remeysdage toe neestcomende, alsulke correctien als dieselve onse stad met onsen Schoutet aldair gevordert heeft op Janne Roevers, uwen Schoutet van Rysbergen, ende eenigen anderen uwen onderseten, meynende dat onse lieve neve ende getrouwe raet Engelbrecht, Greve te Nassouw, uwen man, die nu buyten onsen lande van Brabant is, hierinbynnen soude comen, ende souden dan elker partyen dach bescheiden te comen voere ons ende onsen Raide, om eenyegelix bescheit te aenhoeren ende daerinteynden doen dat recht ende bescheit waere, daeraf Wy antwoirde begheerden, gelyc onse brieve dat inhielden. Ende want die gedeputeerde onser voirs. stad van Antwerpen huden des daeghs by ons geweest hebben, te kennen gevende dat si dese saken niet vutsetten en souden moghen, also verre alse onse herlicheit ende trecht van onser voirs. stad soude worden verwaert ende gehouden, ende onse Withouders aldair hen te rechte souden quiten in den eet, die si derselver onser stad gedaen hebben, het en waere dat dieghene die gecorrigeert waeren ruymden vut uwer stad ende lande van Breda ende onse marcgreefscap, ons oetmoedelic daeromme
fol. 253. biddende dese antwoirde int goede te nemen ende in dancke,

ende dat Wy willen bliven by onser herlicheyt ende onser stad recht voirs., so eest dat Wy, als deghene die altyt onse herlicheit ende trecht, niet allene van onser stad van Antwerpen, maer van allen onsen anderen steden bynnen onsen lande van Brabant gelegen, gehouden ende verwaert willen hebben, U dese saken ende antwoirde cundigen, met sunderlingen ernste versuekende, dat ghi de voirs. gecorrigeerde terstont ende sonder vertreck vuyt uwer stad ende lande van Breda doet ruymen, hen quytscheldende van alsulken geloften als si gedaen moghen hebben, ende dat geschiet synde, hebben Wy dat also besorcht, dat van den misgripe dat hierinne is misgrepen, onse voirscreven stad dat vuytsetten ende vuytstellen sal toten voirscreven dage toe. Ende wilt oic altyt dan gheerne te rechte daeraf comen also dat behoeren sal, ten dage die Wy hen daeraf teykenen selen, ende dit terstont also verwaeren, dat gheen gebrec hierin en gevalle, opdat meerder last ende beswarenisse, die daeraf geschapen waere te comene, verhoet worde. Want so wair dit terstont also niet en geschiede, so hebben Wy onser voirscreven stad dit gecundicht ende oic onsen voirscreven gedeputeerden geseeght, dat onse wille wail is, dat men onse herlicheit ende trecht van onser voirscreven stad daerinne verwaere. God sy met U. Gescreven in onser stad van Bruessel, XIIII dage in Augusto, XIIII^c XXXI jaere.

By den Hertoge van Borgongnen, van Brabant
ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen,
van Arthoys, van Borgongnen ende van Namen.

Aldus geteykent : DORDRECHT.

Onser liever ghemynder nichten der Grevinnen
van Nassouw, Vrouwe van der Leck ende van Breda.

Item, onse genadighe Here voirs. heeft den voirs. gedeputeerden mondelinge selve geseet, dat in der mannieren voirs., van zynre genaden wegen, aen de voirs. Joffrouwe Nassouw gescreven is, ende daeromme bevolen Meestere Janne Bont, sinen Cancellier van Brabant, van den voirs. brieve copie

te gevene den voirs. gedeputeerden, vut welker copien gescreven is van woirde te woirde dinhout van den voirs. brieve.

Item, dede de stat terstont vernemen oft de voirs. Jan Roevers geruympt was dmergreefscap na de tenuere van den voirs. brieve; ende bevant dat dat was gedaen ende dat hy track wonende tSinte-Gheertruydenberghe, ende waert daeromme by der stad verhouden eenige swaernisse van correctien te vorderene opten offitieren ende dieneren der stad ende lants van Breda, gelyc de statuten van der stad dat inhebben.

---

18 Augustus 1431.

Getuigenis over de huwelijksvoorwaarden gemaakt tusschen Jan Dernaes en Elisabeth van den Houte.

fol. 175 vo. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXI, XVIII dage in Oeghst, soe wert bevolen in der stad register te stellene alsulken getuygenisse als Andries van Steelant ende Andries van Ferrere op hoeren eet getuyght hebben van der huwelíker voirwerden van Jan Dernaes ende sinen wive, ende alsoe hiernae volght: In den yrsten, so soude Jan hebben erflic een zister rogs ende twee Vlemsche schilde, op zekere erflike goide, die de Joffrouwe van Ymmersele, Daneels wyf, gaf in haren testamente Heinrike van den Houte, vader van des voirs. Jan Durnaes wive, met al den achterstel daerop verloepen. Ende waert alsoe, dat Jan Durnaes daerom dedingen oft dinghen moest, dat zoude zyn ten coste ende laste van Jan van den Houte, Godevaertszone. Ende voert soe soude de voirs. Jan van den Houte houden in zinen coste Janne Dernaes ende Lysbetten, sinen wive, twee jaer lanc van eten ende van drincken. Ende waert alsoe dat zy de twee jaer niet en overdroegen, soe soude de voirscreven Jan van den Houte gheven den voirs. Jan Dernaes tsjaers x ℔ grote, alle dinc sonder fraude ende argelist. Ende

voert soe gaf Jan van den Houte, Godevaertszone, Janne Dernaes ende sinen wive erflic een halster rogs of v ℔ grote daervoere eens, ende tuyghden voert de voirs. Andries ende Andries, dat hiermede by ende ane waeren Jan van den Houte, Godevaertszone, ende syn wyf, Heinric van den Houte, vader van der voirs. Lysbetten, des voirs. Jans wyf, ende Joffrouwe Zoete van den Houte.

———

« Pelgrimagie van den zoene volbracht » wegens manslag gepleegd op Wouter, de kleermaker.

22 Augustus 1431.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXI, XXII dage in Oeghst, quamen by Burgermeesteren ende Scepenen Jan de Clerck ende Ard Jans, biddende ende begerende, dat men hoir brieve, die zy ter kennissen bracht hadden van hoirre pelgremagien van Sinte-Peters te Roeme, die zy gedaen hebben ter eeren Gods ende ter beternissen ende moetsoenen van den vrienden wilen Wouters, des cleedermekers, dien zy by ongevalle van live ter doet bracht hebben, nae inhoudt des zoendinx dat bynnen der stad van Antwerpen daerop geordineert ende gemaict wert, visiteren woude, ende opdat zy daermede volstaen mochten. Ende want die vriende van den voirgenoempden doden van der stad weghen met brieven ontboden waeren, omme bi der stad omme deser zaken wille te comene ende de brieve taenhoeren, ende nae inhoudt des scrivens niet comen en syn, soe werden des voirscreven Jans ende Ards brieve van hoirre pelgremagien in de banc van Scepenen gelesen ende gevisenteert ende voert ten Heyligen overhoert, dat zy met hoirs selfs live de voirs. pelgremagie ter eeren ende beternissen voirs. gedaen hebben, ende voert bevolen in desen register te stellene, opdat zy daermede verwaert bliven mochten. Voert thoenden zy hoir brieve bezegelt van den x^c zielmissen, die hen aengeseyt waeren te doen doene. Zonder argelist. fol. 176.

15 September 1431.

fol. 176. Int jaer voirs., XV dage in September, quam bi den Burgermeesteren ende Scepenen Peter Artszone, biddende ende begerende dat men syn brieve visiteren woude, die hy van Roemen bracht hadde, nae inhoudt des zoendinx, omme des dootslaechs wille die begangen ende gedaen wert aen wilen Wouter, de cledermekere, ende opdat hy aen de vriende daermede volstaen mochte. Ende want de vriende niet voer oegen en waeren, hoewel zy tanderen tiden oic ontboden waeren, omme van gheliken brieven taenhoeren ende niet en quamen, soe wert des voirs. Peter Artszoens brief in de banc gelesen, ende wert voert dezelve Peter ten Heyligen daeromme overhoert, dat hy met syns selfs live de voirs. pelgremagie ter eeren ende beternisse voirs. gedaen heeft, ende voert bevolen in desen register te stellene opdat hy daermede verwaert bliven mochte.

---

22 Augustus 1431.

Vaststelling der waarde van munten ter betaling van eenen erfcijns bezet op goed te Bouchout gelegen.

fol. 176. Int jaer M CCCC XXXI, XXII dage in Augusto, quamen voere Burgermeesteren ende Scepenen in de banc, Wouter ende Heinric de Keyser, gebroederen, als testamenteurs ende executoirs van wylen Wouteren Scilleman, in den name van desselfs Wouters kinderen, in deen zyde, ende Heinric van der Straten ende Jan Aerts, in dandere zyde, thoenden aldair hoe zy gheschil ende tvivelinge hadden onderlinge van alsulken V mottoene goed ende custbair erfelix chys, te weten eenen gulden Brabants dubbelen mottoen voere II mottoene gerekent, alse de voirs. wylen Wouter Scilleman hadde ende te heffen plach op anderhalf buyndere lants of dair omtrent, dair nu een huys op steet, gelegen in de

prochie van Boechout, dair Heinric van der Straten voirs. op gewoent heeft ende nu op woent Jan Aerts, dewelke vive mottoene Gielys Stecke jegen de voirs testamentoirs, alse de partien aenbrachten, gecocht heeft, dairaf zy in allen zyden begeerden onderwyst te wesene ende beslicht met eenre terminacien ende goetduncken van den Burgermeesteren ende Scepenen voirs., ende ghepayt ende content wesen wes men na inhout der scepenenbrieven van Antwerpen, die dairaf syn ende zy aldair thoenden, voere elken gulden Brabants dobbelen mottoen sculdich soude syn te heffene, te nemene ende te ghevene, van denwelken de voirs. Burgermeesteren ende Scepenen gaven ende vercleerden den partien voirs. voir hoere terminacie ende goetduncken, dat men nu ter tyt in der betalingen van den coepe die Gielys Stecke voirs. dairaf gedaen heeft, betalen sal voere elken dobbelen Brabantsen mottoen VIII scellinge grote, ende dat men voirtane dien altyt betalen sal weder tghelt lichtere oft zweerdere wordt, na dat men eenen gulden Brabantsen mottoen prysen sal weert wesende, het zy min oft meer dan voirscreven es, na tverloep van den ghelde, ende des waeren Heinric van der Straten ende Jan Aerts voirs., die de voirs. vive mottoene gheven ende oic hoir wederpartien voirs., alle content ende ghepaeyt.

---

30 Augustus 1431.

Verordening voor de kordewagenkruiers.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXX dage in Augusto, soe worden by den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen gewillecoert ende geconsenteert den geselscape van den cordewagencruders alsulken pointen als hierna bescreven staen, die te houdene, te gebruykene ende te hanteerne totter Burgermeesteren ende Scepenen wederseggene, ende niet langhere, ende altyt die pointen te mogen minderen ende meerderen, te veranderen ende te male te nieute doene, alsoe den Burgermeesteren ende Scepenen, die nu syn ende by tyden wesen sullen, oirboirlic ende nut fol. 176 v°.

duncken sal. In den yersten, dat in haer geselscap niet meer wesen en sullen dan vierenveertich gesellen, het en ware oft yement in hoer geselscap comen wilde, dat zy dien ontfangen souden, alsoe verre alst den Burgermeesteren ende Scepenen redelic ende oirboirlic dochte wesen, ende dat die dan gheven soude, van incomene, der stad vive scellinge grote ende den voirs. geselscape vive scellinge grote, den dekens een ghelte wyns ende den cnape II grote, ende so wanneer als enich van den gesellen van live ter doot comt, ende de voirs. dekenen eenen anderen in syn stede innemen, dat die desgelyx geven sal der stad ende den voirs. geselscape. Item, soe sullen de voirs. gesellen mogen voeren alle cortgoed op synen stapel ende weder dairaf, te weten es alle goed dat in tonnen beslagen es, meede, weet, harinc, boxhoeren, vighen, rosinen, stael, yser ende loot ende alle andere cortgoet, alsoe verre als dat een cordewagen gecruden can, ende dat weeght tot VII^c ponden toe of daironder, mair niet dairboven. Behoudelic altois den crane synen rechte, der waghen hoeren rechte ende allen poirteren van der stad hoeren rechte, alsoe verre als die poirteren hoer goed selve metten live werken wouden oft doen werken van hoeren boden, die dagelix in hoeren ate ende in hoeren drancke syn. Ende alle de voirs. goede sullen de voirs. gesellen mogen wercken in der manieren voirscreven, vore yemende anders, die in hoer geselscap niet en es, vutgenomen dat in de twee jaermarcten eenyegelic, wie oft wanen dat hy zy, sal mogen syn broet comen winnen binnen der stad, den termyn van den jaermarcten lanc geduerende, sonder der voirscreven gesellen calengieren oft wederseggen. Ende soe wie dat anders buten marcten enich cortgoed wrachte oft pynde te werkene, wegende onder tghewichte voirs., dat die verboeren soude, alsoe dicwyle alst geviele, eenen halven ouden schilt, te bekeerne dair de Burgermeesteren ende Scepenen redelic duncken soude dien bekeert te wordene, na gelegentheit van der zaken.

Op den bladrand : Dit wert vacat gheset ten vervolge van den deken ende ghesworen anno XXXI, XII dage Januarii.

---

31 Augustus 1431.

Verzoening tusschen Peter Roebaert en Adriaan Bloc.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, opten lesten dach fol. 176 vo. van Augusto, soe wert gemaect by den Burgermeesteren ende Scepenen een goed vast zoendinc tusschen Peteren Roebaert, van Wilmersdonc, aen deen zyde, ende Adriane Bloc, wonende aldair, aen dandere zyde, dairin mede besproken ende vervangen synde alle deghene die dairaen cleven mochten of die dairmede in velde of in veerde mochten hebben geweest, in eniger manieren, te weten is, dat de voirs. Adriaen, boven dat hy Peteren vergheffenisse gebeden hadde, den voirs. Peteren ende synen vrienden te eeren, gaen soude een peelgrymagie tSinte-Eewouts in Elsaten, ende porren tusschen dit ende Sinte-Mertens dach naest comende, of ten selven dage te gheven dairvoere vive Vranxe cronen, XXIIII cromsteerte voere elke crone, deen helft dairaf den voirs. Peteren te bekeerne dair hem gelieven soude, ende dandere helft Onser Liever Vrouwenkerke, ende dairaf soude de voirs. Adriaen coere hebben dwelc dat hy van beyden wilde, dairaf dat deselve Adriaen terstont coes de voirs. V cronen te gheven ten dage ende in der manieren voirs. Voirtane was geseit dat deselve Adriaen gheven soude den voirs. Peteren tusschen dit ende Sinte-Baven dach naest toecomende XII cronen, ten pryse voirs. Ende dairmede waeren beide de voirs. partien wel wettelic versoent geseyt ende alle die dairaen cleven mogen, op zoenbrake ende op vredebrake.

---

3 September 1431.

Overeenkomst tusschen de stad en het ambacht « van den mersluden » betrekkelijk de verhuring der kramen.

fol. 177. Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXXI, drye daghe in September, wert overdraghen, gheordineert ende ghesloten bi den Burghermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen, op deen zide, ende den dekens, ghesworen ende goiden lieden ghemeynlic van den merslieden ambachte, op dander, dat men van elken crame, op Onser Vrouwen kerchof ghestaen, beghinnende aent Molengat ende streckende ten Wissel waert ane, achter Willems van der Achter, ende die men van nu vordane vercoept, gheven sal Onser Liever Vrouwen kerke twee scellinge groete gemeynlic cours hebbende, te weten is die coepere XII grote ende die vercoepere XII grote, alsoe dicke ende menichwerf alst gheschiedde. Ende soe wes van den voirs. cramen die men van nu vordane buyten mercten verhuert, dat daeraf Onser Liever Vrouwenkerke voirs. altoes half de huere hebben sal. Behoudelic altoes emmer dien, dat men teynden aen die voirs. cramen, ten Wissel waert ane, buyten mercten gheen cramen meer stellen noch zetten en zal, dan nu aldaer ghestelt ende gheset syn. Zonder argelist.

---

4 September 1431.

Schulderkentenis gedaan aan Heer Jacob van Bruessel.

fol. 177. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, IIII dage in Septembri, soe bekenden Jan Lems, Jan de Backere ende Jan van den Weele, ter presencien van Clause Alleyn, als Borgermeester, dat zy erflic sculdich syn Heren Jacope van

Bruessel IX oude grote ende VI capoene, ende desgelyx bekende Lysbeth Wouters, wedewe wylen Lambrecht Raets, ter presencien van den voirs. Burgermeestere, den voirs. Heeren Jacope sculdich synde II capoene ende eenen ouden Vlemscen erflic, ende dit al van derdalver hofsteden die hen toebehoirt, gelegen neffens een op Clapdorp, dairaf dat der voirs. Lysbetten de stede oestwaert ter vesten wert aene toebehoirt.

---

7 September 1431.

Zoen tusschen Geeraard Brugmans en zijne consoorten, ter eene, en Geeraard Thys, ter andere zijde.

Dit is alsulken vutsprake als bi der stad van Antwerpen gedaen is opt tgescil dat geweest heeft tusschen Gheerken Brugmans ende syn medeplegers, aen deen side, ende Gheert Thys, aen dandere, ende allet dat daerane cleeft : fol. 177.

In den yersten, so sal Gheerken Brugmans doen I pelgrimagie tOnser Vrouwen ten Ysele, ende die porren tusschen dit ende Alreheilegemisse naistcomende, ende niet int mercgreefscap comen, hi en hebbe yerst goide brieve van synre pelgrimagie gesonden, dat hi dair geweest heeft omme dyer saken wille ende gheen andere.

Item, sal de voirgenoemde Gheerken Gheerde Thys betalen ende vernueghen XVIII croenen, de croene te V scellinge grote Brabants, daer hi se bekeren wille, tusschen dit ende Alreheilegemisse voirs., ende dairtoe geven Onser Vrouwenkerke bynnen acht dagen naistcomende XX scellinge grote Brabants.

Item, sal de costere, die mede was ten gevechte, doen I pelgrimagie ten Heilegen Bloede ter Wilsenacken, ende porren tusschen dit ende Alreheilegemisse naistcomende,

ende niet int marcgreefscap comen, hi en hebbe tyerst goide brieve van synrer pelgrimagien gesonden, dat hi aldair geweest heeft omme dyer saken wille ende gheen andere.

Item, sal Heyn van der Ryt, die mede ten gevechte was, doen I pelgrimagie tSinte-Matthys te Tryere, ende porren tusschen dit ende Alreheilegemisse naistcomende ende doen voirdane als voere.

Ende hiermede so seeght men beyde de voirs. partyen wel ende vrientlic versuent van allen twisten, gevechten ende al dat daerane cleeft, ende wie hierinboven deen den anderen yet misdade oft dede misdoen, heymelic oft openbaere, dat dat syn soude op soenbrake ende op vredebrake. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXI, seven dage in Septembry.

---

7 September 1431.

Ordonnancie op de herbergiers, de wegenis, den kaashandel, enz.

fol. 291 v°. Geboden ende vutgeroepen by den Here ende by der stad, anno XXXI°, VII dage Septembris.

Item, dat niemandt die herberghie houdt bynnen der stad, gheenrehande vremde lude, die van buyten inne comen, en sal moghen aenspreken oft aenroepen omme die tzynre herbergen te treckene, maer sal men die laten ghaen daert hen genueght. So wie dat de contrarie dade, dat die verboeren sal III oude scilden, den eenen den Here, den anderen der stad ende den derden denghenen diet voirtbringht.

Item, dat men alomme de straten ruymen sal van ydelen wagenen ende dat men ghene ydel waghene setten en sal bynnen der Coepoirten, maer sal men die setten achter opten

Driesch, opte Pisterne by Facons te leperie toe, opte peine van I ouden scilde.

Item, dat men gheen ydel waghene setten en sal opte strate achter de drencke, opt kerkof, jegens Jans van der Elst oft daer ontrent, maer sal men die setten in Sinte-Anthonisstrate, opte voirs. peine.

Item, dat niemandt der stad hoere assise en onsteke, opte peine die daerop staet.

Item, dat de vrouwen ende andere persone met hoeren wiltbrade ende hoenderen staen selen in de Predickeerstrate, opte peine die daerop staet.

Item, dat men gheen waghene laden en sal met kesen oft anders in de Lynmakersstrate, maer sal men dye laden opte Pottersbrugge ende in de Lynmakersstrate, opte peine van I ouden scilde.

---

17 September 1431.

Verklaring betrekkelijk de vereffening der nalatenschap van Vrouw Maria Spronx, echtgenoote van Heer Geldolf van der Zennen.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, seventhien dage in September, so hebben bekent ende verclaert, in presencien van Burgermeesteren ende Scepenen, Claus van Wynegheem, Laureys Volkaert, Danckaert de Molenaere ende Meester Jan Pot, dat voere hen ende voere wilen Costen van Kets ende Peter van Hoeboken geschiede, gemiddelt ende overdragen wart, in presencien van beiden partien, alle tselve dat nabescreven staet, te weten den derden dach in September int jaer M CCCC XXVI, ter presencien ende kennessen van Claus van Wyneghem, Costen van Kets, Laureys Volkaert, Danckaert de Moelnere, Peter van Hoeboken, Meester Jan de Pot ende Jan de Schermere, dede fol. 179 vo.

Clement de Gheytere met Marien Tollincx, sinen wive, aen deen zyde, ende Willem van den Bogaerde met sinen wive, Claus Rabo ende Jouffrouwe Marie Raboets, die de vors. Willem van den Bogaerde vervinc, op dandere syde, elcandren goede volcommene rekeninge van alle den goeden, erve, renten ende leenen, niet besondert, die zy ghemeene ontfaen hadden van den vors. goeden hemlieden verstorven bi der doot Vrouwe Marien Spronx, wettige gesellinne Heren Gheldolfs van der Zennen, Ridders, by welker rekeningen de vors. Willem van den Bogaerde met Clause ende Jouffrouwe Marie vors. sculdich syn den vors. Clemente v ℔ xvi scellinge grote, te betalene te Sente-Mertensmisse eerst toecomende, zonder vertreck, ende wort by ordinancien der vors. personen geloefden de vors. Clement ende zyn wyf, aen deen zide, de vors. Willem van den Bogaerde ende zyn wyf, Claus Rabode ende myn Jouffrouwe Marie Raboets, die zy daerinne vervingen, aen dandere zyde, deen den anderen goede quitancie met scepenenbrieven van Antwerpen te gevene van der vors. rekeningen ende van al dat daeraen cleven mochte, tusschen dit ende Kerssavondt eerst toecomende, altoes de scepenebrieve van der erven ende verdeilingen in harer weerden te blivene, ende es waer dat de vors. Clement de Geytere voere ons, opten dach van heden, bekent heeft ontfaen hebbende van den voirs. vive ponden sesthien scellinge grote, bi der handt van Willems wedewe van den Bogaerde, de somme van drie pondt groten Brabants. Gedaen ende geschiet ten jaere ende dage vors.

---

23 September 1431.

Borgtocht voor Peter van der Keelen, wisselaar.

fol. 14 vo. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, drientwintich dage in September, soe begheerden Jan de Meyere, Burgermeester tAntwerpen, ende Aerdt van den Veken ontlast te syne van der borchtochten van Peteren van der Keelen,

als van synre wisselen daervoere zy borge waren gebleven, also dat sy daeraf ontlast worden ende daeraf quyt worden geschouden, in presencien van Burgermeesteren ende Scepenen, van dat van nu voirdane der wisselen vors. ende hoeren borchtochten aencleven mochte. Ende werden doen voere den vors. Peter ende sinen wissele borge Jan van Vickevorst, Schoutet tot Herenthals, Heynric van der Keelen, Rentmeester tot Tuernout, ende Bervyn in de *Crone*, brouwere, die hemselven ende alle hoer goide ende elc horer een voir al verbonden ende te pande setten in der manieren also dat recht ende costumelic es, maer de vors. Peter ende Heynric geloefden Jan van Vickevorst ende Berwyn hieraf scadeloes tontheffene ende te quitene met hemselven ende alle hoer goide ende oec elc harer een voir al, welc kennesse ende verborgen geschiede voere Jan van der List ende Heynric Sorgeloes ten jaere ende dage vors. Ende by der ontlastinge van den voirs. Jan de Meyere ende Aert van den Veken waeren Claus Alleyn, Bourgermeester, Gielis Boede, Costen Coelput, Jan van den Werve, Peter van der Beversluys ende Jan van Uwers, metgaders Jan van der List ende Heinric Zorgeloes voirs.

---

24 September 1431.

Verklaring van Jan van Beringhen over eene aanbieding van betaling door Antonis Haymanssone gedaan.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende eenendertich, XXIIII dage fol. 177 v°.
in Septembry, soe kende voer de stad van Antwerpen Jan van Beringhen, wonachtich in der herberghen van Ranst, dat Anthonis Haymanssone, fynre op die tyt der stede van Sierixee, hem, Janne voirs., gepresenteert heeft betalinge te doene tot behouf Jans van Ranst, gelyc men den poirteren van Antwerpen betailt van alsulker lyfrenten als Jan van Ranst heeft op die stede van Sierixee, daer die daghen doen

af leden waeren, ende waert dat Jan met dier betalingen niet gepaeyt en wilde wesen, soe boet hem Anthonys voirscreven alsoe vele meer te betalen, als de stad van Antwerpen wysen oft zegghen zoude, dat men meer schuldich waere te betalen.

---

25 September 1431.

Inschrijving van een besluit van het Magistraat, d. d. 2 Augustus 1431, over een geding tusschen Elisabeth van der Beke en de voogden van hare kinderen.

fol. 177 v°. Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, doen cond ende kenlic allen denghenen die desen onsen openen brief sullen sien oft hoeren lesen, dat na de handelinge van den gedingen, die geweest hebben tot Hoboken voere ende daerna hier in der stad, tusschen Lysbetten van der Beke ende den momboeren van hoeren kinderen, daerop dat de voirs. Lysbet hoere gehoudt dede, als van sesse pont groten, die si van haerer kindere goide hebben soude, behoudelic hadde si yet van der kindere wegen vercocht oft ontfangen, dat haere dat afcorten soude. Ende want si Dieric Artssone zekere lant vercocht hadde, dat haeren kinderen half toebehoirde ende daermede dat si betaelt soude hebben geweest, dwelc de voirs. momboeren also niet houden en wilden, noch Diericke voirs. daeraf vasticheit doen, noch oic der voirs. Lysbetten haere gelt geven ende betalen, so wart in presentien van ons, daer de momboeren voirs., Dieric ende Lysbet by waeren, den voirs. coep van den lande als van der kindere gedeel te nieute gedaen, ende dat de voirs. Lysbet ende Adriaen Engebrechts, hoere man, dat lant als haere vry proper goet hebben, gebruyken ende aenveerden selen. In oirconscap der waerheit, so hebben wy der voirs. stad zegel van Antwerpen ten saken op desen brief doen drucken, int jaer

Ons Heren M. CCCC. ende XXXI, twee dage in Oestmaent. Ende overmids dyen dat de voirs. Lysbet ende Adriaen, hoere man, tvoirs. lant vercocht hebben Costen van Coelput, ende dat hi daermede verwart soude wesen, so wart dit voirs. placaet int register geset int jaer Ons Heren M. CCCC. ende XXXI, XXV dage in Septembry.

---

25 September 1431.

Inschrijving van een « zoendinc », op 24 Augustus 1431 uitgesproken, over den manslag op Nicolaas Hustyn gepleegd.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXV dage in fol. 253 v°. September, soe wert by Burgemeesteren ende Scepenen geconsenteert ende bevolen geregistreert te worden alsulken zoendinc als hierna gescreven staet ende gelyc dat gemaect was int goidshuys van den Predikeren, by Janne van Wrs den jongen, Clause Colenzone, Jannese van den Velde, Rentmeestere des Heren van Rotselaer, ende Peteren van Rome, Secretaris der stad van Antwerpen, ende dwelc zy in eene cedulle overgaven, gelyc hierna van woirde te woirde volght ende gescreven staet.

Hierna volgen alsulken zoendinc ende beternisse, als opten dach van heden, te weten int jaer Ons Heeren M CCCC ende eenendertich, op Sinte-Berthelmeeusdach, XXIIII dage in Oegxt, int goidshuys van den Predikeren tAntwerpen, by Janne van Wrs den jongen, Claus Colenzone, Jannes van den Velde, Rentmeestere des Heeren van Rootselaer, ende Peteren van Rome, Secretaris der stad van Antwerpen, vutgesproken ende geordineert is eendrachtelic gedaen te werden van Jacop, Jan Helszen zone, als van den dootslage ende ongevalle die deselve Jacop voirmaels begangen ende gedaen heeft aen wylen Claus Hustyn, dien hy van live ter doot bracht heeft, dies ziele God genedich zy, ende in dewelke

voirs. viere persoene de partien aen beiden zyden hen ganslic gesubmitteert ende gekeert hadden, op zoenbrake ende vrebrake, teeuweliken dagen vast, gestentich ende onverbroken te houdene wes zy dairaf seggen, ordineren ende verclaeren souden.

In den yersten, seggen zy, pronuncieren ende verclaeren dat de voirs. Jacop van den Helszen Gode van Hemelryc teeren, ter zielen zalicheit van den doden ende ter beternissen ende moetsoenen van den vrienden, bynnen jaers sal doen doen vierdalfhondert zielmissen, te weten is anderhalf hondert zielmissen in den godhuyse ten Predikeren tAntwerpen ende twee hondert zielmissen in den goidshuyse te Korssendonc, ende van elker stede dairaf goed bethoen binnen jaers bringen.

Item, soe sal hy doen doen drie xxx^ste ende oic binnen jaers, een xxx^ste in der kerken tot Rethy, een xxx^ste te Korssendonc ende een xxx^ste binnen den goidshuyse van den Prediken binnen der stad van Antwerpen voirs.

Item, sal deselve Jacop binnen jaers doen maken ende setten een notabel cruys ter plaetsen dair hy den voirs. dootslach gedaen heeft.

Item, soe sal deselve Jacop erflic ende eeuwelic duerende stichten in der kerken van Rethye twee zielmissen, alle weken aldair ter eeren Goids ende ter voirs. zielen salicheit gedaen te worden, ende die op goede zeker pande coepen oft bewysen binnen jaers, dair men wel aen gehouden zy ende verzekert bliven teeuliken dagen.

Item, es voirt der voirs. zegghers verclaeren dat de voirgenoemde Jacop in beternissen voirs. sal doen eenen wech tSinte-Jacops in Galissien ende porren binnen VI weken naest toecomende tsinen scoensten, ende goed bethoen van brieven dairaf bringen, ende oic synen eedt doen, opdats partien begheren, dat hy dairomme aldair geweest heeft ende omme gheen andere zake, ende als hy van dair comen

sal syn, soe sal hy binnen VI weken dairna tsynen schoensten porren ende doen eenen wech tSinte-Ambrosius te Meylanen, ende oic goid bethoen dairaf bringen met brieven ende metter eedt gelyc voirscreven es.

Voirtane segghen zy dat deselve Jacop binnen eenen jare naistvolgende der daet bovengescreven niet en sal mogen wonen noch verkeeren binnen der prochien van Rethye voirs., tsynen huyse noch eldere binnen derselver prochien, het en ware oft zyn vader oft moeder, oft alle beyde, aflivich worden, oft dat hy syn goede vut te gheven of te verpachten hadde oft te vercoepen, dat hy dan aldair eenen dach ende eenen nacht sal mogen bliven ende niet langere.

Item, alsulken beleyt als Wouter de Voldere gedaen heeft fol. 254.
met Lovenschen brieven optes voirs. Jacops wyfs goide, seggen zy dat men terstont te nieute doen sal ende dat de voirs. Jacop syns voirs. wyfs erve met gheenen brieven meer beleyden en sal mogen noch doen beleyden, mair dat die zake tusschen den voirs. Jacop ende synen wive sal bliven staende, gelyc zy dede doen zy yerst in huwelike vergaderden, ende dat zy wederomme byeen mogen comen alst hen beyden ghelieft.

Ende hiermede segghen de voirgenoemde viere goede manne zegghers de voirgenoemde partien aen allen zyden ende al des dairaen cleven mach, geboeren ende ongeboeren, wel ende vriendelic vereffent, veraccordeert, verlyct ende gesoent van allen twiste, discoerde, rancuer, wangunste ende gheschil, in wat voegen die toecomen syn mogen, in woerden oft in werken, heymelic oft openbair, by daghe oft by nachte, van allen voirledenen tyden tot den daghe toe van heden, sonder dairjegens te comene oft te doene in eniger manieren, op zoenbrake ende vrebrake.

---

27 September 1431.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Godevaard van der Linden en Wouter Aelbrechts, en hunne consoorten, met een daarop gevolgd besluit van het Magistraat.

fol. 178. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXVII mensis Septembris, wart geconsenteert ende bevolen int register te stellen ende te setten alsulken een seggen, als hierna volght ende gescreven staet, opte ghescillen tusschen Goorde van der Linden, in deen partie, ende Wouteren Aelbrechts, Jan van Dorssele ende Jan van den Zande, op dandere, die langhe gehangen hebben int lantrecht, int recht tAntwerpen ende te Lueven ende int hof te Cameryck, die wy voere genoech geexpresseert ende verclaert houden, van den welken beide de voirs. partien geheelic ende al ghekeert ende gesubmitteert hebben in de vriende ende gedeputeerde des eerweerdigen vader des Bisscopen van Cameryc ende in de stad van Antwerpen, soe es der voirs. Heeren, te wetene Here Jan Coremans ende Heren Anthonys Sanctus, Dekenen des voirs. Heren van Cameryc, te Bruessel ende tAntwerpen dairtoe gedeputeert van des voirs. Heren wegen van Cameryc, ende Willem Noyts ende Andries van Steelant, dairtoe gedeputeert van der stad van Antwerpen, by middele des eerberen ende voirsienegen Heeren Heren Pauwels Beye, Archydiacon van Cameryc, seggen, dat de voirs. Goort sal wederhebben ende aenverden alle de goede dair questien ende gescille af geweest hebben, int geestelike oft int weerlike recht, ende des sal hy jaerlix dairvute betalen die VI viertelen rogs die Meester Jan Blanckaert metten lantrechte gewonnen heeft op alle de goede, die achter Alyten ende Magrieten van Westerhoven bleven syn, ende den heerenchys die dair vutgaet, dien behoudelic, dat hy te hemwaert hebben sal alsulken XV muddeken rogs als dair te voeren vutghingen, ende dies sal hy gheven jaerlix den voirs. Wouteren Aelbrechts ende synen medeplegers te Kerssavonde oft te Lichtmisse ombegrepen vive ende een halve mudde

rogs vut alle den voirs. goeden, ende dairaf sal hy hen alsulke vesticheit doen als zy behoeven ende hen noot is. Ende mids desen sal de voirs. Godevert afdoen trecht myns Heren van Cameryc ende syns hoofs tces, den Hertoge van Brabant, de stad van Antwerpen van haeren banne, den promoteur des hoifs van Cameryc ende al dat dairaen cleeft. Ende hiermede selen de voirs. partien teeuwigen dagen content ende te vreden syn, ende soe wye van den voirs. partien de contrarie dade jegens dit voirs. ons seggen, quame in eniger manieren, die soude verbueren LX merc zilvers, een derdendeel myn Heere van Cameryc, item, een derdendeel myn Heere den Hertoghe van Brabant ende der stad van Antwerpen, ende der partien die gequest worde, een derdendeel. Nochtans soude dit onse voirs. seggen van weerden gehouden *warden. Behoudelic, viel hier enige donckerheit inne, dat wy dat houden tonsen verclaeren.

Op alsulken gheschil als vutstaende was tusschen Meester Jan Blanckaert, op deen zyde, ende Godevert van der Linden, Janne van Dorssele ende Janne van den Zande, op dandere zyde, boven den zeggen dat tanderen tyden dairaf geseyt ende vutgesproken was, toecomende van XXIX 1/2 viertele rogs die deselve Meester Jan Blanckaert achterstellich was opte goide van Westerhoven, van verledenen tyde, ende voirt van XVIII viertelen rogs, die hy achterstellich was opte zelve goede, van drie jaeren, alsoe hy seide, denwelken voirgenoemden verloepenen pacht hem achterstellich ende verloepen is opte voirs. goede, als van VI viertelen rogs, die hy erflic ende jaerlix dairop heffende es, dewelke voirgenoemde goede denselven Goorde met eenen seggene aengesceyden syn. Item, als van VI cronen ende VI grote dair de voirs. Meestere Jan Blanckaert af begeerde ontlast te zyne ende onthaven van den voirgenoemden Goorde, aen Janne van den Zande ende Janne van Dorssele, ende na dat hen de voirs. partien van den voirgenoemden geschille ganzelic submitteerden in de stad van Antwerpen, soe wert getermineert by Burgermeesteren ende by Scepenen den yersten seggen altyt van weerden, dat de voirs. Godevert den voir- fol. 178.

genoemden Meesteren Janne tusschen dit ende Kerssavont naestcomende oft tOnser Vrouwendage Lichtmisse dairnaest volgende ombegrepen, vutreyken sal ende betalen de voirgenoemde XXIX 1/2 viertelen rogs van achterstelle ende ten selven dage denselven Meesteren Janne aen Janne van Dorssele ende Jan van den Zande ontlasten van den voirs. VI cronen ende VI groten, ende als van den XVIII viertelen rogs van III jaeren achterstellich, es voirt getermineert, dat deselve Godevert dairaf tusschen dit ende den voirgenoemden dage den voirs. Meesteren Janne betalen zal een jaer rente, ende wes men dan bevint dat hy meer tachter is, het zy van eenen oft van II jaeren, als van den voirs. III jaeren, dairaf zullen hem de voirs. Jan van Dorssel ende Jan van den Zande bynnen den voirgenoemden tyde moeten vernuegen. Ende hiermede seggen zy de voirs. partien van den voirgenoemden gheschille verlyct ende gesleten. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXVII dage in September, dair by waeren Claus Alleyn, Burgermeestere, Jan van den Werve, Jan van der List, Heinric Zorgeloes, Jan Drake, Jan van Ranst ende Wouter van Kets, Scepenen.

---

5 October 1431.

Regeling van een geschil tusschen Jan Meyen, als voogd van Elisabeth van den Dyke, en Jan van Lille, stiefvader van laatstgenoemde, betrekkelijk den eigendom van een huis te Herenthals.

fol. 178 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, vive dage in October, wairt getermineert by den Burgermeesteren ende Scepenen in de volle banc, tusschen Janne Meyen, als momboir ende in den name van Lysbetten, dochtere wylen Willems van den Dyke, dair hy oem af is, aen deen zyde, ende Jannen van Lille, stiefvadere Lysbetten voirs., aen dandere zyde, als van eenen huyse gestaen tot Herentals, dair de voirs. Jan van Lille een sestendeel in gehat soude

hebben, als van Lysbetten, syns wyfs, wegen, die moedere was Lysbetten voirs., dat de voirs. Jan Meyen van des voirs. kints wegen geven sal Janne van Lille voirs. xxxv schellinge grote te Kerssavonde naest toecomende, ende dairmede schouden zy van al tal deen den anderen quyte tallen dagen.

---

10 October 1431.

Inschrijving van eene begiftigingsakte d. d. 20 Augustus 1409, ten gunste van Jan en Elisabeth Noyts.

Wy Costen van Kets ende Arnout van Ranst, Scepenen fol. 178 vo.
in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Willem Noyts, doude, ende Joffrouwe Bertelt van Valkenberge, syn wettich wyf, bekenden ende verliden, dat si gegeven hebben ende bewyst, gaven ende bewysden in gerechter gestadiger ghiften, sonder eenich wederroepen, Janne ende Joffrouwen Lysbetten Noyts, wettige kinderen Willem Noyts, haers soens, daer moeder af es Joffrouwe Adriane, Willem Janssoens dochter, ende den anderen kinderen die deselve Willem, haer sone, nochmaels by der voirs. Joffrouwen Adrianen hebben mochte, thof van Barlair, met huysingen, hovingen, gronde, lande, beemde, bogarde ende met al datter toebehoirt, gestaen ende gelegen achter dbaghynhof, ende dairtoe dandere goide van renten, chyse, lande, gronde, met al datter toebehoert, gelegen buyten Sint-Joryspoirte ende daerontrent, gelyc ende in alle der mannieren dat si alle de voirgenoemde goide liggende hebben buyten dbaghynhof, buyten Sint-Jorispoirte voirs. ende daerontrent, ende die opten dach van heden besittende syn, also dat de voirs. Jan ende Joffrouwe Lysbet, Willem Noyts kindere des jongen, ende alle syn andere kindere die hi noch by der voirs. Joffrouwen Adrianen hebben sal oft hebben mach, alle de voirs. goide geheliken ende al te male hebben ende aenverden sullen, also schiere als

de voirs. Willem Noyts, haere oudervader, van live ter doet es comen ende niet eer, onder hen allen evengelyc te delene. Wouden ende begheerden vuterlic met herten de voirgenoemde Willem Noyts doude ende Joffrouwe Bertelt, syn wettich wyf, dat den voirs. kinderen dese voirs. ghifte goed, vast, gestade ende wel gehouden bleve, in alle der bester vormen ende conditien dat eenige ghifte best stade doen mochte ende gehouden bliven, het si met instrumenten, met scepenbrieven oft anders in eeniger vuegen, sonder calengieren oft wedersprekene van yemande, in eeniger manieren. Behoudelic emmer dyen, dat de voirs. Joffrouwe Bertelt haere tocht ende bilevinge behoudende bliven sal aen de helft van den vercregenen goiden haeren leefdach lanc, die in de voirs. goide gelegen syn, sonder fraude ende argelist. In kennissen van desen letteren, besegelt met onsen zegelen, gegeven int jaer Ons Heren M. CCCC. ende neghene, tweentich dage in Augusto.

Ende want Burgermeesteren ende Scepenen den principalen brief, daer de copie af voirscreven staet, huden des daeghs gesien hebben gans geve ende geheel, so wart bevolen dyen int register gestelt te wardene te begherten van partyen, dat gedaen was anno XXXI°, X^{a} die mensis Octobris.

---

12 October 1431.

« Zoendinc » tusschen Jan Gheerts, zijne vrouw en Elisabeth, hunne dochter, ter eene, en Jan van der Gouwe, ter andere zijde.

fol. 179. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXI, XII daghe in October, soe wert in den godshuyse ter Predikeren, ter presencien van Heren Arde van den Werve, Ridder, Amman tAntwerpen, Peteren van der Beversluys ende Janne Draken, Scepenen, een ganz ende geheel zoendinc gemaict ende

wtgesproken op zoenbraeck ende vrebraeck gehouden te werden tusschen Jan Gheerts, uten lande van Waes, zinen wittegen wive ende Lysbetten, hoirre beyder wittege dochter, op deen zide, ende eenen geheeten Jan van der Gouwe, op dander, van alsulken gheschil als tusschen hen hangende was, mids dat dezelve Lysbeth metten voirgenoemden Jan van der Gouwe wech gegaen was, in der voeghen hiernae ghescreven : In den yrsten, dat de voirgenoemde Jan van der Gouwe openbaerlic in presencien van der voirs. Lysbetten vriende ende den omstanders, lyflic ten Heyligen zwoer ende op zinen eet nam, dat hy, noch nyemant van zinen gesellen, metter zelver Lysbetten niet te meer te schicken en hadde gehadt, noch in oncuysheden bekent, dan hy met synre eygender moeder oft zuster gedaen hadde. Doe bekende dezelve Lysbeth, met eenen momboere hoir metten rechte gegeven, dat hy wel geswoeren hadde, ende dat hy hoir niet bekent en hadde, gelyc voirs. is, ende dat zy met hem wechgestreken was, dat was geweest hoirs dancs ende goits moets willen, ende oft zys niet gedaen en hadde gehadt, soe soude zyt noch doen, ende hierop aenveerde de voirs. Jan Gheerts zynre voirs. dochter ende leydde se met hem thuyswert, ende schaut claerlic quite tallen daghen Willeme van Kets van der geloiften, die hy gedaen hadde, der voirs. Lysbetten aldaer te brengen, opte peyne van c nobelen, ende daertoe van allen wangunst. Item, van den quetsueren die gheschiet zyn moghen aen des voirs. Jans Gheerts wive oft aen zynre voirs. dochter, soe worden ghenomen twee goide manne, van elker ziden een, dewelke twee goide manne byeen gaen zouden ende die quetsueren grootssen, opdat zys eens worden, of anders, waer zys niet eens gewerden en consten, soe zouden zy eenen overman kyesen, van gheenre partyen zynde in desen zaken, ende die zoude die zaken stellen ende middelen nae gelegentheyt der zaken. Voert geloifde de voirgenoemde Jan Gheerts, in den name van hem ende van zinen wive ende van der voirs. Lysbetten, zynre dochtere, optie peyne van hondert nobelen te verbuerne, onder wat Heeren dat ment overgave, dat hy, noch zy, noch nyemand van hoeren weghen,

over den voirgenoemden Janne van der Gouwe, zinen gezellen die mede met hem waeren, noch over nyemand anders claghen en zal oft doen clagen, heymelic oft openbaer, negheenen Heren oft richteren, gheestelic oft werlic, omme deser zaken wille, noch nyemand ondanc daeraf te weten in gheenre manieren. Ende hiertoe verbant hy zyn lyf ende syn goid, ende waer daeraf aen hem eenich gebreck, soe geloifden dat te voldoene, als goide waerborghen, Luyck de Hollandere ende Gielis Moelnere als toter voirs. sommen toe van den hondert nobelen, ende daervoere verbonden zy hen zelven ende alle hoere goide, haven ende erven die zy nu hebben ende namails vercrygen moghen, ende elc van hen voer al, behoudelic emmer dien, waert alsoe, dat God verbiede, dat des voirs. Jans wyf die gequetst zyn zoude, van dier quetsueren aflivich worde, dat dan tvoirs. zoendinc op hoir, als van der quetsueren, van gheenre werden zyn en zoude, ende dat dat op hem zelven buyten staende zoude bliven, zonder argelist. Dwelke voirgenoemd zoendinc bevolen wert int register gestelt te werden by Burgermeesteren ende by Scepenen.

---

13 October 1431.

Kwijtbrief over de nalatenschap van Cornelis van Catschoten.

fol. 176 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XIII dage in Octobri, soe schaut quyte Matheeus van Catschoten Heylwigen, Cornelys van Catschoten, syns broeders, wive, van alle den goeden ende versterffenissen, die de voirs. wylen Cornelys achtergelaten heeft, ende liet haer schult ende have.

---

17 October 1431.

Regeling der nalatenschap van Catharina sRoesters, vrouw van Jan Daens, met een afschrift der huwelijksvoorwaarden op 30 Juni 1431 door gemelde echtelieden gemaakt.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XVII dage fol. 180 v°.
in Octobri, soe wert gescheyden, overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen in de volle banck sittende, opte questien ende geschillen die hinghen tusschen Jan Daens, aen deen zyde, ende den erfgenamen wilen Kathelinen sRoesters, die syn wettich wyf was, aen dandere, toecomende van den goeden die verstorven waeren van hoerer doet, te wetene es dat het vierendel van den huyse, geheten de *Wildeman*, daer sỳ beyde in woenachtich waren, erflic toebehoeren soude den voirs. Jan, ende soude oic aen dander vierendel hebben ende behouden syn tocht ende bilevinge na vutwisen der scepenenbrieve van Antwerpen daeraf gemaect, daerop dese verclaringe ende scheydinge geschiede, ende desgelyx soude hy, Jan, de helft hebben van alle der haven met sinen vordeel, ende van dat eenen testamente aencleefde, dat tanderen tiden es gemaect by der voirs. Kathelinen, daermede de voirs. erfgenamen meynden dat het vierendel van den huyse ende tgeheel huys bezwaert soude wesen, wert overdragen dat degheen den anderen met rechte soude aenspreke die gebrec hadde.

Wy Bourgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stat fol. 181 v°.
van Antwerpen, hebben gevisenteert ende gehoert lesen eenen scepenenbrieff die gemaect was van der huwelixe voirwerden tusschen Jan Daens, aen deen zyde, ende Kathelinen sRidders *(sic)*, syn wettich wyf was, aen dandere, welc brief was geheel ende ongecanceleert, van worde te worde inhoudende als nabescreven staet : Wy Jan Drake ende Wouter van Kets, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere

ons quamen Jan Deens, *(sic)* aen deen partie, ende Jouffrouwe Katline sRoesters, met eenen momboire haer gegeven metten rechte, aen dandere partie, bekenden onderlinge aen beiden partien ende in gerechter houweliker vorwaerden, eest dat thouwelic tusschen hen beiden volcompt met consente ende oerlove van der heiliger kerken, daer sy in gemict hebben te versamene, ende het dan gheviele by den wille Goeds, Ons Heren, dat de vors. Jan aflivich worde voere ende eer de vors. Jouffrouwe Katline, dat sy dan elcx jaers hoeren leefdach lanc geduerende hebben ende heffen soude L gouden Vranxe cronen, of de weerde daervoere in anderen goeden gelde, op alle alsulken erfliken goede, welkerhande dat sy syn moegen, als hy liggende heeft ende hem nu ter tyt toebehoerende syn te Hulshout ende te Gheele, ende daertoe soude de vors. Jouffrouwe Katline hebben ende alleene tot haerwaert behouden, omme haeren vryen wille mede te doene, alle de have die men daer bevinden soude als dbedde gescheiden waere, sonder yemande van des vors. Jans wegen eenich gesech daerane te hebbene, oft yet daerinne te deylene. Ende waert oec also dat de vors. Jouffrouwe Katline aflivich worde voere ende eer de vors. Jan, so sal hy syne leefdage hebben, besitten ende ghebruyken de helft van eenen huyse met synder toebehorten, geheten den *Wildeman*, ende daertoe sal hy gerecht syn in de have te deylen na der stad recht, behoudelic dien, dat na syn doet de vors. helft van der vors. stede gaen ende keren sal daer sy van rechts wegen sculdich sal syn te gane ende te keeren. Sonder argelist. In kennessen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heren als men screef M CCCC ende XXXI, XXX dage in Junio. Ende hebben overdragen desen brief te doen registereren ten versueke van partien in den jaere Ons Heren M CCCC ende XXXI, XVII daghe in Octobry.

18 October 1431.

Afstand door de « regeerders van den Hagelcruyce », te Eeckeren, gedaan van hunne aanspraak op goederen door Jan Hoey achtergelaten.

Int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXXI, XVIII dage in October, bekenden ende verliden voer Claus Alleyn, Burgermeester, ende voer die Scepenen, Heinric van der Mynnen, Peter Schat ende Gielys van Vlinckenborch, regeerders van den Hagelcruyce, tEekeren, als van alsulker aenspraken als zy in den naeme van denzelven Hagelcruyce gedaen hebben, op sekere goide die Jan Hoey achtergelaten heeft, mids eenen halster rogs tsjaers erflic dat tvoirs. Hagelcruys daerop hadde ende houdende was, dat zy, by goitduncken ende overeendragen van den ghemeynen dorpe van Eekeren, de voirgenoemde goide ende aenspraeck quytgeschouden hebben tallen dagen, bekennende dat tvoirgenoemt Hagelcruyce gheen recht oft toesegghen meer daeraen en behout, ende dat die voirgenoemde pande zullen bliven staende als syn vry goit zynde, in den handen van Gheerde Boel, gelyc als hem die tanderen tiden metten vonnisse aengewyst zyn. fol. 180.

---

25 October 1431.

Beslissing van het Magistraat betrekkelijk de keus van de « gesworen scutters ».

In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende eenendertich, XXV dage in Octobry, wert overdragen by den Burgermeester Claus Alleyn, ende Janne van den Werve, Gielys Bode, Janne van der Lyst, Jan van Wrs, Jan Drake ende Jan van Ranst, Scepenen, dat, want die hootsman, dekene ende geswoirne van den Jongen Voetboge twee goide manne versocht hebben ende begheert te hebbene fol. 180.

uten ambachten van der merssen ende van den smeden, omme in hoir geselscap gesworen scutters te zine, gemerct dat hen in hoeren getale twee goide manne gebraken, te weten dat zy uten mersambachte begheerden te hebbene Herman Balmakere, ende uten smedeambachte Claus Snoeye, daerop die dekene ende geswoirne van beyden ambachten der stad te kennen gaven dat hoir ambachten buyten anderen hieraf te zere verladen worden, ende dat hen de stad des verdragen woude, ende mids dat de stad den hootsman ende dekene ende geswoirne van den Jongen Voetboge voirs., de voirs. twee goide manne geconsenteert heeft in hoir scutterie te nemen, dat men nochtan van nu voirdane nyemend meer uten voirs. ambachten, omme scutters te zine, nemen noch kyesen en zal, voer aen der tyt dat in allen anderen ambachten van geliken omgaen ende geschiet is elc nae syn gelangde, ende alsoe verre als zy daertoe nut ende oirboer waeren. Zonder argelist.

7-25 October 1431.

Uitspraak, ter bede der stad Antwerpen, van Wolfaard van der Maelsteden, Baljuw van Goes, als scheidsrechter in een geschil tusschen Peter Janssone en andere poorters van Antwerpen, ter eene, en Peter Oloutssone, poorter van Goes, ter andere zijde.

fol. 181. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, soe was opverstaen een gheschil tusschen Peteren Janssone, in den *Paternoster*, Liedeken van Beneden ende anderen onsen poirteren, overmid enichs corens wille dat een Peter Oloutssone, van der Goes, hen gebracht soude hebben van Arremuden, dair alderhande woirde tusschen hen omme gevielen ende oic dachvaerde gehouden waeren, alsoe wel tot Santvliet als hier binnen der stad, dair Wolfaert van der Maelsteden, Bailliu van der Goes, gherne dbeste in gededingt hadde,

alsoe dat ten slote, na vele vervolghs, de voirs. Wolfaert, ter beden ende begerten van der stad, hem der voirs. zaken annam ende seide dairaf zyn seggen ende terminacie gelyc als hy dat der stad met synen brieve overscreef, van welken brieve de teneur hierna volght van woirde te woirde: Lieve gheminden Vriende, ghy moeght wel weten hoe ic, ter begeerten van U lieden, als ic lest by U was, nu op desen dach, mits datte zake aen my ghebleven was, een seggen geseit hebbe tusschen uwen poirtere, geheeten Peter Janssone, ende Peter Jan Oelloutssone, van der Goes, van allen geschillen dat zy jegens mallicanderen hadden van den coeren ruerende oft anders, in manieren dat Peter Jan Oloutssone voirs. voere hem selven ende syn magen ende vrienden gezwoeren heeft ten Heylegen met opgerechten vingheren voere Scepenen ter Goes, uwen poirtere voirs., oft synen vrienden oft maghen omme deser zaken wille niet te misdoene oft te doen misdoene in eniger wys, ende dat uwe poirtere voirs. Peter Jan Oelloutssone voirs. vutreyken ende betalen sal voere leelicheit, achterwesen ende anders, achtien Bourgoensche schilde binnen XIIII daghe naestcomende, ende dat die zoene ende seggen voirs. wel houden sal als een goed man schuldich es te doene, ende dier gelyckenissen doet uwen poirtere zweren ende loven als voirs. es, voere Scepenen van Antwerpen, dat seggen ende die zoene wel te houden, ende scryft my overe oft ghy uwen poirtere voirs. aldus hebt doen zweren ende loven, als voirs. es, ende als Peter Jan Oelloutssone voirs. gedaen heeft. Ende oft U enige zaken gelieven die ic omme uwen wille doen mach, dair weet my willich toe bereet, dat kenne Onse lieve Heere God die U altyt wel bewaeren moet salich ende gesont. Gescreven tSondaeghs na Bamisse, gesloten onder myn signet mits gebreke myns zegels op desen tyt.

WOLFAERT VAN DER MAELSTEDEN,
Bailliu ter Goes.

Eerberen ende wysen Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen, mynen lieven ende geminden Vrienden.

Item, den voirs. brief van Wolfaerde voirs. gescreven der voirs. stad ende ter kennissen comen synde van Liedeken van Beneden ende anderen onsen poirteren, dien de zake gelyc Peteren Janssone, in den *Paternoster*, mede aenghinc, hen beduchten dat zy int voirs. zoeninc niet genoech verwaert en waeren, mids dat zy dairin niet alsoe wel genoemt en stonden als Peter Janssone voirs., baden dairomme der stad dat zy aen Wolfaerde voirs. weder scriven wilde omme zyn seggen naerder te verclaeren, gelyc als de stad dede, dairop dat de voirs. Wolfaert der stad weder overscreef, gelyc als dat blyct met synen brieve dairaf dat de teneur hierna volght ende hieromme gescreven staet:

fol. 181 vo. Eerbere lieve ende gheminde Vriende, uwen brief aen my gescreven roerende van den zegghen dat ic, by begheerten van U, gheseit hebbe tusschen Peter Janssone, uwen poirtere, ende Peter Jan Oelloutssone, onsen poirtere ter Goes, van den gheschille dat zy jegens malicanderen hadden van den coerne oft anders, mit meer woirden in uwen brief begrepen, hebbe ic vriendelic ontfangen ende verstaen, dair ghy my in scryft dat Peter Janssone, uwe poirtere, ende anders die dat aenrueren mach in de zaken, wel te vreden syn, ende dat ghy uwen poirtere soe hebt doen loven ende zweren, als Peter Jan Oelloutssone gedaen heeft, ende als ic U gescreven hebbe, op twelc ghy tghelt gesent hebt, dat ic int seggen verclaert hebbe, dair ic my uwere eerbaerheit af bedancke, ende begheert dat ic U overscriven soude oft Liedekyn van Beneden ende andere, die dair by waeren, alsoe wel in de soene verwaert syn als Peter Janssone voirs. Gheminde Vrienden, dairaf U gelief te weten dat ic lest in den seggen een geheel zoene maecte, ende dede Peteren Jan Oelloutssone voirs. voir Scepenen dat geloven ende zweren, als ic lest screef, ende omme dieswille dat ghy my scryft van Liedeken van Beneden, ende wanre in den lesten brief niet genoemt en stont, soe hebbe ic, ter begheerten van U, Pieter Jan Oelloutssone voirs. noch doen zweren voir Scepenen, die zoene ende seggen wel te houden voir hem syn magen, vrienden ende hulpers ende al die mit hem des bewinden mogen, Peteren Janssone, Liedeken van Beneden,

hoeren magen, vrienden ende alle die met hen waeren oft aencleven mach die geschille tusschen henlieden wesende van den coerne oft anders in eniger manieren. Ende oft U enige zaken gelieven, die ic omme uwen wille doen mach, dair weet my willich toe bereyt, dat ken God, die U altyt bewaeren moet salich ende gesont. Gescreven des Donderdaeghs XXV dage in Octobri.

WOLFAERT VAN DER MAELSTEDEN,
Bailliu ter Goes.

Eerberen ende wysen Burgermeesteren, Scepenen ende Raiden der stad van Antwerpen, mynen lieven ende gheminden Vrienden.

---

1 November 1431.

Afstand gedaan door Nicolaas Alleyn, Burgemeester der stad, van zijne voogdijschap over zijne nicht.

In den jare Ons Heren als men screef M. CCCC. ende eenendertich, op Alreheilegen dach, so gaf over, verteegh, renuncieerde ende schaut clairlic quite, in de volle banck van Burgermeestere ende Scepenen, Claus Alleyn, Burgermeester ende Scepen, alsulken momborie ende regiment als hi gehadt hadde van Gheerts dochter van Tichelt, synre nichten, daer moeder af is Joffrouwe Sapientie van Wrs, ende protesteerde voirt daeraf voirdane ongehouden ende onlast te sine, begerende dat men dese syn quytsceldinge in der stad register stellen soude. Ende omme dat den Heren redelic dochte, dat men toter voirs. momborien stellen soude by de vriende twee die naeste van svaders wegen ende twee die naeste van der moeder weghen, so wert deselve Claus daeraf ontlast ende voirt bevolen dit int register te settene. fol. 180.

P. DE ROMA.

---

5 *November* 1431.

Bevel voor Arnout de Molenere tot aflegging eener korenrent.

Fol. 179 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, vive daghe in Novembri, soe wert verclaert by den Burgermeesteren ende Scepenen op alsulken terminacie als tanderen tyden bi der stad getermineert was tusschen Gheerde den Wilden, van Turnout, aen deen zyde, ende Aernout den Molenere, oyc van Turnout, aen dandere zyde, als dat deselve Aernout den voirs. Gheerde afdoen soude een zistere rogs erflic dair des voirs. Gheerts huys mede onderpant af is, dwelc de voirs. Aernout alnoch niet gedaen en heeft, dat deselve Aernout den voirs. Gheerde tvoirs. zistere rogs erflic, na inhoudt der voirs. yerster terminacien, afdoen sal tusschen dit ende Sinte-Jansdach Baptisten midzomere naest toecomende, ende hem dairaf goeden zekeren borghe setten, dat hy hem tvoirs. zistere rogs erflic bynnen den voirs. tyde afdoen sal. Ende alsoe verre als de voirs. Aernout meynt, dat hem yemant dairaf schuldich es ter hant te stane, dat hy die dairaf vervolge, het zy metter minnen oft metten rechte.

---

5 *November* 1431.

Verordening « op die pypers. »

Fol. 183 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, V dage in Novembri, soe wert overdragen ende gesloten in de volle banck van Scepenen, als dat van nu voirtane gheen snaerspeelders tot gheenen bruyloften spelen noch dienen en sullen, het en zy dat de goede liede, die des te doen mochten hebben, yerst dairaf metter stadpypers gesproken hadden omme van hen gedient te syne, opdat zy met hen overdragen conden, ende

alsoe verre als die goede liede metten voirs. pipers niet eens geworden en conden, dat dan de voirs. snaerspeelders haer beste sullen mogen doen. Behoudelic dien dat zy niemende te voeren spreken en sullen, noch doen spreken, noch tot niements huyse gaen oft doen gaen omme met yemende enige voirwerde oft composicie te voeren te makene, oft enich toeseggen toe te seggen in eniger manieren, ende dairaf sal men altyt hoeren eedt mogen nemen soe wanneer als men des aen hen twyfelt, ende soe wie de contrarie dade, dat dat syn soude opte correctie van den Heere ende van der stad.

---

5 November 1431.

Verordening voor « den stroedeckers ende leemplackers ».

In den jaere Ons Heeren als men screef M CCCC ende fol. 183.
XXXI, V dage in Novembri, soe worden by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, den goeden cnapen van den stroedeckers ende leemplackers-ambachte geconsenteert ende verleent alsulke pointe als hierna bescreven staen, boven deghene die hen tanderen tyden by den Heere ende by der stad verleent syn gheweest, gelyc de brieve, die zy dairaf hebben, wel verclaeren, die te gebruykene ende hoer ambacht mede te regerene, omme in goeden state te bliven ten wederseggene van den Burgermeesteren ende Scepenen voirs. In den yersten, dat niement van nu voirtane int voirs. ambacht comen en sal noch ontfangen worden, hy en sal den ambachte moeten gheven eenen royael oft vive scellinge grote dairvoere van incomene. Item, wairt soe dat de dekenen van der voirs. ambachte by tyden wesende, yemende bevonden tvoirs. ambacht van deckene ende van plackene doende, die niet en waere int voirs. ambacht, dat die verbueren sal, alsoe dicke ende alsoe menichwerf als dat bevonden wordt, eenen royael, die men bekeeren sal na inhoudt hoers principaels ambachtsbrieve

voirs. Item, dat van nu voirtane gheen leercnape van den voirs. ambachte negheene dachueren wynnen en sal, andere dan hem de dekenen van den voirs. ambachte aenscheyden selen, ende dat de voirs. leercnapen selen moeten dienen ende werken, sonder fraude ende argenlist. Dit was gedaen ende geconsenteert int jaer ende ten dage voirs.

---

7 *November 1431.*

Machtiging tot uitwinning der goederen van Jan Bollaert.

fol. 191. Alsoe Jan Yman, Wouter Janssone die men heet de Smit, Jan Bollaert ende Thonys Willem Thonyszone, met scepenenbrieven van Antwerpen bekent hadden sculdich te wesen Gheert Boele twintich pondt grote eens, daeraf dat de brieve gemaect waren in den jaere van dertich, twintich dage in Octobry, ende de voirs. sculdeneren voirvluchtich waren, also dat hy, Gheert, zyn verhael moeste nemen aen hoer goede, soe waren daeromme by der stad ontboden te comen, also zy deden, Reyn Bollaert, Alaert Woyts, Coel Boemaert, Jan van der Heiden ende Jan Goes, die gerechte oeyre ende erfgenamen souden syn van den vors. Janne Bollaert, dien wart gevracht ofte sy de goede van den vors. Jan Bollaert wilden aenveerden ende Gheerden betalen ofte niet, ende dat sy daeraf nu souden hebben hoeren coer ende niet hierna, dewelke seiden dat sy daermede gepaeyt waren, dat hy, Gheert, syn verhael name aen der vors. sculdeneren goede. Alsoe dat overdragen was ende gesloten dat hy, Gheert, die goede soude moegen aenverden, vercopen ende houden, ende de baten daeraf hebben, toter volder betalinge van zynder scult vors., ende ofte daeraf yet overschote, dat soude denghenen aencomen dien dat toebehorde, ende gebraec daeraen yet, soe soude hy moegen volgen na vutwysen van sinen scepenenbrieve. Gedaen in den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende eenendertich, seven dage in November.

---

13 November 1431.

Oorvrede gezworen door Arnout Maes aan zijnen broeder en aan andere.

Want Aerd Maes, van der Borch, Mase, synen brueder, fol. 183 vo.
Martene Coppens ende meer andere grotelic misdaen heeft met onredeliken woirden ende werken omme zekere goede wille ende anders, die hy synen vors. brueder met scepenenbrieven van Antwerpen opgedragen ende vercocht heeft, daeromme dat hy hier tAntwerpen een wyl tyts int gevenckenisse heeft moeten liggen, so heeft de vors. Aerd heden sdaeghs yerstwerf gezekert ende geloift aen handen Claus Alleyns, Burgermeesters op dese tyt, by synre trouwe eeren ende zekerheyt, ende daerna met opgerechten vingeren, lyflic aen den Heylegen gesworen, op syn lyf ende op syn goet te verbueren, onder wat Heren, steden oft plaetsen dat hy bevonden worde, dat hy Maese, sinen vors. brueder, Martene Coppens, noch niemande anders die hieraen cleeft, oft die omme syn vors. gevenckenisse gevolght hebben, oft oic die haere kenlicheyt van der zaken tusschen de vors. partien hier tAntwerpen geseegt mochten hebben, niet en sal misdoen, doen misdoen, heymelic noch openbaer, in woirden noch in werken, by hemselven noch by yemande anders van synen wegen, noch oic raet noch daedt daertoe geven, in gheenre manieren, opte verbuerte van synen live ende goede vors. Dit was gedaen ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen int jaer Ons Heren M CCCC ende eenendertich, XIII dage in November.

E. VINEA.

15 *November 1431.*

Toelating voor Diederik van Somerghem en Jan Calloets tot het onder waarborg ontvangen hunner vervallen renten « op der hallen. »

fol. 183 v°. Anno predicto [1], xv dage Novembris, wert geconsenteert Diederike van Somerghem, dat hy heffen soude syn rente van der hallen alsoe verre als hem die verscenen waere, by alsoe wart dat men bevonde dat hy tonrechte geheven hadde, dat hy dat te rechte wederkeeren soude, ende dairvoere soe verbant hy ende sette tonderpande alle syn voirs. renten die hy opte halle heffende es.

Item, opten selven dach wert geconsenteert Janne Calloets, den vischcoepere, dat hy oic syn verscenen rente van der hallen heffen soude, ende dairvoere verbant hy ende sette tonderpande hem selven ende alle syn goede, have ende erve, die hy nu heeft oft namaels vercrygen mach.

---

26 *November 1431.*

Hertog Philips beveelt aan zijnen aftredenden Raadsheer Jan van Halmale het schepenschap aan te nemen.

fol. 292. Bi den Hertoge van Bourgognen, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgognen ende van Namen.

Lieve ghemynde, hoe wel Wy U hier voirtyts onthouden hebben tot onsen Rade ende daeraf uwen eet ontfaen, nyet min overmids dat Wy U, onder dandere gecoren hebben dit

(1) 1431.

toecomende jaer Scepene te zine onser stad van Antwerpen, soe hebben Wy U verlaten ende verdreghen, ende alnoch verlaten ende verdraghen van uwen eede ons raetscaps, ende ontbieden U ende bevelen ernstelic, dat ghy dat scependom voirs. aenneempt ende uwen eet daeraf doet, als dat gheboeren zal, ghelyc die andere, die van onsen weghen ten scependomme voirs. gecoren zelen werden, des niet latende in gheenre manieren. Lieve geminde, Onse Here God zy met U. Ghescreven in onser stad van Rysel, XXVI dage in Novembry anno XXXI. PHE.

DROCO.

Onsen lieven ende gemynden
Meester Jan van Halmale.

---

29 November 1431.

In vrijheid stelling, onder borgtocht, van Arnout de Smale.

Anno XXXI°, XXIXa Novembris, ter presentien van Burgermeester ende Scepenen, so verborchden Steven ende Jan de Smale, gebroedere, vuten Steene, Aerde den Smale, hoeren broeder, in der mannieren hierna verclaert: dats te wetene, dat de voirs. Aerd, hoer broeder, altyt ten vermanene van den Schoutet van Antwerpen sal weder incomen in den Steen, int tselve dat hi nu daervut gelaten wordt, ongepoirtert, ongeclerct, ongevryt ende sonder eenige hulpe oft geweer hierjegens te suekene, int geestelic oft int weerlic recht, by hem oft by yemande anders van sinen twegen in eenigere mannieren. Ende oft daer gebrec in viele, so hebben de voirs. Steven ende Jan daervoere verbonden ende te pande geset hoer lyf ende alle hoere goide die zy hebben ende vercrigen selen. Zonder argelist. fol. 186 v°.

---

12 December 1431.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Jan Schaert en Marcus van Bavele.

fol. 187 v°. Want sekere gheschillen ende discoerden lange gehangen hebben gehadt tusschen Janne Schaert, op deen zide, ende Merken van Bavele, op dandere side, daeraf dat te male vele handelingen te meer stonden is geweest bi den steden van Bruessel ende van Antwerpen, ende daeraf dat sy tot noch toe niet verlyct noch vereffent en hebben connen gesyn, dwelke hen beiden te groter cost ende schaden opquam, ende daer groet achterdeel aen beiden siden af geleden hebben, ende omme alle costen ende moeysele, die daer meer af geschapen waren te comene op hen beiden, te schouden ende achter ruge te stellen, ende oec omme dat sy minnelic van malcanderen scheiden ende vereffenen souden van allen geschillen, discoerden ende twidrachten dat sy met malcanderen vutstaende moegen hebben gehadt, van allen voirledenen tyden toten dage toe van heden niet vutgesteken noch achtergelaten, soe hebben de vors. Jan Schaert ende Merck van Bavele eendrachtelic daertoe gecoren ende genomen te seggeren Wedemaer van Kuyck ende Wouteren van den Broeke, in dewelke twee goede manne sy hen beiden eendrachtelic gesubmitteert hebben, verwillecoert ende geloift te houdene teeuweliken dagen onverbreckelic goet, vast, gestade ende van werden, al dat de vors. Wedemaer ende Wouter van den Broeke eendrachtelic seggen, vuten, pronuncieren ende daeraf vutspreken souden van allen hoeren gheschillen, welkerhande die wesen moegen, die sy eenichsyns met malcanderen vutstaende moegen hebben gehadt van allen voirledenen tyden toten dage toe van heden, niet vutgesteken oft achtergelaten. Ende hebben voert beide eendrachtelic, zeere vriendelic gebeden ende begheert aen den vors. Wedemaer ende Wouteren van den Broeke, dat sy, ter liefden ende beden van hen, dese saken aennemen wilden ende hen daeraf verliken ende vereffenen, alsoe dat de vors. Wedemaer ende Wouter van den

Broeke, ter beden ende begeerten van den vors. Janne Schaert ende Merken van Bavele, ende omme alle beters wille de vorgenoemde saken van gescille, als seggeren daeraf te wesen, aengenomen hebben bi den vors. goeden mannen van allen hoeren voirgenoemden geschillen te vereffenen ende te verlikene na gelegentheit der saken ende na hoeren besten vroedomme, alsoe dat wy, seggeren vorgenoemd, na alle handelinge die wy daeraf yerstwerf gehat hebben, bi den vors. tween goeden mannen, ende vut goeder informatien die wy ons yerstwerf van den vors. gescillen hebben laten doen ende informeren, ende oec met goeden ripen rade daerop gehadt, ons seggen, goeduncken ende verclaren, seggen, vuten ende pronuncieren in der voegen ende manieren hierna verclaert, te weten : In den yersten, dat wy den vors. Janne Schart ende Merken van Bavele seggen goede gevriende vereffent ende verlyct van allen hoeren vors. gescillen, van allen vorledenen tyden toten dage toe van heden, op alsulke voege ende maniere, dat Jan Schart ende syn nacomelinge van desen dage, datum des briefs, beginnende ende voert eeuwelic geduerende, den vorgenoemden Merke van Bavele ende sinen nacomelingen gelden selen ende betalen alsulken erfrente, als hy opten selven Janne Schart ende op syn goede sprekende heeft, na wtwisen synder brieve, van tide te tide ende van termine te termine dat die vallen ende verschinen selen, sonder eenich geweer daerjegen te doene. Voert soe seggen wy van alsulken costen, hoet eenich die wesen mogen, als de vors. Jan Schart ende Merck, omme des geschils wille oft des daeraen cleven mach, gedaen mogen hebben, dat elc daeraf sinen cost aen hemselven houden sal, sonder den anderen yet daeraf te heysschene oft te moyene. Voert so seggen wy van den coste van den hoetvonnesse dat de Schoutet ende Scepenen van Hogstraten tAntwerpen bracht hebben, dat de vors. Jan Schart ende Merck dien cost gelyc betalen selen half ende half, mits dat dat hoetvonnesse ongegeven onder Scepenen van Antwerpen ende noch daeronder hangt. Ende hiermede seggen wy den vors. Janne Schart ende Merken wel ende minnelic vereffent, gesleten ende verlyct van allen hoeren vorgenoemden gescillen die sy eenichsyns

met malcanderen vutstaende mogen hebben gehadt van allen vorledenen tyden toten dage toe van heden niet vutgesteken oft achtergelaten, ende soe wien van den vors. Janne Schart oft van Merken van Bavele, deen den anderen moeysel oft letsel aendede oft yet te handen trocke, dat desen vorgenoemden seggen tegenginge, dat dien verboeren soude L. cronen eens, also dicke ende menichwerven alst geschiede, te verboeren een helft den Hertoge van Brabant, ende dandere helft der stad van Antwerpen, behoudelic altoes geviele in dit vors. seggen eenige donkerringe oft gescil, dat dat altoes sal staende bliven tonsen verclaren. Anno xxxi, xii dage in Decembry.

---

13 December 1431.

Teruggaaf van koopwaren en geld toebehoord hebbende aan eenen overleden koopman van Spiers.

fol. 188 vo. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XIII daghe in December, soe leverden over Otte van Cappel ende Joffrouwe Katlyne, zyn wyf, ende de testamenteurs van wylen Peteren van Hoboken, eenen Nyclause van Spiers, Slaefconsenzone, alsulken goede als wylen Claus Primtrigels, coopman van Spiers, onder den voirs. wylen Peteren van Hoboken hadde laten staen, te wetene es, een lade dairin dat waeren XIII stucken van boorden van casuffelen onder grote ende cleyne. Item, een doexken met elsen yseren. Item, een blase met onghewrevenen lasuere. Item, II grote zacke met zeere schoenen ghewrevenen lasuere. Item, noch IX andere zacke met schoenen ghewreven lasuere. Item, noch II sacke met onghewrevenen lasuere. Item, een doese met XIII brillen. Item, XV vranxe lammeren. Item, XIIII vranxe croenen ende anderhalven ingelscen nobel. Ende dit ghesciede by weten, wille, consente ende goeduncken van den Burgermeesteren ende Scepenen.

1431.

Dit syn deghene die verborcht hebben den Steen tAntwerpen voere Dieric den Koenen, steenwerdere, anno xxxi°. fol. 292.

Jan van Wrs de jonge voere L croenen, ter presentien van Peter van der Beversluys ende Heinric Sorgeloes, Scepenen.

Wouter Pot borge voere vyftich croenen, ter presentien van den voirs. Scepenen.

Andries Alleyn borge voere vyftich croenen, ter presentien van Clause van Wineghem ende Peter van der Beversluys, Scepenen.

Jan Doude borge voere vyftich croenen, ter presentien van Clause Alleyn ende Costen Coelputs.

Dieric in de *Meermynne* borge voere vyftich cronen, ter presentien Claus Alleyns ende Costen Coelputs.

Godevert van Ghend, peertcopere, voere vyftich croenen, ter presentien Jans van der List ende Peters van der Beversluys.

Peter Hare voer xxv cronen, ter presentien van Jacop van Stelant ende Claus Colenzone.

Jan Camerlinc, sHerenknape, voere xxv croenen, ter presentien van Clause Alleyn ende Claus Colenzone.

Omstreeks 1431.

Regeling van den vischhandel.

Item, dat nyemend van nu vordane die met vissche tAntwerpen te scepe coemt, omme dien aldaer te venten ende fol. 191.

te vercoepen, van denzelven visch in nyements anders scepe overleggen en zal moghen leggen omme eldere gevoert oft vercocht te werden, oft dat oic yement, wie hy zy, van nu vordane die met vissche geladen is, gheen ghetide stoppen en zal, alsoe dat hy mids dien voerby de stad varen mach heymelic of openbaer, zonder aen den werf te comen ende visch over te geven opten ganc, opdat mens begeert, alsoe men van outs geplogen heeft ende der stad recht in heeft, opte peyne van IIII oude scilden te verbuerne alsoe dicke als ment bevonde, ende daertoe staen ter correctien van den Here ende van der stad.

---

3 Januari 1431 (1432).

« Zuendinck » over eene vechtpartij te Wesele voorgevallen.

fol. 188 v°. Dit is alsulken zuendinck als bi der stad van Antwerpen gemaect ende vutgesproken is van den geschille ende gevechte, dat geweest is onlanx te Wesele, tusschen Jans soene van Zantvliete ende Peteren van den Bleke, ende des daerane cleeft, op deen zide, ende Peteren Heyts kindere ende Jans kindere van der Moelen, ende des daeraen cleeft, op dandere.

In den yersten, selen Jans soen van Zantvliet, die principael bevonden is van den gevechte, ende Peter van den Bleke, Noutssoene, die met hem was daer Jan, Peter Heyts soen, swaerlic gequetst was, onder hen beyden geven ende betalen den vors. Janne, Peter Heyts soene, vore syn beteringe, hem ende synen vrienden theeren, thiene pont grote Brabants gelts, also gemeynlic van hande te hande in borssen gaen sal. Ende es te wetene, dat Jans soen van Zantvliet hieraf betalen sal de seven pont der vors. grote, ende Peter van den Bleke de drie pont grote. Ende van desen vors. gelde sal men betalen deen helft tusschen dit ende groot Vastelavont naestcomende, ende dandere helft te belokenen Paesschen daernaest volgende, zonder langere vertrec daerin te makene.

Item, Jan van Zantvliet doude, vader van den vors. Janne, mids onredeliken geveerten die hy synre wederpartien thoende, sal gheven tusschen dit ende Palmzondach naestcomende der kerken van Wesele VI ℔ was.

Item, Jan van Diependale, die grotelic gequetst heeft Willeme van Yppenroide, sal hem doen ter beteringen ende sinen vrienden theeren, een pelgrymagie tSinte-Jacops in Galissien ende die porren te groot Vastelavont naestcomende, oft hem daervoere gheven ende voldoen ten selven dage, thien cronen oft de weerde daeraf in anderen goeden gelde, te weten vive scellinge grote voere de crone, ende daeraf sal hy kiesen tusschen dit ende Onser Vrouwendach Lichtmisse naestcomende.

Item, Heinric Peter Heyts ende Willem van den Laere, die mede ten gevechte waeren, selen gheven Willeme van Yppenroide ende Heinricke, sinen brueder, onder hen beyden tsamen, viere pont grote, te verstane is Heinric Peter Heyts twee pont, ende Willem van den Laere twee pont der vors. grote. Ende daeraf sal Willem van Yppenroide hebben ende opbueren de drie pont ende Heinric van den Strieke dat vierde pont, welke vors. viere pont men betalen sal half tusschen dit ende grote Vastelavont naestcomende, ende dandere helft te Paesschen daernaest volgende zonder langere vertrec daerin te makene.

Voirdane sal elc van den vors. partien sinen meester beta- fol. 189.
len, ende den cost van denghenen die zy hier hebben doen beschriven te comene omme haere kenlicheyt te seggene van der vors. zaken.

Item, als van der cost die Jan van Diependale ende Willem van den Laere te Brechte vertheert hebben, daeraf sal de wederpartie ongehouden syn.

Ende mids deser vors. vutspraken ende zuenen, segt men de vors. partien ende alle deghene die van voere oft van na daeraen cleven moegen, wel ende wittelic verzuent, alle andere zaken van geschille, het zy in woirden, in gevechte

oft in werken deser vors. materien eenichssins aenclevende, verlikende ende deen jegens dandere compenseerende. Ende so wie hierjegens oft hierinboven yet dade oft dede doen, in woerden oft in werken, heymelic oft openbaer, by hemselven oft by yemende anders van sinen twegen in eeniger manieren, dat dat staen soude ende wesen op zuenbrake ende vredebrake. Zonder argelist. Gedaen int jaer Ons Heren M CCCC ende eenendertich, drie dage in Januario.

---

18 Januari 1431 (1432).

Getuigenis betreffende eene rent op eene hoeve gelegen te Rijsbergen.

fol. 189. Anno XXXI°, XVIII^a January, so tuyghden by hoeren eede, hen van den Amman gestaeft, Dierck Jan Michiels, Jan van den Broeke ende Jan Spierinck, Scepenen in der eenigen van Rysbergen: In den yersten, dat de hoeve, geheten den *Crane*, gelegen tot Rysbergen, toebehoerende Bouden van Tichelt, na der doet wilen Boudens voirs., bevallen is Gheerlicke van Tichelt, sinen sone, die deselve hoeve zekere jaere lanc beseten heeft ende in handen gehadt, ende die oic namaels vererft ende vercocht Janne den Bye.

Item, dat Meestere Jan de Brouwere heeft zekere scepenbrieven van Rysbergen, mentie makende van twee zistere rox tsjaers erflikere renten op de voirs. hoeve, geheten den *Craen*, die syn vader voirmaels cochte ende gecreech jegens Boudene van Tichelt voirs., met welken brieven hi vervolght heeft aldair den pant na den lantrechte, ende dat die brieve metten vonnisse aldair gewyst zyn van weerden ende dat hi sinen coeper volgen soude.

Item, de voirs. Jan van den Broeke tuyghde voirt dat hi de voirs. twee zistere rox by bevele van Bouden van Tichelt voirmaels betaelt heeft Meester Jans vader voirs.

---

24 Januari 1431 (1432).

Uitspraak in een geschil tusschen de voogden van Elisabeth Vinx en Zemmen van den Hornike.

Alsoe geschillen waren tusschen Gielis ende Heinric Vincke, gebroederen, voere hen ende den anderen momboeren, die sy hierinne geloefden te vervaen, van Lysbeth Vinx, die wettighe dochter was Peters Vinx, ende in den name van haer, aen deen zyde, ende Zemmen van den Hornike, aen dandere, toecomende van alsulken v pont x scellingen groten Brabants, als de voirs. momboeren heysschende waren Lysbeth, Jan Laureys dochter, die moedere es van der voirs. Lysbeth Vinx, mits dat sy huerer dochteren uwt hadde gecocht van der versterffenissen des voirs. Peters, haers mans, daerop de voirs. Zemmen antworde, seggende dat zy, Lysbeth, met Wouteren van den Hornike, haeren naman, hem scepenenbrieven hadde verleden van Antwerpen, omme hem scadeloes tontheffen ende te quiten, meynde daeromme syn verhael te hebben aen hen beyden ende aen haere goede, ende eer de voirs. momboeren van der voirs. scult, daer sy gheen brieve af en hadden, ende alsoe beyde partien hen des gekeert hebben in Bourgermeesteren ende Scepenen, soe es daeraf gescheyden ende gesleten dat de voirs. momboeren sullen hebben II ℔ groten van den voirs. v ℔ x scellingen, behoudelic dien, dat de voirs. Zemmen syn verhael altyt vordane sal moegen hebben ende nemen aen des voirs. Wouters ende syns wyfs goede. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXIIII dage in Januario. fol. 189.

29 Januari 1431 (1432).

Verklaring van Yelre Muyden betrekkelijk het geding hangende tusschen hem en Jan Valken, met bijhoorig stuk.

fol. 189 v°. Anno XXXI, XXIX dage in Januario, zekerde ende geloifde aen des Ammans hant, by trouwen eeren ende zekerheden Yelre Muyden, coepman van Hoemborch, dat hy, noch niement van zynen wegen, Janne Valken, scipman, noch synen gesellen, noch gheenen poirteren van Antwerpen, hinderen, commeren, letten noch rasteeren en sal aen lyf noch aen goed omme der handelingen wille van rechte dat hy jeghen den voirs. Janne Valken gehadt heeft ende noch in rechte staet.

Item, opten selven dach, sette ende maecte machtich de voirs. Ylre Muyden Wouteren Wychman, omme van zynen wegen ende in den name van hem aen te hoeren alsulken vonnisse als tusschen hem ende Janne Valken hangende es.

---

18 Februari 1431 (1432).

Vonnis in een geschil tusschen Margareta sBackers, met Willem Quisthout alias van der Loegenhage, haren man, en Gozewijn van der Beke, betrekkelijk den eigendom van de helft van een huis.

fol. 190 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XVIII dage in Februario, soe wert ghewyst met eenen vonnisse by Heeren Janne van den Werve, Scepenen, ende ghevolghe ende zynen medegesellen in de volle banc, tusschen daensprake die Magriete sBackers met Willem Quisthout die men heet van

der Loegenhage, hoeren man, dede Goesem van der Beke, als van der helft van eenen huyse dair de voirs. Goesem in woont, gestaen by Sinte-Michielscloestere, welke helft zy meynde dat haer toebehoirde ende ghegeven waere gheweest in testamente van Wouters wive van der Achter, hoers oems, dair de voirs. Goesem op antwoirde dat hy die helft met scepenenbrieven van Antwerpen ghecocht ende gecregen hadde, ende dairtoe doen gedagen ter Vierschaeren ende die verreyct na der Vierschaeren ende der stad recht, ende dat dat verjaert ende verdaeght waere, ende gedroegh hem dies aen der stad boec dair men alsulken verreycsel in pleeght te setten. Alsoe dat tusschen de aensprake ende verantwoirden ghewyst wert de voirs. Goesem van der voirs. aenspraken quyte ende verweert.

---

20 Februari 1431 (1432).

Besluit over een vonnis gewezen door de Wethouders van Steenbergen.

Anno XXXI°, XX dage in Februario, quamen tAntwerpen Meester Peter Wale, als Burgermeester, met tween Scepenen van Steenbergen, mids zekeren brieven die de stad van Antwerpen den Schouttet ende der stad van Steenbergen gesonden hadde voere eene der voirs. stad van Antwerpen poirtersse, geheten Liele Zoetarts, die aldair in den rechte gestelt was van den momboere ende voeght van hoeren kinde, ende die, mids dat zy haers vermeets ende waerheit niet en volquam na den lantrechte van dair, gewyst wart in een scepenenwederseggen, ende verantwoirden de voirs. sake in deser manieren, als dat de voirs. poirtersse, eer zy tAntwerpen poirtersse warden, was hoere aldair, met eenen voeghde metten rechte gegeven, rechtsveerdich gemaict hadde ende in aenspraken ende in verantwoirden comen was, mids welken onderwyse ende de voirs. onse poirtersse fol. 190 v°.

yerstwerf hieraf overhoert synde, by de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen overdragen was, dat de voirs. Liele, mids dat zy hoere rechtsveerdich gemaect hadde, zonder haere met hoerer poirterien te behelpene, gehouden syn sal int tvoirs. scepenenwederseggen, ende aldaere ten eynde vute op desen tyt van deser saken rechts plegen.

---

22 Februari 1431 (1432).

Verklaring van Andries van Ferrere over een geschil tusschen hem en Hendrik van der Mere, betrekkelijk eene korenrent.

fol. 190 vº. Van alsulker aenspraken als Andries van Ferrere gedaen hadde Heinrike van der Mere, van Malle, als dat deselve Heinric Gheerts van der Mere, syns brueders, goede aengeveerdt soude hebben, dairaf dat hy hem getugen ende waerheit vermat, op welken Gheerde de voirs. Andries voirmaels gecocht hadde met scepenenbrieven van Antwerpen I zister rogs erflic, mids denwelken hy den voirs. Heinrike aensprac. Dairop dat de voirs. Heinric, in den rechte hem verantwoirdende, seide dat hy syns voirs. brueders goed niet aengeveerdt en hadde in gheenre manieren, anders dan syns brueders kindere, ende dairaf vermat hy hem goede waerheit, welke waerheit hem in den rechte alsoe gegroegh, mids denwelken de voirs. Andries comen es voere den dach van heden voere Janne den Meyere ende Peteren van der Beversluys, als Scepenen, ende gaf hem van dien gedinge vellich toten daghe toe van heden. Gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXII dage in Februario.

---

24 Februari 1431 (1432).

Uitspraak over den manslag gepleegd op Willem de Monic.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXIIII dage in Februario, soe wert by den Burgermeesteren ende Scepenen eene vutsprake gedaen opt dongeval van den dootslage, die gesciede tot Putte, op Sinte-Danys lestleden, aen den persoen van eenen Willem den Monic, in der vuegen ende manieren hierna verclaert: Te weten es, dat Peter de Vleminc met synre medepartien gheven sullen de somme van XLV ℔ grote, alsulc ghelt als ten daghe van betalene bynnen Antwerpen in borsen gaen sal, ende die betalen te twee paymenten ende verborgen met scepenenbrieven van Antwerpen, deen helft dairaf tSinte-Jansdage Baptisten midzomere naest toecomende ende dandere helft te Kerssavonde, ende sullen van den voirs. ghelde hebben ende heffen Jan de Monic, de outste sone, X ℔ grote, dandere twee zonen X ℔ grote, de viere dochteren X ℔ grote, de vriende ende maghe van den doden XIII ℔ grote onder hen te deylen, opdat zy willen, ende eest dat de vriende gheen ghelt dairaf hebben en willen, soe sullen die XIII ℔ grote onder de kindere gedeylt worden al evengelyc, ende dandere twee ponde grote sullen hebben Onser Vrouwenkerke tAntwerpen de XXX scellinge grote dairaf, ende Sinte-Jacopskerke in Kypdorp dandere X scellinge grote. Voirdane sullen zy doen doen bynnen jaers M zielmissen ter laivenissen van der zielen tAntwerpen ten Predicaeren ende dairaf goed bethoen bringen. Ende metter voirs. beternissen, soe seyden de voirs. Burgermeesteren ende Scepenen de voirs. partien ende alle deghene die dairaen cleven mogen wel ende volcomelic vereffent ende verlyct, ende soe wie dairenboven dade oft dade doen in eniger manieren, dat dat syn soude op zoenbrake ende op vredebrake. fol. 254.

7 Maart 1431 (1432).

Beslissing van het Magistraat van Mechelen over aldaar ingevoerde mosselen.

Fol. 191 v°. Anno predicto (1), VII dage in Meerte, quam tAntwerpen aen de vischmarct een Heinric Alaerts, van Lilloe, met eenen scepe met mosselen, welke mosselen de gesellen van bynnen cochten omme die voirt te leveren ende hair broet aen te wynnen. Dair doen quam een gheselle, poirtere van Ghent, geheeten Jan van Ghehult, ende cochte die mosselen omme XIIII scellinge grote ende bestaede se aen den voirs. Heinric Alaert te Mechelen te voeren omme III scellinge grote. Te Mechelen comen synde, wert hen gevraeght van wair dat zy die mosselen brachten. Zy seyden van Antwerpen. Dair wert hen met scarpen fellen woirden gheseyt van den Commoingemeesteren ende van den dekenen ende gezwoeren van den vischcoeperen aldair, dat zy terstont haer mosselen achterrugghe tAntwerpen wederomme vueren souden, sonder die ergens tot eniger andere plaetsen te vueren, ende dat moesten zy aen den Heylegen aldair zweeren, boven nochtan dat de voirs. Jan seyde dat hy poirtere waere te Ghent ende dat hy begheerde ende bat omme syn scade te verhueden, dat hy die hadde moghen doen voeren met wagenen oft kerren te Brabant wairt oft te scepe te Lyere, te Denremonde, te Ghent of elwair, dat hy se hadde mogen venten, dwelc hem niet ghescien en mochte, mair moste die wederomme tAntwerpen bringen, gelyc zy dairtoe bedwongen waren.

---

(1) 1431.

8 Maart 1431 (1432).

Vonnis in een geschil tusschen Hans Ghele en Godfried Spingel over in beslag genomen goederen.

Int jaer Ons Heeren M CCCC eenendertich, VIII dage in Meerte, wert ghewyst by Gielys Bode, ende by gevolghe van den Scepenen hierna verclaert, opte aensprake die een Hanze Ghele, als facteur ende dienere eens coepmans van Coelne, geheeten Herman van Hameyde, gedaen hadde Godefroeyt Spingel, als van zekeren goeden, die hy onder soude hebben gehadt ende die toebehoirt souden hebben Agabit Galle, Obert Spinghel, Lanceloet Justiniaen ende Anthonys de Vynande, voere zekere schult die zy den voirs. Herman, synen meester, schuldich waeren, alsoe hy seide. Ende na tverantwoirden dat de voirs. Godefroeyt weder dairop verantwoirde als dat die goede, die de voirs. Hanze onder hem hadde doen besetten, syn vry proper goed waeren ende niement anders, ende dair presenteerde hy synen eedt voere te doene, soe wert de voirs. Godefroeyt ghewyst dairaf tot synen gehoude. Alsoe dat hy na inhoudt van den voirs. vonnisse hant opte Heylegen leide, omme synen eet te doene, mair de voirs. Hanze verdroegh hem des eets ende wert doen volcomen voirtghewyst. fol. 191 v°.

---

20 Maart 1431 (1432).

Beslissing aangaande het aandeel in de bede te betalen door de gemeente Hoogstraten.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XX dage in Maerte, soe wert overdragen by Bourgermeesteren ende Scepenen, alsoe tanderen tiden by den tween waerliken Staten des lants van Brabant overdragen es ende gesloeten, dat de beghinen tot Hoeghstraten metter vriheit aldaer fol. 191.

souden betalen in der bede, gelyc een openen brief metter stat zegel bezegelt dat verclaert, ende nu de voirs. beghinen groet vervolch doen aen den Raide ons genadichs Heeren omme daeraf gevryt te syn, na de brieve die zy daeraf hebben gecregen in contrarie den overdrage voirs., dat de voirs. vriheit haere bede ende paymenten daeraf sal betalen, sonder alsulken aengedeylte als de voirs. beghinen daeraf coemt te gheven ende daerop sy geset syn ofte sullen worden voere hen uwt te reyken ofte te betalen, ende ofte van dien gebreke eenich last ofte commer van pandinghen ofte diesgelyx der voirs. vriheit toecoemt, dat de vriheit daeraf ongehouden sal wesen ende dat de stat soe veel sal doen, dat dat sal worden verhaelt opten beghinen ende hoeren goeden, behoudelic dien, eest dat onse genadige Heere den beghinen quyt wilt scelden van der beden, ende dat de vriheit op alsoe veel min dan wert gestelt als der beghinen aengedeylte mach gedragen, dat dan tvoirs. overdrach van gheenre werden syn en sal. Sonder argelist.

---

20 Maart 1431 (1432).

Verordening voor de brouwers.

fol. 191 v°. Het es geordineert bi den Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, ende by consente ende goetdunckene van den goeden mannen brouwers gemeynlic tAntwerpen, want coeplude dicwille groot gebrec ende verleng van haren betalingen aen zommige van den vors. goeden mannen brouwers gehadt hebben van haren greyne ende coren, soe is overdragen als voere, dat soe wie van nu voirdane van den vors. brouwers eenich greyn oft coren cochte op zekere daghe, ende te dien selven dage den coepman niet en betaelde of sinen weert of zekeren bode, ten lanxten bynnen VIII dagen na den vors. dach ombegrepen, ende de coepman hem daeraf becroende aen den deken, dat die brouwere die daer gebreckelic in waere also te betalen,

zyn ambacht van brouwen soude laten staen ende derven toter tyt toe dat de coepman of zyn weert, oft zekere bode also vorscreven is, al vernuecht ende betaelt syn soude, by also dat de deken hem de wete gedaen hadde. Ende wart dat hy daerenboven broude, dat hy dan telken male, also dicke als hy broude, verboren soude drie oude scilde te bekeren in drien, deen derdendeel den Here, dandere der stad ende tderde den ambachte van der brouweryen, ende nochtan soude hy moeten betalen den coepman als hy naerder recht begerde te hebben. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, twintich dage in Meerte.

---

22 Maart 1431 (1432).

Regeling van een geschil tusschen Peter Huffelmans, ter eene, Jan, zijnen zoon, ter andere, en Lippyn van der Linbeke, ter derde zijde, betrekkelijk den verkoop eener korenrent.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XXII dage in Meerte, soe wert overdragen ende gesloeten by Bourgermeesteren ende Scepenen opte questien ende geschillen hanghende tusschen Peter Huffelmans, aen deen zyde, ende Jan, sinen zoen, aen dandere, daer moeder af was Heylwich, Jan Pauwels dochter, ende Lippyn van der Linbeke, aen de derde zyde, welke questie sprutende quam van seven viertelen erfrox, die hy gecocht hadde ende gecregen jegens den voirs. Jan, dewelke Jan voirs. oic sekere brieve verleden hadde sinen gebroederen ende gesusteren die syn vader heeft van sinen nawive, overmits dien dat hy, Jan, van voere scepenenbrieve van Antwerpen hadde verleden ende geloeft gheen goede te vercoepen ofte te bezwaren, het en waere dat dat geschiede by vier, twe syn naeste mage van des vaders wegen ende twe van der moedere zyde, die hierby niet verleden en waren, aengesien oic de joncheit van desen Jan, die byna niet verjaert en was, ofte luttel meer, gemerct oic fol. 192.

de simpelheit van desen Jan, ende dat de penninge alleen syn vader hadde geheven ende ontfaen ende hy niet, dat alsulke brieve als hy, Jan, verleden hadde den voirs. Lippyn, ende oic sinen anderen gesusteren ende gebroederen alsoe voirs. es, doet sullen syn ende te nyeute, ende de penninge die hy, Lippyn, daeraf heeft betaelt, dat hy die heysschen sal ende volghen Peteren Huffelmans, sonder Jan ofte syn goede daerinne gelast te syn, ende desgelyx alle andere brieve, die hy, Jan, verleden mach hebben te bezwaernisse ende vermyndernisse van sinen goeden, sullen oic te nyeute wesen. Gedaen in den jaere ende ten dage voirs.

---

8 April 1431 (1432).

Beslissing aangaande de betaling van zekere uitgaven gedaan nopens het beheer der goederen van den minderjarigen Willem van Lippeloe.

fol. 193. Anno XXXI°, VIII dage in Aprille voere Paesschen, wairt getermineert in de volle banc van Scepenen opte zake dair enige vriende van Willeme van Lippeloe, Danyssone was van Lippeloe, voere de stad omme volghden: Yerst, van alsulken goeden als des voirs. Willems momboeren vercocht hadden omme den cost mede te betalen die te voeren dairop gedaen hadde geweest, dat die goede vercocht sullen bliven, ende dat Jan Enghels doude, ongehouden sal syn van enigen vercochten goeden weder te coepene ofte vercrygen, het en waere dat men hem wedergave XXII ℔ grote, die hy van des voirscreven kints goede ontfangen hadde, ende die hy in den voirs. cost vutgegeven ende betaelt hadde. Voirdane wert overdragen ende geordineert op alsulken cost als de voirs. vriende omme gheschils wille, dairin dat zy onderlinge vielen, ende dairaf dat zy zeggheren namen ende die zeggeren voirt eenen overman, welc seggen ondergehouden wert wel XXII weken lanc, dairop dat by den voirs. zeggeren ende overman verteert werdt omtrent vive pont grote, ende by den

vrienden die dairop volghden, omtrent XI ℔ grote, dat dien nacost, alsoe tsamen gedragende omtrent XVI ℔ grote, ghelden ende betalen sullen deghene die dat verteert hebben, het zy zeggheren, overman ofte de vriende die dairop volghden, sonder des voirs. Willems goede yet dairomme te vercoepene, te belastene oft te becommeren in eniger manieren.

---

10 April 1431 (1432).

Regeling van een geschil tusschen Liele Zoetaerts en de voogden van hare dochter.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, X daghe in de fol. 192 v°. maent van Aprille voere Paesschen, int burgermeesterscap van Janne van den Werve ende van Costene van Coelput, so wert in de banc by den voirs. Burgermeesteren ende Scepenen gesleten ende getermineert alsulken gheschil als wesen mochte tusschen Lielen Zoetaerts, aen de een zyde, ende Merselys Peterssone ende Janne Humanssone, als voeghde ende toesienders van Thorien, hoere dochtere, dair vader af was Zoetaert Peterssone, hair wettige man was, aen dandere zyde, in der vuegen ende manieren hierna verclaert, te weten es dat de voirs. voeghde ende toesienders der voirs. Lielen, der moeder, claerlic quyte scouden tallen dagen van alle den goeden ende versterffenissen van haven ende van erven, ruerende ende onruerende, welkerhande dat die mogen wesen, die den voirs. kinde bleven ende verstorven mogen syn van der doot van den voirs. wylen Zoetaerde, zynen vadere, mids der scheidingen ende deylingen die tanderen tyden by de vrienden dairaf gesciede, dairaf dat zy aen beyden zyden cedullen ende gescriften hebben, ende dairmede soe daden de voirs. Merselys ende Jan haere hande van der voirgenoemder momboryen ende toesienderscap, in presencien van Willem Janssone, van Steenbergen, die tanderen tyden voeght ende momboere van den voirs. kinde hadde

geweest, ende die dese effeninge ende pointinge mede halp maken. Voirdane wert overdragen ende geordineert dat men des kints ruerende have vercoepen ende te ghelde maken sal, ende dat vutgeven omme den thienden penninc op goede zekere borchtocht dairaf te doene, soe wie dat dat ghelt oft de have aenveerdt, ende die borchtocht te doene tot Bergen oft tot Steenbergen, dair tkint wail mede verwairt zy. Voirt is geordineert dat de voirs. Liele haer voirscreven dochter voirdane houden sal, tot dat zy verjaert zy, van eten ende van drinken, van cleederen ende van scoen, wullen ende lynen, redelic ende tamelic na hoeren staet, des sal zy jaerlix hebben van den voirscreven kinde XIIII Arnoldusgulden oft de weerde dairvoere in anderen goeden ghelde, des sal zy voirdane alle desselfs haers kints goede regeren, wel ende getrouwelic gelyc hoeren goede, sonder dat yet te verminderen, te becommeren ofte bezwaeren, ende dairtoe van des den kinde jaerlix van synen goede ende renten overscieten sal, dat voirt beleggen tot des kints baten ende proffyte ende alle jaere, op dats de vriende begheren, goede wettige rekeninge ende bewys doen, van al des zy van des kints wegen ontfaen oft weder vutghegeven sal hebben in eniger manieren. Behoudelic altois dien, wert soe dat de voirscreven Liele omme des voirscreven kints goede te vervolgen ofte vercrygen enigen redeliken cost dade, oft voere tkint yet verleide oft betaelde, dat men haer dat altyt in hoere rekeninge afcorten ende van hoeren ontfange betalen sal. Sonder argenlist.

---

11 April 1431 (1432).

Bekrachtiging van den aankoop eener korenrent.

fol. 192. In den jaere Ons Heren M CCCC ende eenendertich, elleve dage in Aprille voere Paesschen, so wart overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen, dat den coep van alsulken eenen zister rox erflic als Mathys Papen wyf gedaen heeft

jegens Marien, dochter Jans van Buyten, van weerden syn sal, ende dat zy dien behouden sal sonder Lysbetten van Buyten over te geven, zy en wilt namaels doen met moetwille ende van goedertiernheyden, gemerct dat den coep lange verjaert ende verdaeght is.

E. VINEA.

---

11 April 1431 (1432).

Bevestiging van Andries de Meyere en Elisabeth Alouts, zijne vrouw, in den vollen eigendom hunner goederen.

In den jaere Ons Heren ende dage voirscreven, so quamen voere Burgermeesteren ende Scepenen Katline Alouts, wettich wyf Mathys Papen, ende Symoen Loep als testamenteurs van wilen Gielyse Alout, thoenende eenen scepenenbrief van Antwerpen, daerinne dat Gielys Alout vors. geconsenteert ende gewillecoert hadde dat Lysbeth Alouts, syn dochter, wettich wyf Andries Meyers, deylen soude in alle syn goede gelyc der vors. Katlinen, harer zuster, behoudelic dien dat zy die goede niet en soude moegen vercoepen, etc., seggende ende meynende dat Andries de Meyere ende de vors. Lysbeth, na vutwysen van dien brieve, de goede die haer bleven syn ende verstorven van haeren vader, niet en souden moegen vercoepen. Daer de vors. Andries ende Lysbeth, syn wyf, op deden haere antwoirde ende met zekeren scepenenbrieven die gemaect waeren ende verleden van den vors. Gielyse Alout, doen de vors. Andries met Lysbetten, synre dochter vors., te hulike trac ende die daeraf gheene mensie en maken, ende want de vors. brief van der huliker vorwarden ouder is dan de vors. brief die Katline Alouts, Mathys Papen wyf, ende de vors. Symoen aldaer thoenden, so wart overdragen by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vors. dat de vors. Andries ende Lysbeth, syn wyf, metten vors. goeden haeren vryen wille selen moegen doen, zonder yemants toeseggen, gemerct dat, also vors. is, fol. 192.

den brief van der hilixer vorwarden des vors. Andries ende syns wyfs ouder is van date dan den brief die Katline Alouts ende Symoen thoenden, van dat Andries ende syn wyf haere goide niet en souden moegen vercoepen. Hier waeren by ende over Costen van Coelputte ende Jan van den Werve, Burgermeesteren, Gielys Bode, Peter van Hambroec, Jan van Wrsele ende Jacop Wilmaer, Scepenen.

E. VINEA.

---

16 April 1431 (1432).

Voorwaardelijke goedkeuring door de gebroeders Pot van een « seggen » uitgesproken tusschen hen en hunne ouders.

fol. 192 vo. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXI, XVI daghe in Aprille voir Paesschen, so gheloifden Meester Jan Pot, Wouter, Adriaen ende Anthonys Pot voere henselven ende voere Jacob Pot, haeren brueder, dien sy hierinne vervingen ende geloefden te vervaen, bekenden alsoe een seggen waere geseit geweest by den Prioere van den Chartuseren buten Antwerpen, Jan Lievensoen ende Symoen, tusschen Peteren Pot ende Jouffrouwe Marien, synen wyve, hoeren vader ende moeder, ende hoeren voers. kinderen, gelyc de cedullen van den seggen gemaect dat claerlic begrepen hebben, soe geloven sy tvors. seggen van waerden te houden, indeen de vors. Peter ende Jouffrouwe Marie dat also doen ende geloven ende doen doen, ende doen geloven van denghenen die dat sculdich syn te doen in alsulker voegen ende manieren, ende dat alsoe te besorgen alsoe dat de vors. cedullen in hebben ende dat behoirt. Ende hier waeren by ende over Kosten van Koelput, Burgermeester, Jan de Coninc die men heet die Meyer ende Jacob Wilmaer, Scepenen.

E. VINEA.

Omstreeks April-Mei 1432.

Ordonnancie « van den Homborger biere ende tappers. »

Item, dat nyemend gheen Homborger bier hoeger tappen oft vercoepen en zal dan VII yngelsche de ghelte, opte peyne van I ouden scild te verbuerne, alsoe dicke als ment bevonde, half den Here en half der stad. fol. 193.

Item, dat gheen tappere van nu vordane die Homborger bier tappen wille, tselve bier met gheenreley anderen dranc mengen en zal, mer tselve bier ende alle ander bier laten ende wttappen in alsulker voegen als hy dat incoept, op I ouden scilt te verbuerne alsoe dicke als men de contrarie bevonde, deen derdendeel den Here, tdander der stad ende tderde den Koermeesters, ende hieraf zullen de Koermeesters der tappers eet mogen hebben also dicke alst hen ghelieft. Ende desghelyx sal elc tappere, opten zelven koere, den goiden lieden hoir volle mate geven.

---

6 Mei 1432.

Bevel tot betaling van achterstallige lijftochten verschuldigd aan Herman Bouds.

Anno XXXII, VI dage in Meye, wert gewyst by Heinrike Zorgeloes, dat Engelbrecht Aertssone, borghere van Utrecht, betalen sal Hermanne Bouds V ℔ grote Vlems, V scellinge, VI deniers min, als van achterstelliger lyftochten als des voirs. Hermans wyf heeft opte stede van Utrecht, ende dat ghelt heeft geloift Jan, de sadelmakere, als zyn vry proper scult te betalen bynnen der Sinxenmerct naest toecomende. fol. 193.

---

8 Mei 1432.

Beslissing over het bezit eener lijfrent.

fol. 193. In den jaere M CCCC ende XXXII, VIII dage in Meye, soe wert by Burgermeesteren ende Scepenen overdragen ende gesloten opten heyssche die dede Cristoffel van Yerssicke op Jannes ende Huge van Cruyninge, ghebroederen, van der helft van III nobelen tsjaers lyftochtrenten sprekende opte stede van Delft, die tanderen tyden Claus van der Creken gemaect hadde Lysbetten, synre natuerliker dochter, ende denselven Cristoffel, gelyc een instrument daeraf gemaect dat begrypt ende inheeft, opt welc de voirs. gebroederen seyden want die lyftocht sprake op hen na vutwysen der brieve daeraf gemaect, dat daeromme de lyftocht geheel hen soude toebehoeren, seiden oec dat sy die gecocht hadden, dat de vors. helft van den drien nobelen lyftocht vors. hy, Cristoffel, heffen soude ende hem toebehoeren, ende na synre doot, dat die dan gaen soude na vutwysen van den testament des vors. Claus, overmits dien dat men claerlic bevint dat Claus die toebehoerde ende dier machtich was, ende oec tanderen tyden, dat alsoe gescieden waere geweest by Burgermeesteren ende Scepenen, ende desen navolgende geloefde de vors. Huyge die lyftochtbrief onder hem te behouden tot behoef syns ende syns broeders ende oec tot behoef des vors. Cristoffels, ende na syn doet, tot behoef den gasthuyse van der Coepoerten die de vors. helft soude aencomen na vutwysen des vors. testaments.

---

16 Mei 1432.

Uitspraak, op verzoek der stad, van de Schepenen van Wommelghem, als scheidsrechters in een geding tusschen Jan van Molenbroec, ter eene, en Willem van der Luegenhaghe en zijne consoorten, ter andere zijde, betrekkelijk de nalatenschap van Wouter van Molenbroec.

fol. 196. Dit es alsulken seggen als Willem Kennens, Claus van

Cortbeemde, Wouter Wortelman, Claus Quadehage, Ghysel Coels, Jan de Laet ende Jan Delien, Scepenen van Wommelgheem, aengenomen hebben, by begheerten van der goeder stad van Antwerpen, tusschen Janne van Molenbroec, aen deen zyde, ende Willem van der Luegenhaghe ende Ghisel Molemans met hoere medepartien, aen dandere zyde : In den yersten, soe seggen de Scepenen voirs. na de getugenissen die voere de goede stad van Antwerpen getuycht es, ende na dat bescheit dat zy in beiden zyden met gescrifte overgaven, ende na alle bescheit dat voere hen comen is ende na hoer beste verstaen na hoere vyf zinnen, dat Jan van Molenbroec voirs. sal deylen in die erve dair zy omme gedingt hebben ende dair doude Wouter van Molenbroec, zyn oudervader, vut sterf, syn ghedeel alsoet zynen vader versterf. Voirt soe sullen deylen Willem van der Luegenhage ende Ghysel Molemans, met hoere medepartien, int selve erve met Janne voirs., gelyc hen ende eenenyegeliken na syn avenant na den lantrechte, dat es te verstane twee zusteren jegens eenen brueder, ende Willem ende Ghysel voirs. sullen in de stad staen voere hoere medepartien ende deylen gelyc voirscreven es, alsoe verre als zyt overhebben. Voirt meer heeft enich van den erfgenamen enigen commer gemaect, met scepenenbrieven van Antwerpen oft met anderen bethoene op dit voirscreven erve, dat dien commer staen sal eenenyegeliken op syn ghedeel ende niet vordere, ende en es hoer ghedeel niet goet genoech, dat zyt anderswair bewysen sullen. Voirt soe sullen Willem ende Ghysel voirs. allen commer betalen van hofrechte ende van anderen commere, die sy hieromme gedaen hebben, ende soe wes sy van den erve voirs. geblaet hebben, dat zullen zy behouden sonder rekeninge te doene. Item, soe wat commere de voirs. Jan oft zyn vader hierop gedaen heeft, die sal Jan betalen, mair des sal Jan oic de bladinge behouden, die syn vader oft hy van den goeden voirs. geblaet mach hebben, ende sonder rekeninge te doene tot nu toe sonder erfrente te vercoepen alst voere verclaert is. Item, willen dair noch meer erfgenamen in dit voirs. erve deylen meer dan voirscreven es, dat die den commer sullen helpen dragen van den hofrechte, na hoer avenant, ende dat zy terstont spreken selen. Ende hiermede sullen alle partien vereffent ende

gesleten syn tot ceuweliken dagen oft metten vonnis gewyst waere, ende viel hierinne enige duysternisse, dat houden de Scepene voirs. op haer verclaeren ende dit sal men registreren in der goeder stad boec van Antwerpen. Dit es gedaen int jaer Ons Heeren veerthienhondert ende XXXII, den XVI[sten] dach van Meye.

---

19 Mei 1432.

Eisch tot betaling van achterstallige zoenpenningen afgewezen en verzonden naar de rechters in Zeeland.

fol. 193 v°. Alsoe Adriaen Willemssone in eenen vrede hadde doen leggen hier in der stad Merten Boudenssone, aenruerende den doetslach die over LXIIII jaer geleden geschiede ende gedaen wart aen Joeffroet Peterssoen, in den dorpe van Wemelinge, in den lande van Zeelandt gelegen, die oem was van den vors. Adriane, ende daeraf hy, Adriaen, tachter was ende in gebreke van den zoenpenningen XXVIII nobele, alsoe hy seide, opt welc de vors. Merten, met sinen magen ende vrienden, antwoerde, seggende dat dien doetslach over LXII jaer ofte daer omtrent gesoent was, ende dat daeraf waere voldaen, by sekeren bethoene dat hy daeraf dede, soe wart by Borgermeesteren ende Scepenen in de volle bancke sittende overdragen, dat men den vors. vrede quyt soude schelden sonder yemant hieromme hier in der stat meer te moeyen ofte te lasten, ende dat hy, Adriaen, syn gebreck vors., opdat hy eenich hadde, soude moegen volgen in Zeelandt aen de borgen van de soenpenningen, aen hoeren nacomelingen ofte aen hoeren goeden met rechte ende vonnesse van dien lande, ende dat hy dat soude moegen doen sonder geslagen ofte gelast te worden van eeniger wederpartien, ende sonder achterdeel van dien dat hy den vrede vors. hadde hier doen nemen, gelyc de vors. Merten ende veel van sinen magen ende vrienden hierby wesende dat toeseiden. Sonder argelist. Gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XIX dage in Meye.

---

27 Mei 1432.

Besluit over de uitvoering van wegeniswerken te Eeckeren.

Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, XXVII dage in Meye, wert overdragen ende geordineert by den Burgermeesteren ende Scepenen, vut aenbringen van Wouteren van Kets ende Clause van den Hoevel, die van der stad wegen gesonden waeren opten Eekerschen wech omme de reparacie van denselven wege, want bevonden werdt ter presencien van Janne van Wrsele den ouden ende Clause Alleyn ende by den ouden ende ommesaten aldair, dat de voirs. wech behoefde versien ende vermaect te zyne, ende sunderlinge twee quade slage ende gate die opten voirs. wech laghen rechte jegen Danys Wouters erve, ende die enige van den ouden aldair seyden dat de voirs. Danys die quade slagen alleene schuldich waere te houdene ende te makene, ende dat zyn voirseten die tanderen tyden gemaect hadden, soe wert dairop geordineert want den voirs. Danys te lastich hadde gheweest die twee quade slaghe alleene te makene sonder enige hulpe, gemarct dat vele liede dies weeghs gebruyken, dat opten tyt van nu de voirs. Danys dien wech maken soude met synen houte ende eerden, die men hen dairtoe bewysde te nemen aen denselven wech ende aen syn scoer, ende dat men dairtoe gebieden soude met eenen kercgebode, dat hem dairtoe helpen soude opten tyt van nu, van gracien ende niet van rechte, die van den lare van Vriesendonck, Eeckeren kerchof, de Byest, die van den Strieke, van Scoenbroec, Mosybroeck ende Luttel Mosybroeck, behoudelic eenenyegeliken synen rechte, ende dat de voirscreven Danys ende syn nacomelinge van nu voirdane eeuwelic den voirs. wech voere syn erve gelegen houden soude, sonder der voirscreven dorpe cost, last oft scade, het en waere dat deselve Danys oft zyn nacomelinge bethoenen oft bygebringen conden dat hem yement dien wech sculdich waere mede te helpen houden ende maken. fol. 194.

---

30 Mei 1432.

Verklaring afgelegd door Heer Aart van Ymmerseele en Nicolaas van Wyneghem betrekkelijk de voor hun, als Schepenen, verleden huwelijksvoorwaarden tusschen Jan van Mechelen en Elisabeth Colenzone.

Fol. 193 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XXX daghe in Meye, soe seyden ende verclaerden in de banc van Scepenen Heer Aert, Heer van Ymmerseele, ende Claus van Wynegheem haer kenlicheit van der huwelikere voirwaerden voirmaels gemaect tusschen Janne van Mechelen was, aen deen zyde, ende Joffrouwen Lysbetten, dochtere Claus Colenzoens, dair moeder af was Joffrouwe Heylsoete Drubbels, aen dandere zyde, die als Scepenen over deselve huwelike voirwairde stonden, ende sunderlinge opt point van der ghiften ende makingen van den huyse, dair de voirs. Claus ende syn wyf doen ter tyt in woende, dwelc zy der voirs. Joffrouwen Lysbetten, hoere beyder dochtere, te huwelike gaven na des lanxtlevenden lyf van hen beiden te aenverdene als haer vry proper goed, dairaf dat deselve Claus Colenzone de minute van den scepenenbrieve bewerp ende screef. Alsoe dat men int selve bewerp, mit des voirs. Claus hant gescreven, bevonden heeft dat de voirs. Claus dairin behielt syn macht, zynen vryen wille te mogen doene metten voirs. huyse syn leefdage lanc, dairmede dat de voirs. heere Aert ende Claus van Wyneghem seiden dat de voirs. Joffrouwe Lysbeth grotelic bedrogen soude syn, want zy anders niet verstaen en hadden int verlyden van den brieve, noch voere en stont in gheenre manieren, dan dat de voirs. Claus Colensone ende syn wyf hoere voirs. dochtere tvoirs. huys claerlic gaven ende maecten in gherechtere huwelikere voirwaerden, na haere beyder lyf, sonder yemende van hen enige macht toe te seggen oft recht dairin te behoudene in eniger vuegen oft manieren. Ende meynden oic dat dat alsoe wel meer goeden mannen, die over thuwelic waeren, kenlic wesen soude, hoewel dat Claus Colenzone alsoe gescre-

ven mochte hebben. Ende dese kenlicheit daden zy als die als Scepenen doen ter tyt over de voirs. huwelike voirwaerde stonden.

---

31 Mei 1432.

Ordonnancie betrekkelijk de wegenis, den wijnhandel, de waag, den joktol, enz.

Gheboden ende vutgeroepen by den Heren ende by der stad, anno XXXII, opten lesten dach van Meye. fol. 290 v°.

Item, dat eenyegelycke zyn stene wech doen sal die liggen buyten der stadmuere tusschen thouten hoet ende Sinte-Jansvliet, ende thoutwerck dat op thouten hoet staet, ende dat eenyegelic zyn molenstene ende zerke wech doen sal van den werve ende opslage aldair, tusschen dit ende Dysdach naestcomende, opte peyne van twee royalen, half den Heere ende half der stad.

Item, dat nyemant wyn halen en sal in der Heren papenkeldere ofte doen halen, opte peyne van eenen ouden scilde, een derdendeel den Here, een derdendeel der stad ende tderde derdendeel den Koermeesters ofte denghenen diet aenbrenght, ende men sal dairtoe denghenen dien halen horen potte ofte kanne nemen metten wine, ende hieraf selen moegen koeren de Koermeesters ende alle dieghene die den Here ende der stad eedt gedaen hebben, ende voirt alle andere poirters wie zy zyn.

Item, dat elc syn vulnisse drage, twee dage die weke, ter steden ende plaetsen daert tanderen tyden geordineert is, opte peyne die daerop staet.

Item, dat men sal gheven in de waghe van allen goeden dat men ter wagen weecht, van der wagen die hout C ende LXV pont, I Antwerpschen penninc, dairaf de seven Antwerp-

sche penninge doen enen ouden groten, ende den ouden groten v groten Brabants gelts gerekent, ende hieraf sal men een bort hanghen voer de wage. Ende so wie dat meer name, hy were waechmeester, weger ofte vutslager, dat die verboren sal telken male x scellinge grote out, half den Here ende half der stad, ende dairtoe staen ter correxien van den Here ende van der stad.

Item, so wie dat meer name van eenighen joctolle ofte assisen jegen den Here ofte jeghen der stad verpacht, dan hy van rechswegen sculdich is te doene, dat die verboeren soude, also dicke alst ghesciede, x scellinge grote out, half den Here ende half der stad, ende daertoe staen ter correxien van den Here ende van der stad.

Item, soe wie dat den Here ofte der stad tsine ontstake ofte verloechende, dat die verboren soude, also dycke alst ghesciede, den vors. brueke van x scellingen ouden groten, half den Here ende half der stad.

Item, dat men gheenrehande vulnisse groys oft eerde voeren en sal van der drencken voere Facons totter Pisternen toe, opte peyne van twe royale te bekerene in drieen, deen derdendeel den Here, dander der stad ende tderde denghenen diet voirtbrengt. Ende dat nyemant gheenrehande pryen oft vulnisse in de roye worpen opte voirs. peyne.

Item, dat men aldair gheenrehande scutterie houden en sal, opten zelven broeke.

Item, dat men aldair niet bleyken en sal, noch opte veste van den Vingerlinge ter Pisternenpoirte wairt, twee waechuyse leeden aen ghensy de poerte, opte vors. peyne van twee royalen te bekeren ut supra.

Item dat ter selver plaetsen ende vesten gheenrehande vrouwe van stayen sitten en sullen bynnen marcten ....(1) buyten marcten, opte selve peyne.

(1) *Een woord verdwenen, denkelijk* oft.

7 *Juni 1432.*

Ordonnancie op het dragen van wapens, het schenden der jaarmarkten, het aanhouden van misdadigers, het herbergen van vreemdelingen en « gecorrigeerde », het reinhouden der wegenis, het bijwonen der processien, enz.

Geboden by den Here ende bi der stad, anno XXXII°, VII Juny. fol. 289 v°.

Item, dat niemant voirdane, het zy edel ofte onedel, grote ofte cleyne, rycke oft arme, gheen baseleers, sweerde [pycken, haecxen, hellebarden] (1), noch gheenrehande lange messe, onredelic pasmesse, onredelic pinsoenen, noch gheenrehande hoodwapene [noch groote gemaecte stocken oft latten] (1) draghen en sal, opte payne van den vors. wapenen te verbuerene, ende dairtoe [twee royale] (2) half den Here ende half der stad, [vutgenomen den Here ende de wet] (3) [ende dat men terstont denghenen die hierinne brueckachtich were ende de contrarie dade, in den Steen leggen zoude ende daerinne te bliven tot dat hy den brueck betailt hadde, ende oft des Heren knapen oft eenich van hen hierin simileerde ende niet wt en richten nae den voirs. gebode, dat men dien sonder verdrach setten sal op eenen wech te Tryere te doene]. (1)

Item, dat gheenrehande vreemde lude bynnen der stad gheen pansiere, hootwapenen, noch gheene der vors. wapene en selen mogen draghen, opte voirs. payne, vutgenomen dat dieghene die van buyten inne comen, te water ofte lande, oft vuyttrecken, haer wapene selen moeghen dragen in hoere herberghe ende weder vute. Behoudelic dat de poirteren ende inwonende van der stad haere pansiere selen moghen

---

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*
(2) *Deze woorden doorgehaald en vervangen door:* IIII royale.
(3) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald.*

draghen, ende [eenyeghelic messe ende] (1) de wagenlude haere pasmesse.

[Item, dat alle de weerde oft andere personen, wie zy syn, die herberge houden oft personen in huere huyse hebben oft logeren, soe schiere als yement, het zy edele, onedele ende andere persone van wat state oft condicien dat se syn, bynnen hueren huyse comen met wapenen oft gewapent, gehouden selen zyn, bynnen eenre hueren ten lanxten na dat die persoen oft personen incomen sal syn, de wete dairaf te doene myn Heere den Marcgreve den Schoutet oft Burgermeesteren, opte peyne van II oude schilden, half den Heere ende half der stad]. (2)

Item, so wie dat eenige goede lude, coeplude oft andere hier in der stad oft dair buyten, evelde, quetste, bespiede, beroefde ofte thoere name, ofte die vryheyt van der jaermerct stoorde, violeerde oft brake in eenigher manieren, te water ofte lande, by dage ofte by nachte, dat men dien corrigeren sal aen lyf ende aen goede, also na geleghentheyt der zaken behoeren sal, ende hierjegens en sal niemande kercke ofte cluyse stade doen. Ende soe wie dat alsulke misdadige personen huysde ofte hoefde, ofte wetende met hem hielde gaende, die sal dairaf ter selver correctien staen.

Item, dat alle poirteren van der stad selen mogen vangen, houden ende bringen tot aen den Here alle quadoenderen, te wetene moordeners, dieve, straetrovers, verraders, spyers, ballinge, (botters) (3) ende alle andere quaetwillige die onse poirteren oft anderen goeden luden moerden, evelen, quetsen ofte oploep doen wilden, oft die dairomme vutcomen waeren, zonder verboeren jegens den Here ofte jegens der stad. Ende dairtoe selen alle poirteren mogen helpen sonder yet te verborene, ende gesciede dair eenighe onradt in van quetsueren oft anders aen dese quaetdoenders ofte ane die-

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door* : messen ende zweerden op desen tyt ende.

(2) *Dit artikel werd later bijgevoegd.*

(3) *Dit woord werd later bijgevoegd.*

ghene die onse poirteren oft anderen goeden coepluden evelen wilden, daer sullen onse poirteren, die se vangen ende die hem helpen, vry ende ongehouden af syn jegen den Here ende der stad.

Item, waere dat yemand die vreemde lude in syn huys gewapent ontfinge met hoepen oft anders, oft die vuter stad gecorrigeert syn, ende dat niet in tyts den Here ende der stad te kennen en gave, die soude verboeren, also dicke alst ghesciede, XL royale, half den Here ende half der stad, ende doertoe staen ter correctien van den Here ende van der stad. (Behoudelic den cedelen, die dambachten hebben, van waerden te bliven, wtgeroepen bi den Here ende bi der stad anno XXXV, den XXX^{sten} in Augusto). (1)

Item, soe wien dat men by avonde ofte by nachte [na der clocken, wtgenomen sHeeren dienceren oft die van der waken van der stad zyn] (2) opter straten vint gaende met sweerden, [cloveren, branderelen, bogen,] (2) staven, hameren, pollaexen, baseleren, kudsen, [gemaecten stocken] (2) oft met anderen onredeliken wapenen, oft die by hem hebbende, dien sal men haere wapene nemen ende in de gevanckenisse leggen, ende oic den broeke daeraf nemen van IIII royalen, half den Here ende half der stad.

Item, soe wie hem jegens den Here ofte syn dienaeren setten oft rebel syn, omme hen yemandt te nemen oft te onderdringene, dien sy gevangen hadden, ofte hem met fortsen eenigerande wapene vuten handen nemen wilden, die zy yemande, die broecachtich waere, genomen hadden, oft omme haere officien wille oploep dede met quaden dreygliken woerden, met wercken oft anders, dairaf sal men informacie nemen, ende na dat men daeraf bevint, dat sal men corrigeren by den Here ende by der stad na gelegentheyt der zaken. [Behoudelic den cedelen, die dambachten hebben, van werden te bliven]. (1)

---

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd en zijn ook doorgehaald.*

(2) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

Item, dat dieghene die cabret houden gheen vierpannen bynnen hoeren huyse setten en selen oft houden barnende, opte peyne van III royale, een derdendeel den Here, dandere der stad ende terdde den Coermeesters, ende selen alle dieghene, die cabret houden, bynnen hoeren huyse moeten setten [ende houden staende elc] (1) een aemtonne vol waters, opte vors. peyne.

[Item, dat alle deghene die caberetten oft voerveynsteren van eten ende van drinkene houden, bynnen der stad of bynnen der vryheyt van der stad, haer vleesch zullen moeten coepen jegen de vleeschouweren van der stad ende nergens el, opte payne van I royale, I derde den Here, dander der stad, ende tderde diet voertbrachte]. (2)

[Item, dat nyement bynnen der stad noch bynnen der vriheyt van der stad, gheenrehande vleesch en sal mogen slaen omme dat te vercoepene met cleynen penneweerden, opte vors. payne]. (2)

fol. 290. [Item, dat nyemant voert doen en sal op dissche, scragen oft taflen in de Braderystrate, opte peyne van I ouden schilde, deen helft den Heere ende dander helft der stad]. (2)

Item, dat men alle die poelgerie houden sal ende vercoepen in de Predickerenstrate by Jan Bachelaers was, als men tanderen tyden geplogen heeft, opte peyne die daerop staet.

Item, soe wie dat van stHeeren ende van der stad wegen geordineert is oft geordineert sal wordden omme in de processie van den Heyligen Besnydenisse mede omme te rydene oft te gane, ende hem des weygherde ende niet doen en wilde, hy en bethoende den Heeren redelike nootzaken, dat die des anderen dages na die weygeringe trecken sal moeten vuter stad ende niet weder dairin comen, hy en hebbe gedaen pelgrimagie tSinte-Joes ende dair bethoen

(1) *Deze woorden werden later bijgevoegd.*
(2) *Dit artikel werd later bijgevoegd.*

af bringen, ende dairtoe verboeren III royale, half den Here ende half der stad. Ende alsulken onredeliken woirde ende wederspenicheyt als enige tot des Heren ende der stad dieneren wert gesproken ende voirtgekeert hebben, houdt die Heere ende de stad te henwairt omme dairop te versiene als dat behoeren sal.

Item, [dat nyemant laden oft zyn wagene setten sal in Onser Vrouwenstrate voere den nyeuwen pant ende] (1) dat men oic alle die ydel waghene rumen sal van der Corenmerct, vuter Cammerstraten [uter Haechstegen] (1) ende vuter Copoirstraten ende die stellen ende setten ten plaetsen tanderen tyden dairtoe geordineert, dats te weten in Sinte-Anthonysstrate, [Everdeystrate, in dOudane], (1) buten de Coepoirte ende opten Driesche [ende voere die herberge van Sinte-Bernaerts]. (2) Ende dat niemand laden en sal in de Lynmakersstrate, maer selen dieghene die dair ladens te doene hebben, hoere wagene setten in de Munsterstrate, [opte peyne van eenen ouden schilt, deen derdendeel den Heere, dander derdendeel der stad ende tderde derdendeel den Coermeesters, also verre als zyt coren ende anders niet]. (1)

[Item, dat niemant negeen dode peerde oft andere pryden en sal mogen vueren by gerichte, maer eenen boeghschote aen genezyde gerichte, opte peine van drie ouden schilden, den eenen dairaf den Heere, den andere der stad ende den derden diet voirtbrachte]. (3)

[Item, dat elc wyntavernier, biertappere ende deghene die maleveseye, romenye oft anderen zoeten dranck tappen [het zy poirteren oft van buyten, galeyers oft andere], (1) huere doeren ende herberge selen moeten sluyten bynnen den tyde dat men de diefclocke luydt, opte peyne van III oude schilden, half den Heere ende half der stad]. (3)

---

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*
(2) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald.*
(3) *Dit artikel werd later bijgevoegd.*

4 Juli 1432.

« Correxie » van Hendrik Coutereel wegens banbreuk.

fol. 194. Want in den jaere Ons Heren M. CCCC. ende XXXI, VII dage in Julio, Heinric Coutereel gecorrigeert was ende gebannen by Heren Janne van der Bruggen, Here te Blaersvelt, Schoutet tAntwerpen, ende den Burgermeesteren ende Scepenen derselver stad, op eenen wech te Luycx, in Tuschane, ende op drie jaere vuten marcgreefscape te blivene, daerinboven dat hy bynnen den voirs. tide van drien jaeren, al waest so dat hy goide brieve van zynre pelgrimagien hadde gezonden, quam in den voirs. marcgreefscape te Hoechstraten, daer hy gevangen wart, so wart, na de hoge herlicheit ons genedichs Heren sHertogen van Borgongnen ende van Brabant, ende den rechte van der stad van Antwerpen, deselve Heyne tAntwerpen gelevert van den dieneren des Heren van Hoechstraten, ende hem zyn hant afgehouden, daerop dat hy gebannen was, ende weder van nieuws deselve Heinric gecorrigeert also dat na de herlicheyt ons voirs. genedichs Heren ende den rechte van synre stad van Antwerpen voirs. behoerde, ende het sculdich was te geschiedene. Geschiet anno XXXII°, IIII dage in der maent van Julio.

---

8 Juli 1432.

Benoeming van Clement de Gheytere als ontvanger van de tollen te Antwerpen.

fol. 194 v°. Philips, bi der gracien Gods Hertoghe van Bourgoingnen, van Lotthrike, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgoingnen, Palatyn ende van Namen, Mercgreve des Heylichs Rycs, Heere van Salins ende van Mechelen, allen dengenen die desen brieff zullen

sien of horen lesen, Saluit. Also als Wy met anderen onsen brieven, gegeven in onser stad van Bruessel, sderden daigs van Januario int jair XIIII^c XXX, gheset ende ghemacht hebben onzen gheminden Wouteren Pot ende Claes Bontheere, van onzen weghen op te heffen ende boeren die profiten comende van onsen groten ende cleynen tolle van Antwerpen, ende want de vors. Claes Bontheere, diewelke oud ende dicwile ziec ende cranc is, ende midsdien den arbeyt van den vors. dienste qualic gedoen can, ons oitmoedelic heeft doen bidden hem van den vors. laste ende dienste te willen verdragen, soe eest dat Wy, aengezien dat vors. is, den vors. Claes Bontheere, daeraf Wy wel content ende te vreden syn, van den vors. dienste ende bewynde ontlastende, ende overmids den goeden aenbrengen ons gedaen van der rechtverdicheit, wysheit ende ernsticheit ons gheminden Clements die Gheytere, denselven Clement ghesedt, gemachticht ende bevolen hebben, setten, machtigen ende bevelen met desen onsen brieve, in de stad van den vorgenoempden Claese op te heffen, in te boeren ende tontfangen, van onzen wegen ende tot onzen behoif, metten vors. Wouteren Pot, alle de geleiden, rechten, baten, profiten, opcomingen ende vervallen, die ons in onsen vors. tolle van Antwerpen toebehoeren, beide te watre ende te lande, het zy van den groten tolle, van den riddertolle ende van allen dien dat dair toebehoeren, ancleven en navolgen mach, gelyc ende in alle der manieren, dat onze tolbanck dairaf inhoudt ende begrepen heeft, sonder arghelist, onze recht ende heerlicheit daerinne te bewaeren ende alle zaken te doen, die een goet getrouwe dienre ende ontfangher van onsen voirgenoemden tolle doen mach ende sculdich es te doene ende derselver officien toebehoirt, op die wedden van viertich ponde grote Vleemscher munten sjaers, te weten elken van beyden twintich derselver ponde groten, dewelke Wy hen gheoerdineert hebben ende met desen selven onzen brieve ordineren jairlix van ons dairaf te hebben, alsoe langhe als ons genueghen sal. Op welke wedden zy gehouden ende sculdich selen syn op hoeren cost de vors. officie te bedienen ende te verwaeren, die knapen, die zy dairtoe behoeven te houden, te loenen ende alle andere costen van lichte, van viere ende anders dairtoe behoerende, te betalen

ende te doen, sonder onsen last, ghelyc ende in der manieren als de vors. Wouter ende Claes in hoeren rekeningen van den vors. tolle, eyndende te Kersmisse XIIII^c. XXXI. lestleden gehadt hebben. Vort, om onse recht van onsen vors. tollen te bat verwaert ende onderhouden te werden, soe hebben Wy, by goeder deliberacien daerop gehadt, gheoerdineert ende den vorgenoemden Wouteren Pot ende Clement den Gheytere ghemachticht ende bevolen, ordineren, machtigen ende bevelen met desen onsen brieve, dat zy van onsen wegen verbieden ende verhueden die punten hierna bescreven : Iersт, dat niemant, soe wie hi zi, en lade noch en ontlade eenich goet, het en zy by consente van hen oft den eenen van hen, ende tot dat dat goet gescreven zi, na rechte van den tolle. Ende wie die contrarie dairaf dade, dat die vors. Wouter (1) ende Clement dat van onzen weghen calengieren ende die laten composeren, alzoe verre als onse recht dairinne gelegen is. Item, dat niemant in de Schelt, vor onze vors. stad van Antwerpen, zy vry oft onvry, vorby en zeyle oft en vare, hi en strike ende spreke aen de vorgenoemde tolneren, om te wetene wie hi zy ende wat hi geladen heeft, want onze recht van onsen vors. tolle dat vermach ende inheeft, ende of yement die contrarie dade, dat zy dien calengieren ende composeren laten tot onsen behoif, in der manieren vorscreven. Item, soe wat bierschepe dat comt vut Hollant oft vut anderen landen ende te Calloo opslaet, dat die tolners vorscreven onze recht dairaf heysschen ende heffen selen. Item, van wat partien die men ontfaet ende sculdich is in onsen vors. tol, wanneer daeraf yet verloochent oft achterghesteken wort, dat die
fol. 195. vorgenoemde tolners van onzen wegen die mesdadige dairaf calengieren ende laten composeren tot onzen profite, na gelegentheit der saken. Ende oft den vors. tolners twifelde dat yemant, wie hy ware, vry ende onvry, onrecht seyden ofte doen wouden, in contrarien van onsen vors. rechte ende tolle te betalen, dat dieselve onse tolners van onzen wegen die dairop selen eeden ende hand op Heiligen doen leggen, om onze vors. recht ende heerlicheit daerinne te verwaeren. Van welken vors. dingen te doene, gelyc vors. is,

(1) *Deze naam in den tekst vergeten.*

ende oic dat hi metten vors. Wouteren Pot, van allen den profiten des vorgenoemden tollen ons goede wettige ende bescheiden rekeninghe doen zal in onser cameren van der rekeningen tot Bruessel, tallen tiden als hi des van onzen wegen zal worden versocht, die vorgenoemde Clement die Gheytere sinen eed doen sal in handen ons getrouwen Cancelliers van Brabant oft in der cameren van onzer rekeningen tot Bruessel, alzoet behoirt. Ontbieden hierom ende bevelen onsen Drossate van Brabant, denghenen die tot onsen ontfanghe general van Brabant gecommitteert is, onzen Schouthet, Rentmeester, Amman, Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van Antwerpen ende allen anderen onzen dieneren, rechteren, officieren ende onderzaten, nu synde ende namaels wezende, ende allen anderen dien dat aengaen mach, dat zy den vorgenoemden Wouteren Pot ende Clement den Gheytere houden ende kennen voir onze tolners van Antwerpen ende ontfanghers van den proffiten desselfs tols, ende hen in allen saken, denselven tol aengaende, behulpich, geradich ende bistantich zyn, tallen tiden als des noot geboeren sal ende sys versocht selen wesen. Ontbieden vort ende bevelen onzen lieven ende getrouwen den luden van onser vors. rekeningen te Bruessel, dat sy den vorgenoemden Wouteren Pot ende Clement den Gheytere, overbringende ierstwerve van desen onsen brieven vidimus onder seghel auctentique oft copie, in der cameren van onser vors. rekeningen, oft by eenigen van onzen secretarissen gecollationneert ende gheteykent, die vorgenoemde wedden van XL ℔ grote Vlemscher munten sjaers lyden ende bestaden in hoerre rekeningen ende afcortte van hoeren ontfanghe, in der vuegen ende manieren voirscreven, sonder letsel ende wederseggen. Ende des torconden, hebben Wy onzen seghel hieraen doen hangen. Gegeven in onser stad van Mechelen, opten achtsten dach van Julio int jaer Onss Heeren dusent vierhondert twee ende dertich. By minen Here den Hertoghe, daer van den Rade bi waren Ghi, Her Jan van Hoerne, Drossaet van Brabant, Raes, Heer van Heverle, Her Jan de Hertoghe ende Heinric Magnus. Degand.

---

18 *Juli* 1432.

Oorvrede gezworen door Gillis Woytens aan Willem Ghisensone.

fol. 194. Anno XXXII°, XVIII^a die Julii, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, so swoer lieflic aen den Heilegen, met opgerechten vingeren, Gielis Woytens, dat hy, noch zyn vriende ende mage, Willem Ghisensone, noch sinen vrienden ende maghen misdoen en sal oft en selen misdoen, oft oic doen misdoen met rade oft met dade, heymelic oft openbaer, by hem oft by yemande van hoeren twegen in eeniger mannieren, op syn lyf ende goet te verborene, te wat steden ende plaetsen oft onder wat Heren dat hy vonden worde. Ende hiervoere hebben geloift ende syn borgen bleven Jan Doude ende Jan Kemerlinc, maer de voirs. Gielis geloefde de voirs. syn borgen schadeloes te quitene. Ende tot dyen geloifde Here Jan van der Bruggen, Riddere, Here te Blaersvelt, Schoutet tAntwerpen, den voirs. Jan Doude ende Jan Kemerlinc borgen voirs. schadeloes tontheffene, quite ende ongemoyt te houdene met hemselven ende allen sinen goiden, die hy nu heeft ende namaels gecrigen mach. Zonder argelist.

---

27 *Juli* 1432.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Hendrik van Duffle en Jan van Ghierle.

fol. 193 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXII, XXVII dage in Julio, soe wert by Burgermeesteren ende Scepenen bevolen int register te zetten alsulken zeggen als hiernae volght : Dits alsulken zeggen als Jan de Proefst, Jan van Nuwenhuys ende Heinric Gryelens zamentlic ende eendrechtelic gheseyt hebben van alsulken gheschille, als stont tusschen Heinric van Duffle, aen deen zide, ende Jan van Ghierle, aen dander,

dats te wetene, dat Heinric van Duffle houden ende heffen zal eeuwelic ende erflic duerende twee mudde rogs dewelke aencomen zyn van Ghisele van den Molenberge. Ende wart also dat in toecomenden tiden Heinriken van Duffle, de voirs. twee mudde rogs in nacomenden tiden afgewonnen warden, by vonnisse ende by rechte, ter plaetsen daer de goide gelegen zyn, soe sal de voirs. Heinric van Duffle den voirs. Janne van Ghierle hem oft zinen nacomelingen, al alsulken goede weder opleggben als hy daeraf ontfaen sal hebben, hy oft de zine.

---

31 Juli 1432.

Rechtelijke voogd gegeven aan de vrouw van den afwezigen Lauwerijs van Aerschot.

Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, opten lesten dach van Julio, soe was overdragen in de gemeyn banck by Burgermeesteren ende Scepenen, dat men der Joffrouwen Laureys wyf van Aerschot gheven sal eenen momboere metten rechte omme haerselven mede te behelpen als zy des te doen sal hebben, mids dat de voirs. Laureys buten lands es ende hier niet comen en mach, ende dat men oic niet en weet weder dat hy leeft oft doot es. fol. 195.

---

1 Augustus 1432.

Belofte, met borgstelling, van Jacob Kerstiaenszone zich ter beschikking van de stad te stellen.

Anno XXXII°, opten yrsten dach van Oeghst, soe swoer openbaerlic lyflic aen den Heyligen ende geloifde, ter presencien van Burgermeesteren ende Scepenen, Jacob Kerstiaenszone, wt sHerbouwens polre, die een wyl tyts tAntwerpen fol. 195.

in den Steen gevangen gelegen heeft, dat hy altyt, ten vermaenen van der stad, terstont tAntwerpen incomen zal ende van daer niet scheyden tenzy by consente van Burgermeesteren ende van Scepenen. Item, dat hy nyemande, wie hy zy, negheen wancost, onlast oft eenigerley wrake weten oft toevoegen en zal oft toe doen voeghen, by hem oft by yemand anders, omme zynre voirs. gevenckenissen wille. Ende oft gebuerde dat hy buyten lants were, soe sal ment condigen Cornelys Kerstiaenszone, sinen brueder, ende Laureys Jan Neetenzone, die ende elc voer al voer Burgermeesteren ende Scepenen op hoir lyf ende op hoir goid borge bleven zyn voer den voirgenoemden Jacob, omme altyt te voldoene des voirs. is, ende die zullent dan kundigen denzelven Jacob als dat hy tAntwerpen income, oft zy zullen zelve binnen IIII dagen, naedat hen de stad de wete gedaen heeft, tAntwerpen incomen ende doen al tselve dat Jacob gedaen zoude hebben, mer hy geloifde den voirs. zinen borgen ende hoere goide hieraf scadeloes te quiten.

---

11 Augustus 1432.

Regeling van eenen twist tusschen de vrouw van Jan Cox en de kinderen Paridaens.

fol. 195 v°. Van alsulken gheschille als geweest heeft tusschen Jan Cox wyf, des hudevetters, aen deen zyde, ende den kinderen Paridaens, aen dandere zyde, toecomende van enigen woirden die tusschen des voirs. Jans wyf ende der voirs. kindere zuster geschiet ende gevallen souden hebben geweest, ende oic dat desselfs Jans wyf na dmeysken geslagen soude hebben, welke zake voere de stad quam ende die de stad te hairwairt nam, ende dairaf dat ten Predikeren een dachvaert gehouden wert, dair de Burgermeesteren ende Scepenen de getugen ende wairheden, die zy hen aen beide zyden vermaten, verhoirden alsoe dat de stad na gelegentheit van alder zaken dairop geordineert heeft, dat, mids der gescienissen

wille voirs., des voirs. Jan Cox wyf den voirs. kinderen Paridaens ende hoeren vrienden ter eeren doen sal een peelgrimage tSinte-Joes, ende dairwairt porren tusschen dit ende Sinte-Mertensdach naest toecomende, ende dairaf goed bethoen van dair bringen, dat zy die peelgrimage omme der voirs. zaken wille gedaen heeft, ende nergens omme el. Ende hiermede soe seit de stad de voirs. partien ende alle deghene die dairaen cleven mogen, wel ende wittelic versoent, ende soe wie dairenboven den anderen misdade oft dade misdoen, dat waere op zoenbrake ende op vredebrake. Gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, XI dage in Augusto.

---

16 Augustus 1432.

Gebod op het dragen van wapens.

Gheboden ende vutgeroepen by den Heren ende by der stad anno tweendertich, XVI dage in Augusto [ende noch vernieut anno XXXIII°, mensis Januarii die VIII.] (1) fol. 291.

Item, dat niemant, wie hy zy, gheenrehande [hootwapene, hameren] (1) baseleren oft lange messe dragen en sal, by dage oft by nachte, in gheenre manieren, ende so wie dat men bevonde de voirs. messe dragende, dat [men die terstont corrigeren sal by den Here ende by der stad op eenen wech te Rutsemendouwe, ende daertoe sal hy moeten betalen den broeke dyer tandere tyden opgeoerdineert is.] (2) Ende hierinne en sal men niemandt verdragen, vutgenomen dat dieghene die van buyten innecomen ende weder vuttrecken, hoere wapenen selen mogen dragen tot hoerer herbergen ende weder daervute onbegrepen, [sonder letten.] (1) Ende dit

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

(2) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door:* die verboeren sal viere royale, half den Here ende half der stad, ende daertoe de wapene.

sal elc wert sinen gasten moeten kundighen oft den broeke selve betalen. [Wtgenomen de wagelude ende kerlude, dat die hoir redelike pasmesse zullen mogen dragen, alsoe zy tot nochtoe gedaen hebben, ende al wert alsoe dat se sHeeren knapen niet en vonden ende dat se nochtan betuyght worden dat zy die gedragen hadden, bi dage of by nachte, dat dan den brueck verbuert syn soude gelyc vors. is.] (1)

Item, waert dat men bevonde dat sHeren knapen ende vangers hiermede dissimileerden, ende yemande by dage oft by nachte gedoechden oft lieten alsulken messe dragen, ende die daeraf niet en calengierden ende trecht op hen en vorderden, dat dan die dieneren oft dienere staen sal ter [selver] (2) correctien [gelyc voirscreven staet.] (3) Ende so wyen zy by nachte bevonden alsulke messe [oft wapene] (1) dragende oft by hem hebbende, dat zy dyen in den Steen selen moeten leyden, sonder omme eenige saken dat te laten tot des anderen daeghs dat zy by der stad geweest sullen hebben, ende hoere dat te kennen gegeven, opte selve peyne [ende den brueck en zy oic eer betailt, behoudelic dat de poirters van der stad voer den voirs. brueck borge zullen mogen zetten, opdat zy connen, salvo dat de wekers hoir wapene zullen mogen dragen als zy waken, alsoe hen dat gelieft.] (1)

---

3 September 1432.

Beslissing aangaande den bierhandel.

fol. 195 vo. Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, drie dage in September, wert overdragen ende geordineert in de volle banc van Scepenen, dat gheen biertapper vanu voirdane gheen genechte nemen en sal van der schult die hy den brouwers van bynnen schuldich syn mach van byere bynnen der stad van

---

(1) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

(2) *Dit woord is doorgehaald.*

(3) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door:* op een pelgremagie te Tryere.

Antwerpen gebrouwen, gelyc als de brouwers van bynnen gheen genechte hebben noch nemen en moghen jegens den bierassizeren van der stad.

---

20 September 1432.

Verklaring betrekkelijk in beslag genomen goederen.

A tous ceux qui ces présentes lettres verront ou orront, fol. 195 vo.
Burgemaistres, Eeschevins et Conseil de la ville dAnwerps, Salut. Savoir faisons que dedens ceste nostre franche feste dAnwerps, ung marchant de Spynael, nommé Jehan Conin, fist arrester par la loy dicelle ville six demy pièches de toille de Spynael, lesquelz il trouva en ladicte ville, marcquis de son marc lequel est tel desoubz ung marchant, nommé George de Saincte-Menehou, lequel ledict Jehan fist adjourner pour venir devant la loy, où il ne viengt pas, mais se parti hors de ladicte feste sans comparoir par devant la loy, sur lequel ledict Jehan Conin est aujourduy comparus par devant nous, requerrant la loy de la ville, laquelle luy a esté faicte comme de droit appartient, ainsi que ledict Jehan Conin a premièrement juré sur les Sains par son serement, que lesdictes six demy pièches de toille, marcquis comme dessus, sont et appartienent à luy et à nulluy aultre, et que oncques ne les vendy, ne donna, ne changa sur aultre marchandise en aucune manière, et ledict serement ainsi fait par ledict Jehan, vindrent pareillement par devant nous Baudewin Sahene, marchant de Spynael, et Huge Conin, marchant de Rambeuelay, et jurèrent sur les Sains que ledict serement, que ledict Jehan Conin avoit fait, estoit bon en loyael. Et pour ce que les choses dessus dictes sont tractez par devant nous et que droit et raison requirent de tesmognier choses véritables, nous, en tesmoing de la vérité, avons fait mettre le seel aux causes de ladicte ville dAnwerps à ces présentes. Donné le xxe jour de Septembre lan de grâce mil cccc xxxii.

---

30 September 1432.

Regeling van een geding over eene partij arduinsteen door den Schout aangeslagen.

fol. 195 v°. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XXX daghe Septembris, soe wart by Bourgermeesteren ende Scepenen den Schouthet van Antwerpen alsulken onderwys gedaen, dat hy syn hant dede van alsulken witten orduyn gehouden steen, toebehoerende Willem den Smit, van Dieghem, die met anderen steen geladen was in een scip toebehoerende Heyn metter Vuysten den jonghen, scipman van Mechelen, denwelken Heyn de voirs. Schouthet hadde gevangen, ende welken steen hy hadde, met meer andere steen toebehoerende Jan den Hertoge, van Dieghem, gearresteert, behoudelic der borchtochten die hy, Willem, van sinen steenen dede. Item, wart voirt de voirs. Schouthet onderwyst dat hy Heyn metter Vuyste voirs. ontslocch van synre gevangenisse, ende daerop soe geloefde ende zekerde by trouwen ende eeren de voirs. Heyn metter Vuysten, dat hy den voirs. Willem, syn goet noch nyemant van sinen wegen moyen, arresteren noch aenspreken en soude omme deser synre gevangenisse ofte vrachte, ofte dat hieraen cleven mach, mar des volgen den voirs. Jan den Hertoge, van Dieghem, van dieswegen hy de schade heeft geleden, ende hierop soude hy, Willem, de vracht van den steenen betalen, van alsoe verre als dat syn aengedeelt gedraecht. Ende de steen toebehoerende Jan den Hertoge voirs. sal bliven staen in handen des voirs. Schouthets, omme syn recht daeraen te volgen van den broeken die hy hem heysschende es. Gedaen in den jaere ende ten dage voirs.

Einde September — 1 October 1432.

Regeling van een geding tegen den Kastelein van Rupelmonde wegens « eenen onbehoirliken exployte gedaen opter Scelt ».

Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, omtrent duytgaen van fol. 254 v° der maent van Septembry, quam tAntwerpen een geheeten Willem Leribus, doen ter tyt Ondermeyer tot Schelle, thoenende der Burgermeesteren ende Scepenen, hoe dat hy onlanx varende quam met zynen scepe omtrent jegens Hoboken, aen den Brabantscen cant, dair hem de stedehoudere des Castellayns van Repelmonde, gheheeten Gheraert Stragier, jegenvaerende quam, ende doen zy by mallicanderen quamen, spranc de voirs. Leribuys opt lant ende de voirs. Castellain aenverde tvoirs. scip met datter inne was, ende dede dandere liede, die dairinne waeren, aen dlant setten ende voerde tscip met hem tot Repelmonde, mids dat de voirs. Leribuys ballinc was des lands van Vlaenderen, alsoe hy seide. Omme welkere zaken wille de stad screef aen den voirs. Castelain, begherende dat hy by de stad quame, omme dairaf ende van anderen zaken met hem te spreken, dewelke by de stad quam, dair hem alsulken onderwys gedaen was, ende sunderlinge dat hy gheen bewint en hadde noch schuldich en was te hebbene opte riviere noch opten stroem aldair, als dat hy des wail content was, ende seide der stad toe, dat hy tvoirs. scip met datter inne was, weder overseynden soude aen de Brabantsce zyde ende voer tcloister van Sinte-Bernaerts, vutgenomen II cruken die verswymt waeren ende een loeden sompe, ende dat hy der stad oversenden soude de voirs. sompe metten articulen die hy totten voirgenoemden Leribuys te seggene hadde, gelyc als hy dede. Spraken oic metten voirs. Castellain als van eenre schuyten eenen onsen poirtere toebehoerende, die tot Crubeke zeedriftich worden was, dair hy af toeseide dbeste inne te doene, dwelc dat al volsciede. tScip sant hy by Sinte-Bernaerts met al datter inne was sonder de voirs. II cruken, de voirs. schuyte was onsen voirs. poirtere weder getelive-

reert, ende al costeloes ende scadeloes, hy sanct der stad de voirs. loeden sompe metten articulen van den voirs. Leribuys, gelyc als dat blyct by den brieve die de poirt van Repelmonde der voirs. stad dairaf overscreef onder hoeren zegel bezegelt, ende dairaf de teneur hierna volght van worde te worde :

Herde, weerde ende zeere geminde Heeren ende speciale Vriende. Gheraert Stragier, stedehoudere des Castellayns te Repelmonde, heeft ons te kennen ghegeven, dat ghy begheerdet te hebben van ons gehoert enige persoene, by hoeren eede, omme zekere informacie als van scoffieregher woirden, die een Willem Laribuys gesproken soude hebben totten voirs. stedehoudere, van denwelker, ter liefden van U ende ter beden van den stedehoudere voirs., wy ghehoert hebben zekere persoene, by hoeren eede, dien de zake niet aen en gaet, noch den voirs. Gherarde toebehoeren, kennende dat de voirs. Willem Laribuys cortelinge geseeght heeft, wairt soe dat hy den Castellain, te weten Gheraert voirs., hadde of vercrygen mochte metter hant, hy souds hem dancken, ende van geliken doen oft van denselven dat hy hem gherne gedaen hadde oft pynde te doene, ende denghenen die met hem waeren, ende sonderlinge dede ontseggen den scipman dien voerde op syn huere, ende wy verstaen dat dat de voirs. Willem Laribus baillinc es by der wet van Ghent, onsen wetliken hoefde, ende datte, alsoe men seyt, van diefte, aldus soude ons duncken, onder de correxie van Ulieden, dat beter waere datty hem bekeerde ende hem wachte voirt van misdoene, ende de Castellain, Gheraert voirs., sant hem ghisteren tscip, ende hy sant haestelic wederomme, seggende dat hy niet ontfaen en wilde, hy en hadde syn twee potkyne, die te broken waeren, ende syn loedyn sompe, die U de voirs. Castellayn sent, ende scip es altyt bereet ende oic een stuytkyn dat sWatergraven dienere geanveerdt hadde mids dat driftich was. Voirt, geminde Heeren ende speciale Vriende, wy hebben verstaen dat ghy twee van onsen poirteren hebdt gevaen oft doen vaen omme zaken dair U de Castellain oft syn stedehoudere inne vercort mocht hebben, van denwelken wy U oirconden metter waerheit dat de Castellain oft zyn stedehoudere en zyn gheen vanghers oft

maenders bynnen der poirt voirs., noch en hebben enige jurisdictie over ons, noch wy over henlieden, het en waere dat zy ons oft onsen poirteren misdaden, dat soude staen tonser wet oft tonsen wetteliken hoefde, als tanderen tyden gedaen heeft. Ende wat laste dat de goede man heeft, dat en weten wy niet, ende al wairt soe dat hy enige zaken antierde, by dage oft by nachte, dat hy U oft yement by vercortte oft te luttel oft te vele dede, dat en laghe in onsen wech niet te verantwoirden, mair inne hem ende syn medeplegers, anders dant ons leet waere dat ghesciede, dairomme bidden wy U vriendelic dat U gelieve onse poirters metten rechte tontslane, hierinne doende uwe goe voirsienige ende eerbere discrecie, gelyc wy U duechdelic betrouwen, want wy uwe arme nagebueren syn, ende gherne U dienst ende lieve doen souden nair onsen cleynen vermogen, ende gherne by U verkeeren ende manghelen alst wy guetelics doen mogen, behouden eere ende eet, dat kenne dalmachtige God die U, myn Heeren, altyt bewaere. Gescreven den yersten dach in October anno XXXII°.

De al uwe SCEPENEN VAN DER POORT VAN REPELMONDE.

Eerweerdige ende wyse onse lieve ende zeere geminde Heeren ende speciale Vriende Scepenen ende Raid van der stad van Antwerpen.

---

14 October 1432.

« Correctie » der Wethouders van Mechelen, met bijhoorig stuk.

Dit gheschiedde anno XXXII°, mensis Octobris die XIIII^a^, by Heren Jan van der Bruggen, Riddere, Scoutheit, ende bi der stad. fol. 197.

Want de stad van Mechlen nu onlanx gecorrigeert heeft, met weghen ende andersins, den meyer van Campenhout,

ende meer andere dieneren ons genedichs Heeren van Brabant, in zynre ammannyen van Bruessel dienende, omme dat zy alsulken gebode, als bi den Here ende den tween steden Bruessel ende Antwerpen nu onlanx in dezelve stede gedaen zyn, omme der stad van Mechlen gheen provande noch goit toe te voeren, etc., gehouden hebben ende pinen te houden, daer de stad van Mechlen voirs. huer grotelic inne ontgaen heeft jegens de hoege herlicheit ons genedichs Heeren van Brabant ende synre stede van Bruessel ende van Antwerpen voirs., soe is bi den Schoutheit, Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, in manieren van beswaernisse ende belastinghen, opten Commoingemeesteren ende Scepenen van der stad van Mechlen, in vormen van rechte overdragen ende ghesloten, dat Art Bau *in de Roze*, Gheert van der Aa, Commoingemeesteren, Her Jan Bau, Riddere, Jacob van Heffene, Gheert van Hofstaden, Heinric van Robbroeck, Heinric van Beringhen alias van Hollake, Willem van Ghestele, Merten van Hombeke, Willem de Cobbere, Jan van den Rode, Heinric Vetteken, Wouter Tucbake ende Jan Mathys, Scepenen der stad van Mechlen, uter stad van Antwerpen ende uten mercgreefscap zullen moeten bliven, op hoir lyf, tot aen der tyt toe, dat de voirs. stad van Mechlen dezelve correctie opte voirs. dieneren, in der manieren voirs. gedaen, weder af ende te nieute gedaen sal hebben, ende dat de voirs. dieneren daeraf ontlast zullen wesen, zonder argelist. Ende daertoe selen elc van den voirgenoemden Commoingemeesteren ende Scepenen onsen genedigen Heere ende den steden voirs. ter eeren doen eenen wech te Sinte-Peters ende Sinte-Pauwels te Roeme, oft ons genedigen Heeren ende synre voirs. twee steden Bruessel ende Antwerpen goiden moet daeraf hebben. Ende van den voirs.weghe te porren bynnen eenre maent nae dat zy de voirgenoemde correctie van den voirs. dieneren te nieute ende afgedaen zullen hebben.

Item, is voert geboden bi den Here ende bi der stad, waert dat eenich poirtere oft ingezetene der stad van Antwerpen yemende bynnen Mechlen eenich scult schuldich were, dat die dezelve schult bringen zal ende kennisse daeraf doen den Burgermeesteren ende Scepenen, ende dat laten scriven

ende teekenen, omme den goiden lieden van der stad, die schade van dien van Mechlen hebben mochten, daerane verricht te werden. Ende wie des niet en dade ende de voirs. schult verzweghe, dat die staen sal ter correctien van den Here ende van der stad.

---

3 — 20 October 1432.

Briefwisseling tusschen de steden Antwerpen en Dordrecht betrekkelijk de schending der Bamismarkt.

Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, soe ghevielt in de Bamismerct van Antwerpen, dat enige goede coepliede van Utrecht, tAntwerpen ter merct wairt comende, gehouden ende gerasteert worden bynnen der stad van Dordrecht van enigen poirteren van dair, dewelke lyftocht rente hadden opte voirs. stad van Utrecht, dewelke gerasteerde dach gecregen. Alsoe dat zy tAntwerpen ter marct quamen, ende gaven der stad te kennen hoe dat zy op weghe ende in veerde waeren omme tAntwerpen ter vryer jaermerct te comen, ende dat zy dairenboven gehouden ende gerasteert waeren, begherende ende verzuekende dat men de vryheit van der jaermerct aen hen houden wilde, ende soe vele doen dat zy van hoeren rastemente ontslagen mochten worden, dairomme dat de stad terstont, in bewarenissen van der vryheit van der jaermerct, dede zekeren ende rasteren een deel poirteren van Dordrecht, denwelken men dach gaf gelyc den poirteren van Utrecht dach ghegeven was, omme welker zaken ende rastements wille de stad van Dordrecht haere brieve screef hier aen de stad, gelyc als de teneur hierna volght : fol. 255.

Eerbere lieve ghеminde Vriende, Onse poirteren, beide scipliede ende coepliede, die in uwere jaermercten nu lest geleden hebben geweest ende aldair gecomen waeren opte

vryheden van uwere jaermercten ende op uwere stede brieve ons dairaf ghescreven, hebben ons ghetoent hoe haer lyf, scepen ende goede, aldair bynnen uwer mercten voirs. wesende, syn gearresteert geweest omme dat burghers van Utrecht bynnen onser stede waeren beset, ende dat onse poirteren van dier besettingen is dach ghegeven, op geloifte weder bynnen uwer stede te comen achte daghe voere Sinte-Mertens daghe in den winter nu naest toecomende, ende mochten zy verwerven dat die burghers van Utrecht ontslagen worden van hoere besettinge, soe souden zy dan oic quyt wesen ende ontslegen van hoere besettingen ende geloiften voirs, met meer woirden dier materien voirs. ruerende. Wairop, lieve Vriende, wy U gheven te kennen, hoe een onse poirtere hebbende zekere lyftochten opte stad van Utrecht, heeft bynnen onser stede, na den rechte van onser stede, mit rechte doen besetten burghers van Utrecht voere verschenen lyftochten hem op die stad van Utrecht verschenen ende niet betaelt, van welken zaken aldus bynnen onser stede mit rechte gehanteert, tsy bynnen der tyt van uwere merctvreden oft dair buten, wy niet anders en weten dan ghy U dier zaken niet en hebt te onderwinden, soe onser stede rechten niet en behoeren noch verbonden en syn onder uwere stederechten oft merctvreden, noch ons dairinne niet en hebben overghegeven noch verbonden. Ende wairt alsoe dat onse lieve genedige Heere van Bourgongnen, als wy verstaen, U geloift soude hebben uwe merctvrede te doen houden overal in den zynen, soe wilt verdeyncken dat voere dier tyt van dier geloiften zyn genaden heeft synre stede van Dordrecht geloift ende ghezwoeren alle haere resten, priviligien, hantvesten, koeren ende hercomen vaste, gestade ende onverbroken te houden, soe hy yerst onse Heere was, ende die geloiften ons eer heeft gedaen eer hy uwere lantsheere wert, na welker geloiften wy ganse betrouwen hebben, dat zyn genaden die rechten van synre stede van Dordrecht niet en heeft U noch nyement anders overghegeven. Oic, lieve Vriende, verdencken wy wel, dat ghy niet gherne en soudt hebben noch verheugen, dair ghy dat benemen cond, dat onse lieve Heere voirs. de rechten ende vryheden synre steden van Antwerpen yemende anders soude overgheven, oft die mincken oft verminderen, oft dat

yement dairna soude staen oft bidden omme dieselve uwe rechten te hebben oft te vercrygen in hinder oft afterwesen van uwere stede, soe moghet ghy wel diergelyke van ons vermoeden. Hieromme, lieve Vriende, soe die arresteringe voirs. aen onse poirteren gedaen bynnen uwere stede, omme rechtswille bynnen onse stede gehantiert, draghet jegens den rechten van onser stede, die wy na onsen vermogen deincken ende willen houden, soe bidden wy U te mael vriendelic onsen poirteren voirs. onlust ende moyenisse te verdragen van deser besettingen ende hen dairaf ende van hoere geloiften voirs. quytschelden, wairt oic, lieve Vriende, dat ghy des niet beraden en wairt alsoe te doene, dat wy niet en hopen, soe wilt ons by desen bode, bringer des briefs, dan overscriven die zaken met gueden bescheide, wairomme dat ghy des niet bedocht en syt alsoe te doene. Ende dairtoe overscriven oft onse poirteren, behoudelic ons onsen rechten van weerden te wesen ende te bliven, moghen uwe stede met live, scepen ende comantscapen op rechten van uwere stede ende van uwere merctvrede verzueken, veylich ende ombelet omme haer comantscape te hanteren, omme dat onsen poirteren te kennen te gheven dair zy hen toe verlaten mogen, verdeynckende hoe in tyden voirleden onse poirteren, comende vut uwere vryer jaermercten, syn opten stroom zwaerlic bescadicht geweest van persoenen die ghy doen ter tyt wel onderwyst ende bericht mocht hebben, ende dairna onse poirteren, wesende bynnen uwere stede, worden bynnen uwe vrye jaermercten gevangen ende bescadicht, dair hem van uwere stad wegen crancke reescap ende vordernisse inne bewyst is geweest omme verset van hoeren scaden te hebben oft te gecrygen, al ist dat vele verzoeck ende vervolgh dairomme gedaen wert. Lieve Vriende, oft ghy yet des wy vermogen, dair en wilt ons niet inne spaeren. Onse Heere God bewaere U tot alre tyt. Gescreven III dage in Octobri.

DIE STEDE VAN DORDRECHT.

Den eerberen, wysen ende voirsienigen Burgermeesters, Scepenen ende Raid der stede van Antwerpen, onsen lieven gheminden Vrienden.

fol. 255 vo. Op welken voirs. brief van Dordrecht de stad van Antwerpen wederomme screef gelyc als de teneur dairaf hierna volght van woirde te woirde:

Eerbere lieve gheminde Vriende, Uwen brief ons by uwen bode lest gesonden van den date des derden daighs Octobris lestleden, ruerende van den rastemente by ons gedaen op enige uwe poirteren bynnen onser lester jaermerct van Bamisse wesende, omme der hanteringen wille van rechte geschiet bynnen uwere stad op enigen poirteren der stad van Utrecht, omme des gebrex wille van achterstelle lyftochtrenten als uwe poirteren opte voirs. stad hebben, in denwelken uwen brieve ghy ons te kennen gheeft, hoe uwe poirteren gecomen zyn totter selver onser jaermerct opte vryheit dairaf ende opte brieve, die wy U van der vryheit gesonden hebben, ende dat uwe rechten in de onsen niet gehouden oft verbonden en syn, want ghy dat niet en hebt overghegeven, ende al mocht alsoe wesen dat onse genedighe Heere de Hertoghe van Bourgongnen ende van Brabant etc. ons geloift mocht hebben, overal bynnen den synen de vryheit van onser jaermerct te doen houden, dat nochtans uwe rechten dairmede niet wechghegeven en syn, want hy U die van voeren geloift hadde te houden, alsoe hy uwe Heere eer was eer hy Hertoge wert van Brabant, begherende dairomme van ons uwe poirteren quyt te schelden van hoeren geloiften, ende oic van ons begerende te weten oft uwe poirteren bynnen onser stad met hoeren liven ende goeden souden vry mogen comen, hoere comantscap hanterende, ende dat wy aensien wilden hoe tanderen tyden uwe poirteren, comende vut onser vryer jaermerct, syn beschedicht geweest opten stroom, ende enige bynnen onser stad ende bynnen onser jaermerct gevangen ende bescedicht, dair hem cranck bescheit af ghesciet es, met meer woirden in denselven uwen brief begrepen, hebben wy guetlic ontfangen ende wel verstaen. Ende begheren uwer liefden dairop te weten, dat wel wair mach syn dat de voirs. uwe poirteren gecomen syn tot onser jaermerct opte vryheit derselver ende op onse brieve, ghelyc andere goede coepliede gedaen hebben van diversen steden ende plaetsen, die wy de gelike brieve oic hebben gesonden,

ende na trecht van derselver vryheit, soe es waer, soe wye de vryheit breect ende stoert, dat die hemselven ontvryt, ende dat es tselve recht dairmede wy uwen coeplieden ende alle andere onse jaermerct verzuekende, houden ende helpen vry ende veylich te vaeren ende te keeren, gelyc wy doen souden oft het gebuerde, dat men uwen poirteren ergerinx arresteerde, het waere voere schulde, voere lyftochten oft andere gebreke, die men aen uwe poirteren oft uwere stad te seggen mochte hebben. Ende mids dien dan dat ghy gestoert hebt onse vryheit die ghy begheert gehouden te werden aen uwen coeplieden ende poirteren, soe heeft men by recht bescheit ende redenen uwe poirteren wederomme ghetoest ende gezekert omme de vryheit gehouden te werden, dairmede wy onse vryheit oft onse brieve, U dairaf gesonden, niet en hebben en vercort oft te nieute gedaen, mair die gehouden ende dairmede gesterct, ende en es dese vryheit niet alleen out van den tyt ons genedichs Heeren voirs., dairaf ghy ons scryft ende vermaent in uwen brieve, mair van alsoe vele overleden jaeren, gelyc eenyegelyc mach weten die van onser jaermerct te spreken weet, ende die geprivilegeert is van Paeusen, Keyseren ende Hertogen van Brabant, soe notabelic als dat U ende meniger gueder stad wel kenlic es. Ende alsoe en es niet hierinne te argueren uwere stad recht oft oic tghene dat onse genedighe Heere dairaf verleent mach hebben synre stad van Antwerpen van der voirs. vryheit, dat soe cort ghesciet es alsoe ghy te kennen gheeft, mair de oude vryheit, die van soe menigen jaeren es geweest, ende die uwe poirteren ende andere coepliede, ter jaermerct comende, begheren aen hen gehouden te werden, dewelke onse vryheit ende uwere stad recht in dier vuegen wel te samen mogen alsoe staen, alsoe langhe als ghy ende uwe poirteren de vryheit begheren, ende niet alleen bynnen den uwen oft uwere stad en hanteert men oft en onderhout men dese vryheit, mair desgelyx gesciet ende schuldich es te ghescien in den landen van Vlaenderen, Hollant, Zeelant, Henegoude, Ludic, Loen ende die diergelyc oic souden mogen argueren ende seggen, dat zy oft hoere rechten in den onsen niet gehouden en waeren oft verbonden. Ende aldus mogen uwe wysheden wel verstaen ende besinnen dat wy U, uwere stad oft uwen poirteren niet te cort en hebben gedaen ende dat wy alsoe

by recht ende redenen uwe gearresteerde poirteren niet en connen oft en mogen ontcommeren, niet te min omme alle gunst ende vrientscape U ende uwen poirteren te doen ende te bewysen, dair wy volcomelic met gueder herten toe geneyght syn, soe sal ons wel gelieven dat zy tAntwerpen selen mogen vry ende veylich hieraf selen moghen comen, marren ende alsoe van daen scheyden hoere comantscape doende, het en waere dat ghy onse poirteren lastet oft moeydet, des wy meynen ende hopen dat niet gescien en sal. Ende dairaf wy uwe goede meyninge begheren te weten by den bringere van desen, omme onse poirteren dairna te mogen saten, begherende oic dat ghy ons scryft van uwen poirteren, die opten stroom bescedicht ende bynnen onser stad gevangen syn, bynnen onser jaermerct, ende alle onderwys ende informacie dairaf, omme dairaf te doen dat wy schuldich sullen wesen te doen, welc onderwys wy U bidden ende begheren int guede te nemen, want ghy dat van ons begheert te hebben. Ende oft ghy, geminde Vriende, yet wilt des wy vermoghen, dair en wilt ons niet spaeren, dat God, onse Heere, kenne, die U altyt moet bewaeren. Gescreven x dage Octobris.

De stad van Antwerpen.

Eersamen, wysen ende bescheydenen onsen lieven geminden Vrienden Burgermeestere, Scepenen ende Raide van der stad van Dordrecht.

fol. 256. Op welken voirs. brief van der voirs. stad van Antwerpen aen de stad van Dordrecht gescreven, de voirs. stad van Dordrecht aen de voirs. stad van Antwerpen wederomme screef als hierna volght :

Eerbere lieve gheminde Vriende, Uwen brief ons ter antwoirden gescreven van der besettingen bynnen uwere stede aen onse poirteren gehantiert, die opte vryheden van uwere jaermercten ende op uwere stedebrieve aldair gecomen

waeren, met vele andere redenen deser materien ende verclaringe der vryheden van uwere jaermercten ruerende ende aengaende, hebben wy guetlic ontfangen ende wail verstaen ende begheren uwere eerbere wysheit vordere te weten hoe onder andere woirden in onsen brieve begrepen, hadden wy U gescreven dat onse voirs. gearresteerde poirteren ons hadden te kennen ghegeven, wairt dat zy verwerven mochten dat die borghers van Utrecht, bynnen onser stede beset, van hoere besettingen ontslagen worden, dat zy dan weder quyte souden wesen van hoere arresteringe aen hen bynnen uwere stede gehantiert, ende niet en dorsten dan weder inne comen. Ende mids dat wy dairaf gheen antwoirde in uwen brieve en verstaen, ende wy de burghers van Utrecht sullen doen quytschelden, ende mit dese brieve quytschelden van hoere besettingen, soe verre als onse poirteren van U worden quytgeschouden van hoere arresteringen ende hen onlust wordt verdragen van weder inne te comen, soe wilt ons hieraf uwe meyninge wederbescreven laten weten by onsen bode, die wy hieromme by U seynden, dair wy ende onse poirteren voirs. toe mogen verlaten. Ende op dat ghy begheert dat wy U scriven wouden van onsen poirteren opten stroom bescadicht ende oic bynnen uwere stede gevangen, bynnen uwere jaermercten etc., hadden wy gemeynt dat die zaken U dairaf wel kenlik mochten wesen na dat die ghesciet syn geweest, ende oic vut onsen brieven dairaf voirtyts aen U gescreven, vut vervolge van onsen bescadichden poirteren, doch niet min soe dieselve onse poirteren op desen tyt niet alle en syn bynnen onser stede, soe sullen die voere ons doen comen, wanneer zy sullen gecomen wesen ende hoere scade van hen overnemen, omme U die tot anderen tyden by te bringen ende over te scriven. Oic, lieve Vriende, en weten wy op desen tyt anders niet, dan ist dat onse poirteren voirs. van hoeren arresteringe worden quytgescouden ende onlust hen verdragen van weder inne te comen, dat dan uwere poirteren veylich ende ombelet mogen comen bynnen onser stede, aldair wesen, merren ende veylich weder van daen scheiden, soe verre als onse poirteren desgelyx wederomme geschien mach bynnen uwere stede. Ende oft ghy enige andere zaken begheert die wy vermoegen, dairinne en wilt

ons niet inne spaeren. Onse Heere God bewaere U tot alder tyt. Gescreven XVII dage in Octobri.

De stad van Dordrecht.

Den eerbaeren ende wysen Burgermeesteren, Scepenen ende Raid der stede van Antwerpen, onsen lieven geminden Vrienden.

Op welken voirs. brief van der stad van Dordrecht aen de stad van Antwerpen gescreven, de voirs. stad van Antwerpen aen de voirs. stad van Dordrecht wederomme screef als hierna volght :

Eerbere lieve gheminde Vriende, Uwen brief, dien ghy ons nu by desen uwen bode, op onse brieve lestwerf geseynt ter antwoirden gesonden hebdt, inhoudende van den rastemente dat onlanx aen enige uwe poirteren bynnen onser stad ende in der lester jaermerct geschiet is, omme des rastements wille, dat bynnen uwere stad aen enigen burgeren van Utrecht, tot onser vryer jaermerct comende, ghesciet was, die aldair omme zekere lyfpensien gerasteert worden, ende dat ghy deselve gerasteerde, by uwen voirs. brief aen ons gesonden, quytgescouden hebt ende schelt quyte van haere besettingen, soe verre uwe poirteren van ons worden quytgescouden van hoere arresteringen, ende hen onlust verdragen van weder inne te comen, hebben wy guetlic ontfangen ende wail verstaen. Ende begheren uwer voirsienicheit dairop te weten, want de voirs. burgheren van Utrecht tonser vryer jaermerct waert comende, ende onder U gerasteert zynde van U, alsoe ghy ons scryft, ontslagen zyn, dat wy oic, mids dien, de voirs. uwe poirteren, onder ons gerasteert zynde, quytgeschouden hebben ende schelden quyte by desen onsen brieve, hen onlust verdragende van weder inne te comen. Ende gelyc ghy ons scryft dat ghy op desen tyt niet anders en weet, dan ist soe dat uwe poirteren voirs. van haere arresteringen quytgescouden worden, ende hen onlust verdragen van weder inne te comen,

dat dan onse poirteren veylich ende ombelet mogen comen bynnen uwere stede, aldair wesen, merren ende veylich weder van dair scheyden, soe verre uwen poirteren desgelyx wederomme ghescien mach bynnen onser stede, soe begheren wy U te weten dat wy oic op desen tyt niet anders en weten dan mit U alle goede gunste ende nabuerscap tonderhouden, ende soe verre onsen poirteren, alsoe ghy scryft, onder U gescien moge, den uwen in desgelyx onder ons wederomme te doen ende te laten ghescien, veylich ende ombelet vaerende, merrende ende keerende. Ende oft U yet gelieft des wy vermogen, dair wilt ons bereet toe weten. Eerberé lieve Vriende, onse lieve Heere God zy met U. Gescreven xx dage in October.

De stad van Antwerpen.

Eerberen, wysen ende bescheydenen onsen lieven ende zeere geminden Vrienden Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Dordrecht.

---

14 November 1432.

Borgtocht van Peter Muyl voor de uitvoering van het vonnis gewezen tusschen zijnen vader, ter eene, en Peter en Lauwerijs van den Gheere, ter andere zijde.

Anno tweendertich, in de maent van Novembry den XIIII^{sten} fol 201. dach, soe geloefde Peter Muyl, natuerlic sone Meester Willem Muyls, voer hem ende voir zyn nacomelinge teeuweliken dagen, op hem selven ende op alle de goide, welkerhande dat se syn, die hy nu heeft oft namaels vercrigen mach, op te rychte, te voldoen ende volcomelic te verantwoirden alle den cost, commer, last, hynder, moysel, ticht, actie, verantwerden oft aenspraeck, die der stad van Antwerpen,

den Wethouderen ten tyde wesende oft eenigen van hen, oft oic der partien, nu oft namaels in toecomenden tyden, van gheesteliken oft weerliken richters aengedaen mochten werden, in wat vuegen dat dat weere, omme des vonnissen wille ende des daeraen cleeft, dat onlanx bi den Scepenen van Antwerpen vutgegeven ende gewyst is tusschen den voirgenoemden Meester Willem Muyl, op deen zyde, ende Meester Peteren van den Gheere ende Lauwereyse van den Gheere, synen brueders, op dander, mer de voirs. Meester Willem geloefde hieraf weder den vorgenoemden Peteren, synen soene, ende alle sine goede hieraf scadeloes ende ongemoeyt te houdene met hemselven ende met allen synen goeden, die hy nu heeft ende namaels vercrigen mach. Dit geschiede voir Jan van den Werve ende Costen van Coelputte, Burgermeesteren, Jan de Coninc, Jan de Meyere, Jan van der List, Peteren van der Beversluys, Janne van Wrsele, Janne van Halmale ende Jacop Wilmaer, Scepenen, ten dage ende jaere voirscreven.

---

25 November 1432.

Ordonnancie betrekkelijk de schulden « toebehoerende den poorters van Mechelen », het dragen van « clederen » en « den wiltbrade. »

fol. 197 v°. Wtgeroepen bi den Here ende bi der stad ende geboden te houdene anno XXXII°, mensis Novembris die XXV^{a}.

Dat eenyegelic, wie hy zy, bynnen der stad van Antwerpen oft daerbuyten, in hoeren bedrive die eenich goid, schult of ghelt onder heeft, toebehoerende den poirteren oft ingezetenen der stad van Mechlen oft eenigen van hen, in wat vueghen dat dat were, dat die terstont comen sal by Burgermeesteren ende Scepenen, ende geven hen dat te kennen, ende ten utersten hoevele dat hy onder heeft oft schuldich

wezen mach, opte correctie van den Here ende van der stad, ende opte peyne van II ℔ oudere groten te verbuerne, die des niet en dade, half den Here ende half der stad. Ende waert dat zake dat men nu oft namaels eenichsins bevonde dat yemend, wie hy were, eenich goid, ghelt oft schult onder gehadt hadde, ende die des niet en hadde te kennen gegeven gelyc voirs. is, dat die alsoe gecorrigeert sal worden, dat dat eenenyegeliken exempel syn sal. Item, waert dat zake, dat yemand bynnen der stad oft daerbuyten gelyc voirs. is. eenige schade geleden hadde van dien van Mechlen, dat hy die schade oic overbringen zal in der werden ende valuacien, dat die ten utersten weert syn mach, oic by Burgermeesteren ende Scepenen, omme also de gelegentheyt daeraf te weten, oft waert dat zake, dat men hen eenich goit, schult oft ghelt tot Mechlen schuldich were, ende aldaer gerasteert is, dat zy dat oic overbrengen zullen soe verre zy des noch niet gedaen en hebben.

Item, dat nyemand vordane, wie hy zy, poirtere oft inwonende der stad van Antwerpen oft der vryheit, groot of cleyne, edel oft onedel, gheenrehande prelatencledere, rocke, kerlen oft capruyne, sympel oft van palueren ende divisen dragen en sal moghen, anders dan hoere brodeghe huysgesinde in hoeren godshuysen gaende, staende, etende, drinckende ende dagelix in hoeren dyenste zynde, opte peyne van VI royalen, half den Here ende half der stad, te verbuerne ende de cledere Onser Vrouwenkerke.

Item, dat nyemand vordane negheenrehande wiltbraet hoeger coepen oft vercoepen en zal dan tanderen tiden daeraf wtgeboden is, ende alsoe thert, dat daeraf voer de halle gehangen is, inhoudt ende begrepen heeft ende opte zelve peyne daerinne begrepen, ende hieraf sal de stad koermeesters stellen, omme dese zake te verwaerne.

---

3 December 1432.

Regeling der nalatenschap van Jan Stevens en Cecilia van den Bossche, zijne vrouw.

fol. 235 v°. In den jaere Ons Heren M. CCCC. ende XXXII, drie dage in December, is overdragen ende gesloten by Burgermeesteren ende Scepenen opte questien ende gescilden hangende tusschen de viere gesusteren, wettigen kinderen wilen Jan Stevens, daer moeder af was Joffrouwe Celye van den Bossche, ierst aengehoert alle dbethoen ende bescheyt van den vors. partyen ende alle handlingen in voirledenen tyde daeraf geschiet, te wetene, in den yersten, dat alsulken overdrach, cavelinge ende sceydinge als tanderen tyden by hoeren magen, vrienden ende goede mannen geschiet is tusschen den gesusteren, dat aencleeft den goeden die hen verstorven mochten wesen van der doot Joffrouwen Celien, hoerer moeder vors., goed, gestentich ende van weerden sal wesen ende bliven, omme in diere voege elc van hen te hebbene ende te behoudene dat de vors. cavelingen begrepen heeft, zonder deen den anderen daeraf yet meer te moeyene, gemerct dat sy dier also lange aengewaert hebben, gebesicht ende gebruyct ende oic eenigen van hen ennige van sinen percheelen vercocht ende verandert hebben. Behoudelic alsulken XXI muddeken rox erflic ende XX scellinge grote erflic, als Lysbeth Stevens meer mach hebben gehat haer te huwelic gegeven, na dat dandere drie gesusteren seggen, dan hoerliede gedeelte gedraecht, dat sy daerjegens verlyct sullen werden na vutwysen der cavelingen gemaect van des vaders goede, gelyc na verclaert is, van welker vors. cavelingen van der moeder goede cedullen ende gescriften gemaect syn de vors. partien te henwaert hebben van woerde te woerde volgende.

Dit syn alsulke goede als bleven syn achter Joffrouwen Celien van den Bossche, wettich wyf Jan Stevens wylen: In den yersten, Jan Willebeys cavelinge op Peters sGreven huys in de Silversmitstrate, IX 1/2 mottoen; item, op *dLam* daernaest, VIII mottoen.

Item, Barbelen ende Celien cavelingen : In den yersten, op Spycx huis aen de Corenmarct, XI oude schilde ; item, II 1/2 buynder beemde gelegen tEedigeem ; item, dBoterlaer ; item, op Mathys de Pape, II oude grote ; item, opte *Tente*, XX oude miten ; item, tEekeren, I 1/2 muddeken evenen.

Item, Lysbetten Stevens huywelic goede: In den yersten, een huys gestaen in de Bullinxstrate, neffens den *Wolzac* ; item, tot Wommelgheem, XVII muddeken rox erflic ; item, te Wyneghem, een vertel rox, op Jans Steven goede, te hoeren live X scellinge ouder grote tsjaers; item, op Spycx huyse aen de Corenmarct, V oude schilde erflic ende XIIII ℔ grote voere huer vutsetsel.

Item, also een raminge by eenige vriende gemaect heeft geweest tusschen de vors. gesusteren, van den goede hem verstorven van Janne Stevens, hoere vader vors., gelyc eene cedulle daeraf gemaect wel verclaert hierna volget, omme de verlikinge die de drie gesusteren Stevens jegens de wedewe, hoerer suster, te doen hebben, mits dat sy meer gehadt heeft dan eenich van den anderen drien XXI muddeken rox ende XX scellinge grote erflic, so sal dese cavelinge hebben alsulke percheele van goede als hierna volgen :

Item, in den yersten, III buyndere lants gelegen te Doirne, daer Jan Smoers wive tvierendeel af toebehoert, gelden XII viertelen ende III muddeken rox boven tvors. vierendeel in hueren, elc viertele tot XXX grote, comt XXXI scellinge X deniers tsjaers, ende des so selen van den XXXV scellinge VIII deniers vors., desen XXXI scellinge X deniers te baten comen tsjaers XVIII grote, mids dat gheen leen en is. Item, sal de wedewe een ℔ grote eens deser cavelen geven.

Ende hiermede selen sy alle verlyct wesen van den erfgoede, ende voirdane selen sy den *Wolzac* ende 1/2 den *Olifant* in vieren gelyc deylen, alle scult gelyc inheffen, alle onscult gelyc betalen ende den last van den leene nu gelyc gelden, ende vernempt men eenige andere goede, die sullen sy gelyc deylen. Item, soe es voert overdragen, dat de raminge sal wesen ende bliven van weerden na vutwysen van den vors. cedullen. Behoudelic dien, oft meer of min daer vutginghe

vuten vors. portstelen in deser cavelingen vors., dat men dat op allen siden sal verliken, ende is voert overdragen oft also waere, dat eenich van den gesusteren oft hoere manne boven dit overdrach ende cavelingen ennich goet oft gelt ingehaven off gebuert hadden, dat hy dat bynnen XIIII nachten opleggen ende betalen sal mit gereeden gelde, ende
fol. 236. daeraf alle dingen te wettiger rekeningen bringen, zyn hand doen van des anderen goeden in hoerer cavelingen hen aengescheiden, sonder yemande des anderen gedeilte te regeren ofte daer yet in te heffen. Ende oft hierinboven eenich van den vors. gesusteren ofte hoer manne deen den anderen moyden int geestelic oft int weerlic recht, dat dat sal wesen opte correctie van den Here ende van der stadt ende opte [peyne] (1) van L gulden cronen tsHeren behouf ende der stad, sonder nochtans onse vors. overdrach gebroken te werdene, ende ofte yemant van den vors. gesusteren oft hoer manne vore den anderen syn goede verbonden hadde, dat dat deghene die dat gedaen hadde, gelost sal worden met desgheens goede dairvore hyt gedaen heeft.

---

3 December 1432.

Verordening voor de « outcleercoopers ».

fol. 196. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, drie dage in Decembri, soe wart by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, overdragen ende gesloeten, opte begheerte die de dekenen deden van den outcleercoperen, omme twe gezwoeren te moegen hebben ende die hen te verlenen omme te bat tvoirs. ambacht te regeren, gemerct dattet van dage te dage vermeerderde, dat ter begheerten der voirs. dekenen ende ten profite des voirs. ambachts, ende sonderlinge gemerct dat dese begheerte geschiede by ghemeynen goetduyncken der goeder mannen daerinne wesende, tvoirs. ambacht van nu voirdane soude hebben twe gezwoeren, die dekenen altyt sullen moegen kiesen, setten ende ordineren. Gedaen in den jaeren ende ten dage voirs.

---

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

5 December 1432.

Verordening voor de « linenwevers ».

Alsoe de dekenen ende gezwoeren van den ambachte van den linenwevers Bourgermeesteren ende Scepenen hebben byghebracht ende te kennen gegeven, hoe dat deghene die dekenen ende gezwoeren syn van den ambacht voirs., groete schade hebben ende liden ten tide van hoerer officien, want sy veel moeten verletten by alrehande onleden die zy hebben moeten van des ambachts wegen, het sy altyt by der stat te coemen als men se ontbiet van omme te gaen in haere ambacht, als dat costumelic es, ende oic andersins in veel manieren gelyc dat geboert als te doen es, daeromme sy ende de ouders die tot anderen tiden hebben gedient gehat als dekenen ende gezwoeren vergadert syn geweest, ende daerop versien in deser manieren, te weten, dat soe wanneer de dekenen ende gezwoeren worden ontboeden van der stat omme te vergaderen metten anderen dekenen, dat dan elc van den dekenen ende gezwoeren soude hebben vier groet, daer sy hier te voeren mer twe groet en plegen te hebben, ende soe wanneer sy haere ommegange gaen, dat dan elc hoerer hebben sal VI groet, daer sy mer drie groet plagen te hebben, twelc vierwarf tsjaers geschiet gelyc costumelic es, ende dat de clerc soude hebben eenen redelicken loen ende meer dan IIII scellingen grote, gelyc hy tot noch toe gehat heeft. Soe es by Bourgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, overdragen ende gesloeten, gewillecoert ende geconsenteert dat tvoirs. goetduyncken, by den ouders overdragen ende bedacht, redelic es, ende dat in dier voegen de voirs. dekenen ende gezwoeren, die nu syn ende namels sullen wesen, alsoe hebben ende heffen sullen, ende desgelyx de dekenen ende gezwoeren die lest afghingen, gemerct dat sy boeven gewoente in dat jaer groetlic syn gemoit geweest, sonder van nu voirdane tot eeniger tyt den voirs. loen yet te hoegen ofte te moegen hoegen ofte meer te hebben, want dese loen op reden staen mach, ende sal de clerc hebben VI scellingen grote, daer fol. 196.

hy tot noch toe heeft gehat IIII scellinge grote. Dit was gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, vive dage in Decembri.

---

9 December 1432.

Uitspraak in een geschil tusschen de « manne ende late » van Ouwen en Jan van der Gracht, meyer der Vrouw van Grobbendonck, betrekkelijk een te wijzen vonnis.

fol. 196 v°. Op alsulken weygheringe als de manne ende late van Ouwen gedaen hadden Jannese van der Gracht, als meyere Mervrouwen van Grobbendonc, als dat zy hem gheen vonnissen reyken noch gheven en dorsten, mids dat zy hen beduchten dat zy dairaf te begrype ghestelt mochten hebben geweest van den Heere oft van den lande, mids dat deselve Jannes, alsoe zy meynden, zaken gedaen zoude hebben dat jegens den gemeynen lantrechte waere, in dien dat hy eenen man gevangen ende selve ghepynt hadde, dairomme dat zy toghen tot Zanthoven, dair zy van der voirs. zaken eenen voirraet haelden, ende eenen brief dairaf gecregen, bezegelt metter mannen zeghele, die dair by ende over waeren, soe wert opten dach van heden by Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen getermineert ende overdragen dat de voirs. manne ende late, nietjegenstaende den voirrade van Zanthoven voirs., den voirs. meyer sitten ende vonnissen vutreycken ende gheven souden gelyc zy voirmaels gedaen hadden, ende alsoe zy schuldich waeren te doene tot aen der tyt dat men bethoent oft bybracht sal hebben, dat men den voirs. meyer niet schuldich en es te sitten noch vonnissen te gheven. Ende soe wes denselven mannen oft laten dairenboven wedervaert, het zy van den heere, van Mervrouwen van Grobbendonc voirs. oft van yemende anders, dairaf sal de voirscreven stad denselven mannen ende laten altyt verantwoirden jegens eenenyegeliken. Sonder argelist. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC XXXII, IX dage in December.

---

10 December 1432.

Uitspraak in een geschil tusschen de Schepenen en den Schout van der Hoegerheiden betrekkelijk eenen « gevangen die vervuert is ».

Alsoe de Scepenen van der Hoegerheiden de Schouthet aldaer geweyghert hadden eenige vonnissen te geven ofte hem meer te sitten, mids dien dat hy eenen misdadigen man aldaer gevangen uwt dier bancken hadde gevoert tot Borchvliet, contrarie harer bancken recht, daeromme de voirs. Schoutet was ontboden, die daerop antwoirde, seggende dat ter Hoegerheyden gheen gevangenisse en ware, ende dat hy oic niet en wiste dat hy daeraen der bancken misdaen hadde, soe wert by Bourgermeesteren ende Scepenen overdragen, want de voirs. Schoutet nam op sinen eedt dat voirs. is, dat de voirs. Scepenen hem voirdane sitten souden, ende dat zy daer wel aen gedaen hadden, ende en souden hem niet hebben dorven zitten, het en hadde gedaen de voirs. onschout. Ende alsoe soe souden de Scepenen dairaf ongelast ende ongemoit bliven van eenenyegeliken, van dat zy daerinne hadden gedaen, ende soude de Schoutet dat alsoe verwaeren als hy yement in die bancken van der Hoegerheyden vinge, dat hi die daer laten soude, ende de Here soude een gevangenisse daer hebben, ende de ingeseten souden de gevangen selver wachten, gelyc haer recht dat es, dwelc men voirdane also houden soude ende doen toter tyt dat men anders de sake sal hebben bevonden, dattet alsoe niet sculdich en waere te geschien. Dit was gedaen in den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, X dage in Decembry. fol. 196 vo.

---

12 December 1432.

Goedkeuring eener overeenkomst tusschen de regeerders van het Sint-Anna gasthuis en Catharina van Schoendonck.

fol. 196 v°. Alsoe de regeerders ende provisoers van Sente-Annen gasthuyse Bourgermeesteren ende Scepenen te kennen gaven, hoedat tselve gasthuys tachter waere by der tymmeringen van den nyewen huise dair gemaict, ende dat Joncfrouwe Katheline van Schoendonck garne daerinne hadde een camere uwt ende inne te gaen, also lange als zy leefde, ende een stede daer zy haer berringe soude mogen leggen, daer zy tvoirs. gasthuis voere geven woude een somme van twaleve pont grote, ende en soude nochtans de voirs. Jouffrouwe Katheline niet wesen int getal van den anderen vrouwen daerinne wesende, biddende daeromme de voirs. provisoers tgoetduncken van der stad daeraf te weten, soe es by Burgermeesteren ende Scepenen overdragen, dat mids der gracien die zy, Jouffrouwe Katline, sal doen den voirs. gasthuyse van der voirs. sommen gelts, ende die zy alnoch sal moegen meer doen, op dattet haer gelieft, zy also lange als si leven sal, hebben sal een camere int voirs. gasthuys, die haer bewyst es, ende oic een stede haere berringe te leggen, daer zy haere vutgaen ende ingaen sal hebben sonder yemants toeseggen ofte wederseggen in enniger wys. Ende en sal tvoirs. godshuys gheen toeseggen hebben tot haeren goeden, noch sy totten voirscreven godshuyse anders dan de camere te hebben, ende hoere stede van der barningen also voirs. es. Dit was gedaen in den jaere Ons Heren M CCCC ende XXXII, XII dage in Decembry.

Omstreeks Januari 1432 (1433).

Inschrijving der huurcedel, d.d. 16 April 1423, van het huis « te Nyspen ».

Wy Heinric van Rythoven ende Claus van Wynegheem de jonge, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Daneel van Ranst, in deen partie, ende Willem, naturlic sone Willem Noyts, in dandere partie, ende bekenden onderlinge in beyden partien dat de voirs. Daneel den voirs. Willeme wel ende wettelic verhuert heeft thuis *te Nyspen* met alle sier toebehoirten, gelyc ende in alle derselver vormen ende manieren als de voirs. Daneel van naderscapen dat gecalengiert heeft ende hem van Willeme van Nyspen de naerderscap dairaf overgegeven is. Te hebbene ende van den voirs. Willeme in gerechter hueren te gebruykene van den yersten dage van Meye nu naist toecomende negenenveertich jaer lanc geduerende die dairnaist volgen zullen ende niet langere, ende dat mids eenre somme van gelde daer hen de voirs. Daneel wel af kende betalt ende al vergouden. Voerd so sal de voirs. Willem Noyts, de sone, oft zyn nacomelinge, gebrect zyns eer, tvoirgenoemde huys met alle zynre toebehoirten rastelic ende vredelic bezitten ende gebruyken ende voirt verhueren, also hem gelieven sal, dese voirs. jairschaeren lanc geduerende ende niet langere. Voerd is mede vorwairde ende ondersproken, so wes coste de voirs. Willem oft zyn nacomelinge, gebrect zyns eer, bynnen den voirs. jaerschaeren in reparacien aen tvoirs. huys leggen zullen, het zy van metsen, van tymmeren, van graven ende anders, hoe dat zy dat hen genuegen sal daeraen te doene, alle dien cost sal men den voirs. Willeme oft zyn nacomelingen, gebrect zyns eer, ten eynde van den voirscreven jaerschaeren wedergeven, vutreyken ende betalen van denghenen die thuys dan toebehoeren sal, eer yemend anders tvoirs. huys aenverden sal. Ende dese voirs. huere geloifde de voirs. Daneel van Ranst den voirs. Willeme Noyts dese voirs. jaerschaeren lanc geduerende rastelic ende vredelic te doen gebruyken, in alle der vormen ende manieren gelyc fol. 198.

boven verclaert staet, ende omme alle dese voirgenoemde voirwaerden in der manieren voirs. wel ende volcomelic te houdene ende te voldoene, soe heeft de voirs. Daneel van Ranst alnu verbonden ende te pande geset hemselven ende alle zyn goede, ruerende ende onruerende, welkerhande dat se syn, die hy nu heeft ende namaels vercrigen mach. Sonder fraude ende argenlist. In kennessen van desen letteren besegelt met onsen zegelen, ghegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende drientwintich, sesthiene dage in Aprille, by handtekens Johannes van den Broeke.

N. HOEVEL.

---

23 Januari 1432 (1433).

Vidimus der verkoopakte, d. d. 28 Augustus 1400, van land te Eeckeren gelegen.

fol. 198. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, drientwintich dage in Januario, soe sagen ende hoirden lesen Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, in hoere banck zittende, eenen scepenenbrief van Antwerpen, besegelt met Her Peter Bods ende Gillis Wilmairs segelen, doen ter tyt Scepenen in der voirs. stad, dairaf de thenoere hierna volght van woirde te woirde : Wy Peter Bode, Ridder, ende Gielys Wilmair, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Jan Moerlyn, Willem Moerlyns sone was, in deen partie, ende Claus Vuyst ende Lysbeth Duyls, zyn wettich wyf, voere henselven ende voere Lysbetten, Jan Boemaerts dochter, die zy hierinne vervingen ende geloefden te vervane, in dandere partie, ende bekenden in beyden partien, dat de voirs. Jan Moerlyn gegeven heeft ende gaf terve ende in erfliken rechte den voirs. Clause, Lysbetten, zinen wive, ende Lysbetten Boemairts, ende haeren nacomelingen, te houdene ende eeuwelic te gebruyken twintich gemete lants ende drie vierendeel, dairaf dat de neghentien ghemete gelegen zyn tEekeren, op de Hoeven, tusschen

Andries Duymen lant, in deen zyde, ende Danys Bellens land, in dander zyde, ende dairaf dat de sevene vierendeele gelegen zyn in Ettenhove neffens Jans Moelneren land in de noerdzyde, also wy van hen verstonden, elx jairs omme veerthien viertelen goets custbairs rogx, jairliker ende erfliker renten, te geldene ende te betalene van den voirs. Clause Vuyst, van Lysbetten, sinen wive, ende van Lysbetten Boemairts, ende van haren nacomelingen, den voirs. Janne Moerlyn ende sinen nacomelingen, erflic ende eeuwelic duerende alle jaere te Kerssavonde, ende te leveren bynnen Antwerpen metter Antwerpscher maten, dair de voirs. Jan Moerlyn ende sinen nacomelingen liefst zullen hebben, sonder haeren cost, mair de voirs. Lysbet Boemairts sal hoer leefdage lanc haer tocht ende bilevinge hebben ende behouden aen de helft van der voirs. renten, ende na haer lyf so sal de rente geheel toecomen ende bliven den voirs. Jan Moerline ende sinen nacomelingen, gelyc voere verclairt es. Voirdane, so geloifde Jan voirs. hen dit voirs. lant te waerne ende te claerne los, vry ende quite van allen anderen commeren ende calaengien die dair meer op zyn moghen dan voirs. is, vutgenomen twee oude grote erflic ende den gerechten heerenchys die dair vutgaet, ende dien geloefden de voirs. Claus, Lysbet, zyn wyf, gelyc dat die voirs. is, voere hen ende voere hair nacomelinge van nu voirdane eeuwelic duerende te geldene ende te betalene, sonder myndernisse oft afcorten van der voirgenoemder erfliker renten. Ende omme dat de vors. Jan Moerlyn ende zyn nacomelinge van harer voirs. erflikere renten te bat gehouden ende versekert souden zyn, soe hebben de voirs. Claus ende Lysbet, zyn wyf, omme de meerder zekerheyt dairtoe mede verbonden ende tonderpande geset zevene gemete lants, dairaf de viere gemete gelegen zyn tEekeren, opte Hoeven, neffens de voirgenoemde neghenthien gemete lants. Item, anderhalf gemet lants in de Roedsegge, tusschen Andries Duymen land ende Henrix landt metten Ghelde, ende dander anderhalf gemet in de Reke, tusschen Andries Duymen landt ende Jans land van Ramen. Mair het is vorwairde ende ondersproken, dat de voirs. Claus ende Lysbeth zyn wyf, oft haer nacomelinge, van Kerssavonde yerstcomende over twee jair dairnaist volgende, van deser voirgenoemder erfliker renten af selen mogen lossen ende

quiten, opdat zy willen, twee viertelen rox tsjaers erfliker renten met twee ponden ende thiene scellingen Vlaemsscher groten eens, ende anders niet. In kennessen van desen letteren, besegelt met onsen zegelen, ghegeven int jair Ons Heren als men screef M. ende CCCC, achte ende twintich dage in Oeghstmaend.

Collatio facta est cum littera originali per me

E. VINEA.

---

28 Januari 1432 (1433).

Uitspraak in een geding over de nalatenschap van Jacob Helsen, wiens goederen verbeurd verklaard werden ten gevolge van den manslag door hem op zijnen schoonvader gepleegd.

fol. 198 vo. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XXVIII dage in Januario, soe wert geordineert ende voere een goetduncken vutgesproken by Janne den Meyere, als Burgermeester ende Scepen, Her Michiel van den Werve, Ridder, Heinric Zorgeloes, Jacop Wilmair ende Janne den Pape, Scepenen, tusschen Magrieten van Harck, Dyederic Reynkens wive, Jannese van den Perlec ende Wouteren den Voldere, opt tghescil dat zy onderlinge hadden omme der goede wille die Jacop Helsen toe te behoeren plagen, die der voirs. Magrieten wettich man was, ende die hy, Jacop, verbuerde metten dootslage dien hy dede aen der voirs. Magrieten vader, zinen zweer, welke verbuerde goede de voirs. Jannes van den Perlec ghecocht heeft jeghen de Heren dair zy jeghen verboirt waeren, dairaf dat hair de voirs. Magriete becroenende was, dat hore huer haeflike goede, die hair toebehoirden ende die niet verbuert en waeren, gebraken, als perde, coeye, scape ende andere goede, ende dat zy dairaf te ghenen bescheyde gecomen en conde, de voirs. Jannes betroude hem dat hy in gebreke was aen de voirs. verbuerde goede, die hy gecocht hadde, als van eenen beemde ende van erfrogge die de voirs. wilen Jacop ende

de voirs. Magriete in gehelen bedde gecocht hadden, ende de voirs. Wouter de Voldere volgede omme te hebbene, na dinhout van den vonnisse dat hem tandere tyden gewyst was tusschen der voirs. Magrieten ende hem, als dat de goede, die achter den voirs. wilen Jacop bleven waeren, ghedeylt souden warden na der stat recht van Antwerpen, dair tsterfhuis ghewyst was, te weten is, dat de voirs. Jannes van den Perlec hebben soude, mids sinen coepe voirs., de helft van den voirs. beemde ende de helft van den voirs. erfrogge, nietjegenstaende dat de voirs. Magriete dairtoe comen mochte syn na den lantrechte, ghemerct den vonnisse voirs., als dat alle de goede ghedeylt souden werden na der stadrecht van Antwerpen. Voirdane so wes goede dat de voirs. Magriete bygebringhen can, het zy beesten of anders, die de voirscreven Jacop, haer man, vercocht mach hebben, ende haere alleene toebehoirden ter tyt dat men, van der heerlicheyt weghen, jeghen haer deylde, dat zy dat verhalen sal aen des voirs. Jacops erfgenamen, die zyn goede gedeylt hebben oft deylen willen. Behoudelic dien, dat zy dien erfgenamen, op dat zys begheren, weder doen sal der stad recht, als dat zy hen al jegen bracht heeft, ende goed bewys gedaen, dat hy hen sculdich es jegen te bringen ende te doene, ende soe wie van den voirs. partyen dese terminacie niet en ghenoechde, dat die dairaf soude mogen bliven staende ombegrepen op sinen vorsschen voet, ende dairaf aenspreken metten rechte denghenen dair hy tghebreck aen hadde.

---

15 Februari 1432 (1433).

Verklaring van het vonnis en van de twee daarop gevolgde « terminacien » in een geschil tusschen Catharina van Wilder, weduwe van Nicolaas van den Werve, en Catharina van den Werve, hare dochter, vrouw van Peter van der Beversluys.

In den jaere Ons Heeren dusent vier hondert ende tween- fol. 199 v°.

dertich, xv dage in Februario, wert verclaert by Burgermeesteren ende Scepenen, in presencien van den nabescreven partien, alsulken vonnisse als tanderen tyden es gewyst tusschen Joffrouw Katlinen van Wilder, weduwe Claus van den Werve, aen deen zide, ende Jouffrouwe Katlinen van den Werve, harer dochter, met Peteren van der Beversluys, haeren man, ter andere, ende desgelyx oic verclairt de twee terminacien die hierop zyn getermineert, in der manieren hierna verclaert: Te wetene, dat de voirs. wedewe, Here Michiel ende Heere Aert, Ridderen, Claus ende Willem van den Werve, gebroederen, hoeren eet souden doen, dat zy anders niet en wisten dan dat onder de stat waeren gebrocht alle de brieve, boeken, chysrollen ende gescriften als wesen mochten van den goeden dair wilen Claus van den Werve vut verstarf, uwtgenomen ofte ennige brieve waeren onder de clerke, dat die souden coemen te baten denghenen die dairinne waeren gerecht, ende mits dien dat zy dat noeden te zweren, ende dat zy niet en hadden wech daeraf doen steken ofte verdonckeren, welken eet hy, Peter, ende syn wyf niet hebben en wilden, mair waeren dairmede gepait dat zy dat zeiden, als guet wyf ende guede manne van eeren ende van trouwen, gelyc zy deden, soe volquam dat point. Item, soe soude hy, Peter, ende zyn wyf copie hebben uwten boexken dat Jannes Segers hadde gescreven, daerinne alle de brieve van den voirs. goeden stonden opt cort vutgetrocken, uwtgenomen eenen groeten brief, die men daerinne soude copieren. Behoudelic dat hy, Peter, soude geloeven, als guet man, gelyc hy dede, dat hy dairuwt noch inne doen en soude, noch doen doen, noch oic meer dan een copie daeraf nemen ofte te hebben tot aen der tyt toe, dat by vonnis ende recht gesleten waere hoe verre dat eenyegelyc in den goeden waere gerecht, ende hoe verre niet. Ende hiere en teynden wart der weduwen geconsenteert haere brieve, boeken, chysrollen ende gescriften weder te hebben, die zy onder de stad hadde gebracht op borchtocht, also dat de voirs. vier gebroeders, haere kindere, daervoere borgen bleven, die altyt wel ende getrouwelic onder te houden, sonder argenlist, daer zy hemselven ende alle haere goede verbonden, mair zy geloifde se weder scadeloes te ontheffene met haerselven ende met allen hoeren goeden. Item, soe

sal de voirs. weduwe bynnen eenre maent naisttoecomende doen maken drie inventarise van allen den haefliken goeden, welc die wesen moghen, dair de voirs. wilen Claus van den Werve uwt verstarf, vutgenomen tghelt dat daer was, daer mocht zy haere profyt ende wille mede doen, van welken inventarys zy deen sal behouden, hoere viere voirs. sonen dandere, ende tarde sal hebben de voirs. Peter en zyn wyf, ende ofte eenighe geschil ofte donckerheit dairinne geviel, daer soude de stad soe vele toe doen geschien, dat dat te redene ende bescheide genoecht ende volveert soude werden. Item, also eenige lyftochten waere gequyt sint der doot van Claus van den Werve, soe es overdragen, dat de voirs. weduwe oic bynnen deser maent daeraf bewisinge doen sal waeraen sy die penninge ofte een deel dairaf beleit heeft, ende dat noch gebrect te beleggen, sal zy doen als zy ierst zal genoechlic coenen gedoen, ende ofte eenich ander goet afgequit worde, daeraf zelen die penningen oic beleit werden ende staen dan int selve dat dat goet stant dat gequit waere gewest. Ende alsoe wart voirt overdragen dat de voirs. Peter ende zyn wyf, ter eender ziden, de voirs. vier gebroeders, ter andere, aen souden spreken met rechte, van en Donderdage in achte dagen naiste toecomende, voere der noenen, mids dien dat hy, Peter, ende zyn wyf niet gepait en waeren van der scheidinge ende deylinge die de voirs. weduwe voere Burgermeesteren ende Scepenen hadden gedaen. Alle dingen sonder fraude ende argenlist. Gedaen in den jaere ende ten dage voirscreven.

---

16 Februari 1432 (1433).

Goedkeuring van een vonnis en van de uitspraak eens scheidsrechters betrekkelijk het beheer der goederen van den minderjarigen Willem van Lippeloe (1).

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XVI dage fol. 199.

(1) *Zie hierboven bladz.* 304.

in Februario, soe wart getermyneert in de volle banc by Burgermeesteren ende Scepenen, opte zake die Heinric van Sompeken ende Wouteren van Sompeken, midsgaders eenige vriende van Willeme van Lippeloe, Danys sone was van Lippeloe, volghden voere de stad: In den iersten, dat alsulken hoetvonnisse als de Scepenen van Eekeren hieraf te hoede gehaelt hebben, aengaende den goeden des voirs. Willems van Lippeloe, van weerden zyn sal ende bliven, ende desgelyx alsulken zeggen als Peter Schat als overman hieraf geseght heeft, dewelke van woirde te woirde hierna volght ende bescreven staet: Cond ende kenlic zy allen luden, dat van alsulken ghescilden als gestaen hebben tusschen Willekene van Lippeloe, aen deen zide, ende zine momboers, aen dandere zyde, nu ter tyt zyn genomen zeggers ende middeleers, by consente van beyden partien, Heinric van der Minnen, daer nu Hubrecht van der Zonnen voere genomen es, Peter van Zantvliete, Willem van den Helsoute, Johannes de Costere, van Wommelgem, ende Peter Schat, als een overman, ende brenghen hem ane dat dien scepenenbrief, die dairaf gemaict es, in zynder weerden bliven sal, ende alle vonnessen die dairaff gewyst zyn, in haere werden bliven selen. Soe seit Peter Schat, als overman, na vutwisen der scepenenbrieven ende alle vonnissen, alle die goede die den vors. Willekene van Lippeloe van vader ende moeder bleven ende verstorven zyn, ende van zinen anderen vrienden weder in zinen handen, het en waere dat zake, dat zy eenige goede vercocht hadden metten lantrechte, ende dairtoe geschiet waere van rechts wegen, als van eenen ongejaerden kinde sculdich is te gesciedene, oifte vutgegeven hadden omme erfrenten, dat die momboirs dorven nemen ter godstrouwen ende ter hare, dat zy tot dier tyt daermede gheen beter en wisten. Is dair oic voirlyf afgenomen dat men Willekene voirs. dairaff bewys doen sal ende rekeninge, ende dairmede zelen zy die arve behouden diegene die se terve genomen hebben, also verre als dat geschiet. Voirdane dieghene die momboers geweest hebben zelen wettige rekeninge doen ende bewys van zinen haeffeliken goeden ende renten, als men van eenen ongejairden kinde sculdich es te doene, voere Heren ende Scepenen, want zy gezwoeren hebben weduwen ende weesen in haeren rechte te houdene, want ic bevinde

dat sien niet en vermomboirden ende die vriende also zy sculdich waeren te doene, ende seggen met eenen zeggene vut haeren handen, ende dat men dairtoe zetten sal, by Heren ende Scepenen, twee goede wettige manne dien regeren selen met zynen goede ende wettige rekeninge doen zelen, van jaere te jaere, den cost die Willekens vriende gedaen hebben, dat die Willeken gelden sal also verre als sy vutgeweest hebben omme te helpene zyn goede te bescuddene, diegene die dat niet bewisen en connen, dat zy dat zelve gelden ende betalen selen. tVonnisse dat van den hoede comen es, dat die Jan Engels volgen sal, opdat hy wille, ende onverlet staen. Ende waert dat sake dat daer noch ennige saken stonden die doncker waeren, altoes dat te verclarene by den zegghers ende overman voirscreven.

E. VINEA.

---

18 Februari 1432 (1433).

Vidimus van eenen schepenbrief d. d. 11 September 1422, inhoudende erfgift gedaan door Jan Smoeyerman aan zijnen bastaardzoon Peter.

Int jair Ons Heeren M. CCCC ende tweendertich, achtien dage in Februario, soe sagen ende hoerden lesen Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen, in hoere banck sittende, eenen scepenenbrief van Antwerpen, bezegelt metten zegelen Laureys Volkaerts ende Willems van Gavere, doen ter tyt Scepenen in der vors. stad wesende, dairaf de tanuere hierna volcht van woirde te woirde : Wy Laureys Volkaert ende Willem van den Gavere, Scepenen in Antwerpen, maken condt dat voir ons quam Jan Smoeyerman, bekende ende verlyde dat hy gegeven heeft ende bewyst, gaf ende bewysde in gerechter gestadiger ghiften in aelmoesen, puerlic omme Gode ende omme zynre zielen zalicheyt, na zyn lyf ende niet eer, Peteren, zinen natuerliken zone, dair fol. 200.

moeder af was Heilwych van den Huffele, de helft van eenen huyse metten gronde ende met al datter toebehoirt, dair hy nu in woent, gestaen in de Ziericxstrate, tusschen Willem Lammens erve, aen deen zide, ende Johannes erve van den Broeke, aen dandere zide. Item, twee smael bedden wel opgerecht alsoet behoirt. Item, twee van den besten linen wevegetouwen met hoeren toebehoirten. Item, zyn beste hoyke. Item, zyn beste waembeys. Item, zinen besten keerel. Item, twee van den besten coeperen potten. Item, twee van den besten tenen half geltpotten, ende twee van sinen besten scotelen. Mair het es voirwarde ende ondersproken, dat de vors. Peter, de zone, dit voirgenoemde half huys metten gronde ende met al datter toebehoirt, also lange als hy geen wettich oyr en heeft, in al noch in deele niet en zal moegen vercoepen, veranderen, verwisselen, beswaren, becommeren noch in geenre manieren gelosen. Ende wairt oyc dat de vors. Peter van live ter doot quame ende bi den wille Goeds, Ons Heeren, aflivich worde zonder wettich oeyre van zinen live comen zynde achter hem levende te laten, dat dan de voirgenoemde helft van den huyse, metten gronde ende met al datter toebehoirt, weder toecomen, keeren ende bliven zal optes vors. Jans, zyns vaders, gerecht oeyr ende erfgenamen ende nergens el. Behoudelic altois dat Katline Wils, des vors. Jans wettich wyf, hair tocht ende bilevinge aen tvorgenoemd huys hair leefdage lanc hebben ende behouden sal, sonder yemants wederseggen in eeniger manieren. Woude ende begerde de vors. Jan Smoeyerman vuterlic met herten dat dese vorgenoemde ghifte of makinge int gheestelic oft int weerlic recht best stade doen mach ende gehouden bliven, hetzy in vormen van testamente of anders, zonder calengeren of wederseggen van yemande in eeniger manieren, zonder argenlist. In kennessen van desen letteren besegelt met onsen zegelen, gegeven int jair Ons Heeren als men screeff M CCCC ende tweentwintich, elve daghe in Septembry.

19 Februari 1432 (1433).

Vidimus van den kwijtbrief d. d. 30 Mei 1425, gegeven aan de testamentuitvoerders van Zebrecht Hughe Grotenzone.

Int jair Ons Heren M CCCC ende XXXII, negenthien dage fol. 198 vo. in Februario, soe zagen ende hoerden lesen Burgermeesteren, Scepenen [ende Rade] (1) van der stad van Antwerpen, in hoere banck zittende, eenen scepenenbrief van Antwerpen, besegelt metten segelen Gielys Damaes ende Ghysbrecht de Coninc, doen ter tyt Scepenen in der voirs. stad, dairaf de tonuere hierna volght van woirde te woirde : Wy Gielys Damaes ende Ghysbrecht de Coninc, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen Zebe Storm, Arnt van den Dike, Wouter Dierixsone ende Claus Clinckairt, voere henselven ende voere alle degene die cleven mogen aen de maechscap van den viere vierendeelen van wilen Zebrechte Hughe Grotenzone, die zy alle hierin vervingen ende geloifden te vervane, bekenden ende verlyden dat Meester Jan van der Bruggen ende Meester Jan Pot, der stad Secretarys van Antwerpen op desen tyt, alle alsulc goet ende ghelt als zy of Peter Pot onder mochten hebben gehadt van wilen Zebrechte Huge Grotenzone voirs., bi haeren consente, wille ende goeduncken bekert ende gegeven hebben in aelmoessenen voir des voirs. wilen Zebrechts ziele, gelyc zy dat sculdich waeren te doene na vutwysen des testaments dairaf gemaict. Vordane so bekenden zy hen wel en wettelic vernuecht ende betaelt van alle alsulken giften ende makingen als de voirs. wilen Zebrecht hen gegeven ende gemaict heeft, ende dairtoe mede van alle alsulken rechte ende gedeele als zy voerder boven haere voirs. gifte ende makinge int voirs. gelt hebben mochten, midsdien dat hen met hare medepartien de voirs. testamenteurs dairenboven sekere sommen van penningen in gunsten ende vrientschapen gedistribueert, gegeven ende betaelt hebben, ghelovende voere

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald.*

hen ende voere haer medeerfgenamen voirs., dat zy den voirs. Peteren Pot, Meester Janne van der Bruggen ende Meester Jan Pot, als testamenteurs voirs., van al des den vorgenoemde goede ende versterffenissen, metgaders den voirs. testamente, aengaen mach, nemmermeer gheenen commer, hinder, letsel, moeyenisse of calaengie aendoen en selen, int geestelike oft in weerlike recht, by henselven of by yemande anders van haren weghen in gheenre manieren. Ende wairt dat de voirs. testementuers van hen of van yemande van den voirs. viere vierendeelen eenigen commer, cost, last of scade leden, dat geloifden zy hen altyt wel ende volcomelic op te richten ende te voldoene, met henselven ende met alle haren goeden, have ende erve, ruerende ende onruerende, welkerhande dat die wesen mogen, die zy nu hebben ende namaels vercrigen mogen, behoudelic altoes dien, dat Her Claus Eeben, priester, die oic en es van der maechscap ende dairin gericht, hierin niet begrepen en is, mair blyft dairaf vutstaende op zyn beloep. Alle dingen sonder fraude ende argenlist. In kennessen van desen letteren besegelt met onsen segelen, ghegeven int jair Ons Heeren als men screef M CCCC ende viventwintich, dertich dage in Meye.

---

27 Februari 1432 (1433).

Beslissing aangaande de mogelijke aflegging eener erfrent.

fol. 2c0. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXII, XXVII dage in Februario, wert overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen, dat alsulken penninge als comen sullen van der afquitinghen van drie ponden groten erflic van den huise, dat Jouffrouwe Marie Tollinx, Clemeynts Gheyters wyf, terve gegeven heeft Robbrechte van den Kerchove, prout littere dat verclaeren, dat deselve Robbrecht oft zyn nacomelinge die penninge in der stad wissel setten sal, soe wanneer als men eenige afquitinge dairaf doet, ende dat men dat ghelt vuten wissel niet halen en sal op eenige borchtocht

oft anders in enniger manieren, mair zullen die penninge in erfrenten beleyt worden moeten tot hoere beydere kyndere behouf, beyde by advise van der stad ende by bywesene van den voirs. Clemente ende Jouffrouwen Marien, zinen wive. Behoudelic altoes dien, dat soe wanneer dat ennich van den voirs. Clemente oft Joffrouwen Marien aflivich worde, dat dan de lanxtlevende van hen in die rente oft penninge gericht zyn sal na der stad recht.

---

13 — 30 Maart 1432 (1433).

Bedreigingsbrief van Peter Speck aan Jan Mannaert, met de daarop gevolgde beslissing van het Magistraat.

Wetende eerbere ende wyse man geheeten, dat, my dunct, fol. 201.
dat niet en es na clachten die my comen, als van myn vleesch ende bloet, mynre zustere kindere, als dat ghy hoer goed opboert ende onthout, mit machte ende gewalt, ende gebruyct dat ende doet dairmede uwen wille, dat my leet is, hieromme bidde ic U, dat ghy uwe wysheit aensien wilt lyf ende goed, dat ghy dairmede verliesen moecht, want en verneme ic anders niet dan ic weet, soe soudi vernemen van my oft van den mynen, dat ons leet is ende leet sal wesen, alsot costen lyf ende goed, want, al syn wy arm, God mach beraden niet meer dan hierinne doende als ghy meynt dat oirboir is aen beide zyden, aen ziele ende lyf, ende hier beghere ic een antwoirde oft by bringere des briefs oft U goed dunct. Gescreven in Basel den XIII dach in Merte int jaer M CCCC XXXII.

By my PETER SPECK.

Aen Jan Mannaert, krudenier, wonende tAntwerpen, commen desen brief.

Item, soe wert, opten dach van heden, te weten is XXX dage in Merte anno XXXII°, by Burgermeesteren ende Scepenen

getermineert ende overdragen opten voirs. brief aengaende Janne Mannaert, als dat Wouter Boegaert, cleermakere, ende syn wyf, mids dat zy den voirs. Peteren Speck, hoeren broeder, de sake aenbracht hadden, dat zy wederomme aen den voirs. Peteren scriven oft alsoe vele doen souden, als dat de voirs. Jan Mannaert van denselven Peteren ende van den zynen ombesorght ende ombevreest syn ende bliven soude, ende dat deselve Peter dat geloven ende zweren soude voere de stad ende gerichte van Basel, ende dat men dat onder dier stad zegel overscriven ende certiffieren soude. Ende wairt dat dair enich gebreck inne viele oft dat des niet en ghesciede, ende den voirs. Janne Mannaert oft den zynen dairenboven yet misschiede van den voirs. Peteren Speck of van yemende van zynen wegen, van den voirs. Wouteren, van zynen wive, van hoeren kinderen of van yemende van hoeren wegen, dat men dat houden soude aen hoer lyf ende aen hoer goed. Behoudelic altois dien, wairt dat zy den voirs. Janne Mannaert yet aen te sprekene hadden, dat zy dat altyt metten rechte souden mogen doen. Sonder argenlist.

---

16 Maart 1432 (1433).

Regeling van een geschil tusschen Willem de Riemakere en Arnout Grootheere, betrekkelijk eenen grondcijns.

fol. 200 vo. Anno XXXII, XVI dage in Merte, wert by Burgermeesteren ende Scepenen getermineert op alsulken gheschil als geweest hadde tusschen Willeme den Riemakere, aen deen zyde, ende Aerde Grootheere, van Vriesendonck, aen dandere zyde, als van de twee deele van vive gemeten lands, die de voirs. Willem den voirs. Aerde terve ghegeven hadde ende geloift te waerne opten heerenchys, gelyc als hyt jegens Clause van den Hoevel, der stad clerck, gecregen hadde, welc lant Willem sGreven, des bontwerkers zweger, den voirs. Aerde metten rechte afwan, mids dat brueder Jan de Winter, begaert, hoer

brueder, dat lant, dat haer toebehoerde, den voirs. Clause van den Hoevel als over syn lant met scepenenbrieven van Antwerpen terve ghegeven hadde ende geloift te waerne opten heerenchys, dairop dat hyt voirt den voirs. Willeme geloifde te waerne. Ende want bevonden wert dat de voirs. brueder Jan alle die waerscap schuldich was te voldoene, soe waest dat de voirs. Willem de Greve den voirs. Willem vernuechde ende voldede als van IIII viertelen rogs erflic, mids dat synre zweger de voirs. twee gedeele van den voirs. vive gemeten lants aengewyst waeren, ende hoer brueder in de waerscape gehouden was, als dat van alle den voirs. gheschille de voirs. partien, die hen des ganselic in der stad keerden, gesleten souden syn ende bliven tallen daghen, sonder meer verhaels dairop te doene, mids dat de voirs. Willem den voirs. Aerde afslach dede ende quyte schaut van alsulken IX viertelen rogs ende I muddeken, die hem de voirs. Aert van achterstelle schuldich was, vive viertelen rogs ende I muddeken, alsoe dat hem de voirs. Aert gheven soude IIII viertelen rogs eens, ende dairmede alle zaken van den voirs. geschillen gesleten totten daghe toe van heden. Behoudelic den voirs. Willem syne II viertelen rogs erflic, die hy op Aerde behoudende blyft.

---

16 Maart 1432 (1433).

Zoening tusschen Andreas van den Broeke en Gysbrecht Claus.

Anno et die predictis, soe wert by Burgermeesteren ende fol. 200 vo.
Scepenen, in de banck, tsoeninc gemaect tusschen Meesteren Andriese van den Broeke, synen bruederen ende vrienden, aen deen zyde, ende Ghysbrecht Claus, backere, wonende tot Ruympst, aen dandere zyde, met synen vrienden, als van alsulkere meyncken ende quetsueren als de voirs. Ghysbrecht

den voirscreven Meesteren Andriese in der stad van Mechelen gedaen hadde, in der vuegen ende manieren hierna verclaert : Te wetene es, dat de voirs. Ghysbrecht den voirs. Meesteren Andriese ende zynen vrienden ter eeren doen sal eene peelgrymage ten Heylegen Bloede ter Wilsenaeken, ende dairwairt porren tusschen dit ende de Bamismerct naesttoecomende, ende dairaf goed bethoen der stad overbringen, dat hy omme dierre zaken wille dair geweest heeft ende nergens omme el. Item, soe sal de voirs. Ghysbrecht den voirs. Meesteren Andriese gheven by sonnenschyne x clinckaerde oft de weerde dairvoere. Voirdane so sal hy den meester betalen, sonder Meester Andries cost, last oft scade, dairtoe soe sal deselve Ghysbrecht den voirs. Meesteren Andriese noch gheven XL clinckaerts, deen helft dairaf in de Sinxenmerct van Antwerpen naest toecomende, ende dander helft in de Bamismerct van Antwerpen dairnaest volgende, sonder langher vertreck. Ende wart dat in enich van den voirs. paeydagen enich gebreck viele, dat in den wissel alsoe niet geset en worde, ende dat de voirs. Meester Andries oft zyn zeker bode mids vertrecke dairaf cost oft scade lede, alle dien cost ende scade soude hem de voirs. Ghysbrecht oprichten ende voldoen metten principalen voirs. Ende omme alle de voirs. zaken in der manieren boven verclaert volcomelic te voldoene, soe zyn dairvoere borgen bleven, wair enich gebreck dairinne geviele, omme dat te voldoene, Bouden van Buten, Jan de Herde, Frans de Herde, syn brueder, Claus van den Wouwere alias Coel Claus, Claus ende Jacop van der Heyden, gebruederen, Bouden Bruynman, Jan Claus ende Coel Claus, Zegher Claus kindere, ende elc van hen allen ongesondert ende een voere al, ende de voirs. Ghysbrecht geloifde wederomme de persone voirs. dairaf scadeloes te ontheffene met hem ende metten zynen. Ende dit soeninc was gesloten dat soe wie van den voirs. partien deen den anderen hierenboven misdade oft dade misdoen, dat dat zyn soude op zoenbrake ende op vredebrake.

---

19 Maart 1432 (1433).

Bekrachtiging van een vonnis over den aankoop van een schip.

Anno predicto (1), XIX daghe in Meerte, wert ghewyst by Heinrike Zorgheloes ende by gevolge van Janne den Meyer, Her Michiel van den Werve, Ridder, Janne van Wrsel den jonghen, Jacope Wilmaer ende Janne den Pape, Scepenen, op alsulken vonnisse als tanderen tyden Hughen Bosschaertssone in de Vierschaer gewyst was, als van den ghelde dat Jan Cole Clause Hamer schuldich was, als van der helft van I scepe, dat zy tsamen te vueren plagen ende dair Mathys Hillegheer toe taelde, mair in tyts in de Vierschaer niet en verantwoirde, soe wysde, mids dien, de voirs. Heinric met I vonnisse, dat de voirs. Scepenen bleven by hoere yerste vonnisse dat zy in de Vierschaer voire gewyst hadden. fol. 200 v°.

---

30 Maart 1432 (1433).

Bevestiging der eigendomsrechten van Catharina van der Heyden op een gedeelte der gereedschappen door Jan van den Zande, lakenbereider, achter te laten.

Anno XXXII, XXX dage in Merte, wert getermineert in de banck van Scepenen, op alsulken eenen scepenenbrief als Jan van den Zande, lakengereedere, ende Lysbeth van den Oever, syn wyf was, deen den anderen gemaect hadden, als dat de lanxtlevende van hen beyden synen leefdach lanc rastelic ende vredelic hebben ende gebruyken soude fol. 201.

(1) 1432 (1433).

de persen, borderen, scheren ende dat der meesterien van zynen ambachte toebehoirde, ende dat die, na de doot van den lanxtlevenden, weder gaen en keeren souden dair sy van rechtswegen schuldich waeren te gane ende te keeren, ende op alsulken instrument dairmede de voirs. Lysbeth, onder dandere, Katlynen van der Heyden, Jans dochtere van den Zande voirs. hoer gedeel ende recht dat zy hadde oft hebben mochte in de voirs. persen, berderen ende scheren etc., gegeven ende gemaect hadde, mids dat de voirs. Jan van den Zande, aen deen zyde, ende de erfgenamen van wylen Lysbetten van den Oevere, syns wyfs was, in gheschille dairomme gevallen waeren, dat aengehoirt by den voirs. Burgermeesteren ende Scepenen den voirs. scepenenbrief ende testament, der voirs. Katlynen, na des voirs. Jans lyf, toecomen soude ende volghen alsulken recht ende ghedeel als de voirs. Lysbeth van den Oevere hadde oft hebben mochte in de voirs. persen, berdere ende scheren met dat dair toebehoirt.

---

30 Maart 1432 (1433).

Wijziging aan eene verordening « van den ouden cleercopers ».

Fol 201 v°. Anno XXXII°, XXX dage in Merte voere Paesschen, wert overdragen in de banck by Burgermeesteren ende Scepenen, op dat tanderen tyden overdragen ende geordineert was, als opt scatten van den goeden cnapen van den ouden cleercoepers ambachte, dien geordineert was met maenden te scattene, met eenen getale van persoenen int ambacht wesende, alsoe wel de vrouwen als de manne, dair naderhant gebreck ende letsel grotelic inne bevonden is, als dat der goeder lieden goede van denghenen die hen des scattens niet wail en verstonden, alsoe redelic ende wel niet ghescat en was als dairtoe behoirt hadde, gemerct dat die alsoe wel na de voirs. ordinancie scatten moesten als andere

die hen des wail verstonden, ende want de stad alle ordinancien, dair zy gebreck inne vingt, te behoirlike state verstellen ende verordineren mach, soe is opten dach van heden by Burgermeesteren ende Scepenen voirs. de voirs. vorste ordinancie van scattene te nieute gedaen, ende dat voirdane eenyegelic, die der scatters te doen sal hebben, sal mogen nemen alsulken scatters als hem gelieven sal omme syn goed te scatten, tot alsulken loene als hoeren brief dat begrepen heeft.

---

3 April 1432 (1433).

Oorvrede gezworen door de gebroeders van Sompeken aan Jan van Emmechoven, met kopij van twee ter zake dienende bewijsschriften. (1)

Want een wyl tyts hieraf zekere gescille gestaen hebben ende geweest tusschen Willem ende Janne van Sompeken, gebroederen, ter eenre zyden, ende Janne van Emmechoven, ter andere, toecomende ende spruytende omme der pachtingen wille van den goeden van Sinte-Baefs by Ghent, te Boechout gelegen, ende na vele ende lanc vervolgh dat daeromme geweest is, so wart overdragen, omme teenenmale een eynde daeraf te makene, ende dat de voirs. Willem van zynre zekerheit van in de borch te gane ontslagen soude warden, dat Willem voirs. ende syn drie gebroedere met hem voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen lieflyc souden sweren aen den Heilegen, dat sy tot gheenen tyde Janne van Emmechoven en selen misdoen, doen doen oft laten misdoen, heimelic oft openbaer, by henselven oft by yemande anders van haren twegen in eeniger mannieren, ende oft zy weten mochten dat hem enichsins misdaden soude werden, dat sy en daervore in goets tyts waerschouwen selen ende oft hem hierinboven yet misschiede, so sal de voirs. Willem sweren, als vore, dat hy fol 201 v°.

(1) *Zie hierboven bladz.* 86 *en* 188.

dan terstont ten vermanen van der stad van Antwerpen, hier tAntwerpen weder innecomen sal ende voldoen alle tghene dat by der voirs. stad op hem geordineert sal werden, zonder argelist. Ende als van den bastarden ende knechten, so sal Willem voirs. certificacien bringen van denghenen die hy sal connen gevinden hier by lants, onder zegele van eenre notabelder wet, daervoere deselve bastarde ende knechte lieflic selen aen den Heileghen zweren Janne van Emmechoven niet te misdoene oft te doen misdoene, heimelic oft openbare, by henselven oft by yemande anders van sinen twegen, in eeniger wys. Welken voirs. overdrage achtervolgende de voirs. Willem ende met hem Jan, Woutere ende Heinric van Sompeken, gebroedere, anno xxxii°, opten derden van Aprille voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide voirs. den eet, boven verclaert, daden in alle der manieren voirscreven. Ende brachte voirt ter selver tyt Willem vors. twee certificacien, dare af dat van der yerster de tenuere hierna volght van woerde te woerde : Allen denghenen die dese letteren sullen sien oft hoiren lesen, Commoengemeesters, Scepenen ende Raide van der stad van Mechelen, Salut. Wy orconden ende doen te weten vor de gerechte wairheit, dat opten dach van heden voir ons comen is, in properen persone, Jan van tZompeke, anders geheeten Zelleken, natuerlic sone Willems van tSompeke, ende heeft voir ons gezekert by synre trouwen eeren ende manwairheit, ende by sinen kersdom dat hy ontfinc in de vonte, ende vort lyflic met opgherechten vingheren aen den Heiligen gehouden, dat hy Janne van Emmichoven nemmermeer en sal misdoen, noch doen misdoen, by hemselven, noch by yeman anders, aen lyf noch aen goet, om eenegher saken wille tusschen henlieden hangende of geresen toten dage toe van heden in eenegher manieren, sonder fraude of argelist. Des torconden hebben wy den zegel ten saken van der voirs. stad van Mechelen ghedaen setten op desen brief, die ghemaect was opten xxix[sten] dach van Merte int jair Ons Heren dusent vierhondert ende tweendertich na costume tsHoofs van Camerike. Ende van der andere volght de tenuere hierna van woirde te woirde : Wy Burgermeesteren ende Scepenen der stede van Reymerswele doen cont allen luden als dat

voer ons ghecomen es Willem van Sumbeke, natuerlic, ende verlide hem voir ons ende heeft ten Heilegen gesworen als dat hy gheloeft heeft ende loeft Jan van Emecoive nemmermeer te mesdoene of te doen mesdoene, raet noch daet ter toe te gheven, op soenbrake ende vredebrake, om sulker saken wille als Willem van Sumbeke, Willems voirs. vader, jeghens Jan van Emecove gehadt heeft. In kennissen der waerheyt, soe hebben Burghemeesteren ende Scepenen voirs. der vors. stede van Reymerswale zegel hier beneden op doen drucken, int jair Ons Heeren dusent vierhondert drie ende dertich, upten yersten dach van Aprille.

---

4 April 1432 (1433).

Beperkend verbod van uitvoer van vee.

Gheboden ende vutgeroepen bi den Here ende bi der stad anno XXXII°, IIII^ta Aprilis. fol. 291 v°.

Item, dat nyemandt int marcgreefscap geseten, wye hy zy, gheenrenhande beesten, te wetene coye, scape, verkene, lammere oft andere vercoepen en sal denghenen daere de ingesetene van der stad ende marcgreefscape niet coepen oft vutvoeren en moghen, opte peyne van den goede te verboerne ende dairtoe den coer van drie royalen, den eenen den Heere, den anderen der stad ende den derden diet voirtbringen.

---

13 April 1433.

Verbod van de Sint-Romboutsprocessie, te Mechelen, bij te wonen.

fol. 197. Anno XXXIII, mensis Aprilis die XIIIa, altera post Pascha.

Het is overdragen bi den Here ende bi der stad, dat omme volcomelic tonderhouden dappointement onlanx geordineert ende overdragen by onsen genedigen Here den Hertoge van Bourgongnen ende van Brabant etc., opte gheschillen wtstaende tusschen zinen steden van Bruessel ende van Antwerpen, ter eenre ziden, ende zynre stad van Mechlen, ter ander, ende oic alle onraet te schuwene ende alle manieren van woerden, oploep oft anders, die die een den anderen wt hitten oft woerden ende wederwoerden doen mochten jegens tvoirs. appointement, ende oic des lestwerf daeraf openbaerlic bi den Here ende bi der stad wtgeroepen is, nyemand, wie hy zy, nu tot Mechlen en trecke omme toter processien van Sinte-Rombouts, tot Mechlen, te zine des Dynsdaighs ende des Goensdaighs naistcomende, op alsulken correctie als bi den Here ende bi der stad daeraf overdragen zal werden ende zonder eenich verdrach.

---

20 April 1433.

Goedkeuring eener « ordonnancie van den plattynmakers » op 4 Februari 1431 (1432) door de meerseniers, huivetters en houtbrekers gemaakt.

fol. 202. Anno XIIIIc XXXIII, XX dage in Aprille, soe wert bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen geapprobeert ende verleent den goeden cnapen

plattynmakers in der stad van Antwerpen, tghene dat by de dekene ende oudermans van den meerseniers, huidevetters ende houtbrekersambachten, ende bi den goeden cnapen van den plattynmakers voirs. gemeynlic voirtyts was geordineert ende overdragen, ende hierna bescreven staet :

Bi den wille Ons Heeren ende den goeden mannen, dekens ende oudermans van den hudevetters, dekens ende oudermans van den merssseniersambachte ende dekens ende oudermans van den houtbrekersambachte, in tyden voirleden, hebben wy, plattynmakers, by U geweest omme sekere gescille, die wy onderlinge met malcanderen gehadt hebben ende noch dagelix doen, waeromme dat wy, gesellen, U vrientliken bidden, dat ghy ons helpen wilt tot desen pointen hieronder bescreven, also verre als sy U redeliken duncken wesen, want er gescapen waere noch meer discoorts te geschiedene, dat wy gerne, by hulpen van U, beletten souden.

In den iersten, soe es tanderen tyden geordineert by uwen drien ambachten voirs., dat wy souden loten ende ommegaen op te merct, gelyc als de scoenmakers doen, dat wy dat houden mogen alsoe, opte [peyne] (1) van II Vlaemscher grote.

Item, dat eeniegelyc meester maer eenen leercnape tsmaels houden en sal, ende dien cnape leeren II jaer lanck, niet min maer meer, opdat zy willen, ende wairt dat hy bynnen den twee jaeren voirs. synen meester ontghinge ende zyn leeringe niet en voldade, als voirwaerde waere, soe en mach de voirs. leercnape nyement werken werken, hy en hebbe syns meesters ghemoede. Ende de voirs. meester en sal bynnen twee jaeren, na dat dies knechts leeringe begonste, nyement dairenbynnen mogen aennemen, opte peyne van drien ouden scilden, deen derdendeel den Heere, dander der stad ende terde derdendeel den ambachte. Ende waert dat de leerknape eenighen tyt verlette van ziecten oft anders, dat soude hy na wercken omme den tyt te voldoene, noch men sal ghenen meyssens dambacht leeren van houte oft van leder te snyden,

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

ende dat men in dese leeringe niet symeleeren en sal, ende wiet dade, het waere meester oft cnape, soude verbueren de voirs. peynne.

Item, wairt dat eenich persoen quame van buyten oft van bynnen, die plattynen maken woude te vercoepen oft winckel houden, die sal yerst comen voere de geexamineerde van den plattynmakersambachte, ende maken een dossine plattinen, half mannen, half vrouwen, wel ende redelyc, datter de goede liede mede verwairt mogen syn die se coepen, ende wairt des sake dat dwerck niet custbair en viele noch en waere, soe en soude mens niet ontfaen.

Item, dat nyement, mannen oft vrouwen, noch nyement van haeren wegen, des anders cnape onderhueren noch ondersmeeken en sal, hy en hebbe synen tyt voldaen, maer eenyegelyc mach, het sy meester oft cnape, den anderen VI weken te voeren zeggen, eer hy hem elder besteden sal. Ende nyement en sal knapen hueren, hy en hebbe tyest gevraecht den meester, dair hy mede wrachte, oft hy van hem gaen sal ende hem voldaen heeft. Ende dat oyc gheen meester des anders cnape te werke geven en sal, bynnen synre hueren, by nachte noch by dage, sonder argenlist. Ende wye de contrarie dade, soude verbueren III oude scilde, te bekeren in drien als voirs. staet.

Item, wairt dat eenich meestere plattynhout cochte tsegen eenigen man van buyten oft van bynnen, ende een ander meester dairna quame, ende cocht er oec tsegen, die ierst de comanscap doet, sal yerst ontfangen, ende viele eenich gebreck in de comanscap van eeniger leveringen in eenighe zyde, dat sullen sliten die dairtoe gestelt zullen worden. Ende wie de contrarie dairaf dade, deen teghen dandere, sal verbueren VI oude grote op elc hondert.

Item, dat gheen meester van plattynmakers, noch nyement van sinen geselscape, bynnen huyse oft buyten huyse werken en sal noch doen werken op Sondage noch op Vigiliedage,

noch op gheen heilige dage die de heilege kerke gebiet te vieren, vutgenomen dat men goede mannen oft vrouwen wel haer plattynen verstellen mach, daer sy qualic op ghingen, vut ende in spannen becken, corten ende leeghen, ofte te doen waere, maer dies moeten zy tsavonts volmaict zyn over elc zyde met IIII nagelen, opte peyne van VI groten.

Item, soe bidden de goede gesellen van den plattynmakers den goeden mannen van den houtbrekers, dat zy hem jaerlix willen verleenen eenen ouderman vuten plattynmakers, die in haer ambacht is, ende dat die kiesen sal jairlix eenen goeden man tot hem, deen jaer vuten hudevetters, ende dander jaer vuter merssen, haer neeringhe doende, hem dat jaer te helpen regieren.

Ende wairt soe geviele, dat de dekens van den houtbrekers ghenen ouderman en coren in haer ambacht, plattynmakers neringe doende, soe bidden de plattynmakers voirs. den voirgenoemden ambachte van den houtbrekers dat zy hem eenen regent kiesen wouden van den plattynmakers vut haeren ambachte, ende dat de voirs. regent eenen geselle kyesen sal, plattynmaker zynde, deen jaer vuten hudevetters ende dander jaer vuter merssen als voirs. is, omme alle zaken te helpen slichten die bynnen dien jaere vallen zullen. Ende wairt dat hem tghescilt te groot waere, dat zyt brengen souden aen den dekens, dair die rebelle onder geseten waere.

Dit was gheconsenteert ende overdragen bi den dekens van den drien ambachten voirs., ende gesloten bi den gemeynen gesellen van den plattynmakers, ende gevraecht eeniegelyc voir zyn hoot, opten vierden dach in Februario int jair Ons Heeren M CCCC ende eenendertich.

21 April 1433.

Getuigenverhoor betrekkelijk het stadsrecht « aengaende correxien ».

fol. 256 v°. Dit nabescreven besoeck was gedaen voere Burgermeesteren ende Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen anno XIIII^{c} XXXIII°, XXI dage Aprilis na Paesschen.

Omme tonderhoudene de herelicheit ons genadichs Heren ende trecht van der stad van Antwerpen in den correctien, die by den Here ende by der stad daeglix geschieden ende gewoenlic syn te geschiedene, ende de stad daeraf te moghen blivene in hoerer ouder possessien ende rechte, so hebben bescreven geweest tAntwerpen te comene alle de Schouteten, dieneren, Rechteren ende Offitieren van den marcgreefscape, ende hem allen ende eenenyegeliken van hem bysundere gevraecht, opten eedt dyen zi tot hoeren ampte gedaen hebben, oft si yet wisten, dat yemant die tAntwerpen by den Here ende by der stad gecorrigeert waere, onder hem, bynnen hoeren bedrive, gewandelt oft verkeert heeft, heimelic oft openbaer, daerop dat elc van hen voere syn hoot geantwoirt heeft in der manieren hierna verclaert :

In den yersten, Peteren van Drymylen, Schoutet van Lilloo, gevraeght by den eede dien hy tot synre offitien gedaen heeft, oft hy yet wiste dat yemant, die tAntwerpen by den Here ende by der stad gecorrigeert waere, onder hem, binnen sinen bedrive, gewandelt oft verkeert heeft, heimelic oft openbaer, daerop dat hy antwoirde neen, also verre als hyt wiste, also dat hem voirt bevolen wart oft onder hem yemant quame van den voirs. gecorrigeerden, dat hy dyen oft die hier tAntwerpen leverde, omme daerover geexequeert te wardene de herelicheit ons genadichs Heren ende trecht van der stad, na inhout de correctien, daerop dat hy antwoirde dat hyt gheerne doen soude.

Den Schoutet van Rysbergen, Peter Fyen, gevraecht by

den eede, dien hy tot sinen ampte gedaen heeft, oft hy yet wiste, dat yemant die tAntwerpen by den Here ende by der stad gecorrigeert waere, onder hem, bynnen sinen bedrive, gewandelt oft verkeert heeft, heimelic oft openbaer, daerop heeft hy geantwoirt, dat bynnen den tyde dat hy gedient heeft, des te half Oexste sal worden twee jaere, niet en wiste dat yemant van den voirs. gecorrigeerden aldair heeft gewandelt oft verkeert, maer ten tyde als hy den dienst aenverden soude, so wart hy ontboden van der Joffrouwen van Nassouw, die aen hem begheerde dat hy den dienst woude voeren, also dat hy hoere antwoirdde dat hyt gheerne doen woude, indyen dat zy Janne Roevers, die Schoutet was voere hem, ende tAntwerpen by den Here ende by der stad gecorrigeert, van dair ruymen dede, daerop dat hem de voirs. Joffrouwe van Nassouw beval Janne Roevers te doen ruymene ende hem te seggene dat hy ruymde. Ende also schiere als hy thuys quam, ghinc hy met tween Scepenen van Rysberge tot Janne voirs. ende seide hem orcondelic, dat hy sage dat hy van dair ruympde, hy waere Schoutet worden, oft hy soude moeten doen des hy node dede, also dat hem de voirs. Jan Roevers van dair vertrac ende ruymde, ende ghinc wonen tot Sinte-Gheertruydenberghe, tot aen der tyt dat de gescillen nu wesende tusschen den Jonchere van Nassouw ende de stad van Antwerpen opverstonden, daerinbynnen dat hy tot Breda in de stad gewoent heeft ende niet tot Rysberghen. Ende verclaerde voirt opt trecht van den Ammansbrieven ende bat dat de stad op hem niet gestoert en woude wesen, dat hy de persone, in deselve brieve genarreert, metten yersten Ammansbrieve niet in en seynde, want so wanneer hem den anderen Ammansbrief quame, hy soud se dan sonder eenich twifel oft langer vertreck terstont in seynden, oft op eenen wagen worpen ende selve tAntwerpen leveren. Also dat hem doen gelesen waeren de rechten ende statuiten van der stad, begripende wat hy verboeren soude oft hy gedoechde dat eenige gecorrigeerde, onder hem ende in sinen bedrive, wandelden oft verkeerden, heimelic oft openbaer, ende wart hem doen voirt bevolen die tonderhoudene opte peinen ende broeken daerinne begrepen, daerop dat hy antwoirde, dat hyt gheerne soude doen ende dat also verwaeren, datter gheen gebrec in en soude vallen.

Den Schoutet van Rumpst, Jan Bode, gevraeght op sinen eedt als voere, antwoirde neen, also verre als hyt wiste, also dat hem voirt bevolen wart oft onder hem yemand quame van den voirs. gecorrigeerden, wie hy oec waere, dat hy die hier tAntwerpen leverde, omme daerover geexequeert te wordene de herelicheit ons genadichs Heren ende trecht van der stad, na inhout der correctien, daerop dat hy antwoirde dat hyt gheerne doen soude.

fol. 257. Den Schoutet van Lyere, Jan van Boechout, gevraecht by sinen eede als voere, heeft daerop geantwoirt neen, also verre als hyt wiste. Ende hem voirt bevel gedaen also voirs. staet van den anderen, antwoirde dat hyt gheerne soude doen ende also verwaeren datter gheen gebrec in vallen en soude.

Den Schoutet van Aertselaer, Gielis van Barkelaer, gevraecht by sinen eede als voere, heeft daerop geantwoirt neen, also verre als hyt wiste. Ende hem voirt dbevel gedaen gelyc den andere voere, antwoirde dat hyt gheerne doen soude.

Den Schoutet van Rielant, Jan van Halen, gevraecht by sinen eede als voere, heeft geantwoirt opt tprincipael ende opt bevel gelyc den Schouteten van Lyere ende van Aertselaer.

Den Schoutet van Conticke, Janne van Dordrecht, gevraecht by sinen eede als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel gelyc de andere voere hem gedaen hebben.

Den Drossete van Ghele, Gheerd Cuerinx, gevraecht als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel gelyc de andere voere hem gedaen hebben.

Den Drossete van Keerberge, Heinric van den Hove, gevraecht als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage neen, also verre als hyt wiste. Ende op dbevel, dat hyt sal getrouwelic ende wel verwaeren, also datter gheeen gebrec in en sal vallen.

Den Schoutet van Hooghstraten, Willem van Kuyct, gevraeght als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel gelyc de andere voere hem gedaen hebben.

Den Drossete van Putte, Joes den Dorren, gevraeght als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel also de andere voere hem gedaen hebben.

Den Meyere van Barlair, Willem Eebens, gevraeght als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel also de andere offitieren voere hem gedaen hebben.

Den Schoutet van Zanthoven, Wouter van den Broeke, gevraeght als voere, heeft geantwoirt neen, also verre als hyt wiste. Ende hem voirt dbevel gedaen gelyc den anderen, antwoirde dat hyt gheerne soude doen ende also verwaeren datter gheen gebrec in vallen en soude.

Den Schoutet van Turnout bescreven zynde, sant sinen bode, overmids dat hy zere ziec lach van den flerechine, ende hem gevraecht als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt bevel gelyc den anderen.

Den Schoutet van Berghen opten Zoem, Jacop Janssone, gevraecht als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt dbevel also de andere officiere ende Schouteten voere hem gedaen hebben.

Den Schoutet van Etten der Grevinnen van Wezele, Huyman van Gageldonc, gevraecht als voere, heeft geantwoirt opte principale vrage ende opt dbevel, gelyc de andere offitieren, richteren ende dieneren van den mercgreefscape voirscreven gedaen hebben.

Den Schoutet van Steenbergen, Jan de Pottere, gevraecht fol. 257 vo. als voere, heeft geantwoirt opte principael vrage ende opt dbevel gelyc den anderen offitieren voirbescreven.

Den Schoutet van Herentals bescreven zynde, quam syn

stedehoudere, Everhaert Metten, ende hem gevraecht als voere, heeft geantwoird opte principael vrage neen, gelyc den anderen, ende opt bevel dat hy gheerne doen soude, ende voirt den Schoutet, Everhaert van Doirne, de bootscap doen van sHeren ende der stad wegen, dat hyt also verwaerde datter gheen gebrec in en viele, opte peynen ende broeken daerop geordineert.

---

8 Mei 1433.

Belofte van Peter Coevoet betrekkelijk de aflossing eener erfrent op de huizen den Roeden Schilt *en* den Baers.

fol. 203. In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. XXXIII, VIII dage in Meye, soe geloifde, willecoerde ende consenterde Peter Coevoet, in de volle banc van Burgermeesteren ende van Scepenen, alse van alsulken drye ponde groeten tsjaers erflikere renten, als hy jaerlix Peteren Reyners gevende is van den huysingen geheeten *den Roeden Schilt* ende *den Baers*, ende die de voirs. Peter Reyners Janne van Ursele, als wittich man ende momboere van Joffrouwen Lysbetten Colenzoens, met scepenenbrieven van Antwerpen overbewyst heeft opte zelve huysinge te heffene, voer alsulken drye ponde grote erflic als de vors. Joffrouwe Lysbeth oic opte voirs. huysingen jaerlix heeft ende heffende is, ende gelyc Peter Reyners hoir gedeel van denzelven huysingen voirmaels daerop terve genomen heeft, ende aen dewelke voirs. drye ponde grote erflic, die de voirs. Peter Reyners met scepenenbrieven overgegeven heeft gelyc voirs. is, dezelve Peter Coevoet zyn quitinge heeft nae wtwysen zynre scepenenbrieve, waert dat zake dat de voirgenoemde Peter Reyners alsulken drye ponde groete erflic, als hy den voirs. Janne van Ursele ende Joffrouwe Lysbetten Colenzoens, zinen wittegen wive, jaerlix schuldich is, niet af en quytte bynnen der Sinxenmerct van Antwerpen naist toecomende,

alsoe hy dat gheloift heeft, ende hy, Peter Coevoet, eenige afquitinge van den voirs. drye ponde groeten, die hy jaerlix schuldich is, dede ende die afquitte, dat hy dan tghelt van der afquitingen tallen tiden, als hy dat doen wille ende die rente afquiten, bringen ende stellen zal in den handen van Janne van Ursele voirs. ende in nyemands anders. Ende of hy de contrarie dede, dat dat van gheenre werden zyn en zoude, behoudelic dien, quyt de voirs. Peter Reyners, bynnen deser toecomender Sinxenmerct, drye ponde groten erflic, alsoe hy dat geloift heeft, dat dan dezelve Peter Coevoet van deser geloiften ontslagen zyn zal ende anders niet.

---

11 Mei 1433.

Regeling van een geschil tusschen Jan van der Kaert en Jan Tayaert betrekkelijk de nalatenschap van Wouter van der Haghen.

Anno XXXIII°, XI dage in Meye, wert getermineert in de fol. 202 vo. banc van Scepenen, ter presencien van Janne den Meyere, als Burgermeester ende Scepenen, Clause van Wyneghem, Gielys Boden, Clause van der Heyden, Heinrike Zorgheloes, Jacop Wilmaer ende Janne den Pape, Scepenen, tusscen Janne van der Kaert ende Janne Tayaert, van Hoeboken, van allen hoeren gescillen, die zy hadden onderlinge gehadt totten voirs. dage toe, toecomende van den goeden die eenen Wouteren van der Haghen toe te behoeren plagen, ende dair Jan Tayaert een deel af aengheveerdt hadde, voere gebrec van schulde, in der manieren hierna verclaert: Te weten is, dat de voirs. Jan van der Kaert sal bliven behoudende syn huys te Hoboken, dat hy aldair vercregen heeft jegens Heinrike van Lyere, metten commer die dair vutgaet, te weten is een zister rogs erflic Laureys Mussche ende XV oude Ingelsce, sonder meer van enigen commer belast te zyne van Bouden Snoye of van yemende anders. Ende dat de voirs.

Jan Tayaert dandere huys hebben ende aenverden sal, ende jaerlix betalen Bouden Snoye syn zister erfsrogs, XV oude Ingelsce ende den anderen commer die dair meer vutgaen mach, ende dairaf den voirs Janne van der Kaert ende zynen nacomelingen teewigen daghen commerloes, scadeloes ende ongemoeyt houden, met hemselven ende met allen zynen goeden, gewonnen ende ongewonnen. Ende des soe sal de voirs. Jan Tayaert voirt mogen volgen metten rechte, opdat hy wille, op alle dandere goede die de voirs. Wouter van der Haghe achtergelaten heeft oft die hem toe te behoeren plagen, alsoe verre als hy met rechte yet dairop gewinnen can. Ende mids desen appointemente ende effeningen, soe sal de voirs. Jan Tayaert den voirs. Janne van der Kaert gheven voere een ende voere al, sonder meer verhaels dairop te maken, XVI scellingen groten eens, in de Sinxenmerct van Antwerpen naest toecomende, ende dairmede sullen zy vereffent, verlyct ende gesleten bliven tallen dagen.

---

12 Mei 1433.

Ordonnancie voor de « elseners van den schoenmakers. »

Fol. 202 v°. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXIII, XII daghe in de maent van Meye, soe werdt geconsenteert by Burgermeesteren ende Scepenen den gesellen van der elsenen in der stad van Antwerpen, ten bywesene van den dekenen van den hudevetters ende scoemakers, te houdene ende te hanteerne alsulken pointe ende ordinancien, omme hoere geselscap in state ende redelicheden onderlinge te regeerne, als hierna bescreven staen, te gebruykene ten wederseggene van den Burgermeesteren ende Scepenen : In den yersten, dat elc van den voirs. gesellen jaerlix gheven sal van kersghelde, te weten is de soelnayers II Vlemsce grote, ende de cleynstekers II grote Brabants. Item, dat de deken van den gesellen van der elsenen maer tweewerf omme syn

kersgelt gaen en sal, ende wair hy dan niet betaelt en wordt, dat hy dan syn gebreck dairaf houden sal aen dies gesellen meester, hy zy hudevetter oft scoemaker, alsoe verre als sy metter elsenen werken. Item, dat gheen meesters van den scoemakersambachte meer dan eenen cnape vryen en sullen langher dan II jaere, noch oyc hoere kindere. Item, dat alle de voirs. gesellen sullen moeten comen in de drie principale processien van der stad ende onder hoere keerse gaen, weder dat zy caproen dragen oft en doen, opte payne van eenen Vlemscen groten te verbueren, ende dat sal elc meester synen cnape seggen, ende soe wie alsoe onder syn keerse niet en quame ende de voirs. boete verbuerde, dat hy die soude moeten gheven als men se hem hyessche, eer hy soude mogen werken. Voirdane dat gheen van den voirs. gesellen, die caproene van der elsenen dragen oft dragen sullen, gheene tuysscherie hanteren en sullen van keghelen, clossen, coten, stuyken oft derregelyke, opte payne van eenen Vlemscen grote te verbuerne, alsoe dicwyle als men se bevindt dat alsoe doende ende zy dairaf gecallengiert worden.

---

20 Mei 1433.

Regeling der nalatenschap van Godevaard Box.

Int jaer M CCCC XXXIII, XX dage in Meye, soe wert geordineert by den Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle bancke, tusschen de erfgenamen van Godeverde Box, ende Yden van Calverstate, wedewe desselfs Godevaerts, als van den goeden gebleven achter den voirs. wylen Godeverde, in der manieren hierna verclaert : Te weten es, dat de erfgenamen van den voirs. wylen Godeverde, na der voirs. Yden lyf, hebben ende aenverden sullen de helft van den huyse, met synre toebehoirten van voere tot achter, dair de voirs. Godevert vut versterf, gestaen aen de Verwersbrugghe, met alsulken chyse ende commer alser vutghinc ter tyt doen de voirs. Godevert aflivich werdt, mair des fol. 203.

soe sal de voirs. wedewe tvoirs. huys hoeren leefdagh lanc houden in goeden custberen gereke van wande ende van dake, alsoe een tochtenerse sculdich is te houdene. Item, soe sal deselve wedewe hebben ende behouden, als haer vry proper goed, sy ende hoere nacomelinge, alle de goede, ruerende ende onruerende, welkerhande dat zy wesen moghen, dair de voirs. Godevert vut versterf ende die sy tsamen besittende waeren als hy aflivich werdt, ende oic mede alle schult die men hen schuldich was, des sal sy betalen alle schult die zy tsamen schuldich waeren. Behoudelic dien, dat soe wes dat zy metten erfgenamen sal connen gecrygen van Her Aerde van Ymmerseele, dat zy die schult half ende half hebben ende deylen sullen. Ende hiermede sullen de voirs. partien syn ende bliven teeuliken daghen wel ende minlic vereffent, verlyct ende gesleten, sonder deen den anderen hierenboven emmermeer te eysschen oft te moeyen, in gheenre manieren.

---

27 Mei 1433.

Uitspraak in een geschil tusschen de inwoners van Eeckeren en de « erfgenamen van den Vingerlinge » over het maken van eenen weg.

fol. 203 vº. Int jaer Ons Heeren M CCCC XXXIII, XXVII daghe in Meye, soe wert overdragen, gesloten ende getermineert, in de banck van Scepenen, dair by ende over waeren Jan de Meyere ende Meester Jan van Halmale, Burgermeesteren, Her Michiel van den Werve, Ridder, Claus van Wyneghem, Gielys Bode, Jan de Coninc, Jan van der List, Jan van Wrsele de jonghe, Jacop Wilmaer ende Janne de Pape, Scepenen, opt gheschil dat tanderen tyden hadde geweest ende noch vutstont tusschen den goeden lieden van den dorpe van Eekeren, aen deen zyde, ende de erfgenamen van den Vingerlinge, aen dandere zyde, omme des makens wille van den weghe jegens tvoirs. Vingerlyn gelegen tusschen de gote ende den tymmervliet, in der manieren hierna verclaert : Te weten is dat de goede liede

aen beiden zyden, te weten is van Eekeren ende van den voirs. Vingerline, den voirs. wech, dairt tgheschil omme heeft geweest, maken sullen opten tyt van nu, wel ende custbairlic, op gemeynen cost, ende dat men dan dien wech bestaden sal custbairlic alsoe te houden eenen zekeren termyn van jaerschaeren metter gorsingen aldair, met voirwaerden, dat deghene die de gorsinge bruyken ende besigen sal, dien wech alle jaere custbairlic sal doen verzien ende vermaken, ende alsoe custbair weder opleveren ten eynde van synen jaerschaeren, als hyne aenverden sal, ende dairaf sal die persoen comen voere de stad ende dairaf vesticheit ende geloifte doen, dien wech alsoe te houdene ende te latene. Dien emmer altois behoudelic, dat dit voirs. advys, overdrach ende terminacie, opten tyt van nu by Burgermeesteren ende Scepenen voirs. gemaect, gheen prejudicie oft achterdeel dragen en sal der eenre partien oft der andere in hoeren goeden rechte, dat zy dairtoe meynen te hebben, den goeden lieden van den Vingerlyne in hoere getugenissen, die zy seiden dat zy tanderen tyden dairaf geleydt hadden, noch oic den goeden lieden van Eekeren in hoeren goeden rechte oft getugen, die sy dairaf presenteerden te leyden, alle zaken ten goeden verstane ende sonder argenlist.

---

9 Juni 1433.

Belofte van Willem Janssone zich ter beschikking der stad te stellen.

Int jaere Ons Heren M. CCCC ende XXXIII, IX dage in fol. 203 vo.
Junio, so zekerde by zynre trouwen eeren ende sekerheit, aen des Burgermeesters hant, Willem Janssone, tolnere van Yersickeroert, dat hy altyt, ten vermanen van der stad van Antwerpen, hier tAntwerpen bynnen comen sal ende van dair niet scheiden sonder consent van Burgermeester ende Scepenen.

---

16 Juni 1433.

Verbreking van de huurceel van het huis den Arend.

fol. 203 vo Anno predicto (1), XVI dage in Junio, wert overdragen ende ghetermineert in de banc van Scepenen, dair by ende over waren Jan de Meyere, Burgemeester ende Scepenen, Claus van Wynegem, Her Michiel van den Werve, Riddere, Jan van der List, Claus van der Heyden, Henric Sorgeloes Jan van Wrsele de jonge, Jacop Wilmaer ende Jan de Pape, Scepenen, als dat Jan Alleyn, de bastaert, trecken sal buten den huyse dair hi nu in woent, geheeten *den Aren*, toebehoerende Mertene Bernaerts ende Jouffrouwen Katlinen Sanders, zinen wive, tusschen dit ende kerssavont naestcomende, ende dat de vors. Jan den vors. Merten alsdan betalen sal alle de huere, die hi dan van den vors. huyse sculdich sal syn ende verseten hebben, sonder eenich langer vertrec. Ende dairop worden ghecancelleert ende te nieute ghedaen alle beyde hare brieve die van der hueren ghemaect waren.

---

17 Juni 1433.

Afstand door Agatha sDroegen van eene lijfrent aan Danckaert de Molenere, haren schoonvader.

fol 203 vo. Anno predicto (1), XVII dage in Junio, bekende Aechte sDroegen, wettich wyf Jans Moleneren, Danckert sMoleneren natuerlic sone, van alsulken II ℔ groten tsjaers lyftochtrenten, als de voirs. Jan, hoere man, ende zy jaerlix heffende zyn tot hoerer beider liven ende tes lanxtlevenden live van hen beiden geduerende, op een huys gestaen opt Sant, gelyc

(1) 1433.

scepenenbrieve van Antwerpen, dairaf gemaect, dat claerlic inhouden ende verclaeren, dairop dat by der stad getermineert is geweest, dat elc van hen beiden I ℔ groten dairaf hebben ende heffen soude, dat zy hoere ℔ groten, dat hair te heffene gebuerde, vercocht heeft Danckaerde den Molenere, des voirs. Jans, hoers mans, vader, tot Jans, hoers mans behouf. Behoudelic dien, wairt dat de voirs. Jan aflivich worde eer Aechte voirs., dat dan deselve Danckaert dat pont grote heffen soude, hy oft syne nacomelinge, alsoe langhe als de voirs. Aechte leven soude. Ende dairop [consenteerde] (1) de voirs. Aechte dat men de brieve dairaf den voirs. Danckaerde overgheven soude. Dit was gedaen in de volle banc van Scepenen, int Burgermeesterscap van Janne den Meyere ende Meesteren Janne van Halmale.

---

22 Juni 1433.

Voorwaardelijke bevestiging der rechten van Jan van der Schueren in den eigendom van eenen beemd gelegen te Oostmalle.

Int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende XXXIII, fol. 220.
den XXII^{sten} dach van Junio, so wert getermineert by Burgermeesteren ende Scepenen, als van alsulken beemde als Jan van der Schueren gecregen heeft jegens die erfgenamen wilen Magrieten Wouter Mertens, gelegen tOestmalle, in Zalbroeck, in den langen beemt, gelyc de scepenenbrieve van Antwerpen, daeraf gemaect zynde, dat wel verclaeren, denwelken beemdt deselve Magriete in eenen testamente bezet hadde Marien, hoirre natuerliker dochter, te gebruyken tot dat hoir daervoere betaelt worden XXXV croenen, desen nietwederstaende, so cochte Gheert Vlessentop, met manbrieven van Zanthoven, den voirgenoemden beemt, ende naderhant werden hoer de voirgenoemde XXXV croenen betaelt van den erfgenamen voirs., ende denselven beemt van hen overgegeven

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

Janne van der Schueren, alsoe voirs. is, ende nadien dat deselve Gheert den voirgenoemden bemt met sinen anderen goiden vercocht heeft den Cartuyseren in Savoyen, ende Janne Vlessentop teenen waerborghe geset, die derselver Marien hier tAntwerpen hadden doen bescriven omme des stoots wille die Jan van der Schueren daerin dede, dat nochtan deselve Jan in den voirgenoemden bemdt soude bliven berustende, na ingehout synre brieve, tot dat hy met beteren rechte daerwt gewonnen worde, ende oft so gebuerde, dat hy gemoyt worde mitten testamente, dat dat behoirde te Camerike, ende gebuerdet dat men trecht soeken woude mitten manbrieven, so soude dat behoeren tSanthoven, ende te wat plaetsen dat dat gebuerde, soe reserveerden nochtan tot henwaert Burgermeesteren ende Scepenen altoes de kennisse te behouden van hoeren voirs. scepenenbrieven.

---

25 Juni 1433.

Verordening op den bierhandel, het storten van vuilnis en het te bleeken leggen van goed.

fol. 204 Het is overdragen, geordineert ende gesloten by den Heere ende by der stad, dat van nu voirdane gheen brouwer bynnen der stad gheen bier vutgheven en sal van viere Ingelscen de ghelte, de dieners, die dbier scriven voere der brouwershuyse, en selen ontfaen een teyken van alsoe veel biers als zy hebben ende vutgheven selen. Ende soe wie bier inneleggen wille, het zy poirtere oft andere, met vaten oft met halven vaten, die selen sMaendaighs oft sDonredaighs gaen ter brouwershuyse ende aldair vertasten hoevele biers zy dair hebben selen, ende dan selen dieghene, die dat bier alsoe inleggen, moeten comen opte voirs. daghe tusschen den II hueren ende den sesse hueren na der noenen by der stad assisers, ende aldair halen alsoe vele teykene als zy biers inleggen selen, ende dair terstont hoere assize betalen, ende die teykene selen ontfaen de scrivers oft

zegheleers van den biere voere der brouwershuyse, als men dbier vutvoirt. Ende soe wie contrarie der voirs. ordinancien dade, het waere brouwere, cordewagencruydere, poirtere, ingeseten, vremde, scrivers, zegheleers oft assizers, soude verbueren II ₶ oudere grote, deen helft den Heere ende dandere helft der stad.

Item, soe wie bier haelt dat buten vairt te watere oft te lande, dat die syn assize bringen sal dair hyt teyken haelt, opte voirs. paine.

Ende desgelyx sal men den assizeren bevelen by hoeren eede, die zy der stad gedaen hebben, dat zy niemende hierinne en verschoenen noch en verdragen, zy en nemen de voirscreven assize eer zy de teykene gheven.

Item, dat gheen brouwere, die herberghe hout oft namaels houden sal, zynen gasten gheen bier gheven en sal te drinckene in syn huys, hy en sal dat bier buten halen ter tappers huyse, opte voirscreven peyne, ende dairaf sal men den brouwers eedt mogen hebben, die alsoe herberghe houden, alsoe diewile als de Burgermeesteren ende Scepenen willen.

Item, dat niement voirdane by Faconscloistere gheenrehande vulnisse, greuys noch eerde voeren en sal, mair sal eenyegelic die moeten voeren buten de Slycpoirte ende buten Verloeren Cost, opte peyne tanderen tyden dairop geordineert.

Item, dat niement opte nieuwe Veedemerct gheenrehanden lakene oft cleedere bleyken en sal, opte peyne van I ouden schilde, half den Heere ende half der stad.

Dit was al ghedaen anno XXXIII°, XXV daghe in Junio.

Uitspraken in eenen twist tusschen Meys Putcuyps en inwoners van Brecht over eene geslechte heining.

26 Juni 1433.

fol. 204. Anno XXXIII, XXVI dage in Junio, wert getermineert in de banc van Scepenen tusschen Meysse Putcuyps ende die van Brechte, die des voirs. Meys heyninge nedergeworpen ende geslecht hadden: In den eersten, op des voirs. Meys possessie, als dat dieghene, die daer handedich aen hadden gheweest, ende oic die jonge Gielys van Pulle, die, als Schoutet des Heeren van Hoechstraten, daer consent in gedragen soude hebben, die voirs. heyninge bynnen viertien nachten weder opmaken ende repareren souden, ende dat voirt de Scepenen van Brechte visiteren ende oversien souden wes scaden dat den voirs. Meyse aen zyn boeme ende anders, aent nederworpen van synre heyningen, gedaen mocht wesen, dat sy op haeren eedt die scade groten souden ende dat men die bynnen den genachten den voirs. Meyse oprechten ende voldoen souden. Ende dat al voldaen synde, waert dat yemant den voirs. Meyse opt principael van der voirs. heyningen yet aen te spreken hadden, dat hi hem na den lantrechte daeraf soude mogen aenspreken ter steden ende plaetsen daer dat behoeren soude.

3 December 1434.

fol. 218 vo. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, drye dage in Decembry, soe waren gehoirt by Bourgermeesteren ende Scepenen eenige goide liede vuten dorpe van Brechte, in den name van denselven dorpe, ter eender side, ende Meys Putcuyps vriende, ter andere, van den geschille dat zy hadden vutstaende jegens malcanderen omme der heyningen wille, by den vors. Meys gemaect, oic soe waren gehoirt sekere getuygen, als Scepenen van Brechte ende andere goide manne, die beyde de voirs. partien begeert hadden gehoirt te syn,

ende waren tot dien gevisiteert daensprake ende verantworden, die de voirs. partien hadden gedaen voir Scepenen van Brechte, metgaders den hoetvonnis dat gehaelt was tSanthoven, dat alsulc was dat beyde de partien gewyst waren volcomen van hoerer waerheit ende dairenteynden recht. Ende oic soe bekenden beyde de partien vors., dat sy sint dien hoetvonnis waren geweest ende te rechte gestaen voir Scepenen van Brechte, ende dair twee genechten op gevolcht ende geleden waren, ende al wast alsoe dat allen desen navolgende de vriende van den vors. Meysen meynden dat dese sake soude behoren tAntwerpen gesleten te syn, alsoe verre als tdorp vors. hem woude aenspreken van der bladingen ende nutscap die hi, Meys, hadde by der vors. heyningen ofte woude tdorp aenspreken van den gronde, want hy, Meys, die te leen seide houden van den Joncheeren van Bergen, meynende dairomme dattet dair te rechte behoirde ende nergens el, dair de voirs. goide liede van den dorpe van Brechte in veel manieren op verantwoirden, soe es by Bourgermeesteren ende Scepenen overdragen, want de voirs. partien te rechte hebben gestaen, int yerste, voir Scepenen van Brechte, dair alle saken voir bedinct syn, ende na thoetvonnis gewyst tSanthoven, oyc met genechten gevolcht hebben voir Scepenen van Brechte, elc hoerer meynende by denselven hoetvonnis gewonnen hebbende, ende hanght alsoe die sake na de hanteringe van rechte onder Scepenen aldair, dat beyde de voirs. partien hoirs rechts volgen sellen, ende hoirs vonnis verwachten van Scepenen van Brechte. Dien behoudelic, eest dat eenich vonnis aldair wart gewyst dat den vors. Meys mach duyncken te onrecht gewyst te wesen, dat hy dat mach beroepen ten hoede ende nemen oic mede tot sinen behulpe in den rechte den leenhere vors., dairaf hi meynt den gront te houden te leen. Ende dat dese sake niet en behoirde gesleten te syn tAntwerpen, want de aensprake van die van Brechte te sluytens dairop vutquam, dat sy begeerden dat Meys de heyninge slichten soude ende syn verantwoirden alsulc was, dat hy meynde dat hi dat niet sculdich en waere te doen, ende alsoe wart principalic den gront geruert ende dat dairaen cleeft.

---

8 Juli 1433.

Scheiding tusschen Volkeric Fynaert en Margareta Pynaerts, zijne vrouw.

fol. 206. Wy Borgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic alle denghenen die desen onsen openen brief sullen zien oft hoeren lesen, dat warachtich es, dat mids alderhanden gescille, twiste ende onminnen die opverstaen was tusschen Volkeric Fynaert, wisselere, onsen poertere, aen deen zyde, ende Magrieten Pynaerts, zynen wive, aen dandere zyde, deselve Magriete haer vertrac ende vervremde van haeren voirs. man, mids dat zy met hem niet wel overeen gedragen en conste, alsoe zy seide, alsoe dat, mids dien, deselve Magriete te vele stonden by ons quam, begerende ende verzuekende seere scarpelic ende ernstelic omme deylinge ende verlikinge te hebbene van haeren man, van den goeden die zy tsamen bezeten ende ghebruyct hadden, daeromme dat wy te meer stonden beyde de partien voere ons ontboden ende hadden gerne gesien, dat zy hen onderlinge overdragen hadden ende byeen gegaen ende deen den anderen gedaen gelyc man ende wyf deen den anderen sculdich syn te doene, des zy alsoe niet gesint en waeren te doene. Alsoe dat wy na vele vervolghs ons van der voirs. Magrieten gedaen tot haeren ernstigen verzueke, ordineerden op harer beyde goede, die wy bevonden weert synde XVIII ℔ groten tsjaers, dat zy dairaf hebben soude de VI ℔ groten, behoudelic dat zy die renten niet en soude mogen vercoepen, veranderen noch gelosen, dandere VI ℔ groten haer man ende dandere VI ℔ groten haere beyder II kindere, ende wairt dat zy meer erflikere goede of renten bevinden conste, hen beyden toebehoerende, dat zy altoes tderdendeel af hebben soude. Oec soe was haer aengeseyt, dat haere haer voirs. man gheven soude VI ℔ groten ghereets ghelts, ende hy soude de voirs. II kindere houden met haeren voirs. VI ℔ groten. Ende hiermede verleken wy ende veraccordeerden de voirs. partien van haeren goeden, sonder anders eenige sceydinge oft deylinge tusschen

hen beyden te makene, mair dat zy weder byeen comen mochten wanneer dat hen geliefde. In orcontscape der wairheyt, soe hebben wy der voirs. stadsegel van Antwerpen ten saken aen desen brief doen drucken int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC XXXIII, VIII dage in Julio.

---

18 Juli 1433.

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Nicolaas van Wyneghem, den ouden, en Elisabeth, zijne dochter, ter eene, en Gozewyn de Wilde, namens zijne vrouw, ter andere zijde, betrekkelijk de nalatenschap van Nicolaas van Wyneghem, den jongen.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende driendertich, XVIII dage fol. 204 vo.
in Julio, soe werdt met eenen seggene afgeleeght, gesleten ende getermineert alle alsulken geschil als onderlinge vutstaende hadden Claus van Wyneghem ende Jouffrouwe Lysbeth, zynre dochtere, aen deen partie, ende Meester Goesem de Wilde, vuter namen van Joffrouwen Lysbetten Noyts, synen wive, aen dandere partie, toecomende ende ruerende omme der goeden wille gebleven achter willen Clause van Wyneghem den jongen, die wettich man was Joffrouwen Lysbetten Noyts voirs., dair hem Meester Goesem voirs. vuter namen van sinen voirscreven wive, tot eenigen goeden tot Bornhem ende dairomtrent gelegen rechts vermetende was, ende desgelyx de voirs. Joffrouwe Lysbeth van Wyneghem tot ennigen goeden der voirscreven Jouffrouwen Lysbetten Noyts toebehoirende, dairaf zy niet verdeylt, verlyct noch vereffent en hadden geweest tot desen daige toe, in der vuegen ende der manieren hierna verclaert: Te weten is, dat de voirs. Claus van Wynegheem ende Joffrouwe Lysbeth, syn dochter, hen des ganselic keerden ende submitteerden, ende desgelyx de voirscreven Meester Goesem, vuter name van sinen voirs. wive, die hy dairinne vervinc, in sesse goede mannen, te

weten is de voirs. Claus ende syn dochter in Janne van den Werve, Clause Alleyn ende Clause van den Hoevel, ende de voirs. Meester Goesem in Andriese van Steelant, Janne Gourry, synen zwager, ende Herman Woelput, ghelovende aen beyden zyden te houden teuliken dagen goet, vast, gestentich ende van weerden, alle tghene dat by den voirs. sesse goeden mannen dairaf eendrachtelic vutgesproken, geseyt ende getermineert soude worden, welke voirscreven VI goede manne alle saken van heysschen ende van becroene van beyden zyden wel overhoirt ende wel dairop gelet hebbende, haer seggen, goetduncken ende termynacie dairaf vuten, seiden ende termineerden in de banck van Scepenen ende in presencien van beyden partien, te wetene es van Clause van Wynegheem ende Meesteren Goeseme voirs. in der vuegen ende in der manieren hierna verclaert: Te weten es, dat elke partie te henwairt hebben ende behouden sullen teeuliken dagen alle tghene dair questie ende gescil af is geweest, sonder deen den anderen eenige deylinge, verlikinge oft anders yet te geven oft jegen te bringen in eniger vuegen oft manieren, gelyc als zy die goede, opten dach van heden, elc van hen besitten, hebben ende gebruyken, sonder der voirscreven Joffrouwen Lysbetten Noyts oft yemende anders van hoeren wegen, dairtoe emmermeer te talen oft haer rechts toe te vermeten tot ennigen goeden, dair zy van des vors. Claus van Wyneghems, haers mans, wegen was rechts toe vermeten mochte, by hairselven oft by yemande anders, int geestelike oft int weerlike recht in eniger vuegen oft manieren, ende desgelyx soe en sal de voirs. Joffrouwe Lysbeth van Wynegheem noch nyement van hoeren weghen nemmermeer meer talen tot eenigen goeden der voirs. Joffrouwen Lysbetten Noyts toebehoerende. Behoudelic dien, dat de voirscreven Joffrouwe Lysbeth van Wynegheem der voirs. Joffrouwen Lysbetten Noyts verlyden sal goede scepenenbrieve van Antwerpen, dairinne dat zy haere benoemen sal zekere goede ende pande, dair zy hair drie ponde oudere grote van duarien hoer leefdage lanc opheffen sal, ende van deser voirgenoemder scheydingen ende verlikingen, soe sullen beide de voirs. partien deen den anderen verlyden goede scepenenbrieve van Antwerpen, tusschen dit ende Sente-Bavendach naistcomende, dair de voirscreven Meester

Goesem geloift heeft zyn wyf by te bringene, ende die brieve sullen mede besegelen beyde de partien, te weten is Claus van Wynegheem ende Meester Goesem voirscreven. Ende met deser verlikingen ende effeningen, soe seiden de voirgenoemde sesse goede manne de voirscreven partien verlyct, vereffent ende wel ende mynlyc verscheyden teeuweliken dagen.

---

1 Augustus 1433.

Afschrift van een kontrakt d. d. 29 Maart 1432 (1433), inhoudende verkoop van goederen te Rethy.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende driendertich, op den iersten dach van Oeghst, soe werden sekere voirwaerden in gescrifte gethoont in de volle banck van Scepenen, gelyc hierna bescreven staet : Condt ende kenlic sy allen denghenen die dese letteren zullen sien oft hooren lesen, hoe dat Jan Godevaert Lemmens sone, die men heet Jan van Hunsele, vercocht heeft wel ende wettelic ende overgegeven Peteren Her Heinricx, alsulken coep van goeden ende erven, als toebehoerende waeren wilen Lysbetten Coenraets, dewelke ingeset waeren te cope by termynacien van der stad van Antwerpen, ende vut crachten van der stadbrieven te Rethi gesonden, omme te voldoene eenen Wouter Peter Heins, van Lyere, van alsulken scepenenbrieven van Antwerpen, als dairaf dat hy tAntwerpen beschaet was metten vonnisse van Johannes Knobbaert, mids dat hy in denselven brief borge stont voere Jan van Oirschot, voir negentich Rynsche guldene, dairaf dat de voirs. Jan van Aerschot, der voirs. Lysbetten Coenraets wettige man, in denselven scepenenbrief den voirs. Wouteren scadeloes geloift hadde te quitene, dairomme der voirgenoemder Lisbetten goede ingeset waeren te coepe op Onser Liever Vrouwenavont Annunciatio, in Merte lestleden, te verdierene tot des Saterdaighs dairnaist volgende, omme ten hoechsten te bringhene, metter zonnen fol. 205.

tsavonts tAntwerpen, ende die dan thoechste verdieren hadde gedaen tSaterdaighs avonts, dat die behouden soude. Dewelke goede ende erven voirs , den voirs. Janne Hunselman, mids dat hy thoechste verdieren doen dede, den coep bleef van Lysbetten Coenraets goede, voere de somme van hondert en twaelve blaeu cronen, veertich grote voir elke crone gerekent, denwelken voirs. coep van den erve ende goeden voirs. Jan Hunselman den voirs. Peeteren Her Heinricx overgaf, gelyc ende in alder manieren als hy die goeden ende erven gecocht ende gecregen hadde, sonder scade ende bate dairaf te hebbene. Ende mids dien betaelde de voirs. Peter Her Heinricx Wouteren Peter Heins de voirgenoemde somme van hondert ende twaelve blau croenen, met voirwaerden ondersproken, dat de voirs. Jan Hunselman Peeteren Her Heinricx dese voirgenoemde goeden ende erven geloifde te wairne ende te clairne, jair ende dach, los, vry ende quyte van allen com·mere ende calaengien, vutgenomen twee oude grote ende twee hinnen tsjaers erflic van herenchyse, ende twee mudden erfsrogs tsjaers, die Godevaert. Lemmens ende Jan van Hunsele, syn sone 'voirs., van outs voeren dairop hadden ende heffende waeren. Ende desen voirchys ende voircommer geloifde de voirs. Peter Her Heinricx jaerlix van jaere te jaere ende van termine te termine te geldene ende te betalene sonder des voirs. Jan Hunselmans cost, schade ofte last oft synre nacomelingen, met condicien ende vorwairden ondersproken, dat de voirs. Peeter Her Heinricx, oft syn nacomelingen, dese voirgenoemde tweę mudden erfsrogs tsjaers erflic af sullen moigen lossen ende quiten bynnen drie jaeren naestcomende, ende dairna niet, tsamen opdat sy willen, met hondert ende seven guldenen, oft een mudde tsamen metter helft van den voirgenoemden hondert ende sevenen gulden te male, drie mottoenen voir elken gulden gerekent, alsulken gelt als ten dage van der afquitingen gancbair is, ende altyt met verschenender renten van dat hy quyt. Ende wes dat de voirs. Peter Her Heinricx oft syn nacomelingen niet en quiten bynnen den voirs. drie jaeren ende dan ongequyt blyft, dairaf sal de voirs. Peter Her Heinricx, oft syn nacomelingen, den voirscreven Janne van Hunsele, oft sinen nacomelingen, terstont dan sonder vertreck goede sekere scepenenbrieve verliden opte selve pande te Rethi, alsoe claer

synde alse opten dach van heden syn, van datter opstaende blyft, ende wairt dat yement, wie hy waere, dit quiten woude van naderscapen, want een gheheel comanscap es ende ongespleten van den rogge als van der erven tsamen geschiet, de comanscap geheel, gelyc hierinne bescreven steet, soude moeten quiten, alle dinc sonder fraude ende argenlist. Dit was gedaen tAntwerpen int jair Ons Heeren M CCCC ende tweendertich, neghenentwintich dage in Meerte, ter presentien van Jan van der Hoeven *in den Roelant*, Wouteren den Voldere ende Wouter Otters, poirters tAntwerpen.

---

10 Augustus 1433.

Aanvulling tot eene verordening voor de « oudecleercoepers ».

Overmids dat de goede knapen, deken ende geswoerne van fol. 205 v°.
den ouden cleedercoepersambachte den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide der stad van Antwerpen te kennen gegeven hebben, dat in hoeren brief, die hen bi den Heere ende bi der stad verleent is, niet verclaert en staet hoevele dat sy jaerlix hebben ende heffen souden, vore hoer kersgelt, van den wtdraeghsteren oft anderen diet schuldich syn te geven, na inhoudt hoers briefs, hen biddende ende begerende, dat sy hen dat point ordineren ende verclaren wouden, soe is bi den voirscreven Burgermeesteren, Scepenen ende Raide gheordineert ende ghesloten, dat de voirscreven dekene ende geswoerne, ten tide wesende, vore tvoirscreven kersgelt, jaerlix hebben ende nemen selen twaelve grote Brabants gelts, alsoe dagelix bynnen Antwerpen gemeynlic in borsen gaen sal. Dit was ghedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. driendertich, thiene dage in Augusto.

---

10 Augustus 1433.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van Ghierle en Gijsbrecht Woyts betrekkelijk eene korenrent.

fol. 202 v°. Anno XXXIII°, X dage in Augusto, soe wert overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen, in de volle banck sittende, opte gescillen hangende tusschen Janne van Ghierle, als heysschere, aen deen side, ende Ghysel Woyts, ter andere, toecomende van alsulken negenthiene muddeken rogs tsjaers erflikere renten, als hy, Ghisel, heeft betaelt den voirgenoemden Janne, ende Janne van Gierle, sinen vader, wel XXVII oft XXVIII jaere, welke Jan die cochte ende gecrech jegens Janne van der Langerstege, gelyc hy, Ghisel, de voirs. betalinge gedaen te hebbene selver kende, daerinne hy, Ghisel, nu stoet maecte betalinge te doen, daeromme hy, Ghisel, wart gearresteert hiere in der stad, mids dat Gheert Spoekille, van Bruessel, trecht gecregen hadde jegens den voirs. Janne van der Langerstege, dat hy daeraen hebben mochte, daeromme de stad van Bruessel hoere brieve hadde gescreven in vordernissen van den vors. Gheerde. Yerst, aengehoirt alle bescheit van beyden partien, dat na waerheyt ende kennesse dairaf gehoirt ende oic tverliden van den voirs. Ghysele, die XXVII oft XXVIII jaere lanck vredelic heeft betaelt, sonder van den voirs. Janne van der Langerstege oft van yemende anders daeraf aengesproken, geheyst oft gemoyt is geweest, hoewel hy dicwille aldaere geweest es, dat hy, Ghisel, voirdane sal bliven betalen den vors. Janne van Ghierle de vors. erfrente tot aen der tyt toe, dat met rechte ende met vonnisse hem die afgewonnen worden ter bancken, daeronder de goede gelegen syn, der men af gheeft ende betaelt de vors. muddeken rogs. Ghedaen in den jaere ende ten dage vors.

24 Augustus 1433.

Getuigenis betrekkelijk de eigendomsrechten van Jan Zymaer op het Dullaerts *goed te Wilrijck.*

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. XXXIII, op Sente-Bertelmeeus-dach, XXIIII dage Augusti, soe warden aen den Heylegen overhoert ende hen hoerre kenlicheyt gevraeght van Heeren Aerde van den Werve, Riddere, Amman tAntwerpen, in presentien van Jan van der Lyst, Janne van Ursele den jonghen ende Jan den Pape, Scepenen, alsulke persone als hierna bescreven staen : fol. 206 vo.

In den yersten, Jan Bode, out synde LXXX jaer, Ghisel Bal, out synde LXXII jaer, Frans de Rovere, out synde LXII jaer, Heinric van den Bogaerde, out synde XLVI jaer, hebben lyflic aen den Heylegen geswoeren ende op hoeren eedt genomen, dat hen wel condt ende kenlic es, dat sy Jan Zymaer hebben weten doen betymmeren Dullaerts goet, ghelegen te Wilrike, daer Jan Dullaert op te woenen plach, ende den cost gedaen van den ouden ende van den nieuwen werke opt voirs. goet, ende boeme geset ende gheplant, des XL jaer gheleden es ende daeromtrent, ende sint dat Joffrouwe Lysbeth Paridaens ghecloestert was, ende denselven Janne Zymaer hebben sy hoeren seggen dat hem tgoet oft synen nacomelingen toecomen soude na der Joffrouwen doot voirscreven, maer de voirs. Joffrouwe soude de renten heffen hoeren leefdach lanc ende niet langere. Maer Her Jan Zymaer soude tvoirs. goet houden oft doen houden in custbaeren gereke, alsoe hy gedaen heeft synen leefdach lanc, ende na desselfs Her Jans doot, soe heeft Her Jan de Coninc voert den cost gedaen ende eenen steenput daerop doen maken, ende by desselfs Her Jans Zymaers tide en hoerden sy noeyt mensche daerjeghens segghen oft calaengie daeraf doen.

Peter Aven, out synde LX jaer, tuyghde ende nam op synen eedt, die hem oic van den Amman gestaeft wart, dat hy Heren Janne Zymaer heeft hoeren seggen, dat hem tvoirs.

goet, na der voirs. Joffrouwen doot toecomen soude oft synen nacomelingen, ende dat hy deselve Joffrouwe Paridaens selve int cloester halp ende cloesterde se met synen gelde ende goede.

Jan Clap tuyghde ende nam op synen eedt, die hem lyflic aen den Heylegen van den voirs Amman gestaeft wart, vore de voirscreven Scepenen ende ten voirs. daghe, dat hy ende Katline Paridaens, syn wettich wyf, ende Woutere Ymmensone die men hiet Tresoriers, ende Magriete Paridaens, syn wettich wyf, over eenen langen tyt van jaeren comen syn voere Scepenen van Antwerpen, ende hebben omme eene somme gelts, die hy op synen eedt kende, dat hen volcomelic ende al vernueght was, wel ende wittelic vercocht ende opgedragen Janne Zymaer tvoirs. goet met alle synre toebehoerten, geheeten *Dullaerts* goet, gelegen te Wilrike, daer Jan Dullaert op te woenen plach. Behoudelic dien, dat de voirs. Joffrouwe Lysbet Paridaens, de nonne, hoeren leefdach lanc daerop hebben ende behouden soude elx jaers XVIII oude scilde, dewelke na hoer doot, wederomme toecomen ende versterven soude, metten voirs. goede, opten voirgenoemden Janne Zymaer oft op syn gerecht oeyr ende erfgenamen ende op nyemande anders.

---

1 October 1433.

Besluit aangaande de uitwinning van goederen gedeeltelijk toebehoorende aan Jan Metteneye.

fol. 205 vo. Want Willem Roef, backere, ende Heinric *in den Rompaert*, met allen volcomenheden van rechte ter Vierschaeren vutgewonnen hadden alsulken gedeel als Jan Metteneyde, in den name van synre wettiger gesellinnen, heeft ende hem verstorven is in de herberge van Bercheem, gestaen in de Lange Nyeustraet, te wetene is de voirgenoemde Willem voer tghebrect van vierdalf pondt groten Brabants, ende

de voirs. Heinricke voer tghebreck van viere scellinge ende elleve penninge groten Brabants, dairomme dat zy tvoirgenoemd gedeel van der herbergen voirscreven, midsgaders der inhaven, opte Vridemerct souden hebben moeten vercoepen omme also totter hoeren te comene ende dairaf betaelt te wordene, soe wert mids dien ende sunderlinge omme dat de voirgenoemde Jan Metteneye met sinen zwageren alnoch is onverdeylt, soe dat men niet wel en conste geweten dwelc syn gedeel van der voirs. herbergen ende inhaven wesen mochte, by Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen overdragen dat Jan de Grauwe, die de voirgenoemde herberge nu tertyt bewoent, den voirgenoemden tween personen haer voirgenoemd gebrec betalen fol. 206. sal, dwelc hem bevolen was ende geheeten van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vors. alsoe te doene, mair dies sal hy bliven staende int tselve recht dat zy staen opt vercoepen van den voirgenoemden gedeele der herbergen ende inhaven voirs., opdat hy van den voirgenoemden Janne hieraf ende van den coste ende laste, die hy hieromme heeft moeten liden, niet betailt noch verricht en wordt. Dat was gedaen anno XXXIII°, prima Octobris, daer by ende over waeren Meester Jan van Halmale, Burgermeester, Claus van Wynegheem, Her Michiel van den Werve, Riddere, Jan de Coninc, Jacop Wilmaer ende Jan de Pape, Scepenen.

---

27 October 1433.

Brief van Andries van Steelant aan de stad als antwoord op gevraagde inlichtingen omtrent de overhandiging van schepenbrieven en de verhuring van een huis.

Mynen armen onderdaenigen willigen dienst overgescreven fol. 206. voere, Saluyt. Eerbere lieve Heeren, Uwer goedertierenheit gelieve te wetene dat ic uwen brief vriendelic ontfaen hebbe ende wel verstaen als van haeren brieven, die ic onder my

hebben mochte, dewelke brieve ic onder mi gehouden hebbe, vut bevele van Symoen van den Mortere, die tot mi seide gavic haer de brieve ende sy haer ontgoede, dat dat myn schout wesen soude ende niements el, ende aldus, lieve Heeren, heb ic de brieve gegeven vut bevele van uwen brieven, biddende uwer genade oetmoedelike om Gods wille, dat ic onbelast syn mach van desen brieven, ende dat ghy se indien hebt, dat sy dat doe, ende ic wille haer goeden borghe setten, dat zy onbelast bliven sal tallen dagen van alsuctenigen geloiften als sy mi in handen geset mach hebben van haeren goeden met scepenenbrieven van Antwerpen. Voirt, lieve eerbaere Heren, als van den huyse daer Matheeus van Helmondt nu in woent, gelieve uwer eerbaerheit te wetene, dat Meester Gielys van den Wyngaerde thuys huerde X jaer lanc, maer ic en wist anders niet dan dat was tsynen behoef, jegen Zegher van der Hare, maer myn verstaen es wairt alsoe dat Zegher ende syn wyf versamenden bynnen VI jaeren, dat dan de voirs. Zeger zyn huys soude mogen aenvaerden. Hier waeren by Meester Gielys, als diet huerde, Claus Colensone, Andries van Steelant, diet verhuerden, Zegher van der Hare, Gheert Vlessentop ende een Secretaris van den Briele. Ende, lieve Heeren, dit es myn arm kennisse in der memorien, die ic op desen tyt hebbe, ende oic, lieve Heren, heb ic met Clause Colensone ende oec Gheerde Vlessentop die anders niet en weten die vorwaerde en es aldus geschiet. Eerbaere lieve Heren, over mi gebiedende des ic doen mach, dair ic altyt willich ende bereet zyn sal, na myn arm macht, dat kenne Onse lieve Heere God, die U altyt in zaeligen live gespaeren moet. Gescreven te Mechelen op Sinte-Symon Judenavont int jaer Ons Heeren M CCCC. XXXIII.

ANDRIES VAN STEELANT
U onderdanege altyt.

Den eerbaeren wysen ende voirsienigen Borgermeesteren, Scepenen ende Raide der goeder stad van Antwerpen, mynen lieven ende zeere geminden Heeren.

27 October 1433.

Brief der Wethouders van Gent aan die van Antwerpen over eene verkooping van goederen te Antwerpen gelegen.

Allen denghenen die dese presente letteren zullen sien fol. 211 vº. off horen lesen, ende sunderlinge eerbaren ende voersienigen onzen lieven ende wel geminden vrienden den Burgermeesteren, Scepenen ende Raed der stad van Antwerpen, Scepenen ende Raed van der stede van Ghend, Saluyt ende alle vrienscepe. Eerbere lieve Vriende, wy doen U te wetene met kennessen der waerheden, dat up den dach van heden voir ons comen es, in properen persone, Jouffrouwe Marie van Valmerbeke, onse poirtersse, ende heeft verkend ende verlyt wel ende redenlic vercocht hebbende, by goeden loyalen coope, Jacoppe van Buenelaer, onsen poirtere, alzulc goed, huise, eerve ende erflike rente als soe heeft binnen der stad van Antwerpen, haere toecommen ende verstorven van Claeise van Kets, haren oem was, omme tvulcomen van denselven coepe de vors. Jouffrouwe Marie opgedregen ende overgegeven heeft denselven Jacoppe, tzinen properen goede, de voirs. verstoorvene goedingen, huise, eerve ende eervelike rente, omme de somme van twaelf ponden ende tienne scellingen groten, die haere de voirs. Jacop betaelt ende overgeleyt heeft, ende daeraf zoe haere van hem kendt wel vernoucht ende te vullen betaeld. Ende mids desen zoe heef sy geconsenteert, ende bi deser voirs. presenten consenteerd, dat hy tselve goed wettelic sal moegen vervolgen ende dat afwinnen naer de rechten van der voirs. stad van Antwerpen, als syn propere goed, int welke vervolgh doende de voirs. Jacoppe, wy U vriendelike bidden dat U gelieven wille denselven Jacoppe te doene also curte expedicie alst goedlic gevallen mach, by rechte ende wette, sonder langer delay. Gegeven in kennessen der waerheden onder onsen segele van saken, den XXVII^sten^ dach van October int jair XIIII^c^ ende drie ende dertich.

---

24 November 1433.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van Lyere en Arnout de Man, betrekkelijk de nalatenschap van Gertruda Goes.

fol. 203. Op alsulken gescil als Jan van Lyere, vyscoperecnape, vutstaende hadde jegens Aerde den Man, toecomende van der deylingen van den goeden die Aert de Man gedeylt hadde int sterfhuys van Gheertruyden Goes, in denwelken de voirs. Jan meynde alsoe diepe te deylen ende gerecht te wesene, als de voirs. Aerdt, na de kennesse ende getuygenisse die Coel Huyge ende Ghisel van Ghierle daeraf gedaen hadden, soe wert getermineert bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat, want de voirs. gethuygen in der saken bevonden syn partie te wesene, mids dien, wairt dat Jan van Lyere, deylen soude, dat zy dan oic dairinne gerecht souden wesen, ende anders dat tghene dat zy getuyght hebben by haeren eede, van gheenre werden en is, ende dat Jan van Lyere vors. van den vors. gescille Aerde den Man ongemoyt sal laten. Behoudelic dien, eest dat hy met anderen bethone, dat hem stade sal moigen doen in den rechte can syn maeghscap bethoenen, alsoe daertoe behoirt, dat hy dan Aerde den Man vors. daeraf met rechte sal moegen aenspreken op dat hem gelieft. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende driendertich, vierentwintich dage in Novembri, ter presentien van den Amman Jan van Eycke ende Her Michiel van den Werve, Riddere, Claus van der Heyden, Jan van der Lyst, Jan van Ursele de jonge, Jacob Willmaer ende Jan de Pape, Scepenen van Antwerpen.

26 November 1433.

Getuigenis over eene erfgift door Catharina Dingelsce aan Margareta van den Laere gedaan.

Anno drienderticli, XXVI dage in Novembri, so wart gedaen fol. 206 vo. voer Burgermeesteren ende voer Scepenen alsulke getuygenisse als hierna bescreven staet: Her Heynderic van Alphen, priester, tuyght ende neempdt op synen eedt, dat hem wel kenlyc es dat Katline Dingelsce, Gielys Pieter Gielys wyf, in haren testamente ende vutersten wille gaf ende maecte Magrieten van den Laere, Jans wyf van den Abbeele, de helft van alsulker schult als de vors. Jan van den Abbeele ende syn wyf der voirs. Katlynen ende Gielyse Peter Giels, haeren man, met scepenenbrieven van Antwerpen, sculdich syn, by alsoe de vors. Jan van den Abbeele dandere helft van der voirs. schult den voirs. Gielise betaelt tusschen dit ende Sinte-Jansdach Baptisten midzomere naestcomende, ende anders niet. Gielys Peter Giels vors. tuyghde ende nam op sinen eedt al tselve.

---

11 December 1433.

Overeenkomst tusschen Lauwerijs de Coster en Nicolaas, zijnen zoon, betrekkelijk eenen turfgrond.

Anno XXXIII, XI dage in Decembri, quam voere Burger- fol. 207. meesteren ende Scepenen, Laureys de Costere, van Bergen opten Zoem, bekende ende verlyde dat hy geloeft heeft ende geloifde, dat alsulctenich stuc moers als hy ende Katlyne, syn wyf, liggende hebben in tSergoertshoeve, by Bollertssloyt, bynnen der vierscaren van Wouwe, ende dat leengoet es des Jonckeren van Bergen, dat hy dat te gheenen dagen vercoepen, beswaeren noch veranderen en sal, in gheenre manieren, tenzy by consente van Katlynen, synen wive voirs.,

ende Clause den Costere, synen sone. Des willecoerde ende consenterde de voirs. Claus, syn sone, wederomme dat de voirs. Laureys, syn vader, ende Katlyne, syn moeder, sullen mogen delven ende graven alsoe vele torven als hen gelieven sal vuten voirs. stucke moers sonder calengieren oft wederseggen van yemende, welke voirs. geloifte de voirs. Laureys ende Claus, syn sone, baden den Burgermeesteren ende Scepenen dat ment in der stadregister setten ende teekenen wilde, opdat zy dairomme gheen gescil meer en hadden.

---

19 December 1433.

Bevestiging van het recht van Jan de Boc in den eigendom van land te Eeckeren gelegen.

fol. 207. Anno XXXIII°, XIX dage in Decembri, wert getermineert by Burgermeesteren ende Scepenen van alsulken eene stucke lants gelegen tEkeren, in de Dunnekaert, tusschen Jans Boemerts erve, aen beyde zyden, als Janne de Boc toebehoert, ende dair hem Jan Ravens stoet ende letsel in maecte, ende metten rechte op vervolghde, boven dat selve Jan de Boc metten lantrechte daertoe comen was, ende oic tanderen tyden by Burgermeesteren ende Scepenen de partyen aen beyde zyden, ende de getuygen, die zy dairop leidden, overhoert synde, aengescheyden ende getermineert was denselven Janne de Boc te hebbene ende te behoudene, ende den voirs. Janne Ravens nemmermeer daertoe te talen, dat alnoch navolgende tghene datter voere toe geschiet was, deselve Jan de Boc ende syn nacomelingen tvoirgenoemd stuck lants teeweliken dagen hebben ende behouden sullen, sonder den voirs. Janne Ravens, oft yemand van zynen wegen, emmermeer daertoe meer te talen oft hem rechts daertoe te vermetenen in eniger manieren, ende wairt dat de contrarie dairaf geschiede, dat men dat vutrechten soude alsoe daertoe behoeren soude.

---

22 December 1433.

Brief der stad aan den Schout van Yersele, behelzende bekrachtiging van een hoofdvonnis in een geschil tusschen Pauwel de Moelnere en Jan van den Bome.

Lieve ghemynde Vriend, Want opten dach van heden by fol. 205 vº. ons hebben geweest een deel van den Scepenen van Yersele ende twee van den gheswoirne, om des hootvonnisse wille dat wy tanderen tyden gegeven hebben tusschen Pauwels de Moelnere, aen deen zide, ende Jan van den Bome, aen dandere zyde, dairaf dat hem de voirs. Pauwels tot noch toe becroenende heeft geweest, als dat hem datselve vonnisse niet gehouden noch volschiet en es, soe hebben wy de sake van den voirs. Scepenen, gheswoerne ende oic van den voirs. Pauwelse wel verstaen, dairop geoirdeneert, achtervolgende onsen hootvonnisse voirs., eest soe dat Diederic van der Molen, den voirs. Pauwelse, syn oyr ende nacomelingen teeuweliken daghen verdragen wilde ende quytschelden van alle alsulken geloiften ende voirwairden, als de voirgenoemde Pauwels, des voirs. Diederix vader, als van den voirs. molenen voirmaels geloifde, ende dat de voirs. Jan van den Bome den voirs. Pauwelse bewysde twee mudde erfrogs op goede sekere pande, daer hy wel aen verwaert waere, dat de voirs. Pauwels als van den voirs. hootvonnisse dairmede content ende tevreden wesen sal. Ende wairt soe, dat de voirgenoemde Diederyc ende Jan van den Bome des niet doen en wilden, soe begheren wy aen U ende versueken dat ghy onse voirgenoemde hootvonnisse voirtganc doet hebben, gelyc ende in alder manieren dat wy dat vutgegeven hebben, sonder yet meer verhaels dairom te doene, ghemerct dat wy onlanx, ter presencien van den partien, tselve vonnisse verclerden, hoe dat men dat sculdich waere te voldoene, hierin doende als wy U betrouwen, ende dat wy niet meer dairomme vervolght noch ghemoeyt en woirden, want anders souden wy dairop alsoe moeten versien, alsoe van rechts dairtoe behoeren

soude. Gheminde Vriende, Onse Heere God sy met U. Gescreven XXII dage in Decembry.

De stad van Antwerpen.

Onsen lieven gheminden vrient Heinricke Bac, Schoutet van Yersele.

---

29 December 1433.

Inschrijving eener uitspraak, d. d. 28 Augustus 1431, in een geschil tusschen Jan Sanders en Geeraart van der Elst betrekkelijk eene erfrent.

fol. 207. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIII, XXIX dage Decembris, soe wert overdragen ende gesloten int register te setten de nabescreven terminacie tanderen tiden gemaect, mitsdien dat beyde de nabescreven partien dat begheerden, inhoudende van woirde te woirde, als hierna volght: Want zekere geschille hangende waeren tusschen Janne Sanders, aen deen zyde, ende Gheerde van der Elst, op dandere, spruytende ende toecomende omme de valuacie van den vyftengedeele van achte nobelen ende een ponde oudere groten tsjaers, dair de voirs. Jan Sanders af hoepte ende meynde dat hy, na inhoudt syns briefs, int vyftendeel van den voirs. achte nobelen niet gehouden en soude syn yet dairaf te geven, want synen brief, daer hy die goede jegens den voirs. Gheerde mede vercregen heeft, dairaf niet begrepen en heeft, daeraf bevonden es in den wederbrief ende int prothocol, dat de voirs. Gheert dat vutgesteken heeft, omme welc geschille wille de voirs. partien in rechte comen waeren, ende omme alle gevuechlicheit wille, hebben sy trecht laten vaeren ende hen gesubmitteert ende syns gebleven int verclaeren ende goetdunckene der Burgermeesteren ende Scepenen voirs., dat Jan Sanders gheven sal den voirs. Gheerde van der Elst voere tpondt oudere grote alsoe vele als men

bynnen Antwerpen dairaf gheeft. Behoudelic dien, wairt dat Jan Sanders dat afquytte, dat hy dan alsoe vele dairvoere gheven soude in der afquitingen, als men buyten gheeft voere tpondt oudere groten, ende by alsoe waert dat Joffrouwe Katlyne Sanders, des voirs. Jans zuster, met hoeren brieven die thiene scellinge oudere groten opten voirs. Gheerde heeft, meer aenwonne metten rechte dan men bynnen gheeft, so sal dairna de voirs. Jan den voirs. Gheerde oic betalen voere tpondt oudere groten, ende dairtoe sal de voirs. Jan den voirs. Gheerde gheven voere elken nobel, alsoe verre alst Gheerde aencoempt, x scellingen groten alsulcx ghelts als nu gaet. Gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC. ende eenendertich, achtentwintich dage in Augusto.

---

20 Januari 1433 (1434).

Inschrijving van twee cedels betrekkelijk eene erfrent door Heer Jan de Leeuw aan het Kapittel van O. L. V. gelaten.

Int jaer Ons Heren M CCCC XXXIII, XX dage in Januari, fol. 207 vo.
quam in de banck van Scepenen Jan Coddeman, bat ende begerde den Heren dat men registreren wilde alsulken twee cedullen als hy daer brochte, deene de kennisse van Wynrix boec van Ghele, ende dandere de kennisse van Her Wouteren van Espemde, dwelc de Heren alsoe consenteerden dat ment int register setten soude, van welkere twee cedullen de tenoer ende dinhoudt daeraf hiernae volght :

Item, ontfaen van Jan Codde die men heet Coddeman, VII ₶ IIII scellingen groten Brabants, toter Capitelen behouf, van afquiten van III guldenen die Her Jan de Leeuwe hadde, IX dage Meys anno XXIIII°, ende noch XIII scellingen VI deniers groten Brabants van chyse, dan vergouden Her Wouter van Espemde VII ₶ XVII scellingen VI deniers groten Brabants, IIII dage Julii anno voirs. boven. Aldus soe staet gescreven in Wynkens boeck van Ghele gelyc als

hier voirs. es, ende alsoet Meester Jan Pot sach ende las in myn boeck voere Her Claus Alleyn ende Her Willem van den Wyngerde, als Scepenen, opten jaersavont anno XXXIII°.

Dandere cedulle hielt aldus : Her Wouter van Espemde es kenlic dat Her Jan de Leeu, priester, gegeven hadde der Capitelen van Onser Vrouwen, III chysgulden erflic, die hy hadde op Jan Coddemans huys, alsoe dat Jan Coddeman na der stad rechte die quytte bynnen jaers ende sette tghelt daeraf in den wissel ende waende elken chysgulden betalen met III scellingen groten, ende dies quamen de testamenteurs ende de moeder van den kinderen Her Jans voirs., als testamenteurs, ende en waeren daermede niet content, soe dat de stad ordeneerde dat hy geven soude voer elken gulden IIII scellingen groten, die de voirs. Her Wouter metten anderen testamenteurs ontfinc ende bekeerde se in desselfs Her Jans testament, ende ofte men hem des met desen woorden niet geloeven en wille, soe presenteert hy zynen eed voere zynen ordinarys dat dit dus geschiet es.

Overeenkomst tusschen Jan Coetsaerts en Elisabeth van der Wymaeren, zijne vrouw.

fol. 207 v°. Anno et die predictis, quam Jan Coetsaerts in de banck van Scepenen, ter presencien van Peteren van der Beversluys ende Janne Drake, Burgermeesteren, Her Michiel van den Werve, Ridder, Claus Alleyn, Jan de Coninc, Jan van der List, Jan de Pape, Wouter van Ranst, Willem Lammenssone ende Willem van den Wyngerde, Scepenen, dair een deel van desselfs Jan Coetsaerts vrienden ende oic van zyns wyfs vrienden by waeren, dair deselve Jan geloifde dat hy van dan vordaene gheenrehande goede, die Lysbetten van der Wymaeren, synen wive, toebehoeren, vercoepen en sal, becommeren, veranderen, noch gelosen in gheenre manieren, het en waere by consente ende goetduncken derselver Lysbetten ende by haerer beyder vrienden, ende dat hy gheen onredelike comanscap doen en sal, daer haer goede in gehouden sullen syn. Sonder argenlist.

26 Januari 1433 (1434).

Vidimus van eenen schepenbrief d. d. 2 December 1424 inhoudende rentschenking gedaan door Jan de Coninc aan zijne dochter Elisabeth.

In den jaere Ons Heeren M CCCC XXXIII, XXVI dage in Januario, sagen ende hoerden lesen de Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, eenen scepenenbrief gans gave ende geheel, inhoudende van woerde te woirde also hierna volght : Wy Heinric van Rythoven ende Jacop van Steelant, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat vore ons quam Jan de Coninc, bekende ende verlide dat hy overgegeven heeft ende bewyst, gaf vloeghs over ende bewysde Lysbetten, synre dochter, ende Wouter, haren man, viere ponde grote Brabants gelts, altyt daerinne gerekent de lyftochte die de voirs. Lysbeth op haer lyf staende heeft ende daerop dat men de vors viere ponde grote voldoen sal, by alsoe dat de voirs. Jan de Coninc synre voirs. dochter ende haren man de voirs. viere ponde grote alle jare selve geven ende betalen sal, alsoe lange ende tot ane der tyt toe dat hy hen die eldere bewyst sal hebben, erflic ende eeuwelic te heffene, ende daer sy ende haer nacomelinge teeweliken dagen wel ane versekert sullen syn, ende voirdane sullen de vors. Lysbet ende haer man deylen alle dat sy sculdich syn te deylene na der stadrecht van Antwerpen, so wanneer als dat gebuert. Ende mids desen soe quam weder voer ons de vorseide Lysbeth metten vors. Wouteren, haren wettigen man ende momboere, ende willecoerde ende consenterde waert dat sake dat Jouffrouwe Lysbet, haer moeder, aflivich worde eer de vors. Jan de Coninc, dat dan deselve Jan de Coninc voren vute hebben ende heffen soude twaelef pond grote Brabants ghelts tot sinen live duerende, te weten es alsulc payment als dan in borssen gaen sal, jaerlikere ende lyftochtrenten op alle de erflike goede, welkerhande dat se syn, die der vors. Lysbetten, der dochtere, blyven ende verstorven souden van haere vors. moeder, sonder argenlist. Voirdane is vorwaerde dat de vors. Jan de Coninc ende

fol. 207 vo. / fol. 208.

Jouffrouwe Lysbeth, syn wyf, ongehouden sullen syn van enigen cost van haere vors. dochter ende Wouteren, haeren man, gedaen synde of die noch te doen syn. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jair Ons Heren als men screef M CCCC. viere ende twintich, twee dage in Decembry.

Collatio littere precedentis cum originali facta est anno millesimo CCCC° XXXIII°, XXVIa Januarii, per me,

E. VINEA.

---

29 Januari 1433 (1434).

Inschrijving der voorwaarden van scheiding tusschen Zeger van der Hare en Elisabeth van Cuyck, zijne vrouw.

fol. 208. In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende XXXIII, XXIX dage in Januario, so wart by overdrage van Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, ten verzueke van Zegeren van der Hare, ter eenre side, ende Joffrouwen Lysbetten van Cuyck, sinen wive, ter andere, int register van derselver stad geset alsulken ordinancie van hoeren goeden als hierna volght : Overmids dat Seger van der Hare ende Joffrouwe Lysbeth van Cuyck, syn wyf, met malcanderen niet en connen overdragen, ende alsoe vaneen wesen willen totter tyt dat hen beiden weder gelieven sal byeen te comene ende tsamen te vergaderene, so is bi enigen van hoeren vrienden ende oic by hoerer eygenen wille ende consente een seker appointement ende overdrach gemaect van hoeren goeden, in der manieren hierna verclaert : Te weten is, dat de voirs. Zeger hebben sal ende heffen syn lyf lanc duerende, alle jare tSinte-Andriesmisse, op haere goede te Linthere, sesse ponde grote alsulcx gelts als tallen

paydagen gemeynlic binnen Antwerpen in borssen gaen sal, also lange als de voirs. Jouffrouwe Lysbeth leven sal ende niet langere. Ende oft zy aflivich warde eer de voirs. Seger, so sal de vors. Seger opte voirs. goede van Linther jaerlix bliven behoudende, syn leefdage lanc, drie der voirs. ponde grote sonder meer, welcke drie ponde grote Symoen van den Mortere, in den name van Joffrouwen Lysbetten van den Houte, sinen wive, die hy hierinne vervinc ende geloifde te vervane, geconsenteert heeft ende gewillecoert den voirs. Zegere voere Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vors. daerop te hebbene ende te heffene in der manieren boven verclaert, maer de voirs. Zegher heeft hem wederomme geconsenteert, dat hi oft syn nacomelinge die selen moegen quiten te harer moeten, wanneer zy willen, met XVIII ℔ grote eens, alsulcx gelts als gemeynlic gaen sal ten tide als zyt quiten willen. Ende mids desen, so sal de vors. Jouffrouwe Lysbeth betalen alle de schult die sy tsamen sculdich syn tAntwerpen, die zy wel weet, ende daretoe twee ponde grote tAersschot Godevaerde van Opstal, ende te Mechelen XXXVIII scellingen VIII deniers Rombout van der Wagen. Ende de voirs. Segere sal betalen alle de schult die sy tsamen oft bysundere sculdich syn te Gorchem ende in Hollant, ende so wes schulden die sy voirdane maken selen, die sal degene betalen die se gemaect sal hebben, sonder den anderen daerinne gelast te wesene. Behoudelic dien, dat soe wanneer hen sal gelieven tsamen weder te vergaderene ende byeen te wesene, dat dan dit vors. overdrach te nieute sal syn ende van geenre weerden, welc vors. overdrach de voirs. Seger ende de voirs. Jouffrouwe Lysbeth, met eenen momboere haer gegeven metten rechte, vore Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen voirs. geloeft hebben, aen beiden siden, van weerden te houden, sonder daerjegens te comene oft te doene, by hen selven oft bi yemande anders van haeren wegen in eenigere manieren. Sonder argelist.

---

27 Januari 1433 (1434).

Uitspraak in een geschil tusschen de meerseniers en de lijndraaiers.

fol. 208 v°. Alsoe tanderen tyden zeker geschil opverstaen was tusschen de ambachte van den mersluden, aen deen zyde, ende van den lyndrayers, aen dandere, toecomende overmids dat enige van der meersen buyten der stad cochten alderhande warc den lynmakersambachte toebehoerende, ende dat voere haere veynsteren met cleynen pennewerden weder vercochten, dat somwile oncusbair goet was, ende dairmede dat haer ambacht buten gediffameert wart, alsoe sy seyden, soe was int jaer van XXII^gen^ daerop by den Here ende by de stad een apointement ende overdrach gemaect, als dat die van der meersen buten gheenrehande goet coepen en souden, mair alleene jegen de gesellen van den lynmakersambachte van bynnen ende nergens el, ende oft zy de contrarie daden of oec quaet goet alsoe buten cochten, dat beyde de voirs. ambachten dat vutrichten ende corrigeren souden, behoudelic dien, dat de lyndrayers den goeden luden van der meersen haer goet alsoe goeden coep gheven souden, als zy dat buten souden connen of moegen gecoepen. In welc voirs. apointement ende overdrach weder ghescil gevallen was, mids dat eenige van der meersen buten alrehande goet gecocht hadden, dwelc zy seyden dat zy daden overmids dat zyt bynnen niet alsoe goeden coep gecrigen en conden als zy buten deden, dairop dat de lynmakers antwerden, dat zy haer goet, dwelc zy goet ende custbair maken moeten ende dat ghecoert goet es, niet alsoe goeden coep gegeven en connen als andere, die sonder coeren maken moegen dat sy willen. Op welc voirs. ghescil opten dach van heden by den Burgermeesteren ende Scepenen een zekere ordinancie by beyde de voirs. ambachten gemaect is in der manieren hierna verclaert : Dats te wetene, dat de goede liede van der meersen vordane haer goet, den lynmakersambachte toebehoerende, coepen zullen jegen de lynmakers van bynnen ende nergens el, alsoe verre als zy jegen hen alsoe goeden coep ghecoepen

connen als zy buten coepen souden in vryen steden dair men werct goet ghecoert goet, gelyc als men hier in der stad doet, ende alsoe verre als zyt hier bynnen niet alsoe goeden coep ghecrigen en connen, soe zullen zy haer goet buten moegen coepen in vrye steden, dair men ghecoert goet werct, ende dair men alsulken goet te coeren pleeght, ende nergens el. Ende of in dit coepen alsoe buten twyfel geviele of zyt in vryen steden, dair men te coeren pleeght, niet gecocht en hadden, dairaf soe souden de dekenen van beyde den voirs. ambachten tsamen dies persoens eed moegen hebben, alsoe dicwylen alst hen geliefde, ende of men dan de contrarie daeraf bevonde als dat tanderen steden gecocht waere dan dair men gecoert goet werct, dat souden de dekenen van beyde denselven ambachten vutrichten ende corrigeren alsoe na gelegentheit der saken daertoe behoeren soude. Dit was gedaen int jaer Ons Heeren M CCCC. ende XXXIII, XXVII dage in Januario.

---

26 Februari 1433 (1434).

Beslissing over de betaling eener korenrent.

Anno XXXIII, XXVI dage in Februario, wert getermineert by den Burgermeesteren ende Scepenen als van XV viertelen rogs erflic, die Jan van Sompeken, van Lyere, natuerlic zone wilen Her Heinric van Sompeken, Ridders, voirmaels cochte yegens Janne van Poerle, dairaf dat tanderen tyden de zake met vonnisse gesleten wert ende gewyst wert met eenen vonnisse, by Clause van Wynegheem, als dat men Jans van Sompeken nacomelingen vernuegen ende betalen soude van haeren gebreke ende achterstelle van dien rogge ter stede ende plaetsen dair dat behoirde, na inhoudt van den brieve dairaf gemaect. Op welc voirs. vonnisse opten dach van heden verclaert es, als dat dieghene die dien voirs. rogge toebehoert of toebehoeren sal, geboert dat zy gebrec hebben van betalingen, dat zy dairaf volghen zullen hoeren panden te gronde ende plaetssen dair die goede gelegen zyn,

fol. 202 v°.

ende dairt Jan van Poerle, diet Janne van Sompeke vercochte, selve te heffen plach, sonder vordaene yemende met enigen ammansbrieven in te ontbiedene of te moeyene, nietyegenstaende dat Jan van Sompeken met scepenenbrieven van Antwerpen gecocht hadde.

---

6 Maart 1433 (1434).

Ontlasting van Berwijn Jacops van zijnen borgtocht voor Peter van der Kelen.

fol. 209. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XXXIII, VI daghe in Merte, quam in de banc van Scepenen Peter van der Kelen, Rentmeester nu ter tyt ons gheneden Heren van Antwerpen, van Liere ende van Herentals, dewelke bat, begerde ende versochte alsoe hy tanderen tyden openbaer wissel ghehouden hadde in der stad van Antwerpen, ende oec der stad wisselere gheweest, daeraf dat hy borghe gheset hadde alsoe ghewoenlyc es, ende sunderlinghe Berwyne Jacops, Jan Jacops zone was *in de Crone*, dat men den voers. Berwyne van diere borchtochten quytscelden ende ontslaen wilde, ghemerct dat hy gheenen wissel meer en hielt noch houden en wilde, noch oec in een lanc stuc tyts ghedaen en hadde, ende dat oic de voers. Berwyn goet onthef hadde van hem ende van Henricke, zynen broeder, ende waer oic dat denselven Berwyne alnoch namaels daeraf eenighen commer, cost, last oft scade quame, dat soude hy hem altyt oprichten ende voldoen. Ende daerop soe waert de voers. Berwyn van der voers. borchtochten ontslaghen ende quytgescouden, daer by ende over waren Jan Drake, Burgermeestere, Her Machiel van den Werve, Ridder, Claus Allyn, Danckaert de Moelnere, Peter Ryners, Jan de Pape, Willem van den Wyngaerde ende Willem Lammenssone, Scepenen, int jaer ende ten daghe bescreven.

N. HOEVEL.

---

11 Maart 1433 (1434).

Open brief der stad aan den Bisschop en Wethouders van Munster, naar aanleiding van de aanhouding van zekeren Peter van Best.

Allen denghenen die desen openen brief sullen zien oft hoeren lesen, ende zunderlinge den eerweerdegen vader in Gode, hoegeboeren vermoegenden Vorst, den Bisscop van Munster, eerbaeren ende voerzienigen Burgermeesteren, Scepenen ende Raid der stad van Munster, onsen lieven geduchten Here ende goede Vrienden, Saluyt met kennissen der waerheit. Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond, dat voer ons, opten dach van heden, comen es onse geminde Peter van Best, Goyaertssone, hem grotelic bedanckende van den eerwerdegen vader in Gode ende der goeder stad van Munster voirs., als van dien dat hy tot Proeffstinck gerasteert ende gehouden was, ende dat zy hem dairin zeere guetlic ende eerbaerlic, na dien dat met hem tot dier tyt bewandt ende gelegen was, bewyst hebben, ende dat wy onss geduchts Heren ondersaten ende coepluden van Munster voirs. omme des rastements wille ombelet ende ongehindert van ons hoere comanscapen, marcten ende verthieringe zullen laten hantheren ende doen na als voere, eer de voirs. Peter tot Proeffstinck quam. Dit gedaen zynde, geloifde voere ons de voirs. Peter, dat hy, noch zyn maghe, noch vriende, noch nyement van haeren wegen, omme der zaken wille voirs. en zullen houden, noch rasteren, doen houden, noch rasteren enige coepluden oft onderseten onss eerwerdegen vaders ende geduchts Heren voirs. Sonder argenlist. Ende des torconden, soe hebben wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raid van der stad van Antwerpen voirs. derselver stad segel ten zaken op desen brief doen drucken. Gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende driendertich, elleve dage in Meerte, na costume des Hoefs van Cameryck. fol. 209.

13 Maart 1433 (1434).

Voorwaarden van de uitwinning der goederen van Jan Heyns.

fol. 210. Anno XXXIII, XIII daghe in Merte, wart by Borgermeesteren ende Scepenen overdraghen ende gheordineert opte persoenen die chyse of renten hieven op Jan Heyns goede, van Vlymmeren, daer vele persoenen met scepenenbrieven van Antwerpen ende anderen gebrec aen hadden, als dat diegheene die die goeden aenvaerden woude voere zyn ghebrec, dat hy dat soude moghen doen, by alsoe dat hy vernueghen soude alle oudere brieven dan de zyne, ende dat hy met III soindaeghschen gheboeden tot dien goeden na den lantrechte toecomen soude, ende die goede daerna houden jaer ende dach of yement daerinbynnen met jongheren brieven quame, die hem zyn hant vervullen woude, dat hy dat soude moeghen doen, ende die goede dan aenvaerden ende behouden alsoe verre als noch nyement voert met jongeren brieven en quame. Ende soe wie dat alsoe jaer ende dach besate ongecalengiert van enigen jongheren brieven, dat die teeuweliken daghen die goede gheheelic ende al hebben ende behouden soude, behoudelec emmer altoes dien, wairt dat yement scepenenbrieven van Antwerpen dairop sprekende hadde, dien de wete niet ghedaen en waere, of dient niet condich en waere, dat men die goede alsoe nae den lantrechte vutwonne, dat die persoenen altoes onverlet staen soude omme bynnen jaers na dat hyt wiste daertoe te comene, opdat hy woude, ende dengheenen die voer hem waren haer hant te vervullene van haren principalen ende van den wetteliken coste die zy daeromme ghedaen hadden.

15 Maart 1433 (1434).

Aanstelling van scheidsmannen in een geschil tusschen de gebroeders van Berchem en Willem van Everingen, namens zijne vrouw, betrekkelijk de nalatenschap van Jan van Berchem. [1]

Alsoe langhen tyt ghescil gestaen heeft tusschen Willeme, fol. 209 vo. Janne ende Costene van Berchem, ghebruederen, zonen wilen Jans van Berchem, aen deen zyde, ende Willeme van Everinghen, vuter namen van Joffrouwen Lysbeth van Berchem, zynre ghesellinnen, der voers. ghebruederen zustere, aen dander zyde, toecomende omme der deylinghen wille van den goeden gebleven achter den voers. Janne van Berchem, haren vader (2), soe syn opten dach van heden comen voere de Burgermeesteren ende Scepenen de voers. drie ghebruederen van Berchem, ende desghelyx de voers. Willem van Everingen, voere hem ende in den name van der voers. Joffrouwen Lysbeth, zynre ghesellinnen, ende hebben hem alle dies gheschils, dat zy dairaf deen jeghen den anderen vutstaende mochten hebben in enighere manieren, ende van al des dairaen cleven mach, ganselyc ghekeert ende ghesubmitteert in der voeghen ende manieren hierna verclaert: Te weten es, dat elc van den voers. tween partien daertoe nemen sal viere goede mannen, twee van haren vrienden ende maghen, ende twee Scepenen vuter banck, ende dat die achte personen alle zaken van gheschille tusschen hemluden vutstaende overhoeren zullen, het zy instrumente, brieve, vonnisse of anderen waerheiden oft ghetuygen, die zy oft enige van hen begeren moechten overhoert te hebben, ende soe wes dat die voers. achte personen daeraf eendrachtichlyc segghen, pronuncieren ende vuten zullen, dat sy dat aen beyde zyden houden ende voldoen zullen, ende oft soe gheboerde, dat de voers. achte persoenen haers seggens

(1) *Op folio 225 bevindt zich eene andere kopij dezer akte, met kleine varianten. Zie ook hierboven bladz. 247.*

(2) *Fol. 225 volgt hier verder:* ende van Joffrouwen Dierick van Brouchem, haere moeder.

eendrachtelyc niet eens gheworden en conden, dat sy dan samentlyc eenen overman kyesen souden, het waer de stad of eenen anderen personen, die hen ghenueghen soude ; ende oft zy int kyesen van dien overman discordeerden, dat sy dan metten meesten stemmen van hen eenen overman kyesen souden in der manieren voers., dats te weten de stad oft eenen anderen die hen ghelieven soude, ende soe wes dat dan die overman daeraf seggen ende termineren soude, dat hebben beyde de voers. partien gheloift te houden tallen daghen goet, vast, ghestaede ende van weerden, sonder daerjeghen te seggen oft te doene in eniger manieren, ghelyc oft by den voers. achte personen eendrachtichlyc vutghesproken, geseegt ende ghetermineert waere. Dwelke voers. submissie ende bliverschap opten dach van heden voer Borgermeesteren ende Scepenen voerscreven ghedaen, ende oic in presencien van Henrike ende Daneele van Ranst, testamenteurs wilen Jans van Berchem voers., dair Jan van Ranst, haere broedere, oic by was, de voers. partien geloift hebben ende geloifden, te weten es de voers. ghebroederen voere hen, ende de voers. Willem van Everingen voer hem ende in den name van der voers. Joffrouwen Lysbeth, teeuweliken daghen te houdene goet, vast, ghestade ende van weerden, opte peyne te verboeren, die dairjeghen dade, van dusentich gulden cronen, een derdendeel daeraf onsen ghenedigen Here den Hertoghe van Brabant, dandere derdendeel de stad van Antwerpen, derde derdendeel der partien die tvoers. seggerscap hielde. Dit was ghedaen int jaer Ons Heeren M CCCC ende driendertich, vyfthiene daghe in Meerte.

Dit syn de seggeren die de ghebroederen van Berchem daertoe ghekoeren hebben : (1) Yerst den Jonckere van Sevenbergen ende Wouteren van Sompeken, Willemssone, als haer vriende ende maghe, ende voirt Costen van Coelput ende Janne Drake, Scepenen.

Item, Willem van Everingen koes dairtoe Janne van der

(1) *Folio 225 leest men* : Yerst Wouteren van Sompeken, Willemsoen, ende Aerde Sermeys, als hare vriende ende mage, ende voirt Heren Michiele van den Werve, Ridder, ende Costene van Coelputte, Scepenen.

List ende Danckaerde de Moelnere, (1) Scepenen, ende Jannes Clobbaert ende Jannes Zeghers als zyn goede vriende.

---

20 Meert 1433 (1434.)

Vonnis in een geschil tusschen Jan Damas en Geeraard van Doerne betrekkelijk eene gracht gelegen tusschen hun beider erf.

Anno XXXIII°, XX dage in Meerte, soe wart gewyst met eenen vonnisse by Costen van Coelput, ende by ghevolge van Scepenen, te weten Jan Drake, Burgermeester ende Scepene, Claus Alleyn, Jan de Coninc, Danckaert de Moelnere, Jan van der List, Willem van den Wyngerde ende Willem Lammenssone, Scepenen, op tgheschil dat Jan Damas ende Gheert van Doerne onderlinge hadden, als van eenre gracht, gelegen tusschen haerer beyder erve buyten de stad, tusschen de Roedepoerte ende de Kypdorppoerte, als dat de voirs. Jan Damas ende zyn nacomelingen die voirs. gracht teeweliken dagen vordane houden zullen op hoeren cost, mids dat de worp te hemwaert leeght, sonder des voirs. Gheerts van Doerne oft zynre nacomelingen cost. fol. 210.

1433 — 8 October 1435.

Borgtochten voor Dirk de Coene, steenwaarder.

Hierna volgen de borgen die Diederic de Coene gheset heeft den Amman vore de borchtocht van den Steene, ghedragende toter sommen van v^c Vranxe cronen. In den yersten, fol. 209.

---

(1) *Folio 225 is de naam van dezen laatsten Schepen vervangen door dien van zijnen ambtgenoot* : Jacope den Cuypere.

Her Michiel van den Werve, Ridder, vore L cronen, daer by waren Jan van Wrsele de jonge ende Jan de Pape, Scepenen. Item, Jan van Wrsele vors. voer L cronen, daer by waren Her Michiel van den Werve ende Jan de Pape. Item, Jan Douwe voer L cronen, Jacop Pot, voere L cronen ende Wouter Breem voere L cronen, daer by waren Her Michiel vors. ende Jan van Wrsele vors. Item, Henric Sorgeloes voer L cronen, daer by waren Her Michiel vors. ende Jan de Pape. Item, Her Jan van der Bruggen, Ridder, voere L cronen ende Jan Camerlinc, tsHeren cnape, voere L cronen, daer by waren Jan de Meyere, Burgermeester, ende Jan van der Lyst, Scepene. Item, Jan Beelaert, tsHeren cnape, voere L cronen, ende Peter Haer, vischcoepere, voere L cronen, daer by waren Jan de Meyere ende Wouter van Kets, Scepenen. Dit was gedaen anno XXXIII°.

Jan van Wrsele vors. dede hem der vors. borchtocht quite voere den Amman, voere den Burgermeesteren ende voere Gheerde den Wilden ende Jacop de Cuypere, Scepenen, anno XXXV, VIII dage in Octobry.

---

26 Maart — 9 October 1434.

Belofte van Jan van den Dale zich, wegens gepleegde misdrijven, te onderwerpen aan de beslissingen van het Magistraat, gevolgd door de hem opgelegde « correctie ».

fol. 215. Anno M. CCCC. ende XXXIIII, XXVI dage in Meerte, opten Goeden Vrydach na der noenen, soe geloefde Jannes van den Dale voere Burgermeesteren ende Scepenen, dat hy Jannes van den Dale, sinen soen, student te Loeven, in dien soude hebben, dat hy aflaten soude eenich moyte metter universiteyt ofte andersins in eeniger wys te doen jegens Laureys van Roede, Schouttet van Tuernout, ofte jegens Aerd van der Moelen, die een mudde erfrogs meynt

te quiten, dat hy Jannes, sinen soen, den student voirs., over heeft gegeven, ofte oic dat oic contrarieren mochte den lantrechte daer de materie van der afquitinge te doen behoerde, ende ofte eenich cost ofte last hieraf quame by der universeteyt ofte yemande anders, dat hy dat oprechten soude ende voldoen cum se et suis, behoudelic dat de student hem sal moegen verweren metten lantrechte ofte de voirs. Aert de quitinge doen wilt ende metten lantrecht daerop vervolght. Item, soe sal hi Jannes, de vader van den vors. student, betalen den cost, omme hem gedaen, int inhalen. Item, soe sal de Schouttet van Antwerpen ende de stad ordineren wes hy der hoegher heerlicheyt ende der stad, als de hoetstad van den mercgraefscape hierinne heeft vercort ende daeraf voldoen des men op hem overdragen sal. Item, van dat de Schoutet van Tuernhout hem aen heeft gesproken van live ende van goede, daeraf sal de stad scriven aen hem, biddende dat hys hem kere in den Schouttet van Antwerpen ende in der stad, ende eest dat hyt doet gelyc de voirs. Jannes, vader van den student, heeft gedaen, soe sal hy daeraf houden ende voldoen de vutsprake, ende eest also dat de Schouttet van Tuernhout hem niet en wilt keeren, so sal hy, Jannes, te rechte staen ter bancken daer hy aen es gesproken, sonder hem te behelpen met eeniger vriheyt, gheestelic ofte waerlic, ende hiervoer soe heeft Jannes, de vader van den student voirs., verbonden se ipsum et sua. Gebrake yet aen, dat geloefden te voldoen Godevaert van Peelt, inwonende poirtere der stad van Antwerpen, ende Jan Reynaers, woenende te Lichtert, ende Jan Peters, wonende te Tielen, des vors. Jannes swager, unde obligaverunt se ipsos et sua, mer Jannes geloifde hieraf scadeloes tontheffen ende te quiten cum se et suis. Hier waren by Peter van der Beversluys ende Jan Drake, Burgermeesteren, Danckert de Moelnere, Costen van Coelputte, Jan van der List, Wouter van Ranst ende Willem Lammenssoen, Scepenen.

Int jaer XIIII^c XXXIIII°, IX dage Octobris, so was overdragen by Burgermeesteren ende Scepenen dat Jannes van den Dale, overmids dat hi der hoeger herelicheit ende der stad, als de hootstad, grotelic misdaen heeft in dien dat hi contrarie fol. 214 vo.

gedaen heeft den lantrechte, gelyc tgescrifte hier dweers over wel verclaert, so sal hi geven van sinen gereetsten goide terstont den Here x gulden cronen, ende der stad ½ roy muers, ende XLV gulden cronen, dair se de stad bekeren wille.

---

3 April 1434.

Scheiding tusschen Nicolaas van Loeven en Elisabeth Pynaerts, zijne vrouw.

fol. 210. Want Claus van Loeven, op deen zyde, ende Lysbet Pynaerts, zyn wettich wyf, op dander, mids zekeren zaken die hen daertoe porren ende die zy elc op anderen houden, byeen noch te gaeder en willen zitten omme elcanderen te doene dat zy sculdich waeren te doene, dair wy zeere langhen tyt omme vervolght hebben ghewest omme op hairre beyder goede te verziene, dat die niet te nieute en ghingen of ghequist en worden, mids dat zy te gader witteghe kindere hebben, ende daeromme dat deselve man ende wyf met hoirre beyder vriende dicwile ende menichwerf voere ons, Burgermeesteren ende Scepenen, vervuelght hebben, versocht ende ghebeden, dat wy opte voergenoemde goede te bekeren raet ende advys hebben wouden ende hen dairaf beslichten, soe eest dat wy, Burgermeesteren ende Scepenen voers., aensiende des voers. is, opte voergenoemde goede getermineert hebben in der manieren hierna verclaert: Dats te wetene, dat de voers. Claus te hemwaert hebben sal ende ghebruyken deen derdendeel van allen den goeden doergaens, beyde van haven ende van erven. Item, de voers. Lysbeth tidander derdendeel derselver goede, ende hairrer beyder ghetrouden kynderen tderde dendendeel van denselven goeden. Behoudelic altoes emmer dien, dat de voers. Claus ende de voers. Lysbeth, elc voer hemselven, goeden zeker ende borghe setten selen, dat zy de voergenoemde erfelike goede oft omberuerende have niet en zullen mogen vercoepen, veranderen oft enichsins vutgaen oft verminderen, mer dat

eenyeghelix gedeel na zyn doot dairaf alsoe gheheel, als hy dat aenvaert, sal moeten comen ende bliven opte voers. hoir getroude kindere oft opte gheene dair zy sculdich selen zyn op te comene ende te versterven mitten rechte, opdat hoirre kindere eer ghebrake. Behoudelic altoes dien, soe Fol. 210 v°. wes gedeele van den ghelde dat der voers. Lysbetten geboeren sal ende oec der kindere gedeel van denselven gelde metter kindere gedeele van der haven, die men te penningen maken sal, dat men dat samentlic vutgheven sal, als te weeskens gelde, den penninc om x penninghen op goeden zekeren borghe, ende ofte voers. Claus dat ghelt selve hebben ende behouden woude, ghelyc voers. staet, omme den x^den^ penninc, dat hyt behouden soude moghen ende daerane de naiste zyn, op goeden zekere borchtocht daer de voers. Lysbeth, zyn wyf, ende oec zyn kyndere wel ane ghehouden souden zyn, ende ofte voers. Claus segghen wille, als van den wisselgelde oft van anderen silveren jouweelen oft andere, dat hy die in haerrer beyder schult vuteghegeven hadde of anders yemende diet onder hem geset hadde, dat hy dat bybringhen sal met goeder waerheit of metten ghenen dien hy dat betaelt ende ghegeven sal hebben, alsoe dat van rechtswegen behoeren sal. Item, dat eenyegelic van hen te hemwert hebben sal ende behouden alle alsulken cledere als hem toebehoerden ter tyt dat zy vaneen scheiden, ende dat oec eenyeghelyc van hen betalen sal alsulken schult als sy voerdane maken sal ende gemaect heeft, sint dier tyt dat zy vaneen ghescheiden syn, sonder dat die andere oft zyn goeden yet daerinne ghehouden zyn sal. Behoudelic emmer altoes dien, soe wanneer als zy alzoe bedacht zullen zyn dat zy weder byeen comen willen ende blyven elcanderen doende dat zy sculdich syn te doene, dat dan dese voers. terminacie ende overdrach te nieute zyn sullen ende van gheenre weerden. Ende soe wye hieraf de contrarie dade, ende deen den anderen hierenboven moeyede, voer wyen dat dat waere, dat die verboeren soude de helft van den voers. derdendeele van zynen goeden. Voirt gheloifden de voers. Claus, op deen zyde, ende de voers. Lysbeth Pynaerts, met eenen momboere haer gegeven metten rechte by consente des voers. Claus, hoirs mans, aen dander zyde, dese voers. terminacie ende overdrach goed, vast, gestade ende van weerden te houdene sonder enich verbreken in der

voegen ende manieren boven verclaert. Dit was ghedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende vierendertich, drie dage in Aprille nae Paesschen.

---

30 April 1434.

Verordening voor de brouwers.

fol. 212 v°. In den jare Ons Heeren M. CCCC. ende vierendertich, opten lesten dach van Aprille, wert overdraegen ende gheordineert by Burgermeesteren ende Scepenen dat soe wat bruwere havere oft eenich greyn cochte jegens coeplude van buyten oft van bynnen, ende die bruwere tsinen dage niet en betailde oft des coepmans goiden moet niet en ghecreghe, dat dan die coepman, of des coepmans weert oft clerc in den naem van hem comen zal aen die Burgermeesteren voirs. ende begheren dat men hem den roedragere doe, ende dat die roedragere dien bruwere verbiede zyn ambacht, oft dat hy den coepman betale. Ende wert dat de bruwere boven dat verbot, meer bruwede of dambacht van der bruwerien ruerde, hy en hadde tyerst den coepman vernueght oft zinen goeden moet ghecregen, verbueren zal drye royale alsoe dicke alst geviele, te bekeeren in dryen, te wetene deen derdendeel daeraf den Here, dander der stad ende tderde den ambacht van den bruwers. [Ende oft de voirs. brouwere dambacht met allen liete, so sal men dien brouwere bynnen den derden dage so vele pande vute sinen huyse halen van sinen gereetsten goede, ende die terstont vercopen tot dat de vercopere van sinen gebreke vol ende al betaelt sal wesen.] (1)

---

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn later bijgevoegd.*

5 Mei 1434.

Besluit aangaande de bestiering der goederen van Joanna Bangelyns, die voor tien jaar uit het markgraafschap gebannen is.

Alsoe Jane Bangelyns, Jans wyf van Dackenam, des scipmans, by den Here ende by der stad ghecorigeert is ende te bliven na haer pelgrimage x jair buten marcgrefscape, mids denwelken zy niet ghestaedt en syn byeen te wesen, dairomme dat de vors. Jan ende de vriende van der vors. Janen begert hebben ghestelt ende ghemodereert te hebbene hare goede, beyde have ende erve, hoe ende in wat manieren dat zy die bezighen ende ghebruyken zullen, dairop dat, opten dach van heden, by Burgermeesteren, Scepenen, ter begerten van den vors. partien, gheordineert, gheraemt ende overdraghen es als dat de vors. Jan hebben ende behouden sal alle syn erve dat van synen wegen hem toecomen is, ende dairtoe alle tvercregen erve dat hy ende Jane, syn wyf, tsamen vercregen mogen hebben, met deser voerwaerden ende condicien dat hi de helft van dien vercregenen erve niet en sal mogen vercoepen, becommeren, veranderen, noch ghelosen in gheenre manieren, maer sal die helft altyt gaen ende keeren, als dbedde sceydt tusschen hem beyden, dair zy sculdich sal syn te gaene metten rechte. Vordane, soe sal de voirs. Jane hebben ende behouden alle alsulken erfelike goede als hare toebehoeren ende van haren ouderen bleven of toecomen syn, by alsoe wairt dat die goede betere waren ende meer ghedroegen dan des vors. Jans, haers mans, erve metten vercregenen erve tsamen, dat zy hem dan van haren erve alsoe vele bewysen soude jairlix te heffene als dat zy beyde dairaf ghelyc van erven staen souden. Item, als van den haven, soe was ghetermineert dat zy die deylen souden al evengelyc half ende half, ende dat men dairaf alghelyc betalen soude haerre beyder scult ende oec mede tgelt van haerre correxien. Dit was ghedaen anno xxxiiii, v daghe in Meye. Fol. 210 v°.

8 Mei 1434.

Beslissing aangaande eene erfgift door Joanna Ymants aan hare kleinkinderen gedaan.

fol. 211. Anno XXXIIII, achte daghe in Meye, waert getermineert by Burgermeesteren ende Scepenen op alsulken makinge als voermaels Jane Ymants dochter, vuten Ouden Bossche, gaf ende maecte, na haer lyf, Laureyse ende Yden, Willem Huysmans kinderen, dair moeder af es Zoete, der vors. Janen dochter, als van der sommen van hondert Ingelsche nobelen, dair Cornelys van der Boort, vuten name van Janen, synen wive, tvierendeel af comen soude te betalen, ende dairop dat hy aenvaerden soude syn vierendeel van den goeden achter der voirs. wylen Janen Ymants gebleven, dat de voirs. Laureys ende Yde die goede, alsoe verre als die den voirs. Cornelyse ende synen wive sculdich syn aen te comen, behouden, besitten ende ghebruyken sullen sonder yet dairaf te gheven, tot aen der tyt dat hen de voirs. Cornelys oft Jane, syn wyf, vernueghen ende voldaen sullen hebben van den vierendeele van den voirs. hondert nobelen. Behoudelyc dien, soe wanneer als de voirs. Cornelys syn penningen bereet heeft ende hem dairaf vernueghen ende betalen wille, eest dat hy dan meynt dat sy int besit ende int ghebruyc van dien goeden meer profyts oft bate gehadt hebben tot desen dage toe, dan sy sculdich syn te hebben na inhout der makingen ende des scepenenbriefs voirs , dat hy hen dan dairaf van dien voirledenen tyde aen sal moegen spreken metten rechte ende dairaf gecrigen des hem tvonnisse wysen sal. Voirdane is getermineert op alsulken twee buyndere lants als Jan Lauwensone de jonge besittende ende ghebruykende was, dat die twee buynderen lants de vors. Cornelys ende syn wyf hebben ende behouden sullen.

21 Mei 1434.

Inschrijving van eenen brief d. d. 6 October 1354, inhoudende verkoop van een deel der stadsvest door het Magistraat aan Nicolaas de Bloc.

Anno XXXIIII°, XXI dage in Meye, soe gaf Liewye Blocx, vuter name van Katlynen, Gielys Blocx dochter, haerer zuster, over Raessen den Bloc, sceepmakere, eenen brief metter stad grote zegel van Antwerpen besegelt, daeraf dat de teneur hierna volght van woorde te woorde : Wy Scepenen gemeynlic van der stad van Antwerpen doen cond allen denghenen die dese letteren selen sien oft hoeren lesen, dat wy omme orboere ende profyt der voergenoemder stad vercocht hebben Clause den Bloc, den sceepmakere, viere roeden ende drie vierendeel roeden lants van der stad vesten, streckende van der Hoeghstratenpoerten ter Cammerstraten wart, metter breyder wyder plaetssen, daer derde van der vesten op leeght, gelyc dat se der stad toebehoert, ende hem daer bepaelt ende bewyst es, paysivelic te houdene ende te gebruykene denselven Clause ende zynen nacomelingen, in gerechten eygendome, teeuweliken dagen, elke voirgenoemde roede omme drie gulden penningen die men heet oude schilde, die ons de voirgenoemde Claus heeft vergouden, ende die wy voert bekeert ende gegeven hebben in orboer ende profyt der voirgenoemder stad van Antwerpen, met alsulken vorwaerden dat de voirgenoemde Claus alle derde, die vuter voirgenoemder vesten vallen sal, rumen ende wech sal doen voeren in de Schelt, ende dat hy ane den cant van der vesten te water waert een plankys van houte ofte van steenen sal doen maken, alsoe dat de wydde van der vesten ende de loep van den watere niet ghemindert noch belet en worden, dewelke viere roeden ende drie vierendeel wy geloven te warne in gherechten eygendome teeuweliken dagen. Vordane soe geloven wy denselven Clause te bewysene eenen wech voere ter straten vut te gaene, ter minster scaden, nadat ons goet ende orberlic sal duncken. In kennissen van fol. 211.

desen dingen, soe hebben wy der voirs. stad segel van Antwerpen aen dese letteren gehangen. Gegeven int jaer Ons Heren als men screef M. CCC vyftich ende viere, sMaendaeghs na Sinte-Bavendach. Ende want de voirs. Liewye Blocx den voirs. brief in presencien van ons den voirs. Raessen overgegeven heeft, soe hebben wy denselven brief nae inhout deser cedullen doen setten in onser stadregister int jaer ende ten dage voirs.

---

10 Juni 1434.

« Commissie van Schouteth » voor Jan Sanders.

fol. 212 vº. Philips, bi der gracien Gods Hertoge van Bourgongnen, van Lothryke, van Brabant ende van Lymborch, Greve van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgongnen, Palatyn, van Henegouwen, van Holland, van Zeeland ende van Namen, Marcgreve des Heilichs Ryx, Heere van Vriesland, van Salyns ende van Mechelen, doen cond allen luden dat Wy, om sekere redenen wille ons dairtoe beruerende, onsen lieven getruwen Heren Janne van der Bruggen, Heere te Blaersvelt, Ridder, die van onsen wegen gehouden ende geregeert heeft dambacht van onsen schouthetschape van Antwerpen ende marcgreefscape ons lants van Ryen, van denselven ambacht ontlastende, uten goeden aenbrengen ons gedaen van onsen geminden Janne Sanders, betruwende volcomelic synre getruwicheit ende ernsticheit, hebben denselven Janne geset, gemaict ende geordineert, setten, maken ende ordoneren mit desen brieve onsen Schouthet van Antwerpen ende Marcgreve ons lants van Ryen, totten wedden, baten, profiten, opcomingen ende vervallen, die daertoe behoeren ende men gewoenlic is dairaff te hebben, hem gevende volcomen macht ende sunderlinge bevele tselve ambacht wail ende getruwelic te regeren, onse broeken ende forfaiten te vorderen, te ynnen tonsen behoiff, onse recht ende heerlicheit daerynne te verwaren, elkermalc dies begert recht, vonnisse ende bescheit ende

voirt alle andere saken te doen, die een goet ende getruwe Schouthet van Antwerpen ende Marcgreve ons lants van Ryen doen mach ende sculdich is te doen ende synen ambacht toebehoirt, alsoe lange alst ons sal genuegen, van elken dingen also te doen, ende dat hi oic tallen tiden, als hi des van onsen wegen sal werden versocht, van allen boeten, broeken ende forfaiten syns voirs. ambachts goede bescheide rekeninge sal doen, die voirs. Jan sinen eet gedaen heeft in handen ons liefs ende getruws Raits, Kemerlincs ende Drosseten van Brabant, Heren Jans van Hoerne, Here van Bausengnyes, van Hontschoten, van Heeze ende van Leende, alsoe dairtoe behoirt. Ontbieden daerom ende bevelen den Borgermeesteren, Scepenen ende Raide onser stad van Antwerpen, ende voirt allen Scepenen ende onderseten derselver onser stad ende ons voirs. lants van Ryen, dat sy den voirs. Janne Sanders ontfangen, houden ende kennen voir onsen Schouthet van Antwerpen ende Marcgreve desselfs ons lants van Ryen ende hem in allen saken, denselven ambacht aengaende, onderdanich, gheoirsam ende bereet syn, ende doen also sy schuldich syn te doen, ende dat sy ende alle andere die dat aengaen mach, hem der voirs wedden, rechten, baten, profyten, opcomingen ende vervallen rastelic ende vredelyc doen ende laten gebruyken sonder letsel ende weder- fol. 213.
seggen. Ontbieden voirt ende bevelen onsen lieven getruwen den Meesteren van der cameren van onsen rekeningen te Bruessel, dat sy den voirs. Janne, overbrengende ierstwerve alleen van desen onsen brieve vidimus onder segel autentike, off copie daeraff, opter cameren van onsen rekeningen voirscreven, off by ennigen van onsen Secretarisen gecollationeert ende geteykent, die voirs. wedden alle jair lyden in synre rekeningen ende afcorten van sinen ontfange, sonder wederseggen, nyetwederstaende ennigen ordinancie, statuten off geboden dairtegen wesende. Ende des torkonde hebben Wy onsen segel aen desen brieff doen hangen. Gegeven in onser stad van Bruessel, x dage in Junio int jair Ons Heren M CCCC vier ende dertich.

---

11 Juni 1434.

Zoen tusschen Jan Mols en Matthijs Moens.

fol. 211 vo. Int jair Ons Heeren M CCCC ende vierendertich, elleve dage in Junio, soe wairt by den Burgermeesteren ende Scepenen hierna bescreven gemaeckt eene wettelike ende volcomen zoendinc tusschen Janne Mols, aen deen zyde, ende Thys Moens, aen dander zyde, als van alsulken twiste, geschille ende ghevechte als zy onderlinge gehadt hebben, dairomme dat beyde de voirs. partien opten dach van heden by ons hebben geweest, also dat wy dairop gesloten ende getermineert hebben, als dat de voirs. Thys Moens, in beternissen van dat hy den voirs. Janne Mols gequetst ende vermeyngt heeft, doen sal den voirs. Janne Mols ende synen vrienden ter eeren, een pelgrimagye tsHertogenbossche, tusschen dat ende Onser-Vrouwendage half Oegxt naisttoecomende, ende dairaf goet bethoen brenghen dat hy dairomme dair geweest heeft ende nergens omme el. Item, soe sal hy hem ende synen vrienden ter eeren doen een pelgrimagye tSente-Ambrosius te Mellane, ende porren tusschen dit ende tSinte-Bavendach naisttoecomende ende oic bethoen dairaf brengen als voere, of syn ghemoede dairaf hebben. Item, soe sal de voirs. Thys Moens de meesterye van des voirs. Jan Mols quetsuere betalen ende den meester dairaf vernuegen, of syn gemoede hebben, tusschen dit ende Sente-Jansdage Baptisten midzomer naisttoecomende, alsoe dat deselve Jan Mols dairaf claerlyc ombelast ende ongemoyt blive. Voirdane soe sal deselve Thys Moens den voirs. Janne Mols gheven voer syn voirs. quetsuere ende mencke XXV gulden drie scellingen groten alsulx gelts als ten dage van betalen gemeynlyc bynnen Antwerpen gaen sullen voer elken gulden gerekent, ende die sal hy hem vutreyken ende betalen tusschen dit ende Kerssavond naesttoecomende, ende wairt dat hy die bynnen den voirs. tyde niet en betaelde, soe waert in der voirs. soenen besproken dat de voirs. Thys Moens achter den voirs. Kerstdach int mercgreefscap niet en sal moegen comen, op syn lyf ende op syn goet, voer aen der tyt dat hy den voirs. Janne Mols de voirs. XXV guldenen volcomelyc ende al betaelt

sal hebben. Ende hierop soe worden de voirs. partien geseeght wel ende wettelic versoent van allen den geschille ende gevechte voirs., voere henselven ende voere alle deghene die dairaen cleven moegen, ende soe wye dat dairjegen dade oft dade doen, heymelyc oft openbair, dat dat wesen soude op soenbrake ende op vredebrake. Hier waren by ende over in de volle banck Peter van der Beversluys, Burgermeestere, Her Michiel van den Werve, Ridder, Claus Alleyn, Danckaert de Moelnere, Peter de Blocscoemakere, Jan de Coninc, Peter Reyners, Wouter van Ranst ende Willem Lammens, Scepenen.

---

18 Juni 1434.

Bevestiging van het recht der « Joncfrouwen van der Fermerien », op eene korenrent bezet op goed te Bouchout.

In den jare Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, XVIII dage fol. 217.
in Junio, soe waeren by Burgermeesteren ende Scepenen nabescreven eenige Joncfrouwen van der Fermerien in den Beghynhove tAntwerpen, aen deen partie, ende Gielys van den Wouwere geheten Bettens ende Wouter van Roesbroec, aen dandere, seggende de vors. Jouffrouwen, dat hen van rechtswegen de vors. Gielys ende Wouter sculdich waeren vut te reyken ende te betalen het achterstel van alsulken sister rogs tsjaers erflic als de Fermerye vors. hadde op een buynder lants, gelegen in de prochie van Bouchout, opt Bleect, by Willems van Louwen, twelc men hout van Sente-Rombout van Mechelen op eenen penninc Loevens ten erfchys, twelc Jan Alaert gegeven hadde, dairna Jan Schilleman ende na hem Heynric van Vorspoel, gelyc dat wel bewairheit ende by ouders bevonden waere geweest, dairop de vors. Gielys ende Wouter antwoirden, seggende dat de Jouffrouwen vors. billicx ander pande souden sueken dan tvors. buynder lants, alsoe zy hoepten, soe wart overdragen ende gesloten, dat na redene ende wederredene, ten beiden siden, yerst aengehoirt ende na alle bescheit dairaf getoent, tvors. buynder

lants sal wesen gerecht pant van den vors. zister rox tsjaers erflic, na vutwysen des chysboex van der Fermeryen, ende dat alsoe voirt betalinge soude geschien den vors. Jouffrouwen van den achterstelle., Behoudelic, eest dat sy voirt yemant te heysschen ofte te volgen hebben, dat sy dat sullen moegen volgen ende doen aen denghenen dair sy meynen daer dat behoeren sal. Hier waren by Peeter van der Beversluys, Burgemeester, Costen Coelput, Peeter de Bloxscoemakere, Willem van den Wyngarde, Wouter van Ranst ende Willem Lammens.

---

25 Juni 1434 — 15 September 1451.

Borgtocht voor eenen wisselaar.

fol. 15 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC ende XXXIIII, XXV dage in Junio, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen, so warden borghe voere Tielman Claussons wissel, die gesWoeren wisselere van der stad worden was, Wouter Pot, voere deen helft, ende Mattheus van Helmont, voere dander helft, ende hi geloifde syn borghen weder schadeloos te quiten met hem ende allen sinen goiden. Anno XLIIII, prima Julii, soe was van dien dage voert Wouter Pot ontslagen van der voirs. borchtochten, ende Jan van Rythoven die wart borge in de stadt van Wouteren Pot van doen vortane, ter presentien van Burgermeesteren, Scepenen ende Rait, ende ten dage voirnoemd.

Anno eenenvyftich, XV dage Septembris, so bleven borgen voere Thimans wissel, hieronder bescreven, Thomaes ende Willem van Rythoven, gebruederen, ende Jan Coelgenesone, in de stede wylen Jans van Rythoven, ende daertoe voere dandere helft oft aen Mattheeuse van Helmont goede yet gebrake, ende altyt elc van hen drien een voere al, ter presentie Meesteren Jans van Halmale, Burgermeestere, Reyneers ende Broeke, Scepene.

---

30 Juni 1434.

Regeling der geschillen onderling tusschen de schippers ontstaan over den diefstal van zilveren schalen, aan het ambacht toebehoorende, en over de verantwoording der som door den gewezen deken Jan van Dackenam ontvangen « in de reyse van Dordrecht. »

Want tanderen tyden dambacht van den scipluden verloren fol. 212.
van haerre cameren, die zy in *den Zwane* aen de Merct ghehuert hadden, vute haren contoere of drysoere aldair, drie zilvere scalen, in welker tyt dat dekene ende regerers waren van den voirs. ambachte Peter Ole, Jan van Dackenam ende Jannes Wychman ende Clause Bollairt, welke scalen men alomme sochte ende dede zoeken maer nergens ghevinden en conste, anders dan ten lesten dat men vernam, dat de voirs. scalen vercoecht waren eenen jouwelier van Brugge, in eene Antwerpsche merct opt kerchof, dair hy stont in syn craem, dewelke scalen hy voert vercoechte eene Andriese, mersenier hier in der stad wonende, int *Lam*, in de Zilversmedestrate, diese den voirs. ambachte dicwile boet over te ghevene, omme welker scalen wille dicwyle int voirs. ambacht vele worde ghevielen opten eenen ende opten anderen, alsoe dat, opten dach van heden, een deken van den voirs. ambachte met een deel van den goeden cnapen van denselven ambachte den Burgermeesteren ende Scepenen vermaenden van den voirs. scalen, ende begerden alnoch dairaf besceyt ende restoer te hebbene van den IIII goeden mannen voirs., mids dat zy doen tregement van den voirs. ambachte hadden, dairop dat de Burgermeesteren ende Scepenen, wel dairop ghelet ende hen beraden hebbende, termineerden ende deden seggen, want men clairlic bevant dat de voirs. scalen ghestolen waren van haerre ghemeynder cameren, dair eenyegelyc van haren ambachte op gaen mochte, alsoe wel de minste als de meeste, ende vute haren gemeynen trytsoere, dat men van den voirs. scalen niet meer vermanen en sal in gheenre manieren, ende

dat de goede cnapen van den ambachte voirs. dairmede tevreden syn ende de voirs. viere goede mannen voirdane dairaf laten in vreden ende ongemoyt, zonder hen eeneghe opsprake meer dairaf te doene, ende of yement van hen ware, die dairmede niet content wesen en wilde, dat die come by Burgermeesteren ende Scepenen, thoenende syn ghebrec of spreke hen aene met rechte, men sal gerne eenenyegeliken goet besceyt ende recht doen ghescyen. Dit was getermineert anno XXXIIII, opten lesten dach van Junio.

Anno et die predictis, soe waert by den Burgermeesteren ende Scepenen afgheleght alsulken ghescil als tvoirs ambacht van den scipluden hadde wtstaende jegen Janne van Dackenam als van VIII ℔ groete, die hi vormaels in der reysen van Dordrecht ontfangen soude hebben ende dairaf dat hy den voirs. ambachte gheene rekeninge noch bewys ghedaen en hadde, noch oec wel ghedoen en conde, dairmede dat zy tevreden wilden wesen, hoewel dat hy seyde dat hy dairaf niet in en hadde, ende boet dat oec ten Heylegen te sweren. Ende want de zake lange gestaen hadde ende vaste vele worde dicwile dairomme int voirs. ambacht ghevielen, soe waert gesloten ende ghetermineert dat de voirs. Jan van Dackenam gheven sal den voirs. ambachte IIII ℔ groete alsulc ghelt als ten dage van betalen in borsen gaen sal, de II pont groete dairaf nu in de Bamismerct naesttoecomende ende dander II ℔ groete in de Sinxenmerct dairnaist volgende, ende dairmede sal hy des voirdane ongemoyt syn ende bliven tallen dagen, als van den VIII ℔ groete voirs. Behoudelic emmer dien, eest soe dat de voirs. Jan van Dackenam weet of meynt eenich verhael te hebbene aen yemende die doen tertyt met hem regeren mochten, of die dairop yet sculdich mogen syn bliven, dat hi hem aen die of aen hare erfgenamen sal moghen verhalen, opdat hi wille, ende soe wes dat hi dairaf ghecrigen can, dat hen dat te baten sal comen.

6 Juli 1434.

Inschrijving van eenen schepenbrief d. d. 15 Mei 1434, inhoudende verkoop van goederen, te Herenthout en Bouwel gelegen, door Daniel van Middeldonck aan zijnen broeder Hendrik.

In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC XXXIIII, fol. 213.
VI dage in Julio, wert bevolen by Borgermeesteren ende Scepenen in der stad register geset te worden eenen scepenenbrief van Antwerpen tot behoef Jannes van den Hove, mids dat deselve Jannes op sekere goede ende pande, in denselven brief begrepen, ende occ op sekere andere pande, elx jaers gecocht heeft jegens Henrick van Middeldonc thiene Rynsche guldene lyftochtrenten, hoewel dat hem deselve Henrick de principael scepenenbrieve, daer de pande in benoemt staen, niet overgeven en wille, mer die onder behouden, mids dat die pande beter syn mogen dan de voirs. lyftochtrente, denwelken voirs. brief hierna volght van woirde te woirde: Wy Danckart de Moelnere ende Willem Lammenssone, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quam Daneel van Middeldonck, ende bekende dat hy omme eene somme gelts, die hem al ende wel es vergouden, vercocht heeft wel ende wittelic Henricken van Middeldonc, sinen brueder, die helft van eenre hoeven met den huysen, hove, lande, beemde, bossche, eeusele, heyde, gronde ende met alle datter toebehoert, geheeten tgoet *ter Varent*, gelegen bynnen Herenthout ende Bouwele, gelyc ende in alle der manieren dat Jannese van Middeldonck die toe te behoeren plach, ende die hen de voirscreven Jannes voirmaels gaf ende maicte met Loevenschen brieven ende oic in sinen testamente, gelyc deselve brieve ende testament, die de voirs. Henrick daeraf onder heeft, wel int lange inhouden ende verclaeren, alsoe wy verstonden. Alsoe dat de voirscreven Daneel van Middeldonc de helft van den voirscreven hoeven met allen hoerer toebehoirten, gelyc voirscreven is, opdroech met vertyene ende schaut se claerlic quite tallen dagen tes voirs. Henrics van Middeldonc ende tot synre nacomelingen behoef, met

allen den rechte dat hy daeraen hadde ende houdende was, ende bekende dat hy gheen recht meer daeraen en behielt, ende die geloefde hy hem te waerne jaer ende dach jegens allen denghenen die te rechte comen willen, ende te claerne los, vry ende quite van allen commere ende calaengien, die hy oft yement van sinen wegen daerop gemaect mocht hebben in eniger manieren. In kennissen van desen letteren besegelt met onsen segelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende vierendertich, vyfthiene dage in Meye.

---

21 Juli 1434.

Inschrijving van een besluit der gesworen « erfscheyders » in een geschil tusschen Hendrik Beken en zijne consoorten, ter eene, en Jan Marissis, ter andere zijde, betrekkelijk waterleidingen.

fol. 213 v°. In den jaer Ons Heren M CCCC ende XXXIIII, XXI dage in Julio, soe wert by Borgermeesteren ende Scepenen bevolen int register te settene ende te scrivene alsulken ordinancie als by Adriaen Meeus ende Claus van den Eynde, gesworen erfscheyders van der stad, uytgesproken is op alsulken geschille als gehangen heeft tusschen Henrick Beken ende sinen medeplegers, op deen zyde, ende Jan Marissis, den beckere, op dandere, achtervolgende zekere voervonnissen tanderen tyden daeraf uytgesproken ende naedien dat deselve erfscheyders op hoeren eet namen dat zy gheen beter daerin en wisten, ende daerom op die plaetse ende erve geweest hadden ende oversien om elken tsine te geven, dewelke ordinancie de voirs. erfscheyders in eenre cedulen in de banck van Scepenen brachten, die hierna volght van woerde te woerde: Dits alsulken genoech ende ordinancie als gemaect es tusschen Heinric Beken ende sinen medeplegers, in deen zyde, ende Jan Maryssys, de backere, aen dander zyde, want zy gheschilt

hadden van eender ghoten toecomende, die leeght tusschen harer beider huysen, ende die sy tsamen gheleeght hebben, also dat •donderwisen es van den voirs. erfscheyders als dat die ghote gemeine sal bliven hem ende horen nacomelingen, ende oec houden selen met gemeenen coste, ende Heinric Beke, met sinen medeplegers, sal syn water, dat van sinen putte coemt, leiden doer de voirs. ghoete. Behoudelic dien, dat men daer setten sal op den hoec van Heinricx huyse een ysere traelgie, ende op harer beider erve ende met gemeynen coste, als dat daer gheen onredelic water noch vulisse doergheleit en sal worden van beide den voirs. partien, ende wart oec also dat Jan Marissys syn plaetse hoeghen woude, als dat dwater van sinen putte sinen loep hadde ter straeten waert, dat mach hi doen sonder calengieren van den voirs partien, maer dan moet hi de gote leggen op sinen cost toter ghemeender goten toe, ende houden die altyt op hem selven, ende eest also dat Henric Beke een verkenscot doet maken op syn plaetsken om verken daerin te houdene, so sal hi alsulken vulicheit als daer comen mach van den verkenen also bewaeren, dat dien voirs. borneputte gheen hinder daeraf en hebbe, in gheender manieren, noch in de voirs. ghote, ende desgelycs so en sal Jan Maryssys oec moghen doen, in gheender manieren, ende alsulken vrymuer als daer staet tusschen hen beiden, dat dien sal bliven staende also langhe als hi staen mach, ende dan sal men weder setten op doude fondement. Alle saken sonder fraude ende argelist.

---

28 Juli 1434.

Verordening voor de Heilig-Geestmeesters in O. L. V. kerk.

Wy Borgermeisteren, Scepenen ende Raide van der stad fol. 214.
van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese letteren zullen sien oft hoeren lesen, dat want de Regeerders ende Heylich-Geestmeesteren van der tafelen des

Heylichs-Geests in Onser Vrouwenkerke tAntwerpen, die van onsen wegen toten selven regimente aldaer gestelt zyn, aenbracht hebben ende dicwile gebeden dat wy derselver tafelen versien wouden ende hoir ordineren ende verleenen zekere punten dienende ten oirboere ende profite der voirs. tafelen, ende ter waelvaert ende behoudenissen dergheenre die de aelmoesene aldaer hebben ende dagelix halen, soe eest dat wy die alweghe geneycht syn te vorderen ende te sterken tvoirs. regiment, ende oec alle andere gestichten ende godshuysen in onsen bedrive, der voirs. tafelen des Heylichs-Geests gegeven ende verleent hebben, omme van den regeerders derselver tafelen ten tyde wesende teeuweliken dagen onderhouden te werden, alsulke punten als hiernae volgen : In den eersten, soe wie van nu vordane de provende des Heylichs-Geests in Onser Vrouwenkerke voirs. hebben ende ontfaen sal, ende die zyn goide in al of in deele wechgegeven oft verloest hadde met scepenenbrieven oft anders, dat die persoen in syn ontfanc hem daeraf sal moeten claeren by zynen eede, ende den regeerders der voirs. tafelen dat te kennen gheven te dyen eynde dat de voirs. tafele des Heylichs-Geests daerby niet bedrogen en blive, ende den eet van den proveners voirs. sullen altyt, als des noot geboert, mogen nemen de regeerders van den Heyligen-Gheeste voirs., die nu zyn ende by tyden wesen sullen, gelyc als dat Jan van Eyck, Amman nu ter tyt van der herlicheiden wegen dat gewillecoert ende geconsenteert heeft. Ende oft sake waere, dat dezelve persoen, de voirs. provende begerende te hebbene, des niet en dade ende de voirs. donckernisse achter hielde, dat nochtan deghene dien hy geloiften gedaen hadde, met scepenenbrieven oft anders, tvoirs. gebrec den voirs. regeerders bynnen eenre maent, nae dat de principael in der provenden ontfaen waere, te kennen sal moeten gheven, alsoe verre als hy bynnen lants waere, oft waer hy des niet en dade, dat dan de voirs. Heylich-Geest van allen der geloiften ende makingen vry, quyt ende ongehouden syn sal, ende daeraf bliven staende opte oude costumen ende vryheiden, negheenen brieven, instrumenten oft anderen geloeften wederstaende. Ende oft bynnen desen ter waerheit bevonden worde, dat deghene die de provende ontfaen hadde ende schult gemaect oft geloiften gedaen hadde oft andere behoirlike saken, die men

hem vraeghde hiertoe dienende, niet te kennen gegeven en hadde nae der waerheit, mer dierre geloechent ende hem daerin verswoeren, oft oic dat deghene die men de geloften oft toeseggen geloift oft gedaen hadde, ende des niet voert en brachte ten tyde voirs., alsoe dat de Heylige-Geest daerby verlet, verlies oft hinder gecreghe, dat men dan die terstont vutrichten sal, alsoe dat eenyegelic exempel daeraen nemen sal, ende dat de provenere zyn provende terstont verliesen sal, ende oic deghene die men sculdich wesen mach, alle syn recht ende behulp van enigen brieven oft geloeften verliesen sal, ende dat hem die met gheenen rechte stade oft profyt doen en zullen. Item, is voert overdragen, dat de voirs Heylich-Geestmeesteren de voirs. ordinancie sullen moegen voertkeeren ende inquisicie doen, omme der vordernisse wille des Heylichs-Geests voirs., in der manieren voirs., op alle deghene die de provende nu ter tyt hebben ende over lanck gehadt hebben. Item, dat gheen provenere in overspele en sal moegen zitten, noch onredelike hanteringe bynnen zinen huyse en sal mogen hanteren noch houden, op syn provende te verbueren, sonder dezelve eenichsins emmermeer weder omme yements beden wille te moghen fol. 214 vo.
vercrigen. Item, dat gheen provenere van nu vordane vuter stad en sal mogen trecken noch syn provende anderen overgheven, tenzy by weten ende consente der regeerders voirs , op syn provende te verbueren. Item, soe wie de provende voirs. nu ter tyt heeft oft namaels hebben oft aenverden sal ende dierre weder quyt wilden wesen, mids dat hem eenige goede aencomen ende verstorven waeren oft anders verbuerde, dat dan de voirs. Heylege-Geest alle syn goede jegen hem deylen, half ende half, sonder van sinen weghen in enige schult gehouden te zyne. Item, soe wat provenere eenich erve hebbende oft vercrigende, tselve erve niet en sal mogen vercoepen noch beswaeren, tenzy by openbaeren nootzaken ende altyt by weten ende goetduncken der regeerders voirscreven. Item, soe wat provenere enige schult sculdich is oft gemaect heeft voere der provenden oft daernae, dat hy die schult sal moeten betalen bynnen vierthien nachten oft der goeder liede gemoede hebben, of waer hy des niet en dade, ende den Heyligen-Geest clachten daeraf toequame, dat die terstont syn provende verbueren sal sonder verdrach.

Item, soe wat provenere die aflivich wordt bynnen der tyt dat hy de provende heeft, dat de Heylege-Geest hebben ende aenvaerden sal ende behouden alle de goede, have ende erve, ruerende ende onruerende, welkerhande die syn, die hy achter laten sal, al waert oic soe dat hy enige provende van anderen Heylich Geesten heffende waere, sonder enige schult te betalen, vutgenomen redelike huyshuere van eenen halven jaere. Item, soe sullen de proveners van den Heylegen-Geest voirs. ende elc van hen moeten houden alle alsulken pointen ende ordinancien als by der stad metten regeerders daerop gemaect is of gemaect zullen worden ende alsoe men dagelix ter tafelen useert. Item, dat men vordane nyemande de provende des Heylichs-Geests gheven en sal, hy en zy poertere oft poertersse, ende al wart alsoe, dat die persoen negheen poirtere oft portersse en waere, ende dat bevonden worde, dat hy der provenden noottorftich waere, dat men hen dan die soude mogen gheven. Item, wat menschen der provenden des Heylichs-Geests leeft, dat die gheen goet wech gheven en mach, ontsteken oft ontmaken vrienden noch vremden, gelyc als den eet in hoir ontfanc inhout. Item, wat provenere ziec leeght, ende yemend bevonden worde die hen syn goet ontdroege oft name in der ziecten oft in de doot, buyten consent van den regeerders, van vremden lieden die daer omtrent wandelen, dat die tselve goed weder sal moeten overgeven ende daertoe staen talsulker correxien van den Heere ende van der stad dat dat allen anderen exempel syn sal van gheliken hen te hueden ende te wachten. Ende overmids dat wy willen dat dese voirgenoemde punten [der voirs. tafelen des Heylichs-Geests, goed, vast, gestede ende wel gehouden bliven tallen dagen, soe hebben wy] (1) der voirs. stad segel van Antwerpen ten saken hierane doen hangen, gegeven int jaer Ons Heren als men screef M. CCCC. ende vierendertich, XXVIII dage in Julio.

---

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door*: ende ordinancien in der manieren boven verclaert teeuweliken dagen der voirs. tafelen des Heylichs-Geests wel ende volcomelic gehouden bliven, sonder daertegen yet te doene in eniger manieren, soe hebben wy in orcondscape der waerheit van alle saken voirs.

2 Augustus 1434.

Oorvrede gezworen door Jan Boudet, Adriaan Willemssone en Peter Boenaert aan de kinderen van Willem Ghisensoen.

In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende XXXIIII, II dage in Oegxt, soe geloefden ende swoeren lieflic aen den Heilegen, ter presencien van den Schoutet Janne Sanders, ende van Scepenen Her Michiel van den Werve, Riddere, ende Jan van der List, Jan Boudet, van der Sluys, Adriaen Willemssone, vuten Oudenbosch, ende Peter Boenaert, van Ghent, dat zi noch niemant van horen twegen Willem Ghisensoens kinderen, hoeren vrienden ofte magen ofte oic yemande anders niet en selen misdoen aen hoere lyf oft aen hoere goet, doen doen oft laten misdoen by hen oft by yemande anders van hoeren wegen, heymelic oft openbaer, met raide oft met dade in eeniger mannieren, ende ofte hierinboven de contrarie geschiede, dat sy daerane verboren souden hoer lyf ende hoer goet, onder wat Heeren dat men se vonde. Sonder argelist. fol. 213 vo.

---

4 Augustus 1434.

In kennis neming door het Magistraat van de hernieuwde « Commissie van Amman » voor Jan van Eyck.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, IIII dage Augusti, soe thoende, in presentie des Schouthets ende Bourgermeesteren ende Scepenen, Jan van Eyck, Amman tAntwerpen, syn nyewe commissie die onse genadige Heere de Hertoge van Bourgongnen ende van Brabant, etc. hem hadde verleent ende gegeven van de voirs. ammannie fol. 212.

te hebben sesse jaere langh, na de yerste drie jaren, na vutwisen synre yerster opender brieven, ende die hy van voere hadde getoent, welke voirs. commissie de Schouthet ende Bourgermeesteren ende Scepenen aennamen ende aenhoerden, ende voirdane den voirs. Amman seiden dat sy die voere guet ende van waerden hielden ende souden die obedieren, als recht waere. Gedaen in den jaere Ons Heeren ende ten daghe voirs.

---

6 Augustus 1434.

Besluit betrekkelijk de aflegging eener erfrent.

fol. 213 vo. Anno predicto (1), VI dage in Augusto, soe wert getermineert by den Burgermeesteren ende Scepenen als van alsulker anderhalf croene tsjaers erflikere renten als meer gaet vut den huyse, geheeten *Sinte-Gheertruyd*, gestaen by de Corenmerct, dwelc huys Steven van Oerle vercocht heeft Wouteren van Espemde, dat deselve Steven den voirs. Wouteren daervoere weder vutreyken ende betalen sal voere elke penninc XVIII penningen, dats te weten XXVII croenen.

---

11 Augustus 1434.

Verordening voor de wapen-, de zadel- en de gareelmakers.

fol. 215. Int jaer Ons Heeren M CCCC vierendertich, elve dage in de maent van Augusto, soe worden geconsenteert bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, den goiden knapen van den wapenmakers, sadelmakers ende goreelmakersneringe hier in der stad, alsulke

(1) 1434.

punte ende ordinancien als hierna volgen ende bescreven staen, omme die te houdene ende te hanterene tot den wederseggen van den Burgermeesteren ende Scepenen voirs. ende niet langer. In den yersten, soe wert geconsenteert den goiden knapen van den voirs. wapenmakers, dat gheen vremde liede van buten, buten den twee vrye jaermercten, gheenrehande hernasch noch pansiere hier bynnen der stad en sullen moghen vercoepen noch doen vercoepen, in gheenre manieren, vutgenomen dat die vremde liede of haer werde tot haren behoef sullen moegen hebben eenen merctdach ter weke, om haer goet alsdan te vercoepen opdat zy willen. Ende soe wie de contrarie daeraf dade, dat hy verbueren soude eenen ouden schilt te bekeeren in drien, deen derdendeel daeraf den Heere, dander derdendeel der stad ende tderde derdendeel den wapenmakers voirs. Item, wert ten voirs. tyde geconsenteert den goiden knapen van den sadelmakers, dat gheen vremt man van buyten hier bynnen der stad gheenrehande nieuwerc van sadelen of van ghereye opmaken, stoffereren noch bereyen en sal, in gheenre manieren, vutgenomen in de twee vrye jaermercten, dat dan eenyegelyc syn werc maken ende bereyen sal alsoe hem dat gelieven sal. Soe wie hieraf oic de contrarie dade, dat die verboeren soude eenen ouden schilt, te bekeeren in drien als boven voirs. staet. Item, soe wert terselver tyt geconsenteert den goiden knapen van den goreelmakers voirs., dat, buten den voirs. twee jaermercten, gheen vremt man van buyten hier bynnen der stad gheenrehande nieuwerc van hoeren neringen opmaken, stofferen noch bereyen en sal in gheenre manieren. Behoudelic dat eenyegelyc in de voirs. twee jaermercten syn werc opmaken sal mogen ende bereyen alsoe hem dat gelieven sal. Ende soe wie hieraf de contrarie dade, dat hy verbueren soude eenen ouden schilt, te bekeeren in drien als boven voirs. staet. Item, soe wert voert geconsenteert den goiden knapen van den drie neringen voirs., dat soe wie van nu vordane in hoer neringe oft enige van haren nacien comen sal, dat die gheven sal Onser-Liever-Vrouwenkerke tAntwerpen een gulden croene. Item, soe wat meester dat van nu vordane aenname eenen leercnape omme syn ambacht te leeren, van enigen van den drie neringen voirs., dat die

leercnape gheven sal den gemeynen geselscape te voeren eenen gulden van drie scellinge groten. Behoudelic dat des meesters ghetroude kynder maer half ghelt gheven en sullen, ende omme dat den voirs. goiden knapen van den voirs. drie neringen de voirs. punten in der manieren boven genoemt goid, vast, ghestade ende wel gehouden bliven souden sonder enich verbreken, soe wert bevolen bi den voirs. Burgermeesteren, Scepenen ende Raide dat men dese voirs. punten in der stadregister scriven ende registereren soude, dwelcke alsoe geschiet is ende gescreven int blat CCXV.

---

11 Augustus 1434.

Gebod op het storten van vuilnis.

fol. 292 v°. Geboden ende vutgeroepen anno XIIII^c ende XXXIIII°, XI dage in Oegxt.

Item, dat niemand gheenrehande vuylnisse, eerde oft gruyes oft smecolen en voere noch en worpe buyten de Coepoirte, tusschen beyde drencken, oft oic lancx de kanten van der vuylder royen, opte peyne van I royale te verborene, I derdendeel den Here, dandere der stad ende tderde den koermeesters.

Item, dat eenyegelic syn asschen vutgieten sal met watere eer hi se ter straten brenght ende vutgiet, ende dat alle man syn vulnisse ophoepe, sonder die te breydene lanx der straten, opte selve peyne.

Item, dat niemant gheen theenen noch hout en legge te roten oft te wasschene, oft te watere in eenige drenke van der stad, opte voirs. peine.

---

23 Augustus 1434 — 8 Maart 1434 (1435).

Verklaring van eene « terminacie » vroeger uitgesproken tusschen Nicolaas van Loevene en Elisabeth Pynaerts, met bijhoorig stuk. (1)

Int jaer Ons Heren M. CCCC ende viere ende dertich, drie fol. 221 v°.
ende twintich dage in Oeghst, soe wert getermineert ende verclaert by Burgermeesteren ende Scepenen tusschen Claus van Loevene, op deen zyde, ende Lysbeth Pynaerts, op dander, by consente van hen beyden ende omme te schuwene alle donckerheyt ende eeden, die gescapen hadden geweest te geschieden tusschen hen beyden, in dien dat in eenre terminacien, tanderen tiden tusschen hen beiden getermineert, in eenen punte begrepen staet aldus : ende oft de voirs. Claus seggen wille als van den wisselghelde of van anderen zilveren jouweelen, dat hy die in hoirre beyder schult wtgegeven hadde of yemande anders diet onder hem geset hadde, dat hy dat bibrengen sal met goeder wairheit etc., als dat de voirs. Claus der voirgenoemder Lysbetten wtreyken zal ende betalen negenentwintich ponde groeten in deser manieren, te weten de vive ponde groete daeraf in de yrste weke van deser toecomender Baemismerct, ende viere ponde groete daeraf te Kerssavonde daernaest volgende, ende voer de twintich ponde grote, soe sal hoir de voirs. Claus alle jaere wtreyken ende betalen, alsoe lange als zy leven sal ende niet langere, twee ponde grote goid ende custbaer alsoe dagelix bynnen Antwerpen in borsen gaen sal, ende goide borgen daeraf zetten hoir die elx jaers te betalen tot twee tiden sjaers, te weten deen helft daeraf opten XXIIIsten dach van Februario, ende dander helft opten XXIIIsten dach van Oegst, ende alsoe voert van termine te termine, ende soe wanneer als de voirs. Lysbeth aflivich worden is, soe zullen dan de voirs. twintich ponde groete toecomen ende keeren op hoirre beyder getroude kindere. Vordane soe sal de voirs. Lysbeth oic borge setten als voere de voirs. negen ponde groten, dat zy die evengroet houden sal sonder die te mynderen, ende dat die oic nae hoir doot toecomen zullen hoeren

(1) *Zie hierboven bladz.* 428.

voirs. kinderen. Behoudelic altoes dyrste terminacie tusschen hen beiden getermineert van werden te bliven, ende hiermede soe sal de voirs. Claus ombelast bliven ende ongehouden van der voirs. cleedere die hy vercocht heeft, wisselgelde oft andere jouweelen, ende van allen anderen saken, die zy heysschende was, ende die niet verlyct noch gedeylt en waeren.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXIIII, den VIII[sten] dach van Merte nae costume van scrivene des Hoefs van Camerike, soe bleven borgen Jan Gheeronc ende Jan van den Mortere, scrynmekere, met hen zelven ende mit hoeren goiden ende elc voer al, voer de voirgenoemde IX ℔ grote, ter presencien van Burgermeesteren ende van Scepenen, omme nae de doot van der voirs. Lysbetten Pynaerts de voirs. IX ℔ grote geheellic ende al optes voirs. Claus ende Lysbetten wittige kinderen toe te comen ende te bliven, gelyc zy die nu ter tyt aengevert heeft.

---

26 Augustus 1434.

Inschrijving van een getuigschrift d. d. 5 Januari 1427 (1428), afgeleverd aan Hendrik Zeghers, beticht van medeplichtigheid aan moord.

fol. 215 vo. Wy, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese letteren sullen sien oft hoeren lesen, ende zunderlinge eersamen ende wisen Scepenen ende Raide van der stede van Ghent, onsen zunderlingen geminde vriende, want Heinric Zeghers, nu ter tyt onse poertere ende geswoeren dienere des Heren ende der stad, tanderen tyden, als in den jaere van XXVII, in de maent van Januario, begerde aen onse voirsaten, Burgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen doen ter tyt, eene certificacie van sekere getuygenissen, die hy doen ter tyt voere hen leydde omme hem van sekeren laste, die men hem opleggende was, te ontsculdigen,

dwelc hem doen ter tyt geconsenteert was ende verleent, van welker certificacien de tenoer ende inhout hierna volght van woerde te woerde : Wy Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen doen cond ende kenlic allen denghenen die dese letteren sullen sien oft hoeren lesen, ende zunderlinge cersamen ende wisen Scepenen ende Raide van der stede van Ghent, dat opten derden dach der maent van Januario lestleden voere ons quamen in onsen vollen raide een deel eerbaere mannen, weerdich van trouwen ende van geloeve, geheeten by namen Jan Scaimpaert, Jan van der Hoegerbruggen, Jannes van der Hofstad, Jan Cleynaerts ende broeder Heinric Straetmans, convers int cloester van Everboegien, dewelke lyflic swoeren aen den Heylegen voere onsen Amman ende voer ons, dat hen wel cond ende kenlic ware, dat Heinric Zeghers, poertere van Lyere, dewelke berucht ende befaemt ware gheweest van eenen Joese de Brune, die in de stede van Ghent ghericht hadde geweest omme eenre moert wille, dewelke geschiede ter Langerbruggen omtrent Sinte-Mertensdach int jaer van sessentwintich, dat deselve Heinric Zeghers met hen was, vroech ende spade, int lant van Rotselaer met hen alle daghe theerde, at ende dranc van des Dinxendaeghs van voere Sinte-Mertensdach tot des Vrydaeghs daerna, dat was elleve dage lanc ende noyt daerenbynnen van hen en schiet, vroech noch spade. Voirt heeft de voirs. Heinric Zeghers selve voere ons geloeft ende hem openbaerlic dairin verwillecoert ende verconsenteert, dat hy altyt, als mens begheert, comen wille met syns selfs live in de stede van Ghent of int cloester van Dorysele, int cloester van Bouweloe oft in de herberge ten Swaenkene, can enich man of enich mensche, wie hy zy, gheseggen metter waerheit dat hy ye syn leefdage in die cloesteren was, of dat zyne ye daerin saghen, vutgenomen dat hy eens was int cloester van Bouweloe metten scutteren van Lyere, doen zy quamen van den scietspele van der Sluys, hy wille de principael sculdige mensche wesen ende al ghenieten des trecht over hem wysen soude. Ende want dit aldus voere ons ghekent ende gecertifficrt es, ende oic de voirs. Heinric hem in der manieren voirs. verwillecoert heeft, ende redelic es alle warachtige saken te orcondene, soe hebben wy in kennissen der waerheit der voirs. stad segel van Antwerpen ten saken

aen desen openen brief doen hangen. Gegeven int jaer Ons Heeren M CCCC ende seven ende twintich, vive daghe in Januario. Ende want de voirs. Heinric, onse poertere ende dienere, der voirs. saken als hy ons seit claerlic ontsculdich es, ende wille alnoch gerne doen altyt als des gebuert al tghene dat hy voere gepresenteert heeft, soe heeft hy ons gebeden, dat wy de voirs. certificacie ende presentacie by hem gedaen als voirs. staet te willen doen teykenen in onser stad resister, dwelc wy, ter beden ende begerten van hem ende omme der waerheit getuyge te gheven, alsoe gedaen hebben. Gegeven int jaer Ons Heeren M CCCC ende vierendertich, XXVI dage in Augusto.

---

27 Augustus 1434.

Inschrijving van een « zoendinc » op 24 Augustus 1431 uitgesproken over den manslag gepleegd op Nicolaas Hustyn. (1)

fol. 216. In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende XXXIIII, XXVII dage in Oeghst, soe wert bevolen int register gezet te worden, by Burgermeesters ende Scepenen, alsulken zoendinc als hiernae volght ende van weerde te woerde bescreven staet, overmids dat de principale cedulle in papiere bescreven daeraf mencie makende ende tsoendinc inhebbende, omme lancheden van tide vervaeren mochte ende te nieute gangen, ende dat zy oic geteykent was metten hantteyken Peters van Roeme, Secretaris, die een van den zeggers was, ende elker partyen een cedulle beteykent gelyc van woerden overgaf.

Hiernae volghen alsulken zoendinc ende beternisse als opten dach van heden, te weten int jaer Ons Heeren M CCCC. ende eenendertich, op Sinte-Berthelmeeusdach, XXIIII dage in Oeghst, int goidshuys van den Predikeren tAntwerpen, *enz.* (1)

(1) *Zie hierboven bladz.* 265.

28 Augustus 1434.

Uitspraak in een geschil tusschen Jan van Kuyck, Heer van Hoogstraten, en Vrank van Borssele, Heer van Zuylen en van Sint-Martensdijk.

In den jaere Ons Heeren als men screef M. CCCC. ende vierendertich, XXVIII dage in de maent van Oeghst, quamen in de banck voer Burgermeesters ende voer Scepenen die edele ende geboirtige Here, Her Jan van Kuyck, Here van Hoechstraeten, op deen zide, ende Jan Causse, Rentmeester des edelen Heeren, Heren Vranx van Borsselen, Here van Suylen ende van Sinte-Mertensdyck, op dander, daer hem dezelve Here van Hoechstraeten beclaegende was ende gaf te kennen, dat hem zyn verschenen jaergulde ende pensie, die hem verschenen was van den duysent Rynscher guldenen tsjaers, die hem dezelve Her Vranck tsinen live geduerende alle jaere schuldich is te gevene, nae wtwysen synre scepenenbrieve van Antwerpen, tongoide gemaect wart, ende by toedoene desselfs Jan Caussen in den wissel becommert ende beslaegen, daer hem vele te cort aen gheschiedde, gemerct dat die spruytende quamen van zinen erfpenningen, mit meer woerden die hy daertoe seyde, daerop de vors. Jan Causse, als des mechtich gemaect van den vorgenoemden Her Vrancken, antwoerde, dat de vors. Her Vrancke niet anders en begheerde dan vry penninge te geven ende vry goid te hebbene, ende dat men te meer stonden bevonden hadde meer commers uten lande van Hoechstraeten gaende, dan daerop dat hy tvors. lant geloeft hadde te waerne, ende nu sunderlinge van eenen ponde ouder groete erflic, dat wilen de Here van Vorsselaere ende van Hoechstraeten voirmaels gegeven hadde ende beset vyf wittegen kinderen Her Adaems van Berchem ende Vrouwe Katlinen van Ypelaer, syns wittichs wyfs, jaerlix op te bueren opte lande van Hoechstraeten, ende noch meer anderen commer als van vyftich mudde rogghen van Ghoerde de Luw, dien hy begheerde afgedaen te hebben. Daerop de voirs. Here van Hoechstraeten antwoirde als van den ponde ouder groete, dat de vorgenoemde Here van Vorsselaere tlant van Hoechstraeten fol. 170.

beleent hadde over eenen langen tyt van jaeren, dwelc hy besat pantschewise, maer want hem syn penninge naederhant altemale wederomme gegeven ende betaelt worden, soe moeste hy ende was wel schuldich van den vors. lande te scheydene ende dat alsoe vry te latene, als hy dat beleent hadde, ghelyc als hy dede, ende en hadde gheen macht tvors. lant te beswaren, daer hy gheen erfheere af en was, ende niet anders dan als beleent en besat. Ende dat hem oic noyt bynnen allen den tide dat hem tvors. lant van Hoechstraeten in handen comen was, des meer dan LIII jaer leden was, tvors. pont oudere groete noyt gheheyscht noch daeraf in eenigen rechte geport en wert, mids denwelken hy meynde daeraf ongehouden te sine, ende woude hem yemand mit rechte daeraf aenspreken, daerop boot hy hem te verantwoirden ende den last daeraf te dragen, ende als van den vyftich mudden erfrogs, seyde hy alsoe vele te doene, als dat de vors. Her Vranck ende syn nacomelinge daeraf ombelast bliven souden. Soe wert bi den Burgermeesteren ende Scepenen getermineert ende verclaert, nae dinhout dat zy gesien ende gehoert hadden van den brieve sprekende van den ℔ oudere groete erflic ende oic tghene dat de clercken van rechte daerop gescreven hadden, ende gheen macht en saghen daermede de vors. Here van Vorsselaer tvorgenoemd lant van Hoechstraeten, dat hy beleent hadde, mit erfcommer hadde mogen belasten, noch dat oic de Here van Hoechstraeten bynnen allen den vorgenoemden tide noyt in eenigen rechte daeraf geport en was, noch betalinge gedaen en hadde, dat, mids dien, de vors. Here van Hoechstraeten daeraf ongehouden ende ombelast bliven sal, ende dat men hem niet schuldich en were zyn vors. jaergulde daerom te becommeren ofte belasten. Mer als van den anderen commer termineerden zy bi den vorgenoemden Here van Hoechstraeten alsoe vele gedaen te worden als dat de vors. Her Vrancke ende zyn nacomelinge daeraf ombelast bleven. Hier waeren by Peter van Hambroeck die men heet van der Beversluys, Burgermeester, Her Michiel van den Werve, Ridder, Claus Alleyn, Danckaert de Moelnere, Costen van Coelputte, Jan van der Lyst, Willem Lammenssone ende Peter Reynere, Scepenen, ten jaere ende dage vors.

---

1 September 1434.

Besluit over een geschil tusschen de wapen-, zadel- en gareelmakers, ter eene, en de huidevetters, ter andere zijde.

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende vierendertich, opten eersten dach van Septembri, soe quamen by de stad een deel goeder knapen van den neringen van den wapenmakeren, zadelmakeren ende gorreelmakeren, thoenende hoe dat enighe wesende int ambacht van den hudevetteren oft scoenmakeren, dagelicx haere neringe daden ende hantheerden, dwelc dat was in contrarien van des hen tanderen tyden by den Here ende by der stad geconsenteert was, in dien dat zy maecten hozeelen, daer de strenghen, daer de perden mede trecken, doergaen, dwelc dat den gorreelmakersambachte toebehoert ende nyemend anders, dairop dat opten voirs. dach by den Heren van der stad overdragen, gemiddelt ende getermineert was, als dat deghene, die opten dach van heden ende tot noch toe die voirs. neringe van dien hozeelen alsoe te maken, gedaen hebben, ende die int voirs. ambacht van den hudevetteren ofte scoenmakeren syn, vordane sullen moegen doen haer leefdage lanc, opdat zy willen, ombegrepen van den gorreelmakeren voirs. Behoudelic emmer altoes dien, dat achter desen dach vorwaert nyemend, soe wye hy zy, die int voirs. ambacht van den hudevetteren oft scoenmakeren nu es oft namaels daerin comen sal, de voirs. neringe oft hantheringe van den voirs. hozeelen te makene of te doen maken en sal vordane moegen doen of doen doen, in gheenre manieren, opte peyne ende broken te verbueren die tot anderen tyden den voirs. gorreelmakeren by den Here ende by der stad geconsenteert es te verbueren. fol. 215 v°.

2 September 1434.

Beslissing aangaande het maken en het gebruik van eenen bornput.

fol. 216 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXXIIII, opten anderen dach van September, soe was overdragen by Burgermeisteren ende Scepenen als dat men eenen borneputte maken soude op tSant, geheeten de Stoefstrate, ende dienselven borneputte was geordineert by der stad te stane aen Heinrick Zorgheloes erve, ende aen deen zyde comende op syn erve, ende denselven Henric was geconsenteert, dat hy ende syn nacomelingen tot eweliken dagen souden mogen putten van bynnen sinen huyse, sonder yements toeseggen van den gebueren oft van yemande anders. Ende voert soe waert denselven Henricke ende synen nacomelingen geconsenteert, dat zy in denselven borneputte niet meer gehouden en souden zyn dan hoere gebuere, dats te wetene huys voere huys. Maer wert alsoe, dat de voirs. Heinric oft syn nacomelingen enich van hoeren huysen verhuerden, die achter staen, dat dan dat huys staen soude gelyc dat de erfscheiders dat sceyden souden, ende voert es den voirgenoemden Henricke geconsenteert thout, dat hy daertoe gegeven heeft, daer de ketene aen hanght, waert alsoe dat deselve Henric oft syn nacomelingen daer tymmeren wouden, ende een beter huys setten, dat deselve Henric oft syn nacomelingen dan dat hout afdoen mogen ende setten, op gemeynen cost, eenen crommenstyl opte strate oft alsulken ordinancie als den gebueren proffyt duncken soude.

---

4 September 1434.

Borgtocht voor eenen wisselaar.

fol. 216 v°. In den jaere Ons Heren M. CCCC. XXXIIII, IIII dage in Septembri, ter presencien van Jan de Pape, Burgermeester,

Her Michiel van den Werve, Ridder, Danckert den Moelnere, Costen van Coelputte, Wouteren van Ranst ende Willem van den Wyngerde, Scepenen, soe verborghde Her Jan, Here van Cruyningen ende van Woensdrecht, den wissel van Dieric Steyn, wisselere tAntwerpen, met hem ende metten zinen. Jan Willemssone, van Hildernissen, ende de voirs. Dieric geloifden hieraf weder den voirgenoemden Heren Jan ende alle syn goide scadelois tontheffen ende te quiten met henzelven ende mit hoeren goiden etc., ende elc voer al.

---

9 September 1434.

« Zoendinc » tusschen de gebroeders Janssone en de gebroeders Dierix.

Hiernae volght alsulken zoendinc als opten dach van heden gesoent ende wtgesproken is by Jan van Eyck, Amman tAntwerpen, Jan van der Dussen ende Jacob Gobbenzone, tusschen Heinric Janssone ende Jan Janssone, gebrueders, ende hoeren medeplegers, op deen zide, ende Roelant Dierix ende Jan Dierix, gebrueders, ende hoeren medeplegers, op dander. fol. 217.

Want hen Henric Janssone ende Jan Janssone, in den name van hen, van hoeren brueders ende hoeren vrienden, maghen ende medeplegers, op deen zyde, ende Roelant ende Jan Dierixzone, gebrueders, voer hen, hoeren brueders, vrienden, maghen ende medeplegers, op dander, ganslic gesubmitteert hebben ende gekeert syn in Jan van Eycke, Amman tAntwerpen, Jan van der Dussen ende Jacob Gobbenzone, omme teeuweliken dagen vast ende gestentelic te houden, op zoenbraeck ende vrebraeck, soe wes de voirs. drye persoene segghen ende ordineren souden van alle alsulken geschil, onlast ende twidracht als de voirs. partyen onderlinge jegens malcanderen wtstaende hebben gehadt van allen voirleden tide toten dage toe van heden, alsoe

dat de voirs. drye kersliede, nae handelinge ende wederhandelinge, de voirs. partyen wel ende wittelic geseyt hebben verzoent, ende al dat van hoeren weghen daeraen cleven mach, ende wie daerjegens dade of dade doen, dat dat syn soude op zoenbraeck ende vrebrake, ende dat mids desen de voirs. Roelant, mids dat hy meer misdanich wesen mochte, synre wederpartyen voirs. teeren ende te moetsoenen, geven soude twee pond was Onser Vrouwenkerke tAntwerpen bynnen VIII dagen naistcomende. Dit was gedaen in den jaer Ons Heeren M CCCC XXXIIII, IX dage in Septembry.

---

24 September 1434.

Aanduiding der marktplaatsen voor de « teschmekers ende ryemmakers » van Brussel en Brugge.

fol. 217 v°. In den jaere Ons Heeren M. CCCC ende vierendertich, XXIIII dage in Septembry, soe wert by Borgermeesteren ende Scepenen overdragen ende getermineert, omme des geschils wille, dat die goede liede hadden van den teschmekers ende ryemmakersambachte uter stad van Bruessel jegens den goiden lieden van Brugge van derselver neringen, omme hoirre steden ende plaetsen wille, als dat dezelve goide liede van Bruessele van nu vordane, sonder yemants calengieren, hebben ende behouden selen hoir rye, omme hoir goet voirt te doen ende te vercoepen, ende daer zy oyt in dien geplogen hebben te staen, te weten is opte merct daer men gaet van der stadhuys ter Braderistraten waert opte slincke hant, beginnende aen de yseren craemen ende alsoe de slincke hant opwart ter voirs. Braderistraeten waert, ende dat de goede liede van Brugge van derselver neringen, van der cruytcraemen, die te staen pleeght jegens den hoeck over van der Braderistraten alsoe tot der stadhuys waert ane, hebben selen ende behouden drie craemen ende niet meer om tesschen ende boegien ende andere gelike waere ynne te vercoepen, sonder argelist.

---

2 — 4 October 1434.

Borgtocht voor eenen wisselaar.

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, twe dage fol. 15 vo.
in Octobri, soe ontlaste hem ende begheerde ontlast te wesen, in presencie van Peter van der Beversluys, Bourgermeester, Costen Coelput ende Wouter van Ranst, Scepenen, Jan de Pape, Peters sPapen soen, als borge voere Jan Spikerssoen, als van sinen wissel, gelyc als hy doen ontlast was, behoudelic dat hy, Jan de Pape, geloefde ende consenteerde borge te bliven, gelyc hy hadde geweest, totten vierden dach Octobris naestvolgende, want Jan Spikerssoen ter stont ghenen anderen borge en hadde te setten.

Item, in den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende XXXIIII, vier dage Octobris, soe wart borge Jan de Visschere voere Jan Spikerssoen, sinen neve, als voere den wissel, in presencie van Jan de Pape, Bourgermeester, ende Wouter van Kets, Scepene, daervoere hy hemselven ende alle syn guede verbant. Maer de voirs. Jan Spikerssoen geloefde Jan den Visschere, sinen oem, scadeloes te ontheffen ende te quiten met hemselven ende met allen sinen gueden.

---

5 October 1434.

Belofte van Augustijn van den Eynde, poorter van Mechelen, beticht van beleediging van Antwerpsche Magistraten, zich ter beschikking van den Schout te stellen.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC ende vierendertich, vive dage fol. 217 vo.
in Octobri, ter presencien van den Burgermeester ende den Scepenen hierna bescreven, soe warden Augustyn van den Eynde, poerter van Mechelen, ende syn borgen quyt geschouden van Janne Sanders, Scouthet van Antwerpen,

van alsulken geloiften ende bortochten als hy ende syn borghen den voirgenoemden Scouthet gedaen hadden, te wetene de somme van duysent croenen, omme der woerden ende clappagien wille die de voirs. Augustyn op Meester Jan van Halmale, Meester Jan Pot ende Meester Gielis van den Wyngerde geseit hebben soude, alsoe een geheeten Steven van Cortrike dat voertbracht heeft, ende den voirgenoemden Augustyn overgeseyt. Ende des heeft deselve Augustyn wederomme geloift ende aen den Heylegen geswoeren, waert dat sake dat de voirs. Scouthet meer claernissen van den voirs. saken geweten conste, dan hy noch doet, ende hy den voirgenoemden Augustyn tusschen dit ende Kerssavond naistcomende ontbode ende liete weten dat hy tAntwerpen quame, ende stonde den Scouthet dairaf te rechte, dat dan deselve Augustyn bynnen VIII dagen daerna, sonder langer vertreck, tAntwerpen comen sal ende staen den Scouthet dairaf te rechte, op alsoe dat hy bynnen lants were, ende en waere hy bynnen lants niet, soe soude hy dan bynnen VIII [dagen] (1) na dat hy bynnen Mechelen comen waere tAntwerpen comen, ende doen alsoe voirs. is. Voert presenteerde hy lyflic aen den Heylegen te swaeren, dat hy de woerde, die hem de voirs. Steven opgeseyt heeft, noeyt en dachte, noch en sprac. Hier waeren by Peter van der Beversluys, Burgermeester, Danckaert de Moelnere, Peter de Blocscoenmakere, Jan de Coninc, Peter Reyners ende Willem Lammenssone, Scepenen.

---

22 October 1434.

Regeling van een geschil tusschen Heer Peter Zelle en Vroembout Hermanssone, betrekkelijk eenen weg.

fol. 218. Anno XXXIIII°, XXII dage in Octobri, soe wart getermineert in de banck van Scepenen op tghescil dat lange gehangen

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

hadde ende geweest tusschen Her Peteren Zelle, vicecureyt in den Oudenbosch, aen deen zyde, ende Vroembout Hermanssone, aen dandere zyde, als van eenen weghe dien den voirs. Her Peteren metten vollen rechte toeghewyst es geweest, dat de voirs. Vroembout den voirs. Her Peteren nemmermeer daerin moeysel, letsel, stoet, commer of hynder doen en sal noch doen doen yemende van synen weghen in gheenre manieren, opte correxie van der stad. Behoudelic dien, eest dat de voirs. Vroembout gebrec van weghene heeft, dat hy daeraf sal moegen aenspreken metten rechte wyen dat hy wille, sonder selve yemende eenighe fortse of gewout te doene. Vordane was getermineert want de voirs. Vroembout in donrecht bevonden wart ende den voirs. Her Peteren nu tertyt ende tot meer stonden tonrechte cost ende moeyenisse aengedaen hadde, dat hy hem daervoere gheven soude bynnen VIII daghen eenen guldenen Peter oft die weerde daervoere. Hier waeren by ende over Peter van der Beversluys, Burgermeester, Claus Alleyn, Peter de Blocscoemakere, Jan de Coninc, Wouter van Ranst, Willem van den Wyngaerde ende Willem Lammenssone, Scepenen. Ende aldus staet in der stad register int blat van CCXVIII.

---

26 October 1434.

Vonnis in een geschil tusschen de H.-Geestmeesters van Wyneghem en Jan de Laet, betrekkelijk eene korenrent.

Anno XXXIIII°, XXVI daghe in Octobri, wart gewyst met fol. 217 v°. eenen vonnisse by Her Janne van der List ende by ghevolghe van synen medegesellen, Scepenen, te weten es Danckaert de Moelnere, Peter de Blocscoenmaker, Costen van Coelput, Peteren Reyners ende Willeme Lammenssone, Scepenen, op de aensprake die de Heylege-Gheestmeesteren van Wyneghem daden eenen Janne de Laet als van eenen halster rogs erflic, dat de voirs. Heylege-Gheest heeft op een stuc lants, gehecten

tgoet te Doernehoven, dat de voirs. Jan de Laet nu ter tyt besittende es ende dat hem toebehoert, daeraf dat zy van des voirs. Heylegeestweghen tachter ende in gebreke waeren van twee jaeren, dairaf dat zy gewyst waeren tot hoeren gehoude, welc gehout sy alsoe daden, ende wart doen voirt gewyst dat sy daeraf volcomen waeren, ende dat hy hem by zonneschyne vernuegen ende voldoen soude. Dit geschiet int jaer ende ten dage voirs., ende daer Claus Alleyn maendere af was als in des Ammans stede.

---

9 November 1434.

Vonnis bekrachtigend eene erfgift door Elisabeth, weduwe van Jan Calours, aan Joos Calours, haren neef, gedaan.

fol. 218. Int jaer Ons Heeren M. CCCC ende XXXIIII°, IX dage in Novembri, wart gewyst met eenen vonnisse by Claus Alleyn ende by ghevolghe van synen medegesellen, Scepenen, Peteren de Blocscoenmaker, Coelput, List, Ranst, Wyngaert ende Lammenssone, dair Amman af was Her Michiel van den Werve, Riddere, tusschen daensprake van Janne Morissis, met synre medepartien, gedaen Joese Calours, omme der makinge wille die Lysbeth, wettich wyf wylen Jans Calours, syns oems, hem met scepenenbrieven van Antwerpen gegeven ende gemaect hadde, als van allen den goede, have ende erve, welkerhande etc., die zy achter laten soude, gelyc dieselve brief verclaert, ende tverantwoerden dat deselve Joes weder daerop dede metten selven brieve, soe wysde tvonnisse den voirs. scepenenbrief in synre weerden te bliven, behoudelic dien, dat de voirs. Joes der voirs. Lysbetten wettige schult, vutleede ende weselic testament gelden ende betalen soude.

---

26 November 1434.

Verordening voor de schilders en « houtbeeltsniders ».

In den jaere Ons Heeren M. CCCC. ende vierendertich, XXVI dage in Novembry, soe worden bi den Borgermeesteren ende Scepenen van der stad van Antwerpen den goeden lieden ende den gesellen gemeynlic van den schilders ende houtbeeltsnidersneringe, ende die daeraen cleven in der stad van Antwerpen, omme tgescelscap ende de conste in eeren ende in staet gehouden te worden, alsulken pointen ende vryheiden, als hiernae bescreven staen, verleent ende geconsenteert, omme die van hen van nu vordane vast ende gestentich onderhouden te worden : In den yersten, dat van nu vordane nyemant in hoere geselscap comen en sal mogen die meesterye houden wille, hy en sal tyrst poirtere syn ende gheven den geselscap, te hoirre gulden behoef, eenen halven Rynschen guldenen ende daertoe eenen halven Rynschen guldenen Onser Vrouwenkerke tAntwerpen te hulpen hoirre metselryen, ende dat nyemant oic vordane in de voirs. gulde comen en sal, ende dambacht houden, hy en sal tvoirs. ambacht selve metter hant doen oft connen. Item, dat soe wie hy zy van nu vordane, het zy poirtere oft vremde, die in knaepscap werken wille, dat sal mogen doen voere eenen meester van hoirre gulden voirs., mer des soe sal die knape elx jaers moeten gheven, ter gulden behoef voirs., sesse grote te kersgelde, ende die sal hy moeten betalen als hy XIIII nacht gewracht sal hebben. Item, dat desgelyx elc meester tsjaers sal gheven sesse grote te kersgelde. Item, dat negheen andere ambachtsman nyemande vremders van buyten noch poirtere, die in de voirs. gulde niet en is, en sal mogen setten te wercken, heymelic noch openbaer, omme werck te doen maken dat hy vercopen wille, op de peine van twee Rynschen guldenen te verbuerne, alsoe dicke alst geschiede, te bekeeren in drien, deen derdendeel daeraf den Heere, dander der stad, ende tderde der gulden voirs.,

fol. 219.

vutgenomen dat die ingesetenen van der stad eenen, die hen gelieven sal, een maent lanck sal mogen hueren omme bynnen hoeren huyse hoirs selfs werck te doen bescriven ende te stofferen, ende wtgenomen dat Jan. Colay, fontainmakere, oft deghene die nu oft namaels met dier neringen omgaen sullen, alsoe vele knapen als hen gelieven sal mogen hueren metten jaere, metten halven jaere oft metter maent omme hoer werck, daer zy mede omgaen den fontainen aengaende, te wercken ende te bereiden. Item, dat elc kyndt dat voere eenen meester leeren wille, sal moeten gheven der voirs. gulden bynnen jaers XII grote. Item, waert dat sake dat van nu vordane enich werckman of meester van hoirre gulden enich werck ane name te stofferen of te maken van fynen goude of van fynen zilvere, ende de contrarie daeraf dade, dat die dat sal moeten beteren ten goetdunckene van den gesellen gemeynlic, ende daertoe moeten gheven van elken stuck werckx, dat hy alsoe valschelic vergulde oft verzilverde, twee scellinge grote ter voirs. gulden behoef. Item, dat elx meesters getrwde kyndere int voirs. ambacht sullen mogen comen om twee gelten Ryns wyns, ende elc van hoeren naturliken kynderen omme eenen guldenen Ryns. Item, dat elc meester die sterft sal gheven der voirs. gulden XII grote, ende elx meesters kynt VI grote, altyt van al des voirs. is, alsulken ghelt als dagelix in borsen gaen sal. Item, dat nyemant, die van hoirre neringen is, en sal mogen wercken op enich anders primersels, ten waere by consente desgheenen diet geleeght hadde, opte peine van II gulden Ryns, te verbuerne ende te bekeeren in drien, als voirs. is, behoudelic dien, dat nyemant van hoirre neringen meer taswerckx teenenmale en sal mogen nemen dan twee, ende altyt dyerste daeraf voldoen, op de peene van eenen Rynschen guldenen te verbuerne, half den Heere ende half der stad.

---

26 November 1434.

Verordening aangaande de « correctien. »

Statuyt gemaect by Jan Sanders. fol. 241.

In den jaere Ons Heeren M CCCC. ende XXXIIII, XXVI dage in de maent van Novembry, soe wart overdragen, gesloten ende gestatueert in vorme van rechte by Jan Sanders, Schoutet, ende by Burgermeesteren ende Scepenen in hoeren vollen raet sittende, ende bi den Out-Scepenen ende poirteren in groeten notabelen ende volcomen getale vergadert synde, ende bi den dekenen ende geswoeren van den gueden lieden van den ambachten, ende alsoe in den name van den geheelre stat, dat men van nu voirdane tot eeweliken dagen sonder verbrec houden sal ende hanteren, voer recht, de pointen hierna bescreven ende verclaert, ende oft men in toecomenden tide eenige inwonenden poirtere van der stad van Antwerpen andersins corrigeerde, dan hierna verclaert staet, dat die correctie van gheenre weerden syn en sal.

In den yersten, dat men van nu voirdane ghenen inwonenden poirtere van der stad van Antwerpen, die nu es ende namaels wesen sal, hoegher en sal moegen corrigeren ofte bannen in gelde ofte in goede hem af te setten, dan totter sommen toe van LX royalen toe ofte daer onder, van wat misdaden ofte verswymenisse dat sy, het sy van live, het sy van lede ofte van anderen minderen broeken ofte misdaden.

Item, soe en sal men oic van nu voirdane ghenen ingesetenen poirtere voirs., die nu ofte namaels wesen sal, moegen corrigeren op eenige jaerschaeren te geven van gheenre misdaet, welc die wesen mach, het en si van misdaden daer openbaerlic, na de previlegien ende de rechten van der stad ende by scepenenvonnis daerop van voere geloepen ende gewyst, tlyf aen verboert es ende tguet, als van vredebrake, doetslage, moerde, diefte, roeve, vrouwencrachte ende diergelike grote misdaden, daer men denselven misdadigen af

sal moegen corrigeren by den Heere ende bi der stad op dattet hen gelieft, op vier jare vuter stad ende marcgraefscapen ende niet daerboven, ende vutgenomen sunderlinge van moyterien, dat men de jaerschaeren daeraf mach ordineren ende stellen alsoe hoege als den Heere ende der stad sal gelieven. Behoudelic, als de dekene ende geswoirne van den goeden ambachten van der stad, ten profite van der stad oft van hoeren ambachte vergaderen ten Prekeren oft eldere na hoere gewoente, dat dat voer ghene moyterie en sal wesen ofte syn gerekent.

Item, soe en sal men oic van nu voirdane ghenen ingesetenen poirtere voirs. geen pelgrimagie te doen ordineren ofte stellen, in der correctien, dan in der manieren na verclaert: Te weten es, daere tlyf ende guet aen verbuert es mits den misdaden voirs., daeraf sal de pelgrimagie moegen setten bi den Here ende bi der stad, het sy aen gheen side ofte aen des side des geberchs, ofte oic over meer, also verre alst is in kerstenheden. Item, daer alleen tlet ofte de hoeghste pennincboete van LX royale aen verboert es, daeraf sal men de pelgrimagie moegen setten aen des syde ofte aen gheen side des geberchs, ende niet over meer. Item, daer gheen let aen verboert en es ofte de hoeghste pennincboete van LX royalen, sal men moeten setten de pelgrimagie aen des syde des geberchs, ende niet daerover ofte over meer.

fol. 241 vo. Item, van ghenen der voirs. misdaden ofte van eenigen anderen, welc oic die wesen moegen, gheen vutgescheiden, en sal men van nu voirdane gheenen inwonende poirtere van der stad van Antwerpen, die nu es ende namaels wesen sal, moegen corrigeren ofte bannen, het en si dat hi yerst geroepen ende ontboden sy bi den Schoutet ende bi Burgermeesteren ende Scepenen, in de banck van Scepenen, tot sinen verantwoirden, dewelke den voirs. poirtere sullen moeten seggen syn ticht ende syn misdaet daeromme sy hem willen corrigeren, ende daerop hy hem sal moegen verantwoirden binnen den derden dage daerna, in deser manieren, te weten es, eest dat de voirs. poirtere in gheen ambacht en es, soe sullen met hem coemen twee Ouscepenen ende twee poirteren in gheen ambacht wesende, die daertoe

gecoeren sullen warden, alle jaere binnen den derden dach daerna dat de wet verstelt sal warden, die vergaderen sullen opter stadhuys oft elders, daert hen gelieft, het sy by henselven te vergaderen ofte bi de wete, die een van den knapen van den scepenencamere hen doen sal, bi bevel van den Burgermeesteren ende Scepenen, die dat sullen besorgen, dewelke, twee Out-Scepenen ende twee poirteren gecoren sullen werden, aldus als dat de Out-Scepenen aldus vergadert synde onderlinge ende bi den meesten coes van hen, de twee Out-Scepenen sullen kiesen ende de poirteren oic alsoe onder hen, dewelke vier alsoe gecoren sullen worden gepresenteert hoeren eet te doen, gelyc si doen sullen, het sy voere den Schouthet ofte Amman, de poirteren ten besten helpen raiden in desen saken. Ende eest dat de vors. poirtere in ambacht es, soe sullen de dekenen ende geswoeren van sinen ambacht met hem coemen, ende emmer soe sal men altyt de voirs. twee Out-Scepenen ende poirteren, aldus gecoren, moeten ontbieden ofte de dekenen ende geswoeren van den ambacht voirs. metten ghenen die men wilt corrigeren. Ende eest dat hy hem dan alsoe kan verantwoirden, het sy met waerheden ofte met synre onschout, op dat hy met gheenre waerheit betuycht en wort, op de onschult alleen, soe sal hi ontlast bliven van eeniger correctien, ende ofte hy hem in dyer voegen niet en kan verontsculdigen, soe sal men corrigeren na der gelegentheit van der misdaet, in der manieren boven verclaert, in den voirgenoemden pointen ende anders niet. Behoudelic, eest dat de poirtere ruymt voere syn misdaet, dat men dien dan voere baersculdich daeraf houden sal.

Item, in allen desen pointen syn vutgescheiden alle dieneren ende officieren ende andere ondersaten ende inwonende van den marcgraefscape buyten der stad geseten, die men altyt sal moegen corrigeren na gelegentheit van der misdaet ende na goetduncken van den Heere ende van der stad, gelyc men tot noch toe heeft gedaen ende geploegen.

Item, es voirt overdragen dat men elc van den ambachten ende oic den Out-Scepenen ende poirteren een cedulle hieraf sal geven.

Ende is voirt geconsenteert ende verleent by Burgermeesteren, Scepenen, Oud-Scepenen ende Raide van der stad, dat vuten ghenen die jairlix overgebracht sullen warden bi den ambachten omme dekenen gemaect te wardene, te weten is van den groten ambachten vuten getale van thienen, ende van den cleinen ambachten vuten getale van sessen, de dekene alle jaere gemaect sullen worden ende gheen andere.

N. Hoevel. P. de Roma. E. Vinea. (1)

---

3 December 1434.

Afstand, op bevel der stad, door den Drossaard van Gheel gedaan van zijnen eisch tegen de gebroeders Hillen.

fol. 218. In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, drie dage in Decembry, soe waert by Bourgermeesteren ende Scepenen overdragen ende gesloten, want in der maent van Novembris lestleden was overdragen, dat Gheerdt Cuerincx, Drossate van Geele, quite soude schelden ende voirdane ongemoeyt soude laten Jan Hillen ende Mathys Hillen, sinen brueder, als borge van alsulken costen ende gebreken, als de voirs. Drossate seide tachter te wesen, mids den hoetvonnis gehaelt te Put bi den Scepenen van Gheele ende des daeraen cleefde, voere welken cost ende gebreck de voirs. Jan gehouden was tot Loeven ende Mathys dairinne gescreven, ende de voirs. Drossate dat alsoe titelic niet en dede der stadt en quam dairaf clachten, dat men den voirs. Drossate scriven soude terstont den vors. Janne ende Mathys hieraf ongemoeyt te laten, ende dat hi dat alsoe bewaerde, dat zy quite warden geschouden te Loeven, sonder gebreck daerinne te gevallen, twelc alsoe aen hem was gescreven, ende die der stadt

(1) *Het handteeken van den vierden Secretaris,* Jan Pot, *is verdwenen.*

wederomme screef ter antwoirden, dat hy se quyt hadde geschouden ende te Loeven dat hadde verwaert, dat sy voirdane ongemoeyt souden bliven. Gedaen in den jaere en ten dage voirs.

---

30 December 1434.

Beslissing aangaande de uitvoering van de « zoeninge » gemaakt over den manslag op Nicolaas Hustyn gepleegd. (1)

In den jaere Ons Heeren M CCCC ende XXXIIII, XXX dage in Decembri, soe wert by Bourgermeesteren ende Scepenen, yerst overhoirt Wouter de Voldere, metten ghenen die te hemwairt behoeren, ter eenre side, Mathys ende Jan van Harck, metten ghenen die dairaen cleven, ter andere, als van der soeninge tanderen tyden gemaect opten doetslach die Jacob Jan Helsensone gedaen hadde ende voirtgekeert aen ende op wilen Claus Hustyn, van welker soenen de voirs. partien geschil hadden ende dairomme sy bescreven waeren tAntwerpen te comen, overdragen ende gesloten, want de voirs. Mathys ende Jan genoech bekenden dat van den zielmissen, van den XXX[sten] ende van eenen cruyse te doen maken, begrepen in der soeningen, die de voirs. Jacob soude doen doen, voldaen hadde, dat partien dan dairmede tevreden souden wesen. Item, als van den tween missen die hy in der kerken van Rethy soude stichten bynnen jairs elke weke te doen, dairaf dat men hadde bevonden dat dat gedaen was, behoudelic tgeschil dat zy hadden wie de ghifte dairaf geven soude, soe wert dairop overdragen dat partien aen beiden siden dairaf souden volgen ende staen malcanderen te rechte int gheestelic recht, gemerct dat dese sake in hoere selven behoirt toten geesteliken rechte, ende oic sekere bullen van onsen heylegen vader den Paus bi den vors. Wouteren dairaf vercrigen waren, ende also hoirde dese kennesse toten gheesteliken rechtere ende souden partien malcanderen dairaf doen, dat fol. 222 v°.

(1) *Zie hierboven bladz. 265 en 454.*

alsoe daeraf met rechte soude worden gescheiden. Item, als van den wegen die hy, Jacob, soude hebben gedaen tot Sente-Jacobs in Galissien ende oic te Melanen, es overdragen, al waest alsoe dat hy gheen van dien wegen gedaen en hadde, soe souden nochtans de borgen hieraf ontlast wesen, mits der kennessen hieraf geleyt, dat hy bynnen den besproken tyde porde tot Sente-Jacobs waert te trecken ende bynnen weechs sterf, als in der stadt van der Sluys, dair hy te scepe getrocken soude hebben, ende mits der voirs. doet, soe sullen oic de borgen ongehouden syn van dat Jacob bynnen jairs niet en soude moegen comen te Rethy. Item, als van den beleybrieven van Loeven, die Wouter de Voldere hadde op des voirs. Jacobs wyfs goide, was overdragen want Wouter seide dat hy op Jacobs wyfs goide gheen beleyde en hadde, mair alleen op des voirs. Jacobs goede selver, dat hy alle de beleybrieve, het sy op des eens ofte op des anders goide, overleveren soude die hy hadde, bynnen eenre maent, in handen Dieric Reynkens, van Molle, die Jacobs wyf heeft, het waere dat sy goet ende geheel waeren, ofte dat de segelen dairaf gedaen waeren, gelyc Wouter seide dat sy waeren. Ende was voirt overdragen dat hiermede alle saken geslicht souden syn tusschen den voirs. partien van deser soeningen, ende hierop souden de borgen, begrepen in eenen scepenenbrief van Antwerpen, ontlast wesen, quyt ende vry, hoe wel de voirs. Mathys ende dien scepenenbrief souden bliven onder behouden tot der Bamissemerct toe van Antwerpen, omme die dan by Bourgermeesteren ende Scepenen te brengen, te dien eynde werde voldaen van des voirs. Wouters side des voirs. es, ende hy dair niet jegens en dede, dat men dan dien scepenenbrief hem weder overgeven soude ofte te nieute doen. Ende wairt dat aen Wouteren hierinne gebrec geviele, dat dan Mathys ende Jan hen dairmede souden moegen behelpen, alle dingen ten goeden verstane ende sonder argelist.

(Wordt voortgezet).

EINDE VAN HET XXVIIIe DEEL. — FIN DU XXVIIIe VOLUME.

